№ 83600

БЪЛГАРСКИЙ

ПЕРИОДИЧЕСКИ ПЕЧАТЪ

ОТЪ

ВЪЗРАЖДАНИЕТО МУ ДО ДНЕСЪ

(отъ 1844–1890 год.)

НАРЕЖДА И ИЗДАВА

Ivanov, Iu.

Ю. Ивановъ,

Подначалникъ при Финансовото Министерство.

ТОМЪ I.

СОФИЯ

ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА

1893.

Z
6956
.B9
I98
V1

~~lm 83600~~

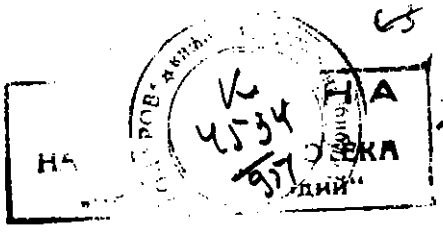

1070481-235

Посвѣщава се

на

Михаилъ Ивановъ

Докторъ на медицината.

Прѣдговоръ.

Въ нашата книжнина нѣма не само пълна история на български периодически печать отъ възраждането ни до днесъ, но и писаното до сега за него е толкова малко, щото не може да послужи за едно какво-годѣ историческо разглеждание. При такива условия, историкътъ на нашата журналистика бива принуденъ самичакъ да рови и събира материялитѣ, които сж необходими за неговата цѣль, което прочее е крайно непріятна работа и такава още, която може да му отнеме много и много врѣме. За да може да се разбере, колко малко материяли сж събрани у насъ за историята на нашия печатъ, достатъчно е да се каже, че до сега не е издаденъ нито поне единъ списъкъ на излѣзлитѣ до сега периодически издания, придруженъ съ нѣкакви свѣдения за програмитѣ, редакторитѣ, мѣстата и пр. на тѣзи издания. Това послѣднето ний искаме да направимъ или, съ други думи, нашата цѣль е: 1-о да отбѣлѣжимъ по хронологически и азбученъ редъ вѣстницитѣ и списанията, които сж излизали отъ началото на нашето възраждание до днесъ; 2-о да прѣдставимъ програмитѣ имъ и биографически бѣлѣжки за тѣхнитѣ редактори и 3-о най-сетнѣ, да разглѣдаме въ единъ общъ очеркъ развитието на нашия печатъ.

Споредъ това трудътъ ни е раздѣленъ на двѣ части, допълняющи се една друга. Първия томъ ще съдържа: 1-о заглавията на периодическитѣ издания по хронологически редъ, придружени съ нѣкои любопитни свѣдения, като: кога почнали да излизатъ, кждѣ, въ какъвъ срокъ, колко броя сж излѣзли, подъ чия редакция и пр.: 2-о биографически бѣлѣжки за редакторитѣ, които бѣлѣжки сж кратки и потиратъ исключително тѣхната обществена и литературна дѣятелность и 3-о къмъ всѣко едно издание ще стои приложена и програм-

мата му или, ако не е имало печатана программа, съ думи зети отъ самото издание се опрѣдѣляватъ цѣлитѣ и направленията му. Втория томъ ще съдържа общий прѣгледъ на нашия периодически печатъ.

Ще ни възразятъ, може би, че излишно е било да увеличаваме обемътъ на своя трудъ съ программитѣ на изданията, а тъй сѫщо и съ биографическитѣ бѣлѣжки за тѣхнитѣ редактори. По моето мнѣние программата най-вѣрно характеризира всѣко едно списание, всѣки единъ вѣстникъ. При отсѫтствието на повече нѣщо, (а нашитѣ вѣстници и списания не сѫ били събирани отъ никого до сега. нито пакъ по настоящемъ се е заинтересувалъ нѣкой за това, което най-добрѣ могатъ да направятъ нашитѣ библиотеки, ако не е късно вече) отъ программитѣ ще може да се види, какъ е разбирала пишущата часть у насъ своето положение *като ржководителка на общественното мнѣние*, какви цѣли си е задавала и отъ какви идеяли се е въодушевлявала. А това, споредъ мене, е най-важното, най-необходимото за тогова, който се интересува съ развитието на нашата периодическа пресса. Що се отнася до биографическитѣ бѣлѣжки на редакторитѣ ще кажа това, че ако вземемъ въ съображение само обстоятелството, че тѣ сѫ били единственнитѣ почти дѣйци по народното свѣстяване прѣди освобождението и почти единственнитѣ работници слѣдъ освобождението, краткитѣ биографически бѣлѣжки ще бѫдатъ, ако не повече, интересни поне въ една книжка, каквато е настоящата. Ще прибавя, че азъ се старахъ въ изложението на биографическитѣ бѣлѣжки да бѫда строго обективенъ, вѣренъ и въ всичко безпристрастенъ. Ако се намѣри нейдѣ отстѫпление отъ това правило, увѣрявамъ, че нарочно не съмъ го направилъ. Моята цѣль е била истината, която съмъ търсилъ на всѣкадѣ, а фактитѣ съмъ провѣрявалъ не веднъжъ.

Ю. Ивановъ.

1844 година.

I. Любословіе *или повсемѣсячно списаніе.*— Почнѫло да излиза въ градъ Смирна прѣзъ мѣсецъ Априлий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ всичко 24 книжки, подъ редакцията на *Константинъ Г. Фотиновъ*. Това списание имало за мотто слѣдующето евангелско изрѣчение:

„Испытайте писанія, въ нихъ же бо обращете животъ вѣчный, и сокровище неисчерпаемое.“

Въ текстътъ на списанието има и картини.

Константинъ Г. Фотиновъ е роденъ въ градъ Самоковъ на 1800 или 1801 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто въ една отъ келиитѣ на калугерския женски манастиръ въ градъ Самоковъ, а по-послѣ отишълъ въ Пловдивъ и тамъ се е училъ при нѣкой си *Адамъ*, учитель. Отъ Пловдивъ той се е върнѫлъ въ Самоковъ и веднага слѣдъ пристиганието си захванѫлъ да държи проповѣди въ църквата. Неговитѣ проповѣди, обаче, не сѫ били добрѣ посрѣщнѫти отъ Самоковчани, които почнѫли да го подиграватъ и той билъ принуденъ да продаде единъ ханъ, находящъ се въ Самоковъ и негова собственность, и съ взетитѣ отъ тая продажба пари заминѫлъ за Атина, да продължава наукитѣ си. Какво е училъ въ Атина, азъ неможахъ да узнаѭ, но слѣдъ като свършилъ тамъ, той се отзовалъ за кратко врѣме въ Самоковъ, а отъ тамъ заминѫлъ за Цариградъ. Въ тоя послѣдния градъ той взелъ окончателно рѣшение да подкачи своето списание, но понеже нѣмало печатница съ славянски букви тамъ, а такава имали протестанскитѣ мисионери въ Смирна, той заминѫлъ за тоя послѣдния градъ и на свои разноски е издавалъ списанието си, като сѫщеврѣменно е билъ и учитель въ тамошното

гърцко училище. Прѣзъ 1848 година той е проектиралъ да почне издаването на *„Листъ любословни, повѣстни и торжищни,“* за която цѣль е обнародвалъ обявление въ тогавашния *„Цареградски Вѣстникъ“* въ Цариградъ. Събирането на спомоществователи за тоя вѣстникъ се е продължило дори до другата година, когато билъ дошълъ въ Цариградъ по църковния въпросъ и окончателно рѣшенъ да подкачи вѣстника, но смъртьта не го оставила да испълни това свое рѣшение и той умрѣлъ въ Цариградъ на 1849 година. Неговата библиотека, ржкописи, имоти и пр. не сж били запазени и сж пропаднали безъ слѣда въ Цариградъ. Фотиновъ е прѣвелъ на български: *География Всеобщи*, Смирна, 1843 година, а написалъ: *Греческо-Болгарскій Разговорникъ*, Смирна, 1845 година. Отъ запазенитѣ тукъ-тамъ писма се вижда, че той е кореспондиралъ съ *Априлова* и много други лица. Той е знаялъ и френский язикъ и е писвалъ статии въ френскитѣ вѣстници по българскитѣ работи въ Турско.

Фотиновъ е основательтъ на българската периодическа пресса.

Такава программа, както днесъ пишатъ нашитѣ списания и вѣстници, списанието *„Любословїе“* нѣма. Въ първия номеръ обаче има една статийка отъ страна на редакцията, кждѣто се говори за каква „должность и полза человѣческа“ захваща да излиза *„Любословїе“* и която привеждаме тукъ исцѣло:

„Богъ е создалъ (направилъ) человѣка, любезный читателю, словѣсна: сирѣчь сосъ умъ и разумъ; за това като е человѣкъ словесенъ, а не безсловесенъ, като добитокъ, има должность (дължень е) да уработува дарбата, сирѣчь словесность-та, която е пріелъ (узелъ) отъ Бога создателя своего, и да я умножава споредъ священно-то Евангеліе, като единъ многоцѣнный талантъ (многоцѣнно иманѣ) отъ Бога на человѣка подаренъ: защо, каквото тѣлото (снагата) на сички-те животни по земля-та хранисе сосъ іастіе и піенѣ и утвержда васе, така и душа-та на человѣка, сирѣчь словесность-та му воспитавасе и храни сосъ поученіе, прочтеніе полѣзныхъ вещей, и съ познаніе на созданія-та Божія и величина-та Божія; почто человѣкъ е таково созданіе, кой-то неможе да знае и да познава друго, само това щото гледа, чуе, и фаща, и колкото повече употреблява чувствованія-та си (ощущенія или усетованѣто си) въ

нещо и уработува ги често, толкова повече распространява и умножава познаніе-то на величината Божія; прославлява же и Бога: защото става достоенъ на дарба-та му, и като се показува совершенъ человѣкъ, каквото го е и Богъ создалъ да е словесенъ, а не добитокъ, остава име-то си похвално въ сички-те народове, и въ вѣки вѣковъ безсмертно и незабоваренно. За таквая прочее должность и полза человѣческа начнува съ Богомъ това отъ различны полѣзны книги и благосовѣтни умове списаніе за понятіе благихъ полѣзныхъ дѣлъ Божіихъ" (гледай брой 1.).

1846 година.

2. Бѫлгарскый Народенъ Извѣстникъ. — Това списание е почнѫло да излиза въ Липиска, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли само два броя, слѣдъ което билъ прѣкръстенъ на *„Бѫлгарскый Орелъ"*, подъ редакцията на *Д-ръ Ивана А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при *„Цареградски Вѣстникъ"* (гледай 1848 година).

Неможахъ да видѫ нито единъ брой отъ това списание. То имало само единъ отдѣлъ — критически.

3. Бѫлгарскый Орелъ, *извѣстникъ граждански, пѫрговскй и книжовенъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Липиска прѣзъ Априлій, (20) неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли само три броя, подъ редакцията на *Д-ръ Ивана А. Богоровъ*. Тоя вѣстникъ е като продължение на *„Бѫлгарскый Народенъ Извѣстникъ"* (гледай по-горѣ).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богорова* се намиратъ при *„Цареградски Вѣстникъ"* (гледай 1848 година).

„Свыкваніе. Всичкитѣ народи около насъ си издигнѫхѫ главѫтѫ и виждатъ по свѣтѫтъ що става и какво требва да правятъ. Властитѣ, Сѫрбитѣ и Гръцитѣ затичатъ подъ покрывѫтъ на тѣхната едвамъ станѫла слобода, за да ѫ сличѫтъ съ другытѣ Европскы народы съ наукѫ, съ просвѣтеніе, съ тѫрговіѫ и съ занаятъ, за да захванѫтъ при другытѣ Христіенскы народы едно достойно за почеть мѣсто, като тѣ до сега да сѫ го задържали, за да испълнѫтъ само редътъ, какъ

когото Богъ ги е повикалъ на свѣтѫтъ като народи, като челядье отъ едно сѫщо произлазваніе. И самитѣ Турци, той народъ, който най напредъ преди 400 години е дошѫлъ въ Европѫ отъ Азіятскытѣ пусты полета, самъ той народъ гледа да придобые по̀ голѣмѫ силѫ и да преобрази царството си съ еднѫ такѫвѫ лесниѫ, на които пригледѫтъ зима отъ другытѣ страны на Европа.

„А какво требва да правимъ мы бѫлгаретѣ при единъ такѫвъ животъ и при еднѫ такѫвѫ размирицѫ отъ всытѣ страны? требва ли мы да останемъ живи умрѣли каквото до сега? не требва ли да продумамы попѣ еднѫ думѫ въ царствата на народитѣ, нима защото смы единъ народъ отъ петъ миліона души? требва ли мы още млого време безъ име да останемъ непознайни на другитѣ народи на тая земя? требва ли мы Христіенскый законъ, на когото вѣрѫтѫ нашитѣ прадѣди сѫ ѫ бранили съ кръвьтѫ си и животѫтъ си, още млого време да докарвамы срамъ затва, защото са препознавамы нѣ като Христіени сир: като просвѣтени, истащени людье, като братія на другитѣ Христіени? требва ли мы още млого време да оставимъ мрѫтвъ нашѫтъ языкъ, когото смы напослѣдили отъ нашытѣ прадѣды, и повѣче днесъ, кога гледамы около насъ Христіенскытѣ и Славенскытѣ народы да истащяватъ языкѫтъ си и народниѫтѫ си, мы сѫщитѣ да станемъ единъ чюждинецъ, което е насреща на разумѫтъ ни? — Нѣ! тва не може да остане тѫй за напредъ! И мы Бѫлгаретѣ требва да започнемъ да са усѣщамы като народъ, който има сѫщытѣ правды съ другытѣ Европскы народы! мы требва да дѫржимъ здраво языкѫтъ си и вѣрѫтѫ си! Мы требва да покажемъ съ прилежѫтъ напапредъ и съ истащеніето на разумѫтъ, че смы Христіени, че смы Славене, братія на Московцитѣ, на Сѫрбитѣ и на другитѣ Славенски народи!

„И какѫвѫ лесниѫ требва мы да поемнемъ кѫмъ тва?

„Когато дойдохѫ нашитѣ Св: Апостолье Кириллъ и Методій при прадѣдитѣ ни, за да имъ проповѣдватъ Христіяніѫтѫ и да ги настанѫтъ кѫмъ добриѫ и мѫдрость, какво направихѫ тѣ тогава и коѫ лесниѫ поехѫ за той редъ? тѣ измыслихѫ Славенскытѣ (Старо-Бѫлгарскытѣ) слова и подадохѫ намъ Свето писаніе на бащиный ни языкъ. Можемъ ли и мы той светый пригледъ, това голѣмо поученіе на нашитѣ Св: Апостолье по̀-добрѣ да поемнемъ, като и мы да закачвамы сѫщото напо-

слѣдваніе, съ което тѣ си уздравихѫ единъ светъ и славенъ помень до вѣки между всичкитѣ народи на земята, да го подновимъ и умложимъ, и да направимъ по̀ придобывны истащеный Славянскй языкъ и измыслѣнытѣ отъ тѣхъ Слав. слова, и съ книгы и съ писанія разсѣянното имъ между насъ сѣме на Христіяніята и на истащеніето да го распрѫснемъ на цѣлый нашъ народъ?

„Подканени отъ пригледѫтъ на тѣ голѣми Апостолье, щемъ и мы за сѫщытѣ и истиннытѣ напослѣдницы на истащеный Славенскй языкъ отъ Кирилла и Методія, да започнемъ да изваждамы единъ извѣстникъ, който требва да понареди понѣ малко нѣщо нашѫтъ народъ, както иматъ и близосѣднитѣ ни народи, Власитѣ, Сѫрбитѣ и Гръцитѣ на тѣхното гражданско управленіе.

„Той извѣстникъ ще е на име: „Бѫлгарскый Орелъ“, написанъ на единъ чистъ народенъ языкъ, сѫщо както са хортува по всичкытѣ страны на бащиніята ни, и ще извѣстява тѣ:

„1. Гражданскы извѣстія отъ всѫдѣ; повѣчето щѫтъ бѫдѫтъ новини отъ Цариградъ, отъ Турско, отъ Влашко, отъ Гръціѫ и отъ другытѣ близосѣдны Славенскы страны, вситѣ щѫтъ са извѣстяватъ колкото са може по̀ скоро;

„2. При тѫхѫ главнѫ основѫ на нашѫтъ листъ, ще има учебный дѣлъ на извѣстникѫтъ ни: описванія на нѣкои чюжди мѣста, страни и народи на бащиніята ни, както и отъ другытѣ Европскы страны, и повѣчето Славенскытѣ, като да стоятъ тѣ по̀ близо кѫмъ нашѫтъ народъ; случки на щастіето на народѫтъ ни отъ старо време до днесь; извѣстія на нѣвгашното ни слободно управленіе, дѣлата на нашитѣ юнаци и на нашитѣ царье: честьта на бащиніята ни и др. т.;

„3. Достойни забѣлежванія на истащеніето и на редѫтъ за школата на близосѣднитѣ ни народи, ще имъ са показва леснинѫтѫ и пѫтьѫтъ, за да са преобразѫтъ въ бащиніѫтѫ ни по̀ добрѣ школата и редѫтъ на ученіето;

„4. За тѫрговцытѣ и за които иматъ занаятъ, ще има извѣстія, поученія и настаняванія, по кой редъ требва да вѫрвятъ тѣ, за да докаратъ единъ такѫвъ имотъ и едно таково цѫвтѣніе на тѫрговіята и на занаятитѣ, както другитѣ Европски народи:

„5. Развеселителната страна на извѣстникѫтъ ни ще има: приказки, басни, народни пѣсни, народни причти, смѣшлавѫ

приказванія. и повѣчето такива нѣща, отъ които могатъ Дaскалитѣ по нашитѣ школа да придобыятъ нѣщо за истащеніето на дѣцата:

„6. Най сетнѣ ще има прегледваніе за всичкытѣ новы книгы, които са пишатъ на Бѫлгарскый языкъ.

„При едно толкова различно сдържаніе. ще намѣри всякой книжовенъ человѣкъ нѣщичко въ извѣстникатъ ни, дѣто да го поучава. весели и да му донася придобывкѫ. Заради това само са надѣемъ повече, че щатъ са найдатъ за него млого купувачи.

„А защото сега отъ зачяло бройтъ на купувачитѣ не се знае още, то ще излазя отъ него на 1. и на 15. всякой мѣсецъ по единъ брой, тѫй голѣмъ и сѫсъ сѫщитѣ слова, каквото сегашный листъ. Ако бы да са намѣратъ повѣче купувачи, то ще тогава да излазя по единъ брой всякога на 1. 10. и 20. въ мѣсецъ.

„Цѣната му е за цѣлѫ годинѫ 52 гроша Турски, или 14 цванцыгеря Австрійски, напредъ платени.

„Всякой, като са подпише. прінма дарбѫ пѫрвый брой. Здравѣйте милички!“ (глѣдай брой 1).

Това „Свыкваніе“ е подписалъ *Иванчо Андреевъ*. както тогава се е казвалъ Д-ръ Ив. Богоровъ.

1848 година.

4. Цареградски Вѣстникъ. — Почѫлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Януарій, веднажъ прѣзъ седмицата, излизалъ тринадесеть години почти, подъ редакцията на *Д-ра Иванъ А. Богоровъ и Алѣксандръ Екзархъ*. До 65-й брой (15-й Декемврій 1851 год.) излизалъ е подъ заглавие: „*Цариградски Вѣстникъ*“, а отъ тукъ нататъкъ —: „*Цареградски Вѣстникъ*“. Тоя вѣстникъ е основанъ отъ *Богорова* и той го е редактиралъ пѫрвитѣ три години, а слѣдъ туй взелъ върху си урѣжданието му *Екзархъ*. Позволение за издаванието на „*Цареградски Вѣстникъ*“ е извадилъ слѣдъ дълги усилия бѫлгаринътъ Вѫрбичанинъ драгоманинъ при Портата, *Василъ Турковасилаки*, който билъ единъ отъ добритѣ бѫлгарски дѣятели въ Цариградъ. Законъ за печата тогава нѣмало наистина, но всѣки единъ вѣстникъ можалъ да се издава само съ силата на единъ фирманъ, а придобиванието на такъвъ фирманъ е било и е още, както знаятъ читателитѣ, придружено съ подаръци и подкупи.

Докторъ (на медицината) Иванъ А. Богоровъ е роденъ въ Карлово на 1818 година. Слѣдъ като свършилъ гърцкото тогава учение при даскалъ *Райно Поповичъ*, заминалъ за Цариградъ и постжпилъ въ тамошното гърцко училище на Куру-Чешме, при Босфора, основано на 1799 год., въ което сж се учили за учители и свѣщенници. Въ Цариградъ Богоровъ се срѣщналъ съ *Раковски*, и двойцата се расхождали край морето на Мега Ревма, та подъ звуковетѣ на музиката отъ Султановия сарай чертали планове за пробуждание заспалата Българска народность. Но той не е можалъ да остане тамъ до край и тргнжлъ за Руссия, спрѣлъ се въ Одесса и нарѣдилъ да слѣдва наукитѣ въ тогавашната Решелевска Гимназия. Тамъ, въ 1840 година, отлитографиралъ българския гербъ, изваденъ отъ *Жефаровичевата* книга, която носилъ съ себѣ си. Отъ Одесса той заминалъ прѣзъ Букурещъ за Свищовъ, Търново, Габрово, Изворникъ, Стара-Загора, гдѣто е прѣдумвалъ българитѣ да не учжтъ вече гърци, а Български. Въ Стара-Загора тогава се условилъ за учитель и едва можалъ да устои една година отъ гоненията на гърцкий тамъ учитель. Прѣзъ едната тази година учителствувание написалъ една грамматика, та слѣдъ като напуснжлъ Стара-Загора, отишълъ въ Букурещъ и тамъ я напечаталъ подъ название: *Пжрвичка Бжлгарска Граматика*, Букурещъ, 1844 година. Отъ печалбата на тази книжка и съ помощьта на нѣкои добри българи, той отишълъ въ Липиска да се учи и тамъ основалъ вѣстникътъ „*Бжлгарскый Орелъ*“. Въ Липиска той е стоялъ три години и по нѣмание на срѣдства напуснжлъ тоя градъ (1847 година) и потеглилъ за Цариградъ, гдѣто основалъ българска печатница (отъ начало ималъ само букви, нарѣждалъ вѣстника на страници и го занасялъ така нарѣденъ въ друга печатница да се пресува; но веднажъ се случило та му се изсипали формитѣ при занасянието и той се принудилъ да си купи и машина) и вѣстникътъ „*Цареградски Вѣстникъ*“. Писалището на Богоровъ въ това врѣме е било свърталище за всички български ученици, които сж се учили или желажли да иджтъ нейдѣ за учение. Въ Цариградъ той е проповѣдвалъ за свѣстяванието на тамошнитѣ българи и спомогналъ да се позволи съграждането на българската тамъ църква. За вѣстника си нѣмалъ повече отъ 180 спомоществователи и за това слѣдъ тригодишно издаване, напуснжлъ го и тргнжлъ за Влашко. Тъкмо тогава се случило

Бѣлоградчишкото българско кланье и една депутация бѣше отишла да се оплаква въ Цариградъ, гдѣто Високата Порта ѝ обѣщавала самоуправление. Тогава Богоровъ отишълъ въ Цариградъ, изучилъ сѫщностьта на работата и се завърнѫлъ въ Букурещъ да расправя за това. Въ това врѣме той е написалъ и издалъ една *Всеобща Географія* (Букурещъ, 1851 г.), гдѣто е описалъ Европейска Турция, а най-вече България. *„Друго подобно дълго и широко описание за България нѣма и до днесь“*. Отъ като распратилъ своята география по разни градове, тръгнѫлъ да събира стойностьта ѝ и като пристигнѫлъ въ Шуменъ, условили го за учитель. Слѣдъ двѣ години учителствуване и понеже не му било възможно да остане подълго врѣме въ Шуменъ поради Кримската война, заминѫлъ за Парижъ и се записалъ да слѣдва медицина. Отъ като свършилъ науката си въ Парижъ, отишълъ право въ Цариградъ, гдѣто е практикувалъ своя лѣкарски занаятъ. Тамъ редактиралъ нѣколко книжки отъ *„Блъгарскы Книжицы“*. Отъ тамъ отишълъ въ Пловдивъ, стоялъ три години като градски лѣкаръ и основалъ списанието *„Журналъ за наука, занаятъ и търговия“*. Тогава отъ вѣстницитѣ се научилъ, че въ Москва ще стане изложение и че тамъ щѣли да отидѫтъ отъ всичкитѣ славянски народи по нѣколко души. Отъ като видѣлъ, че нѣма кой да го придружи, тръгнѫлъ за Одесса, а отъ тамъ за Петербургъ, официално се е прѣдставилъ прѣдъ императора въ Царское село, отишълъ въ Кронщадъ, Москва и прѣзъ Виена спрѣлъ се въ Букурещъ, гдѣто малко врѣме е редактиралъ в. *„Народность“*. Като напуснѫлъ тоя вѣстникъ, отишълъ въ Виенна и тамъ издалъ *Френско-Блъгароки Рѣчникъ*, Виена, 1869 година, а слѣдъ него и *Блъгаро-Френски Рѣчникъ*, Виена 1871 година. Наученъ вече да работи рѣчници, паелъ се да издава, както се той изразява, и голѣмото доброутро: *Академически български рѣчникъ*, отъ който излѣзнѫлъ само единъ листакъ отъ А. до Б. и спрѣлъ, защото неможалъ да провърви. Слѣдъ това Богоровъ станѫлъ търговецъ и отъ като изгубилъ всичко, отишълъ въ Цариградъ и почнѫлъ да помага въ в. „Турция“; но понеже спрѣли вѣстника, като се научили, че той пише въ него, отишълъ въ Пловдивъ, гдѣто издавалъ *„Книговище за прочитанье“* и приготвялъ *Селскыя лѣкарь*. (Въ Пловдивъ живѣялъ въ Караулъ-ханъ и една вечеръ слѣзнѫлъ долу въ гостилницата да вѣчеря, когато слѣдъ него до-

пѣлъ единъ кочиашъ турчинъ и започнѫлъ да се кара съ тезгяхтара, че му не далъ сѣно за конѣтѣ, та извадилъ изъ пояса си пищовъ и гръмнѫлъ не срѣщу противника си, а право срѣщу Богорова, но неможалъ да го улучи и така се е избавилъ отъ смърть). За да распродаде тази послѣдната книга той пропѫтувалъ по всичкитѣ почти градове на България, най-сетнѣ прѣзъ Варна отзовалъ се пакъ въ Цариградъ. Тъкмо тогава бѣше избухнѫла и Сърбско-Турската война и отъ тамъ, заедно съ други доброволци българи, прѣзъ Одесса стигнѫлъ въ Бѣлградъ, отъ гдѣто билъ опрѣдѣленъ на служба като военен лѣкаръ при гора Яворъ. Слѣдъ петь мѣсеци стана миръть между Сърбия и Турция и Богоровъ се завърнѫлъ въ Букурещъ и станѫлъ прѣвождачъ при русскитѣ войски, както мнозина други българи, но понеже си навѣхнѫлъ кракътъ, отишълъ да се цѣри въ Виена, отъ кѫдѣто се завърнѫлъ въ Пловдивъ и станѫлъ пакъ прѣвождачъ. Тамъ. въ 1879 година, започнѫлъ да издава списанието *„Наковалня“*. Освѣнъ горнитѣ книги той е написалъ и прѣвелъ: *Всеобща географія за дѣцата*, прѣводъ (безъ Турция), Бѣлградъ, 1843 година: *Чудосіитѣ на Робинсона Крусо*, прѣводъ, Цариградъ 1850 г.; *Математическа Географія*, прѣводъ, Одесса, 1842 година; *Български народни пѣсни и пословици* (изъ Тракия), Пеща, 1842 година: *Словница за Българскыа языкъ*, Цариградъ, 1847 година; *Еничаритѣ*, Цариградъ, 1849 година; *Основа за направянье памучна фабрика да прѣде и тъче памукъ*, Цариградъ, 1863 година: *Сдружество за памучна фабрика и брѣздежъ за Пловдивско-Бургаски желѣзенъ пѫть*, Виена, 1865 година; *Различни познания за дѣца*, Виена, 1865 година; *Нѣколко дена расходка по нашитѣ мѣста*, Букурещъ, 1866 година; *Упѫтванье за Българскыа языкъ*, Виенна, 1869 година; *Селскыа лѣкарь*, Виенна, 1875 година; *Словница за изучванье народныа нашъ языкъ*, София, 1880 година; *Български народни пѣсни* (изъ Разлогъ), София, 1880 г.; *Български Рѣчникъ*, Русчукъ, 1882 година: *Отговоръ къмъ Бывалица за гласнитѣ знакове въ Българскыа языкъ*, Виенна, 1885 год.; *Що е човѣкъ и Народъ*. София, 1886 г.; *Всеобщъ славянски языкъ* (гледай стат. на А. Тодоровъ въ в. „*Свобода*“, брой 951), и други нѣкои дрѣбни нѣща. За вѣстницитѣ и списанията му ще се спомене на свойто мѣсто.

Въ литературата Богоровъ се е подписвалъ първо *Андреевъ*, подиръ *Богоевъ*, а най-послѣ *Богоровъ*. Богоровъ живѣеше въ София и се ползуваше съ една пенсия отъ двѣстѣ лева мѣсечно по рѣшението на едно отъ Българскитѣ Народни Събрания. Той умрѣ на 20 Октомврий 1892 год.

Александръ Стоиловичъ Боевъ Екзархъ е роденъ въ гр. Стара-Загора на 1812 година. Още младъ той отишълъ въ Букурещъ и тамъ е училъ на гърцки, а слѣдъ туй въ Пеща на нѣмски. На 1836 година отишълъ въ Парижъ, гдѣто почналъ да учи медицина. Той постоянно е испращалъ писма до френскитѣ министри и депутати, до Англійскитѣ, Австрійскитѣ и до Русскитѣ министри за положението на България. Такъво писмо той е адресиралъ и на французския тогава царь *Луй-Филипа*. Въ 1841 година, когато тогавашния французски министръ *Тиеръ* рѣшилъ да испрати извѣстния академикъ *Бланки* съ миссия въ България, Александръ Екзархъ е придружилъ тоя послѣдния като секретаръ и драгоманинъ. Прѣзъ Септемврий 1842 година той е издалъ една прокламация къмъ българския народъ, а прѣзъ Януарий 1843 година подалъ единъ мемоаръ на Високата Порта и на Великитѣ Сили (глѣдай в. „*Марица*“, 1879 година, брой 50). Забравихме да споменемъ по-горѣ, че отначало въ Парижъ Екзархъ е училъ по математиката, но постжпилъ по медицината (1839 година), защото е получавалъ по 200 лева мѣсечно пособие отъ турското правителство. Той е дошълъ въ Цариградъ въ 1846 година и слѣдъ Богоровъ той е поелъ редакцията на в. „*Цариградски Вѣстникъ*“. Той е поработвалъ за отварянието на много училища въ Тракия, Мизия и Македония. Прѣзъ 1866 г. той билъ назначенъ за съвѣтникъ при турското въ Парижъ посолство, която служба испълнявалъ десеть години. Между другитѣ и той е работилъ за да се даде позволение за съграждание българска църква въ Цариградъ. Слѣдъ освобождението ни Екзархъ съ прокламация си е далъ кандидатурата да бжде избранъ за князъ на България. Слѣдъ това той билъ назначенъ за Пловдивски префектъ, която длъжность испълнявалъ четири мѣсеци, а подиръ билъ назначенъ за членъ въ Върховното Административно Сждилище, която длъжность испълнявалъ до прѣди съединението на Източна-Румелия съ Бъл-

гария. Отъ началото на 1888 година той е билъ пенсионираиъ отъ Народното Събрание съ петстотинъ лева мѣсечно. Екзархъ е умрѣлъ въ София на 27-ий Септемврий 1891 година.

Понеже неможахъ да намѣрьк първия брой отъ първата година на в. „*Цареградски Вѣстникъ*“. немогк да кажк съ каква программа е почнѫлъ да излиза той, ако въ тоя брой дѣйствително е отпечатана нѣкаква программа. Обаче главната му цѣль е била, както това се вижда отъ съдържанието на тѣзи годишни течения, които азъ можахъ да видьк, да се грижи за свѣстяванието на нашия народъ или, съ други думи — да работи за нашата църковна и училищна самостоятелность. Въ *четъ* 81. година *г* отъ „*Цареградски Вѣстникъ*“. намираме нѣколко думи отъ редакцията на тоя вѣстникъ, отправени къмъ читателитѣ си, въ които срѣщаме и слѣдующитѣ редове, които се отнасятъ до цѣлта на тоя вѣстникъ: „Ще описва: първомъ дѣлата на управленіето, вънкашны политическы новины, безъ никакво расѫжденіе отъ негова страна; ще разсѫжда по нѣвгажъ за удобреніето на училищата ни и колкото ся тегли за нашето народно просвѣтеніе; ще смѣсва съ драго сърдце и слвкавы новины, политически или книжевни, каквито му ся испратятъ изъ Българско“.

1850 година.

5. Мірозрѣніе, *спісаніе помѣсячно*. — Почнѫло е да излиза въ Виена прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли петь броя, подъ редакцията на *Ивана Добровски*. Прѣзъ мѣсецъ Октомврий 1870 година това списание отново е подкачило да излиза въ Букурещъ, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, подъ заглавие „*Мірозрѣніе или Български Инвалидъ*,“ отъ което сѫ излѣзали само два броя, подъ сѫщата редакция.

Иванъ Добровски е роденъ въ градъ Сливенъ на 1-й Априлий 1812 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ продължилъ образованието си въ Атина и островъ Андро, слѣдъ което учителствувалъ въ Браила, Сливенъ, Самосъ, Котелъ и много други градове, така щото той е билъ учителъ около двадесеть години. Освѣнъ въ списанието си, той е пописвалъ въ българскитѣ вѣстници, издаваеми се въ негово врѣме въ Цариградъ. Ималъ приготвени

за печать нѣкои нѣща, но по-голѣмата часть отъ тѣхъ се изгубила по-рано, а сега нищо не му останѫло. Работилъ е по църковния въпросъ и е билъ прѣдставитель при първия български съборъ въ Цариградъ отъ страна на градътъ Сливенъ. Ходилъ е въ Руссия, Влашко, Австрия, Америка и, споредъ както сѫ ни расказвали нѣкои приятели, въ младитѣ си години бѣхталъ си е главата върху квадратурата на кржгътъ. Слѣдъ освобождението ни той е пенсионираиъ и понастоящемъ живѣе въ Пловдивъ. Отъ едно частно писмо извличаме слѣдующия пасажъ, който ни се вижда доста характеристиченъ за личностьта на г. Добровски: „Сегашния му животъ е твърдѣ редовенъ. Всичко каквото върши (яденье, спанье, расхожданье и пр.) прави го въ опрѣдѣлено врѣме и мѣсто, т. е. той прѣдставлява нѣщо като въспроизвеждание на Жюль-Верновия Филаесъ Фогъ на българска почва. Съ никого не се срѣща. Той живѣе въ хотелъ „Марица," у една стая, въ която, въ продължение на четири години. никого не е пуснѫлъ въ нея. Какво прави тамъ, никой незнае. Казаха ми, че когато случайно сѫ оставали отворени вратата на стаята му виждали, че писвалъ нѣщо и че ималъ голѣмъ купъ ржкописи, но какво именно писвалъ — неизвѣстно, па и на мене нищо не расправи, при все че се опитвахъ съ разни забикалки да узнаѫ що-годѣ." *Добровски е първий български проповѣдникъ на славянската нравственна взаимность и общеславянский языкъ.*

На страница първа, брой 1 отъ „*Мірозрѣніе*," което е излизало въ Виена, въ отправенитѣ къмъ читателитѣ думи отъ страна на редакцията ний намираме единъ пасажъ, който опрѣдѣлява колко-годѣ цѣлта на това списание:

. . . . . „Кой то прочее любороденъ мисли чи можи да бѫди общеполезно нѣщо за Отечество то ни да имами и едно повременно Списаніе, той като разумѣва какъ то безъ Спомощници неможи да сѫществува. нека благоизволи да бѫди Спомощникъ, защото тѣй ще е отъ своя страна секи учредитель на такова издаваніе. А за него добрѣ е секи да разсѫди чи то испърво, и споредъ новость та на писменни тъ ни языкъ, слѣдователно споредъ необразованіе то му още, неопределеніе то му и непостоянность та, а повиче още и споредъ недостаточни те срѣдства на иждивеніе то, не можи испърво

да са появи́ като совершéнно нéщо во вид ътъ си; но ко́лкото прѣуспѣва по изгла́ждание то на тія новонача́лни препятствіа, то́лкосъ мо́жи постепéно отъ добро́ по́ добро́ да ста́ва.

„Като за пи́сменни ътъ си Славенобългарски языкъ са нами́рами о́ще въ тако́ва состоя́ніе, както преди спомена́хмы, ещé бѣди нева́жно вынаги да си обръщами внима́ніе то камъ онзи предмéтъ и да ка́звами по нéщо за нéго ко́лкото ще ни é възмо́жно“ (гледай брой 1).

Това цитирахме главно за языка и правописанието. Въ първия брой пакъ отъ „*Мірозрѣніе или Български Инвалидъ*,“ което е излизало въ Букурещъ, редактора на това списание се е исказалъ по́-ясно относително цѣлта както на първото, така и на второто Мірозрѣніе:

„Като отдавно още, отъ наймлады ты си годины е ималъ и долоподписанныя ревностно желаніе да съдѣйствува сѣкога по възможности за възражданіето и благополучыя успѣхъ на многострадателныя нашь Славенобългарски Народъ, предпріе но едно време, съ общеполезнѫтѫ тѫзи цѣль, издаваніето на едно повременно Списаніе. Тогази (1850—1851) започна въ Вѣнѫ извѣстното Мірозрѣніе, което и послѣдва до колкото тогашны ты обстоятелства му позволихѫ.

„Извѣстно е сякому колко неблагопріятны са были открай и до сега обстоятелствата на бѫлгарскѫтѫ книжевность въобще и на явниписа (повременни списанія, вѣстницы) отчасти. Нѣкои отъ тѣзи послѣдны ты въ самото си начало сѫ ся спирали, много други отъ годинѫ или шесть мѣсяца повече не сѫ траіали. А пакъ и по́ трайны ты безъ различны непріятны прекъсванія не сѫ могли да ся обходятъ. Отъ Мірозрѣнієто въ реченно то врѣмя само петь Съпистъцы (брошуры) можихѫ да ся издаджтъ.

„Като други по необходимы занятія не му дозволихѫ до сега да започне пакъ изново до ся бори противъ обыкновенны ты затрудненія съ изново послѣдованіе на Мірозрѣнієто, съчинителя му мысляше вече тѫзи многополезнѫ но не и малкотруднѫ работѫ да ѫ остави понынѣ за други по́-млады момци юнацы.

„Но като виждамы колко оскудни оставамы ные Българе ти и до сега още отъ такыва общеполезны списанія, отъ каквито десятины считатъ другы по́ малобройны отъ насъ народства. Като е извѣстно колко е необходима и отъ този родъ книжевность за народното развитіе и за успѣха на всяковидно

то му благосъстояніе. Подканя ся и ся рѣшава едновременнія му съчинитель и издаватель пакъ да започне да издава Мірозрѣніето, съ прибавленіе въ названіето му *Български Инвалидъ* (негодникъ); прибавленіе което лесно ся разумѣва какъ си има мѣстото сега подирь двѣ десятки почти години само отъ реченното време.

„Какви ще бѫдѫтъ началата на Мірозрѣніето, по кой духъ ще бѫде съчиненіето на Инвалида (негодника) български: за него на кѫсо ще можимъ да ся изрѣчемъ като кажемъ какъ то ще слѣдова направленіето на тригодишно то първоначално Мірозрѣніе. Както тогази то съ трогателно и ободрително въсхищеніе ся пріе напредомъ отъ Съотечественницыты ни, Българе ти — ако и съ недостаточно поддържане — а освѣнъ ласкателны ты отзывы отъ различны ты вѣстницы на разны ты Славенски народства въ Австріѫ, мѣтото на издаваніето му, на едно отвънъ неѫ дьржавѫ намиращи ся тоже Славенски племена найглавныя му тогавашни вѣстникъ — а именно Бѣлиградскія (струва ни ся) *Народне Новине* — съ появяванее то на пьрвыя още брой (1850, Сентемврія), благосклонно то си говорене за него съ еднѫ рѣчь заключаваше слѣдующѫ тѫ: „съдьржаніето му (на Мірозрѣніето) е твьрдѣ важно и по правъ народенъ духъ.“ Тъй и сега съ постоянното си ревностно стараніе за общо то благо ще гледамы дано бы могло и още по пристойно да заслужи нѣкой подобно благосклоненъ отзывъ отъ странѫ на Славенобългарскѫ тѫ всеобщность (публикѫ): отъ по̀ здравомыслящѫ тѫ часть на разсѫдницы ти поне.

„Всички ти дѣйцы на нашѫ тѫ българскѫ книжевность тръгватъ отъ главното начало за *Общенародно то добро*, и ные несъмнително вѣрвамы че въ същность то е сърдечно то имъ намѣреніе. Туй общо и пьрвобытно начало нѣкои развиватъ въ исчисленіе на различны други второстепенны начала въ по̀ малъкъ или по̀ голѣмъ брой — начала истекающи, разумява ся, отъ реченното главно начало — нѣкои даже сѫ стигали и въ безкрайно изложеніе на *начала*. Но що ся е послѣ често случавало? Случавало ся е на нѣкои щото тѣзи многобройны и шумны начала въ послѣдствіе, въ времето на приложеніе то имъ въ нѣкоѫ часть странно да ся разиждатъ, и както лесно въ множество сѫ ся развивали, тъй лесно и да ся извиватъ въ правѫ противоположность камъ главното пьрво начало: сирѣчь право, и почти за слѣпы ты явно, противъ

добро то на българскія народъ и неговы ты наймногоцѣнны полезности (интереси).

„Заради туй като си предлагамы крѣпко да ся придьржамы и понынѣ за само то главно начало: *Общенародно то добро на българскія народъ*. не ще исчислявамы за сега много други начала, но ако има и трябатъ такива нека въ слѣдствіе сѣки ги види и разсѫди въ сѫщето съдържаніе на предстоящето повременно Списаніе.

„Пьрвоначалното Мірозрѣніе освѣнь собственно български ты предметы е имало за любимъ предметъ и Славянство то въобще. Колко высоко е цѣнило то̀ общеславянско то понятіе (идеѭ), славянскѫ тѫ нравственнѫ взаимность, славянско то братство, може тамъ въ сѣки листъ да ся забѣлѣжи, а повече може бы — ако и тамъ доволно стѣснително споредъ тогашни ты не толкосъ благопріятны обстоятелства — въ нарочно надписанныя членъ просто за *Церковнославянскія Языкъ* (стр. 60—64, Май 1851 дето всѫщность ся говори за будущія или предстоящія, общеславенски книжевенъ языкъ.

„Тъй и сегашно то Мірозрѣніе или Българскія Инвалидъ (негодникъ) се пакъ ще е славянобългарско, сирѣчь то неще бѫде по̀ малко Славянско отъ колкото Българско. Той е было и е и до сега особно то свойство което отличава туй Списаніе отъ сички ты почти до нынѣ появивши ся новобългарски Списанія, щото е отдавало и ще отдава повече вниманіе на Славянскѫ тѫ нравственнѫ взаимность и необходимыя за неѭ общеславянски языкъ; безъ да смалява за туй ни най-малко внимателно то уваженіе което свято сѫхранява, както и всяки еднородецъ тряба да сѫхранява, камъ матерныя ни Български языкъ.

„Ще съдържава прочее въ два печатни листове въ единъ Сълистъкъ (брошурѫ) на мѣсяцъ: 1-о за предметы които непосрѣдственно ся отнасятъ камъ Българскія Народъ въ статіи пьрвобытны или избрани отъ други вѣстницы, повременны и сякакви списанія и български и другоязычны въ прѣводъ на цѣло, или извлеченія отъ по важны и по полѣзны за насъ Българы ты. 2-о Извѣстія най-паче книжевны, старо и новоповѣстны (исторически) за други ты Славенски народства, които въ какво да е отношеніе могѫтъ да бѫдѫтъ занимателны и полезны за насъ. 3-о колко то ще позволява мѣсто то още и различны други любопытны и забавно-полезны нѣща" (гледай брой 1, стр. 2 и 3).

6. Смѣсна Китка или годишно періодическо списаніе. — Почнѫло е да излиза въ Букурещъ, единъ пѫтъ въ годината, издадена е само една книга, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ.* Прѣзъ 1886 година Славейковъ е подкачилъ да издава отново „*Смѣсна Китка.*" отъ която сѫ излѣзли 13 броя (гледай „*Смѣсна Китка*" отъ 1886 година).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македонія*" (гледай 1866 година).

Понеже първитѣ осъмъ листа отъ „*Смѣсна Китка,*" която азъ имахъ на рѫка, липсвахѫ, азъ не могѫ да знаѭ да-ли въ тѣзи изгубени листа не е била отпечатана программата на това списание, ако е имало такава. Въ „*Смѣсна Китка*" сѫ помѣстени статии съ религиозно, нравственно и научно съдържание, нѣкои описания, разкази изъ естественната история, животописания, стихове, анекдоти и пр.

1857 година.

7. Българска Дневница. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Нови-Садъ прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ всичко 19 броя, подъ редакцията на *С. Раковски.* Тоя вѣстникъ е билъ спрѣнъ отъ тамошнитѣ власти тъкмо тогава, когато се печаталъ 19-ия брой.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Раковски* се намиратъ при „*Дунавскый Лебедъ*" (1860 година).

Ето программата на „*Българска Дневница*":

„По желаніѭ на нѣкои си родолюбцы рѣшили смы ся да издавамы политиченъ листъ на българскій языкъ гдѣ ще с' обнародва все що е важно, какъто и въ Сърбскій Дневникъ.

„Желаніе сіе прѣдпріемнали смы радостно да испълнимы понеже чрезъ того начина Сърбскій и Българскій народъ скоро и больше щѫть ся унозна помежду си.

„У мѣсица Априла придидохмы надлежніѣ властѣ молбѫ за това издаванье, и въ истое время распреводихмы такъвъ единъ листь аки образецъ обявленія по нѣкоя си мѣста гдѣ Бльгари живѣѭтъ.

„Желаемое то допущеніе добили смы прѣди нѣколико дны. Добили смы и спомоществувателы отъ нѣколко си мѣста, а най-паче отъ Рухчукъ, Цариградъ, и Свищовъ.

„Хотя и да не ся є явило даже до сега толико количество спомоществувателѣхъ, колико може посрѣшна нуждныя разноскы за издаваны того листа, мы състоящій пьрвы брой почвамы тойзи листъ и издаващѣмъ го рѣдовно. Надѣимы ся, че родолюбцы Бьлгари, извѣстивши ся сіе общеполезно тѣмъ дѣло, щѫть усьрдно посрѣшна наше желаніе съ благородное тѣхно спомоществуваніе и отъ другы страны, за да може да с' обдьржи не само настоящый политични листъ, нъ да го съдружимы и съ още единъ другы любословенъ листъ всѣкѫ недѣля, кой извѣстно, че ще носи пьрвообразно народно Бьлгарско имя, и прѣдмѣтъ ще има разаіяніе бьлгарскыя книжевности, какъто явихмы въ пьрвій листъ отъ обявленія нашего.

„Аустрія, въ коѭ земѭ тойзи листъ ся издава, живѣе въ пріятелство съ Турско. Така, нито мислиме, нито намъ є свободно на Султана како господаря, да нападамы.

„Мы щѣмъ открива породы и престѫпленія на управителы было духовны или свѣтскы; а най паче листъ нащъ имащѣ тойзи задатькъ, да народъ добіе правдѫ гражданскѫ, дьржавнѫ, цьрковнѫ, и народнѫ свѣсть; кабиващи му начинъ, чрезъ разна зла могѫтъ ся отбѣгна; трудищѣмся да пріятелы своего народа упѫтимы, какъ може да ся развіе въ просвѫщенія гражданскаго и търговскаго живота за своѭ и дьржавнѫ ползѫ. Хатихумаюнъ хотя и по настоящему да ся одмаря, той ще ся оживотвори. Народъ бьлгарскы є голѣмъ пріятель просвѫщенія, и любитель роде, и отъ сега прѣдстой му красна и лепа бѫдѫщность. Народно негово бытіе може му ся обезбѣдити, гражданскій животъ може му ся урѣди, цьрковны сегашны пороци и злоупотрѣбленія могѫтъ ся прикѫса и уклони. Въ общѣ и прѣдстоящая дѣла Бьлгаромъ, коя изискѫтъ да имѫтъ свои органъ (уржіе), кой нѣще зависва отъ непосрѣдственнѫ волѭ на оная лица коя ся на царскѫ заповѣдь не обзирѫтъ.

„Такъвъ органъ и застѫпленіе быще сей листъ. Кой желае да ся та цѣль больше и стално постизава, нека намъ изволи помощь за събиранье не само спомоществувательѣхъ, нъ и нуждныхъ дописаніеѣхъ До колико ся бы могло ми идѣмы допискы награждити.

„Призовавамы родолюбцы бьлгары учтиво, да ся постаракѫтъ и потруджѫтъ за да и другы спомоществувателы намъ найджтъ и расписъ на тѣхна имена непроводжтъ по скоро, за

да бы и другый научно-книжевны листъ могалъ колко по скоро да ся издава" (гледай брой 1, стр. 1).

1858 година.

8. **Блъгарскы Книжицы,** *повременно списаніе на Блъгарскятъ книжнинъ.*— Почнѫло е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ цѣли четири годишнини, подъ редакцията на *Д. Мутевъ, Д-ръ Ивана А. Богоровъ, Гавриля Кръстевичъ, Тодора Бурмовъ и Савва Филаретовъ.* Редактиранието на *„Блъгарскы Книжицы"* е почнѫлъ първо *Д. Мутевъ*, но понеже прѣзъ послѣднитѣ мѣсеци на 1858 година той се разболѣлъ, *Д-ръ Ив. А. Богоровъ,* който до тогава е помагалъ въ редакцията на *„Блъгарскы Книжицы"*, поелъ върху си редактиранието на това списание и доискаралъ първата годишнина. Цѣлата втора годишнина (1859 год.) е редактирана отъ *Гавриля Кръстевичъ.* Третата и четвъртата годишнини (1860 и 1861 год.) сѫ редактирани отъ *Т. Бурмова*, съ тая само забѣлѣжка, че послѣднитѣ двѣ книжки отъ четвъртата годишнина сѫ излѣзли подъ редакцията на *Савва Филаретовъ.*

Димитръ Мутевъ е роденъ въ Калоферъ на около 1812 г. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а послѣ е отишълъ въ Москва, гдѣто е свършилъ историко-филологическия факултетъ. Отъ тамъ заминѫлъ за Берлинъ, постѫпилъ въ тамошния университетъ и получилъ учена степень докторъ на философията. Подиръ върнѫлъ се въ Петербургъ и останѫлъ като професоръ на философията въ тамошния университетъ съ чинъ магистръ. Въ 1858 година той дошълъ въ Цариградъ по покана на Общината на Българската Книжнина, за да редактира *„Блъгарскы Книжицы"*, но въ началото на есеньта, по причина на болѣсть, заминѫлъ за Руссия и оставилъ редакцията на *„Блъгарскы Книжицы"* Богорову. На 1860 година той билъ повиканъ отъ училищния комитетъ въ Болградъ за директоръ на тамошната българска гимназия, гдѣто на 1864 г. умрѣлъ отъ охтика, която прѣзъ цѣлия животъ не му е давала спокойствие. Нѣкои утвърждаватъ, че Мутевъ държалъ много слаба и съ сурови керпичи построена кѫща въ Болградъ, каквито сѫ били всичкитѣ кѫщи тамъ, била е много влажна,

та той настинѫлъ и заболѣлъ отъ охтика именно въ тая кѫща. Димитръ Мутевъ е билъ единъ отъ ученитѣ българи и е познавалъ нѣколко язици. Той е зималъ участие въ българскитѣ вѣстници по него врѣме и е написалъ книгата: *Кратка естественна история*. Крайно съжаляваме дѣто неможахме да научимъ нѣщо повече за животътъ и дѣлата на Мутева.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д-ръ Ивана А. Богоровъ* се намиратъ при *„Цареградски Вѣстникъ“* (1848 година).

Гаврилъ Кръстевичъ е роденъ въ гр. Котелъ на 1820 г. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Цариградъ, а слѣдъ това на 1836 година заминѫлъ за Парижъ, гдѣто е училъ и свършилъ юридическитѣ науки, на срѣдства отъ княза С. Богориди. Освѣнъ юридическитѣ науки той се е занимавалъ съ изучването и на историческата литература. Нѣколко врѣме слѣдъ завръщанието му отъ Парижъ, той замѣнилъ С. Богориди въ управлението на островъ Самосъ въ продължение на 6—7 години. Слѣдъ това постѫпилъ на служба по вѣдомството на правосѫдието въ Цариградъ и достигнѫлъ да бѫде членъ въ Върховното Сѫдилище (Ахѣями Адлие), която служба испълнявалъ до освобождението на България. По църковния въпросъ той е билъ единъ отъ добритѣ дѣйци българи. Когато се създаде бившата Източна Румелия, той биде назначенъ за Директоръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, а прѣзъ 1884 година, т. е. слѣдъ истичането на петилѣтния срокъ на Алеко Богориди, Г. Кръстевичъ биде назначенъ за главенъ Управитель на Източна Румелия, която длъжность испълнява до 6-й Септемврий 1885 година. Слѣдъ провъзгласяване на съединението на Източна Румелия съ България, той заминѫ за Цариградъ, гдѣто и понастоящемъ се намира, вѣроятно, на турска служба. Освѣнъ въ *„Български Книжицы“* той е писалъ и въ *„Любословіе“* и *„Цареградски Вѣстникъ“*. Написалъ е *Историѫ българска подъ имя Уновъ* и доста важни исторически и филологически статии въ *„Любословіе“* и *„Български Книжицы“*. Той е прѣвелъ *Мудрость добраго Рихарда* отъ Франклина, 1837 год., Цариградъ.

Тодоръ Стояновъ Бурмовъ е роденъ въ село Нова-Махла, Габровска околия, на 1834 година. Въ 1847 година постжпилъ да се учи въ Киевската Дух. Семинария на едно отъ дванайсетѣ мѣста, исходатайствувани отъ Букурещкитѣ и Одесскитѣ българи у Императора Николая. за въспитание български младежи въ Русскитѣ духовно-учебни завѣдения съ *казенно* съдържание. Въ 1853 година прѣминжлъ въ Киевската Духовна Академия, гдѣто въ 1857 година свършилъ курсъ съ степенъ магистръ. Въ сжщата година се завърнжлъ въ Габрово, гдѣто е билъ главенъ учитель отъ мѣсецъ Ноември 1857 г. до Февруарий 1860 год. Сътрудничеството му въ *„Блъгарскы Книжицы“* и участието му въ полемиката противъ в. *„България“* (1859 г.), който съвѣтваше българитѣ да се *присъединжтъ* къмъ Римската църква. за да се освободжтъ отъ игото на гърцкото духовенство, сж подбудили българската община въ Цариградъ да го покани за редакторъ на *„Блъгарскы Книжицы“*. Въ това врѣме той е билъ и учитель въ училището при българската църква. Билъ сжщо и членъ въ българо-гърцката комиссия, учредена отъ Високата Порта за разглеждание распрата на българитѣ съ Цариградската гърцка патриаршия. Отъ Септември 1863 година до Януарий 1865 билъ редакторъ на в. *„Свѣтникъ“*. органъ на българскитѣ прѣдставители въ Цариградъ. а слѣдъ него редактиралъ собственния си в. *„Врѣмя“*. Въ 1867 година той постжпилъ при Русското въ Цариградъ посолство като драгоманинъ по българскитѣ работи. Въ периодътъ отъ десеть години (1867—1877 год.), той е публикувалъ двѣ апонимни брошури по българския църковенъ въпросъ, една подъ заглавие: *Братско обяснение на българинъ къмъ братията му българи.* печатана въ Букурещъ на 1867 година, а другата подъ название: *Проектътъ за разрѣшение българския въпросъ отъ патриарха Григория VI.* печатана въ Букурещъ на 1868 година; билъ е корреспондентинъ на газетата *„Москва“*, издавана отъ И. С. Аксакова, на *„Московскія Вѣдомости“*, издавани отъ Каткова и всичкитѣ му корреспонденции сж били насочени противъ турцитѣ и гърцитѣ. Въ 1877 година, подиръ обявяванието на войната, Бурмовъ билъ прикомандированъ при главноуправляющия гражданската часть, князь Черкаски до сключванието на Берлинския договоръ. Въ Юлий 1878 година билъ назначенъ за Пловдивски вице-губернаторъ. Въ 1879 г.,

подиръ избиранието на българския князъ Александра Батемберга, билъ единъ отъ петѣ депутати, които се испратихѫ въ Ливадия да поднесѫтъ на избрания князъ актътъ на избиранието му. Въ Май 1879 год. билъ назначенъ за Софийски Губернеторъ, а въ Юлий сѫщата година, като зане князъ Александръ Батемберъ българския прѣстолъ, станѫлъ Министръ-прѣдсѣдатель на първото българско министерство. Слѣдъ дохажданието на второто министерство, той билъ назначенъ за членъ (коммиссаръ) въ Вакувската Коммиссия, подиръ членъ и подпрѣдсѣдатель въ Върховния Кассационенъ Сѫдъ до края на 1881 година. Прѣзъ 1882 година той билъ членъ въ Държавния Съвѣтъ, прѣзъ 1883 година — Министръ на Финанситѣ въ кабинета на русскитѣ генерали, а въ Мартъ 1884 г. билъ назначенъ за членъ въ Кодификационната Коммиссия, гдѣто е стоялъ до края на сѫщата година. Отъ тази дата насамъ Бурмовъ се занимава съ писателство (главно интересната *Българо-гърцката църковна распра*), ако трѣбва да се замълчи назначението му за Министръ на Финанситѣ въ врѣменното правителство слѣдъ свалянието на Батемберга (1886 година). Въ първитѣ двѣ народни събрания Бурмовъ е билъ депутатъ и е зималъ участие въ редактирането на в. „*Витоша*“ (гл. 1879 година) и в. „*Български Гласъ*“ (гл. 1880 година) до като той и М. Балабановъ се отцѣпихѫ отъ консервативната партия и се присъединихѫ къмъ либералната.

Савва Филаретовъ е роденъ въ Жеравна на 25 Октомврий 1825 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ отишълъ да се учи въ Куручешменското гърцко училище въ Цариградъ, слѣдъ което станѫлъ учитель въ Шуменъ. Като напуснѫлъ учителството, заминѫлъ за Цариградъ и отъ тамъ Александръ Екзархъ го испратилъ въ Одесса при Денкоогlу и тоя послѣдния го е поддържалъ да се учи въ тамошната Гимназия и въ Московския Университетъ, та въ 1856 година свършилъ по филологията. Подиръ това заедно съ Денкоогlу дошълъ въ София и станѫлъ учитель въ тоя градъ. Заплата получавалъ отъ Денкоогlу. Въ София Филаретовъ е учителствувалъ около четири години и въ това врѣме е билъ учитель на френцуски язикъ и на синоветѣ на тогавашния въ София паша, та поради това е добилъ репу-

тация и между турското население; но отпослѣ той билъ подозрѣнъ въ издаване на тайни и не е можалъ да стои повече въ България. Отъ София той заминалъ за Петербургъ и тамъ получилъ назначение за секретаръ въ Едринското Русско консулство. но Цариградския тогава русски посланникъ го задържалъ за чиновникъ въ тамошното посолство. Умрѣлъ е на 19-й Ноемврий 1863 година въ Кайро, Египетъ, гдѣто билъ отишълъ на лечение. Зималъ е участие и въ *„Цариградски Вѣстникъ“* (гл. 1848 година). *Филаретовъ е написалъ първата свѣтска българска елегия и е напечаталъ на отдѣлни книжки службата на св. св. Кирила и Методия.*—

„Български Книжици“ сѫ излизали безъ обявена программа. Разбира се обаче, че тѣхната цѣлъ е била да защищаватъ въобще църковната ни самостоятелность. Но понеже *„Български Книжици“* е билъ органъ на Общината за Българската книжнина въ Цариградъ и понеже цѣлитѣ, които си бѣ задала тази община, проектираше да постигне главно чрѣзъ това списание, считаме за умѣстно да цитираме тукъ нѣколко пасажи отъ едно обявление на тази община, което бѣ тя обнародвала тогава, които пасажи, макаръ и да показватъ цѣлта на общината, опрѣдѣляватъ едноврѣменно съ какви намѣрения, съ какви цѣли сѫ основали списанието самитѣ му учрѣдители:

. . . . . „Дѣто блъгарскитѣ училища и црькви, които отъ день на день сѫ умножавѫтъ, нѣмѫтъ потрѣбнитѣ книги: дѣто че колкото книги има на блъгарски ставѫтъ много скѫпи; дѣто че има много добри книжки прѣведени или съчинени и стоѫтъ не напечатани; дѣто най-сѣтнѣ прѣводителитѣ или съчинителитѣ пишѫтъ блъгарскитѣ книги съ единъ езикъ и правописанье не свойствени на блъгаритѣ, сѫ работитѣ дѣто докарахѫ мысльта на горѣреченитѣ лица (Д. Цанкова, К. Маринова и К. Славчева) да основѫтъ една община за Блъгарската Книжнина, която Община ще се грыжи:

„1. Блъгарскитѣ училища и црькви да могѫтъ да придобіѫтъ потрѣбнитѣ си книги, и то съ една малка цѣна.

„2. Да се събере народнiятъ блъгарски езыкъ и мыслитѣ на ученитѣ за какъ да се пише блъгарскiятъ езикъ, за да могѫтъ тѣзи двѣ нѣща да станѫтъ водачи на онѣзи дѣто пишатъ блъгарски.

„Потрѣбата за една таквази Община още по-голѣма става, като се помысли, че помощьта за Народната Книжнина на сѣки единъ народъ у турското царство, излѣзува само отъ духовната му власть; за нашето злочестіе, грьцката духовна власть, нѣ само не дава тая помощь, а още я и воспира, ако се покаже отъ нѣкои частни лица. Нъ да речемъ и това, че частнитѣ лица, колкото и да се мжчжтъ за тая помощь, нити могжтъ сполучи да придобіжтъ онова, което го ище нашата книжнина, нити пакъ могжтъ да докаржтъ онова, което трѣбува и което прилича да се придобіе за Книжнината ни. Остава само една Община да испълни това съ вещественната и умственната си помощь.

„Тая община като се отговори на горѣреченитѣ работи, тогази блъгарскіятъ народъ се казува, че врьви по стжпкитѣ, дѣто му ги показува неговото правителство, неговътъ господарь: тогази блъгарскіятъ народъ ще доде на редътъ, на който се намиржтъ и другитѣ народи, съ които той живѣе у едно отечество и подъ единъ господарь. — Ето краіятъ дѣто ще го гони тая Община да го стигне“ и пр. Пб-долу въ сжщото обявление четемъ: „Едно събрание станж отъ членоветѣ на Общината прѣзъ три мѣсеца, и отрѣди:

„1. Да се извади прьво единъ Мѣсецословъ за 1857 година. Този Мѣсецословъ да се напише и да се извади на свѣтъ отъ членоветѣ дѣто се намиржтъ веке у Общината. У него да се извѣсти за Общината на Блъгарската Книжнина.

„2. Слѣдъ Мѣсецословътъ членоветѣ на Общината да фанжтъ да изважджтъ едно Періодическо Списанье за Блъгарската Книжнина. Това списанье да съдрьжава работи дѣто ги ище Общината. То ще бжде съчево на Общината“ и пр.

1859 година.

9. Българія, *вѣстникъ за Блъгарскыты интересы.* — Почнжлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж цѣли четири годишнини, една отъ които малкия листъ, подъ редакцията на *Драгана Цанковъ.* Вѣстникъ „*Българія*“ е спрѣлъ да излиза въ края на мѣсецъ Мартъ 1863 година. Въ „*Българія*“ сж зимали участие всички *почти* интелигентни блъгари въ Цариградъ и по областитѣ.

Драганъ Цанковъ е роденъ въ гр. Свищовъ на 1828 година. Първо се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ се е училъ въ Руссия и Виенна. Отъ Виенна той е отишълъ при брата си Антона Цанковъ въ Букурещъ, а отъ тамъ, слѣдъ кратко врѣме, заминалъ за Цариградъ, гдѣто на 1857 година станалъ педагогъ въ французското училище на Бебекъ, на Босфора. Въ сѫщата година съ покойния Боянъ Мирковичъ отъ гр. Т. Пазарджикъ основали българска печатница въ Цариградъ — Галата, въ католическия манастиръ Сенъ Бенуа и почналъ да редактира вѣстникъ „*България*“, въ която печатница се печатало и периодическото списание „*Блъгорскы Книжицы*“ (гл. 1858 година). Чрѣзъ в. „*България*“ Д. Цанковъ е съвѣтвалъ българитѣ да се присъединятъ къмъ Римската църква и по тоя начинъ да могатъ да се освободятъ отъ игото на гърцкото духовенство. Хидилъ е въ Римъ съ Д-нъ Георги Мирковичъ и съ дяконъ Рафаелъ отъ Стрѣлецъ, Панагюрска околия, бивши дяконъ на Велешкий Авксентий (Тоя Рафаелъ по-късно станалъ духовенъ началникъ на униятитѣ) за ръкополаганието на Българо-Униятския архиерей *Иосифъ Соколски*. Слѣдъ отвеждането на Соколски въ Одесса, което направилъ П. Р. Славейковъ, Д. Цанковъ билъ назначенъ отъ Турското правителство въ Свищовъ за драгоманинъ и директоръ на пасапортитѣ. Като се съставила Дунавската область (1864 година), билъ повиканъ отъ *Митхатъ-паша* въ Руссе и тамъ основалъ провинциалната печатница, на която билъ директоръ. Наскоро слѣдъ това билъ назначенъ за Инспекторъ при управлението на турскитѣ параходи по Дунава. Подиръ това билъ назначенъ за дѣйствителенъ членъ въ провинциялния Аппелативенъ Търговски Сждъ въ гр. Руссе, а слѣдъ туй — Субститудъ на Държавния Съвѣтъ въ Цариградъ. Въ това врѣме е билъ и учитель на българский языкъ въ Лицея и членъ въ Екзархийския Съвѣтъ. Послѣ това Турското правителство го е назначило за помощникъ на Губернатора въ гр. Нишъ, а по-късно и въ гр. Видинъ. Прѣзъ 1873 година станалъ адвокатинъ въ гр. Руссе и учитель на французский языкъ въ тамошното българско училище; но по поводъ затварянието на гърцката църква въ тоя градъ, Д. Цанковъ билъ пратенъ на заточение въ Цариградъ, гдѣто и останалъ до търгуванието му съ М. Балабановъ по европейскитѣ Дворове. Той избѣгалъ отъ Цариградъ въ Виена, слѣдъ като турското правителство

е подушило, че се правѣтъ махзари, а подиръ него и Балабановъ направилъ сѫщото. Отъ заточението му въ Цариградъ до това му ходение по Европа, той билъ прѣгледвачъ на български и други книги въ Bureau de la Presse, прѣподаватель въ царския лицей и пр. Въ врѣмето на Русската окупация той билъ Вице-Губернаторъ въ г. Търново и депутатъ въ първото Велико Народно Събрание въ тоя градъ. Слѣдъ това малко врѣме е билъ Окржженъ Управитель въ Варна и подиръ Български Агентинъ въ Цариградъ. Въ второто министерство (първото либерално, 1880 година) бѣше прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ и Министръ на Вънкашнитѣ Дѣла и Исповѣданията, а подиръ — само Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла и то за твърдѣ кратко врѣме. Слѣдъ прѣврата на 1881 година той станѫ учитель въ Софийскитѣ народни училища, а въ края на сѫщата година биде арестованъ и заточенъ въ гр. Вратца, но прѣзъ 1883 година биде освободенъ отъ тамъ и веднага станѫ Прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ и Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла до 1884 година, когато се състави новъ кабинетъ въ гр. Търново. Послѣ 9-й Августъ 1886 година той билъ два дни Министръ безъ портфеилъ въ първото тогава приврѣменно (революционно) правителство, съставено слѣдъ свалянието на княза Александра Батемберга. По настоящемъ той живѣе заграница. Д. Цанковъ е билъ редакторъ на в. „*Източно Врѣме*“ (гледай 1874 година), „*Ржководитель*“ (глѣдай 1873 година), „*Читалище*“ (гледай 1870 година) и е писвалъ и въ други български вѣстници. Той е прѣвелъ „*Тъмницитѣ ми* отъ Силвио Пелико, и *първъ е подигнѫлъ чрѣзъ* „*Читалище*„ (гледай 1870 година) *въпросътъ за забавачницитѣ у насъ*. А написалъ *Кратка Българска Исторія*, Цариградъ, 3-то издание е отъ 1868 година и *La Bulgarie* (заедно съ г. Балабановъ) Londres, 1876 година.

Ето програмата на в. „*България*“:

„Въ обявлението на *България* показахме колко годѣ съставъ-тъ, когото ще слѣдваме за уреждание то и, поканихме милыты си съотечественници да подкрѣпятъ и задържятъ това дѣло кое ще обема всичкы ты интереси относително за Българскыйтъ народъ. Наистина, що има по̀ красно отъ едно дѣло кое-то, като си труди да представи прѣдъ очи-ты на читателя

си състоянїе то на разны-ты царства, влиза въ сърдце-то на отечество-то му, открыва болкы-ты му и му показва прилични-ть цѣль! То е като едно свѣтило, все то хвърга на сѣкадѣ лучы ты си и съживява сичко що е околу него. Като се застоимъ въ тыя предѣлы, ще вѣнчѣемъ прьвото си изданїе съсъ нѣколко въпросы много важны и които е полезно да разрѣшимъ. Духъ-ть человѣческы е любопытенъ да познае щастїе-то си, да научи причины-ты кои то прѣпятствуватъ на доброщастїе то му или кои то му помагатъ, причины на които слѣдствїя та видимъ. Трьси, испитва, качва ся отъ степень на степень и напослѣдъкъ като открые онова кое то му бѣше като тайнство, тогава усѣща, незнамъ какъвъ видъ благодареніе. Това сме сега помыслили и като изглѣдаме настояще то врѣмя ще забѣлежваме пристойны ты мѣркы за въ бѫдуще. Прочее, кои сѫ причины ты за наше то ненапрѣдваніе? Кои сѫ срѣдства та съ кои то можемъ да надвіемъ на тія мѫчнотіи? Ето кое ще стане прѣдметъ-ть на изложеніето ни.

„За да сѫдимъ съсъ непристрастїе прьвѫтѫ точкѫ, длъжни сме да си туримъ между два народа съвсѣмъ разни въ чувства-та си, раздѣлени отъ кѫмъ народность-тѫ си и съединени въ вѣроисповѣданіе то си, между два народа кои то почти отъ десять вѣкове сѫ въ сношеніе и немогѫтъ да си съгласятъ страсти-ты; съ еднѫ рѣчь Българи и Гърци. Българи ти, споредъ свидѣтелство то на най-вѣрны-ты списатели, сѫ простодушни, ученолюбыви, вѣрни на Господаря си и пазители на бащины-ты си качества. Явно е че ще си докараме хулы отъ сичкы ты еднородцы ако думахме толкова и за гърцы ты, и бѣхме излѣзли отъ въпъ здравый-ть умъ и говорили противъ истинѫ тѫ и противъ съвѣсть тѫ си. Какъ-то ся види, тѣ не слѣдватъ общы ты законы на природѫ тѫ, излѣзли отъ рѫцѣ ты на единъ другъ Създатель и кои-то, като вървѫтъ по единъ съставъ цѣло противенъ на другы ты народы, мѫчятъ ся да подчинѫтъ праводушіе то на крывость тѫ, чювства та на сърдце то на незнамъ какви страсти, и за да скратимъ да направятъ Българы ты подобны на тѣхъ. Видите ли, родолюбиви, въ какво състои тайнѫ тѫ на сичкѫ тѫ фанаріотска политикѫ! Прьва причина която мислимъ да е най-главната. Но ные ся радваме да дадемъ таѫ похвалѫ на родъ-ть си: че е увардилъ, съсъ толкосъ усилія, тоя даръ който е положилъ въ сърдце то и на най-дивый-ть человѣкъ: говоримъ

за народность тѫ. На какво приличя оня кои то ся отричя отъ народность тѫ си!

„Като сѫ зели едно началство врѣхъ Българи ти, кое то желая да научя отъ кого, мъчителство то, ако треба да говоримъ противъ евангеліе то, е станало дѣлъ-тъ имъ; като намѣрели едно стадо безъ пастырь, дожтъ му млѣко то безъ да му дадѫтъ храня. Гдѣ сме до сега видѣли хора да просвѣтѫтъ единъ народъ безъ да знаѫтъ языкъ-тъ му? Гдѣ сме видѣли мучителство то да роди любовь? Хрістосъ имъ дума: „бѫдѣте сладки и смирени.“ Отъ тамъ ные сме гы познали за неговы ученицы. Но да ли на тѣхъ не дума: „идете и учѣте сичкыты народи.“ Ако е тямъ, защо не ни учятъ? Или ако не е тямъ, защо се наемать противъ заповѣдь тѫ му да ни учятъ? Защо сѫ ся подгръбили да управлявать и наставлявать едно стадо на което не щѫтъ да оцѣнѫтъ природя тѫ, языкъ тъ и тыя движенія на сърдце то съ кои то да го усвожтъ. Лѣкарьтъ не дава цѣръ освѣнъ кога добрѣ испита болѣсть тѫ. Нищо не можятъ врѣхъ духъ-тъ, до гдѣ не го добрѣ познаѫтъ. Искать да ся издигнѫтъ, нещѫтъ да ся снемать до най-простыйтъ народъ, за да му вдухнѫтъ ученіе то. Отъ тыя белѣжкы нека познаемъ гордость-тѫ на столъ тъ патріяршескы. Втора причина.

„Това не е само, то поне бы ны утѣшило. Но смьртни завистницы на Българи ты, които искать да дрьжятъ подъ иго то на еднѫ неученность, старци ты на великѫ-тѫ църквя турять въ дѣйствіе сичкыты си трудове, употрѣбляватъ сичкыты срѣдства да умрьтвять ученолюбіе то въ сърца та ни. Друго и послѣдньо прѣпятствіе.

„Прочее, за да съкратимъ какво то изложихме ще речемъ, прьво, че е нуждно и полезно да се дрьжимъ у еднѫ власть доволна да ны истѫщава. И таѭ власть гдѣ ся намира? Въ лице то и столъ-тъ на Милостиваго Нашего Господаря Султана-Абдулъ Меджита, кой то като единъ баща се труди да уголѣми благощастіе-то на чеда-та си. Треба като рѣчи, да ся прилѣпимъ у правителството което ни показва толкосъ добрины. Тогасъ, дерзаемъ да кажимъ, като удобри прошенія-та ни увѣрени сме, че не ще отрече нищо на най-вѣрны ти си подданницы. Неговы ты грыжи за насъ сѫ ся доста явиле и ные не бы имале доволно признателность за да му благодаримъ. Като му дадемъ наши-ты сили, като му преставимъ

наши-ты нужды, ще исчерпаме отъ него дързостьтѫ и силѫтѫ, кои то ще употребимъ противъ непріятелы-ты си. То нека бѫде срѣдоточіе то гдѣто да се свършвать сичкы ты ни подлозы, отъ гдѣ то да излизать сичкы ты ни помощи за образованіе то и напрѣдваніе то на българскый-тъ народъ.

„Второ, че Българити отъ състояніе то, гдѣ то ся намирать, отъ еднаквый-тъ гласъ на сичкы-ты народы и на цѣлѫ природѫ, имать сѣкаквы права да искать еднѫ особеннѫ іерархія която да ся труди за доброто имъ. Свидѣтелство то на сичкѫтѫ Исторіѫ е тука съгласна да удобри и потверди предложеніе то и щеніе то ни. Апостоли ти непроповѣдваха никакъ по Еврейски въ другы ты чюжды дрьжавы; Кирилъ и Методій ся пратихѫ да просвѣтѫть Славянскы тѣ племена, защо то крайно познаваха языкътъ. Едно духовенство отъ нашъ родъ е много нуждно. Полза та на тоя въпросъ ще ни даде другъ пѫть благовреміе да я развыемъ по на длъго и да я потвърдимъ по ясно. Мысъль та ни за сега е за да прѣглѣдваме слѣдствіята, кои то естественно происхождать. Нека почнемъ.

„Можемъ сега да кажемъ, съсъ сѣкаквѫ дерзость че отъ тыя двѣ срѣдства зависи напрѣдъкъ-тъ ни и въ нравственны-ты и въ вѣроисповѣдны-ты и въ душевны-ты ни силы. Цѣль-та ни не друга освѣнъ да разбудимъ и турнмъ въ дѣйствіе тыя чувства и добри качества. Сѣкой знай че поставеніе то на училища та е кое то ги обработва и развыва; сѣкой знай за да се запази това, трѣбва едно начялство да гы настоява. Е! какво по-съжялително и по-старателно можемъ намѣри отъ начялство то на Негово Величество С. А. — М. Но іерархія та, коѭ то искаме що служи на това? Богъ кога то говори чрѣзъ уста та на пророка Малахія дума: „свѣщеникъ-тъ е пазитель-тъ на наукѫ тѫ.“ Богъ ся отправяше на свѣщенникъ на ветхый-тъ завѣтъ. За това хрістіянство то кое то е точный-тъ и свършеный-тъ образъ на онова духовенство трѣба да усъвършенствува по-добрѣ таѭ истинѫ. Четемъ още въ исторіята на стары-ты вѣкове кога то хрістіянство то ся показа, четемъ, че духовенство то само упази въ монастиры ты писмены ты останкы на народы ты; то гы уварди отъ упостошеніе то на варвары ты и гы прѣдаде на послѣдны ты врѣмена. Безъ него, врѣмя то и обстоятелства та бы поразили тыя безцѣнны произведенія на человѣческый-тъ умъ. И знаемъ каква свѣтлина хвърли Хрістіянство то врѣхъ свѣтъ-тъ. То го истрыгнѫ

отъ темнинѫ-тѫ и прѣлъсть тѫ гдѣ то живѣеме. Слѣдователно едно духовенство отъ наша крьвь е само възможно да ни даде сичко що може да ни просвѣти.

„Но нѣкой ще се попита, и праведно: ные сами, съ наши ти списанія и трудове можемь ли стигнѫ степень тъ кого то си наумяваме? Не. Мыслимь по-угодно да исчерпаме изъ чужды ты списатели сичко кое то е добро, да подражаемь сичко кое то ни ползува. Както человѣкъ избыра онова кое то може да му дава животъ и го употребява за хранѫ тѫ си, тѫй и ные не треба да грабимь сичко кое то намѣримь. Мъдрость та е полезна па сичкы ты работы. Лъжливо то, украшено съсъ красны шарове ни измамва, и тогава не видимь истинѫ тѫ коя то е просто изложена. И това вмѣсто да ни ползува, напротивъ ще ни повреди.

„Тъй, Господіе, неотдѣленіе отъ Господаря си, поставеніе то на едно Българско духовенство кое то да ся занимава за напрѣдъкъ-тъ нравственъ, писменъ и душевенъ на народъ-тъ ни, умѣренность кога заемаме отъ другы ты народы за съставиніе то на писменность тѫ си, тѣ сѫ срѣдствата които намѣрихме до сега.

„Такива и други подобни сѫ въпроси ти кои то ще занимаватъ *Българія*. Като оставимь на страна сичко кое то може да не угоди на здравый-тъ умъ, ще представимь истинѫ тѫ съ неуборимы доказателства. Нищо нема по-красно отъ истинѫ тѫ. Ще я трьсимь чрезъ сичкы ты логически разсѫжденія, съ сичкы ты историческы случкы. И тогава надѣваме ся, да откриемь булото кое то отъ толкосъ време покрыва очиты на нашій-тъ родъ, було кое то велика та Цьрква е метнала за да стори невидимы меркы ты сы. Трудъ-тъ е голѣмъ, не ны е срамъ да кажимъ; но милото ни отечество другояче неможе да се откѫсне отъ строго то иго на фанаріотско то мѫчителство. Но грижи ти пи да не сѫ суетны, молимь читателы ты да дадѫть малко повече вниманіе и още повече дѣйствіе и да ни прѣдложѫть мѫчнотій-ты кои то ще срѣщнѫть. Почитаме отъ сичко сърдце тыя благородны чювства, защо то тогава ще наситимь духъ-тъ и ще направимъ истинѫ тѫ по-яснѫ. Напослѣдъкъ, увѣрени сме че мили ти съотечественницы ще назять еднѫ дълбокѫ признателность къмъ попечителный-тъ Господаръ Султанъ-Абдулъ-Меджитъ.“ (Гледай брой 1, година 1, страница 1 и 2).

1860 година.

10. Братски Трудъ. *Съ изданіе-то на Московски-те Българе* (списание). — Почнало е да излиза въ Москва прѣзъ мѣсецъ Януарий, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сж всичко 4 книжки. подъ редакцията на *Васила Поповичъ* и *Райка Ивановъ Жинзифовъ*. Първата книжка е редактиралъ *Поповичъ*. а слѣдующитѣ *Жинзифовъ*. Списанието е имало слѣдующето мотто:

„Бащино огнище не оставай
Стари обичаи не презирай"

„Раковски".

„Попѣй ми, Славке ле попѣй ми
Изъ едно гърло два гласа
Изъ една уста двѣ думи . . ."

„Народ. пѣсня".

Василъ Поповичъ е роденъ въ Браила (Румжния) въ 1832 година. Родителитѣ му били отъ Ямболъ, но се прѣселили въ Румжния на 1830 година. Първоначално се е училъ въ Браила на Гърцки едно по друго у даскалъ *Трифона*, а слѣдъ смъртьта му, у брата му даскалъ *Иванча* — българи, съврѣменни прѣселенци отъ Карнобатъ. На 1841 до 1845 год. училъ се въ Румжнското училище на румжнски, на гърцки, а послѣднята година и на славянски. Отъ 1846 до 1848 год. училъ се въ училището на Никола Стефановича (отъ Габрово), който въ сжщото врѣме съдържавалъ и пансионъ за момчета отъ всичкитѣ народности, а прѣимущественно за българчета отъ града Браила. Прѣзъ годинитѣ 1848/9/50 билъ помощникъ на главния писаръ въ канцеларията на Английското Консулство отъ Браила—Галацъ. Отъ 1851 до 1857 год. В. Поповичъ се е училъ въ Киевъ, именно до 1856 година въ II Киевска Гимназия, а послѣднята година 1856/57 въ Киевския Университетъ Св. Владимира, по Историко-Филологическия Факултетъ. Поради оскждитѣ срѣдства за съдържанието си, принуденъ е билъ да се завърне въ Браила и само на слѣдующата 1858 година можалъ отъ ново да отиде, но вече въ Москва, за да слѣдва образованието си въ сжщия Факултетъ. Слѣдъ завръщанието си изъ Москва, на 1861 година билъ поканенъ отъ училищното настоятелство на гр. Болградъ за учитель при наскорооткритото централно училище. гдѣто

е учителствувалъ до края на учебната 1865 година. Слѣдъ оттеглюването му отъ това училище, занимавалъ се съ прѣподаване частни уроци въ Браила, а въ 1872 (въ началото ѝ) отишълъ въ Велесъ, гдѣто е учителствувалъ до края на 1874 учебна година. Отъ началото на учебната 1874/5 година билъ поканенъ за учитель отъ настоятелството на Пловдивскитѣ училища; тукъ е учителствувалъ до 1877 година, а слѣдъ освобождението билъ назначенъ казначей при Пловдивското Град. Общинско Управление. Съврѣменно въ всичкото траяние на Русската школа въ Пловдивъ, билъ прѣподаватель въ тая школа, а слѣдъ прѣобръщанието ѝ въ юнкерско училище минѫлъ въ София, гдѣто останѫлъ щатенъ прѣподаватель при Военното училище до 1 Мартъ 1884 година. Освѣнъ това прѣзъ 1880 година билъ избранъ депутатъ отъ Силистренския окржгъ, а въ 1881 година и учитель на българский языкъ на бившій Български Князь Александръ Батенбергъ. Прѣзъ 1883 година е билъ членъ на *Учебний Съвѣтъ* при Министерството на Народното Просвѣщение, а прѣзъ учебнитѣ 1889/91 години — като врѣменненъ управитель на градскитѣ народни училища въ Самоковъ, гдѣто прѣбивава съ семейството си отъ 1887 година насамъ. Литературната дѣятелность на В. Поповичъ захваща отъ „*Русская Бесѣда*“ въ Москва (1859/60 година). Писвалъ е повѣсти и стихове, дори и една комедийка (Яровъ). Обнародвалъ е критически статии въ „*Читалище*“ (гледай 1870 година), „*Периодическо Списание*“ (глѣдай 1870 година). Стихотворенията му сѫ напечатани въ „*Братски Трудъ*“, „*Общи Трудъ*“ (гледай 1868 год.), „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година), „*Шутошъ*“ (гледай 1873 година), въ Софийскитѣ календари за 1879 и 1882 год., въ „*Марица*“ (гледай 1878 година) и „*Български Гласъ*“ (гледай 1880 година). Освѣнъ тѣхъ има отпечатана книгата *Дѣтска Гусла*, Пловдивъ III изд. 1883 година и *Конспектъ* по българский языкъ, София, 1883 година. Зималъ е участие въ „*Витоша*“ (гледай 1879 год.), „*Селянинъ*“ (гледай 1879 год.) „*Балканъ*“ (гледай 1883 година) и пр.

Райко Ивановъ Жинзифовъ е роденъ на 1839 година въ едно отъ Битолскитѣ села. Погрѣшно до сега сѫ утвърждавали, че той е роденъ въ гр. Велесъ. Първоначално той се училъ при баща си въ Битоля (баща му е получилъ универ-

ситетско образувание въ Атина), който билъ тамъ учитель на гърцки, но когато въ 1863 или 1864 година *Д-ръ Мишайковъ* подигналъ българския въпросъ въ Битоля, бащата на Жинзифовъ станалъ учитель въ българското училище въ тоя градъ, състоящe отъ една стая при гърцкото училище. Баща му го е научилъ, разбира се, повече на гърцки, отъ колкото на славянски. На 1855 година той станалъ учитель въ Прилепъ, а на 1857 година за такъвъ въ Кукушъ. На 1858 година той оставилъ Кукушъ и заминалъ за Москва да се учи. Славянския Благотворителенъ Комитетъ въ тоя градъ приелъ да го издържа и на 1860 година Жинзифовъ издържалъ екзаменъ по прѣдметитѣ на гимназически курсъ и се зачислилъ като студентъ на историко-филологическия факултетъ на Импер. Московски Университъ. На 1864 година той свършилъ университетския курсъ съ степень *кандидатъ*. Слѣдъ това той се е занимавалъ съ учителствуване и книжовни трудове. Билъ е прѣподаватель на елинския езикъ въ Лицея на *Цесаревича Николая*. а сѫщо и въ нѣкои отъ Московскитѣ гимназии. Билъ е тоже и членъ на Славянския Благотворителенъ Комитетъ. Въ 1863 година той издалъ своята *Нова Българска сбирка*. Въ русскитѣ журнали: „*День*“, „*Православное Обозрѣніе*“ и „*Московскія Вѣдомости*“, е писалъ цѣлъ редъ статии за да докаже българското право на народната иерархия и безосновностьта на гърцкитѣ претенции, и е расправялъ на русската публика какво е състоянието на българския народъ и отъ какво се нуждае тоя народъ. Въ 1867 година той отпечаталъ въ в. „*Время*“ редактиранъ отъ Бурмова въ Цариградъ (гледай 1865 година), една дълга статия, подъ заглавие: *Отношенията на Византийскитѣ Императори къмъ България въ царствуването на прѣдпослѣдний български царъ Александра Асѣня*. Прѣди това писалъ е стихове въ „*Български Книжници*“ (гледай 1858 година), а въ 1870 година издалъ поемата си изъ македонския животъ *Кървава кошуля*. По-сетнѣ той писалъ стихотворения въ Цариградското периодическо списание „*Читалище*“ (гледай 1870 година), въ Браилското „*Периодическо Списание*“ (гледай 1870 година) и въ в. „*Вѣкъ*“ (гледай 1874 година). Той е билъ главенъ сътрудникъ на *Гербеля* въ съставянието на българския отдѣлъ отъ неговата книга: *Поезія Славянъ*. 1871 година. Писалъ е и въ „*Общъ Трудъ*“ (гледай 1868 година), а прѣвелъ на русски *Древная болгарская пѣсня объ Орфеѣ отъ Ст. Вер-*

ковичъ, издадена отъ *В. А. Дашковъ*, Москва, 1867 г., 49 стр. Жинзифовъ е умрѣлъ въ Москва на 15-й Февруарий 1877 год.

Въ списанието „*Братски Трудъ*“ нѣма напечатана программа, обаче всѣки може да узнае какви патриотически побуждения сж карали издаването на това списание, като прочете цитиранитѣ по-горѣ два стиха:

„Бащино огнище не оставай
Стары обичаи не презирай“.

11. Дунавскый Лебедъ, *гражданскы, любословны и забавны вѣстникъ*. — Почнжлъ е да излиза въ Бѣлградъ прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж цѣли двѣ годишнини, подъ редакцията на *С. Раковски*. Въ него сж помѣствани статии и на французски языкъ.

Савва Стойковъ Раковски е роденъ въ с. Раково, Котленско, на 1818 година. Първоначално той се е училъ въ Котелъ (още когато билъ малъкъ Раковски, баща му се прѣселилъ въ Котелъ), подиръ въ Карлово, а на 1830 година родителитѣ му го пратили въ Цариградъ въ едно заведение гърцко, гдѣто прѣстоялъ 4 години. *Князъ Богориди*, като забѣлѣзалъ способности у Раковски, пратилъ го на свои разноски въ Атина. Като свършилъ Гимназията на 1838 година отишълъ въ Парижъ и стоялъ тамъ двѣ години, прѣзъ което врѣме той изучилъ французския языкъ. Въ Парижъ Раковски е трѣбвало да учи юридическитѣ науки, но той напуснжлъ училището и се върнжлъ у дома си съ мисъльта да работи за освобождението на България. Прѣзъ лѣтото на 1841 год. той живѣялъ въ Браила въ кжщата на единъ гъркъ, на име Ставри. Прѣзъ мѣсецъ Августъ 1841 година (Раковски билъ учитель въ Браила въ едно гърцко училище) се случило едно много забѣлѣжително приключение. Едно непознато лице, облечено въ сърбска униформа, забило, посрѣдъ Браилската чаршия, едно сърбско знаме и записвало доброволци. Неговия глашатай обикалялъ Браилскитѣ улици съ тжпанчето си и извѣстявалъ на браилчани, че на чаршията се записватъ доброволци за да минжтъ Дунава и да избавижтъ християнитѣ отъ робство. Това траяло три дена наредъ. На четвъртия денъ, по шесть

часа вечерьта, цѣла Браила се била събрала край Дунава за да види прѣминаването на доброволцитѣ въ Турция. Доброволцитѣ били около четири стотинъ души, всички българи, съ исключение на трима арнаути и единъ гъркъ. Всички били въоржжени съ оржжия отъ *битъ-пазаръ*. На двадесеть лакти отъ брѣга на Дунава стоялъ каика на нѣкого си *Балдуина*. Солунски търговецъ и който го билъ далъ съ кирия на офицерина съ сърбската униформа. Капитанина на тоя каикъ се билъ казвалъ Маноли Периготи, но той билъ отстжпилъ капитанството на казания сърбски офицеръ. Смѣстили се само половината отъ доброволцитѣ, а другата половина останжла да мине на втория пжтъ. Щомъ се дигнжла дъската, по която доброволцитѣ влѣзли въ каика, полковника Енгелъ, воененъ комендантъ на Браила, пристигнжлъ на брѣга съ двѣ роти войска, който като распръснжлъ публиката и доброволцитѣ, що сж се намѣрвали на брѣга, искумандувалъ на войницитѣ да гърмжтъ и върху доброволцитѣ въ каика, когото водата влачела полегичка на долу. Злочеститѣ доброволци, като видѣли, че ги убиватъ, започнжли първо да викатъ, а послѣ и тѣ почнжли да гърмжтъ и убили нѣколко власи. По долу каика засѣднжлъ на пѣсъка срѣдъ Дунава и тамъ било извършено друго прѣдателство: каика пробили и кормилото му махнжто. Мнозина българе се притекли на помощь на нещастницитѣ доброволци и до вечерьта испокрили се въ града.

Прѣзъ това врѣме четирма приятели сж държали Раковски прѣдъ вратата на единъ дюкянъ, не далеко отъ мѣстото, гдѣто се извършило това безчеловѣчие. Раковски искалъ още тогава да убие Енгеля, но приятелитѣ му не сж го оставили, а сж го закарали у дома му и сж нагласили работата да го непускатъ да излѣзне. Слѣдъ това приключение той е лѣжалъ два мѣсеца боленъ. На Ивановъ денъ вечерьта Раковски и Ставри гъркътъ, сновели по улицата, гдѣто е живѣлъ Енгелъ. Прѣдъ портата чакала една хубава саня. Точно на деветь часа и половина излѣзналъ отъ портата единъ офицеринъ, облѣченъ съ русски воененъ менчиковъ, вратника на който билъ дигнатъ на горѣ и закривалъ всичкото му лице. Като се качилъ на санята, гърмнало се единъ пищовъ, чулъ се единъ викъ и всичко утихнжло. Санярина, като чулъ гърмежа и като видѣлъ, че офицерина се захлюпилъ на очитѣ си, ударилъ коньетѣ и занесълъ тѣлото на полицията. Раковски търгнжлъ по улицитѣ

за да уталожи сърцебиението си, а Ставри се върнѫлъ въ кѫщи. Слѣдъ него влѣзли въ кѫщата му трима жандарми и го задигнѫли. Санярина го позналъ и го издалъ на полицията. Раковски като се върнѫлъ у дома, научилъ се за участьта на Ставри. Но слѣдъ десеть минути той влѣзълъ въ полицията, отворилъ вратата отъ канцеларията на полицмейстра и останѫлъ смаянъ като видѣлъ полковника Енгелъ здравъ и читавъ, до него полицмейстера, отъ другата страна прокурора, до него единъ писаръ, на срѣща имъ Ставри вързанъ, а на една маса тѣлото на майора Петракески, лицето на когото се освѣтявало отъ двѣ воценици, които горѣли до главата му. Раковски изведнажъ разбралъ погрѣшката. Когато той отворилъ вратата, всички се обърнѫли къмъ него, даже и Ставри се обърнѫлъ да види кой влиза; но Раковски влѣзнѫлъ веднага, доближилъ се до Петракеска, поклонилъ се до земята и цалувалъ дѣсницата на мъртвия.

— Кой си ти? Какво търсишъ? сърдито извикалъ полковника на Раковски. Той обаче се доближилъ до писалището и спокойно отговорилъ:

— Азъ се казвамъ Сава Македону (така се викалъ тогава Раковски) и съмъ убиеца на злочестия майоринъ.

— Скоро вънъ, извикалъ Енгелъ, ти си лудъ, махни се отъ тука, ние знаемъ кой е убиеца — ето го вързанъ!

— Не е истина, възразилъ пакъ Раковски, съ по-високъ гласъ — убиеца съмъ азъ, а този человѣкъ е невиненъ; той ми е ближенъ приятель, той ми е роднина и иска да ме спаси отъ наказанието, та зема вината върху си.

Всичкитѣ захванѫли да се огледватъ. Ставри отъ своя страна билъ много благодаренъ, че Раковски самъ се обвинява. Той никога не би прѣдалъ приятеля си, особенно, че той самъ убилъ майорина, но понеже извършилъ това прѣстѫпление отъ приятелство къмъ Раковски, а не отъ нѣкоя по-висока мисъль, захванѫло да му става мѫчна тая роля на политически мѫченикъ. По тая причина, когато Енгелъ го попиталъ истина ли говори Раковски, Ставри отговорилъ утвърдително. Тогава отвързали Ставри и го пуснѫли да си върви.

— Кое те накарало да убиешъ майора? — попиталъ Енгелъ Раковски.

— Това убийство стана съ грѣшка, отговорилъ Раковски, — моя крушумъ бѣше излѣнъ за другиго.

— Че за кого другиго билъ излѣнъ твоя куршумъ? — попиталъ Енгелъ, като на присмѣхъ.

— За тебе! отговорилъ Раковски съ натъртенъ гласъ и съ пламнали очи.

— Че защо искаше да ме убиешъ, какво зло съмъ ти направилъ? попиталъ пакъ Енгелъ.

— На мене лично не си направилъ никакво зло, но на моитѣ братия, отговорилъ Раковски прѣзрително. Помнишъ ли историята на българскитѣ доброволци оназъ година прѣзъ мѣсецъ Августъ? Какво зло ти бѣхъ направили тия хора за да ги биешъ и давишъ?

— Тѣ бѣхъ бунтовници, хайдуци, отговорилъ Енгелъ уплашено.

— Ако бѣхъ лошави хора въ Влашко има сждилища, отговорилъ Раковски съ растрѣперянъ гласъ. Ти си злодѣй, извикалъ той най-послѣ, и азъ дълбоко съжалявамъ, че намѣсто тебѣ, пада жертва единъ невиненъ человѣкъ, Но, добръ е Господъ, и твоя редъ ще доде!

Полковника Енгелъ поблѣднялъ отъ тая рѣшителность на Раковски. Прокурора казалъ да се съчини протоколъ.

— Протоколъ? извикалъ Раковски: Дайте ми една книга да ви го съчиня азъ.

И едноврѣменно съ тия думи се пуснялъ къмъ писалището, около което сѣдѣли казанитѣ лица. Но както полковника, тъй и другитѣ, скочили оплашено отъ столовитѣ си и се дърпнали назадъ. Раковски зелъ единъ листъ бѣла книга, подписалъ се на долния край и я хвърлилъ прѣдъ прокурора, като казалъ:

— Напишете, каквото искате отгорѣ. Каквото и да кажете сѣ ми едно; азъ знаѣхъ какво ме чака, когато се рѣшихъ да отмъстя за невиннитѣ християни, които вие избихте и издавихте, и съмъ готовъ да прѣтърпя наказанието. Хайде, заповѣдайте да ме запрятъ.

Слѣдъ това уковали Раковски у желѣза и го арестували. Приятелитѣ му обаче хванали адвокати, харчили пари насамъ натамъ и най-сетнѣ искарали го гърцки поданникъ, подиръ което билъ прѣданенъ на Гърцкото консулство и отъ тамъ испратенъ вънъ отъ границитѣ на Румъния. Историята за избавлението му отъ тоя процесъ, който му е готвилъ смъртно наказание, е много интересно разказана отъ Г. Котевъ въ ка-

лендаря му за 1890 г. Послѣ това Раковски го срѣщаме въ Котелъ при баща си. Слѣдъ смъртьта на баща му (1847 г.) той отишълъ въ Цариградъ и станѫлъ търговецъ. Когато прѣзъ пролѣтьта на 1853 година се виждаше, че ще избухне война между русситѣ и турцитѣ, Раковски напуснѫлъ търговията и влѣзнѫлъ на турска служба, като секретаръ при Военния Съвѣтъ, за да слѣди по-отблизо всичко, което правехѫ и мислѣхѫ да правѫтъ турцитѣ. Когато се отворила Кримската война (1853 год.) въ Видинъ се намиралъ турския Воененъ Съвѣтъ, а заедно съ него и Раковски. Тамъ подозрѣли Раковски, че има сношение съ русситѣ и че билъ въ намѣрение да повдигне българитѣ противъ турцитѣ. Оковали го въ вериги и шестима турски войници, съ единъ юзбашия на чело, довели го въ Шуменъ, гдѣто билъ установенъ главния станъ на турската армия. Раковски стоялъ три мѣсеца затворенъ въ Шуменъ. Други 12 души българи били докарани тамъ, обвинени като русски хора и тутакси били осѫдени на смърть и застрѣлени. Сѫщата участь трѣбвало да постигне и Раковски, но не въ Шуменъ, а въ Цариградъ. По заповѣдь на Омеръ паша, Раковски билъ испратенъ за Цариградъ. По пѫтьтъ, като прѣминѫлъ съ съпровождающата го стража Калъкавския боазъ на голѣмия Балканъ, достигнѫли надвечеръ до едно българско село и тукъ се спрѣли да прѣнощуватъ. Тамъ всички яли и пили за смѣтка на Раковски до тогава, до когато цѣлата стража заспала. Само Раковски билъ буденъ. Съ една пиличка, която случайно му паднѫла на рѫцѣ, той почнѫлъ да пили веригитѣ и токоречи малко още му оставяло да се освободи отъ тѣхъ, когато единъ отъ стражаритѣ се събудилъ и понеже още не билъ отрѣзвелъ, повлѣкълъ се къмъ огнището да запали огъньтъ и да види по-добрѣ какво се върши. Като видѣлъ Раковски това, прѣсторилъ се, че спи, но понеже стражарина почнѫлъ да говори за прѣдателство и да псува, уловилъ съ двѣтѣ си рѫцѣ веригитѣ, съ които били вързани краката му и разкъсалъ недопилената часть. Ако и по-голѣмата имъ часть да е останѫла прикачена на дѣсния му кракъ, той отведнажъ прѣскочилъ въ кѫта, гдѣто отвечеръ нѣкои отъ стражаритѣ бѣха турили орѫжията си, грабнѫлъ веднага една пушка и единъ ятаганъ и захванѫлъ да вика, че сѫ нападнѫти и че нѣкой слиза въ стаята прѣзъ куминя. Сѫщеврѣменно се хвърлилъ върху стражарина, който се бѣше

събудилъ, отсѣкалъ му главата и я хвърлилъ между другаритѣ му, които захванѫли да се събуждатъ. Отъ самия крѣсъкъ на Раковски, тѣ сѫ се испоплашили, но и като видѣли човѣшка глава да се търкаля помежду имъ, отъ ужасъ незнаѫли какво да правѫтъ. Раковскии скочилъ отъ вратата на вънъ, застрѣлилъ стражарина, който стоялъ при вратата, а вторъ единъ съсѣкълъ съ ятагана и прѣскочилъ прѣзъ плета на улицата. Въ това врѣме другитѣ стражари излѣзли на двора и като чули охканието на своя другаръ и дрънканието веригитѣ на Раковски, разбрали работата. Но Раковски като опитенъ въ хайдушкитѣ хитрости, пуснѫлъ се на една страна и захванѫлъ да вика по турски: „Иване! Стояне! Велко! — тука, тука — пазете другитѣ врагове — удрете“! На другия денъ вечерьта Раковски стигнѫлъ въ Котелъ при сестра си и още сѫщата вечерь билъ отведенъ и скритъ въ друга една кѫща. Всичко туй станѫло прѣзъ мѣсецъ Мартъ 1854 година. Въ Котелъ Раковски образувалъ една чета отъ 6 души и съ тѣхъ минѫлъ голѣмия балканъ. Прѣзъ м. Май тѣ станѫли 13 души. Много гърци и евреи, познати като непрiятели на българския народъ, а сѫщо турци и българи такива, които пѫтували прѣзъ тия мѣста, били убити отъ тая чета. Прѣзъ мѣсецъ Октомврий четата се растурила, а самъ Раковски заминѫлъ за Влашко. Въ 1856 година той отишълъ въ Нови-Садъ, Австрия, и тамъ издалъ *Прѣдвѣстникъ горского пѫтника*, а въ 1857 година — *Горския Пѫтникъ*. Въ 1857 година Раковски подкачилъ да издава въ Нови-Садъ български политически вѣстникъ: „*Българска Дневница*“ (гледай 1857 година), който, по исканието на турското правителство, билъ спрѣнъ отъ австрийското, което искало да прѣдаде даже и Раковски на турцитѣ. Обаче той сполучилъ да избѣга въ Влашко, а отъ тамъ въ Одесса, гдѣто е стоялъ до 1859 година. Тукъ той билъ въспитатель въ едно завѣдение на българскитѣ ученици. Тамъ е издалъ сѫщо и единъ сборникъ подъ име *Показалецъ*. Втората часть е била обнародвана сѫщата година (1859) въ в. „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година). Въ края на 1859 година отишълъ въ Бѣлградъ, кѫдѣто въ 1860 г. почнѫлъ да издава „*Дунавскый Лебедъ*“. Обаче и тоя вѣстникъ, благодарение протеститѣ на Високата Порта, билъ спрѣнъ отъ сърбското правителство. Прѣди да захване „*Дунавскый Лебедъ*“ Раковски е обнародвалъ въ Земунъ една българска

брошура, която съдържала и програмата на „*Дунавскый Лебедъ*“. Когато въ 1862 година настанжло бомбардирането на Бѣлградъ, Раковски образувалъ българска легия, която имала намѣрение още сжщата година да прѣмине въ България. Обаче слѣдъ бомбардирането всичко било осуетено. Раковски влѣзнжлъ на сърбска правителственна служба и прѣзъ лѣтото на 1863 година билъ испратенъ въ Атина съ миссия отъ страна на Сърбия. Но още прѣзъ есеньта той напуснжлъ и Сърбия, като да е билъ опасенъ и за тогавашното сърбско правителство, отишълъ въ Букурещъ и въ 1864 година почнжлъ да издава в. „*Бждщность*“. (гл. 1864 година). Но и тоя вѣстникъ за късо врѣме билъ потъпканъ. Слѣдъ това захванжлъ да издава българо-румжнски вѣстникъ „*Защитникъ*“, (гл. 1864 година), който билъ спрѣнъ още слѣдъ излизанието на първия брой. Сжщата година издалъ въ Букурещъ на български и румжнски книжка подъ заглавие: *Българския вѣроисповѣденъ въпросъ* . . . . . Въ 1865 Раковски издалъ въ Букурещъ „*Българска Старина*“.

Слѣдъ изгонването на черкезитѣ изъ южна Руссия въ европейска Турция, русситѣ на мѣстото имъ искали да доведжтъ българи въ Руссия. За тая цѣль били испроводени въ България русски агенти, гдѣто за кратко врѣме сполучили да придумать повече отъ 500,000 българи. Когато това прѣселение захванжло, Раковски, заедно съ Богдана Икономовъ, издали въ Букурещъ въ 1861 година една брошура подъ заглавие: *Русската убийствена политика за българитѣ*, въ която съвѣтвали българитѣ да не напущатъ отечеството си. Благодарение на тази брошура само 15,000 души сж се прѣсѣлили, повече отъ половината отъ които сж се върнжли пакъ назадъ. Въ 1866 година пакъ се опиталъ да образува легия, но Румжнското правителство го арестовало и слѣдъ като го освободило, той се отеглилъ въ Руссия. Опиталъ се слѣдъ това да образува чети и да павлѣзе въ България, но планътъ му билъ издаденъ и той се принудилъ да мирува. Подиръ това отишълъ при мушията на вуйка си Никола Балкански, кждѣто се намиралъ и Панайотъ Хитовъ. Слѣдъ малко врѣме Раковски захванжлъ да болѣдува (расказватъ, че при бомбардированието отъ турцитѣ на Бѣлградското кале, сърбитѣ сж разбѣгали, а Раковски само съ своитѣ българи се е задържалъ. Слѣдъ тази побѣда една вечерь билъ въ една бирария

съ офицери, прѣдъ които укорявалъ бѣгството на сърбитѣ, а възхвалявалъ юначеството на българитѣ, като величаялъ себѣ си князъ на бждща България; единъ отъ офицеритѣ го подбутнлъ и той паднлъ отъ балкона на долу. Отъ това падание, при което си повредилъ гръдния кошъ, казватъ, водило начало неговото разболявание и умирание) и въ 1868 година умрѣлъ въ Букурещъ. Той е познавалъ — освѣнъ българския, — и французския, русския, сърбския, румънския, турския, старогърцкия, новогърцкия и пр. язици. Освѣнъ поменятитѣ погорѣ съчинения той е написалъ още: *Български хайдуци*. Букурещъ, 1856 година; *Показалецъ и ржководство какъ да се изискватъ и удирятъ най-стари чърти нашего бития, язика, народопоколения* и пр., Одесса, 1859 година; *Нѣколко рѣчи о Асеню първему, великому царю българскаму и сиюму Асеню другому*, Бѣлградъ, 1860 година. Слѣдъ смъртьта му сж били издадени въ Одесса *Ключъ българскаго язика*. 1880 година и *Иступленния Дервишъ*. Вторитѣ части на *Горския пжтникъ*, *Показалецътъ*, *Асеня* и автобиографията му — всичкитѣ се били у наслѣдницитѣ му и неизвѣстно кога ще се издадятъ. На 7-й Юний 1885 година коститѣ на Раковски бидохж прѣнесени въ София.

Ето програмата на в. „*Дунавскый Лебедъ*“:

„Желаіаще да принесемъ ползж роду си съставихмы учрьдничество новаго българскаго вѣстника, Дунавскый Лебедъ, кому пьрвый брой за образъ издавамы днѣсь. Нѣщѣмъ писа дългы и обширны обіавленыя, обіанзаіще много, а неизпълнимо! Нашъ главны ходъ быще слѣдный: Имѣіще подъ видъмъ днѣшное състоіание и положение българскаго народа, потрудіащѣмъ ся, по възможностиж, да му показвамы пжть образованиж и развитиж му съобразно съ обстоіатьелствамъ подъ коимъ се онъ днѣсъ находи.

„Особенно же наше старание быще народна наша книжнина, т. е. наши драгоцѣнни дневности и старини, отъ конхъ смы доста събрали и открыли до сега. При томъ нѣщѣмъ го остави оскжденъ и отъ забавны работы, привождаіще отъ най избранныхъ списателевъ, кои днѣсь ся славіятъ въ Европа; а съ врѣмя щѣмъ издава и по нѣкое си изображение нашихъ любознутьлнихъ старинахъ съ повѣствуватьлны изслѣдованыя

и разіасненыя, кои щѫтъ ся раздава даръ спомоществувателѣмъ Дунавскаго Лебеда. А колко за Европейскы новины и вѣсти надѣймы ся, чи щѣмъ гы съобщава читателѣмъ си Българъмъ много по-скоро и по-тъчно отъ всѣкы другы вѣстникъ, кой се издае въ Турціѫ, имѣѫще удобность мѣста, кое смы избрали за издаване Дунавскаго Лебеда.

„Всѣкы, кой има българско сърдце и въ кого ся е възродило благородное чувствуване любородности, усѣща, колко ся нуждае днѣсь нашъ народъ отъ такъвъ единъ вѣстникъ и каквѫ ползѫ можи принеси нашимъ Българъмъ, кои сѫ ускѫдни отъ много!

„Надѣймы ся, чи всѣки родолюбивъ Българинъ, а най паче младежи, българская злата надѣжда, щѫтъ показа усърдие и любовь на това наше общеполезно прѣдпріятие, и щѫтъ ся постара по-скоро да съберѫтъ доволни спомоществувати щото да можимъ да започнимъ рядовно издание Дунавскаго Лебеда. Кой убо благоизволи да приѣма нашъ вѣстникъ, нека ся отправи писменно до вышеназначены лица, дѣ ся приѣма по настоіащему спомоществувание или право до учрьдничьство Дунавскаго Лебеда въ Бѣлградъ; ако кога получи рядовный брой ще заплати сторядь назначенаѫ цѣнѫ“ (гледай брой 1).

1862 година.

12. Духовенъ Прочитъ. — Това списание е почнѫло да излиза въ Болградъ, неизвѣстно на мене въ какъвъ срокъ и колко броя сѫ излѣзли, подъ редакцията на *Р. И. Блъсковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. Блъскова* се намиратъ при „Училище“ (гледай 1871 година).

Понеже неможахъ да видѫ пито единъ брой отъ това списание, немогѫ да знаѫ точно съ каква программа е излизало то; но отъ самото му заглавие се вижда, че то е имало чисто религиозна цѣль.

13. Журналъ за наука, занаятъ и търговія. — Това списание е почнѫло да излиза въ Бѣлградъ, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сѫ три книжки, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за г. *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Ето първата статия на това списание:

„Важность-та на майсторскыты работы, и слѣдъ това потрѣбныты познанія съ които може гы направи нѣкой по-износны колкото е възможно, твьрдѣ е голѣма и твьрдѣ я чувствувать днесь нашити хора. Помысль-та и затичваніето на журнала щѫтъ бѫдатъ, ако може, да гы управи въ пѫтя на работеніето и да тръгнатъ напрѣдъ въ майсторскый успѣхъ, за който той ще имъ дава потрѣбныты настаняванія, като имъ докаже, че само по него пѫть ся срѣщатъ днесь за народити благоденствіето и истинната голѣмина.

„Науката има за прѣдмѣтъ развитіето и распрьсваніето на богатството въ обществото и майсторскый животъ на единъ народъ. Работеніето е явленіето отъ затичваніето. что прави човѣкъ, за да добые еднѫ утѣха на нѣкакъвъ рядъ, и, по майсторската чясть, която е една отъ нашиты, за да прѣобърне веществото и да го направи полѣзно за доволствуваніе на една нужда.

„Познаніето на естественнити закони съставлява наукѫтѫ, употрѣбленіето на тѣхъ закони съставлява майсторскыты леснины, та наука и занаятъ сѫ двѣ нѣчта неотдѣлны. Въ науката човѣкъ само познава, а въ занаята той познава и испълнява, ако и да зависи повыше отъ похвата, колкото отъ познаніята, что е .приелъ; тѫй неостава съмнѣніе, че наука и занаятъ сѫ стѣгнѫто свьрзани и си иматъ междуособно вліяніе.

„Богатство е всичко, что може да ни служи за нѣчто си, всичко, что може да ни бѫде полезно. Човѣкъ да произведе или създаде богатството, ще рече да даде стойностьта на нѣчтата, что не сѫ имали, или да умножи онѫзь, что сѫ имали. Мы неможемъ да създадемь нито пакъ да уницожимъ най-малкѫтѫ частицѫ отъ нѣкое вѣщество, но мы можемь да му направимь да прѣтърпи всѣкаквы съединенія, всякаквы променения на кроежя, посрѣдствомъ начина на който теоріѫтѫ съставлява хымическыты и механическыты наукы. Това ще види всякой отъ описаніята на тънко въ тая книга за начина и лесниныты на майсторіята, и като се употрѣбятъ тыя забѣлѣжванія по желаніето и за нуждыты на българската майсторія, щѫтъ и оздравятъ развитіето и благоденствіето.

„Отъ изученіето на майсторскыты леснины става явно, че стойность-та, добывката може ся произведе въ прѣдмѣтытѣ: 1) съ естественныты силы; 2) съ остроумныты силы на чло-

вѣка и съ работа; сетнѣ, най-чясто, съ съединеніе на два елемента. За то богатството и образуванието почиватъ днесь върху натрупваніето на инструментити за работа, сир. на машиныты, произлазваніе отъ помощь-та на разума и отъ различныты наукы. Занаятскыты дружины по насъ могжтъ лѣсно си накупи потрѣбныты машины за общеполезна работа, въ противенъ случай тыя оставатъ въ едно натрупваніе жителе, безъ да иматъ нѣчто обще едни съ другы, както едно стадо отъ животны безъ човѣческый разумъ.

„*Въ поти лица твоего снѣси хлѣбъ твой*, каза Господь на дяда Адама. Тъй всичкото богатство на свѣта не е купено отъ край врѣмя съ злато и срѣбро, обаче съ работа. Мы продаваме вълнжтж за на вънъ на европейцити, что имъ става окжтж съ всичкыты разноскы, по 20 гроша; тіи като ни донесжтъ вълненый платъ, продаватъ ни го по 200 гроша окжтж. Продаваме имъ копринжтж по 200 гроша, а купуваме отъ тѣхъ джяфеза по двѣ хыляды гроша окжтж. Всякой може види, че тукъ едното е умножено съ десять, зато тіи ставатъ всякой день пó-богати, а нашити вълнаре и копринаре пó-сирамаси. Кой отъ насъ като испрѣде и истьче окж вълнж или копринж, печели отъ едното десять? — Никой. Даклѣмъ разумната работа, като направи възможны най голѣмыты успѣхы, бива найвеликый създатель на богатството, най-силный лость на образованіето.

„Занаятскыты дружины за улесненіе всякому направувать единъ влогъ, зачто той е главното срѣдстто на случкыты за печалба. Тъй единъ народъ може убогатѣе толкось пó-скоро, да умножи толкось по-много своиты богатства, колкото влогъ-тъ ся намира готовъ да спомогне всичкыты затичванія, всичкыты дѣйствія, които ся относятъ за произведеніе на богатството. Срѣдствата на сжществуваніето сж толкось по пріятны, колкото единъ народъ става по-разуменъ, по-постоянъ, по-справедливъ и си ся почита още по-много. Тогазъ яремъ-тъ на сиромащь-та быва по-лекъ и прѣклонява по-малко главы; зачто, пакъ да речемь, благоденствіето на единъ народъ зависи отъ развитіето на производителныты силы, съ помощь-та на които той ще знае скоро да създаде, посрѣдствомъ своята работа, безкрайно богатство.

„Промѣненіето е прѣдмѣтъ-тъ и помыслта на търговіята и веществennото свързваніе на обществата, както вѣрата имъ

е моралното свързваніе. Мы никогажь непридобываме. чтото нѣмаме съ щеніе, а съ срѣдство. Тъй, това срѣдство въ что състои? Въ срѣброто ще отговори нѣкой. Съгласни сме на това, нъ пытаме, съ кое срѣдство дохажда срѣброто въ ржцѣты на онизь, които искать да купять; не трѣбва ли да сж го придобыли отъ продажбата на едно друго произведеніе? Оный чловѣкъ, който иска да купи. трѣбва да започне да продава, и той неможе продаде друго освѣнь онова. что е изработилъ или онова. что сж изработили за него. Съ всякой начинъ то е съ произведенія. что мы купуваме онова. което другы сж изработили.

„Что трѣбва да заключимъ отъ това? Ако е, че съ произведенія купуваме произведенія. всяко произведеніе ще намѣри толкось по-много купувачы. колкото другыты произведенія ся умножать още повыше. Зачто у Влашко се продава нынѣ повѣче стока отъ колкото прѣди 50 годинъ? Зачтото искарватъ повыше жито. Всичкыты нѣчта ся купувать едныты съ другыты. Явно е, че произведенія ся купуватъ съ произведенія, зато една лоша жьтва повреждa вситы продажбы. Даклемъ едно лоше лѣто, което е развалило житата и винаta, не е повредило и срѣброто; обаче продажбата на ржкодѣлныты произведенія ся докачя завчасъ. Кога една вѣйка отъ майсторіята страда, и другыты страдать сыще тай: едно ржкодѣліе; что. успѣва, прави и другыты да вървять напрѣдъ.

„Пьрвото слѣдствіе, което може да извади нѣкой отъ тая чиста истина е, че на всяко господарство, колкото по-многочислени сж производителити и повыше умножены произведеніята, толкось повѣче купуваніята сж лесны, разлычны и много. Въ мѣстата. что произвеждать много, само тамъ ся ражда веществото, съ което чловѣкъ купува: то е *стойность-та*. Срѣброто испълнява едно повторно мѣсто въ то двойно промѣненіе. Всякой, слѣдъ като е продалъ онова, что е изработилъ. и купилъ е онова. что е трѣбвало да разнесе. то е явно, че чловѣкъ е платилъ всякогажь произведенія съ произведенія.

„Тукъ се вижда че всякой има ползж отъ благоденствіето на всичкыты, и что благоденствіето на нѣкоя майсторія сюдна за благоденствіето на вситы другы. Единъ търговецъ може продаде тамъ най-много стока, дѣто е забыколенъ отъ хора, които добывать много, т. е. които произвеждать много, и имать срѣ-

бро отъ продажбата на онова що сѫ изработили. То е пусто дѣлението на народити на земледѣлци, ржкодѣлци и търговци.

„Ако земледѣлието на единъ народъ стане, то и ржкодѣлието и търговията ще успѣятъ; ако ржкодѣлието върви напрѣдъ, то и земледѣлието, и търговията ще ся намират харно. Единъ човѣкъ, който желае да добыва, трѣбва да направи всичкыты около него да печелять и той да ся възползува отъ тѣхното благополучіе; зачто никой неможе да добые ничто, неможе спечели ничто, ако е заобыколенъ отъ такыва, които нѣмать ничто.

„То е голѣмо злополучіе на обществото, кога има хора да работятъ и да нѣма кой да имъ купи изработванието. Това произлазя, че има още едно нѣчто по-важно отъ истото богатство; то е умственната сила и потрѣбното дѣйствіе да гы залюлѣе нѣкой и тѫй да произведе богатството.

„Нашити бащи носяха шяпкы и широкы дрѣхы, мы нинѣ носимъ фесове и тѣсны дрѣхы, светъ-тъ ся измѣнява; трѣбва и човѣкъ да измѣнява своето изработваніе спорядъ вървежя на по-многото, и при несполучванието на всяко ново прѣдпріятіе, да не изгубва своята дързость. Ако чоранити не ся продавать, то фесовети и фланелыты ся продавать; ако прѣждата за гайтанъ не ся продава, то е извѣстно, че прѣждата за сукно и панталони ще ся продаде и така нататъкъ.

„Работението на вълната залѫга много ржцѣ, тя е главный поминъ на много хорица, зачто мы щемь ся затечемь въ едно отъ нумерата на Журнала да извѣстимъ за нейното праніе, чесаніе, прѣденіе и тъкáніе, възможны да ся употрѣбятъ и по нашиты мѣста у всяка кѫща; това ако може ся постави скоро и въ дѣйствіе, то ще бѫде най-голѣмото завладѣніе на Журнала за наука, занаятъ и търговія“ (гл. брой 1).

---

14. Турція, *вѣстникъ за политика, наука, книжевность, земледѣліе и търговія.* — Почнѫлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е до 1875 година, подъ редакцията на *Никола Геновичъ*. Отъ брой 33-й, година VII до брой 47-й сѫщата година, подписванъ е и *Т. Икономовъ* като редакторъ заедно съ *Геновича*.

Никола Геновичъ е роденъ въ Свищовъ на 1835 година. Първоначално той е училъ въ тогавашното Свищовско училище, а подиръ въ французкото училище въ Бебекъ, Цариградъ. Отъ

1863 година билъ като прѣводачъ въ Турското Министерство на Вънкашнитѣ Работи и като помощникъ (муавинъ) въ Министерството на Народното Просвѣщение. Въ сѫщото врѣме е редактиралъ вѣстникъ „*Турція*“. Отъ началото на 1875 год. до 1878 година включително той е билъ драгоманинъ, испратенъ отъ Турското правителство, при Главния Управитель на Босна и Херцеговина. Слѣдъ окупиранието на тѣзи двѣ области отъ Австрийскитѣ войски, той се върнѫлъ въ родния си градъ. Слѣдъ туй Българското правителство го е назначило за канцеляръ при Българското Агенство въ Цариградъ, която служба испълнявалъ до края на мѣсецъ Януарий 1887 година. Прѣзъ тритѣ послѣдни години, а именно отъ 1884 до 1887 година, той е управлявалъ и самото агенство. Г-нъ *Н. Геновичъ* е билъ уволненъ отъ послѣднята служба прѣзъ 1887 година, и днесь се занимава съ частна работа въ Цариградъ.

Тодоръ Икономовъ е роденъ въ Жеравна не по-късно отъ 1835 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Котелъ, София, Сливенъ, а подиръ въ Цариградъ учитель въ унiятското училище и пѣвецъ въ църквата. Слѣдъ връщанъето си отъ Римъ, Соколски го е направилъ свой дяконъ, но подиръ отвежданието на Соколски, той оставилъ дяконството и двѣ години е слушалъ лекции въ Киевската Духовна Академия. Като се завърнѫлъ отъ Киевъ учителствувалъ въ Сливенъ, въ Шуменъ, а въ Тулча билъ секретаръ при българската Община и касиеръ на земледѣлческата касса. По черковния въпросъ той е билъ единъ отъ най-важнитѣ дѣятели въ Цариградъ, гдѣто е дошълъ тъкмо въ най-голѣмия разгаръ на тоя въпросъ. Въ врѣмето на Русската окупация той бѣше чиновникъ въ Тулчанската Губернiя, подиръ Окрѫженъ Училищенъ Инспекторъ на Варненската Губернiя, сетнѣ малко врѣме Пловдивски Губернаторъ, а послѣ Сливненски префектъ. Билъ е подпрѣдсѣдатель на I Велико Народно Събрание. Въ 1880 год. бѣше Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла, слѣдъ туй членъ въ Коммиссията за Господарскитѣ и Чифлишки земи. Слѣдъ туй биде назначенъ за Прѣдсѣдатель на Държавния Съвѣтъ, а подиръ това бѣше проводенъ въ Сърбiя като делегатъ отъ страна на нашето правителство. Слѣдъ паданието на Русскитѣ Генерали той бѣше назначенъ за Министръ на

Общитѣ Сгради въ Цанковото Министерство. Зималъ е участие въ *„Право“* (гледай 1869 г.), *„Читалище“* (гледай 1871 година), *„Български Гласъ“* (гледай 1880 година), *„Марица“* (гледа 1878 година) и много други вѣстници. а особенно въ *„Македонія“* (гледай 1866 год.) и *„День“* (гледай 1875 год.). Написалъ е: *Нова българска читанка*, Руссе, 1867 година. *Кратка българска читанка*, Руссе, 1868 година; *Пълна числителница*, Руссе, 1868 година; *Воскресникъ или черковно пѣснопѣніе*, Цариградъ, 1872 година; *Читанка, за приготовление къмъ граммматиката*, Виенна, 1874 година; *Ръководство за словосъчинение на българскый языкъ*, Пловдивъ, 1875 год.; *Българска грамматика*, Пловдивъ и София, 1880 година, до сега има нѣколко издания; *Читанка, за приготовление къмъ граммматиката*, Пловдивъ, 1881 година; *Читанка за приготовление къмъ граммматиката*, Пловдивъ, 1883 год.; *Писма за Сърбия*, Руссе, 1883 год.; *Читанка за приготовление къмъ уроцитѣ въ классоветѣ*, Руссе, 1885 год.; *Читанка за първитѣ два класса*, Руссе, 1886 година; *Що трѣбва да правимъ, а що правимъ*, Шуменъ, 1886 година; *Кой ще бѫде най-виновний*, Руссе, 1886 година; *Двѣ първи и послѣдни думи за З. Стояновъ*, Руссе, 1886 год.; *Тридневно прѣбиване въ Рилский мънастиръ*, Руссе, 1886 година; *Кратка всеобща история за долнитѣ классове*, Търново, 1887 год.; *Уроци по българската грамматика*, Търново, 1887 година; *Читанка, за приготовление къмъ грамматиката*, Търново, 1887 год.; *Гдѣ е спасението — гласъ къмъ всичкитѣ българе*, Шуменъ, 1888 год.; *Логиката на лицата прѣдъ логиката на нѣщата*. Отъ VI. Об. Народно Събрание той бѣше пенсионираnъ съ 500 лева мѣсечна пенсия, а умрѣ на 28 Октомврий 1892 год. въ Шуменъ.

Ето началата на в. *„Турція*.

„Вѣрна на цѣлтѫ на основателя си, *Турція*, прѣзъ това дълго поприще, са е трудила непрѣстанно да освѣтлява Българетѣ върху тѣхнитѣ добрѣ-разбраны интереси, да защищава тѣзи интереси съ еднѫ ревность колкото искреннѫ толкось и благоразумнѫ, като е прѣпоржчвала въ сѫщото врѣме распространеніето на образованіето и на свѣтлинитѣ въ отечеството ны, като едничъкъ изворъ за благополучіе.

„Благодареніе на тѣзи освѣтленія, сичкытѣ наши Българе разумѣхѫ днесь, че тѣхното щастіе са намира въ ученіето, и за това тый затичвѫтъ съ еднѫ похвалнѫ жаркость за придобиваніе на това ученіе. Ный неможемъ освѣнь да ги насърдчимъ въ този спасителенъ пѫть.

„Отъ пьрвый брой, *Турція* ще са занимава по специално съ новытѣ занаяты художества и искуства, като ще са труди да показва че ученіе безъ пары е лошо нѣщо, че ученіето трѣбува да върви наедно съ развитіето и усъвьршенствуваніето на индустріѭтѫ, безъ което развитіе и усъвьршенствуваніе нѣма за насъ възможенъ поминъкъ.

„Съ тѫзи цѣль *Турція* си е осигорила вече сътрудничеството на много наши учени съотечественницы.

„До колко едно таквось направленіе на вѣстника ны ще ползува народа ны, това сѣкы ще го разбере.

„Нъ като ще са занимава съ таквись прѣдметы, полезны за народа, това не ще каже, че *Турція* ще небрѣжи политическытѣ, общественнытѣ и религіознытѣ въпросы.

„Таквось не е нейното намѣреніе. Тя ще разглѣдува тѣзи въпросы тѫй, както и другы высящы които интересувѫтъ народа ны, нъ съ сичкѫтѫ зрѣлость на серіозны и положителны хора. Тя нѣма да вика тамъ дѣто трѣбува и дѣто нетрѣбува, нъ само дѣто трѣбува.

„Нѣка кажемъ по добрѣ. *Турція* ще освѣтлява и ще поучава Българытѣ върху сичкитѣ днѣвны въпросы, нъ тя ще избѣгнува въ разглѣдваніето на тѣзи работы онѫзи вѣтърничата распаленность и онзи калпавъ патріотизмъ, които са забѣлѣжватъ въ нѣкои вѣстникары и които неприличѫтъ на степенны и умны мѫжи.

„Като ще са води отъ тѣзи здрави начала, *Турція* са надѣва да може да даде едно мѫдро направленіе на общый български духъ. Выковетѣ и псувнытѣ не трѣбуватъ тамъ дѣто се изискува умъ: Умъ царува, умъ робува. Тя ще са счита за честитѫ ако сполучи да даде това умно направленіе на публичный духъ което, то само, ще може да въздигне Българія.

„При това нека никой не мысли че редактора на *Турція*, като правителственъ чиновникъ, не обыча своя народъ, както увѣряватъ нѣкои неговы плиткы и слабоумны непріятели. Нѣ, нѣка никой не мысли това. Нейный редакторъ като българинъ обыча правителството си, нъ той не обыча по малко и своя

народъ; той го обича негли повече отъ сѣкиго другиго, нъ той го обича разумно и иска да му служи разумно. Онова което той мрази и гони съ лъжата, шарлатанията, ласкателството.

„И тъй облѣгнатъ на тѣзи добри начала, редактора на *Турция* смѣе да смѣта върху подпорката и симпатиитѣ на сичкытѣ си разбраны съотечественици (гледай брой 1, година VIII, стр. 4).

1863 година.

15. Българска Пчела, *вѣстникъ политически, любословенъ и търговски.* — Почналъ е да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Май, единъ пътъ въ седмицата, излизалъ е до 19-й брой отъ втората му годишнина, подъ редакцията на *Хр. Ваклидовъ*. Вѣстникъ „*Българска Пчела*“ е билъ като продължение на в. „*България*“ (гледай 1859 година).

. . . . .

Христо Д. Ваклидовъ е роденъ въ гр. Казанлъкъ на 1841 година. Училъ се първоначално въ родния си градъ, въ Одринъ и най-сетнѣ въ французския колежъ на Бебекъ, въ Цариградъ. Той е билъ осъмь години канцлеръ и драгоманъ при Австрийското Консулство въ гр. Одринъ. Участвувалъ е въ уреждането на в. „*България*“ (гледай 1859 година) въ Цариградъ прѣзъ 1859, 1860 и 1862 години, а издавалъ е и редактиралъ в. „*Зорница*“ (гледай 1864 год.) въ Браила, „Знание“ (гледай 1888 год.) и е участвувалъ въ редакцията на в. „*Източно Врѣме*“ въ Цариградъ (гледай 1874 година). Прѣвелъ и написалъ: *Алгебра*, Цариградъ, 1860 год.; *Кратка священа история*, Браила, 1864 година; *Благонаравие за дѣца*, прѣводъ, Виена, 1875 година (второ издание); *Първоначални познания отъ политическа Икономия* отъ *Иосифъ Гарние*, преводъ, Пловдивъ, 1884 год.; една часть *Рѣчникъ французско-български; Прѣстжпленията и наказанията* отъ *Вакаро; История на Турската Империя*, и *Князътъ*, Флорентийский Секретарь, Пловдивъ, 1889 година. отъ *Н. Макиавеля*. На 15-й Май 1878 година билъ зачисленъ за чиновникъ особихъ порученій при Пловдивский Губернаторъ; на 1-й Ноемрий 1878 год. — съвѣтникъ по казеннимъ дѣламъ въ сжщата губернія, а отъ 1-й Мартъ 1879 год. — Окржженъ Старо-Загорски Началникъ, а отъ 1-й Юний сжщата година,

Финанциялень Началникъ въ Старо-Загорския Окржгъ. Слѣдъ съединението билъ Инспекторъ въ Министерството на Финанситѣ, подиръ Окржженъ Управитель въ гр. Т.-Пазарджикъ, Сливенъ и Бургасъ. Вакидовъ е писалъ нѣкои нѣща по вѣстницитѣ и списанията подъ псеводнимъ „*Черновеждовъ*". Хр. Вакидовъ е умрѣлъ въ Стара-Загора на 17 Априлий 1891 година.

Ето какъ опрѣдѣлява „*Българска Пчела*" цѣлъта, по който си е прѣдначертала да върви:

„Като даде на *Българска-тж пчела* за цѣль распространеніе-то на просвѣщеніе-то, Браилско-то Общество или по добрѣ, Общество-то на Акціонери-тѣ бѣше вдъхнато отъ убѣжденіе-то, че за да ся води единъ народъ въ бждность-тж си и въ положеніе-то на минало-то си сжществуваніе и на минали-тѣ си напомненія, просвѣщеніе-то е извора-тъ дѣто ще ся чърпатъ вещество-то и средства-та. И дѣйствително, сичко кое-то виждами велико и славно въ сжществуваніе-то тъй на наши-тѣ прадѣди какъто и на други-тѣ народи е было плодъ на развитіе-то на духове-тѣ.

„Като има една такава цѣль прѣдъ очи, ще е лесно на *Българска-тж пчела* да начъртае пжтя-тъ въ кого-то ще върви и срѣдства-та кои-то ще употреби. Като за сѣкое добро прѣдпріятіе, за да се води добрѣ и достойно, първи-тѣ условія сж истина-тж и правда-тж, първа-тж длъжность и грыжа на *Българска-тж пчела* ще бждатъ да не ся отдѣли никакъ и въ никой случай отъ тѣхъ въ дѣло-то кое-то и е наложено за добро-то на народа-тъ ни.

„Тъй, да насърдчи сичко кое-то ся съединява за да спомогне на умственно-то и нравственно-то развитіе на народа-тъ, и да прогони и унищожи сичко кое-то, чрѣзъ зломысленна система, клони да въспре това развитіе; ето въ малко думи программа-тж ѝ.

„Нъ нека влѣземъ въ нѣколко подробности.

„Мѣжду причини-тѣ кои-то спомагатъ на развитіе-то на просвѣщеніето на единъ народъ ся намиратъ: вліяніе-то на вѣроисповѣданіе-то, естество-то и свойство-то на земя-тж, съобщенія-та и естество-то на правителство-то, способности-тѣ на народа-тъ, начина-тъ на живѣніе-то му и най послѣ зрѣлость-тж му сгодна за това просвѣщеніе. Отъ сички-тѣ тія при-

чини, виждами само двѣ кои-то нашія-тъ народъ притяжава: естество-то на земя-тѫ и способности-тѣ които сѫ естественни у нашіятъ народъ и доволни да пріемѫтъ сѣкакво развитіе. Други-тѣ оставатъ на врѣме-то и на старанія-та за да ся припечелѫтъ.

„Религіознія-тъ въпросъ който ся вълнѣе днѣсъ, въпросъ въ рѣшеніе-то на кого-то ся съдържава бѫдность-тѫ на нашіятъ народъ, ще занимава важно мѣсто въ *Българска-тѫ пчела*. Тя ще говори за него безъ да ся хвърля въ партіи и въ препирни продължени изъ вънъ предѣли-тѣ; нъ ще има сѣкога за водитель духъ-тъ и интереси-тѣ на народа-тъ.

„Наши-тѣ училища, кои-то не малко пострадахѫ отъ вліяніе-то и отъ гоненія-та на грьцко-то духовенство, зели сѫ днесъ една наклонность и едно стремленіе доста важно за да не привлѣкѫтъ вниманіе-то на сѣкого.

„Тѣ сѫ мѣста-та отъ дѣто излизѫтъ добри-тѣ человѣци, родолюбиви-тѣ граждани и учени-тѣ люди. Чрѣзъ училища-та още и търговія-тѫ процѫвтява, земледѣліе-то се улучшява промышленность-тѫ и ржкодѣлія-та ся развиватъ.

„По тія права, тѣ ще занимаватъ главно мѣсто въ програма-тѫ на *Българска-тѫ пчела*, коя-то, като ще ся труди да поддържя сичко кое-то служи да ги усъвършява, не ще забравя, въ сѫщо-то врѣме, че сѣкое вліяніе и сѣкоя спѫнка кои-то ги възпиратъ въ това развитіе и прѣчѫтъ на успѣхи-тѣ имъ, трѣба да ся отмахнуватъ дѣятелно.

„Колко-то за положеніе-то на *Българска-тѫ пчела* къмъ правителство-то на провинціи-тѣ кои-то населяватъ Българи, то ще бѫде искренно, чисто и рѣшително. Ній смѣемъ да ся надѣвами че Отоманско-то правителство, кое-то има днесъ единъ началникъ толко пріятель на успѣха-тъ и благосклоненъ къмъ просвѣщеніе-то, ще оцѣни това наше положеніе и че, колко-то и слабъ да бѫде нашія-тъ гласъ, той, вѣрваме, ще намѣри отзивъ.

„Нашія-тъ народъ е обиколенъ отъ разни народности отъ кои-то повече-то го сѫ надминали въ просвѣщеніе-то и въ политическо-то сѫществованіе. *Българска-тѫ пчела* ще се старае да укрѣпява сношенія-та кои-то съсѣдъ трѣба да има къмъ съсѣдъ. За да може да ся живѣе по начала-та на съсѣдство-то, нуждно е сѣкой да бѫде господарь на свое-то си и да почита чуждо-то.

„Като ся радва отъ законна-тѫ свобода кой-то сѫществува въ едно правителство, благосклонно къмъ успѣха-тъ и къмъ просвѣщеніе-то, дѣто е влѣзло толко похвално, и отъ друга страна сранолюбиво къмъ толко наши еднородци, *Българска-тѫ пчела* ще бѫде сѣкога отзивъ на тѣхна-тѫ благодарность и ще ся старае сѣкога и въ сѣкой случай да стегне и уякчи пріятелски-тѣ свръзки кои-то сѣкога сѫ имали два-та народи, Власитѣ и Българи-тѣ. Тя ще има още прѣдъ очи да поставя една съобразность въ мысли-тѣ и въ духъ-тъ на тукашни-тѣ ни съотечественници съ оттатъкдунавски-тѣ, и да покаже на тукашни-тѣ че отсрѣщни-тѣ състрадаватъ на отдаленіето имъ и на отсрѣщни-тѣ, че тукащни-тѣ не забравятъ отечество-то-си.

„Тоя е пѫтя-тъ кого-то ни забѣлѣжи и отвори съвѣсть-тѫ ни. *Българска-тѫ пчела* влиза въ него смѣло и чистосърдечно и най голѣмо-то и благополучіе щѫ бѫде да не ся отдалечи никога отъ него. Надѣвами ся че това благополучіе ще и ся даде и че, въ тоя пѫть толко труденъ, тя ще придобые повѣреніе-то на съотечественници-тѣ ни. Длъжни сме да го кажемъ, *Българска-тѫ пчела* не е частно дѣло. Нейно-то основаніе ся вдѫхна отъ нужди-тѣ и отъ интереси-тѣ на народа-тъ. Тя ся надѣва, прочее, на благосклонность-тѫ и на великодушіе-то му и ся надѣва че не ще ся лиши отъ тѣхно-то (неговото? Ю. И.) повѣреніе“. (гледай брой 1 отъ първата годишнина).

16. Гайда, *статирически Вѣстникъ за свѣстяваніе на Българи-тѣ*. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ Февруарий, въ Цариградъ, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ цѣли три годишнини, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*. Отъ брой 21-й, година II-ра прѣименуванъ: „*Гайда, вѣстникъ за наука и забавка*“.

«Развѣстие.

„Долуподписанный развѣствамъ на сичкитѣ по свѣта мѫжки и женски Българи, че, моя милост. слѣд толкоз бѣди и теглила що прѣкарах най подир искара ма честта ми Гайдар да станѫ. Как стана и отиде тѫзи моята работа любопитнитѣ могат да са научят от гайдуничката ми, а пак, аз като са видѣх че по просвѣщях колко-годѣ в този занаят, бързам да развѣстѫ

и да скалесам любопителитѣ, на Гайдарската музика да заповѣдат на концертитѣ, които щѫ давам непрѣстанно два пѫти в' мѣсеца,

„На концертитѣ има да чуват тѣ сѣкаквы стреснати маршюви и тюрлю-тюрлю хорà и игри. Български ржченици, Грьцко комарото, коконскы хорá, Влашкы окропы, Докторски полки — болки, Даскалски кядрили — мядрили и Калугерски катрафили.

„Ручилото на *Гайдата* ще брѫмчи непрѣмлъкно цѣла година. Па'рса опрѣдѣлями за в' голѣмото село 40 Български рили или двѣ бѣли меджідіета, за по другитѣ села 50 Български рили или двѣ и половина бѣли меджідіета.

„Като токо засвири Гайдата и ще берем па'рсата, дѣто ще се каже на вѣра нема да свирим. Поповитѣ биле не опеват на вѣра, и духовницитѣ не пишят парусія на вересія че аз що да свиря без пари. И за свирня тефтер да държѫ не ми иде на гайдата. Дайте паритѣ, служяйте гайда и чиста работа, който ще, който нé воля негова, мени свирня да ми е здрава. Гайда гиби малѫм олсунъ.

(Гл. брой I, год. 1). Дѣдо Ви Дудрин.“

[1])„Извънредны нѣкои обстоятелства и прѣчкы принудихѫ ма прѣди 7—8 мѣсеца да прѣкъснѫ изданіето на *Гайда-та* и да земе участіе въ единъ отъ политическы-тѣ вѣстницы, но затрудненія-та които споредъ положеніе-то си и други-тѣ си занятія срѣщамъ въ испълненіе то на тѫзъ обязанностъ, която костува повече врѣме отъ колкото ми дава ржка да жъртвувамъ накарва ма да се оттегля. А за да употрѣбя . . . . . остава свободно врѣме . . . . . да си прѣдприехъ . . . . . приятели да съживиме . . . . . и да подновѫ изданіе-то ѝ.

„Въ подновяваніе-то си *Гайда-та* ще бѫде чисто филологическо списаніе, ньравственна-та цѣль на което ще е съ занимателно-то и полезно-то си съдържаніе, да приучи на прочитаніе наши-тѣ съотечественницы, и особенно този разредъ отъ народа, който има голѣма нужда отъ това. Съ другы думы, намѣреніе-то ни е да направимъ туй періодическо списаніе обща стока на народа за да оттикнемъ напрѣдъ честолюбіе-то

[1]) Пропусѫтитѣ думи въ настоящето извлечение не бѣше възможно да се прочетѫтъ, защото вѣстника бѣше скъсанъ.

Ю. И.

му и да раздразнимъ любопитство-то му да са залови да прочита; когато нѣма прѣпираніе за това, че, отъ всичко най вече съ често-то прочитаніе челѣкъ се образува, съвършенствува идеитѣ си и става достойнъ за прѣдопрѣделеніе-то.

„За да достигнемъ това си намѣреніе ный, ще се мжчимъ колкото е възможно да направимъ този листъ разнообразенъ, и за това ще гледамы, щото сѣки брой да съдържава обикновенно по нѣщо отъ слѣдующи-тѣ прѣдмети: *Нравственны* расказы; *Историческы, Географическы, Статистическы* и *Біографическы* описанія; *Епистимоническы* и *Гигіеническы* свѣдѣнія. А подъ насловіе-то *Смѣсица* ще съдържава въ късо нѣкои занимателны и разговорны прикасчицы и смѣхуріи; разны любопытны изреченія и домашни економическы рецеты; при това Гайда-та не ще има стълпове-тѣ си затворены за поезія-та, защото, като Гайда, не ще да живѣе безмузенъ животъ, но ще има сѣкога и по едно стихотвореніе.

„Послѣдня-та страница на сѣки брой ще бжде посвѣтена исключително на Книжовенъ отдѣлъ, въ издирванія и разисканія върху народніятъ языкъ и бытъ, ще съдържава сирѣчъ мнѣнія за правописаніе-то и матеріялы за изучваніе на языкъ-тъ и животъ-тъ на Българи-тѣ, каквото пѣсни, пословицы, прикаскы, старовѣменны прѣданія обичаи и обряды.

„Едно нѣщо само не ще има Гайда-та и за него считамы нужно да извѣстимъ прѣдварително читатели-тѣ си: Прѣпирни, за каквото и да сж, нѣма да влѣзватъ въ мѣхъ-тъ й; и даже въ издирванія-та и разисванія-та за языка и въ разбора на нѣкое съчиненіе, ако стане нужда, ще бжде запрѣтено отъ програма-та да се помене име и личность.

„За изборъ-тъ и нареда-та на съдържаніе-то читатели-тѣ ще могатъ да си съставятъ мнѣніе до нѣйдѣ отъ допълненіе-то което прилагами въ днешнія-тъ си обявителенъ листъ, а най добрѣ ще разберѫтъ това отъ пьрвія-тъ брой който ще издадемъ на пьрвыя день отъ новата година (1866).

„Като сми вече добрѣ запознати съ вси-тѣ мжчнотіи на вѣстникарство-то у насъ, за да оздравимъ отъ нашa страна за спомагатели-тѣ редовно-то изданіе на листъ-тъ си, пьрво са приготвихмы добрѣ като си намѣрихмы настанихмы съдружницы за капиталъ-тъ и за прѣдстояваніе-то на тжъ работа отгорѣ, а да оздравимъ отъ страна на читатели-тѣ си спомоществуванія-та имъ за насъ си ще прибѣгнимъ до строго-то

испълненіе, на това начало, да не давамы и да не пращамы никому листъ-тъ прѣди додѣ не земемъ пары-тѣ.

„И друго, понеже споредъ съдержаніе-то си листъ-тъ ни ще бѫде като книга за прочитаніе, годишното изданіе на която ще се счита за цѣло тѣло спомоществуванията ще наченватъ сѣкога отъ 1-ый брой и ще се свършатъ на 24-ый; спомоществуванія да поченватъ отъ другы броеве по подирни и да свършватъ на друга-та година не сѫ пріеты. Защото искамы да запрѣварим бъркотіи-тѣ които произлѣзватъ отъ това и да бѫдемъ сигурно отвѣтственни въ обязателства-та си прѣдъ спомоществуватели-тѣ като давамы здраво поржчителство само за тѫзъ година, и каквито мѫчнотіи и пагубы ще посрѣщнемъ ще сключимъ . . . . . ніе, а че за по . . . го истъче . . . . . и да ся залавямъ . . . . .

„Прѣди да прѣдпріемимъ на ново изданіе-то на това періодическо списаніе ныи прѣтеглихмы и прѣмѣрихмы сичкы-тѣ задължения които земамы прѣдъ публика-та, и които имамы твърдо намѣреніе, да испълнявамы до колкото е възможно вѣрно, и съ Божя-то воля, за дълго врѣме. Ще употрѣбимъ сичкы-тѣ възможны намъ срѣдства и отъ никоя жъртва нѣма да ся върнемъ само да сполучимъ да го направимъ наржчно и способно за раздаваніе на полезны знанія и здравы чувства и начала.

„Имамы още намѣреніе да просимъ да ни са позволи да правимъ и по едно кратко политическо обозрѣніе на 15-тѣ дни; ако сполучимъ това и са умножаватъ спомоществователи-тѣ ни ще уголѣмимъ и листъ-тъ си.

„За списваніе сега нѣмамы другы сътрудницы, но сѣкій отъ наши-тѣ учены може да земе участіе и да ни помогне съ испращаніе на статій върху прѣдиложены-тѣ прѣдмѣты, написани искъсо, спретно и пріятно безъ да ся ни най малко противны на нъравственны-тѣ начала на общежитіе-то ны и на сѫществующый-тъ редъ.

„Листъ-тъ ще бѫде по голѣмъ отъ какъвто бѣше, но ще бѫде сгънѫтъ на осмина за да е наржченъ като са подвърже. Настоящый-тъ листъ е половина отъ каквыто ще бѫдѫтъ другы-тѣ.

„Годишна цѣна е сѣкадѣ въ Турско двѣ бѣли меджидіета, а отвънъ турско двѣ и половина. На настоятели-тѣ ще са пратятъ до три броя само, ако ни отговорятъ и внесѫтъ пары ще слѣдувамы да пращамы за колкото платятъ, ако ли не,

на 3-й брой ще прѣстанемъ да пращамы. Които поискатъ испослѣ да станѫтъ спомоществователи като внесѫтъ спомоществованія-та си ще имъ са испратятъ броеве-тѣ отъ началото.

„Настоятель може да бѫде сѣкій който стори трудъ да събере спомоществованія и да ги внесе съ първо. Който плати за 10 ще има единадесета-та даръ, а който отъ 10 понадолу ще му ся устѫпватъ два на стотѣхъ за трудъ-тъ.

„Писма-та и спомоществованія-та ще са отправятъ въ Цариградъ до издатели-тѣ на Везиръ-Ханъ № 17.

„Въ надѣжда, че наши-тѣ съотечественници както сѣкога и сега ще ся покажатъ усърдны съ нъравственно-то и вещественно-то си спомогваніе да ны поддържатъ въ прѣдпріятіе-то ны.

„Оставамы за всегда на услугы-тѣ имъ.

П. Р. Славейковъ.

(Гл. пробний брой отъ 22/XI 1866 г.)

---

17. **Съвѣтникъ**, *народенъ вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е двѣ години наредъ, подъ редакцията на *Никола Михаиловски и Тодора С. Бурмовъ*. 5—6 мѣсеци вѣстника е редактиранъ отъ *Н. Михайловски* а подиръ него отъ Септемврий 1863 година до края на двѣтѣ годишнини в. *„Съвѣтникъ“* е излизалъ подъ редакцията на *Т. С. Бурмова*. *„Съвѣтникъ“* е билъ органъ на българскитѣ прѣдставители и дѣйци по църковния въпросъ въ Цариградъ. До брой 14-й той е излизалъ подъ заглавие *„Съвѣтникъ, народенъ българскій вѣстникъ“*, а отъ брой 15-й до края — както е показано въ началото.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. С. Бурмовъ* читателя ще намѣри при *„Блъгарскы Книжицы“* (гледай 1858 година), заради туй тукъ ще слѣдватъ такива бѣлѣжки само за *Н. Михайловски*.

Никола Михайловски е роденъ въ градъ Елена на 1816 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Атина, а въ 1848 година той е свършилъ историко — филологическия факултетъ въ Московския университетъ. Като се за-

върнѫлъ въ България, той е учителствувалъ повече отъ 20 години до и послѣ освобождението. Зималъ е участие при разрѣшението на Българския църковенъ въпросъ. Билъ е на турска държавна служба, (струва ми се послѣднята му служба е била членъ въ съвѣта при Министерството на Просвѣщението съ чинъ Рутбеи — Сание), цензоръ на българскитѣ книги, депутатъ въ първото Велико Народно Събрание въ Търново, а сѫщо и въ второто Обикновенно Народно Събрание. Билъ е сѫщо Подпрѣдсѣдатель въ Държавния Съвѣтъ, Директоръ на Софийската Класическа Гимназия, членъ въ Вакувската Коммиссия и пр. Той написалъ и прѣвелъ: *Малка българска читанка,* Руссе, 1868 година; *свѣщенна история; Катихизисъ* за първоначалнитѣ училища; *Очерки изъ историята на народнитѣ прѣдания* въ двѣ части; *Всеобща история* прѣводъ, въ три части; *Приключенията на Телемаха* отъ *Фенелона*, прѣводъ, Цариградъ, 1873 година; *Катихизически поучения, История на инквизицията* прѣводъ; *Послѣднитѣ дни на Помпея,* прѣводъ; *Сцени и картини изъ Американския живодъ*, прѣводъ, Цариградъ, 1868 година; *По въпроса за женитѣ;* двѣ брушури за Охридската и Ипекската Архиепископия; *Пикилью Алияга* отъ *Ев. Скриба*, прѣводъ, Цариградъ 1875 година, два тома: *Политическа Икономия* отъ *Отто Хюбнера,* прѣводъ; *Малъкъ Български писмовникъ,* Руссе, 1868 година и разни научни и политически статии въ периодическитѣ издания *„Блъгарскы Книжицы“*, *„Читалище“*, *„Българска Иллюстрация“*, в. в. *„Цареградски Вѣстникъ“*, *„Право“*, *„Напрѣдъкъ“*, *„Македонія“* (гледай 1866 година) и пр. Н. Михайловски живѣеше въ София и се ползуваше съ петстотинъ лева мѣсечна пенсия отъ държавата, а на 15-й Декемврий 1892 г. се помина въ Столицата.

Ето какво говори самъ вѣстникътъ за направлението и духътъ, който е слѣдвалъ:

„Като свършвами сега съ този брой годинѫ-тѫ на изданіето на *Свѣтникъ-тъ,* ній помислими за добро да ся обърнемъ къмъ минало-то и да наумимъ кратко онова, съ което ся е занимавалъ този листъ въ продълженіе-то на годинѫ-тѫ, за да не оставимъ никому никакво недоуменіе за направленіе-то и духъ-тъ, който сми слѣдвали, а равно и да напомнимъ всѣкому,

за общо добро. начала-та, които сми проповѣдвали по народнитѣ интереси.

„*Свѣтникъ-тъ* ся стара, до колкото бѣ възможно, да отговори съ съдържаніе-то си на истинни-тѣ нужди на народъ-тъ и да забрани интереси-тѣ му.

„Съ тъзи цѣль, откато съобщаваше въ стълпове-тѣ си извѣстія за главни-тѣ политически събытія и дѣянія и ся мъчѣше да прѣдава отъ недѣлъ на недѣлъ духъ-тъ и състояніе-то на политикъ-тъ въ европейски-тѣ царства, той ся стараѣше да не упуща никое отъ достозабѣлѣжителни-тѣ събытія и дѣла. които ставаха въ имперіъ-тъ на Н. И. В. Султанъ-тъ.

„Съ тъзи цѣль исто, той посвящаваше еднъ голѣмъ часть отъ стълпове-тѣ си собственно за българскій-тъ народъ, на който добро-то е винаги ималъ прѣдъ очи, и освѣнъ главни-тѣ и второстепенни-тѣ членове, които исключително ся отнасѣха о нуждитѣ и интереси-тѣ на народъ-тъ ни, той ся грижѣше да прѣдставя всѣкій пъть и извѣстія относително до проявленіе-то на народній-тъ и обществеій-тъ животъ на наши-тѣ съотечественници. Като съобщаваме особи-тѣ събытія и дѣла, въ които ся изражяваше този животъ, *Свѣтникъ-тъ* глѣдаше да ся въсползува съ всѣко отъ тѣхъ да подбуди единородци-тѣ си къмъ усъвършенствуваніе и напрѣдване.

„Истина, чи по скудость-тъ на срѣдства-та, които съ въ расположеніе-то на вѣстникъ-тъ, ній немогохми да прѣдставями всѣкого въ стълпове-тѣ си, както желаѣхми, непрѣривни свѣдѣнія за дѣйствія-та и събитія-та по всички-тѣ мѣста, гдѣто живѣятъ наши-тѣ съотечественници, щото да си начъртава отъ тѣхъ читатель-тъ пъленъ образъ за добро-то или лошо-то имъ състояніе по отношеніе къмъ общественій-тъ и народній-тъ имъ животъ.

„Наши-тѣ учени, които съ всички-тѣ повечето учители. или не намираха сами отъ себе си побужденія или не ся улесняваха да ни съобщаватъ свѣдѣнія за ходъ-тъ на дѣла-та и за особоти-тѣ събытія по градища-та, гдѣто тѣ учителствуватъ, а вѣстникъ-тъ неможѣше, по срѣдства-та си, да си хване съ заплатъ дописници отпомежду тѣхъ, и така, за голѣма жалость, ся лишавахми отъ редовни и постоянни извѣстія отъ по-главнитѣ мѣстопрѣбываніа на наши-тѣ драги съотечественници. Но дано, което ни не достигаше тъзи годинъ, ся допълни въ идущъ-тъ, въ който веки влизами.

„Ако при извѣстія-та за ходъ-тъ на обществени-тѣ дѣла помежду наши-тѣ съотечественници, не сми ся показвали снисходителни къмъ онѣзи хора, които сми почитали противници на добро-то на нашъ-тъ народъ, ній сми намирали и намирами успокоеніе за повѣденіе-то си отъ тѫзи стърнѫ въ мисъль-тѫ, чи цѣль-та ни всѣкога е была да забранимъ интереси-тѣ и правдини-тѣ на народъ-тъ си и да съдѣйствувами на еднородци-тѣ си за усъвършенствуваніе-то и напрѣдваніе-то имъ къмъ добро-то.

„Въ статіи-тѣ си по народни-тѣ нужди и интереси и собственно по църковно — народній-тъ въпросъ, ній ся видѣхми принудени да стѫпимъ въ преніе съ два-та други български листове, *Българскѫ-тѫ Пчела и Гайдѫ-тѫ*, които ни ся намѣриха за събратя по вѣстникарскѫ-тѫ служба. Съ жалость казвами, чи и два-та тѣзи листове съ всичко, чи въспріемаха връхъ себеси голѣми притязанія да рѫководѫтъ народъ-тъ или да го исправѫтъ, служѣха често отзивъ на онѫѫ слаба и малкѫ часть отпомежду наши-тѣ съотечественници, която е вѣтърничава въ расѫжданія-та си, нетърпѣлива въ желанія-та си, бърза въ осѫжданія-та и въ порицанія-та си.

„Ній бѣхми длъжни, за народно добро, да имъ направимъ приличи-тѣ изобличенія нѣкой и другій пѫть. Ній прѣстанахме послѣ отъ това преніе, като ся убѣдихми отъ еднѫ стърнѫ, чи добрій-тъ и здравій-тъ разумъ на нашъ-тъ народъ достаточно оцѣнява онова щото има безпѫтно и нелѣпо въ единъ-тъ отъ тія два листове, или низско и отвратително въ другій-тъ, и кога отъ другѫ видѣхми въ исто-то врѣме, чи е съвсѣмъ безполезно, да ся продължава състязаніе съ хора, които за да забранѫтъ ушъ достолепіе-то и честь-тѫ си, си позволкѫтъ да отстѫпѫтъ отъ правилата на почтенность-тѫ.

„Колко-то до само-то течение на въпросъ-ть, ній бѣхми, спорѣдъ както сѫ могли да забѣлѣжѫтъ читатели-тѣ, на мнѣніе, чи този пѫть, изъ който върви той сега, сирѣчь пѫть-тъ на едно опитване за спогожденіе връхъ осемь-тѣ точки, и послѣ вече, кога това опитване не сполучи, пѫть-тъ за едно съвършенно отдѣленіе отъ пратріаршіѫ-тѫ, е най-добрій-тъ за насъ, стига само наши-тѣ външни съотечественници да даѫтъ на исканія-та, които прѣдлагѫтъ прѣдставители-тѣ, прилично подкрѣпленіе, като постоянствуѫтъ въ отритнованіе-то на фанаріоти-тѣ“ . . . . (гледай брой 52-й, година I).

1864 година.

18. **Бъдащность.** — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Букурещъ, излѣзли сж десетина броя (нѣкои казватъ, че сж излѣзли повече отъ 20 броя), подъ редакцията на *С. Раковски.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Раковски* се намиратъ при *„Дунавскый Лебедъ“* (гледай 1860 година).

Неможахъ да намѣрж нито единъ брой отъ в. *„Бъдащность“* и за това не могж да кажж какъ е опрѣдѣлилъ той самъ цѣлта си.

---

19. **Дунавъ,** *листъ за вжтрѣшни и външни новини и за всѣкакви разсжденія.* — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Руссе на турски и български язици, два пжти въ седмицата, излизалъ е до Юлий 1876 година. Българската часть сж прѣвеждали: С. Поповъ и Чорапчиевъ. Не пишж биографически бѣлѣжки за С. Попова и Чорапчиева именно за туй, защото тѣ сж били прѣводачи на написанитѣ по-рано на турски язикъ статии, а не редактори. Редакцията на тоя вѣстникъ е била въ ржцѣтѣ на турци, вѣроятно изъ канцеларията на Митхадъ-Паша. *„Дунавъ“* е билъ вѣстникъ на турското правителство; той е защищавалъ интереситѣ на турската империя отъ гледна точка на турското правителство и въ него сж се печатали всичкитѣ правителственни распорѣждания, правилници, закони и пр.

20. **Духовни Книжки** *за поученіе на всякой христіянинъ.* — Това списание е почнало да излиза въ Болградъ, единъ пжтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 8 книжки, подъ редакцията на *Р. И. Блъсковъ* (гледай „Духовни Книжки“ отъ 1866 год.)

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. И. Блъсковъ* се намиратъ при *„Училище“* (гледай 1871 година).

Неможахъ да видж първия брой и за това немогж да знаж какъ е написана програмата на *„Духовни Книжки.“* Въ 7-й брой, който азъ имахъ на ржка, помѣстено е едно обявление отъ страна на уредничеството на *„Духовни Книжки“*, отъ което азъ цитирамъ по долу единъ откъслекъ, въ който редакцията на *„Духовни Книжки“* още веднъжъ съ свои думи казва каква е цѣлта на това списание. Ето този откъслекъ:

„О свѣщенници! учени мжже! До кога ніе ще имами предъ очи само едни частни интереси, а да прѣзирами общій

интересъ? Това наше списание, знайте, начна да са издава съ цѣль да показва правій и истинній пѫть; да ви услаждава съ разни любопытни бесѣди и прочитанье отъ Свѣщенното Писание; да дава онова що е вамъ потрѣбно.

„Нъ какъ ще може то да ви ползува, кога не знае ваши-тѣ потрѣбности, ваши-тѣ работи? Какъвъ цѣръ ще покажи кога не знае ваши-тѣ болки?

„Ето 7-й брой вечь излиза и ни единъ свѣщенникъ отъ Българія не са потруди да ни пиши нѣщо за въ града си, за братья-та си“ и пр.

21. Защитникъ — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Букурещъ на български и на румѫнски, излѣзнѫлъ е единъ брой само, понеже Румѫнското правителство е спрѣло издаванието му веднага слѣдъ излизанието на първия брой, подъ редакция на *С. Раковски*. Едни казватъ, че тоя вѣстникъ се билъ наричалъ „*Брапитель*,“ но това не е вѣрно.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Раковски* се намиратъ при „*Дунавскыи Лебедъ*“ (гледай 1860 година).

Неможахъ да видѫ вѣстника „*Защитникъ*,“ па и неможахъ да намѣрѫ нито едного, който да ми каже че го е видѣлъ — ето защо относително програмата му не могѫ да знаѫ нищо.

22. Зорница. — Това списание е почнѫло да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Браила, единъ пѫтъ въ седмицата, излизало е до края на 1864 година, подъ редакцията на *Хр. Д. Ваклидовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Хр. Д. Ваклидовъ* се намира при „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година).

Ето какъ редакторътъ на „*Зорница*“ опрѣдѣлява съ каква работа ще се занимава тя:

„Като ся отправямъ и днесъ къмъ съотечественницитѣ си имамъ надѣжда и съмъ увѣренъ, че ще пріемѫтъ *Зорницатѫ* со сѫщото благоволеніе, което показватъ къмъ сѣкоя любопытна книга.

„За тоя листъ нѣмамъ да съставямъ программа. Мысълтъ ми е да избирамъ най добритѣ Романи и любопытни работи за да могъ сѣкога да задоволя читателитѣ.

„За да пріемжтъ това задоволствіе, имамъ намѣреніе щомъ като числото на спомоществованіята стане доволно за да посрѣща разноскитѣ на издаванѣето — да издавамъ *Зорницатя* не единъ пжть въ седмицатя, нъ повече пжти“ (гледай брой 1).

1865 година.

23. Българска Старина, *поврѣменно списание, издаваемо въ неопрѣдѣлно врѣмя.* — Почнжло е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юлий въ Букурещъ, излѣзла е само една книга, подъ редакцията на *С. Раковски.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Раковски* се намиратъ при *„Дунавскый Лебедъ“* (гледай 1860 година).

Ето какъ редактора на *„Българска Старина“* опрѣдѣлява „прѣдметътъ и съдържанието“ на своето списание:

„Българска-та Старина ште ся издава въ неупрѣдѣлено врѣмя и въ неопредѣлня величина, а прѣдмѣтъ и съдържание того списания ште бждатъ слѣдныя:

„1. Отломки отъ открытыя до сега българскы древности и старины съ любословны изслѣдваныя.

„2. Любословны изискваныя о древности Българскаго язика.

„3. Изслѣдование Българскаго Баснословня или стараго имъ вѣроисповѣдания, съхранены въ народны тѣ обычаи и обряды, празницы, приказкы, баяныя, очиштеныя съ воды и проч. и проч.

„4. Основны начала за Българскя тя най-стара повѣстность.

„5. Чьрковна та Българска повѣстность.

„Това поврѣменно списание *„Българска Старина“* ништо политическо нѣште съдьржява, нити кому-си ште бжде противно. То ште има свободенъ пжть на всѣкадѣ, и всѣкъ, кой желай, можи го добы дѣ то покажи да му ся испроводи отъ назначены-тѣ на края надстоіателы.

„Колко-то же за пьрвобытность тя и важность тя на прѣдмѣты тѣ, кой-то обнародува „Българска та старина“, остава

на здравомислено то расѫждение на учены тѣ да рѣшѫтъ“ (гледай прѣдговорътъ на първата книга).

24. Врѣмя, *вѣстникъ седмиченъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е до 21-й брои отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Т. С. Бурмовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Бурмовъ* се намиратъ при „*Блъгарскы Книжицы*“ (гледай 1858 година).

Ето редактора какъ опрѣдѣлява программатa или пѫтьтъ, който си е билъ прѣдначерталъ да слѣдва въ списванието на вѣстникътъ си „*Врѣмя*“

„Полза-та и потрѣбность-та отъ единъ вѣстникъ на нашъ-тъ народъ, който да ся издава въ Цариградъ и да е посвятенъ на истинни-тѣ народни интереси, на правилно-то и съобразно-то съ нужди-тѣ и обстоятелства-та развитіе на наши-тѣ съотечественници, не ще разясняване и доказване.

„Но ето че нито единъ отъ български-тѣ вѣстници до сега ся не показа надаренъ съ крѣпко и продължително сѫществованіе.

„Като участвувами отъ петь годинъ насамъ въ българскѫ-тѫ журналистикѫ и диримъ отъ осемь годинъ по отблизо вървежь-тъ на работи-тѣ помежду наши-тѣ съотечественници, ний имахме възможность да познаемъ достаточно причини-тѣ, кои-то морѫтъ български-тѣ журнали.

„Да отдалечимъ прочее по възможность тѣзи причини и да туримъ въ дѣйствіе планъ-тъ си, който можѣхми отъ опытъ да съставимъ за основаніе-то и управленіе-то на единъ полезенъ за народъ-тъ ни вѣстникъ, е было отдавна голѣмо наше желаніе. Но, като до сега нѣмахми на ржцѣ-тѣ си вѣстникъ — наше собственно притяжаніе, щото да сми властни така да го наредимъ, така да го списвами и управлявами, както намирами по съобразно съ ползѫ-тѫ на народъ-тъ и по надѣжно за продължителность-тѫ по напрѣдваніе-то на самій-тъ вѣстникъ, ній бѣхми принудени да отложимъ испълненіе-то на желаніе-то си, когато врѣмя-то и обстоятелства-та ни позволѫтъ да добыемъ свой собственъ вѣстникъ.

„Щастливи сми сега, като можемъ да извѣстимъ на нашитѣ съотечественници, чи Правителство-то на Негово Императорско Величество Султанъ-тъ държавній-тъ нашъ Господарь, благоволи да ни даде дозволеніе да основемъ и да издавами единъ новъ български вѣстникъ подъ име: *Врѣмя*.

„Като имами намѣреніе слѣдъ малко да почнемъ изданіе-то му, ній обнародвами настояще-то обявленіе и молимъ съотечественници-тѣ си да ны почитѫтъ съ вниманіе-то си.

„Программа-та или пѫть-тъ, който сми си прѣдначъртали да слѣдвами въ списваніе-то на този вѣстникъ, е слѣдующа-та:

„Вѣстникъ *Врѣмя* ще бѫде нашъ само въ това отношеніе, чи ній ще отговарями прѣдъ правителство-то и прѣдъ народъ-тъ за всѣкакъвъ случай и чи врѣхъ насъ ще тежи неизвѣстность-та за какво-то и да е сключване на смѣтки-тѣ му. Оттамъ нататъкъ той принадлѣжи на народъ-тъ. Сирѣчъ ній посвящавами този вѣстникъ да служи на истинни-тѣ и дѣйствителни-тѣ интереси на българскій-тъ народъ, кои-то колко-то нѣкои и да прѣобрѫщѫтъ и да прѣиначѫтъ истинѫ-тѫ, сѫ така явно за всѣкиго изъ насъ, тѫй живо бутѫтъ сърдце-то ни, щото е невъзможно да ги не сѣща и най простій-тъ отъ помежду ни. Нашъ-тъ вѣстникъ прочее не само *словомъ* но и *дѣломъ* неще бѫде вѣстникъ на нѣкоѭ пропагандѫ, на нѣкои несъгласни съ истинни-тѣ интереси на народъ-тъ ни стремленія, а още по малко пѫкъ ще да е органъ на частни-тѣ видове и стремленія на еднѫ партіѭ, на еднѫ *компаніѭ*, или на единъ само человѣкъ. Той ше проявява единственно сърдечни-тѣ и искренни-тѣ стремленія на Българе-тѣ, стремленія които сѫ естесвенни на единъ народъ, турenъ въ положеніе подобно на наше-то. Нека ся изяснимъ съ други думи: вѣстникъ-тъ *Врѣмя* си туря за цѣль да спомага на българскій-тъ народъ, до колкото е възможно това за единъ вѣстникъ, да достигне той чрезъ добыване-то на законни-тѣ си правдини, чрезъ добро-то си уреждане и чрезъ образованіе-то, до онѭ степень на благосъстояніе, до онова развитіе на нравственни-тѣ и матеріални сили, което му прилича по негови-тѣ прѣкрасни дарованія и способности, по негово-то здравомисліе, и добродушіе, по неговото трудолюбіе и спистяване, по неговѫ-тѫ любовь и уваженіе къмъ закони-тѣ, и въ кое-то на драго сърдце желае да го види едно отеческо правителство, какво-то е, безъ съмнѣніе, Правителство-то на Н. И. В. Султанъ Абдулъ Азиса.

„Като слѣдствіе на горѣреченно-то, Вѣстникъ-тъ *Врѣмя* ще ся държи строго до слѣдующи-тѣ начала:

„1 Въ негови-тѣ стълпове не само нѣма да ся появѧтъ статіи, напоени съ чувствованія, кой-то ся не съгласявѧтъ съ духъ-тъ и преданія-та на православнѫ-тѫ източнѫ вѣрѫ, но той ще счита и длъжность да осѫжда подобни чувствуванія на всѣкадѣ гдѣто бы ги забѣлѣжилъ въ българскій-тъ практическій животъ, въ български-тѣ списанія и періодически листове. Посегнованія-та пѫкъ, прави или косвенни, врѣхъ религіозни-тѣ убѣжденія на наши-тѣ съотечественници ще намѣрѧтъ въ вѣстникъ *Врѣмя* редовенъ изобличитель.

„а) Защото само духъ-тъ и начала-та на православнѫ-тѫ вѣрѫ сѫ истинно способни и силни да доведѧтъ безъ вѫтрѣшнѫ борбѫ и противорѣчіе до нравственно и вещественно развитіе не само единъ народъ, какво-то нашъ-тъ, за кой-то тѣ отдавна сѫ непрѣменна жизненна стихія, но и за всѣкій другій.

„б) Защото онова, щото е несъгласно съ священни-тѣ прѣданія и начала-та на нашѫ-тѫ православнѫ вѣрѫ, подкопава незамѣтно религіозно-то чувство на народъ-тъ ни, безъ кое-то щастіе-то и напрѣдноване-то му е невъзможно.

„в) Защото нищо не може да бѫде по губително за единъ народъ, какво-то нашъ-тъ, да ся въвождѧтъ по между него раздѣленіе и насъгласіе въ религіозно отношеніе, и нищо не може да бѫде по оскърбително и по унизително за него да му ся прѣдлага да промѣни вѣрѫ-тѫ си, за да добые правдини въ общественно-то и църковно-то си положеніе, кои-то законно не можѧтъ да му ся откажѧтъ.

„2 Но това не ще рече, че нашъ-тъ вѣстникъ ще държи стърнѫ на опѣзи, които по тѫжъ или опѫзи причинѫ не щѧтъ поправѫ-тѫ на църковно-то управленіе, подъ кое-то сми ся до сега намирали, и ся противѧтъ да ни дадѧтъ едни священни законни правдини. Напротивъ въ съгласіе съ духъ-тъ и трѣбованія-та на православнѫ-тѫ вѣрѫ пій ще сми всѣкога противъ своеволіе-то и злоупотрѣбленія-та, и като разисковамъ безпристрастно всички-тѣ дѣла и постѫпки и на двѣ-тѣ стърни, сирѣчь на българскѫ-тѫ и на гръцкѫ-тѫ, ще съвѣтвами онова, кое-то е по свято, по добро и по полезно.

„Да видимъ съотечественици-тѣ си свободни отъ онеправдованія-та и отъ злоупотрѣбленія-та, да видимъ да ся

посели родъ и законность въ църковно-то и обществено-то имъ положеніе е най голѣмо-то ни желаніе и да послужимъ искренно въ това отношеніе на народъ-тъ си ще бѫде за насъ пріятенъ дългъ.

„3) Понеже нашъ-тъ вѣстникъ, споредъ както по горѣ рекохми, ще да дири само истини-тѣ, дѣйствителни-тѣ и на всѣкиго при сърдце лѣжащи интереси на народъ-тъ, и не ще да е органъ на никоѭ партіѭ, той, като съобщава безпристрастно всичко, щото ся върши помежду наши-тѣ съотечественици, тукашни или външни, ще прави искренни забѣлѣжванія врѣхъ постѫпки-тѣ на кой и да е отъ обществени-тѣ дѣятели на народъ-тъ.

„4) По таѭ истѫ-тѫ причинѫ, ній ще сми всѣкога готови да пріемами опроверженія както относително до извѣстія-та, които ще давами, така и до мнѣнія-та, които ще развивами въ вѣстникъ-тъ си, стига само статіитѣ, които ще ни ся проваждѫтъ съ таквѫзъ цѣль, да ся съображавѫтъ съ законитѣ за печать-тъ, които и сами ще вардимъ съ най-голѣмѫ внимателность; и да не нарушавѫтъ съ нѣщо настоящѫ-тѫ программѫ. Цѣлта ни е да бѫдемъ полезни на народъ-тъ си съ истинни разисквания и съ вѣрни съобщенія, а не да прокарвами пѫть на частни-тѣ си само разсѫжденія, на собственни-тѣ си само възрѣнія.

„Относително до политически-тѣ и другитѣ външни извѣстія, главното наше стараніе ще бѫде не да разсѫждавами, понеже положеніе-то ни не е таквозъ, но да съобщавами онова, щото ся е извършило или има да ся върши, точно, ясно, и, колкото е възможно, понятно за нашитѣ читатели

„Освѣнъ статіи-тѣ и извѣстія-та, които ще ся касѫтъ частно до Българе-тѣ, освѣнъ политически-тѣ, търговски-тѣ и други различни новини, ній ще ся стараемъ да помѣщавами въ вѣстникъ-тъ си и всѣкакви други статіи, какви-то намѣримъ да сѫ любопытни и полѣзни по съдържаніе-то си“ (гледай брой 1, година I).

25. Востокъ, *политично-забавенъ български вѣстникъ*. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Бѣлградъ прѣзъ мѣсецъ Май. единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 10—15 броя, подъ редакціята на *Н. Първановъ*. Сърбина Александръ Андричъ е билъ издателя на в. „*Востокъ*“.

Никола Първановъ е роденъ на 1837 год. въ гр. Ломъ. Още въ младитѣ си години той отишълъ въ Сърбия (Бѣлградъ). Тамъ като държавенъ стипендиянтъ свършилъ 4 класса отъ гимназия, а сетнѣ подпомогнатъ отъ нѣкоя си *Магдалина Станковна*, свършилъ цѣла гимназия, изъ която на 1869 год. прѣминалъ въ Философския Факултетъ на Бѣлградската Велика Школа. Като ученикъ още той е работилъ за народа ни и помежду многото дописки въ тогавашнитѣ български и сърбски вѣстници, билъ е и дѣйствителенъ редакторъ на български вѣстникъ „*Въстокъ*“. Слѣдъ свършването Факултета, той се върналъ въ родното си мѣсто (Ломъ). Тукъ той приелъ учителска служба и я испълнявалъ до прѣди смъртьта си. Макаръ и младъ той билъ Видински прѣдставитель на народния Български съборъ въ Цариградъ. Той отишълъ въ Виенна да се лѣкува и тамъ умрѣлъ на 1-й Септемврий 1872 година. Той билъ единъ отъ рѣдкитѣ патриоти и високо интелигентенъ человѣкъ, та умиранието му се отдава на отравяние отъ страна на гърцитѣ, най-могущитѣ тогава неприятели на нашето възраждание; обаче други казватъ, че той е умрѣлъ отъ настинка по Черното море. Той написалъ: *Бележки върхъ Граматиката за ново-българския езикъ*, Руссе, 1868 година; *Извод из българската граматика* (законе-тѣ на български-ат іезык) Руссе, 1870 година и единъ букваръ за македонскитѣ българе, печатанъ въ Бѣлградъ прѣзъ 1862 година, но, за жалость, немогъ да дамъ тукъ точното му заглавие, защото не съмъ видѣлъ тоя букваръ. Утвърждаватъ, че тоя букваръ билъ много интересенъ и въ Кукушъ или Охридъ могло да се намѣрятъ много екземпляра отъ него. Писвалъ статии въ „*Македонія*“ (гледай 1866 година) „*Право*“ (гледай 1866 година) и въ други български и сърбски вѣстници.

Ето каква е била цѣлта на в. „*Въстокъ*“: „1) Кратки политични членове. 2) Коресподенціи отъ България въ интересъ-тъ на Българската Православна Черква и просвѣщеніе, безъ лични нападенія и *безъ явно нападеніе* Блистателна-та Порта. 3) Изводы отъ югославянскы-тѣ вѣстницы за запознаваніе на Българы-тѣ съ сичкы-тѣ югославянскы. 4) Одържаніе-то на православіе-то въ „Истокъ съ сичкы-тѣ дозволены срѣдства(?). А забавна-та му часть ще съобщава забавны и по-

учителны прѣдметы, народны и другы пѣсны и др.“ (гледай „*Гайда*“ брой 22, година II, стр. 175).

26. Зорница. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, първо два пѫти, а подиръ единъ пѫть въ мѣсецътъ, продължава да излиза и днесъ. До края на 1871 год. редакторъ на „*Зорница*“ е билъ *Албертъ Лонгъ*. Прѣзъ 1872 и 1873 година мѣсечната „*Зорница*“ не е излизала. Прѣзъ 1874 и 1875 год. при все че редакторъ по име е билъ г. *Гринъ* (господинъ, който не знае български), истинския редакторъ обаче билъ *г. Д-ръ Елиесъ Ригсъ*. Отъ началото на 1876 година до края на 1884 год. редактиралъ „*Зорница*“ *Т. Л. Байнгтонъ*, а отъ началото на 1885 год. насамъ продължава да излиза подъ редакцията на *Р. Томсжнъ*. „*Зорница*“ излизала и сега излиза съ картини. Мотто: „. . . . . додѣ ся зазори деньтъ, и зорницата изгрѣе . . . . .“ 2 Пет. 1: 19.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Л. Байнгтонъ* и *Р. Томсжнъ* се намиратъ при седмичната „*Зорница*“ (гледай 1876 година).

Докторъ (на богословието) **Албертъ Л. Лонгъ** (Albert L. Long) е родомъ отъ Америка и тамъ е училъ обикновеннитѣ прѣдмети на единъ европейски или американски университетски курсъ. Училъ още и богословието. До 1871 година той билъ миссионеринъ или проповѣдникъ на евангелието въ Сѣверна България, а отъ тогасъ насамъ професоръ въ Робертъ Колежъ, Цариградъ. Дѣто Д-ръ Лонгъ се намиралъ въ Цариградъ прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години на миссионерската си длъжность, се дължи на обстоятелството, че той тогава е обръщалъ вниманието си къмъ приготовлението и издаването на религиозна литература на българ. языкъ. Той е билъ единъ отъ четворицата (двама българи П. Р. Славейковъ и Христодулъ Костовичъ Сичанъ-Николовъ и двама американци: Албертъ Лонгъ и Елиасъ Ригсъ), които приготвихѫ и обнародвахѫ сегашната ново-българска Библия; той е помагалъ въ прѣгледването и издаването на всичкитѣ нови издания на Библията до сега. Д-ръ Лонгъ е прѣвелъ на български часть

І-ва отъ *Библиовата* книга *Пжтешественникъ*, Цариградъ, 1870 год.; написалъ *Славенытѣ и Българытѣ*. Цариградъ, 1870 година и други разни книжки и свѣщенни пѣсни, съчинени и прѣведени, но които, за съжаление, ние неможемъ да покажемъ. Д-ръ Лонгъ съобщава сегисъ-тогисъ на разни американски вѣстници и списания статии, особенно по археологически прѣдмети въ Истокъ.

Докторъ (на богословието и на правото) **Елиасъ Ригсъ** (Elias Riggs) е родомъ отъ Америка и тамъ е училъ обикновеннитѣ на единъ университетски курсъ прѣдмети. Училъ е и богословието. Прѣзъ 57-тѣхъ години на миссионерския си животъ, той е живѣлъ първо въ Гърция, послѣ въ Измиръ (Смирна) и най-послѣ въ Цариградъ. Той е билъ ученъ человѣкъ и знаѣлъ добрѣ както Латинския, Старо-Гърцкия. Еврейския, Сирийския и Халдейския язици, така сѫщо и Ново-Гърцкия, Турския, Арменския, Българския, Френския, и може би, още и други язици. Той е зималъ участие въ прѣвожданието на Български, Арменски, Гърцки и Турски Св. Писание и въ прѣглежданието разнитѣ нови издания отъ Библията на тѣзи язици. Написалъ е и прѣвелъ много свѣщенни пѣсни на Български, Гърцки и Арменски и билъ главенъ редакторъ на Българския *Библейски Рѣчникъ*, а сега писвалъ часть отъ *Тълкованието на Новия Завѣтъ*, който съ врѣме щѣлъ да се обнародва на Български. На Английски язикъ той е написалъ книгата: *Прѣдложени поправки на прѣводытъ* (Английски) *на Новия Завѣтъ* и други разни статии по подобни и философски въпроси.

„Мѣсечната „*Зорница*“ е едно періодическо списаніе назначено за млады-тѣ и отъ двата пола. Нейна-та цѣль е да обработва въ тѣхъ единъ вкусъ за прочитаніе и да имъ доставя поучителны и назидателны свѣденія“. (Гледай брой 45-й на седмичната „*Зорница*“ отъ 1878 (III) година, стр. 1).

1866 година.

27. Духовни Книжкы *за поученіе на всякъ христіянинъ, издавано помѣснчно.* — Това списание е почнѫло да

излиза прѣзъ мѣсецъ Септемврий въ Болградъ, единъ пать въ мѣсецътъ, излѣзли съ 12 книжки, подъ редакцията на *Р. И. Блъсковъ*. Туй е като продължение на „*Духовны Книжкы*“ отъ 1864 година, и за това почва отъ година II. Мотто: „Нѣстъ бо, нѣстъ ктому спастися, нечасть прочитанія наслаждающеся духовнаго“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. И. Блъсковъ* се намиратъ при „*Училище*“ (гледай 1871 година).

Ето какво е било съдържанието на това списание:

„Съдържаніе-то на това списаніе, съгласно съ негово-то заглавіе, ще бѫде *церковно-литературно*; а именно, то ще обьема: а) сѣкаквы церковны проповѣди и най-новы слова, б) церковна исторія отъ начало на Христіянство-то, произшествія-та въ церковно-то наше управленіе отъ старо врѣме, в) Новы-тѣ събытія отъ подвиганіе-то на церковнія нашь въпросъ съ гръци-тѣ, и другы нравственны статейкы поучителны и назидателны за всякыго христіянина.

„Съврѣменно ще ся издаватъ и „*Житія*“ на онія святци, кои-то ся празднуватъ прѣзъ годинѫ-тѫ, и кои-то заслужватъ повече вниманіе-то на Христіянскыя свѣтъ“ и пр. (гледай I брой).

28. Македонія, *листъ за политикѫ и книжовность*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Цариградъ, единъ пать въ седмицата, излизалъ е до 1872 година брой 18-й, подъ редакцията на *П. Р. Славейкова*. Отъ брой 1-й до 4-й, година I, тоя вѣстникъ е билъ озаглавенъ: „*Македонія*“, *вѣстникъ политическій и филологическій*. Отъ брой 5-й захваща: „*Македонія*“, *вѣстникъ за народа*, а отъ брой 30-й, прибавено къмъ горнето и мотто: „Лошо нѣщо е да ся помѣстя нѣкой отъ началата си когато съ правы“. Моттото е и на гърцки. Отъ брой 7-й, III година, продължава: „*Македонія*“, *листъ за политика, книжевность и търговія*, като си останало и моттото; подиръ отъ брой 41-й сѫщата година моттото е махнѫто, а отъ брой 5-й, IV-та година, е махнѫта и думата „търговія“. — Отъ 1867 г. „*Македонія*“ почнѫла да се издава на два дни веднажъ на малъкъ листъ за въ Цариградъ само и то не редовно, като притурка на в. „*Ма-*

кедонія"; въ малкия листъ Славейковъ е печатилъ *Цариградскитѣ потайности*. Въ „*Македонія*" сж зимали живо участие: Негово Високопрѣосвѣщенство Доростоло-Червенский *Митрополитъ Григорий* (подъ псевдонимъ „*Немцовъ*"), *Гавр. Кръстевичъ, Тодоръ Икономовъ, М. Балибановъ, Л. Йовчевъ* (Негово Блаженство Бълг. Екзархъ Иосифъ I-й), *С Миларовъ, П. Горбановъ, Д. В. Македонски* и много други.

Петко Р. Славейковъ е роденъ въ Трѣвна на 1827 г. Първоначално се е училъ въ родния си градъ на наустница и псалтиръ, а послѣ въ Свищовъ у *Е. Ваксидовичъ* на гърцки. На 1843 година като излѣзнжлъ отъ Свищовското училище, условилъ се за даскалъ въ Търново. Въ това врѣме той извадилъ една пѣсень за гърцкия владика въ Търново и понеже собственния ржкописъ на Славейкова билъ откраднжтъ и прѣданъ на владиката, изгонили го отъ учителството. Въ 1844 г. Славейковъ се условилъ за учитель въ Калифарево, Търновско, но слѣдъ една година владиката и отъ тамъ го изгонилъ. Така гонимъ, той е учителствувалъ 4 недѣли въ Дебелецъ, 2 недѣли въ Кованлъка, мѣсецъ въ Церова Кория, недѣля въ Лѣсковецъ, единъ мѣсецъ въ Бѣла, отъ гдѣто съ ясакчия билъ докаранъ въ Търново, но слѣдъ като далъ отговоръ на обвиненията, върнжлъ се въ Бѣла, обаче слѣдъ двѣ недѣли властьта, по наущение отъ владиката, го арестувала и подиръ го махнжла отъ Бѣла. Отъ тамъ отишълъ въ Свищовъ за учитель, но на-скоро гърцкия владика дошълъ тамъ и Славейковъ вмѣсто учитель билъ затворенъ въ тамошната тъмница. Като го освободили и слѣдъ 6 мѣсечно скитание по селата да дири мѣсто за учитель, върнжлъ се въ Търново и станалъ казанджия при баща си, но слѣдъ 6 мѣсеци поради една случка той билъ принуденъ да остави казънджилъка и се отзовалъ въ Севлиево (1846 година), гдѣто учителствувалъ 10 мѣсеци, а послѣ прѣзъ 1847 година минжлъ за учитель въ Ловечъ, гдѣто е стоялъ нѣщо година и половина. Въ 1848 година отишълъ въ Плѣвенъ, но тамошния гърцки владика, сѣдалището на когото било въ Вратца, не го оставилъ, поради което отишълъ въ Вратца, гдѣто владиката прибързалъ да дойде, арестованъ билъ на два пати и най-послѣ билъ принуденъ да се установи въ Берковецъ; но тукъ Софийския пакъ владика го подгонилъ и той напуснжлъ

Берковецъ и се опитилъ прѣзъ Видинъ за Сърбия или Австри
да се учи, но по домашни причини билъ принуденъ да с
върне въ Търново. И така, той е билъ вредомъ гоненъ
затварянъ: до 1881 година той е билъ 37 пъти затварянъ
Билъ е учитель още въ Варна, Джумая (С. Б.), Цариградъ
Одринъ, Стара-Загора и подиръ освобождението (1881 год.
въ Пловдивъ. Въ 1862 година е билъ пратенъ прѣдставител
отъ Търново въ Цариградъ по църковния въпросъ и отъ тогав
се е застоялъ тамъ първо като учитель, а подиръ като вѣст
никаръ.Ималъ е собствена печатница, конфискувана от
Митхадъ Паша въ 1876 година. Писалъ е въ „*Цариградск*
Вѣстникъ“ (гледай 1848 година), въ „*Български Книжицы*
(гледай 1858 година) и в. „*Турція*“ (гледай 1862 год). Най
напрѣдъ е почналъ в. „*Гайда*“ (гледай 1864 година), посл
в. „*Македонія*“, уреждалъ е III-та годишнина отъ „*Читалище*
(гледай 1870 год.), издалъ е в. „*Костурка*“ (гледай 1874 г.
„*Истурка на вѣстникъ Костурка*“ (гледай с. г.), „*Звънчати*
Глумчо“ (гледай 1873 година), „*Пчелица*“ (гледай 1871 г.
„*Ружица*“ (гледай с. г.), „*Шутошъ*“ (гледай 1873 година
Слѣдъ освобождението е издавалъ „*Българско Знаме*“ (гледа
1879 година), „*Цѣлокупна България*“ (гледай с. г.), „*Остен*
(гледай с. г.), „*Какаланка*“ (гледай 1880 година), основал
е Пловдивската „*Независимость*“ (гледай 1881 г.), „*Търновск*
Конституция“ (гледай 1884 година), издалъ в. „*Истина*
(гледай 1886 година), „*Софийски Денни*.“ (гледай 1886 г.
„*Смѣсна Китка*“ (гледай с. г.) и „*Правда*“ (гледай с. год.
Книги негови: *Басленикъ*, *Езопови Басни*, прѣводъ, Букурещ
1852 година; *Пѣснопойка*, или различни пѣсни, сатири
гатанки на Българскій языкъ за увеселеніе на младытѣ, Бу
курещъ, 1852 година; *Исторія Турска*, Цариградъ, 1857 г
Смѣшенъ Календарь, Цариградъ, 1861 година; *Нова мод*
календарь, Цариградъ, 1858 година; *Начално ржководств*
за длъжноститѣ на човѣка, Виенна, 1861 година, а второт
издание Цариградъ, 1868 година; *Пѣснопойка*, Цариград
1868 година, а второто умножено издание 1874 година
Габровското училище и неговытѣ първи попечители, Цари
градъ, 1866 година; *Буквариче*, Цариградъ; *Първа читанк*
(слѣдъ букварь-тъ), Цариградъ, 1868 година; *Левътъ, ино*
сказателни приказки, Цариградъ, 1867 година; *Веселушка*
пѣсни, Цариградъ; *Славейче*, пѣснопойка, Цариградъ; *Исто*

рията на Мазаніела, повѣсть, Цариградъ, 1867 година; *Начална книжка за черковно чтеніе*, Цариградъ, 1868 г.; *Свѣтый Димитрій Солунскый и Македонскитѣ Славени съ Българитѣ*, Цариградъ, 1868 г.; *Историческы примѣры върху нравственността*, събраны отъ разны нравственны книгы, прѣводъ, Цариградъ, 1868 г.; *Разбойникъ въ Балкана*, Цариградъ, 1868 г.; *Поляшка Лодийска*, прѣводъ, Цариградъ, 1868 год.; *Питомка*, Цариградъ, 1868 год., а второ изданіе 1871 г.; *Таблици Кратки*, Цариградъ, 1868 г.; *Послѣдній Абенсеражъ* отъ Шатобріана, прѣводъ, Цариградъ, 1869 г.; *Наржченъ наставникъ за най-потрѣбнитѣ нѣща за въ кѫщи*, Цариградъ, 1869 г.; *Цариградскитѣ Потайности*, 3 тома, Цариградъ, 1869 г.; *Искрицы* или разны поучителны приговоркы, свръска I, Цариградъ, 1869 г.; *Робинсонъ*, прѣводъ, Цариградъ, 1869 г.; *По въпросътъ за женитѣ*, Цариградъ, 1869 г.; *Кратка Свещена Исторія*, Цариградъ, 1869 г.; *Споменъ за тысящелѣтието отъ день-тъ на смърть-тѫ на Св. Кирила*, Цариградъ, 1869 г.; *Дневникъ на бѣдныйтъ момикъ*, прѣводъ, Цариградъ, 1870 год.; *Готварска книга*, Цариградъ, 1870 г.; *Кратка приказка*, Цариградъ, 1870 г.; *Три приказки за дѣца*, Цариградъ, 1870 година; *Иванчо и Марийка*, Цариградъ, 1870 г.; *Съновникъ*, Цариградъ, 1870 г.; *Наржчни наставленія за учителитѣ*, Цариградъ, 1871 г.; *Отечество и Любовъ*, Цариградъ, 1875 г.; *Царя на планинитѣ* (E. About): *Сурвакня за година 1879*, Сливенъ, 1879 година; *Пѣсни и стихотворения*, Търново, 1879 г.; *Малка христоматийка*, Пловдивъ, 1881 г.; *Послѣдното ми ходение въ София*, Пловдивъ, 1883 г.; *Читанка*, Пловдивъ, 1883 г.; *Хубава Янка*, Пловдивъ, 1885 г.; *Размишленія по положението ни*, София, 1886 г.; *Български Притчи*, София, 1890 г., т. I; *Двѣ писма до бившитѣ мои избиратели* и много календари. — Писвалъ е въ „*Наука*“, (гледай 1881 г). „*Периодическо Списание*“ (гледай 1870 година) и „*Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина*“, (гледай 1889 година). Прѣзъ 1880 година Славейковъ билъ Прѣдсѣдатель на Народното Събранне, слѣдъ това библиотекаръ въ София за нѣколко мѣсеца, послѣ Министръ на Народното Просвѣщение за 20 дена и най-послѣ Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла до прѣврата на 1881 година. Билъ сѫщо народенъ прѣдставитель въ първото Велико Нар. Събранне въ Търново

Сега Славейковъ живѣе въ София, ползува се съ 500 лева мѣсечна пенсия и се занимава съ писание.

Ето нѣколко думи, отъ които може да се види съ какви намѣрения се е издавалъ в. „*Македонія*“.

„За да спомогнемъ споредъ силытѣ си въ умственното и нравственното прѣобразованіе и възъзданіе на народа си, тъй честито започенѫто сега на послѣдокъ подъ покровителството на Императорското Правителство, ный прѣдпріехмы издаванѣто на *Македонія*.

„Съ издаванѣто на този *вѣстникъ за народа* желанѣто и намѣренѣто ни е не само новины да извѣстявамы; но до колкото можемъ да ся мѫчимъ за да всѣйвамы въ народныйтъ духъ начала нравственно — политическы, да ся грижимъ за да го прѣдупазямы отъ злонамѣренны внушенія и гыбелны за него чужды вліянія, и да гледамы да образувамы въ него общественно мнѣніе: При това още да защищавамы правдынытѣ на народа си и да отговарямы срѣщу клеветытѣ и ухыщренията на недоброжелателитѣ му, за което сторихмы да помѣстямы нѣкои статіи и на Грьцкый языкъ.

„Оставямы на врѣмето отъ ходътъ на листътъ ни за напрѣдъ да покаже до колко ный ще искамы да прѣбѫдимъ вѣрны на желанѣто и на обѣщанѣто си и какъ ще ся трудимъ за постиганіе на намѣренѣто си. Но като полагамы всичко което отъ себе си можемъ за това прѣдпріятіе, ный призовавамы и съотечественницытѣ си да положатъ и тѣ отъ своѭ странѫ това което ся отъ тѣхъ изискува — нравственно и вещественно поддържаніе, *иллямъ* вещественно.

„Не искамы да крыймы че смы сиромасы, защото не ни е срамота като живѣймы отъ трудътъ и отъ потътъ си, но не щемъ да скрыемъ и това че не искамы да печелимъ отъ този трудъ който за народа си прѣдпріемамы. Всяко поддържаніе, всяко спомоществованіе ще бѫде посвятено за улучшеніе на листътъ ни къмъ постиганіе на цѣлта му.

„Съ тѣзи думы ный оставямы себе си и листътъ си на доброто расположеніе на съотечественницытѣ си.“ (Подп. Редакторъ и издателъ *П. Р. Славейковъ*. — Гледай брой 7 отъ I-та година).

1867 година.

29. Дунавска Зора, *вѣстникъ за волны-тѣ българы.* — Почнѫлъ е да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е три години наредъ, и нѣколко броя отъ четвъртата година, но тия нѣколко броя сѫ излѣзли въ началото (Януар.) на 1877 година, подъ редакцията на *Д. П. Войниковъ.*

Добри П. Войниковъ е роденъ въ гр. Шуменъ на 10-й Ноемврий 1833 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ постѫпилъ и е свършилъ Цариградския Collège français de Bebek. Слѣдъ като свършилъ тоя колежъ, върнѫлъ се въ Шуменъ, гдѣто станѫлъ учитель, а по-късно и директоръ на тамошното българско училище. Подозрѣнъ отъ тогавашното правителство за горѣщъ проповѣдникъ на българското дѣло, Войниковъ билъ принуденъ да емигрира въ Румѫния, гдѣто свободата е дала по-голѣмъ просторъ на неговата дѣятелность. Той е билъ директоръ на българското училище въ Браила и почти всичкитѣ си съчинения е написалъ въ Румѫния, които сѫ се прѣдставлявали и въ Турция даже. Прѣзъ 1873 година, като приелъ руско поданство, той дошълъ въ Шуменъ и, поканенъ отъ гражданитѣ, подкачилъ пакъ да учителствува. Прѣзъ 1875 година той билъ арестованъ въ Шуменъ съ много още други интелигентни българи и подъ конвой билъ испратенъ въ Руссе. Поданството му е помогнѫло и той билъ освободенъ отъ затворътъ и се върнѫлъ въ Шуменъ; но скоро слѣдъ това по извѣстие отъ Русското въ Цариградъ Посолство той напуснѫлъ България и отново се отзовалъ въ Влашко. Въ врѣме на русско турската война той постѫпилъ въ 12 Армейски корпусъ, гдѣто е стоялъ до свършванието на войната. Слѣдъ войната дошълъ въ Търново, награденъ билъ съ кръстъ и медалъ и назначенъ въ Търново за управитель на болницата или на сиропиталището. Но скоро се разболѣлъ отъ тифосъ и умрѣлъ прѣзъ Мартъ 1878 година. По горѣ забравихме да споменемъ, че Войниковъ самъ е ходилъ по Румѫния да прѣдставлява своитѣ драми и да буди националното чувство въ Българския народъ. Войниковъ е редактиралъ послѣднитѣ нѣколко броя отъ 1871 г. на в. „*Отечество*“ (гледай 1869 година), а е писвалъ въ „*Общъ Трудъ*“ (гледай 1867 година), „*Духовни Книжки*“ (гледай 1864 година) и

пр. Той е написалъ: *Сборникъ отъ разни съчинения*, Цариградъ, 1860 година; *Кратка българска исторія*, Виенна, 1861 година; *Кратка българска грамматика съ упражненія*, Браила, 1864 година; *Разны стихотворенія*, Браила, 1868 година; *Покрьщеніе на Прѣславскый дворъ*, драма въ четыре дѣйствія, съ пѣнія и осьмъ зрѣлища, Букурещъ, 1868 година; *Велислава Българска Княгиня*, драма въ петь дѣйствия, Браила, 1870 год.; *Вьцаряваніето на Крума Страшній*, драма историческа въ три дѣйствія съ прологъ, Букурещъ, 1871 година; *Криворазбранната цивилизація*, смѣшна позорищна игра въ петь дѣйствия, Букурещъ, 1871 година; *Ржководство за словесность* съ примѣри за упражнение въ разни видове съчинения на ученици въ народни-тѣ ни мжжски и женски училища, Виенна, 1874 година; *Райна Княгыня*, драма въ петь дѣйствия, Браила, 1881 година (издание второ); *Фросина, дъщерята на царь Георгя Тертеръ старий*, драма въ петь дѣйствия, София, 1883 година (издание?); *Стоянъ Войвода* и *Поевропейчване на единъ турчинъ*. Той оставилъ слѣдъ смъртьта си неиздадени стихотворения и други нѣкои ржкописи.

Добрий Войниковъ *е основатель на българската драматургия.*

Ето какъ самъ редактора опрѣдѣлява цѣлта на в. „*Дунавска Зора*“:

„Прѣдубѣжденія-та на днешни-тѣ обстоятелства прѣдставятъ на въображеніе-то колебаемж сждбж върхъ учясть-тж на Въсточны-тѣ народы, въ число-то на кои-то личи по многочисленно-то си жителство и нашій народъ, като залавя найголѣмж чясть отъ Балканский полуостровъ. Всякый родолюбивъ Българинъ може да си въобрази, каквы честити минуты могжтъ ся роди отъ обстоятелства, дѣ-то ся учяква щастливо бждще за оныя народы, кои-то сждба-та си направила за прѣдмѣтъ за злощастіе-то, и кои-то въ едны благоприятны случаи ще знаютъ да уцѣнятъ важность-тж на произшествія-та и да ся въспользуватъ.

„Четыри горчиви вѣкове трѣбва да бждатъ доста за единъ народъ, кой-то знае че нему принадлѣжятъ прѣимущества и права такыва, какви-то сж гы начърталы въ Исторіж-тж негови-тѣ прѣдѣди съ проливаніе-то на истж-тж тжж кръвь, коя-то

тече още и днесь въ сърдце-то на всякый Българинъ. Четыревѣковно въздышяніе подъ устремленія-та на единъ чюздъ яремъ, трѣбва да е дало доста опытъ на единъ народъ за да умѣе да извлече своѭ-тѫ ползѫ отъ благопріятность-тѫ на обстоятелства-та, що му ся прѣдставятъ, и да знае вече да закриля своѭ-тѫ сѫдбѫ въ критическы едны врѣмена. Въ такъво отношеніе, всякый народъ трѣбва да си има пристойны-тѣ срѣдства, съ кои-то да може да брани своѭ тѫ участь и да пази интересы-тѣ си. Ено отъ тыя срѣдства сѫ нарадны-тѣ органы — народны-тѣ вѣстницы.

„Между други-тѣ Христіянскы въ Истокъ народы, нашій народъ ся вижда да стои отъ всичкы назадъ въ всяко отношеніе: освѣнь що той ся лишява отъ негови прѣдставители до разны кабинеты на Силы-тѣ, освѣнь що нѣма пратены неговы дѣйцы при разны Дьржавы, той ся лишява и отъ народны вѣстницы, които да могѫтъ откровенно и чистосърдечно да разсматрявать за неговѫ-тѫ сѫдбѫ.

„Мысъль-тѫ за да имамы и ные по езыка си единъ періодическый листъ, кой-то да служи като органъ на народны-тѣ желанія и чювствуванія, що занимаватъ днесь сърдцата на наши-тѣ съотечественницы, живущи тъй въ свободнѫ-тѫ Румѫніѭ, какъ-то и по другы страны, вдѫхнѫ желаніе на нѣкои отъ Браилскы-тѣ родолюбцы за да прѣдпріемѫтъ издаваніе-то на тоя листъ, подъ имя: *Дунавска Зора*.

„Въ интереса на Българщинѫ-тѫ, *Дунавска-та Зора* ще гляда колко-то може да доставя новины, собственны да занимаѭтъ любопытство-то на наши-тѣ съотечественницы въ странство, кои-то желаѭтъ да ся извѣстяватъ за онова, що ся говори и върши въ ползѫ или въ вредѫ на народа ни, за онова, що ся случява и става въ наше-то отечество Българіѭ; тя ще ся старае да бѫде, спорядъ колко-то можи, искренный язикъ на болкы-тѣ и страданіѭ-та на огнетенныя народъ, на неговы-тѣ справедливы оплаквания и на неговы-тѣ законны правдины.

„Въ морално отношеніе *Дунавска-та Зора* не ще прѣпуска нищо отъ онова, що може да бѫде въ полза на народно-то ни развитіе; тя ще обема по нѣкогашъ нѣкои нѣравственны, поучителны, любословны и забавителны членове, касаѭщи ся до общенародно-то ни просвѣщеніе и писменно забавленіе. Нъ понеже това не може да ся чяка отъ единъ самъ человѣкъ, а ся изискува благоволныя трудъ на многоспособны

умове, заради това нейни-тѣ стълпове ще бѫдатъ отворени за всякый способенъ Българинъ, кой-то благоволи да напише нѣщо въ полза за развитіе и расплодѣваніе на народна-та ни *Книжнина*, какъ-то: описанія на нѣкои народны памятницы, раскази отъ народно-то ни прѣданіе, записки за народна-та ни Исторіа, и другы подобни писменни плодове, собственни да хранятъ любопытство-то на доброжелателный Българинъ.

„Въ политическо отношеніе, *Дунавска-та Зора* ще ся занимава само съ онова що ся отнася до моралны-тѣ и вещественны интересы на народа ни; всичко онова що се касае до всеобща-та политика и до интересы-тѣ на чюзды народы, ще бѫде исключително за неа: понеже онія отъ наши-тѣ съотечественницы, що сѫ любопытни да се извѣстяватъ за работы-тѣ на обща-та свѣтска политика, прочитатъ разны иностранны вѣстницы.

„Чястни и пристрастны критикы, какъ-то и докачителны членове ще бѫдатъ за всягда отхвърлени; защото цѣль-та на тоя листъ е да обема само онова, що е добро, хубаво и полѣзно“ (гледай брой 1 отъ първата годишнина).

---

30. Едирне. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Одринъ прѣзъ мѣсецъ Октомврій, единъ пѫтъ въ седмицата, на турски, гърцки и български, излизалъ до обявяванието на Русско-Турската война. Българската часть е водилъ нѣколко години *С. Джансъзовъ*. „*Едирне*“ е отъ категорията на в. „Дунавъ“ (гледай 1864 година). Прѣзъ 1879 година в. „*Едирне*“ започналъ да се издава изново, но само на турски и гърцки.

Не пиша биографически бѣлѣжки за уредителитѣ българската часть на „*Едирне*“ по сѫщитѣ тѣзи причини, по които не направихъ това за *Попова и Чорапчиева* при в. „*Дунавъ*“ (гледай 1864 година).

Неможахъ да намѣря нито единъ брой отъ в. „*Едирне*“ и за това немога да зная обнародвалъ ли си е нѣкаква программа или не.

31. Источникъ мнѣнія, *мѣсечно періодическо списаніе*. — Почнало да излиза прѣзъ мѣсецъ Декемврій въ Руссе, мѣсечно, излѣзли сѫ 2 броя, подъ редакцията на *Исмаилъ Кемалъ*. Вѣрвамъ да сѫ излѣзли повече броя отъ това списаніе, но

азъ не съмъ въ положение да утвърдя положително туй. Половината отъ списанието е на български, а втората половина — на турски.

Исмаилъ Кемалъ е умрѣлъ въ Цариградъ прѣди 5—6 години и билъ погрѣбенъ съ държавни почести. Кемалъ, славенъ турски списатель, поетъ и философъ, свършилъ образованието си въ странство, напоенъ съ принципитѣ на голѣмата френска революция, като добилъ литературна слава въ отечеството си, станѫлъ съпартизанинъ на извѣстния турски реформаторъ и конституционистъ, Мидхадъ Паша, и зималъ активно участие въ всичкитѣ му политически борби. Когато се открилъ заговора на Мидхадъ противъ днешния Султанъ, станѫло явно тоже, че и самия Кемалъ е участвувалъ въ това съзаклятие; но Султанъ Хамидъ повикалъ Кемаля при себе си, опростилъ му лично, далъ му 500 лири и го назначилъ на служба управитель на островъ Родосъ, отъ гдѣто слѣдъ нѣколко години се върнѫлъ въ прѣклонна възрасть въ Цариградъ и умрѣлъ. Немогѫ да прѣдставѩ неговата программа, защото азъ съмъ видѣлъ само 2-рия брой, а ако е имало программа или каквододѣ изложение за резонитѣ, които сѫ повикали появяването на това списание, то тия резони, вѣрвамъ, ще да сѫ били отпечатани въ първата книжка, която азъ неможахъ да видѩ.

32. **Народность**, *българскый всеобщъ вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсецъ Октомврий, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е до мѣсецъ Юлий на 1869 г., подъ редакцията на *Д-ръ Иванъ Богоровъ и Иванъ Касабовъ*. Вѣстникътъ ималъ за мотто слѣдующето — отъ едната страна: „правдата е основъ-тъ на царщинытѣ“, а отъ другата „Само праведното удовлетворение на народноститѣ ще заздрави всеобщій миръ“. Отъ брой 1-й година II той е излизалъ подъ заглавие: „*Народность — Nationalitate*“ и ималъ за мотто: „правото и силата на народитѣ. Помогни си и Богъ ще ти помогне“. Въ „*Народность*“ има обнародвани статии на румѫнски и французски языкъ. Прѣзъ 1880 година *Касабовъ* е подкачилъ отново да издава в. „*Народность*“ въ г. София (гледай 1880 година). *Богоровъ* е редактиралъ само първитѣ нѣколко броя.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богорова* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Иванъ Касабовъ е роденъ въ Лѣсковецъ (Търновско) на 1838 година. Училъ се въ Лѣсковецъ до дванадесетата си година, а слѣдъ това въ Елена при даскалъ *Момчиловъ*. На 14-та си година постжпилъ въ Бѣлградската гимназия, гдѣто слѣдвалъ рѣдовно до 1856 година и свършилъ петь гимназиялни класса. Прѣзъ Августъ 1856 година взелъ, като ученикъ, участие въ приготовление на едно въстание въ Бѣлградчишко съ нѣкого си дѣдо Иванъ отъ село Метковелъ и други другари на послѣдния. Въ тая работа Касабовъ е билъ натоваренъ да испрати на Сърбско-Българската граница 200 пушки, които биле уловени отъ Сърбското правителство и вслѣдствие на което Касабовъ е билъ принуденъ да избѣга въ Виена. (Паритѣ за тѣзи пушки сж били дадени отъ Сърбскитѣ тогава сенатори и видни членове на партията въ Сърбия, която е работила за свалянието на А. Карагеоргиевича и въстановението на Милоша Обреновича, и съ това въстание е искалъ да конпрометира първия прѣдъ Турци). Съ помощьта на *Раевски*, свѣщенникъ при Русската Капела въ Виена, Касабовъ е свършилъ на 1858 година цѣлъ гимназияленъ курсъ въ Карловачката гимназия, слѣдъ което билъ повиканъ въ Руссе да устрои полугимназия. Въ 1859 година той се върнжлъ въ Бѣлградъ и свършилъ юридическитѣ науки въ Сърбския лицей. Въ това врѣме той е написалъ и издалъ историята на Сърбското въстание подъ заглавие: *Освобождението на Сърбитѣ по Карагеоргия и Милоша Обрѣновича*, Бѣлградъ, 1860 година и *Бѣсѣда, изречена при освѣщението и отварянето на Българското народно училище въ Гюргево*, Браила, 1864 година. Отъ 1861 до 1862 година той билъ сътрудникъ на издаваемия се тогава въ Бѣлградъ в. „*Дунавскый Лебедъ*“ (гледай 1860 година). Прѣзъ 1862 година князь Милошъ Обреновичъ бѣше замислилъ испжданието на турцитѣ отъ Бѣлградъ, вслѣдствие на което Сърбското правителство бѣше дало на Раковски да разбере, че едно въстание въ България ще бжде подпомагано. Раковски почнжлъ приготовлението на това въстание и писали се писма за тая цѣль до разни градища въ и външъ България: Свищовъ, Търново, Руссе, Виенна, Букурещъ

Браила, Галацъ, Плоещъ, Одесса и др. Слѣдъ като Теофанъ Райновъ съобщилъ отъ Виена, че князь Конаки Богориди (българинъ), тогава живущъ въ Виенна, е билъ готовъ да положи за това въстание тридесеть хиляди австрийски минца, че самъ щѣлъ да вземе прямо участие съ въстанницитѣ и че прѣдварително желаялъ да уреди въпроса за неговото бѫдѫще положение като князъ на България съ войводата Раковски. Касабовъ, опълномощенъ отъ Раковски, отишълъ въ Браила и отъ тамъ се върнѫлъ въ Бѣлградъ съ хиляда минца прѣдварителна парична помощь, а подиръ това отишълъ въ Виена да уреди въпроса съ Богориди, съ когото сключилъ договоръ и тоя послѣдния заложилъ една своя мошна въ Молдова отъ 30.000 минца. Слѣдъ това Касабовъ се върнѫлъ въ Бѣлградъ и далъ на Раковски още 2000 минца, които му били дадени 1500 отъ Теофанъ Райновъ, а 500 отъ А. Михайловъ и Паница. (Измамата отъ страна Сърбското правителство относително това българско приготовление на въстание, е описана въ в. „*Народность*“ брой 1. година I). Прѣзъ 1862 година Касабовъ постѫпилъ въ юридическия факултетъ на Виенския университетъ. На 1864 година билъ учитель въ Гюргево, а въ 1865 год. върнѫлъ се въ Букурещъ (гдѣто прѣзъ 1866 год. е устроенъ първия *Български таенъ съвакльтъ комитетъ*). Прѣзъ есеньта на 1869 година сѫ се появили разногласия въ комитета и Касабовъ се оттеглилъ на страна и като приелъ Румѫнско поданство захванѫлъ адвокатската си професия въ Букурещъ. Касабовъ въ това врѣме е взелъ участие по българското дѣло само въ приготовлението на Ботевата експедиция. Слѣдъ освобождението Касабовъ прѣминалъ въ България. Тукъ той е билъ депутатъ въ първото Велико Народно Събрание. Служби занимавалъ въ България: прѣдсѣдателъ на Търновския Окрѫженъ Сѫдъ, слѣдъ това прокуроръ въ Софийский Аппелативенъ Сѫдъ и най-послѣ (до прѣди нѣколко мѣсеци) членъ въ Върховний Кассационенъ Сѫдъ. По настоящемъ Касабовъ се занимава съ адвокатска професия.

Ето цѣлта на в. „*Народность*“:

„Днешното врѣмя е врѣмя на успѣха. Всякой народъ напрѣднува, просвѣтява ся и ся обогатява; всякой народъ си ся развива у своята народность, глѣда да има свой животъ и да ся

радва на това слънце, което му е подадено отъ Бога. Тыя събытія не происхождатъ отъ нѣкое вънкашно подбутваніе или чуждо вліяніе, то е самый вѣкъ что го прави, то е естественный вървежъ на мірскытѣ работы, все едно както никнатъ на пролѣть цвѣтята, безъ да може нѣкой да имъ въспрѣ растеніето. Слѣдователно и Българскый народъ трѣбуваше да се стрѣсне малко нѣчто, да дойде въ съзнаніе и да покаже на свѣта че и той живѣе. Ныи гледами, че той прѣди десять години ся бори да добые своитѣ черковны правдины, усвоены врѣменно отъ Цариградскаго Патріарха: мемоари ся издадоха за неговытѣ политическы правдины и чети ся явиха на различны мѣста по Българія. Всичко това чуждитѣ вѣстници описаха както си щяха или както тѣмъ понасяше; никой отъ насъ не ся обади като Българинъ и вѣщъ на тѣхъ работы, да покаже истинѫтѫ прѣдъ свѣта и да заварди отъ заплитанія своя народъ. Ныи горко оплакваме нашитѣ прадѣды, че не сѫ писали ничто отъ четыре вѣка насамъ; что ли щѫтъ казватъ нашитѣ потомци, ако ныи останяхме глухы и нѣми и най-паче въ днешній вѣкъ? Тъй мыслимъ, че неизбѣжно е нужно на това врѣме да имаме единъ всеобщъ вѣстникъ, народенъ органъ, който да брани нашитѣ народны интересы, все едно да бѫде намъ и като една лѣтопись за нашата нова исторія, която не ще е само за едно просто запомневаніе на мірскытѣ случкы, нъ ще служи на нашитѣ потомци и да ся упѫтевать отъ нея.

„Благодареніе на тазь гостопріемна земя Румѫнія, ныи днесь ся радваме за слободно печятаніе, чтото можемъ да явяваме всичко тъй, както си ся и случило, което на друго мѣсто не бы было възможно. Слѣдователно ся рѣшаваме да издаваме единъ вѣстникъ, който ще излазя веднажъ въ недѣлята подъ названіе *Народность* и ще съдържава: 1) Народны дѣла и новини отъ Българскитѣ мѣста; 2) Политическый изгледъ за недѣляшнитѣ чюждо страны новины и 3) Търговія и занаятъ или нѣкои краткы изводи отъ исторіята, потрѣбни на сегашне врѣме. Начално и основа намъ е нашата мила народность, както и самото имя на вѣстника го показва, та, единъ пѫть, като си упознаемъ добрѣ народностьтѫ, тогазъ щемъ ся отървемъ и отъ една клевета, която нынѣ тежи нѣ малко върху гърбоветѣ ни. То начало е и върху което ся основаха Съединены Княжества Румѫнія, Сърбія, Грьція, Италія и Нѣмція, чтото слободно може рече човѣкъ, че сегашній вѣкъ е вѣкъ на народноститѣ.

„Нашето намѣреніе е да издаваме тоя вѣстникъ на два язика: Български, Француски или Румънски; аль зачтото нѣмаме още потрѣбнытѣ срѣдства, то до бждна нова година ще излазя само Български“ (гледай брой 1, година I).

1868 година.

33. Общъ трудъ, *поврѣменно книжовно списаніе* — Почнало е да излиза въ Болградъ, единъ пѫтъ въ двата мѣсеца, излѣзли сѫ три книжки, подъ редакцията на *Теодосій Икономовъ*.

Теодосій Икономовъ е роденъ въ Свищовъ на около 1836 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Бѣлградъ и най-сетнѣ въ Чеško, но не е довършилъ цѣлъ университетски курсъ. Като се върнѫлъ, той станѫлъ учитель при българското училище въ Болградъ, подиръ малко врѣме директоръ на сѫщото училище, а сетнѣ пакъ учитель въ това училище. Той е умрѣлъ въ България на 1871 година. Теодосій Икономовъ е написалъ *Ловчанскый-тъ Владика или бела на Ловчанскый-тъ сахатчиѫ*, Болградъ, 1863 година и извѣстната пѣсень *Дѣ е родътъ ми*, обнародвана въ „*Лѣтоструя*“ (гледай 1869 година).

Ето каква е цѣлта на това списание:

„Въ нашь-ть вѣкъ най іака, непоклатена основа за сѣко іедно обштество, за цѣлъ іединъ народъ — іе образованіе-то, просвѣщеніе-то. Придружено съ христіански-нъравсвенно-то отрастваніе и развитіе, съ отхранѫ-тѫ на человѣкъ-тъ, само то іе въ силѫ да издигне и постави іединъ народъ на стѫпкѫ отъ постоіанно усъвршенствуваніе, — земно-то щастіе наше. Въпъ отъ него нѣма добро днесь на свѣть-тъ: въ такъвъ-зи случай, челѣкъ дебелѣй, вдаденъ па іедни само животни отправіаніа свои-тѣ добитъчни потрѣби; той остава вѣченъ робъ дору самъ на себѣ си, на свои-тѣ вродени, неизбѣгнѫти, по слѣпотиѫтѫ си, страсти.

„Наука-та освѣтіава разумъ-тъ, обогатіава нй съ потрѣбни-тѣ за въ обштежитніето знаніа; нъравственно-то въспитаніе облагородва человѣку сръдце-то, издига му душѫ-тѫ къмъ

сичко што іе благо, добро — божественно: съединени вкупъ тѣ сѫ истински-ти водачи наши къмъ постоіанно-то ни усъвършенствуваніе, къмъ възможно-то наше земно щастіе.

„За достиганіе-то тѣ-зи благотворни сетнини служѫтъ ни, като посрѣдници. отъ іедна страна училища-та въ сички-ти имъ родове и видове. а пакъ отъ друга книжевность-та — литература-та.

„Какъ-то въ училища-та. така и въ книжевность-тѫ речени-тѣ двѣ начала, научно — освѣтително-то и нравственно — въспитателно-то, трѣбва да бѫдѫтъ неразлѫчни іедно отъ друго.

„Ний Българи-ти сме твърдѣ сиромаси въ срѣдства-та, што водѫтъ іединъ народъ къмъ образуваніе-то. просвѣщеніе-то, — намѣрваме са при само-то начало отъ своіе-то възродіаваніе. Нъ ний сме членове отъ народъ славенъ. кой-то възприима и іе билъ сѣкога способенъ да въспрнима истинско-то просвѣщеніе, народъ надаренъ съ прѣкрасни качества отъ высокѫ-тѫ человѣшкѫ нравственность. — доказателства сѫ сами-ти чюжденци. што са отзовавѫтъ за насъ. като пѫтници по нашѫ-тѫ прѣкраснѫ земѭ — Българиѭ; стига само да не немариме за упазваніе-то и съзнателно-то развиваніе тѣхъ качества и способности: нѣка си докараме на умъ миналн-тѣ *славни златни врѣмена* на нашь-ть народъ. въ които нашето отечество іе стоіало на твърдѣ высокѫ стѫпкѫ отъ развитіе въ сѣко іедно отношеніе, — и то іе доста да разберемъ. што сме ний и што може издѣзе отъ насъ.

„На провидѣніе-то било угодно да ни надари понѣ вънъ отъ наше-то мило и драго отечество, въ съсѣдныѫ-тѫ нашѫ пріателкѫ-сестра Романиѭ, съ добрѣ уреденѫ, при сички-тѣ потрѣбни вещественни срѣдства, гимназиѭ, іедничка. сега за сега, помежду нашь-ть народъ. Не ни іе цѣль-та да разгледваме състоіаніе-то на нашитѣ училища, умлъчаме слѣдователно, и за Болградскѫ-тѫ гимназиѭ. Ште поменемъ само за повремѣнно-то книжевно списаніе, што почеваме да издаваме при тѫѭ гимназиѭ, наречена Болгарско Централно Училище, като при іедна отъ поменати-тѣ по́ горѣ посрѣдници за къмъ развитіе-то на нашь-ть народъ, цѣль-та на коіе-то ште бѫде сѫщта-та, каква-то іе и на само-то това училище.

„Съобразно съ горѣречено-то, цѣль-та на това списаніе ште бѫде: наука-та и въспитаніе-то — трудъ отистинѫ многообіе-

менъ, нъ потрѣбецъ полезенъ, вършеніето на кой-то изисквѫтъ са много глави и рѫцѣ, — и дано бѫдемъ честити да сполучимъ понѣ ко-годѣ въ отговорніе-то на потрѣбность-тѫ на врѣме-то.

„Въ образованни-тѣ общества, въ кои-то просвѣщеніе-то іе достигнѫло до нѣкои слѣднини или пакъ іе доста напрѣднѫло, сѫштествувѫтъ за сѣки іединъ дѣлъ отъ знанніа-та и искуства-та отдѣлни списаніа. Ний сме далечъ още отъ това състоіаніе. Цѣль-та слѣдователно на іедно книжевно списаніе, назначено за нашь-ть народъ, трѣбва да обнема, колкото за сега, споредъ наше-то крайне разумѣваніе, и іеднѫ-тѫ и другѫ-тѫ отрастѫ отъ науки-тѣ и знанніата, споредъ възможность-тѫ впрочемъ на твьрдѣ разнообразенъ такъвъ іединъ трудъ, — това ште си има мѣсто, и постиганіе-то цѣль-тѫ ште зависи отъ съчювствніе-то, коіе-то ще посрѣшнемъ въ наши-ти учени въ днешніе врѣме мѫжи, кои-то штѫтъ благоволи да поднесѫтъ свои-ти трудове за въ общтѫ полза на народъ-тъ. Сичко што ште зависи отъ насъ, като отъ лице отдѣлно зето, ште са стараіемъ, споредъ сили-тѣ си, да врьшимъ, прѣдсмѣтнѫвшицъ, че ний сме въ силѫ твьрдѣ малко да изврьшимъ, — „съ іединъ камъкъ дуваръ не става“.

„Желаніа-та ни сѫ голѣми, дору, смѣемъ да са изразимъ, безгранични, а надѣжди-тѣ ни — на благородно-то съчювствніе на сѣкого іедного Българина, кой-то е ималъ честь да просвѣти разумъ-тъ си съ потрѣбни-тѣ научни познанніа. Молимъ такива іедни, дѣто тии и да са намирѫтъ, да ни дойдѫтъ на помощь и ни подадѫтъ братскѫ рѫкѫ.

„Разбира са, че ний смѣтаме на нѣкои отъ наши-ти другари, професори при тукашно-то училиште, като на постоянни сътрудници, нъ, споредъ обширнѫ-тѫ программѫ на списаніето, ний ште имаме нуждѫ и отъ други вънкашни сътрудници.

„Главно-то врьху коіе-то Редакціа-та ште да да обрѫшта вниманіе, то іе:

a) *Историіата*, а особито *народна-та наша;*

b) *Језикознаніе-то*, а особито издирваніа-та врьхъ *нашій-тъ ро́денъ іезикъ;*

c) *Народна-та ни устна книжевность:* пѣсни, поговорки, приказки, гатанки.

d) *Описваніа народни-ти обичаи и многоразлични обріади, суіевѣрніа и пр.*

e) *Педагогика-та* или науката за въспитаніе-то — отхранѫ-тѫ.

f) *Животописи* особито отъ знаменити славенски дѣіатели.

g) На драго сьрдце ште помѣстіаме и *оригинални повѣсти*, какви-то ще ни сѫ праштѫтъ отъ наши-ти беллетристи.

„Научни-тѣ издирваніа ште да състоѭтъ, какъ-то въ оригинални статии, така и въ прѣводи, цѣли или въ извлѣченіа, съобразно съ программѫ-тѫ.

„Такава іе программата на поврѣменно-то списаниіе, што прѣдприимаме и таково іе наше-то смисліаніе на работѫ-тѫ. На колко ште са оправдаѭтъ наши-тѣ обричаніа и желаніа, врѣме-то ште го покаже. И дано Всевишніа рѫка благослови това прѣдприіатиіе.

„Това поврѣменно списаніе ште излѣзе до край-тъ на тѫѭ годинѫ въ четирь книжки, отъ кои-то сѣка іедна ште заключва отъ 6 до 8 печатни голѣми коли въ 16 страници на хубавѫ бѣлѫ, чистѫ дебела книгѫ, така че сички-тѣ четирь книжки ште да съдрьжѫтъ отъ 25 до 30 такива гѫсто печатани листове.

„Название му дадохме *Обштъ трудъ*, коіе-то, мыслимъ, съотговаріа най добрѣ на программѫ-тѫ, а толкозь пó вече, че са изисква (и ний очакваме това съ нетьрпѣливо желаніе) общо участиіе въ сполучно-то му напрѣдваніе.

„Казахме обшто участиіе, и не са збъркахме. До сега говорихме нека ни бѫде простено така да са изразимъ, за нъравственнѫ-тѫ странѫ на това поврѣменно списаніе. Нъ за усѫштественіе-то и непрѣкѫснѫто-то слѣдваніе на такова іедно твьрдѣ полезно прѣдприіатиіе не трѣбва да са испушта отъ гледъ и вештественна-та страна. И ето че обшто-то това участиіе приима оште пó голѣмъ размѣръ. Наши-ти хора твьрдѣ сѫ хладнокръвни, право-то да си кажемъ, къмъ книжевность-тѫ си — къмъ тѫѭ внѫтрѣшнѫ духовнѫ странѫ на человѣка. Нъ това іе именно голѣма грѣшка: Не трѣбва да са грижимъ, ако искаме и ний да са смѣтаме и бѫдемъ народъ на свѣтъ-тъ, като потомци отъ славни прѣдци, само да кръвимъ тѣло-то си съ хубави іастиіа и питиіа, да са труфимъ вънкашно съ богати модни облѣкла, а за духь-тъ си, най главнѫ-тѫ странѫ чловѣшкѫ, съ кого-то ни іе надарило Провидѣниіето и ни іе отлѫчило отъ добитъцити, да немаримъ, да го оставіаме въ тьмнотѫ гладенъ и жаденъ, погрозенъ. Свободни отъ катаднев-

ни-тѣ наши заніатіа да не сѣдимъ съ крьстосани рѫцѣ и да прѣкарваме врѣме-то си въ празность или въ пагубни за здравіе-то и каси-тѣ ни увеселенія, а съ твьрдѣ по̀ малки, отъ такива іедни бесмислици, иждивенія, да гледаме да са грижимъ за потрѣбнѫ-тѫ и спасителнѫ-тѫ хранѫ на духътъ си.

„Далечь сме отъ мысъль да увличаме множеството въ материалнѫ полза на наше-то прѣдприіатіе: това само врѣме-то іе въ сила да извьрши. Искаме да напомнимъ само на онии смислени и разумни наши съотечественници, и дору убѣдително да ги молимъ, да посрѣщнѫтъ съ драго сьрце нашь-тъ *Обштъ трудъ*, като му станѫтъ абонати сѣкогашни. Ний знаіемъ народъ-тъ си твьрдѣ добрѣ и не смѣтаме на никакви нѣкои згоди: благодарени ште бѫдемъ да си посрѣшнемъ само разноски-тѣ, и толкось по̀вече, че, благодареніе на благородно-то съчювствиіе на Господари-ти, членове отъ училиштний-тъ тукашенъ попечителенъ комитетъ, печатаніе-то на това списаніе іе доста улеснено, и ний можемъ да му назначимъ іеднѫ умѣренѫ цѣнѫ отъ *іеднѫ австріскѫ жлтицѫ* въ годинѫ за въ Романиѫ и Блъгариѫ, а *четирь рубли хартиѫ* за въ Русиѫ. Що ради то, отъ число-то на абонати-ти и отъ редовно-то имъ внасіаніе прѣдплатѫ-тѫ ште да зависи напрѣдъкъ-тъ и уголѣмніаванѣто на списаніе-то въ обіемъ-тъ и учестіаванѣто му въ броіеве-ти, што штѫтъ излази въ іеднѫ годинѫ, какви-то са прѣдполагѫтъ за сега четирь, какъ-то поменѫхме.

„Споредъ казано-то, ако това прѣдприіатіе посрѣшне прилично-то и очаквано-то съчювствиіе, какъ-то въ нъравственно така и въ материално отношеніе, въ слѣднѫ-тѫ годинѫ можемъ разширочи издаваніе-то му въ шесть книжки прѣзъ годинѫ-тѫ съ по десеть печатни листове 'сѣка іедна.

„Колкото за сега, материалъ-тъ ни іе прѣсмѣтнѫтъ, и ний ште можемъ, мъкаръ да истѣче вече пьрва-та четвьртина отъ сѣгашнѫ-тѫ годинѫ, да отговоримъ напълно на программѫ-тѫ си отъ къмъ отпечатанье-то четирь-тѣ книжки, като направимъ съ това, въ сѫшто-то врѣме, и прѣдварителнѫ пробѫ отъ къмъ вьзможность-тѫ, при обшто-то съчювствиіе и участіе, или пакъ невьзможность-тѫ, при непростено іедно хладнокръвно отнасіаніе особито отъ странѫ на учени-ти и смисленни-ти наши съотечественници, за установеніе-то, за 'сѣкога, іедно повременно списаниіе при тукашно-то Централно Училище.

„Остава сега да са надѣваме само, *Общий-тъ тру* да стане отистинѫ общъ, — и, като Българе, при почет ніе-то іединѫ работѫ, да си пожелаіемъ по іедно „*помози Богъ* (гл. брой I, стр. 1—6).

34. Оса (сатирически вѣстникъ), — Почнѫлъ е да изли въ Браила, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ нѣколко бро само, подъ редакцията на *Д. П. Войниковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Войниковъ* се намират при „*Дунавска Зора*“ (гледай 1867 година).

Неможахъ да видѫ отъ тоя вѣстникъ нито единъ бро

35. Солунъ. — Тоя вѣстникъ е подкачилъ да излиза гр. Солунъ на турски, гърцки, български и еврейски, единъ пѫ въ седмицата, излизалъ е до обявяването на Руско—Турска война. Неможахъ да узнаѫ кой е прѣвеждалъ българската час на тоя вѣстникъ. Прѣзъ мѣсецъ Априлий 1871 година, по п водъ на това, че малко българи сѫ се абонирали на тоя вѣс никъ и понеже българитѣ знаѫли били и гръцкия язи в. „*Солунъ*“ почнѫлъ е да излиза безъ български и еврейс текстъ. „*Солунъ*“ е отъ категорията на в. „*Дунавъ*“ (гледа 1864 година).

Неможахъ да видѫ нито единъ брой отъ вѣстникъ „*Со лунъ*“ и затова незнаѫ какъ си е опрѣдѣлилъ самичъкъ свой цѣль. Но ето какво пише в. „*Македонія*“ за цѣлта на в лаетскитѣ вѣстници въ това врѣме, когато „*Солунъ*“ почнѫ да излиза безъ български и еврейски текстъ.

„Цѣлта на съставянѣето на вилаятскитѣ вѣстницы е могѫтъ жителитѣ отъ вилаятътъ да ся просвѣщаватъ вър срѣдствата които спомагатъ за благополучіето на мѣстото вьрху издаванытѣ отъ врѣме на врѣме постановленія и вѫ наредбы, ... вьрху търговіѫтѫ, земледѣліето и пр.“ (гл дай в. „*Македонія*“ отъ 1871 година, брой 37).

36. Хитъръ-Петъръ, *малѫкъ листъ за млого работ* (сатирическо вѣстниче). Послѣ захванѫлъ да излиза: „Хитѫр Петѫръ, малѫкъ листъ за люде безработа.“ (IV година). Поди

„Хитъръ-Петъръ, за народность и гражданство“ и съ мотто: „Малките ся учатъ въ „Училиште“ — „Голѣмите ся учатъ въ „Вѣстникъ“ (год. V) и най-послѣ само: „Хитъръ-Петъръ, малъкъ листъ за много работи“. — Почналo да излиза въ Браила, прѣзъ мѣсецъ Мартъ 1870 година, а подиръ въ Свищовъ, седмиченъ, излизало е до 1885 година, но колко броя — неможахъ да узнаѫ, подъ редакцията на *Паничковъ*. Азъ съмъ видѣлъ само нѣколко броя отъ това вѣстниче, отпечатани на червена и зелена хартия.

Х. Димитръ Н. Паничковъ е роденъ въ Калоферъ на 1819 година. Училъ е букваръ, наустница и псалтиръ, а писването било само на панакида — крушева дъска и всѣка сутринь е трѣбвало да истърсишъ съ ножче вчерашното учение, за да напишешъ ново. Послѣ училъ малко гръцки въ родния си градъ, а че най-послѣ е училъ църковно пѣние при архимандрита Неофита Бозвели, който го ржкоположилъ за дяконъ — анагносъ. Ходилъ съ калугерина Галактиона, който не билъ свѣщенникъ, та ляжливо опѣвали умрѣлитѣ, които не били опѣяни по селата на Стрѣмската рѣка; но Пловдивския владика ги затворилъ и имъ земалъ всичко събрано отъ тази авантюра. Подиръ Паничковъ ходилъ въ Цариградъ, Пловдивъ и като се върнѫлъ въ Калоферъ, шилъ дрѣхи, юргани и разнасялъ по селата басми и кърпи, ходилъ по панаиритѣ и каралъ селянитѣ да строѫтъ църкви и български училища. По негова инициатива въ Калоферъ първи пѫтъ сѫ празднували празникътъ на св. Кирила и Методия прѣзъ 1849 година. Слѣдъ туй Паничковъ е ходилъ на поклонение въ Иерусалимъ и на връщание се спрѣлъ въ Цариградъ и разнасялъ вѣстника на Цанкова „*България*“, който му отстѫпилъ по късно и печатницата за 40 хиляди гроша. Въ това врѣме той издалъ една брошура, въ която католишката вѣра наричалъ „калпава вѣра“, арестовали го и той едва е могълъ да избѣга въ Браила, като оставилъ и до днесъ печатницата си въ Цариградъ въ Българския метохъ при Фенеръ, но слѣдъ като се е поскиталъ изъ Русия, Сърбия и Влашко. Въ Цариградъ той е обхождалъ българскитѣ ученици и затворитѣ, като е съставилъ и едно *Братско Общество* съ цѣль да помага на бѣдни българи. Кѫщата на Паничкова въ Браила е била свърталище на българе, било ученици, било

хаджове: Димитръ Общий, Х. Димитръ, Н. Странджата, Д. Немоглу и пр., като имъ е помагалъ парично и имъ съдѣйствувалъ въ дѣлото. Паничковъ е издавалъ нѣкои вѣстници и книги, които ний нѣмаме възможность да изброимъ. Понастоящемъ той живѣе въ Свищовъ.

1869 година.

37. Лѣтоструй *или домашенъ календаръ.* — Почналъ е да излиза въ Виенна, единъ пжтъ въ годината, излѣзли сж осъмь годишнини, подъ редакцията на *Хр. Г. Дановъ, Йоакимъ Груевъ, Янко Ковачевъ* и *С. Д. Вѣженовъ*. *Дановъ* е редактиралъ Лѣтоструя само за 1869 година. *Груевъ* го е редактиралъ отъ 1870 до 1874 година, а 1875 и 1876 година — *Ковачевъ* и *Вѣженовъ*. За седмата и осмата годишнина Лѣтоструя е излѣзалъ подъ друго заглавие: *„Български нар денъ календаръ“.*

Христо Г. Дановъ е роденъ на 1829 година въ Клисура, Пловдивский окржгъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, сетнѣ въ Копривщенското и най-послѣ въ Пловдивското училище. Отъ 1849 година той се посвѣтилъ на учителското звание и учителствувалъ въ родното си мѣсто — Клисура, въ Перущица и въ Пловдивъ. Въ 1856 година е издалъ първата си книжка календарче *Старопланинче* и слѣдъ двѣ години, като приготвилъ за печатание учебницитѣ: *св. История, Катихизисъ, Аритметика* и др., напустнжлъ учителството и отишълъ въ Виенна да ги печати. Слѣдъ това той се отдалъ на книгопродавство, за която цѣль той е устроилъ свойта главна книгопродавница въ Пловдивъ въ 1857 година още, а клонове открилъ по разни други градове изъ България и Македония. Въ 1862 година прѣвелъ повѣстьта *Асенъ и Петръ*, която, заедно съ книгата *Освобождение на Сърбитѣ*, разнасялъ даромъ изъ България; но подозрѣнъ отъ тогавашното правителство за тази си постжпка, той се избавилъ съ бѣгство въ иностранство, гдѣто прѣстоялъ нѣколко години и прѣзъ това врѣме се занимавалъ съ изработванието и печатанието на първитѣ землеописателни карти и атлази на български язикъ. Прѣзъ 1876 година въ Панагюрското въстание, той билъ арестованъ въ Пловдивъ и 3 мѣсеци е стоялъ затворенъ въ *дуланъ*,

обвиненъ като двигатель на въстанието. Тутакси слѣдъ освобождението той подкачилъ да издава въ Пловдивъ в. „*Марица*“ (гледай 1878 година). Послѣднитѣ години той е снабдилъ училищата съ единъ богатъ албумъ и карти по естествената история, а сега е обявилъ изданието на най-обширната и пълна карта на България. Спомогнѫлъ е много младежи да се испратѧтъ и настанѧтъ въ иностранство за наука, особенно онія, които се учихѫ въ Таборъ у Ческо. Прѣди освобождението ни неговитѣ книжарници бѣхѫ мѣстата, прѣзъ дѣто, като по навикъ, ставаше споразумѣнието и условяванието мѣжду общинитѣ и учителитѣ. Прѣзъ 1882 година той билъ избранъ отъ Панагюрище за депутатъ въ Областното Събрание. До сега книжарницата на Дановъ е издала повече отъ 100 книги за четенне, учебници разни, глобуси, атлази и пр., които ние не считаме за нуждно да отбѣлѣжимъ. Освѣнъ това той е прѣвелъ и написалъ: *Буквaръ за малки дѣца*, Пловдивъ издание 9-то 1879 година; *Священна история* (Битописание), прѣводъ, Пеща, 3-то издание 1872 година; *Пространенъ Православенъ Катихизисъ*, прѣводъ, Бѣлградъ, 1858 година; *Четеница втора за ученици въ срѣдни училища*, Виенна, 1874 година, *Земеописателенъ учебенъ атласъ* съ 24 карти, Виенна, 3-то издание, 1882 година; *Аритметика теоретическа*, Виенна, 1870 година. Хр. Дановъ *занимава първо мѣсто между работницитѣ по распространението на книжовното дѣло между нашия народъ.*

Иоакимъ Груевъ е роденъ на 9-й Септемврий 1828 година въ Копривщица, гдѣто е получилъ първоначалното си образование по нововъведената тогава взаимна метода. Отъ 1844 до 1847 година е слѣдвалъ въ классическото централно гърцко училище въ Пловдивъ, а послѣ допълнилъ познанията си по физика, математика и русски языкъ при Н. Герова въ Копривщица. Билъ е главенъ учитель въ Копривщенското трикласно и взаимно училище отъ 1848 до 1856 година, а отъ 1856 до 1868 година такъвъ въ централното у Пловдивъ училище. Отъ 1868 до 1870 година служилъ като подуправитель на Пловдивския окржгъ, а отъ 1870 до 1878 година — като членъ въ черковното настоятелство и въ разни комиссии. Слѣдъ освобождението на България въ 1878 година

билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на съдебния съвѣтъ, а послѣ прѣдсѣдатель на губернския училищенъ съвѣтъ и прѣподаватель на български языкъ въ новоотворената реална гимназия въ Пловдивъ. Отъ 20-й Май 1870 до 20-й Ноември 1884 година Груевъ е билъ Директоръ на Народното Просвѣщение въ бившата Източна Румелия, прѣзъ 1885 година е билъ членъ въ Върховний Административенъ Съдъ въ Пловдивъ, а въ врѣме на съединението на двѣтѣ България — членъ на врѣменното правителство и послѣ помощникъ на княжеския комиссаръ въ Южна България. Отъ 1887 до 1889 година билъ е Директоръ на държавната дѣвическа гимназия въ Пловдивъ, а по настоящемъ е Директоръ на държавната реална гимназия тамъ. Той е съставилъ и прѣвелъ слѣдующитѣ книги: *Райна, княгина българска,* Бѣлградъ, 1852 година; *Св. История,* Бѣлградъ, 1855 година; *Първи познания,* Бѣлградъ, 1855 година (7 издания); *Основа за българската граматика,* 1858 година (5 издания); *Гуслица или нови пѣсни,* Бѣлградъ, 1858 година; *Робинсонъ,* прѣводъ, Бѣлградъ, 1858 година; *Начьртание на Осм. История,* отъ *Смарагдова,* Цариградъ, 1860 година (2 издания): *Сирота Цвѣта,* повѣсть побългарена, Цариградъ, 1859 година: *Кратка логика,* прѣводъ, Виена, 1861 година; *Уроци отъ землеописание,* Виена, 1862 година (3 издания); *Космография,* Виена, 1863 година; *Всеобща история* отъ *Смарагдова.* Виена, 1867 година; *Начала отъ българска граматика,* Виена, 1869 година (4 издания); *Малко землеописание,* Виена 1866 година (4 издания); *Малка аритметика,* Виена, 1867 година (3 издания) *Малка Св. история* (7 издания); *Малкъ катихизисъ* (4 издания); *Училищни пѣсни* (3 издания). Послѣднитѣ три книжки сж издадени въ Виена, 1867—1870 година; *Опитна физика* отъ *Гано,* прѣводъ, Виена, 1869 година; *Кратка физика* отъ *Шубертъ,* прѣводъ, Виена, 1870 година; *Книжици за народ* (Въздушни явления, земя и небо. Трудътъ и человѣку длъжность и благодать, Учитель Добре, Хранение свилени буби Храната на спорѣдъ здравието и хубостьта, Орждия за дишание, Млада майка), прѣводъ, Виена, 1870—1874 година *Османска граматика,* Цариградъ, 1864 година (2 издания) *Османски буквaръ.* Цариградъ, 1864 година (2 издания) *Първи познания за дѣца,* Виена, 1873 година; *История н Османското царство,* ч. I, Одринъ, 1875 година; *Самъ с*

помагай, отъ *Смайлса*, прѣводъ, Пловдивъ, 1879 година; *Священна история за дѣца*, Пловдивъ, 1880 година; *Уроци отъ Христ. учение*, Сливенъ. 1881 година; *Практическа икономия* отъ *Блока*, прѣводъ, 1882 година; *Нравоучение и гражд. наука*, Пловдивъ, 1882 година (2 издания); *Разговори върху хигиената*, Пловдивъ, 1884 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за г. *Янко С. Ковачевъ* се намиратъ при *„Българска Иллюстрация“* (гледай 1880 година).

С. Д. Вѣженовъ е роденъ въ Клисура, Пловдивско окржжие. Учителстсувалъ е дванадесетъ години по разни мѣста въ България; билъ е сжщо книжаръ шесть години. Прѣзъ 1876 година отъ прѣслѣдване отъ турцитѣ живѣлъ е въ бѣгство въ Гюргево (Румжния), дѣто е помагалъ 2—3 мѣсеци въ редактиранието на вѣстникъ *„Нова България“* (гледай 1876 година). Отъ освобождението насамъ той е билъ чиновникъ и по настоящемъ е такъвъ въ Министерството на Финанситѣ. Той е прѣвелъ: *Диплография* отъ *Е. Дегранжъ*, Виена, 1873 година; *Химия за срѣдни училища*, Виена, 1872 г. А написалъ: *Граматика за Българский язикъ*, Пловдивъ, 1880 година; *Образци за търговски смѣтки*, Пловдивъ, 1887 година; *Начала за държавно счетоводство*, Пловдивъ, 1887 година; *Послѣдня жертва за свободата*, Пловдивъ, 1889 година.

Ето каква цѣль си е задалъ *„Лѣтоструй“*:

„На сегашно врѣмя само просвѣщени-ти народи знажтъ и могжтъ всичко а спорядъ това имжтъ добро и оздравено бждище, а народъ непросвѣщенъ, каквото смы ные, Българе-тѣ, быва невряденъ за ничто, та лѣсно испада въ сиромашіж, а спорядъ това става робъ и слугж на просвѣщены-ты народы и най-сѣтне загынва.

„За да бы ся помогнжло на народа ни колко-годѣ въ това негово нравственно испаднжло състояніе, потрѣбны му сж много и добры книгы да прочита, още и да ся издавать различни вѣстници и періодическы списанія, кои-то да промичать и распространявать по между му просвѣщеніе и родолюбіе,

и да удомявать всѫду у насъ духа, нрава и потрѣбѫ-тѫ на врѣмя-то.

„Да бы ся посрѣщнѫла божемъ една отъ тыя голѣмы нужды за народа ни, подписана-та книжарница прѣдпріима да издава, подъ имя „Лѣтоструй или Домашенъ Календаръ", ежегодно еднѫ такъвѫ книгѫ, коя-то да послужи за распространеніе на полезны познанія за всичкы рядове въ общество-то. Спорядъ както ся види отъ съдьржяніе-то на тыѫ прьва годишнинѫ, тя всякога ще бѫде така раздѣлена и пълна съ таково съдьржяніе, съ кое-то ще бурави повече съ домашны пытанія и съ това да може да поучява отъ врѣмя на врѣмя всякого и да му дава възможность да познае онова, кое-то духъ-тъ на врѣмя-то ище отъ човѣка, за да бѫде той напрѣдепъ въ домашный си животъ и помнѣкъ.

„Съ такъвѫ цѣль прѣдъ очи, отпущамы тыѫ прьвѫ годишнинѫ, колко-то быде възложно, съ най-умѣренѫ цѣнѫ, а отъ стьпеня на готовность-тѫ, съ коѫ-то бы ся пріяла, виси улучшеніе-то и увеличеніе-то и за напрѣдъ„ (гледай брой 1, година I).

---

38. Отечество — *Patria, вѣстникъ политически и книжовни.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юлий въ Букурещъ, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ двѣ годишни течения, подъ редакцията на *П. Кисимовъ* и *Добри Войниковъ*. Въ в. „*Отечество*" сѫ помѣствани статии на французски и румѫнски язикъ. Тоя вѣстникъ щѣлъ да бѫде редактиранъ отъ *Л. Каравеловъ*, но понеже му измѣнили програмата и основателитѣ на „*Отечество*" немогли да удобрьтъ възлядоветѣ на *Каравелова*, той се отказалъ и вмѣсто него билъ повиканъ *П. Кисимовъ. Войниковъ* е редактиралъ послѣднитѣ нѣколко броя отъ 1871 година.

Пантелей Г. Кисимовъ е роденъ въ гр. Тѫрново на 1832 година. Всичкото си образование е получилъ въ сѫществувавшитѣ тогава въ родния му градъ гърцко-български училища. На 1850 година той е постѫпилъ въ търговския дюгенъ на баща си и стоѫлъ до 1862 година. Прѣдъ 1860 година донесълъ въ Търново една печатница, но турското правителство не му е позволило да я открие. Компрометиранъ прѣдъ тур-

ското правителство главно поради станѫлитѣ революционни движения, извѣстни подъ името „Дядово Николово въстание“ на 1856 година и „Габровско мухарабе“, на 1862 година избѣгалъ въ Румѫния. Той билъ тамъ единъ отъ участницитѣ въ *Българския Таенъ Централенъ Комитетъ* (1866 година). На 1871 година по амнистия се завърнѫлъ въ Търново, но когато въ 1876 година се възобновихѫ революциитѣ въ България, той билъ принуденъ отъ ново да емигрира въ Румѫния. Отъ 1878 до 1880 година Кисимовъ е билъ членъ и прѣдсѣдателствующъ на Окрѫжния Сѫдъ въ Търново. На 1880 година билъ назначенъ П. Прокуроръ на Апелативния Сѫдъ въ Руссе, отъ гдѣто въ началото на 1881 година билъ прѣмѣстенъ на сѫщата длъжность въ София и на слѣдующата 1882 година назначенъ за членъ въ Върховний Кассационенъ Сѫдъ, която длъжность испълнявалъ двѣ години. На 1884 година билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Коммиссията по лихварския въпросъ. Прѣзъ 1884 година Кисимовъ билъ дѣловодитель на *комитета* на съединената опозиция, състоящъ отъ водителитѣ на двѣтѣ опозиционни партии — либерална и консервативна. Съ отварянието на Сърбско-българската война (1885) той постѫпилъ на служба у Българското Дружество на *Червения Кѫрстъ* и стоѫлъ до началото на 1890 година, когато биде арестуванъ като съучастникъ по дѣлото на Майоръ К. Паница. По настоящемъ Кисимовъ живѣе задъ граница. Той билъ дописникъ на „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година), „*България*“ (гледай 1859 година) и членъ основатель и дописникъ на „*Блъгарскы Книжицы*“ (гледай 1867 година), участвувалъ въ в. „*Народность*“ (гледай 1867 година), „*Родолюбецъ*“ (гледай 1889 година) и въ други отъ Цариградскитѣ и Софийскитѣ български вѣстници. Той е написалъ *България прѣдъ Европа*, брошура, Букурещъ, 1866 година; *Епизодъ отъ хайдутскитѣ чети въ Балкана*, Букурещъ. Освѣнъ това издалъ е още на 1864 година двѣ брошури въ Болградъ и други двѣ на 1867 година въ Букурещъ — всички анонимни — съ политическо съдържание, заглавията на които ние нѣмаме възможность да отбѣлѣжимъ. Той е прѣвелъ *Откритието на Америка* отъ *I. E. Кампе*, Виена, 1875 г.; *Кавказски плѣнници* отъ *Xavier de Maistre*, Цариградъ, 1851 година; *Млада Сибирянка*, Цариградъ, 1851 година; а написалъ: *Крыво да сѣдимъ, право да говоримъ*, Букурещъ,

1868 година; *Отговоръ на отговоръ* (ржкопись въ Софийската Народна Библиотека), 1886 година и редактиралъ е „*Отечество*“ (гледай 1884 година). Прѣзъ 1892 год. той е издалъ нѣкаква политическа брошура, но която неможахъ да видя

Ето цѣлта на в. „*Отечество*“:

„Очевино е че Българскій народъ отива напредъ и бързо крачи въ своя напредокъ, и ся приготовлява за политическій онзи животъ, съ когото XIX вѣкъ прѣди да издхне обѣщава сигурно, че ще да го надари и така надаренъ да го прѣдаде на своя идущій намѣстникъ.

„Нашътъ Бълг. народъ, има това пріимущество, че самъ е былъ дѣецътъ на своето днешно развитіе. Нето правителството, нето высшето Духовенство, които сж были еднакво чужды за него, сж го удобрявали и спомагали въ това. Противо гоненіята и прослѣдуванията даже на тыя двѣ враждебни нему власти, политическа и църковна, самъ Българинътъ е строилъ църкважж си, училището си; самъ ги е поддържалъ самъ ся е старалъ за образованіето на дѣтето си; самъ е работилъ за възражданіето на новата си книжнина. Никому нищо не е длъженъ за това, освенъ самъ на себе си и на своите си. Не е длъженъ нето поне за едно просто подощреніе в трудитѣ си усилія отъ страна на чюжденеца.

„Но ако да вникнемъ добрѣ въ развитіето на наша народъ ще да съглѣдамы единъ недостатокъ отъ забележителна важность. Ще съглѣдамы, че развитіето на нашата журналистика не върви паралелно съ вътрешното національно нравственно развытіе негово: Съразмѣрно съ училищата ни, които слава Богу, на сякждѣ вече въ Българско ги има, благодарение на патріотизма и съзнателностьта на Българина; съразмѣрно съ численностьта на читающата публика, която ный можемъ да речемъ безъ всяко преувеличеніе да брои доста въ много бройный нашъ народъ; съразмѣрно съ численностьта най послѣ и на всичката народна масса, малко сж нашитѣ народни вѣстници и на число и на . . . . . а вдругъ журналистиката близо като една мѣрилка, по която просвѣщеннитѣ хора мѣрятъ и търсятъ да намѣрятъ стьпена на развитіето на единъ народъ. Истина, ако да земемъ времето отъ „*Цариградскъ вѣстникъ*“ до това на вѣнецъ заслужившата „*Македония*“ :

на новопоявившето „*Право*“ и на тѣзи въ Ромѫнія; ако да земемъ въ видъ мѫчнитѣ обстоятелства, стеснителный кржгъ, неманіето отъ сяко външно щедро подкрепленіе, ще ся увѣримъ че нашата журналистика голѣмъ успѣхъ е направила въ теченіе на една дѣсятка годины и че тя днесь може да разчитва на блестяще бѫдуще.

„Въ тоя напредокъ на наша народъ обаче не сѫ были чюжди въ чуждестранство живущитѣ наши еднородци. Безъ сяко външно побужденіе, безъ сяко чуждо назиданіе българинътъ отъ Росія, Австрія, Гръція и Подунавскитѣ княжества е работилъ за своята родина, и сѫщій въ чюждина дѣлилъ е съ отечеството си скърбытѣ му и надѣждытѣ му. Нето збъркваме нето преувеличаваме ако да речемъ даже че изъ начало още както и до днесь външнитѣ Българи сѫ бывали и сѫ между пьрвытѣ дѣйцы на народното ни развитіе. Особно, нашитѣ еднородци отъ Ромѫнія едно по много численностьтѫ си, друго по ближното граниченіе на тъзи земя съ отечеството имъ, имали сѫ способъ да работятъ по охолно и по дьрско за тоя прогресъ. Не можемъ ги обвини че сѫ презрѣли своята длъжность; направили сѫ и тѣ споредъ силата си и степеньта си въ сяко отношеніе сякакви жьртви за своята родина. Голѣмъ грѣхъ и голѣмъ срамъ за тѣхъ щеше да бѫде ако тѣ не работяхѫ за развитіето на своя народъ, за свободата на своето отечество въ тъзи друга Швейцарія на Дунава, отъ провиденіето назначени, за народитѣ на Балканскый полуостровъ.

„Подъ чувството на священната тая длъжность нѣкои добри наши съотечественницы възнамерихѫ да основатъ тука въ Букурещъ изданіето на единъ български чисто народенъ вѣстникъ, който да има пьрвѫ и главнѫ цѣль: а) да освѣтлява духоветѣ, да внушава съгласіе и споразумѣніе на сѣкѫдѣ между съотечественницытѣ ни, б) да запознава Българитѣ съ тѣхнитѣ братья и пріятели и съ тѣхнитѣ врази и зломысленницы, в) да брани интереситѣ на отечеството и г) съвременно да познакомлява взаимно и по отблизо наша народъ съ другитѣ южно славянски народи като брани взаимнытѣ наши и тѣхни интереси. Така ся основа тоя вѣстникъ подъ име „Отечество“ име съотвѣтственно съ цѣльта и началата му.

„Отечество“ ще помѣстява сѣкѫ статьѫ и кореспонденцьѫ отъ полза за народа и отечеството написаны, подъ тѣзи начала на неговата программа; ще печата още исторически и

статистически свѣденія и сичко що може да бѫде добро и полезно за народа и отечеството ни. Ще глѣда да добыва дописки отъ сичкитѣ славянски земи безъ исключеніе и ще ги обнародва.

„Отечество“ слѣдователно умолява сичкитѣ наши еднородцы и отечестволюбцы на които е присърдцѣ да ся занимаватъ за народнитѣ ни интереси, да ся потрудятъ и да написватъ членове народополѣзни, по която научна часть и да бѫдатъ, и нека бѫдатъ увѣрены че то съ готовность и съ признателность ще имъ отваря стълповетѣ сп. То вѣрва че сичкитѣ наши учени и интелегентни, най вече тѣзи които сѫ вънъ отъ отечеството ни въ охолны мѣста, които сѫ днесь распелени въ полето на либавитѣ къмъ наша народъ днесь музи, ще да го почетѫтъ съ своитѣ патріотически записки.

„Отечество“ има пълна надѣжда за съчувствіето и помощьтѫ на сички еднородци, както морално тъй и матеріално.

„Отечество“ ще излиза за сега веднъждъ въ недѣлята на голѣмъ форматъ и ако е възможно и на два языка Български и Ромѫнски, но некога и Французшки за нѣкой важенъ предметъ (гл. брой I, година I).

39. Право, *вѣстникъ за народны, политическы и книжевны новины.* — Почнѫлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѫтъ въ седмицата, излизалъ е до 41-й бдой отъ осмата (въ сѫщность четвъртата) — 1873 годишнина, подъ редакцията на *Христо Стояновъ* и *Иванъ Найденовъ*. Прѣзъ послѣдната годишнина сѫ излѣзли и 39 броя отъ малкия листъ на вѣстникътъ, а за прѣзъ другитѣ годишнини — незнаѫ. Понеже прѣзъ Декемврий мѣсецъ 1873 година в. „*Право*“ биде спрѣнъ, вмѣсто него почнѫ да излиза в. „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1873 година), който подкачи отъ деветата годишнина, т. е. като продължение на в. „*Право*“. Първата година отъ „*Право*“ е редактирана отъ *Христо Стояновъ*, а другитѣ отъ *Иванъ Найденовъ*. Тука трѣбва да спомѣнѫ и това, че в. „*Право*“ е като продължение на в. „*Гайда*“, който прѣзъ трѣтата годишнина бѣше вече сериозно списание и заради това „*Право*“ захваща отъ четвъртата година, която въ сѫщность за „*Право*“ е първа. — Като събирахъ даннитѣ за тоя вѣстникъ нѣкои господа ми казахѫ, че *Найденовъ*

не е билъ същенски редакторъ както на „*Право*“, тъй и на „*Напрѣдъкъ*“, но че други нѣкой господинъ. По тая причина азъ бѣхъ принуденъ да се обърна писменно до едно познато въ литературата ни лице, което по това врѣме е билъ въ Цариградъ, зимало е участие въ дѣлата по общенароднитѣ ни работи и го попитахъ да ми каже какво знае по въпроса за редакторитѣ на в. в. „*Право*“ и „*Напрѣдъкъ*“. Макаръ и да не съмъ зелъ прѣдварително позволение отъ това лице, азъ мисля, че нѣма да бъде нескромно отъ моя страна, ако цитирамъ тукъ една часть отъ отговорътъ, който има добрината да ми испрати:

. . . . . „До колкто ми е извѣстно никой другъ не е бивалъ сащински редакторъ на в. в. *Право* и *Напрѣдъкъ*, освѣнъ Иванъ Найденовъ. Азъ съмъ билъ очевидецъ какъ тоя човѣкъ по цѣла ноштъ е висѣлъ надъ писалиштето си за да приготвя материяль за вѣстника си. Истина е, че мнозина сж вземали участие въ вѣстника му, като сж написвали нѣкои статии по обштенародни работи, но не въ качество на редактори. Мѣжду доброволнитѣ му сътрудници съмъ билъ и азъ, а особенно. Св. Миларовъ. Два пжти в. *Напрѣдъкъ* е бивалъ спиранъ отъ острийтъ езикъ на Миларова. Единъ пжть за една драма въ стихове, напечатана като подлистникъ, подъ заглавие, чини ми се, *Падането на Цариградъ*, а втори пжть за промѣнението на облѣклото на Бълг. Духовенство“ . . . . . Въ София азъ питахъ още мнозина по тая работа, но отъ казванието на всички се потвърдява, че сащинския редакторъ на в. в. „*Право*“ и „*Напрѣдъкъ*“ е билъ *Ив. Найденовъ* съ тая само забѣлѣжка, че първата година отъ в. „*Право*“ е редактиранъ отъ *Хр. Стояновъ*, както се каза и по-горѣ. Въ горѣказанитѣ два вѣстника доброволно и почти постоянно сж писвали: *Св. Миларовъ*, *С. С. Бобчевъ*, *П. Ивановъ* (Шумненский Окржженъ Управитель), *Никола Михайловски* и много още други.

Христо Тодоровъ Стояновъ е роденъ въ София на около 1842 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ една отъ Одесскитѣ Гимназии. Отъ 1860 до 1864 година той билъ учитель въ София, а слѣдъ това постжпилъ въ юридическия факултетъ на Московския университетъ. Една година отъ както свършилъ тоя факултетъ, билъ писаръ въ

Архиерейския Български Съборъ въ Цариградъ. Въ това врѣме е редактиралъ първата годишнина отъ в. „*Право*“. Слѣдъ това станѫлъ учитель въ Пловдивъ (1870 година) и въ София (1870 до 1873 година), подиръ което заминѫлъ за Цариградъ и въ съдружие съ М. Балабановъ редактирали в. „*Вѣкъ*“ (гледай 1875 година). Работилъ е за поддържанието на българскитѣ доброволци въ Ромѫния и е билъ членъ въ коммисията по събиранието материяли за изучванието на България, които материяли сѫ отпечатани, но неможемъ да кажемъ колко сѫ книги. Въ врѣме на окупацията той е билъ Съвѣтникъ при Свищовския губернаторъ и въ Пловдивъ Помощникъ на Началника при Статистическото отдѣление. Билъ е прѣдставитель въ Търновското I Велико Народно Събрание, а слѣдъ туй билъ назначенъ за членъ въ Върхов. Касационенъ Сѫдъ (1879 година). Въ сѫщата година билъ назначенъ за Търновски Губернаторъ, а малко по-късно за Прѣдсѣдатель на Върхов. Кассац. Сѫдъ. Въ първото либерално Министерство (1880 година) станѫлъ Министръ на Правосѫдието, а въ началото въ 1881 година — Прокуроръ при Върховния Кассационенъ Сѫдъ. Прѣзъ 1883 година нѣколко мѣсеца е управлявалъ Министерството на Правосѫдието, а прѣзъ 1884 год. — въ Кадификационната коммиссия. Въ началото на 1886 год. билъ назначенъ за Прѣдсѣдатель на Софийский Апелативенъ Сѫдъ, а отъ половината на 1887 година насамъ той е Прѣдсѣдатель на Върховния Кассационенъ Сѫдъ. Незнаѫ да ли трѣбва да се замълчи и това обстоятелство, че Х. Стояновъ прѣзъ 1886 година е билъ назначенъ отъ приврѣменното правителство слѣдъ свалянието на Князъ Батемберга за Министръ на Вѣнкашнитѣ Работи и Исповѣданията.

Иванъ Найденовъ се е родилъ на 21-й Мартъ 1834 година въ градъ Казанлѫкъ. Първоначално той се е училъ въ родния си градъ, гдѣто шесть години е билъ и учитель. Слѣдъ Кримската война, а именно въ 1855 година, отишълъ въ Цариградъ и тамъ станѫлъ чиракъ при единъ търговецъ отъ Търново, а слѣдъ единъ мѣсецъ билъ поканенъ за пѣвецъ при Българската църква на Фенеръ. Тогава той оставилъ маазата на търговецътъ и отъ Хр. Тънчилецовъ билъ заведенъ и прѣпоржченъ за ученикъ въ гърцкото така наречено и до днесь *Велико Народно*

училище. Слѣдъ три години билъ поканенъ да заеме длъжностьта учитель въ българското училище по прѣпоржката на П. Р. Славейковъ и на мѣстото на тоя послѣдния. Прѣзъ врѣме на учителствуването си, Иванъ Найденовъ е изучилъ турския и френцуския язици, а прѣвелъ отъ гръцки и издалъ *Кратка числителница*, Цариградъ 18 . . година. Той билъ единъ отъ горѣщитѣ дѣятели по църковния въпросъ. При обявяването на руско-турската война, както всичкитѣ български вѣстници въ турското царство, тъй и вѣстникътъ (послѣдния — *„Напрѣдъкъ“)* на Иванъ Найденовъ билъ унищоженъ отъ тамошнитѣ власти. Прѣзъ послѣднитѣ двѣ години на вѣстникарствуването си той е испълнявалъ длъжность Капу-Кехая на Българската Екзархия прѣдъ Високата Порта, до като прѣзъ Юний 1877 год. билъ десеть мѣсеци на заточение въ Ангора заедно съ покойния български Екзархъ Антимъ I, Георги Груевъ (Екзархийский секретаръ), Георги Тишевъ (секретаръ на св. Синодъ) и попъ Петръ Солунски. Прѣзъ врѣме на заточението била ограбена печатницата му. Прѣзъ Май 1878 година се прибралъ въ Казанлъкъ, гдѣто слѣдъ единъ мѣсецъ билъ назначенъ за помощникъ на Окржжния Началникъ, а слѣдъ другъ единъ мѣсецъ — Окржженъ Управитель. Въ 1879 година билъ прѣмѣстенъ за такъвъ въ Карлово, а въ 1880 година, като се нареди румелийското Управление, билъ назначенъ Префектъ въ г. Т.-Пазарджикъ, гдѣто е стоялъ цѣли шесть години и отъ гдѣто прѣзъ 1885 година билъ прѣмѣстенъ за такъвъ въ г. Хасково, а отъ тамъ, слѣдъ 6-й Септемврий, пакъ въ г. Т.-Пазарджикъ. Тукъ стоялъ на сжщата служба до 3-й Августь 1886 г., когато билъ назначенъ отъ София за Окржженъ Управитель въ Рахово, но прѣди да замине за Рахово поржчано му било да замѣсти врѣменно Пловдивския Окржженъ Управитель, гдѣто и го завари 9-й Августь 1886 година. На 10-й Августь сжщата година билъ 20 дена арестуванъ, а подиръ отчисленъ. Двѣ години слѣдъ туй стоялъ празенъ, прѣзъ което врѣме прѣвелъ Българската история на К. Иречека, която, обаче, неможа̀ да се напечати и до сега. Сега тази е третата година, отъ какъ Екзархията му е повѣрила управлението и надзорътъ на Одринскитѣ български училища.

Ето цѣлта на „*Право*:“

„*Правото* си прѣдлага за цѣль да бѫде вѣстникъ, който да отговаря, колкото може, вѣрно на сѣгашнитѣ нужды и потрѣби на Българскыа народъ.

„Като ся упѫтя къмъ тая цѣль, *Правото* ще има сѣкога прѣдъ очи общественната *полза* и ще ѫ трьси въ потыкътъ къмъ *напрѣдъкъ* въ сичкытѣ жичи на народныа животъ. И тъй напрѣдъка на Българското общество, — нравственъ или веществен, вѣроисповеденъ или гражданскый — това ще бѫде прѣдметътъ на *Правото;* съ тая мысль ся започнува изданіето на тоя вѣстникъ, това е неговата главна цѣль, и издателитѣ му ще полагатъ сѣко стараніе за да ся гони, колкото може по успѣшно прѣдположенната цѣль, като ся облѣга при това на съчувствіето и на потрѣбната поддьржка отъ родолюбивытѣ читатели.“ (гледай брой I, година IV, която въ сѫщность за „*Право*“ е година I).

---

40. Пѫтникъ, *книжевенъ, търговски и забавителенъ листъ*. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ Декемврий въ Болградъ, а подиръ въ Браила, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ десетъ броя, подъ редакцията на *Т. Запряновъ*. Първоначално тоя вѣстникъ е носилъ име „*Читалище*,“ а подиръ се прѣименувалъ на „*Пѫтникъ*,“ но колко броя сѫ излѣзли съ първото име, неможахъ да узнаѫ.

Тодоръ (или Божидаръ) Запряновъ се е родилъ на 25-й Февруарий 1836 година въ с. Куручешме, Хасковско. Въ 1856 год. е отишълъ въ Москва да се учи, гдѣто е слѣдвалъ четири години и се върнѫлъ безъ да свърши университетски курсъ по причина на болѣсть. Установилъ се въ Хасково, гдѣто е учителствувалъ отъ 1860 го 1864 година. Прѣзъ Октомврий 1864 година билъ назначенъ за помощникъ учителя при българското училище въ Гюргево, а прѣзъ Августъ 1865 г. билъ назначенъ за главенъ учитель въ сѫщото училище. Прѣзъ Августъ 1867 година билъ пратенъ като прѣставитель въ Сърбската Скупщина отъ Гюргевската община и като се върнѫлъ пакъ продължавалъ учителствуванието. Прѣзъ Августъ 1868 година оставилъ учителството и отишълъ въ Александрия да поживѣе, но скоро се върнѫлъ и отишълъ въ Виена съ на-

мѣрение да отвори коммиссионерска къща въ съдружие съ Ив. Грозевъ, но като не е можло да се сполучи този планъ, съ помощьта на Наница и Аневъ останѫлъ да учи фотографическото искуство. Прѣзъ Февруарий 1869 година върнѫлъ се въ Браила и отворилъ фотография, което траяло 5—6 мѣсеци. Подиръ туй почнѫлъ да издава периодическо списание подъ име „*Читалище*," което послѣ прѣименувалъ на „*Пѫтникъ*." Прѣзъ Декемврий отишълъ въ Болградъ и издалъ първитѣ четири броя отъ „*Пѫтникъ*," върнѫлъ се въ Браила, кѫдѣто искаралъ „*Пѫтникъ*" до брой 10-й, а подиръ го спрѣлъ, защото нѣмалъ срѣдства, а абонатитѣ не сѫ му платили, слѣдъ което почнѫлъ да дава частни уроци, което се е продължило до Ноемврий 1870 година. Веднага слѣдъ това постѫпилъ за учитель въ Браилското българско училище, гдѣто е учителствувалъ до 1873 година. Подиръ условилъ се за учитель въ Тулча, но не е отишълъ, защото турското правителство го е гонило, понеже Запряновъ въ Турско е дохождалъ като *комита* и ако не се лъжемъ съ четата на Хаджи Димитра. Въ Конгасъ (Бесарабия) е учителствувалъ двѣ години, слѣдъ като се е спрѣлъ въ Браила. Въ 1876 година е ходилъ въ Руссия, събиралъ е отъ частни лица и дружества дрѣхи, обуща и пр. и ги е раздавалъ на Българскитѣ опълченци по Влашко, които сѫ се връщали отъ Сърбия. Въ време на Русско-Турската война билъ е прѣводчикъ въ русската армия. Слѣдъ освобождението билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Хасковския Административенъ Съвѣтъ и на 29-й Мартъ 1879 година е умрѣлъ въ Хасково. Слѣдъ смъртьта си Запряновъ оставилъ жена си съ двѣ момичета, които се поминуватъ съ пенсия отъ държавата.

Понеже неможахъ да видѫ нито единъ брой отъ Запряновия „*Пѫтникъ*," немогѫ да кажѫ нищо за програмата му.

41. Свобода, *вѣстникъ политически и книжовенъ*. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Ноемврий въ Букурещъ, единъ пѫть въседмицата, излѣзли сѫ четири годишни течения, подъ редакцията на *Любена Каравелова*. Отъ брой 23-й, година III-та „*Свобода*" биде прѣименувана въ „*Независимость*." *Хр. Георгиевъ* повикалъ Каравелова въ Букурещъ, който тогава се билъ намиралъ въ Нови-Садъ, съ цѣль да редактира „*Отечество*," но като Каравеловъ не се е съгласилъ съ взглядоветѣ на основа-

телитѣ му, подкачилъ даредактира „*Свобода.*“ Шесть мѣсеци нарѣдъ Хр. Георгиевъ е помагалъ Каравелову съ пари, а именно му е давалъ нѣкаква сумма мѣсечно за да издава вѣстника си.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Любенъ Каравеловъ* съ приложени при „*Знание*“ (гледай 1875 година).

Ето каква е била цѣлта на „*Свобода:*“

„Ний, ромунските бѫлгаре, живѣемъ въ свободна дѫржава, въ която сѣки човѣкъ е свободенъ явно да исказва своите идеи и своите желания, и за това ний наричаме своятъ вѣстникъ „Свобода.“

„Цѣлта на „Свобода“ е да защищава бѫлгарските интереси и да показва на бѫлгарскиятъ народъ пѫть, по който трѣбва той да вѫрви, за да може по-лесно да достигне до своето нравственно сѫвѫршенство и до своята политическа независимость. Освѣнъ това „Свобода“ ще употрѣби сичките си сили да опознае бѫлгарскиятъ нродъ съ неговите сѫсѣди и обратно.

„Освѣнъ политически статии „Свобода“ ще помѣстява:

1) Кореспонденции изъ Бѫлгария, Бессарабия, Сѫрбия, Австрия, Босна, Далмация и пр.;

2) Повѣсти и разкази изъ бѫлгарскиятъ животъ;

3) Статистически свѣдения изъ Бѫлгария;

4) Критика и библиография;

5) Исторически счатии и пр.“ (гледай брой 1, година I).

---

42. Тѫпанъ *(сатирически и юмористически вѣстникъ съ картини).* — Почнѫлъ е да излиза въ Букурещъ, три пѫти въ мѣсецътъ, излизалъ е до брой 18-й, подъ редакцията на *Ив. Мѫнзовъ.* Тъкмо подъ заглавието на вѣстникътъ стои единъ тѫпанаръ — рисунка. „*Тѫпанъ*“ е ималъ за мотто слѣдующето:

Думъ, думъ, думъ! На добаръ часъ,
Тупа тѫпанътъ съ гласъ;
Той глупцитѣ ще свѣсти,
А продажнитѣ души
И слугитѣ на чуждъ богъ
Ще да пѫхне въ кози рогъ.

Прѣзъ 1875 година „*Тжпанъ*“ отново е подкачилъ да излиза, като втора годишнина, отъ която сж излѣзли 4 броя.

Иванъ И. Мжнзовъ е роденъ въ Браила, Румжния, прѣзъ мѣсецъ Декемврий 1842 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ при тогавашнитѣ български учители братия Георги и Марко изъ Македония, сетнѣ четириклассно училище въ пансиона Tuillier въ сжщий градъ, а послѣ постжпилъ въ Букурещката гимназия „St. Sawa“ и свършилъ V-й классъ. Въ 1862 год. завърнжлъ се въ Браила, гдѣто до 1863 год. се е занимавалъ съ изучването на български языкъ; въ този промежутокъ той съставилъ и отпечаталъ *Българо-Ромжнски Разговоръ*, а прѣзъ 1864 година прѣвелъ *Халима*, свитъкъ първий. Въ 1865 година Мжнзовъ напуснжлъ Браила и отишълъ въ Русчукъ, гдѣто подкачилъ да издава единъ сатирико-юмористически листъ съ карикатурни картини, въ ржкописъ, тайно, подъ заглавие „*Поразия*“. Въ сжщата година той прѣвелъ и вторий свитъкъ отъ Халима. Въ 1866 година Мжнзовъ отишълъ въ Свищовъ, гдѣто учителствувалъ до Свищовското движение (1867 година); тука е билъ арестованъ и послѣ докаранъ въ Русчукъ, гдѣто лѣжалъ около три мѣсеци въ затвора. Прѣзъ мѣсецъ Августъ, сжщата година, той отишълъ въ Бѣлградъ и тамъ постжпилъ въ Българската легия (кадетско училище). Прѣзъ мѣсецъ Априлий 1868 година отишълъ въ Нови-Садъ, отъ гдѣто писалъ дописки въ в. „*Дунавска Зора*“ за Банатскитѣ българи и поемата *Една вечеръ у Прѣславскитѣ развалини* (гл. бройове 36, 37, 39, 40 и 45 отъ 1868 година). Слѣдъ това Мжнзовъ се завърнжлъ въ Букурещъ, гдѣто прѣзъ 1869 година подкачилъ да редактира в. „*Тжпанъ*“. До Русско-Турската война той е билъ чиновникъ въ Румжния, а прѣзъ мѣсецъ Ноемврий 1877 година билъ назначенъ секретаръ при Свищовската митница, послѣ управитель на Руссенската и Варненската митници до 1885 година. По настоящемъ Мжнзовъ се занимава съ коммиссионерство и търговия.

---

43. **Читалище**, *белетристически или забавенъ листъ*. — Почнжлъ да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Октомврий, единъ пжть въ седмицата, излѣзли нѣколко броя, слѣдъ което се

прѣименувалъ на „*Пжтникъ*“, подъ редакцията на *Тодоръ* (или Божидаръ) *Запряновъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Запряновъ* се намиратъ при „*Пжтникъ*“ (гледай по-горѣ).

Ето съ какви намѣрения се издавало „*Читалище*“.

„Читалището ще ся старае да запознава Българытѣ съ по добры романи, повѣсти, стихотворенія; съ пжтешествія по разны страны по свѣта, съ нъравытѣ, обичаитѣ на народытѣ, съ разны занимателны разказы отъ человѣческыя животъ, съ изнамѣрванія каквито би направилъ ученыя свѣтъ относящыся до науката и искуството. Политически членове ще бждатъ съвсѣмъ исключени.“ (гледай в. „*Македонія*“ отъ 1869 год. брой 44, год. Ш).

1870 година.

44. Міроврѣніе *или Български Инвалидъ, списаніе повременно.* — Почнжло е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Букурещъ, единъ пжтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж само два броя, подъ редакцията на Ив. Добровски (гледай „Міровзрѣніе“ отъ 1850 година, тамъ е и програмата на „*Міровзрѣніе*“ и биографически бѣлѣжки за *Ив. Добровски*).

---

45. Остенъ. — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ Виена. Нищо повече не знаж за него.

46. Периодическо Списание *на Българското Книжовно Дружество.* — Това списание е подкачило да излиза първо въ Браила, а подиръ въ София и опрѣдѣлено било въ Браила да излиза мѣсечно, а въ София веднажъ въ двата мѣсеца. То е излизало подъ редакцията на В. Д. Стояновъ и Т. Пѣевъ: първитѣ отъ 1 до 8 книжки сж редактирани отъ *Стояновъ*, а отъ книжка 9 до 12 отъ *Пѣевъ*. Това е било до 1876 год., отъ което врѣме до 1882 година списанието не е излизало. Въ София, когато дружеството поднови издаването на списанието си, първитѣ 9 книжки сж редактирани отъ *В. Стояновъ*, отъ книжка 10 до 20 отъ *Т. Пѣевъ*, а отъ книжка 21 насамъ

продължава да се редактира отъ В. Стояновъ. Списанието има за мотто слѣдующето:

„Умъ царува,
Умъ робува,
. . . . .
Нар. пословица.“

Василъ Стояновъ е роденъ въ Жеравна (Котленска околия, Сливненски окржгъ) на 1841 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто на наусница и пр., а подиръ даденъ билъ да учи абаджилъкъ нѣколко мѣсеца, овчаринъ единъ мѣсецъ, а въ пролѣтьта на 1850 год. отишълъ въ Шуменъ и като свършилъ тамошното училище въ края на 1858 год. заминжлъ за Прага, постжпилъ въ гимназията, отъ гдѣто излѣзжлъ въ 1864 година. Въ сжщата година е постжпилъ въ юридическия факултетъ на Пражския университетъ, отъ гдѣто излѣзжлъ въ 1867 година. Подиръ това занимавалъ се съ изучването на словенската филология и върху тоя прѣдметъ положилъ тоже надлеженъ испитъ на университета. Въ началото на 1868 година той дошълъ въ Букурещъ, обходилъ всичкитѣ мѣста изъ Влашко, гдѣто е имало повече българи, по съставянието на Българското Книжовно Дружество, което въ края на 1869 год. се състави и откри въ Браила. При Книжовното Дружество, Стояновъ е служилъ като членъ дѣйствителенъ и дѣловодитель три години (до края на 1872 год.) съ мѣсечна заплата 117 лева. Подиръ ходилъ е по Сѣверна и Источна България чакъ до Цариградъ за интереситѣ на Книжевното Дружество. Слѣдъ това билъ е учитель въ Болградъ 6 години, до Октомврии 1879 год. Сжщата година дошълъ въ София и билъ назначенъ за Варненски губернаторъ, която длъжность испълнявалъ до закриването на Губерниитѣ, слѣдъ което билъ назначенъ комисаръ за настаняване бѣжанцитѣ отъ Южна въ Источна България. Подиръ това билъ назначенъ за Главенъ Училищенъ Инспекторъ при Министерството на Народното Просвѣщение, а прѣзъ лѣтото на 1881 год. — за Главенъ Секретаръ, прѣзъ 1882 година — за членъ въ Държавния Съвѣтъ до закриването му, и слѣдъ като биде лишенъ отъ служба повече отъ година врѣме, назначенъ билъ на 1884 година за директоръ на Народната Библиотека и Музей въ

София, която служба испълнява и по настоящемъ. Стояновъ е и подпрѣдсѣдатель на Книжовното Дружество. Първъ умственъ трудъ на Стояновъ е събирание народни умотворения, отъ които нѣкои сж били обнародвани въ списанието „*Блъгарскы Книжицы*“ 1858 год. съ подписъ отъ *Василія Димитріева*. Прѣзъ лѣтото на 1862 год. той е билъ пратенъ отъ българскитѣ търговци и отъ Княза Николакя Богориди до Раковски съ нѣкаква миссия въ Бѣлградъ, гдѣто е встжпилъ въ Българскитѣ чети и участвувалъ съ тѣхъ противъ турцитѣ въ Бѣлградъ, когато е билъ този градъ бомбардиранъ отъ турцитѣ. Отъ страна на българитѣ въ Одесса, Галацъ и Браила той билъ пратенъ въ 1869 год. прѣдставитель въ Прага на Иванъ Хусовото 500-годишно тържество.

Тодоръ Пѣевъ е роденъ въ Етрополе, Пирдопска околия, на 1838 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто и въ Ловечъ. Послѣ е слѣдвалъ въ Софийското Главно училище при учителя С. Филаретовъ и най-сетнѣ въ Французския Колежъ на Бебекъ въ Цариградъ. До освобождението на България той е учителствувалъ въ Силистра отъ 1865 до 1867 година, въ Кюстендилъ отъ 1868 до 1870 година, въ Етрополе отъ 1871 до 1872 година и въ Браила отъ 1873 до 1876 година включително. Просвѣтителната му дѣятелность въ Силистра била прѣдставена отъ нѣкои Силистренски гъркомани прѣдъ турскитѣ власти като бунтовническа и тогавашния валия Митхадъ Паша незакъснѣлъ да го арестува въ Руссе. Въ врѣме на учителствуването му въ Кюстендилъ Пѣевъ билъ наклѣветенъ отъ тогавашния Патриаршески Митрополитъ Игнатия и подъ конвой билъ докаранъ въ София като бунтовникъ. Той билъ прѣдсѣдатель на Етрополския революционенъ комитетъ. Въ 1872 година наричания тогава комитетски войвода Димитръ Общий съ една чета отъ комитетски членове нападнжли и ограбили пощата, която принасяла пари отъ Орхание за София. Слѣдъ безполезно въ течение на единъ мѣсецъ дирене нападачитѣ на пощата, турскитѣ власти най-сетнѣ рѣшили и испратили въ Румжния Пѣева заедно съ дѣда Христа Широнковъ отъ Тетевене и помака Хасо отъ с. Добревци, за да търсжтъ тамъ разбойницитѣ. Послѣ, когато нападачитѣ на пощата били изловени и организацията на революю

ционнитѣ комитети станѫла извѣстна на турскитѣ власти, Пѣевъ се е компрометиралъ като бунтовникъ и останѫлъ емигрантинъ въ Румѫния. Прѣзъ 1877 година, когато се отвори освободителната война между Руссия и Турция, Пѣевъ е прѣминѫлъ въ България, гдѣто въ началото е служилъ като прѣводачъ при нѣкои части отъ русскитѣ войски, а отъ послѣ е занимавалъ общественни и държавни длъжности, именно: прѣзъ 1878 година той е билъ Прѣдсѣдатель на Орханийския Окр. Съвѣтъ и Златишки Окр. Началникъ, прѣзъ 1879 до 1882 год. пакъ Окр. Началникъ въ Кюстендилъ и Варна и Окр. Управитель въ Свищовъ и Плѣвенъ. Когато се учрѣди Държавния Съвѣтъ той е билъ назначенъ за секционенъ, а послѣ за Главенъ Секратаръ, която длъжность е испълнявалъ до закриванието на Съвѣта. Отъ 1884 година до сега той занимава длъжностьта Ревизоръ при Министерството на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла. Заедно съ С. Миларовъ и Ив. Драсовъ е издавалъ и редактиралъ в. „*Възражданье*“ (гледай 1876 год.), билъ дѣловодитель на Българското Книжовно Дружество и редакторъ на „*Периодическо Списание*“, спорѣдъ както е показано по-горѣ. Прѣзъ 1866 и 1867 година Пѣевъ е билъ редовенъ дописникъ на французския вѣстникъ „*Courrier d'Orient*“ и извънрѣденъ на нѣкои отъ българскитѣ вѣстници, както тогава така и по-сетнѣ.

Ето программата на „*Периодическото Списание*“:

„Великиятъ урокъ на историята вече се оцѣнява прилично въ наший просвѣтенъ вѣкъ. Тойзи урокъ ни показва, че, безъ наука, народитѣ не могътъ[1]) направи нито крачка напредь въ развиванието и усъвършенствуванието си, не могътъ се сдоби съ добра, честита бъднина. Задатъкътъ на народитѣ, които се лишаватъ отъ учението — науката, не може да е други освѣнъ: да бѫдътъ, тие народи, на̀й-долни слуги на просвѣтенитѣ народи, — да имъ робуватъ. Не просвѣтенитѣ човѣци *са̂* покорни

---

[1]) Къто оште липсватъ на печатницата буквитѣ: *ѫ ѭ* отъ по̀-едрий видъ, за да не се забавваме по̀ вече, принуждаваме се да замѣнимъ *ѫ* то съ *ъ* насѫдѣ въ срѣдата на думитѣ (: рѫка = *ръка*, гѫба = *гъба*- могѫтъ = *могътъ*) и съ *а̂* на край думитѣ (: пишѫ = *пиша̂*, могѫ = *мога̂*); а *ѭ* = съ *я* насѫдѣ (: пиѭ = *пия*, вѣѭ = *вѣя* и пр.)

Разбира се, тая мѣрка земаме само за сега сирѣчь дору пристигнѫть на печатницата липсяштитѣ букви.

роби и на самата природа, което е също така коренно противъ волята на Премъдрий нашъ Създатель, който е надарилъ човѣка съ умствени и душевни сили, да ги развива, да ги усъвършенствува, за да живѣе честито отъ сѣка страна, като става винъги побѣдитель на природата, дѣто живѣе. Што каже, че само оние народи *сâ* удостоени съ благословението и благодатта на Провидението, които *сâ* истинни любители и вѣрни приетели на ученето.

„Тая неуморима, вѣчна истина четеме почти на сѣка страница въ историята, и на двѣ мѣста особенно въ нашата българска история срѣщтаме да ни се казва велегласно, че само тогава е било най-добрѣ на български народъ, когато ученето се е распространявало между насъ и е хващало здрави корени въ насъ — по времето на българскитѣ най-славни царье Бориса, Симеона Великий и Ивана Асѣна Вторий.

„Тъй също и сега, отъ 20—30 годинъ насамъ, пакъ настахá вече и за насъ по́-честити дни, — отъ което сирѣчь почнѣхме *сами* да испъждаме невѣжеството измежду си и да търсимъ ученето, по горещото желание на мъдрото ни правителство.

„Отъ историята познаваме доволно добрѣ истината, за която е думата ни тука. Нъ тази истина, става още по́-очевидна, по ухватна, като се поозърнимъ наоколо си да видимъ и сами — непосрѣдственно — кои народи благоденствуватъ днесъ и нравственно и материално, кои народи *сâ* благополучни отъ сѣка една старна, тъй да кажемъ. И што виждаме? — че само оние народи блаженствуватъ, които *сâ* се просвѣтили съ науката и които залягатъ да си извършватъ сичкитѣ работи съ нейната помощь. А напротивъ, оние народи живѣятъ най-злочесто които *сâ* останъли безъ учение, които *сâ* далечъ отъ истиното просвѣтение.

„Тия, послѣднитѣ, за да могътъ да се вредътъ помежду честититѣ народи, трѣба прочее да се утръсятъ отъ невѣжеството си и да гледатъ да прегърнатъ истинното просвѣтение. Къмъ тая най-свѣтла цѣль могътъ да тръгнатъ благополучно и, най-сетнѣ, да я постигнътъ напълно тогава само, когато тѣ и отеческитѣ имъ правителства започнътъ и слѣдватъ тоя най-свитъ подвигъ съ пълно съгласие и взаимность, разбира се — и съобразно съ духътъ на времето и на обститѣ нужди на отечеството и народътъ.

„Като и най-просвѣтенитѣ народи — и правителствата имъ — признали сѫ тоя пѫть за най-добъръ и по него се държатъ къмъ великото си благополучие, къмъ обштата най-възвишенна цѣль на человѣчеството: колко по́-вече ние, които сме толкова назадь останъли отъ просвѣтението, колко по́-вече, казваме, треба ние да гледаме да тръгнемъ синца по тоя пѫть, и да го слѣдваме съ сичко усердие, съ сичко внимание и надлежна строгость, за да можемъ съ толкозъ по́-голѣма сигурность и благополучие да стѫпимъ и твърдо да се удържимъ въ редътъ на просвѣтенитѣ народи.

„Ето, при това, защто можемъ да кажемъ съ голѣмо благодарение, че днесъ въобште правителствата и народитѣ насъдѣ виждаме да съединяватъ своитѣ особенни усилия, да полагатъ голѣми взаимни старания за всѣобщато, по́-успѣшно распространение на науката въ държавитѣ си.

„Това всѣобщото залягание на европейскитѣ и други народи къмъ науката, особенно въ нашето столѣтие — отрази се благодатно и на българскиятъ народъ. Благотворнитѣ зари на науката имáхá своето дѣйствие и на насъ — Българитѣ, които, ако и полека, но толкова по́-вѣрно тръгваме вече въ пътятъ на истинната цивилизация и напредъкъ: умножаваме вѣстницитѣ си; нареждаме и подобряваме училиштата си, и нови отваряме; читалища си отваряме, женски дружества съставяме: книгитѣ си, особенно разни учебници, размножаваме и управяме, до една стѫпень вече доста утѣшителна, и пр. и пр. — нѣшта, които гърмогласно свидѣтелствуватъ за свѣстеното вече състоение на народътъ ни. Това, отъ една старна, и отъ друга — справедливото и честито рѣшенпе на черковний ни въпросъ сá едни отъ най-утѣшителнитѣ явления въ сегашното възраждание на Български народъ, и тия явления даватъ ни едно най-положително ръкоемство да имаме пълна надѣжда и увѣрение, че ште можемъ да стигнемъ до една такава своя еманципация народна и граждапственна, въ каквато иска да ни види и самия ни Господарь заедно съ другитѣ народи въ пространната си държава.

„На тая наша народна свѣсь има да благодариме задѣто, слѣдъ много опитвания да си направимъ едно учреждение всѣнародно, на което единственната цѣль да бѫде — *распространение на просвѣтението между народа ни,* днесъ вече

съществува такъво учреждение подъ име: *„Българско Книжовно Дружество“.*

„Като цѣлта на това Дружество е да съдѣйствува и то — споредъ силитѣ си — за разпространение на просвѣщението между народътъ ни съ единъ начинъ по-правиленъ, по-систематиченъ и по-точенъ, както сѫ стрували за себе си и струватъ просвѣтенитѣ сички народи, разбира се, че „Бъл. Книж. Дружество“ трѣба да стане и да бѫде *срѣдоточие на българскитѣ интилигентни сили,* чрѣзъ които сѫмо може да върви то най-успѣшно къмъ свѣтлата си цѣль. Съ тая истина проникнати сѫ не само сичкитѣ ни образовании еднородци, въ въобште и сички други съзнателни и благоразумни Българи, — за това и не трѣба и рѣчь. Изисква се само — *отъ синци ни* — колко по-скоро, да потвърдимъ и *дѣломъ* истината, за която е тука думата ни. Чрѣзъ своята обща братска взаимность и единодушие, чрѣзъ своето благоразумие и истинна добра воля, като положимъ сичкитѣ си пристойни усилия за успѣхътъ на Дружеството — както до сега — тъй и за напрѣдъ толкова по-вече навѣрно можемъ да очакваме, щото не подиръ много врѣме да се прѣобърне то въ *дѣйствителна Българска Академия Наукъ* и да стане единъ отъ най-великолѣпнитѣ всѣнародни *храмове на българската наука,* — споредъ както е прѣдназначенно и въ самия му уставъ.

„Сичкитѣ еднородци насъдѣ крайно сѫ одушевлени и пълни съсъ тая надѣжда, и, като вѣрни и благодарни български синове на своя народъ и тѫтковина, желаятъ и, по възможности залѣгътъ — *и словомъ и дѣломъ* — за добрий успѣхъ на това тъй многожелаемо всѣнародно учреждение.

„*Българското Книж. Дружество*“ има си программа, по която ще да се ръководи неуклонно къмъ свѣтлата и цѣль.

„Главното, въ което се състои тая программа, е

„*Обработванието и усъвършенствуванието:*

„а) на *български язикъ* и *народната словестность* въобште; и

„б) *на българската история.*

„Това е прочее главний задатъкъ на Дружеството, което, покрай него, ште прави, въ своитѣ органи, разисквания оште:

„1. Върху благонравната отхрана и развивание на младежътъ и отъ двата пола — въ народнятъ духъ;

„2. Върху подобрѣнието и напредванията на българскитѣ училища — мжжски и женски, съотвѣтственно съ духътъ и времето и нуждитѣ на народа;

„3. Върху списанията, кой сж по-добри и по-сгодни за да се увеждатъ за учебници въ българскитѣ училища, и какви именно да се съчинявать и превождатъ на български — за сичкитѣ классове на народътъ въобште и за женския полъ особенно;

„4. Върху длъжноститѣ на човѣка къмъ себе си, къмъ най-ближнитѣ, къмъ обштеството, къмъ народътъ, къмъ отечеството, къмъ държавата, и пр.;

„5. Върху образованието на българското народно духовенство и въобште върху неговитѣ отлични заслуги, направени за честъ, слава и величие на православната наша българска черква и народность;

„6. Върху изучванието на народниятъ битъ на българитѣ и въобште на сичкитѣ съсѣдни народи;

„7. Върху изучванието на българското отечество;

„8. Върху славни и прочути лица, особенно отъ просвѣтенниятъ міръ, които, чрезъ високото си образование и велики познания, сж направили вѣчно незабравени заслуги на народътъ и отечеството си, и въобште на човѣчеството;

„9. Върху явниятъ и дружественниятъ животъ и дѣла на просвѣтенитѣ народи;

„10. Върху сичкитѣ науки, искуства и художества.

„Освѣнъ това Дружеството ште глѣда, по възможности, да распространява познания и върху средствата и способитѣ за вѣштественото обогатявание и напрѣдъкъ на народътъ.

„Това, по край главния задатъкъ на Дружеството, не е нищо друго освѣнъ подробно изложение на сичко онова, което ште съдържавать органитѣ на дружеството — *„Периодическото Списание“* и *„Сборникътъ“*.

„Съ надлежно внимание и строгость, Дружеството ште усъвършенствява програмата си въ реченитѣ си органи, разбира се, постъпенно — до колкото му позволявать както нравственнитѣ тъй и вѣштественнитѣ средства, като, въ сѣштото време, ште гледа да бъде сѣки предмѣтъ работенъ отъ лица съвършенно вѣшти — отъ специялисти“.

Малко по надолу продължава: „Пер. Списание“, по съдържанието си, ште състои отъ три отдѣления: *литературно, научно и критическо.*

„*Литературното отдѣление* ште обема беллетристически произведения (въ стихове и въ проза) както оригинални тъй и преведени отъ чужди язици:

„*Научното отдѣление* ште обема статии по различнитѣ клонове на науката:

„*Критическо отдѣление* ште обема библиографически извѣстия, рецензии и критически разбори за сѣкакви нови произведения въ българската книжнина, а такожде и за нѣкои иностранни произведения, които се допиратъ, въ какъвъ и да е изглѣдъ, до български народъ и отечество.

„Освѣнъ „Периодическото Списание", Дружеството, ако му позволятъ материялнитѣ средства, презъ тази година, ште издаде и два „Сборника", които щатъ бъдатъ напълнени по̀вечето съ нови паметници за българската история и съ материали за изучването на български языкъ.

„За съдържанието на тия „*Сборници*", за голѣмината имъ, както и за времето на тѣхното напечатване, Дружеството ште даде на публиката подробни извѣстия чрезъ особенно обявление" (гледай кн. I, год. I, стр. 3—8).

---

47. Читалище, *поврѣменно списание*. — Почнало е да излиза въ Цариградъ, два пъти въ мѣсецътъ, излѣзли сж четири годишнини, подъ редакцията на *Марко Балабановъ*, *Лазарь Йовчевъ*, *Т. Икономовъ*, *П. Р. Славейковъ*, *Д. Цанковъ*, *С. С. Бобчевъ*. Първитѣ 15 броя е редактиралъ *М. Балабановъ*, подиръ захванѫлъ самъ *Л. Йовчевъ* и отъ къмъ 12 брой отъ II година придружилъ го и *Т. Икономовъ*; слѣдъ това почнѫлъ *П. Р. Славейковъ* съ *С. С. Бобчевъ* и *Д. Цанкова*. Послѣдния е редактиралъ и особенния отдѣлъ на „*Читалище*", подъ име „*Ржководитель на основното учение*" (гледай 1874 година). Азъ немогѫ да опрѣдѣлѭ точно отъ кои лица кои номера сж редактирани.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *М. Балабановъ* се намиратъ при „*Вѣкъ*" (гледай 1874 г.), за *Т. Икономовъ* — при „*Турція*" (гледай 1862 г.) за *П. Р. Славейковъ* — при „*Македонія*" (гледай 1866 г.), за *Д. Цанковъ* — при „*България*" (гледай 1859 г.), а за *С. С. Бобчевъ* — при „*Марица*" (гледай 1878 година).

Л. Йовчевъ, а по настоящемъ Негово Блаженство **Български Екзархъ Иосифъ I**, е роденъ въ градеца Калоферъ на 1840 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ на 1861 година постжпилъ въ едно френско училище въ Цариградъ, гдѣто е билъ и прѣподаватель на български язикъ. Слѣдъ свършването на това училище той отишълъ въ Парижъ и е постжпилъ на 1864 г. въ факултета на правото, отъ който е излѣзалъ *лиценсиятъ*. На 1870 год. той се върнжлъ въ Цариградъ и скоро билъ назначенъ за членъ на едно отъ Цариградскитѣ търговски сждилища, а по късно и за главенъ Екзархийски секретаръ. Слѣдъ това той се посвѣтилъ на духовното звание и слѣдъ като обиколилъ цѣлата територия на Екзархията за да изучи нуждитѣ на населението и черквата, испратенъ билъ да управлява на 1875 г. Видинската епархия, а на 1876 год. билъ избранъ и ржкоположенъ за Ловченски Митрополитъ. На 1877 година, по врѣмето на русско-турската война, той билъ избранъ и назначенъ за Екзархъ. Негово Блаженство се ползува съ репутацията на уменъ, въздържанъ и тактиченъ человѣкъ. Въ неговата обществена дѣлтелность влизатъ и трудоветѣ и грижитѣ му за отваряние и поддържание на българскитѣ училища и църкви въ Македония. Той е писвалъ по българскитѣ вѣстници въ Цариградъ по църковния и други въпроси, а особенно въ в. „*Македонія*“ (гледай 1866 год.) Като редакторъ на „*Читалище*“, Негово Блаженство е работилъ 11 мѣсеца а именно отъ Юлий 1871 до Юний 1872 година. Написалъ е: *Архиерейски посланія*, Руссе, 1877 година.

Ето желанието на списанието „*Читалище*“.

„Ако не се лъжимъ, българскыятъ народъ достаточно е уже оцѣнилъ дѣйствителнжтж ползж, кожто носи съ себе си въ народный животъ умственното развитіе. Нѣжнытѣ за музытѣ чувства, които отъ нѣколко время обладаватъ почти всѣкаде у насъ сърдцата и на млади и на стари, благороднитѣ стремленія къмъ съвършенното ни освобождение отъ тѣжкытѣ вериги на невѣжеството, умножающытѣ ся ежедневно по отечеството ни училища, каквито и да ся тѣ по настоящему, учрежденіето въ нѣ по първытѣ градове на Читалища, съперничествующія по ревность едно на друго, основаніето на толкось Дружества отъ

стърнѫ на красный Български полъ, непрѣстаннытѣ и дост
похвалны чрезъ печата ни състязанія върху народныя-тъ и
въобщѣ напрѣдакъ, многообразнытѣ подвизы, които ставать тъ
усердно и вѫтрѣ въ Българіѫ и вънъ отъ нея, за да се всел
по възможности и у насъ сіятелното и благодѣтелното царст
на просвѣщеніето, все то нели явно показва, чи Българскыя
народъ жарко желае, става що става около него и далечъ от
него, да ся развыва умственно, да улучшава постепенно, общ
ственното си положеніе и да върви все напрѣдъ, все напрѣд
все напрѣдъ?

„Воистина, поощрителнытѣ призованія къмъ ученіето и
да ли сѫ еще станали съвсѣмъ излишны за всичкы, обаче она
часть отъ народа, която вече охотно припознава происходящы
отъ него питателны плодове, нуждае ся, днесъ, мислимъ, и
толкось отъ поощреніе къмъ науката, колкото отъ удобни
за распространеніето ѝ срѣдства, между които пьрвѫтѫ степе
занимаватъ естественно — книгытѣ.

„*Оружія, оружія*“, извѣстява ни ся чи выкали пламен
нѣкаде распалены патріоти, на които милото отечество се н
мѣрвало въ критическо положеніе. „*Книгы, книгы*“ выкать
трѣба да выкатъ отъ всякѫ странѫ на отечеството ни любит
литѣ на просвѣщеніето. Сладъкъ гласъ и утѣшителенъ за еди
народъ, който си върши тъй тихо и тъй законно обществе
ното си възрожденіе чрезъ наукѫтѫ! Отъ книги имать нужд
и учители и ученицы, отъ книгы ся лишаватъ и читалища
читатели, отъ скудость на книгы, писани на милый нашь м
терній языкъ, ся плачатъ справедливо и млады и стары и род
тели чадолюбиви, и чада ученолюбиви и момци и дѣвойки, кои
вече добрѣ проумѣха, чи едно отъ най-прелѣстнитѣ и най-скѫп
за днесъ украшенія е, умственното и нравственно образовани
Както за жеднытѣ пѫтницы една чаша вода е неоцѣнимо бл
годѣяніе, тъй днесъ и за напредующій български народъ ед
добра книга, писана на родственый му языкъ, е заслуга невъ
награднма. Ето защо отъ нѣколко време и появляющитѣ
тъй достапохвално на языка ни книгы и вѣстницытѣ ни особен
оцѣняватъ ся достаточно уже. Но, освѣнъ малочисленностъ
имъ, книгытѣ сѫ далечъ еще отъ да отговарятъ совершен
на мнообразнытѣ нужды, които вече повелително ся налага
на читающѫтѫ часть отъ народа ни, а вѣстницытѣ, неизбѣжн
въ всякой случай и многополезны, дължни сѫ обаче по пре

назначеніето си да си ограничавать почти исключително въ тѣсныть кругъ на текущіять съврѣменъ животъ. Тѣ сж, така речи, свѣткавицы, които бляскать често чрезъ гжстыть облацы на невежество то, безъ да можать обаче да ги распръскать съвсѣмъ.

„За да заслужать нѣкакси по-обширно въ тѣзи умствены трѣбванія на народа, Българи родолюбивы бѣха основали преди годины въ Цариградъ достопохвалныть въ всяко отношеніе *Български Книжици*, които дѣйствително спомогнжха за народното ни развитіе. По нещастію, по причина на църковно-народниять ни въпросъ, у насъ отъ толкось добры общы предпріятія, едно си остави ужъ за время, а другы се отложиха за другый пжть. Всичко това обаче, ако дѣйствително времето е злато, несъмнено е една чиста и непоправима загуба за напрѣдока ни и то е жалостно. За да поправи съвсѣмъ тѣмъ това нѣщо по възможности, а при томъ да отговори и оно отъ своя стржна на еднж отъ день на день по-живостно чувствуемж нуждж, *Българското въ Цариградъ Читалище*, при всичкыть си скудость отъ необходымитѣ за таквыя предпріятія срѣдства, основа обаче и вече устрои, съ съизволеніето на Правителството, едно *Повременно Списаніе*, на което пьрвый брой ще излѣзе на пьрвый идущый Октомврія. То ще носи благонадежното име *Читалище*, не само защо сл ражда отъ родитель тезоименень, но и защото основанытѣ вече и ежедневно основаемій по Българіж *Читалища*, съ благополучното рѣшеніе на въпроса, отварять справедливо новж епохж за Българското образованіе. Българското въ Цариградъ читалище желае, чрезъ имято, което единодушно отдава на повременното си списаніе, да продължи за всѣгда, ако е възможно, и да предаде на грядущытѣ Български поколѣнія, като драгоцѣнно въспоминаніе, това преблагородно и извънредно за насъ умственно движеніе. което отъ нѣколко время завзе тъй силно по отечеството ни и градове и села, а особенно ревностнжть младежь, и не само мжжкый но и красный полъ. Пламенъ Божественъ, който избухна тъй внезапно и распали Българскытѣ сърдца всякадѣ, читалището иска за да не бы да изгасне или ослабне, да го съхрани по възможности, и да го преобърне постепенно на трайно и неизгасимо свето огнище, което да съгрѣва и укрѣпява Българскыя народъ за дълго время. При това, чрѣзъ реченото имя, то желае еще да ся свърже по-тѣсно съ вън-

нашнитѣ си съименны събратія, на които и длъжно е да засвидѣтелствува тука дълбокатѫ си признателность, за дѣто го тъй ревностно насърчиха много отъ тѣхъ за това общеполезно предпріятіе, желателнытъ и възможныя успѣхъ на което впрочемъ ще ся очаква по висшѫ часть отъ тѣхното братско съдѣйствіе и прилежаніе.

„*Періодическото Списаніе Читалище* ще излиза два пѫти въ мѣсеца и ще се занимава, вънъ отъ съвременнытѣ политическы събытія, съ все що ся относя прямо или косвенно до изобилнытѣ произведенія на человѣческыятъ разумъ и человѣческатѫ въобщѣ дѣятелность. Като пчела цвѣтопитаема, *Читалището*, далечъ, по възможности, отъ чисто политическытѣ разисквания, ще лѣти свободно отъ клонъ на клонъ на всеобщатѫ наукѫ, безъ да пренебрегава и положителнытѣ занятія които спомагатъ по-право за веществennото благосъстояніе на человѣчеството. Книжовность Славяно-Българска и чюждестранна, стара и нова; Общи предмѣты историческы, философическы, религіозны и нравственны; Обществены, законовѣдны и икономическы въпросы; Изящны искуства и мѣстны описанія; Понятія отъ търговіѭ, промишленность и земледѣліе; Погледъ върху естественнытѣ наукы въобщѣ и понятіе отъ нѣколко игіеническы знанія; Изобрѣтенія, изобрѣтатели и житія на великы мѫжіе, упознанія съ вѣстницытѣ и въобщѣ, умственныйтъ напрѣдокъ по Европѫ: Ето въ кратцѣ обыкновенната храна, кѫто періодическото списаніе *Читалище* ще ся грыжи да принося благопристойно и споредъ обстоятелствата на любознателнытѣ си читатели. Какъто видятъ тѣ, полето, въ което съ драго сърдце въспріимамы да ся трудимъ ревностно, е пространно, и споредъ Евангеліето „жатва многа, дѣлатели же мало“. Но ный ще призовемъ и уже призовавамы на помощь не само нашитѣ трудолюбивы учены, но и по-благосъстоятелнытѣ наши патріоти, и надѣждытѣ ни за отзывъ благопріятенъ за тыя наши призованія сѫ поне толкосъ твърды, колкото не поколебимы ще бѫдѫтъ и убѣжденіята ни въ здравытѣ, споредъ насъ, начала, които ще ни вдъхнуватъ непрестанно и ще водятъ слабото ни перо. При това не ли е вече и время да ся заловимъ съ важность и рѣшителность о здравѫтѫ наукѫ и да участвуваме поне умственно въ движеніето на всеобщатѫ цивилизаціѭ? Время е, Българе, крайно время е да почнемъ вече да освобождавамы съ мѫдрость Българскыятъ духъ отъ каквыто

и да сѫ предразсудкы и раболѣпства, невидимы, но силны спомощницы на духовното тиранство което тежи тъй тежко върху неразвитытѣ народы. Время е да развиемъ, и така речи, да открыемъ за народа си непознатый почти нему онзи внутренній человѣкъ, когото съставлявать просвѣтенъ и высоколѣтящъ разумъ, блага душа, образовано сърдце, самосвѣсть, благородны идеи, благородны чувства, благородны стремленія, крѣпка воля, твърда дѣятелность въ всяко едно добрѣ предразмысленно предпріятіе, постоянство и освѣтлена вѣра въ добрытѣ начала, мѫдро любопытство, просвѣщеніе, трудъ, постоянно желаніе за добываніе на благосъстояніе въ ежедневныятъ животъ, великодушіе, благонамѣренность, отечестволюбіе. Съвременны прѣважны събытія, които отъ нѣколко время занимаватъ тъй силно духоветѣ, не ли впрочемъ ясно показватъ, чи само здравата наука и истинното образованіе възвышаватъ народытѣ.“? . . . . (гл. брой I, година I, стр. 3—7).

1871 година.

48. Дума *на бѫлгарскиte емигранти.* — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Браила, прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ всичко 6 броя, подъ редакцията на *Христо Ботйовъ* (Д. Чавдаръ е псевдонимъ на Ботйова). Отъ дѣсната страна на вѣстника има мотто: „Истината е свѣта“, а отъ лѣвата — „свободата е мила.“ Отъ 6-тѣ броя на „*Дума*“ само първитѣ 4 сѫ излѣзли подъ редакцията на Ботйовъ, а послѣднитѣ 2 подъ неизвѣстна редакция. Тоя вѣстникъ прѣстанѫлъ да излиза понеже Ботйовъ се билъ разболѣлъ, нѣмалъ срѣдства и понеже Румънското правителство го е арестовало въ Галацъ, гдѣто бѣ той избѣгалъ изъ Браила.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Хр. Ботйовъ* се намиратъ при „*Знаме*“ (гледай 1874 година).

Ето съ какви убѣждения, съ какви надѣжди и мисли е почнѫто редактиранието на „*Дума*“:

„Една отъ най-главните причини за неуспѣхътъ на нашите вѣстници, особено на тия що сѫ са издавали и издаватъ отсамъ Дунавътъ, е и тая, гдѣто програмата и сѫдѫржанието на сѣки почти вѣстникъ, мѣжду обѣщанията и испѫлнението

на редакторите, почти сѣкога е имало такава разлика, каквато има мѣжду мохамеданскиятъ *рай* и християнската *мяка*. Нашите редактори въ програмите си обѣщавали съ златни гори на читателите си, но тутакси слѣдъ тѣзи обѣщания, слѣдъ тѣзи слатки и медени, вѣстникътъ имъ *завява* на голо поле безъ цѣль, безъ характеръ, на което намѣсто обѣщаните гори, читательтъ вижда нѣкакви си трѫне, случайно накачени съ безцвѣтни дрипи отъ разни материи, приготвени за дрѣха на оголялиятъ народъ. И робътъ, който чяка да му покажатъ враговете на неговото нравственно и политическо освобождение, да види помощь въ вѣковната си инстинктивна борба срѣщу тѣхъ, вижда само пилинките въ очите си увеличени въ кубъ и квадратъ, а горите, що тѣжатъ на плѣщите му и вѫспиратъ дишанието му, означени съ едни само точици. Тѫй едни отъ враговете му са потулиха, други оставиха, а трети са дору показаха за негови приятели — за патриоти. Такавъ е билъ Всеобщиятъ бѫлгарски вѣстникъ (?), който отъ начало до край бѣше органъ на нѣкакви си *млади чорбаджии*; такавъ стана вѣстника на Волните Бѫлгаре, който избращолеви най-сериозната страна на политическиятъ ни въпросъ съ устата на единъ лудъ Дивъ-дѣдо; такъвъ е и сега недоносениятъ истѫрсакъ на нашите двигатели на пищеварението — политическиятъ и книжевниятъ вѣстникъ „Отечество“.

„Този триумвиратъ, който искаше да представя ужъ мнѣнията и стрѣмленията емиграционни, падна именно за това, защото нѣмаше нищо общо съ емиграцията: първиятъ бѣгаше отъ нея, вториятъ са смѣеше и подиграваше, а третиятъ отъ височината на чорбаджилѫкътъ си дѫлбоко я презираше и презира, и сичко това ставаше отъ туй, че тѣ служаха на нѣкакви си пардидки, кои нито народа познаваха, нито пъкъ народътъ тѣхъ. Сѣка отъ тѣхъ викаше, крѣщеше и проповѣдваше свобода, сѣка насѫрдчаше войводите и емигрантите, и въ сѫщото време сички бѣгаха и никому рѫка не подаваха; тѫй щото думата „хѫшъ“ бѣше станала дума за укоръ, за презрѣние, за недовѣрие, и тѣзи що имаха злочестината да я носятъ, тѣгляха крайни нужди, като не намираха нийдѣ мѣсто за работа, или ако и да намираха, то съ сигуранца, че трудътъ ще имъ е изѣденъ. . . . .

„Но „*Народность*“ и „*Дунавска Зора*“ умрѣха и погрѣбаха са въ самите си идеи, а „*Отечество*“ ако и да не е още

погрѣбано, за кое трѣба да благодари влиятелните си агенти, кои по низкопоклонничество къмъ патроните му, исполагали съ цѣлъ свѣтъ простаци за да имъ събератъ нѣколко стотинъ абонати, — но и то е отдавна вече умрѣло и неговата мжчителна смъртъ е отвратителната категория, въ кои са намиратъ „*Право*“ и „*Турция*“.

„За не падне и нашата „*Дума*“, ако ще би и въ категорията на спомѣнатите блаженопочивши *срѣдновѣковни рицари,* ние ще да са въздаржимъ отъ сѣкакви обѣщания и, като мислимъ, че съдържанието на първите два-три броя отъ вѣстникътъ ни ще обясни и програмата му, въспираме са само да кажемъ нѣщо върху названието му — *Дума на българските емигранти.*

„На послѣдната нова емиграция, кои отъ день на день са умножава съ бѣжанци и изгнанници отъ всесловие на нашиятъ народъ, ние глѣдаме като на първъ гранитенъ камакъ, който са хвърля слѣдъ пладнѣ върху голата тиква на тиранинътъ, като на същъ народенъ протестъ противъ общественното му положение мѣжду народите, — дору и повече, нашиятъ емигрантинъ, *като правъ и законенъ наслѣдникъ на класическиятъ ни хайдутинъ,* приелъ и упазилъ е завѣщанната борба съ сичките му социални стрѣмления, които съ едни отъ найхубавите чърти на народниятъ ни характеръ. Полякътъ люби и пролива кръвьта си за сичко, що е полско, що говори язикътъ му — за магнати, за шляхта, за езуите. — Българинътъ напротивъ, каквато умрази хране противъ турчинътъ, такава (може и по-дълбока като е по-вѣта) и къмъ чорбаджиятъ, и духовенството, тази непорината воня, коя предаде и съсипа народътъ, а днесь носе на шия ключовете на неговитѣ окове.

„Който иска да са увѣри въ това, нека вникне въ смисъльта на нашиятъ хайдушки епосъ, нека припомне шопското, браилското и Дѣдовото Николово въстание; за насъ съ доста отношенията на чорбаджийството отвждъ и отсамъ Дунавъ къмъ днешната емиграция и онѣзи на народътъ, и обратно. Съ какви трепетни надѣжди, съ каква трогателна гордость са отзовава бѣдниятъ народъ къмъ своите си прокудени синове и каква антипатия показватъ неговите изѣдници — чорбаджиите и погорнето духовенство!

„Сами сме били свидѣтели и сами на себе си сме испитали това като пропагандистъ отвждъ и емигрантинъ отсамъ

Дунавътъ. . . . . И то само ние ли? Колко други злочести проповѣдници са предадоха отъ тѣзи народни пиявици, и колко други са укриха и криятъ въ народътъ! А тука, тука не направиха ли най багабонти, шарлатани, чапкѫни и сичко, що може да излѣзи изъ устата на едни бесловни невѣжи, каквито сѫ нашите чорбаджии? Или бѣхме глухи и слѣпи, та невидѣхме тѣхниятъ прѫстъ и въ несполуката на Петрушанското сѫбитие, и на рѣшителните приготовления на Желя и Филипъ — Тотя? Нека ни вѫзрази нѣкой на това, съ фактове, съ живи фактове ще да му избодемъ очите и ще му докажемъ, че несполуката ни не бѣ, че идеята за освобождението не е развита у народътъ, както мислятъ *Ивановци и Стояновци,* а частните тѣзи не народни припятствия. Собственно идеята за освобождение не е никога угасвала у народътъ, и ако неговата емиграция днесь за днесь приутихна, то тя не е умрѣла и не спи, а са е сложила да си почине и отдѫхни отъ несполуки и изново, съ нови сили да са залови за работа и се приготви за ударътъ.

„Ето съ какви убѣждения, съ какви надѣжди и мисли раскриваме ние уста и викаме предъ грозниятъ часъ сѣки емигрантинъ, сѣка благородна душа, свѣсянъ бѫлгаринъ, кой е оставилъ бащино огнище не за да промѣни едно робство на друго; викаме ги да издумать сичко, що са е набрало въ гѫрди, *въ тѣзи злочести четири години,* да повдигнемъ вѫпросътъ на нравственно — политическата свобода и да са откликнемъ на страждающиятъ народъ който задъ рясата и калимявката посѣга врѫзъ чалмата не босфорскиятъ болванъ и глѣда да ритне и едното и другото. Откѫмъ Дунавътъ, бѣлиятъ Дунавъ, чякалъ той нѣкога си своите освободители отъ византийското иго, кѫмъ Дунавътъ и сега обрѫща очи! За това ние трѣба да са сплотимъ, да мислимъ, да думаме и да работимъ. Пакъ ако е имало до сега рѫка, коя да ни отбий или вѫспре ударете, то кѫса ще да е вече да ни затули устата и прекѫсне думата. . . . . .

И гласъ искренъ благороденъ
Въ сѫрдца отзивъ ще намѣри,
Той е станалъ гласъ народенъ,
Та врагътъ ще потрѣпери! . . . “

49. Независимость, *вѣстникъ политическии и книжевни.* — Почнѫлъ е да излиза въ Букурещъ, единъ пѫтъ въ седмицата, подъ редакцията на *Л. Каравеловъ*. „*Независимость*“ е продължение отъ „*Свобода*“, затова гледай „*Свобода*“ 1869 г.

---

50. Пчелица *или редъ книжкы за дѣцата.* — Това списание е почнѫло да излиза въ Цариградъ, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сѫ 7 книжки, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година).

„*Пчелица*“ не съмъ видѣлъ.

---

51. Ружица *или редъ книжкы за женыты.* — Това списание е почнѫло да излиза въ Цариградъ, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли всичко 2 книжки, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македонія*“ (гледай 1866 година).

„Цѣлта на издаванието на тѣзи книжкы не е освѣнъ да спомогне колко-годѣ за по-бързото развиваніе и унапрѣдваніе и на нѣжныйтъ полъ между насъ Българитѣ — развитіе толкозъ дълбоко вече осѣщано и велегласно отъ врѣмето изисквано.

„Тѣзи книжкы прѣдназначены само за женытѣ ще иматъ за прѣдметъ изобщо поучваніето на началата и посланіето на женѫтѫ, изучваніето на семейный животъ, изслѣдованіето на нравственното и физическото въспитаніе, присовѣтваніе за здравіето, забѣлѣжванія върху домашнѫтѫ економіѫ, приглѣдваніе на общественното образованіе за женытѣ, на тѣхнытѣ нравы и обычаи у разны народы, описаніе на живота и дѣлата на по-славнытѣ жены, а по нѣкога и лѣко поменуваніе врьзъ нѣкои частны или общы недостатки у тѣхъ, за възможното истребленіе и уничтоженіе. Съ еднѫ рѣчь тѣзи книжкы ще бѫдѫтъ като малкы китки отъ разны благовонны цвѣтя, събраны по благоцвѣтнытѣ лѫкы нам узытѣ изъ разны нравственны и учебны книгы и списанія у другытѣ по-напрѣднѫлы отъ

нась народны и поднасяны Българолѣпно на Българскытѣ — наши майкы и дѣвойкы.

„За възможното по голѣмо распространеніе на *Ружицѫ* мѣжду ружеланитныйтъ полъ, ный искахмы да бѫдеше годишната цѣна на теченіето до колкото бѣ възможно, по евтено, но много побърка на смѣктытѣ желаніето ни, да украсявамы всякѫ книжкѫ съ по нѣколко образцы за шевъ и плетеніе. Испълненіето на туй ни желаніе видѣхмы че ни пада много по-скѫпо, почти равно съ отпечатваніе на цѣлѫтѫ книжкѫ, но не рачихмы да оставимъ изданіето лишено и отъ туй прибавленіе и за туй назначихмы цѣнѫ за 12-тѣ въ годинѫтѫ книжкы, съ 12 изображенія на разны образци — *половинѫ лирѫ турскѫ*, съ обѣщаніе при умножаваніе-то на спомоществованіята да прилагамы образцы и съ разны шарове, които изискватъ особенны разноскы.

„Нашето всегдашно стараніе и прѣданность къмъ дѣлото ни ще бѫде за постепенното улучшеніе и осъвършенствованіе на туй списаніе за назиданіе на женскыйтъ полъ, и нашитѣ извънъ силытѣ ни жьртвы ще бѫдѫтъ, мыслимъ, най убѣдителното доказателство за спомоществователкытѣ ни и изобщо за еднородцытѣ ни, че ный при всичкытѣ недостатки въ срѣдства и нѣмощи въ списваніе ще ся мѫчимъ да отговоримъ на онова що може да ся очаква като отъ насъ и да възблагодаримъ онѣзи които благоволятъ да поддържатъ съсъ спомоществованіето си това наше, *смиренно* изданіе „(гледай в. „*Македонія*“ отъ 1871 година, брой 6).

---

52. Слава, *повременно духовно списаніе за Нравственно образованіе и умственно развитіе.* — Почнѫло е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излизало е двѣ години наредъ, подъ редакцията на *Т. Станчевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Станчевъ* се намиратъ при „*Славянинъ*“ (гледай 1879 година).

Ето какъвъ е билъ главния задатъкъ на „*Слава:*“

„Нашата млада Духовна книжевность до днесь е била съвсѣмъ презрѣна и погазена; но отъ едно кратко врѣме захвана да ся развива. Дѣлата на частни лица, които ся занимаваѫ много малко съ духовната ни книжевность, неможаха да принесѫтъ никакъвъ плодъ за нашія Православенъ народъ

защото единъ сѣеше, а другій търгаше, единъ поливаше, а другій осушаваше. Днесь когато се яви вече за насъ новъ и собственъ духовенъ животъ, нуждно ще бѫде да имами понятіе върху святата си вѣра, която ни е дала и обдържава живота.

„Нашитѣ младежи, които иматъ много малко понятіе върху природнитѣ науки, и които не са възпитани въ Православната вѣра, нето са учили нѣщо отъ духовнитѣ науки, съ буйностьта си обичествуватъ много пѫти да ся разговарятъ публично върху нѣкои религіозни предмѣти, безъ да расѫждаватъ зрѣло. Тѣ съ невниманіето си, олавятъ оня пѫтъ който води къмъ приврѣменнія животъ, като не даватъ никакво вниманіе на духовнитѣ природни человѣчески потреби. При слабото развитіе на нашата духовна книжевность, която би разсвѣтлила и обяснила цѣлта, важностьта и духътъ на нашата Православна вѣра, младитѣ умове ставатъ къмъ вѣрата си, отъ денъ на денъ постудени и равнодушни и много пѫти зематъ противни и неправилни понятія за истинностьта на вѣрата и църквата си. Безъ съмнѣніе, таквось едно външно и неоснователно разумѣваніе върху вѣрата, може да ни бѫде отъ тщетѫ, може да донесе зли слѣдствія за дружественнія ни животъ, и за бѫдущностьта ни.

„*Славата*“ като има това предъ видъ, ще са държи строго и вѣрно съ ученіето на Православната вѣра, и главнія ѝ задатъкъ ще бѫде да распространява, колкото е възможно свѣтлината на знаніето върху истинската вѣра между Православнія нашъ Българскій народъ, съ ясни разясненія и съ умно развитіе за дружественнитѣ ни потрѣби“ (глѣдай брой I, година II).

---

53. **Училище.** — Това списание е почнѫло да излиза прѣзъ мѣсецъ Мартъ първо въ Букурещъ, а послѣ въ Руссе, два пѫти въ мѣсецътъ, излизало е петь години на редъ, подъ редакцията на *Р. И. Блъсковъ*.

Райко Илиевъ Блъсковъ е роденъ въ с. Клисура (Карловско) на 1819 година. Той е билъ съвсѣмъ самоукъ человѣкъ: само начало на прочитъ е добилъ отъ единъ Калугеринъ. Учителствувалъ е въ с. Черковна (Провадийско), Провадия, с. Калипетра (Силистренско) отъ 1843 до 1859 год. Слѣдъ

1859 г. той е забѣгнѫлъ въ Влашко отъ гръцки гонения, гдѣто е стоялъ до 1880 г. Тамъ е билъ учитель въ Болградъ и Плоешъ, издавалъ е освѣнъ *„Училище“* и *„Нова Бѫлгария“* (гледай 1876 година), *„Славянско Братство“* (гледай 1877 г.) *„Духовенъ Прочитъ“* (гледай 1862 година), *„Наставникъ“* (гледай 1881 година) и *„Духовны Книжкы“* (гледай 1864 и 1866 година). Той е издалъ и превелъ *Жития Святихъ за мѣсецъ Януария*, Букурещъ, 1867 година; а написалъ *Дървеный Кръстъ или утѣшение на злощастнитѣ; Три повѣсти за дѣцата* — християнски, нравственни и поучителни, прѣводъ, Цариградъ, 1860 година; *Сборникъ отъ разни съчиненія* (заедно съ *Добри В. Поповъ*), Цариградъ, 1860 година; *Букварь за първоначалнитѣ училища*, Букурещъ, 1870 год.; *Стоенчю*, разказъ, Варна 1885 година. Почти всичкитѣ училища и църкви въ Силистренско и часть отъ Шумненско сѫ били негово дѣло. Ний съжаляваме, за дѣто неможехме да съберемъ повече свѣдения за живота и дѣлата на тоя самоукъ и народенъ дѣецъ.

„Както са знае вече главній задатъкъ на *„Училището“* е да обема сѐ що се отнася до науката както и за доброто урѣжданіе на училищата; а въобще да са подсѣща народа за да обикне ученіето, та сички сговорно да са трудимъ за онова, що е най-мило и най-драго на свѣта — *за народното просвѣщеніе и за въспитаніето на дѣцата.* Споредъ това ній обрекохме първитѣ стърници на „Училището“ особенно за такива членовце, кои що-годѣ да могѫтъ послужи като образецъ (юрнекъ) не само на учители и ученици, но и на самитѣ родители: а то е секаме най-потрѣбното за насъ: *дя ся стремимъ сѣкога къмъ образованіето и да залѣгаме съ присърдце щоно да наспоряватъ нашитѣ училища рѣдомъ въ отечеството ни, и първоначалното общенародно ученіе да са распространява по сичкитѣ классове у народа.* Ето нашето желаніе кое трѣбва да бѫде желание и на всѣки доброчувственъ Българинъ. Но можехме ли да си остуимъ напълно? Ній си казваме правото, че направихме щото ни иде отрѫки и колкото можемъ; а което не е наша работа и надминува нашитѣ нравственни и вещественни сили, нито са наемаме, нито са хвалимъ съ много знаніе (гледай брой 5, год. II).

1872 година.

54. Таралежъ (сатирически и юмористически вѣстникъ съ фигури). — Почналъ да излиза въ Букурещъ, единъ пжтъ въ седмицата; излѣзли сж неизвѣстно колко броя, подъ редакцията на нѣкого изъ кружокътъ на *Л. Каравелова*. Нищо повече не знаж за тоя вѣстникъ.

1873 година.

55. Будилникъ, *вѣстникъ сатирически и юмористически.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Май въ Букурещъ, три пжти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 4 броя, подъ редакцията на *Хр. Ботйова*, който се е подписалъ подъ името *Х. Петкова*.

Биографически бѣлѣжки за *Хр. Ботева* се намиратъ при „Знаме“ (гледай 1874 година).

Неможахъ да видж тоя вѣстникъ.

---

56. Звънчатій Глумчо (сатирически вѣстникъ съ картини). — Почналъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 4 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейкова*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейкова* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година). Неможахъ да видж тоя вѣстникъ.

---

57. Просвѣщение (или Просвѣщеніе). — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Букурещъ, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 2—3 броя, подъ редакцията на *П. Сапунова*.

Ний нищо не знаемъ нито за в. „*Просвѣщение*“, нито за редакторътъ му Сапуновъ. Споредъ както ни расправятъ, вѣстникътъ е билъ много слабо и малко листче, но при всичкитѣ тѣзи увѣрения за маловажностьта му, ний съжаляваме за дѣто нашата книжка е лишена отъ свѣденията за редакторътъ П. Сапунова и за программата на казанния вѣстничецъ. Въ тоя случай страда не само нашата калекция отъ пълни свѣдения, както за другитѣ вѣстници и редактори, но въ сжщото врѣме страда, мислимъ, и пълната характеристика на нашия периодически печатъ въ всичкитѣ му проявления. Ето защо съ всѣко благодарение би приели каквото ни се съобщи за казания вѣстникъ и редакторъ.

---

58. Шутошь, *листъ за шегж и сатирж*. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Цариградъ, излѣзли сж 12 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ* и *Стаматъ Даскаловъ*. *Славейковъ* е редактиралъ първитѣ 5 броя, а останѫлитѣ *Даскаловъ*. „*Шутошь*“ е билъ притѣжание на *Димитръ Г. Сарафовъ*, който отъ нѣколко години насамъ е устабашия на абаджийския еснафъ въ Цариградъ.

Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година). За *Стаматъ Даскаловъ* незнаж нищо. Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

1874 година.

59. Вѣкъ, *политическій, книжовенъ и търговски вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е до 19-й брой отъ третата си годишнина, подъ редакцията на *М. Балабановъ и Хр. Стояновъ*. Първата годишнина е редактирана отъ Балабанова, втората годишнина (до брой 51-й включително) — отъ *Балабановъ и Стояновъ*, а отъ 52-й брой на втората годишнина до 19-й брой отъ третата — само отъ *Балабановъ*. Слѣдъ 2-й брой отъ третата годишнина „*Вѣкъ*“ билъ спрѣнъ отъ Турското правителство, за което *Балабановъ* е извѣстилъ съ притурка, а отъ брой 3-й нататъкъ той го издавалъ подъ заглавие „*XIX-ый вѣкъ.*“

Биографически бѣлѣжки за г. *Хр. Стояновъ* се намиратъ при „*Право*“ (гледай 1869 година).

Марко Балабановъ е роденъ въ Клисура на 1837 година. Още отъ малъкъ той отишълъ да се учи въ Цариградъ, а слѣдъ това заминѫлъ за Парижъ, гдѣто е свършилъ юридическитѣ науки. Отъ Парижъ той се е върнѫлъ въ Цариградъ и тамъ е зелъ дѣятелно участие по църковния въпросъ. Въ 1870 год. той е редактиралъ „*Читалище*“, а по-късно — „*Вѣкъ*“. Той билъ Секретаръ на Българския Синодъ. Прѣзъ 1876 година, заедно съ Д. Цанковъ, е ходилъ да проси посрѣдничество на кабинетитѣ на великитѣ сили за улегчение тогавашното положение на нашия народъ. Въ врѣме на Русско-Турската война, Балабановъ билъ назначенъ Вице-губернаторъ въ Търново.

Билъ е прѣдставитель въ Първото Велико Народно Събрание и слѣдъ прокламирането на Княза Александра, той билъ натоваренъ да състави първото българско Министерство, но Балабановъ взелъ само портфейла на Вънкашното Министерство. Слѣдъ паданието на първото Министерство, той билъ назначенъ за български агентъ въ Цариградъ, а слѣдъ това билъ повиканъ за въ Държавния Съвѣтъ. Слѣдъ прѣвратътъ на 1881 година Балабановъ се отцѣпилъ отъ консервативната партия и се присъединилъ на пълно къмъ либералната. По настоящемъ Балабановъ е професоръ въ Висшето Училище. Той е зималъ участие въ много вѣстници и списания прѣди и слѣдъ освобождението, които ний нѣмаме възможность да изброимъ. Балабановъ е написалъ и прѣвелъ: *Les turcs en Bulgarie*, Paris, 1869; *Скжперникътъ* отъ Молиера, прѣводъ, Цариградъ, 1874 година: *Дяволското Блато* отъ Жоржъ Зандъ, прѣводъ, Цариградъ, 1874 година; *Изложение учението на Всеевщата Православна Църква* и пр. отъ Б. Гете, прѣводъ, Цариградъ, 1873 година; *La Bulgarie* (заедно съ Д. Цанковъ) *Londres*, 1876 година; *Домашни забавления или нѣсни дѣтински и разни други*, София 1884 година. Подъ псевдонима *Димитриевъ* въ „*Периодическо Списание*“ мислж пише Балабановъ.

„Като почнувамы днесь изданіето на вѣстникътъ, ный считамы най-първо за свой дългъ публично да изразимъ дълбокжтж си признателность къмъ Царското Правителство за благосклонностьтж съ кожто пріе и испълни просбжтж ни за основаніето му. Длъжноститѣ, които ни налага това предпріятіе, както отъ къмъ высокото Царско Правителство, така и отъ къмъ бждащитѣ ни читатели, не сж маловажны. Ный не ласкаемъ и не лъжимъ сами себе си. Ный напълно съзнавамы важностьтж на дѣлото, което предпріемамы съ твърдж волж да работимъ честно и неуморимо за законнжтж му сполукж. Онова, което ны най много насърдчва, е пакъ пълното съзнаніе на самытѣ ни длъжности. Тяжестьта на тія длъжности быва по-легка, когато человѣкъ е съвършенно проникнатъ отъ тѣхъ, и испълненіето имъ ся представя като по-лесно, когато человѣкъ ги цѣни справѣдливо и безкорыстно.

„Въ вѣкътъ, въ който живѣемъ, періодическійтъ печатъ представлява еднѫ общественнѫ нуждѫ, неудовлетвореніето на коѭто произвожда чувствителнѫ празднотѫ въ общійтъ животъ. За всичкитѣ по-малко или по-много образованны народы вѣстникътъ е станалъ не само редовна и необходима умственна храна, но еще сгодно и неизбѣжно условіе за развитіето имъ въ всяко отношеніе. Съобщеніето и законното съразискзаніе на съвременнытѣ общественны събытія составляватъ днесь почти на всякѫдѣ часть отъ публичныйтъ животъ на человѣческитѣ общества. Въ теченіето на дългитѣ вѣкове, презъ които минува человѣчеството, ся появляватъ нѣкои нѣща, които неусѣтно и постепенно ся налагатъ на обществото. Независимо отъ нѣкои си мѣстни и привременны интересы, кой е онъзи, който бы ся наелъ днесь да говори съ нѣкоѭ серіозность, напримѣръ, противъ желѣзнытѣ пѫтища, или противъ телеграфитѣ? Сѫщото става и съ періодическійтъ печатъ. Не знаемъ да ли сѫ ся исчьрпали всичкитѣ теоріи, които ставатъ вьрху него отъ три вѣка насамъ, и които, събраны наедно, быхѫ съставили еднѫ огромнѫ библіотекѫ. Едно нѣщо е обаче очевидно и неоспоримо. То е, че періодическійтъ печатъ ся е наложилъ днесь на образованыйтъ свѣтъ, и никому, мыслимъ, не минува презъ ума да положи въ съразискваніе самото начало на сѫществуваніето му. Той ся е наложилъ, както ся наложихѫ преды четыре вѣка печатанытѣ книги, които распространихѫ въ едно кѫсо време драгоцѣннытѣ знанія на дрѣвнійтъ свѣтъ подирь което человѣческыйтъ разумъ, претопенъ, и, тъй да кажемъ, прекръстенъ въ еднѫ новѫ свѣтлинѫ, ся упѫти по-трезвенно и съ по-голѣмѫ самосвѣсть къмъ напрѣдъкътъ. Словото е едно естественно право съ което Божійтъ Промыслъ е надарилъ человѣка за да съобщава своитѣ мысли на подобнытѣ си. Періодическійтъ печатъ, плодъ отъ естественно право, нѣма друго значеніе въ обществото. Точното съобщеніе и безпристрастното разискваніе на текущитѣ общи дѣла — ето назначеніето на печатътъ въ обществото. Дѣйствителната му полза, безъ тѫзи точкѫ на зрѣніето, е неоспорима. Но нека бѫдемъ справедливи. Въ общественныйтъ человѣческій животъ нѣма безусловно право и свобода безъ границы, защото всякій человѣкъ и всяко общество има свои права, които ся святы, и своѭ собственнѫ свободѫ, която заслужва приличното уваженіе. Свободата на періодическійтъ печатъ ако и да брои много приверженцы,

ма обаче и не малко противницы. Едни ѫ възвишаватъ до
ебеса и ѫ представляватъ като благодѣтелнѫ богинѫ, като
воръ на всяко человѣческо добро. Други пакъ ѫ уважаватъ
знообразно и ѫ показватъ като злотворно сѫщество, като
воръ на всякакво троява естественното благоразуміе на не-
инныйтъ и по-простыйтъ народъ. На коѭ странѫ е истинната?
азнытѣ законны мѣрки които сѫ ся зели въ всичкитѣ дьржавы
асателно до періодическыйтъ печатъ отговаритъ, мыслимъ, отъ
ости на тоя въпросъ. Колкото и да ся показва неоспоримо
о теоріѭтѫ правото на писменното слово, опытътъ обаче вся-
ѣдѣ е показалъ че това право, както и всичкитѣ почти други,
ѣба да ся подчини въ практикѭтѫ на нѣкои си други начала,
нѣкои си други права. Отъ тамъ происхождатъ разнообраз-
итѣ законы върху печата повече или по-малко умѣренны
оредъ мѣстата и състоянієто на народытѣ, нека приложимъ
це, и споредъ расположенієто на законодателитѣ. Періоди-
ескыйтъ печатъ е едно голѣмо благодѣяніе за человѣчеството,
влияніето върху обществото не подлежи на никакво съмнѣніе.
амъ по себе и добрѣ разумѣванъ, той е свѣтлина която сіяе
рхъ обществата и може често да спомага за по-правото имъ
ѫтваніе къмъ доброто. Съвременнытѣ събытія и ежедневнытѣ
просы влизатъ повечето въ областтѫ на періодическыйтъ
ечатъ. Нему, слѣдователно, надлежи да хвърля върху имъ
ѣтлинѫтѫ на бистрыйтъ разумъ, на безпристрастнѫтѫ и строгѫ
огикѫ, на наукѫтѫ, на исторіѭтѫ, на опытътъ. Нему такожде
сто надлежи да подпалва и подклажда тихо и кротко въ
рдцата священно-тайственныйтъ онзи огънь който ражда
обовьтѫ къмъ доброто и къмъ напрѣдъкытъ, и негово е
ѫкъ дѣло да показва и въспира, ако може, злото, колчимъ
я ся то появило нѣкадѣ въ някой клонъ отъ общественныйтъ
ивотъ. Тъй разумѣвамы ный высокото назначеніе и длъж-
оститѣ на единъ печатъ, който иска серіозно да послужи на
ѣществото. Но понеже такова е мнѣніето ни върху періоди-
ескыйтъ печатъ, правдата изискува да кажемъ откровенно че
ой не е непогрѣшимъ. Не всякога и не всякдѣ е умѣлъ той
оцѣни самъ важностьтѫ си и, посрѣдъ всеобщото вълненіе
а съвременнытѣ събытія, вѣренъ на назначеніето си, вѣренъ
ѣпълнитель на высокитѣ си длъжности, да възвишава предмѣ-
ытѣ и да търси не нарочно да сплита чрѣзъ софизмы прѣд-
тавляющитѣ ся ежедневны въпросы, но да съдѣйуствва за

законното и естественното имъ разрѣшеніе, споредъ колкот
му е въ силѫтѫ. Тази исповѣдь отъ страна на единъ нов
вѣстникарь не е, мислимъ, самохвалство, а еще малко егоисти
ческо препорѫченіе на вѣстникътъ ни. Но за сполукѫтѫ н
дѣлото ни, нея ще имамы ный всякога предъ видъ. Ако, н
само у насъ, но и по всичкійтъ свѣтъ, хората ся оплакват
по нѣкогаждъ отъ вѣстницытѣ, а законътъ имъ въздига чест
прѣчки разнообразны, това обыкновенно происхожда не от
самыйтъ періодическій печатъ, не отъ злоупотрѣбленіето коет
ся прави съзнателно или несъзнателно съ него, при всичк
гдѣто трѣбва да приложимъ че крывдината може да не е всяко
въ вѣстницытѣ. Какъ да е обаче тежка е отговорностьта н
онъ-зи человѣкъ, който зима перо въ рѫкѫтѫ си за да пиш
за едно цѣло общество, особенно когато въ това опщество по
голѣмото число отъ читателитѣ, жедны за знанія и любопытн
въ всяко отношеніе, не сѫ обаче и въ състояніе да премѣ
рятъ всичко съ мѣркѫтѫ на просвѣщеныйтъ разумъ. Ако в
сѫщѫтѫ западнѫ Европѫ, гдѣто просвѣщеніето е повече, им
хора на които ся случва да ся събудятъ еднѫ зарань съ по
литическо мнѣніе противно на онова което сѫ имали вечерьтѫ
защото вѣстникътъ който четѫтъ, постепенно и неусѣтно из
мѣнява политикѫтѫ си, то какво трѣба да кажемъ ный з
нашитѣ вѣстникочитатели, отъ които не малку управятъ съ
вѣстьтѫ си и съставятъ мнѣніето си върху по-многото дневн
въпросны исключително споредъ писаннытѣ въ вѣстникътъ. Ак
прочее, вѣстникарската отговорность е голѣма всякждѣ и з
всичко, то тя е хилядо пѫти по-голѣма и по-тежка за един
българскій вѣстникоиздатель. Ный усѣщамы тѫзи отговорност
Признавамы че който ся наема да бѫде въ едно какво да
общество отзывъ и, до еднѫ степень, тълкователь на съврем
нытѣ събытія, той трѣбва да ся залавя о перото не само по
дирь надлежащето предуготовленіе, но и съ едно истинс
благоговѣніе. Службата на единъ вѣстникарь не е по-мал
свята отъ службѫтѫ на единъ проповѣдникъ, който е прони
нать отъ истинытѣ на проповѣдьтѫ си, и който има присърд
душевнѫтѫ ползѫ на слушателитѣ си. *Що е най-сладко? — Языкътъ. Що е най-горчиво? Языкътъ*, казалъ единъ стар
ученъ, иималъ е пълно право. Сѫщото може да ся каже и з
писменното слово, което не е друго освѣнъ пакъ языкът
подъ еднѫ особеннѫ формѫ. Преимуществата на печатът

сѫ неоспоримы. Но всичко зависи отъ начинътъ, по който ся води.

„Далечь отъ насъ мыслта да отречемъ прямо или косвенно заслугитѣ, които е принеслъ до днесь на народа ни Българскійтъ печатъ въобще. Ако има нѣщо, което да ни наскърбява въ тоя часъ, то е че само ный ся явявамы днесь на народното вѣстникарско поле, когато единъ многочисленъ и трудолюбивъ народъ като нашътъ, можеше да брои и да поддържа не единъ и два, но нѣколко десетины вѣстницы. Утѣшавамы ся обаче съ мыслтѫ че не слѣдъ дълго время може бы ще имамы удоволствіето да поздравимъ и да посрѣщнемъ на сѫщото поле други по-ревностны и по-достойны работницы, които да умѣѭтъ съвременно да оцѣняватъ по-добрѣ и отъ насъ и отъ предшественницытѣ ни высокото назначеніе и голѣмѫтѫ отговорность на вѣстникарскѫтѫ службѫ, за въ ползѫ и на държавѫтѫ и на народътъ ни. Никой нѣма да откаже че народътъ ни има днесь нуждѫ отъ добры вѣстницы. Нашътъ листъ ще ли да може да удовлетвори, поне отчасти, тѫ нуждѫ? Това остава на времято да го покаже. Дѣлата всѣкога бываѭтъ по-краснорѣчиви и по-убѣдителни отъ всичкитѣ обѣщанія. Онова само, което имамы да кажемъ на читателитѣ си е, че смы рѣшени да работимъ, да залѣгамы съ горещѫ ревность за напрѣдноваціето на листътъ ни, и да не пощадимъ нищо за постепенното му улучшеніе. Имуще предъ видъ законытѣ и предосторожни въ всичко, ный серіозно ще влизамы съ разискваніето на всичкитѣ общественны, държавны и народны въпросы, и ще държимъ въ всичко благоприличнѫтѫ мѣркѫ, ще предпочитмы всякадѣ и въ всичко редътъ отъ безчиніето, законътъ отъ разстройството, общійтъ отъ частныйтъ интересъ, и всякога ще имамы благоразумнѫтѫ грижѫ за предопазваніе на вѣстникътъ си отъ каквото и да е нещастіе. Желаніето и рѣшеніето ни е да гледамы да продължимъ животътъ му за дълго время.

„Една отъ пьрвытѣ длъжности, които строго ще пазимъ, е да бѫдемъ искренни, искренни къмъ държавѫтѫ, искренни къмъ народа си. Нищо нѣма по-опасно отъ самообълщеніето, было то частно, было народно. Всякій человѣкъ е длъженъ да бѫде, преди всичко искрененъ спрямо отечеството си: любовьта му къмъ него не трѣба да го заслѣпява и да му бърка въ точното оцѣненіе на работытѣ. Общото мнѣніе, което

праведно ся е нарекло една нравственна сила, заслужва безъ съмненіе всяко уваженіе. Ако е право и основано на добры обществены начала, то, късно или рано, ся всякога налага и на вѣстникари, и на управители, и на пърченцы, и на владыцы. Не малко вѣстници обаче се укориха, и то въ единъ свѣтъ много по-образованъ отъ нашътъ, че тѣ друго не правили освѣнь да развращаватъ общото мнѣніе, или да злоупотрѣбляватъ съ него за своѭ корысть. Тойзи укоръ не остана безъ възраженіе. Но не е тука мѣсто да разгледамы до колко може да ся оправдае и какви вѣстницы могатъ да го заслужватъ. Има си мѣстото обаче да попитамы: единъ просвѣщенъ вѣстникарь испълня ли точно и до край длъжностьтѫ си, когато ся ограничава само раболѣпно да ласкае едно каквото и да е мнѣніе безъ да има той и самъ онѫзи благороднѫ дързость, кожто произвождатъ силни и крѣпки убѣжденія, да приложи въ състава на общото мнѣніе нѣщо отъ свѣтлинѫтѫ на своя собственый разумъ? Ако е тъй, то трѣба да исповѣдамы че нѣма по-долно званіе отъ вѣстникарското. За добра обаче честь на оныя, които сѫ го пригърнѫли, това не е тъй въобще.

„Отъ нашѫ странѫ, щастливи ще да смы ако можахмы, при стараніята си да възпроизвождамы всякога точно и ясно преобладающитѣ въ нашето общество мнѣнія, съвременно да спомогнемъ, споредъ силитѣ си, за разясненіето и освѣтленіето на каквыто и да сѫ съврѣменны въпросы, които интересуватъ отблизо духоветѣ у насъ. Единъ вѣстникъ не трѣба да е само вѣститель на що-то става, но еще и искренень изяснитель. Никога и къмъ никого нѣма да бѫдемъ нито низки ласкатели, нито груби нападатели. Личноститѣ сѫ строго запретены въ вѣстникътъ ни. Стълповетѣ му сѫ свободны и отворены всякому за всяко серіозно разискваніе. Согласно или не согласно съ собственнытѣ нашы мысли, всяко мнѣніе има входъ въ листътъ ни, стига само да е изложено съ ясность, съ безпристрастіе, съ учтивость, и стига да е рѣшено да претърпи обсѫжданіето, което имамы право да му направимъ, ако е нужда. Въ разискваніята си ще ся отнасямы не до буйнытѣ страсти, но до тихійтъ и хладнокръвныйтъ разумъ. Нещемъ пламацы отъ сухѫ сламѫ които слѣдъ единъ часъ да изгаснѫтъ веднаждъ за всегда; обычамы, напротивъ, да подклаждамы тихійтъ огънь, който има някоѭ трайность. Длъжны смы да казвамы оновa което разумътъ и опытътъ ни показва за добро и полезно,

а не да лъжемъ сами себе си, и да представлявамы софизмытѣ за истинѫ, а истинѫтѫ, за назадничавость.

„Преди всичко обаче ще забѣлѣжимъ че вѣстникътъ ни ще бѫде вѣстникъ сѫществено политическій. Добръ изборъ отъ съвременнытѣ събытія было по вѫтрѣшнѫтѫ, было по вѫншнѫтѫ политикѫ въ всичкото и пространство ще бѫде обыкновенната храна кожто ще давамы на читателитѣ си. Българскійтъ умъ ще узрѣе и ще ся развіе еще по-добрѣ, когато, отъ една страна, му ся излага редовно и точно вървежътъ на общественнытѣ дѣла въ Държавѫтѫ, отъ кожто смы часть и за сѫдбинѫтѫ на кожто ся най-много интересувамы, а отъ другѫ странѫ, ся опознава въ сѫщото время и съ поважнытѣ политически приключенія, които особенно занимаватъ образованнійтъ свѣтъ.

„Но политиката не е нѣщо уединено, и вѣстникътъ ни не ще бѫде нѣмъ за другитѣ части отъ общественното движеніе. Было по серіозното книжевно поле, было по забавны нѣща, было по промышленностьтѫ, было еще по търговіѫтѫ или по земледѣліето, политическѫтѫ економіѫ, и финанціитѣ, той всякога ще да залѣга да държи читателитѣ си въ теченіе на потрѣбнытѣ за тѣхъ знанія. Но при това ный нѣма да забравимъ че днесь за днесь смы ся удостоили вече да имамы и едно свое църковно управленіе, и едно народно духовенство. Цѣла почти Европа ся занимава днесь съ църковны и вѣроисповѣдны въпросы, съ които ще опознавамы постепенно и ный читателитѣ си. Въ времената, въ които живѣемъ, прочее, нашето народоцърковно движеніе не е нѣщо извънредно. Но Екзархіята ни, или по-добрѣ българската православна църква, драгодѣннитѣ интересы на кожто сѫ на всички ни присърдце, устроила ли ся е въ всичко окончателно? поченѫла ли е да кара безпрепятственно редовнійтъ си и правилный животъ? Высшето наше Духовенство, за което ся е трудилъ цѣлъ Българскій народъ, отговаря ли всякадѣ на высокото си званіе въ обществото? Като ся поставихѫ вече по между ни, въ имято и съ помощьтѫ на земното и преходно отечество, единоплеменны пастыреначалници, мыслятъ ли сега тѣ всички, по нѣкогаждъ коне, и за онова бѫдѫщето небесно отечество, въ имято на което ся отличаватъ тѣ въ обществото отъ другитѣ насъ просты смьртны, и пѫтътъ на което сѫ призваны да ни показватъ постоянно? Трудятъ ли ся съ евангелско самоотверженіе да

вдворяватъ на всякадѣ Любовьтѫ и Божійтъ миръ? Вѣрни служители на І. Христа поучаватъ ли народа и поощряватъ ли го безкорыстно къмъ высокитѣ вѣроисповѣдны добродѣтели? Поддържатъ ли доброто на всякадѣ и насърдчаватъ ли умственното и нравственно въспитаніе на повѣреното имъ стадо? Даватъ ли примѣръ на евангелскѫ благость и христіянско смиреніе? Почитатъ ли тѣ пьрви законътъ? . . . . Тія въпроси излизатъ изъ чисто сърдце. Като вѣстникарь ный не можемъ да не си ги положемъ. О, колко щастливи ще да смы, ако, въ вѣстникарското си поприще, намъ не бы ся представила никаква причина да отговоримъ на тѣхъ отрицателно! Въ всякій случай благополучни ще ся считамы ако съ органътъ си можемъ и ный да спомогнемъ чрезъ слабото си перо не само за твьрдото устройство на Екзархіѫтѫ, но еще и за достиженіето на высокѫтѫ онѫзи цѣль, кожто има тя като цьрковно установленіе, и кожто е ималъ предъ очи и народътъ ни, когато почнѫ дългѫтѫ борбѫ за едно свое цьрковно управленіе. Като българинъ, ный желаемъ щото нашето Духовенство да бѫде утѣшителна и животворна свѣтлина помежду народа, и, съ добритѣ си дѣла, да привлича всякого на себе си непритворно уваженіе и праведны хвалбы; като членъ отъ православнѫтѫ цьрквѫ, ный желаемъ да видимъ нашето духовенство да занимава прилично и бляскаво мѣсто въ нѣдрата ѝ, а еще да придобые добро имя и помежду всичкійтъ другій образованъ свѣтъ; като гражданинъ, ный желаемъ да има то всякога благоволеніето и довѣріето на Царското Правителство. Тъй само Екзархіята ни ще представлява едно уважаемо тѣло, тъй само ще стани тя наша народна гордость, и неиното благоустроеніе нека служи тогась и за отговоръ на ненавидящитѣ насъ, и за твьрдо и благо упованіе на страждущитѣ.

„Вѣстникътъ ни по настоящему ще излиза веднъждь въ седмицѫтѫ.

„При всичко че, спорѣдъ новытѣ законы и налозы, разноскитѣ за издаваніето на единъ вѣстникъ, а най-паче българскій, ставатъ твьрдѣ тежки, ный не рачихмы да опредѣлимъ цѣнѫтѫ му повече отъ *петь бѣли* меджидіета за вѫтрѣ въ Дьржавѫтѫ. Сладкото удоволствіе да работимъ публично по убѣжденіе и съ чистонароднѫ ревноость ще бѫде за насъ единственната награда въ началото на попрището ни. По многото, за което може да има право трудътъ ни, ще очаквамы ный отъ времято,

ть постепенното оцѣненіе на дѣлото ни, и отъ добрятъ волѭ а спомоществователитѣ". (гл. брой I, година I).

---

60. **Градинка.** — Това списание е почнѫло да излиза рѣзъ мѣсецъ Юлий, четири пѫти въ годината, излѣзли сѫ книжки (първата и четвъртата въ Букурещъ, втората въ юргево, а третата и петата въ Виена), подъ редакцията а *Илия Р. Блъсковъ*. Списанието е имало за мотто слѣ-ующето:

„Сѣднала-й Калинка въ Градинка,
Набрала-й цвѣти сякакво.
Народна пѣсень".

Прѣзъ 1879 г. списанието отново е подкачило да излиза ь Руссе подъ наименование *„Градина"*, а не *„Градинка"* ледай *„Градина"* 1879 година).

Илия Р. Блъсковъ е роденъ въ с. Дълбоки (Старо-За-орско) на 9 Февруарий 1839 година. Училъ при баща си . Блъсковъ и съ това учение си и останѫлъ. Отъ 1857 до 860 година билъ учитель въ с. Айдемиръ, Силистренско, а тъ 1861 до 1878 год. редовенъ взаимноучитель въ г. Шу-енъ. Отъ 1879 до 1884 билъ Шуменски Окрѫженъ Учи-ищенъ Инспекторъ, а отъ 1884 година до днесъ — классенъ ителъ въ г. Шуменъ. Писателството на Илия Блъсковъ за-очва отъ 1862 година и то по поводъ на слѣдующата случка. лъсковъ е живѣлъ въ Шуменъ наедно съ единъ исповѣдникъ а име попъ Константинъ. Една вечерь прѣзъ коледни пости, ікто никога, дошълъ нощя единъ непознатъ человѣкъ да се сповѣдва при духовника. Блъсковъ полюбопитствувалъ да узнае що тоя непознатъ человѣкъ е дошълъ нощя да се исповѣдва, баче попъ Константинъ казалъ му само името на тоя че-овѣкъ, но исповѣдьта му неказалъ, понеже му било това за-ранено отъ черковнитѣ правила, само, прибавилъ, че ис-овѣдьта на тоя человѣкъ е една доста любопитна история. еловѣкътъ билъ дѣдо Желю или Жеко, прочутъ таенъ раз-ойникъ. Блъсковъ отишълъ нощя у домътъ на тоя человѣкъ го убѣдилъ да му искаже историята на своитѣ дѣла, която дала нему поводъ да напише *Изгубена Станка* (4 издание

до сега), първото издание отъ която е печатано въ Болградъ на бащиното му име и която работилъ 4 години). Слѣдъ туй той написалъ *Злочеста Кръстинка*, работена 6 години (2 издания); *Инянъ Баща*, работена 7 години. Отъ 1880 година той се заловилъ съ отпечатването редъ книжки, които и до сега слѣдватъ и които съдържатъ: Китка I: *Минзухаръ, Теменуга, Зюмбюлъ цвѣте;* Китка II: *Лилека, Здравецъ, Латинка;* Китка III: *Ружа, Калинка, Криво Лале;* Китка IV: *Войникъ Ивановъ, Елха, Донка Хубавица*; Китка V: *Моминска сълза, Пероника, Лале;* Китка VI: *Богданъ, Тръндафилъ, Киръ Трънчу;* Китка VII: *Страшно отмъщение* Гоголя, *Върбина цвѣте;* Китка VIII: *Пенчю*-единъ нашъ мирови сждия, *Куцото учителче;* Китка IX: *Димитровска ружа, Сиромашки клѣтви;* Китка X: *Рада Клюкарката, Изъ дневника на единъ старъ учитель.* Девизата на Бъскова съ издаването на тѣзи китки и „*Градинка*“ е била: „да може чрѣзъ прочитание на подобни разни занимателни, колкото се може и полѣзни книжки, да подбуди любопитството на нашитѣ читатели — грамотни хора, къмъ прочитанието на по-сериозни издания“. Той е издалъ още: *Хитръ Петръ*, Руссе, 1884 г. и много календарчета. Послѣдния му трудъ е книгата *Двама братя*, въ три части, 1888 год., работена 12 години. Участвувалъ е въ *Духовенъ Прочитъ* (гледай 1862 год.) и „*Учитель*“ (гледай 1884 година). Бъсковъ занимавалъ се сега съ материалъ за единъ български словаръ, който словаръ той е захванѫлъ още отъ 1885 година.

Ето какъвъ е програмътъ на „*Градинка*“:

„Програмътъ на „*Градинка*“ ще е неограниченъ. Поле широко; додѣто ни стига силата и врѣмето, до тамъ ще отпускаме плета.

„Въ „*Градинка*“ ще са мѫчимъ да саждаме и присаждаме всичко което е хубаво и добро; тъй, щото когато извадимъ зарзаватъ на пазаря, да са аресва на мющеріитѣ, че и намъ да е драго.

„Въ „*Градина*“ ще са намиратъ и земени и узрѣли, и прѣзрѣли нѣща, както у сѣкоя градина, кому което ареса него да си кѫса.

„*Градинка* ще бѫде отворена за сѣкиго.

„Градинарятъ много ще са радва на тія гости, които ще имать добрината да му донесѫтъ или испроводятъ разни хубави изданки, разсади, за да поукрасимъ по-хубаво „*Градинка*“. Той ще са благодари іоще и тія си гости, които ще имать добрината, като видятъ нѣкое неукастрено дървце, да го поочистватъ, и като видятъ нѣщо буренъ да го пооплеваватъ.

„*Градинка*“ ще излазя четри пѫти въ годината, т. е. на тритѣ мѣсеци веднъжъ. Прикаскитѣ ѝ ще са кѫсички и никога не ще са продължаватъ отъ една книжка въ друга; за това кой която книжка обича, нея може да земе, безъ да гледа на брой.

„*Градинка*“ ще има за сега два приграда (гледай брой I).

---

61. Знаме, *вѣстникъ политически и книжовенъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсецъ Декемврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 27 броя, подъ редакцията на *Христо Ботйовъ*.

Христо Ботйовъ е роденъ въ Калоферъ на 25-й Декемврий 1847 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто при баща си, който билъ тогава учитель тамъ, а подиръ въ 1864 година отишълъ въ Одесса и постѫпилъ въ классическата тамъ гимназия, III классъ. Въ гимназията слѣдвалъ той двѣ години и въ продължение на това врѣме постоянно се е занимавалъ съ четение съчиненията на Писарева, Чернишевски, Добролюбова, Бѣлински, списанията: „*Современникъ*“, „*Отеч. Записки*“ и пр. Около края на 1865 г. той напустнѫлъ Одесса и се настанилъ за учитель въ едно Бессарабско българско село — Знаменка. Въ 1866 год. той оставилъ Знаменка и своето тримѣсечно солдатуване при казацитѣ тамъ, та се отзовалъ въ Калоферъ при родителитѣ си, гдѣто и станѫлъ учитель, като се спрѣлъ прѣди това 20—25 дена въ Сливенъ при Чайковски (Саджъ Паша) въ качество на ординарецъ; но прѣзъ мѣсецъ Септемврий сѫщата година потѣглилъ отъ Карлово прѣзъ Търново-Руссе за Москва да се учи ужъ, а се спрѣлъ въ Гюргево и слѣдъ малко заминѫлъ за Букурещъ. Въ края на мѣсецъ октомврий 1867 год. той отишълъ въ Браила и по причина на нѣмание срѣдства ста-

нѫлъ словослагатель, но всичко за твърдѣ кратко врѣме. Прѣзъ първата половина на 1868 година, той останѫлъ въ Браила, като е ходилъ насамъ нататъкъ и е земалъ участие въ прѣдставленията на трупата на Д. Войниковъ. Въ сѫщата година е ходилъ въ Одесса съ дѣда Желя при Тошковича за да вематъ пушки, каквито се намирвали при него нарочно приготвени за въстание въ България, но като неуспѣли, върнѫлъ се назадъ съ праздни рѫцѣ и слѣдъ малко заминѫлъ за Букурещъ, гдѣто е живѣлъ твърдѣ бѣдно. Кратко врѣме той билъ библиотекарѣ въ българ. читалище *„Братска Любовь“* и нѣколко мѣсеци студентъ въ Букурещското медицинско училище на разноски на правителството. Пролѣтьта прѣзъ мѣсецъ Май 1869 година той тръгнѫлъ за Румънския градъ Александрия, гдѣто е прѣстоялъ 7—8 мѣсеци като учитель въ българското тамъ училище. Слѣдъ това отишълъ чакъ въ Исмаилъ, а прѣзъ лѣтото на 1870 година, билъ въ балтата, която е срѣдъ Дунавътъ между Исмаилъ и Тулча, заедно съ малоруссинътъ Ивановича, русски офицеръ. Въ сѫщата година прѣзъ мѣсецъ Септемврий той постѫпилъ за учителъ въ Исмаилското Българско училищо и слѣдъ 6—7 мѣсечно учителствуване, заминѫлъ за Браила и тамъ подкачилъ да издава в. *„Дума на българските емигранти“*, а слѣдъ прѣставанието на тоя вѣстникъ, той ходилъ въ Букурещъ, пакъ назадъ въ Браила, Галацъ и подиръ въ Букурещъ (станѫлъ словослагатель при Любена Каравеловъ) и много други градове, та е билъ често затварянъ за своитѣ авантюри. Прѣзъ мѣсецъ Януарий 1873 година отишълъ въ Букурещъ и се спрѣлъ при Каравелова да помага въ *„Независимость“*, като въ сѫщото врѣме е подкачилъ да издава юмористически вѣстникъ, подъ название *„Будилникъ“*. Прѣзъ 1874 година Ботйовъ станѫлъ учитель въ Букурещъ на Българската колония, но въ края на сѫщата година, Декемврий мѣсецъ, слѣдъ прѣставанието на Каравеловата *„Независимость“*, той подкачилъ в. *„Знаме“*, като си далъ оставката отъ учителството. Кѫдѣ Августъ 1875 г. той отишълъ въ Одесса да доведе войводата Филипъ-Тотя, но съ него неможалъ нищо да направи. На 30 Септемврий 1875 г. си далъ оставката отъ членството въ Българския Революционенъ Комитетъ въ Букурещъ, защото убѣжденията му не сѫ се посрѣщали въ много отношения съ убѣжденията на останѫлитѣ членове отъ Комитета и защото отъ това се е по-

ило неискренность помежду имъ. Прѣзъ 1876 година па-
отитѣ въ Румжния приготвили момчета за да навлѣзжтъ въ
ция подъ прѣдводителството на Тотя, Желя, Панайота, Ке-
ова и др.; но понеже тѣзи войводи не сж се обадили, ко-
о работата е дошла да се търгва, и за да се не губи врѣме,
йовъ самъ заявилъ да имъ стане войвода. Въстанието въ
гария било вече почнжто (прѣзъ Априлий 1876 година въ
ривщица и Панагюрище). На 16 Май 1876 год. Ботйовъ
знжлъ въ парахода „Радецки“ отъ Гюргево съ свои още
—35 другари, които минавали като градинари и, слѣдъ
о се накачили и отъ другитѣ скели опрѣдѣленитѣ за не-
ата чета момчета, на 17-й завладѣлъ Австрийский параходъ
децки“, излѣзнжлъ на българския брѣгъ при село Козлудуй
цѣлата си чета (състояща отъ около 200 души), навлѣзалъ
вжтрѣ и на 20-й Май 1876 година билъ убитъ отъ тур-
га войска на Вислецъ близо при града Вратца. Освѣнъ
стието му въ Каравеловата „*Независимость*“ (гледай 1871 г.),
исто Ботйовъ е привелъ *Кремуций Корд*ъ; *Уроци за пър-
тѣ четири аритметически правила и за счетовете* отъ
кайлова; *За славянското происхождение на Дунавскитѣ
гари* и написалъ единъ календаръ. Подробности върху жи-
ътъ и дѣлата на Ботйова гледай съчиненията на З. Стоя-
а: *Опитъ за биографията на Христо Ботйовъ*. Единъ
ь отъ съчиненията на Хр. Ботйовъ е издаденъ подъ ре-
цията на З. Стояновъ.

Ето въ името на какво *Ботйовъ* е развилъ свойто „*Знаме*“:

„Dreptulu de a vorbi aci l' amu de la tarra iar nu de la domniavóstra; ve rogu dar sa 'mi respectati cuvântulu! —“

L. Costin.

„Правото, за да говоря тука, ми е дадено отъ отечеството а не отъ васъ. Мола ви да ми почитате думитѣ“. Тие думи зрѣкалъ единъ отъ ромжнските депутати въ камарата, въ 72 год., когато партизаните на правителството повдигнаха мотевица и поискаха да заглушатъ гласътъ на справедли-гьта и негодованията на патриотизмътъ. Тия думи повта-е и ние днесь въ началото на своята журнална кариера, ато „*Независимость*“ послѣ джлга и упорна борба противъ тоящата горчива сждба на нашиятъ народъ, каза своята

послѣдна дума и съ достойнство слезе отъ трибуната, и когато ние, увѣрени че посѣяното на нашата народна нива сѣме рано или късно ще да принесе своятъ плодъ, неможехме да отстжпимъ прѣдъ необходимостьта да са подкрѣпи идеята за нашето освобождение и рѣшихме за да развиемъ „*Знамето*“ на нашата революционна партия. „Добре, добре! Но камъ кого именно отправяте вие гореказаните думи на ромжнскиятъ патриотинъ?“ ще да попитатъ нѣкои отъ нашите читатели. — Камъ васъ, господа, камъ васъ, отговаряме ние и бързаме да ся обяснимъ. Нашиятъ нещастенъ български народъ нѣма камара, нѣма трибуна, отъ дѣто да искаже своята воля, своите нужди и своите теглила. Единственното негово средство въ въ това отношение са являва неговата журналистика. Но кой отъ насъ не знае въ какво жалостно положение са намиратъ нашите цариградски вѣстници и каква незавидна рола е играла по голѣмата часть отъ нашите емиграционни публицисти? Ако погледнемъ съ безпристрастно око въ стълповете на нашите цариградски хавадише, то отъ пжрвиятъ поглѣдъ още ще да са убѣдиме, че подъ дебелата сѣнка на босфорските идиоти друго нищо не може да процвѣтява освѣнъ политическа лжжа, литературна подлость, дипломатическо раболѣпие и всѣкакви други вѣрноподанически добродѣтели. „Елате, казватъ нашите домородженни политици-патриоти на народътъ, елате да обиколимъ престолътъ на н. в. султана и да запѣемъ пѣсеньта на Лазара . . . Трохите, които падатъ отъ државната трапеза на нашиятъ милостивъ баща, стигатъ, за да са подкрѣпи историческия стомахъ на нашиятъ народъ, стигатъ, за да са поддржи неговото етнографическо сжществувание на Балканскиятъ полуостровъ, стигатъ, за да са осигори неговото политическо бждще между другите южни славяне“. А народътъ? Народътъ продлжава да прекарва съ християнско смирение днитѣ на своята безконечна страстна недѣля, брои часовете на своите несносни страдания и чѣка вжскресението на мжртвите . . . Но дванайсетиятъ часъ е вече настаналъ, и той още са надѣе за милость отъ своите тиране и се още вѣрва думите на своите сити и самозванни предводители, че новиятъ животъ, когото тие основаватъ на нѣкакви си неизвѣстни дуалистически начала, ще да дойде постепенно заедно съ науката и съ образованието. Благи надежди и похвални намѣрения! Но да видимъ до каква степень тие постигатъ своята цѣль. Ние сме сж-

гласни, че както окото е потрѣбно за свѣтлината, ухото за звукътъ, а разумътъ за разбирането и най простите истини, така сѫщо науката, образованието и развитието сѫ потрѣбни за който и да е народъ, за да достигне до извѣстна степень на своето благосъстояние; но за всичкото това сѫ потрѣбни такива условия, които за нещастие у нашия народъ не сѫществуватъ. Вратата на нашиятъ общественъ животъ зѣятъ и въпросите, които е изработило човѣчеството въ продължение на цѣли вѣкове и които нашиятъ народъ е проспалъ подъ петите на азиятските варваре, влазятъ въ нашата обществена кѫща заедно съ вѣтарътъ и заедно съ него излазятъ, безъ да оставятъ каква-годе диря въ нашето безвиходно робско положение. Народътъ, притиснатъ, и нравственно, и материално, не обѫрща почти никакво внимание на това, що происхожда около него; оре своята облѣна съ кръвъ и съ сълзи земя и едвамъ ли счита себе си за нѣщо по горнйо отъ своятъ добитъкъ. А ако по нѣкогашъ и да са появлява въ него стремление да излезе изъ това скотско състояние, то това стремление са не простира по-нататакъ отъ онзи инстинктъ, по който и волътъ желае да строши хумотътъ, а птицата да изхвѫркне изъ кафезътъ, и рибата да искокне отъ мрежата. Разбира са, че при такова едно безотрадно положение на нашиятъ народъ, дължностьта на сѣки честенъ и способенъ патриотъ е да са поддържа и да са развива тоя инстинктъ. Но въ това отношение нашите цариградски патриоти журналисти испълняватъ ли своята дължность?

„Колкото и да е прискърбна нашата присѫда, ние ще да отговориме отрицателно. Цѣло половинъ столѣтие вече става, отъ както ние броиме епохата на нашето възрождение и при всичкиятъ видимъ прогресъ въ образуването и въ развитието на извѣстна една часть отъ народътъ, ние, при всичкиятъ си оптимизмъ, не можеме да забѣлѣжимъ рѣшително никакво улучшение въ неговътъ многострадаленъ животъ. Коя е причината на това? Причината е тая, че както за сѣка една личность отдѣлно, така и за цѣлъ народъ вѫобще, преди сичко е потрѣбно такова едно условие, което човѣчеството нарича свобода и за което и у насъ даже е пролеяно не малко едно количество кръвь и мастило. А ако е това така, то какъ щемъ ние да придобиемъ тоя неизбѣженъ и до сега още не напълно разбранъ атрибутъ на човѣческото щастие? Чрѣзъ наука ли?

чрѣзъ образованието ли? или чрѣзъ оная просешка пѣсень, която пѣли па и до сега още пѣятъ множество поробени и образованни народи? За да отговоримъ на тоя въпросъ ние сме длъжни да са обърнеме камъ нашата емиграционна журналистика и да разглѣдаме какви срѣдства за спасение съ приписвали на народътъ нашите патриоти и до колко добросъвѣстно съ испълняле тие своята священна обязанность камъ отечеството си. Отъ началото на 1867 година, когато първиятъ български революционенъ комитетъ издаде своятъ знаменитъ мемоаръ, съ който са свършаше дѣятелностьта на покойниятъ Раковски, до днешниятъ божи денъ въ Ромъния съ са издавале, въ различно време, повечето отъ 10-на политически вѣстници. Ако разглѣдаме съ особенно внимание както дѣятелностьта на комитетътъ и на нѣкои и други отдѣлни личности, така и направлението на горѣказаннитѣ вѣстници, то твърде лесно можеме да са убѣдиме, че и между тие нови политически лѣчения съ съществували нѣколко различни и даже съвсѣмъ противоположни методи. Игиенистите изъ комитетътъ, хомеопатите изъ своите контори и гимнастиците изъ кавенетата, при всичкиятъ свой умственъ и материяленъ капиталъ и при всичката своя широка програма, на мѣсто да престъпатъ до радикалното лѣчение на народътъ т. е. на мѣсто да отрѣжатъ отъ неговото здраво и читаво тѣло гангренната часть на босфорската болѣсть, тие са заловиха да излагатъ своята неиспълнима диета въ различни брошури, мемоари, адреси, прокламации и др. т. и, най-послѣ, слѣдъ безполезниятъ моционъ на четите въ 1867 г. и слѣдъ необмисленното кръвопускание при Върбовка, тие резюлираха почти всичката своя политическа медицина въ девизата на безцвѣтниятъ и продаденията послѣ в. „*Народность*“, която ни учаше на чистъ български язикъ, че „само праведното удовлетворение на народностите ще да оздрави всеобщиятъ миръ“. Разбира са, че всичкото това учение не беше друго нищо освѣнъ една смѣла драматическа безмислица, която трѣбаше непременно да изчезне, като сапуненъ мехуръ безъ да принесе каква-годе съществена полза на народътъ. И наистина, напразно хориститѣ на това учение, прѣдставляванни отъ „*Отечество*“ и отъ „*Дунавска Зора*“, посѣгаха да уловятъ наслѣдникътъ на Мохамеда за ухото, да го доведатъ въ Търново и да го вѣнчѣятъ за престолътъ на Шишмановците; напразно тие затваряха очите си предъ истината

и тропаха по чуждите врата за помощь и за милостиня. Народътъ, — който знаеше, че никой не дава на слѣпцитѣ нито злато, нито сребро, а дава имъ такива строшени, истъркани и калпави монети, които ниде вече нѣматъ никаква цѣна и които въ калпазанското царство на банкротите са наричатъ гюлханета, хатихумаюне, хатишерифе, фермане и др., — прѣклони главата си предъ необходимостьта, оплака нѣколко стотини свои жертви и задоволи са съ рѣшението на несъвременнията вече черковенъ въпросъ. Хористите извикаха „да живѣе тиранинътъ“, свиха своите разноцвѣтни знамена и завѣщаха на народътъ „да работи и да са надѣе“, да са учи и да чѣка или, съ други думи, да мълчи и да робува. Видѣше са, че послѣ тая епоха, т. е. послѣ рѣшението на черковнията въпросъ, сичко трѣбаше да мълкне, сичко трѣбаше да са помири съ нещастната съдба на българскиятъ народъ и сичко трѣбаше да влѣзе въ своятъ плесенясалъ петивѣковенъ гробъ. Но не тъй излѣзе. Оная здрава часть на народа, която се бѣше откъснала отъ неговото живо и израненно тѣло и която разбира са, неможеше да глѣда на неговитѣ безчеловѣчни страдания прѣзъ призмата на дуализмътъ, улови своятъ анатомически ножъ и, подъ защитата на „Независимость“, събра своите сили въ особенъ лагеръ и пренесе почти сичката своя дѣятелность надъ трупътъ на „болниятъ човѣкъ“ и подъ тѣлото на страждающиятъ български народъ. „Кръвь, кръвь! Кръвь трѣба да се пусне и на единътъ и на другиятъ, извика тя въ оная тъмна нощь, когато просѣците на единъ рѣдъ съ страждущите пируваха около трапезата на екзархията и необръщаха никакво внимание даже и на сами себе си. — Единътъ трѣбва да умре, а другиятъ ще да земе своятъ одаръ и ще да тръгне въ пътътъ на прогресътъ“. Разбира са, че тонътъ съ който са излагаше така ясно учението на нашите радикалисти, оскърбѣваше чувствата и дѣятелностьта на игиенистите, и тие неприѣха да зематъ участие въ общия консилиумъ за българската свобода. „Независимость“ захвана да негодува и излѣя сичката своя жълчка, както противъ тѣхното учение, така и противъ самите тѣхъ Но нѣмаше какво да се прави. За репутацията на революционната партия и за успѣшното распространение на нейните идеи, тя трѣбаше или да даде друго направление на своите убеждения, или, изъ горѣщата си любовь камъ народътъ, да слѣзе отъ трибуната на своята партия. Тя пред-

почете последнйото и даде похваленъ примѣръ за честность и за постоянство. Ние й ржкоплѣщимъ. И така послѣ преставането на „Независимость“ въ хоризонтътъ на нашата журналистика не остана почти никаква възможность за да могатъ да са исказватъ болкитѣ и страданията на нашиятъ народъ; не остана почти никакво срѣдство, за да се поддържи онзи революционенъ духъ, който е покрилъ вече нашата народна нива и който отъ день на день чака своя жатваръ . . . . . Какво трѣбаше да са прави?

„Да са мълчи ли? Но мълчанието би било престжпление за сѣки единъ човѣкъ, който обича себе си, народътъ си и отечеството си. И ето въ името на тая любовь ние развиваме своето „*Знаме*“ и, безъ никакво угризение на съвѣстьта си, безъ никаква злопамѣтность и безъ никакви задни мисли, подаваме ржката си на сѣка една честна и патриотическа душа. За интереса на общата цѣль ние оставяме на страна всѣкакви лични страсти и нападения и сичкото свое оржжие ще да употрѣбимъ противъ враговете на нашата пълна и съвършенна свобода; съ една дума ние ще да служиме на оная свща идея, на която е служила и „*Независимость*“, но съ тая само разлика, че съ оние сществующи вече у насъ партии, съ които тя е водила постоянна и непримирима война, ние ще да употрѣбиме тонътъ на помирението и ще да бждеме колкото е възможно по-деликатни. Разбира са, че ако нашите убѣждения намѣратъ отзивъ и съчувствие между нашата многочисленна емиграция, то нашата обща цѣль ще да бжде като-рѣчи, постигната; ако думите ни са посрѣщнатъ съ смѣхъ и съ шумотевица, то и ние ще да се помириме съ общата сждба на нашите емигрционни публицисти и ще да повториме думите на апостола Павля, които е повтарялъ въ страшните години и нашиятъ пръвоучитель св. Методия. „Не сжду я на совѣтѣ злыхъ и съ злодѣями не пребуду, а примкну къ невиннымъ и окржжу олтаръ бога моего“ (гледай брой 1).

---

62. Източно врѣме (тоя вѣстникъ е основанъ отъ *Ж. Лафанъ Ханли*, основателя на сегашний френски вѣстникъ въ Цариградъ „*Stamboul.*“) — Почналъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пжтъ въ седмицата, излизалъ е до 29-й брой отъ IV-та си годишнина, подъ редакцията на *Драгана Цанковъ*, *Христа*

Ваклидовъ, *Вениамина Мачуковски* и *Д. П. Минковъ*. Първо е захванѫлъ *Цанковъ*, подиръ *Ваклидовъ* и слѣдъ него *Мачуковски*, а *Минковъ* го е редактиралъ прѣзъ 1876—1877 год. Кой колко броя е редактиралъ, немогѫ да опрѣдѣлѭ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Цанковъ* се намиратъ при „*България*“ (гледай 1859 година), за *Хр. Ваклидовъ* — при „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година), за *Д. П. Минковъ* — при „*Българско Знаме*“ (гледай 1879 година).

Вениаминъ Мачуковски е роденъ на около 1847 година въ село Мачуково (Гевгелийска каза, Солунски вилаетъ), отъ гдѣто приелъ и прѣкорътъ си. Той се училъ въ Москва първо въ семинарията, а подиръ и въ университета, но неможалъ да довърши историко-филологический факултетъ по причина на болесть. Той билъ дяконъ, но по какви причини напуснѫлъ дяконското си облѣкло и живѣялъ мирски, немогѫ да кажѫ нищо положително. Хора, които сѫ другарували съ него въ Цариградъ по онова врѣме, ме увѣряватъ, че Мачуковски билъ начитанъ, смиренъ, краснорѣчивъ и привѣтливъ человѣкъ и въ особенни прѣдложения ми бѣлѣжкитѣ за неговото зрѣло разсѫждание и за прѣдвидливостьта му за налѣжащитѣ и бѫдѫщи събития въ България. Освѣнъ матерния си языкъ — български, — той е познавалъ гърцкия, руския, французкия и турския языци. Мачуковски прѣстанѫлъ да редактира „*Источно Врѣме*,“ понеже се разболѣлъ отъ охтика. Обаче прѣзъ 1876 година той подкачилъ да редактира в. „*Цариградъ*,“ който скоро прѣстанѫлъ да излиза. Едни утвърждаватъ, че Мачуковски е умрѣлъ въ Цариградъ въ Руската, вѣроятно, болница, слѣдъ свършването на Руско-Турската война; но споредъ утвърждението на други, той прѣзъ 1877 год. билъ подозрѣнъ отъ турското правителство и испратенъ на заточение въ островъ Родосъ, гдѣто слѣдъ мирътъ се върнѫлъ въ Цариградъ, а отъ тамъ въ бившата Източна Румелия, гдѣто билъ назначенъ на нѣкаква служба въ Бургаский департаментъ. Какво е станѫлъ отпослѣ, не се знае. Относително Сърбско-Турската война той е писалъ въ гърцкитѣ вѣстници „*Θраки*“ и „*Ѳими*,“ а сѫщо и по други въпроси и въ нѣкои български вѣстници, които нѣмаме въз-

можность да опрѣдѣлимъ. Прѣзъ учебната 1868/69 и 1869/70 г., той е билъ учитель въ Солунъ, а прѣди това учителствувалъ нѣколко години на много мѣста въ Солунско, а сѫщо и въ родното си мѣсто.

Понеже нѣмахме на ржка първия брой отъ първата годишнина на вѣстникъ „*Источно Врѣме*," ние подирихме въ другитѣ броеве на вѣстника да намѣримъ мѣсто, дѣто да се опрѣдѣлява, съ собственни думи на редакторитѣ му, каква е цѣлта на тѣхния вѣстникъ, и въ брой 51 отъ I година има едно извѣстие отъ управлението на вѣстника, което колко-годѣ удовлетворява нашето искание. Ето това извѣстие:

„На 8 Февруарій идѫщаго, *Источно Време* ще влѣзе въ втората година на съществуванието си. Управленіето на вѣстника са ползува отъ случая за да извѣсти че е зело сичкытѣ потрѣбны мѣркы за да улучши както моралната тѫй и веществената часть на листа. Нѣма да ся похвалимъ ако кажемъ че *Источно Време* е разглѣдувало, прѣзъ годината, сичкытѣ въпросы съ единъ духъ дълбоко быстръ и математическы философскый. Въ стѫповетѣ му человѣкъ нѣма да срѣщне тѣзи дърты лѫжы, които са залѣлѣжвать въ другы листове, лѫжы потвърдены за истины отъ нѣкои развалены книжевницы на миналытѣ вѣкове. Въ *Источно Време* е блѣщяло и ще блѣщи сѣкоги истината въ сичкото ѝ величество. Сынове на своя вѣкъ, и снабдены съ здраво образованіе, редакторытѣ на този листъ не ще пишатъ работы освѣнь когато тѣзи работы сѫ потвърдены отъ логиката и здравый разумъ. И тый правятъ това съ твърдото убѣжденіе че само истината е полезна за человѣчеството въобще и за народа ни особно, а не заблужденията. Заблужденията сѫ една лепра за человѣческый умъ. За туй ный бѣгамы отъ тѣхъ като отъ чумата. Здравото просвѣщеніе на умоветѣ като е главната цѣль на листа, и отъ друга страна сѣкы Българинъ като желае просвѣщенієто си, то вѣрвамы, че никой свѣсенъ Българинъ, който желае доброто си и доброто на народа си, нѣма да са сѫпи да са подпиши и да чете единъ вѣстникъ дѣто ще намѣри добра пища за разума си" и пр.

---

63. Истурка *на вѣстникъ Костурка* (сатирически и юмористически вѣстникъ). — Почнѫлъ е да излиза въ Цари-

градъ, излѣзнѫлъ е всичко единъ брой, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 год.) Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

---

64. Книговище *за прочитане.* — Това списание е почнѫло да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий първо въ Прага, а подиръ въ Виена, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 6 книжки, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намира при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Ето цѣлта на „*Книговище*:“

„Да избродимъ, разработимъ и отправимъ Бѫлгарскій нашъ езыкъ, ный рекохме тазь година да издаваме сѣкій мѣсецъ по една книжка на име:

Книговище за прочитане. „То ще обнема: 1. една статіа за Бѫларский езыкъ; 2. разглеждане на двѣ три новоиздадени книги и най-вече школски; 3) за обучене на бѫлгарска сладкодумность три статіи, извадени отъ най-прочутитѣ френски списувачи; 4. два става отъ наука, занятъ и тѫрговіа сгодни да са прочитать и прѣдъ събраніата въ книговището“ (гледай брой I, обявлението на корицата).

---

65. Костурка (сатирически и юмористически вѣстникъ). — Почнѫлъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзнѫлъ е всичко 1 брой, подъ редакцията на *П Р. Славейковъ*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година). Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

---

66. Напрѣдъкъ, *вѣстникъ за народны, политическы и книжовны новины.* — Почнѫлъ да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѫтъ въ седмицата, излизалъ е до 135-й брой, т. е. до обявлението на Русско-Турската война, подъ редакцията на *Ивана Найденовъ*. „*Напрѣдъкъ*“ е като про-

дължение на „*Право*“ и за това захваща отъ 9-та година, която въ сѫщность за „*Напрѣдъкъ*“ е първа.

Биографически бѣлѣжки за *Ивана Найденовъ* се намиратъ при „*Правъ*“ (гледай 1869 година).

* * *

„Тъкмо шесть мѣсеца истекохѫ до днесь отъ какъ имѣхми злочестината да претърпимъ послѣднийтъ ударъ, който ни сполѣтѣ съ прекѫсваньето жицата на живота на вѣстника ни „*Право*“, а това би на 20 Декемврий 1873 г. Шесть мѣсеца цѣли стояхме ний като съ вързани ржцѣ въ всяко предприятье по желаньето ни и нѣми за явнийтъ гласъ. Но надѣждата, отъ която не е лишенъ никой смьртенъ, не не остави на на часъ; ний всякога вѣрвахми че ще дойде единъ день, въ който да изгрѣе пакъ за насъ милостьта на Царскотото Правителство, за да можемъ на ново да са евимъ въ попрището на журналистиката и да бѫдемъ въ длъжноститѣ на служеньето си, въ отношение на народа, непосрѣдственни представители на неговитѣ нужди предъ законната власть, а въ отношенье на Императорското правителство вѣрни тълкователи на неговитѣ добри намѣрения и мѣрки, които зема То за подобрѣньето на упадналото състоянье на вѣрнитѣ си поданници. Тази надѣжда, казвами, даваше ни сила да удостоимъ срѣщу всичкитѣ неволи, що имаше да претърпимъ и претърпѣхме въ тази злочестина що ни постигна. И най послѣ, надѣждата ни са сбѫдна.

„Намъ е драго днесь дѣто можемъ да извѣстимъ на всичкитѣ наши и по всѫду съотечественници, че на 20 т. бѣхми честити да получимъ вмѣсто „*Право*“ ново позволенье за издаваньето на единъ политически листъ, който носи хубавото име „*Напрѣдъкъ*“.

„И тъй съ това позволенье ний имами честьта да са евимъ и тозъ пѫть прѣдъ българската публика и надѣваме са че и „*Напрѣдъкъ*“ както „*Право*“ ще оправдае по възможности надѣждитѣ на нашитѣ съотечественници и бѫдущи спомоществователи, като ще са старае да докаже, както рекохме по горѣ, истиннийтъ духъ отъ който са одушевява българскийтъ народъ спрямо Царското Правителство, и да представя по единъ най искренъ начинъ нуждитѣ на този народъ, на който всякога е било готово да принесе потрѣбнийтъ цѣръ милостивото и отеческо Правителство на Н. И. В. Султана.

„Отъ повторенъето на тѣзи думи явно става че ний не прѣдлагами нова программа за новийтъ си тойзи листъ. А че ще слѣдувами съ истото безпристрастье и откровенность и въ „*Напрѣдъкъ*“, както и въ „*Право*“, да разискваме разнитѣ и отъ голѣма важность за народа ни въпроси, за това можемъ да приведемъ най добъръ поручитель освѣнъ нашето минало още и опитностьта и вѣщината въ подобни въпроси на нашитѣ за напрѣдъ сътрудници, безъ обрѣчената помощь на които, исповѣдвами го, ний не бихме са наели изново на тази толкъзъ тѣжка и много по̀ голѣма отъ силитѣ ни длъжность — вѣстникарството.

„Въ „*Напрѣдъкъ*“ слѣдователно нѣма да работимъ само ний, въ неговата редакция ще зема живо участье и познатийтъ на нашитѣ сънародници г. П. Р. Славейковъ, а съ него още и други вѣщи пера, които улесненията отъ срѣдства би ни дали възможность да си набавимъ споредъ както сами ний и дѣлото изисква.

„А отъ това слѣдува че за постиганье на предначьртаната ни за народна полза цѣль, съ издаваньето на новийтъ ни вѣстникъ, не стига само горѣшото желанье отъ наша страна да послужимъ на народа си, но необходимо е и усердьето на на нашитѣ добри и родолюбиви съотечественници да ни помогнатъ чрезъ поддържаньето си. Отъ насъ, но и отъ приемътъ, който ще намѣри въ народътъ ни „*Напрѣдъкъ*“, зависи желаемата сполука за преуспѣваньето на листътъ и за удовлетвореньето на неговитѣ читатели“ и пр. (гледай брой I година 9-та).

---

67. Ржководитель *на основното учение.* Отдѣлъ на „Читалище“ за учителитѣ, учителкитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.— Това списание е почнѫло да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Цариградъ, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 24 броя, подъ редакцията на *Д. Цанковъ.*

Биографически бѣлѣжки за *Д. Цанковъ* се намиратъ при „*България*“ (гледай 1859 година).

„Вѣрно на программатa си „*Читалище*“ днесь се залавя по сериозно съсъ единъ прѣдмѣтъ, на който до сега твърдѣ малко обръщаше внимание, и който обаче е едничката и първа

причина на развитието на единъ народъ. Тоя прѣдмѣтъ е *основното или първоначалното народно учение;* и, като имахми честьта да ни натовари Настоятелството съ него, нека кажемъ коя ще ни е работата върху тоя прѣдмѣтъ.

„Никой не може опрѣдѣли епохата, отъ когато у народътъ ни се е родило желанието *да развива разума на челядьти си*; нъ сѣки помни и може да преброи годинитѣ, въ които сж се блъскали умоветѣ за да се достигне до лесното срѣдство за испълнюваньето на това желание. И вътрѣ около четирисе години какво гледаме да се извърши? — Извърши се това, дѣто на днешниятъ день видимъ, че и въ най малкото селце народътъ веке бълнува: училище! учитель!

„Честита сполука, наистина за единъ народъ! И какво ищемъ още отъ единъ народъ, който има веке убѣждението, че е длъженъ поддържя училище и учителитѣ му, ако нѣ само това: какво трѣбува да бжде това училище и какви трѣбува да бждатъ учителитѣ му? — За да достигне до първата сполука, народътъ го накара сношението му съсъ другитѣ народи. Нъ за да се наслаждава и съ втората, сиречь: да му бждатъ училището и учителитѣ каквото трѣбва да бждатъ, не зависи веке отъ него: това е веке исьуство, което влиза въ ржцѣтѣ на нѣколко души отъ народътъ, а пакъ тия нѣколко души трѣбува да се ржководжтъ.

„Като казуваме изобщо училище, учители, ний разбирами ония училища и учители, които се занимаватъ съсъ основното или първоначялното учение. А пакъ основно или първоначялно учение е такова, което направя дѣтето, наедно съсъ религиозното обучение, което трѣбува да му служи за правило на животътъ, да знае да чете, да пише, да смѣта, какво има и какво е станжло по свѣтътъ, което не е друго освѣнь първитѣ неизбѣжни орждия за развитието на разума на дѣцата.

„За да ржководи ония лица отъ народътъ, отъ които зависи щастието на това училище, Настоятелството на Читалището имъ прѣдлага тоя дѣлъ отъ списанието си, когото нарече: *Ржководитель на основното учение.*

„Да търси полѣзното за народътъ — ето главната цѣль на „*Читалище*“, и нѣма съмнѣние, че и *Ржководителятъ* му ще глѣда да направи народното училище и учителитѣ му полезни за народътъ. За тая цѣль, Ржководителятъ ще се занимава:

„1) Съсъ материалното устройство на училището, и

„2) Съ моралното и педагогическото управление на училището, на учителитѣ и на ученицитѣ.

„Освѣнь разсѫжденията относително за цѣльта си, Ржководителятъ ще помѣщава:

„1) Единъ Погледъ върху школскитѣ работи и расправии Българитѣ и у другитѣ народи;

„2) Едно прѣподаваньe на прѣдмѣтитѣ относително за сновното учение, и

„3) Учебницитѣ на основното учение, и критика върху имъ.

„Отъ това се види, че ний имами да правимъ съ управителитѣ и управителкитѣ на училището, съсъ учителитѣ и ителкитѣ, съсъ ученицитѣ и ученичкитѣ. На всичкитѣ тѣмъ бѫдемъ полезни, ще употрѣбимъ всичкитѣ възможни срѣдва, както ний, тъй и Настоятелството на Читалището. Нъ зка имъ и припомнимъ, че, за да бѫдемъ полезни, отъ тѣхъ искатъ двѣ нѣща: да се пишѫтъ *спомоществователи* на ководителятъ, и онія, които иматъ присърдце да вършѫтъ, вѣнь длъжностьта си, и общо добро, да се турѫтъ въ сноение съ насъ, било съ съразсѫжденията си върху прѣдмѣтътъ , било съсъ извѣстията си върху мѣстнитѣ школски работи расправии“ (гледай брой I).

---

68. Ступанъ, *земледѣлческо-економически листъ* (отъ ой 1-й, г. II до брой 6-й е нареченъ: „земледѣлческо-економически вѣстникъ“, а отъ брой 6-й, година II нататъкъ: „вѣстникъ домашенъ, за наука, економия и замледѣлие“). — Почнѫлъ да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫть рѣзъ първата година) и два пѫти (прѣзъ втората година) мѣсецътъ, излизалъ е двѣ години (къмъ всѣки номеръ отъ ървата годишнина е издадена и по една притурка), подъ реакцията на *Димитра В. Храновъ*. „*Ступанъ*“ е първия лгарски земледѣлчески вѣстникъ.

Димитръ В. Храновъ е родомъ отъ Лѣсковецъ, Търновско. тѣдъ свършванието срѣдно учебно заведение (1864 година), ій е учителствувалъ шесть години въ Лѣсковецъ и Разградъ, въ 1870 година заминѫлъ за Австрия да продължава обра-

зованието си и постжпилъ въ висшето агрономно завѣдение въ Крижевацъ, гдѣто свършилъ наукитѣ си прѣзъ 1873 година. На завърщанието си въ България, поканили сж го за учитель въ Видинъ, гдѣто учителствувалъ двѣ години. Въ началото на 1874 година започнжлъ издаванието на в. „*Ступанъ*“ отъ Видинъ, а прѣзъ 1875 година покойния Л. Каравеловъ, въ печатницата на когото се печаташе в. „*Ступанъ*“, поканилъ го да се сдружжтъ и да издаватъ заедно списанията „*Знание*“, „*Ступанъ*“ и други полезни книги. Слѣдъ свършванието на учебната година (1875) напуснжлъ Видинъ и заминжлъ за Букурещъ, гдѣто, слѣдъ като направилъ съ Л. Каравелова потрѣбнитѣ контракти, слѣдъ като заплатилъ половината печатница, започнжли задружно да издаватъ разни книги: *Кирилъ и Методий*, *Дѣтска библиотика* и др. и продължавали издаванието на „*Знание*“ и „*Ступанъ*“ до Априлий 1876 година, когато избухнж въстанието въ България. Отъ 1 Февруарий 1878 година Д. В. Храновъ билъ назначенъ за чиновникъ особыхъ порученій при първия Пловдивски Губернаторъ Полков. Шепелева и тая длъжность испълнявалъ до 1 Юний сжщата година, когато билъ назначенъ за съвѣтникъ по казеннымъ дѣламъ въ тогавашната Сливенска Губерния. Прѣзъ Октомврий сжщата година, когато се събрали въ Пловдивъ делегатитѣ на Великитѣ Сили за изработванието на Румелийския Органически Уставъ, билъ повиканъ въ Пловдивъ отъ Русскитѣ делегати, Княза Цертелева и Полк. Шепелева, въ качество на драгоманинъ, до като Европейската Коммиссия свърши работата си. На 1 Юний 1879 година, той билъ назначенъ за началникъ на отдѣлението въ Дипломатическия Отдѣлъ въ София, а послѣ въ Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията. Тази длъжность испълнявалъ до Юний 1880 година, когато билъ испратенъ приврѣменно за Секретаръ на Българ. Княж. Дипломатическото Агентство въ Бѣлградъ, гдѣто стоялъ до Май 1881 година, слѣдъ което билъ назначенъ за Главенъ Секретаръ въ Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията, която длъжность испълнявалъ до откриванието на Министерството на Общитѣ Сгради, Земледѣлието и Търговията прѣзъ Юлий 1882 година, гдѣто билъ назначенъ за Главенъ Секретаръ и приврѣменно управлявалъ това Министерство. Съ откриванието на Кодификационната Коммиссия прѣзъ 1884 година билъ назначенъ за членъ въ тая ком-

иссия и испълнявалъ тая длъжность до закриването ѝ (1885 година). Въ това врѣме Негово Блаженство Екзархътъ го поканилъ за дѣловодитель по учебното дѣло въ Македония и Одринския вилаетъ, която длъжность испълнява и днесъ. Въ врѣме на учителствуването му въ Разградъ (1869 година) г. Храновъ съ тамошнитѣ младежи е основалъ за първъ пѫть читалище, на което билъ избранъ за прѣдсѣдатель и подъ надзора на което се намѣрвали селскитѣ училища тамъ. Прѣзъ вѣгодишното му учителствуване въ Видинъ билъ сѫщо прѣдсѣдатель на тамошното читалище, което на свои срѣдства е поддържало нѣколко селски ученици, които сѫ се учили въ Видинското классно училище, като имъ бѣше наело особенна къща за живѣние. Прѣзъ 1868 година Д. Храновъ (заедно съ С. И. Попова) съставилъ първъ *Словарь Французко-Българско-Турскы*, Руссе, 1868 г. Писалъ е по разни въпроси въ списанията и вѣстницитѣ: „*Знание*“ (гледай 1875 година), „*Училище*“ (гледай 1871 год.), „*Читалище*“ (гледай 1870 г.) „*Право*“ (гледай 1866 година), „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1873 г.), „*Стара-Планина*“ (гледай 1876 година) и пр.

Ето какъ редактора обяснява потрѣбата на единъ земледѣлчески листъ, какъвто е „*Ступанъ*“:

„Жалостни и тѫжни гласове са чуватъ на сѣкадѣ изъ отечеството ни, че сиромашията и бѣдността отъ день на день е повече и повече растѫтъ помежду народа. Да ли ще се намѣри нѣкой, който да не е разбралъ още, че ніе отъ година на година падаме матеріялно! Но да се оплакваме и да казваме само, че сме сиромаси, че *алжшь-веришь* нѣмало, че добритѣ години сѫ минѫли, че Господь си дигнѫлъ берекетя отъ насъ и много други такива, а да не премисляме за подобряването на веществennото си благосъстояніе, то ще рече, че ние сами не си желаемъ доброто. За да прѣдваримъ по голѣмото зло, що ни чака, и да спремъ сиромашията, която е дошла до врата ни, изисква са да промислимъ за поправянето на веществennото си благосъстояніе и обогатяваніе, отъ които зависи и унапреднуваніето ни въ умственно и нравственно отношеніе.

„Земледѣліето е майка на сичкитѣ искуства и на сичкитѣ богатства; то е темель, на който са зида веществennото благосъстояніе на една държава, на единъ народъ; то е най-гла-

венъ изворъ за народното обогатяваніе. Сичко цъвти въ онъзи държава, въ която цъвти земледѣліето. У сички днесь просвѣщенни и напреднѫли народи, земледѣліето са е сматряло и са сматря като главно условіе за матеріялното подиганіе и обогатяваніе на една страна. Никоя друга търговія или занаятъ не сѫ до толкова сигурни каквото земледѣліето. Това е доказано.

„По-голѣмата часть отъ нашія народъ са занимава съ замледѣліето, което е главенъ поминъкъ въ отечеството ни. У насъ е то, което поддържа почти цѣлія ни народъ, — то е главната наша подпорка. Отслабва ли земледѣліето, отслабватъ и сички други занаяти и търговія; това и самитѣ търговци и занаятчіи знаятъ.

„Земята никога не се отказва да ни награди тройно и четворно за положенитѣ около нея трудове. Нашата земя е доста плодородна и богата; въ нея лѣжи богатство, отъ което не знаеме да са ползуваме. Това произлазя отъ неумѣяніето и незнаніето ни. Сѣкій знае какъ стоимъ съ нашето земледѣліе, до колко е усъвършенствувано въ сравненіе съ другитѣ напреднѫли страни. Нашето земледѣліе и скотоводство сѫ такива днесь, каквито сѫ биле преди хиляда години. Ето направихѫ са и у насъ желѣзници, и европейцитѣ ще надойдѫтъ да ни купятъ земитѣ, та като вѣщи въ земледѣліето, ще усвоятъ най хубавитѣ ни мѣста, отъ които ще са обогатятъ. Ами ніе? Ніе, ако не са приготвимъ, ще стоимъ съ сгърнати рѫцѣ, ще глѣдаме и, като не вѣщи въ този най главенъ занаятъ, ще имъ бѫдемъ само прости работници.

„Дошло е врѣме да разберемъ тъзи истина, и ако не са погрижимъ да поправимъ до-сегашнія си вървежъ, то ни чака по голѣма сиромашія, за предварваніето на която са изисква побързваніе.

„Когато е тъй, то трѣбва да обърнемъ серіозно вниманіе върху земледѣліето, и да търсимъ срѣдства за по-лесното му работеніе, да са ползуваме повече отъ колкото до сега сме са ползували. А за да постигнемъ туй, то са изисква умѣяніе и знанія. Книгитѣ и вѣстницитѣ по земледѣліето, въобще по ступанството, много спомагатъ за въздиганіето и подобряваніето на замледѣліето и домашно-економическото състояніе. Обладани отъ таквази мисъль, рѣшихме са да почнемъ издаваніето на единъ Земледѣлческо-Економически листъ „*Ступанъ*“, потрѣбностьта на който, мислимъ, неможе никой да откаже. „*Ступанъ*“

(е са занимава исключително съ земледѣліето, скотоводството, эпринарството, пчеларството, съдружаваніето, домашната екоомія, въобще съ ступанството. За сега *Ступанъ* ще излазя цинъ пѫть па мѣсецъ по една книжка отъ една печатна кола а 4-на на този форматъ; годишна цѣна едно бѣло меджидіе. .ко видиме, че спомоществователитѣ са поумножатъ, то ще очнемъ да го издаваме или два пѫти на мѣсецъ, или съ по дна притурка. Туй зависи отъ спомоществователитѣ, които сѫ уша на единъ листь. Ніе умоляваме нашитѣ на сѣкадѣ чиалища, дружества и родолюбиви съотечественници, да се потараятъ и съберѫтъ спомоществователи за този за първи пѫть здаванъ на езика ни земледѣлческо ступански листь. Нашитѣ италища и дружества ще испълнятъ една отъ святитѣ си лъжности, като са погрижатъ да распрѫснатъ измѣжду селеитѣ този листъ. *Ступанъ* ще бѫде не по малко полезенъ и а гражданитѣ.

„Умоляватъ са настоятелитѣ на „Ступанъ", били читалища, ружества или частни лица, да побързатъ и ни отговорятъ, олкото се може по скоро, по колко листа да имъ пращаме. Іисма, дописки и спомоществованіята ще са испращатъ до -на Р. И. Блъскова въ Руссе, или до издателя въ Видинъ.

„Ако този листъ са посрѣщне благосклонно отъ нашитѣ ьотечественници, и ни насърдчатъ съ повечко спомоществоатели, тъй щото да може да са поддържа, ніе отъ наша си грана ще са потрудимъ да изработимъ и други книги по землеѣліето, скотоводството и т. н. Трѣбва да са увѣримъ че такива ниги за насъ сѫ не само потрѣбни, но и необходимо нуждни. Це ли са зематъ думитѣ ни въ вниманіе отъ нашитѣ добри ьотечественници, туй оставяме на времето да го покаже" (гл. рой I, година I).

1875 година.

69. Българский Народенъ Календаръ (гледай „*Лѣтоструй*" 869 година).

---

70. День, *научно политическо списанье.* — Почнѫло е а излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Февруарий, единъ пѫтъ ъ седмицата, излизалъ е до Панагюрското въстание, когато Цариградското Правителство го уничтожи, подъ редакцията на

С. С. Бобчевъ и *Г. Л. Голчевъ*. Първитѣ 29 броя отъ „*День*“ сж редактирани отъ *Бобчевъ*, а останжлитѣ — отъ *Голчевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бобчевъ* се намиратъ при „*Марица*“ (гледай 1878 година).

Г. Л. Голчевъ е роденъ въ градъ Калоферъ на 1848 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, гдѣто свършилъ III классъ, при учителитѣ Ботю Петковъ, Сотиръ Зафировъ и Славиди а подиръ на 1862 година, заедно съ сегашний Врачански Митрополитъ и др. заминжлъ да се учи въ Римъ, испратенъ отъ тогавашнитѣ българи — униати въ Цариградъ. (При българо-униятската църква имало и приготовително училище за онѣзи, които щѣли да се испратжтъ за повисоко образование въ странство). Тамъ е изучвалъ класическитѣ мжже и е свършилъ философский курсъ. Въ 1868 година завърнжлъ се въ Одринъ и постжпилъ за учитель въ тамошната новоотворена българо-католическа гимназия, гдѣто е и понастоящемъ. Прѣзъ 1882 год. Голчевъ е подкачилъ да редактира в. „*Смѣшилю*“. Прѣзъ 1885 година той е редактиралъ шесть мѣсеци в. „*Рашето*“, а на 1886 година е редактиралъ в. „*Чеплю*“. Той е писвалъ по разни въпроси въ „*Шутошь*“ (гледай 1873 година), „*Источно Врѣме*“ (гледай 1874 година) и въ гърцкий вѣстникъ „*Фими*“ и „*Θраки*“. Написалъ: *Злочеста Милка или самоволна жъртва за любовь*, 1873 година; *Цеко или освобождението на българский народъ*, драма въ V дѣйствия, 1883 година; *Юнацитѣ на съединена България*, поема ямбическа ⏑—/⏑—/⏑—/⏑—/⏑—/⏑ съ единадесеть слога и съ три ритми по подражание на Дантескитѣ стихове, 1888 година; *Грамматика за Българский языкъ* въ три части: *Словопроизведение, словосъчинение и правописание*, Одринъ.

„Честити сме днесь като поченваме издаванье-то на бжлгарско-то научно-политическо списанье *День*. Въ тоя случай считаме за пжрва своя джлжность да поднесемъ горѣща-та си благодарность и признателность на Царщина-та, която благоволи да ни позволи издаванье-то му.

„Не щѣмъ да влѣзваме въ джлги и широки расправяния за важность-та на едно такова списанье, каквото е *День*, и

за полза-та, която може то да принесе на нашия народъ, като се списва съ отборъ, сполученъ и положителенъ материалъ. Всички наши разумни сжнародници сж вече увѣрени че единъ отъ силни-тѣ двигаче за истжщяванье-то, за доброчестина-та и за приготвянье-то добра бжднина на единъ народъ сж и хубави-тѣ списания. Всички сж напжлно сжгласни че онова, което трѣбва да прибжрзаме да дадемъ на народа си, то сж такива знания, които хвжрлятъ колко-годѣ свѣтлина въ потемнялата срѣда на тоя народъ, които му посочватъ, кое трѣбва да пригжрне, а отъ кое трѣба да бѣга като отъ чума; които искоренятъ негови-тѣ предразсждъци и приготвятъ въ него добра нива за богата жътва; които го водятъ изъ пжтя на истинни-тѣ му интереси, съ една речь, които го издигатъ отъ испаднжло-то положение въ което са той нахожда.

„За постиганье-то на това хубаво нѣщо работятъ мнозина отъ наши-тѣ знатни вече книжовни сжнародници. Съ издаванье-то на едно ново списанье, намѣрение-то ни е да са притури единъ дѣлъ повече при тѣхни-тѣ залѣгания. Като работа-та е много и мжчна, то има потрѣба и отъ повечко сждинени сили.

„*День* ще са списва отъ единъ нашъ сжнародникъ, който е доста познатъ на бжлгарска-та читающа публика по свои-тѣ чистонародни начала. Нѣколко-годишнината му дѣятелность въ книжовно-то и публицистско-то поле е доказателство на това. Нека приложимъ още че сме влѣзле въ споразуменье и съ други нѣкои наши книжовни работници, които приеха на драгосжрдце да украсяватъ съ трудове-тѣ си наше-то списанье.

„Программа-та на *День* е споредъ както слѣдва:

„I. *Научевъ отдѣлъ:* — Въ тоя отдѣлъ ще са вмѣстяватъ статии за народно-то просвѣщение въ наша-та татковина, за наши-тѣ училища и вжобще по наука-та.

„II. *Икономический отдѣлъ*: — Статии по политическа-та и домашна икономия, по промишленность-та, по тжговия-та, по земеработенье-то и пр.

„III. *Книжовенъ отдѣлъ*: — Статии по книжнина-та, стихотворения, животоописания и нови книги.

„IV. *Политический отдѣлъ*: — Раздѣля се на двѣ части: „*Вжншни новини и Вжтрѣшни новини*. Послѣдни-тѣ ще обематъ всички-тѣ областни и мѣстни случки, свѣдѣния по народо-черковни-тѣ ни работи и проч.

„V. *Смѣсь*: — Въ тоя отдѣлъ ще влѣзватъ разни любопитни свѣдѣния за изнамѣрвания, открития и други любопитни нѣща“ (гл. брой I, статията отъ управлението).

По-долу отъ това има една бѣлѣжка отъ страна на редакцията, която привеждамъ тукъ изцѣло:

„*День* е названье-то на това списанье, което са възлагамъ да го списвами и уреждами.

„*День* е дума еднозначуща съ дума-та *свѣтлина*. Денесирѣчь свѣтлина, е главния задатъкъ, който си полагами отднесь като земаме врѣзъ себе една толкозъ тежка служба.

„Ний не щемъ да давами дебели и тлъсти обѣщания на читатели-тѣ си за преминѫлата и за бѫдѫща-та наша дѣятелность, за начала-та, на които служимъ и за цѣлта, която водимъ. Ний не сми отъ онѣзи, които обичатъ само да проглушаватъ свѣта съ голѣми думи. Ний обичами краткость-та, ясность-та, положителность-та и разумность-та во всичко! Ний обичами да оставямъ на работи-тѣ ни да говорятъ за насъ.

„Свѣтлина! Това е нашия задатъкъ.

„Свѣтлина ще са мѫчимъ да внасями во всички части на нашия народенъ животъ, во всички наши потрѣби, во всички наши предприятия. Свѣтлина ще са трудимъ да хвърлимъ ний врѫзъ всички предмети до които досегне наше-то перо.

„Това ще са мѫчимъ да постигнемъ постепенно и не сами. Защото, както видятъ читатели-тѣ отъ този първий брой, съ насъ заедно ще работятъ хора вѣщи, кадърни и вече познати съ многозаслужившa-та си дѣятелность.

„Мислимъ да не са лъжемъ ако кажемъ че въ полутъмнина-та, въ дрезгава-та атмосфера, която покрива нашия народо-черковенъ животъ, свѣтлина-та е пѫрва-та ни необходимость. Около себе си ний призовавами всички, които обичатъ свѣтлина-та. Поздравъ до тѣхъ“! (гл. сѫщото мѣсто).

71. Знание, *издание за наука и литература*. — Почнало е да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзло е цѣло годишно течение и 8 броя отъ втората годишнина (тѣзи 8 броя, мислѫ, сѫ издадени слѣдъ освобождението на България — въ гр. Търново), подъ редакцията на *Любена Каравелова*.

Любенъ Каравеловъ е роденъ въ Копривщица прѣзъ мѣсецъ Ноември 1837 година. До 18-та си година той се е училъ въ тогавашното българско училище въ Копривщица, подиръ което отишълъ въ Пловдивъ по желанието на своитѣ родители и на Каршияка като си хвърлилъ Коприщенскитѣ потури и контохчето, които замѣнилъ съ гърцки каравани, съ сини чорапи и моравъ фесъ, постжпилъ въ гърцкото училище. Тукъ е стоялъ двѣ години и е посѣщавалъ гърцкото училище; слѣдъ това отишълъ при баща си въ Копривщица и заедно съ него е посѣтилъ цѣла България, часть отъ Македония, Сърбия и всичкитѣ по прочути панаири (баща му е билъ бегликчия), въ която забиколка той е помагалъ на баща си, но въ сжщото врѣме е събиралъ разни народни пѣсни, гатанки, пословици и пр. Слѣдъ това Любенъ е станжлъ абаджия въ Одринъ, а подиръ въ Цариградъ въ една търговска кантора. Въ 1858 година той оставилъ Цариградъ и се отзовалъ въ Москва, наелъ единъ частенъ учитель да го учи на русски и се приготовлявалъ да постжпи въ военното училище. Обаче той не е постжпилъ въ военното училище, а се е занимавалъ частно и е билъ воленъ слушатель на филологическия факултетъ въ Московския университетъ. Въ Москва Любенъ е живѣлъ деветь години и въ продължение на това врѣме той се занимавалъ съ литературата: писвалъ е въ разни русски журнали (най-много въ „*Библіограф. Записки*“, „*Русскій Вѣстникъ*“ и „*Петербур. Вѣдомости*“) за България и Българитѣ. Въ 1867 год. Любенъ е оставилъ Москва и отишълъ въ Бѣлградъ, гдѣто въ продължение на една година не само е говорилъ на сърбски, но и писалъ статии, критики и повѣсти на тоя языкъ (въ списанието „*Млада Србадија*“ и др.). Между другитѣ той написалъ: *је ли крива судбина* и *Из мртвога дома*. Слѣдъ обнародваната отъ него статия въ единъ русски вѣстникъ, подъ заглавие *Сърбский министръ Цукичь*, Сърбското правителство го намразило и слѣдъ убийството на княза Михаила, той билъ обвиненъ като съучастникъ въ това убийство и Маджарскитѣ власти въ Пеща го хвърлили въ затвора, гдѣто прѣстоялъ шесть мѣсеци. Слѣдъ като го освободили, той отишълъ въ Букурещъ и подкачилъ да издава в. „*Свобода*“, по късно прѣименуванъ на „*Независимость*“; първия брой на тоя вѣстникъ излѣзнжлъ на 7 Ноември 1869 год. Слѣдъ прѣстанването на „*Независимость*“,

Любенъ Каравеловъ въ 1875 год. е подкачилъ да редактира списанието „*Знание*“. Въ врѣме на Сърбско Турската война той билъ прѣдводитель на една чета. Въ 1877 год., въ врѣме на Русско-Турската война, той заминѫлъ за Копривщица и Пловдивъ, слѣдъ туй въ Търново, гдѣто е подкачилъ отново „*Знание*“. Прѣзъ зимата на 1878 година той се прѣмѣстилъ въ Русчукъ, гдѣто е умрѣлъ на 21 Януарий 1879 година вслѣдствие на гръдна болѣсть. Погрѣбението му е станѫло едно отъ най-тържественнитѣ. Любенъ Каравеловъ е написалъ слѣдующитѣ повѣсти и раскази: *Богатиятъ, Сиромахъ, Мѫченикъ, Нешо, Божко, Сирото Семейство, Горчива Сѫдба, Дончо Войвода, Турски Паша, Неда, Стана, Слава, Послѣ Отмѫщение, Тукъ му е краятъ, На чуждъ гробъ безъ сѫлзи плачатъ, Записки за Бѫлгария и Бѫлгарите, Хаджи Димитръ* (драма), *Пѫтуване по Стара Планина, Хаджи Ничо, Маминото Детенце, Главчо, Бѫлгаре въ старо врѣме.* Издаде *Дѣтска Библиотека*, сборника — *Соколъ*, а прѣвелъ е *Разкази за старовремените хора* и написалъ на русски *Памятники народнаго быта Болгаръ*, Москва 1861 година и пр. Съчиненията на Любенъ Каравеловъ подкачихѫ да се издаватъ подъ редакцията на *З. Стояновъ* и до сега сѫ излѣзли 8 тома. При все че *З. Стояновъ* отъ одавна се е поминѫлъ, мислѭ, че съчиненията на Каравеловъ трѣба да продължаватъ да се издаватъ, защото Министерството на Народното Просвѣщение е помогнѫло парично за до сега излѣзлитѣ томове.

Ето съ какво намѣрение Каравеловъ е подкачилъ издаването на „*Знание*“:

„Знанието е сила. Бекопъ казва, че человѣкъ може само тогава, когато знае. И наистина, дѣйствителностьта или историческите факти отдавна вече сѫ доказале на человѣчеството, че благосѫстоянието на единъ народъ или на единъ человѣкъ зависи исключително отъ суммата на знанието, съ които са тие ползоватъ. Ако духовното око е закрито, то и физическото благосѫстояние на человѣкътъ не е въ състояние да вѫрви напредъ. Съ една дума, физическото благосѫстояние е тѣсно свѫрзано съ умственното развитие, слѣдователно знанието е предтеча на сѣко едно погресивно движение, т. е. на сѣко щастие и добро. Образованиятъ човѣкъ има въ ржцете си

всѣвъзможни срѣдства да отстрани сѣко едно препятствие, което му стои на пжть и което му недозволява да са ползова отъ даровете на природата и отъ онзи могжественъ капиталъ, който е сжбранъ и обработенъ отъ умното и енергическото човѣчество; а необразованната личность не може ни да си представи, че сжществува на свѣтътъ по-добаръ и по-щастливъ животъ, защото неговиятъ кржгозоръ е тѣсенъ и защото неговите понятия за различни предмѣти сж младенчески. Така напримѣръ, образованното човѣчество пжтува лесно, работи малко, искарва много, живѣе добре и ползова са отъ сѣки единъ предмѣтъ; а необразованниятъ човѣкъ оре съ своето допотопно рало, работи съ кржвавъ потъ на челото, не знае отъ дѣ да купи и дѣ да продаде, унищожава полезното, покровителствува на вредителното и пр. Изъ сичкото това вие видите, че отъ знанието зависи почти сичко. Но човѣкътъ както и растението, има потрѣбность отъ здрава и животворяща храна, защото неговите нравственни сили трѣбва да стоятъ на здраво основание. Положителните науки или истинното знание ни разказватъ само онова, щото е истинно, очистено и пречистено и щото не излазя изъ кржгътъ на природнитѣ закони, т. е. щото е плодъ не отъ убийственното вжображение, а отъ зрдавиятъ разумъ. Пжрвиятъ параграфъ на това знание говори така: „човѣкътъ трѣба да са научи да мисли здраво, да работи малко, да добива много и да живѣе добре“. Съ една дума, разумната наука е джлжна да даде на човѣкътъ маша, за да не рови огжньтъ съ ржцете си. И наистина, кой изъ васъ не ще да са сжгласи съ назе, че е милионъ пжти по-приятно и по-полезно да пжтува съ железницата, нежели съ кираджийски конь; че е милионъ пжти по-лесно и по-спорно да шие съ машина, нежели съ тѣжкиятъ напжрстекъ; че е милионъ пжти по-полезно да се обяснява писмено съ своятъ сждружникъ за своите тжрговски дѣла, нежели да ходи самъ да го тжрси и да са сжвѣтова съ него лично; най послѣ, че е милионъ пжти по-полезно да си купи за грошъ или за два книга и да извлѣче изъ нея щото му е потрѣбно, нежели да ходи да тжрси сжвѣти отъ по-умните хора и да записва тѣхните мнѣния. Трѣба да кажеме и това, че днесъ даже и нравственнитѣ начала не могатъ вече да се одржжатъ надъ развалините на философските системи, които сж ги свѣзвале до сега. Природнитѣ науки прислѣдоватъ вжображението на сѣкаде. Освенъ това, честното, нелицемѣрното или

положителното знание възвишава човѣка и накарва го да бѫде полезенъ, и на себѣ си, и на ближнияъ си, т. е. да са старае не само за своята лична полза, но и за ползата на онова общество, въ което той живѣе и отъ което зависи неговото лично щастие и съществование. Който желае щастие за себѣ си, той трѣба да го желае и за ближнияъ си, защото неговата личность е тѣсно свързана съ обществото. Отъ природата човѣкъть не получава никакво понятие за доброто и за злото, за полезното и за безполезното, за нравственното и за безнравственното, за своите обязанности камъ обществото и за превъзходството на едно чувство надъ друго. Сичките тие добродѣтели са появляватъ слѣдъ врѣме, когато човѣкъть влѣзе въ обществениятъ животъ и когато се срѣщне съ многостранните свои нужди. Нека ни бѫде дозволено да кажеме и това, че само онова, щото увеличава щастието на човѣкъть, или онова, щото умалява неговите мъки, страдания, старания и тѣжакъ трудъ, може да са нарѣче истинна добродѣтель. Сичко, щото принася вреда, е противоположно на доброто, на човѣческиятъ напредокъ и на истинното щастие. Още Платонъ е казалъ, че „порокъть“ происхожда отъ незнанието. А. Хелвециусъ говори слѣдующето: „Който желае да подигне нравственостьта на човѣкъть, той е дължанъ да избере за своята цѣль два, само два пѫтя. Изпърво, той е дължанъ да устрой работите така, щото вигодите на сѣкого да са съображаватъ съ вигодите на другитѣ; а второ, да отстрани невѣжеството, което препятствува на хората да видатъ, въ какво са заключава тѣхната собствена полза“. И така, сѣка една добродѣтель, която причинява на човѣчеството страдания, мъки и неволи рано или късно трѣба да падне, защото нейното основание е гнило и безчовѣчно. Изъ сичкото това се види, че нашите нравственни чувства получаватъ своето начало изъ въспитанието, изъ образованието, изъ общественното положение на човѣкъть и изъ нелицемѣрната и здравата наука. Дѣтето се старае да съедини своите удоволствия съ мислите на майка си, момчето — съ мислите на своето семейство, възрастниятъ човѣкъ — съ мислите на обществото, а разумниятъ гражданинъ — съ мислите на сичкото честно, разумно и доброжелателно човѣчество. И така, съврѣменното човѣчество очѣква твърде много отъ правилното воспитание, отъ истинното образование и отъ положителното знание. Ако вникнеме малко по-дълбоко въ разви-

тието на своятъ собственъ умъ и въ ходътъ на умственното развитие на цѣлото човѣчество, то, ние мислиме, сѣкиму ще да стане ясно, че изучението на природните науки е било главенъ источникъ на човѣческиятъ напредокъ и на съвременното разумно движение на образованните общества. Нека говори кой що ще, а ние ще да кажеме, че съвременната цивилизация е обязана исключително на естественнитѣ науки и на положителното знание. Книгопечатанието е спасило отъ погибельта плодовете отъ умственниятъ трудъ на човѣчеството и обезпечило е ходътъ на бъдѫщиятъ прогресъ; изнамирането на барутътъ и на другите военни принадлежности е направило невъзможно тържеството на дивите племена и на варварските нашествия; силата на пáрата е сближила народите и развила е търговията до необикновенни размѣри; безчислените открития въ механиката съ дале значителенъ вѫрвѣжъ на промишленнията елементъ, който е проникналъ въ общиятъ ходъ на нашата днешна цивилизация; успѣхите на физиологията и на анатомията съ захванале да принасятъ грамадна полза на човѣчеството и болѣстиге отъ день на день губатъ своята страшна сила; най послѣ, успѣхите на астрономията, на геологията, на химията и на физиката съ убиле вече убийственнѣите суевѣрия и грубиятъ фанатизмъ и освободиле съ човѣческиятъ умъ отъ дълговѣчната егоистическа тяжесть. Историческите събития ни убѣждаватъ, че човѣчеството е получило изъ природните закони даже и своята вътрѣшна сила, която се нарича „нравственно преимущество на човѣкътъ“. Въ оние времена, въ които умътъ са е хранилъ само съ идеална философия, човѣчеството е страдало много повече, отъ колкото въ времената на крайното невѣжество. Религиозните борби въ различни господарства, испанската инквизиция, езуитското християнство, католическото благонравие и пр. съ отправиле на другиятъ свѣтъ повече жертви, нежели сичките заразителни чуми, холѣри и пр. Доказано е вече, че оная мораль, която са проповѣдва отъ оние хора, които са отказватъ отъ мирските суети за спасението на душата си, или отъ оние щастливи същества, конто извлѣкватъ своята риторика изъ мазните обѣди, почти сѣкога е убивала прогресивните движения на народите и доводила е своите ученици и слушатели до крайна глупость. Ето защо една отъ най-главните обязанности на съвременната наука е да обяви рѣшителна война и на фалши-

вите риторически фрази така сѫщо, както я е тя обявила вече и на невѣжеството. „Оние, които са рѣшавать да убиватъ умственните сили на човѣкътъ, трѣба да са наказватъ така сѫщо, както и оние, които убиватъ тѣлото“, говори тая наука. Ние казахме вече, че умственното богатство е главниятъ источникъ на материалното благосѫстояние и на нравственността. Послѣ сичкото това ние трѣба да заключиме, че ако единъ народъ желае да улучши своето материално благосѫстояние, той трѣба по-напредъ отъ сичко да развие своятъ умъ, т. е. да расшири своето знание и да са подчини на здравиятъ разумъ. Разбира са, че ако единъ народъ желае да дойде до подобно самосѫзнание, то нему сѫ потрѣбни школи, книги и вѣстници. А имаме ли ние подобни школи, книги и вѣстници? На тоя въпросъ сѣки отъ насъ трѣба да отговори отрицателно. А какво трѣба да правиме сега? — Европейските народи сѫ работиле достаточно и изработиле сѫ доволно много; а ние сме дължни да превождаме, да заимствуваме, да извлѣкаваме, да четеме и да са учиме. Въ послѣдните двайсетъ години науката е направила почти по цѣла Европа голѣми успѣхи, защото на природните знания е дадена свободна воля и защото здравиятъ разумъ е одържалъ побѣда надъ по-напреднята схоластическа и умозрителна философия, слѣдователно ние имаме възможность да избираме само онова, щото е вече пресѣяно и щото нѣ сѫдържа въ себѣ си никакви примѣси. Разбира са, че при днешнйото наше положение и на нашиятъ народъ е потрѣбенъ такъвъ органъ, въ който би са сѫсрѣдоточвале слѣдствията отъ гореказанниятъ интересъ и който би служилъ като оглѣдало на сѫвременната наука и знание. Ето защо ние са рѣшаваме да захванеме изданието на тоя научно-литературенъ вѣстникъ и да опознаеме нашите братя, до колкото позволяватъ силите ни, съ най-необходимите сѫвременни литературни и научни произвѣдения. Въ сегашнйото време подобни издания сѫществуватъ почти у всичките европейски народи и народности. И така, нашето намѣрение са заключава въ слѣдующите петъ параграфа: 1) Ние желаеме да дадеме въ ржцете на бѫлгарскиятъ народъ такъвъ единъ сборникъ, който би го опозналъ баремъ колко-годе съ сѫвременната наука и знание; 2) Ние желаеме да изнесеме предъ очите на бѫлгарската публика онова учение, което е припознато за велико, за полезно и за животворяще отъ сичките здравомислящи хора; 3) Ние

мислиме да изнесеме на видѣло сичките добри и лошави страни на нашата народность и да очистиме полезното отъ безполезното; 4) Ние ще да употрѣбиме сичките си сили да опознаеме бѫлгарете съ животътъ на другите европейски народи; 5) Ние ще да са мѫчиме да бѫдеме полезни не само на учениците и на учителите, но и на тѫрговците. За да достигнеме своята цѣль, ние ще да помѣщаваме. 1. *Словестность.* Бѫлгарски литературни произведения, т. е. стихотворения, романе, повѣсти и разкази. 2. *Наука.* Статии исторически, етнографически, географически и пр. 3. *Природни науки.* Статии изъ зоологията, изъ ботаниката, изъ физиологията, изъ медицината и пр. 4. *Селско стопанство.* Подъ тая рубрика ще да се помѣщаватъ такива статии, които са отнасятъ до домашното благосѫстояние вѫобще. 5. *Тѫрговия.* Тѫрговски извѣстия. 6. *Критика и библиография.* Обозрѣние на по-главните бѫлгарски книги и на нѣкои по-важни чуждестранни сѫчинения. 7. *Разни.* Различни открития и научни извѣстия.

„Н. В. Тука сме дѫлжни да кажеме, че въ нашиятъ вѣстникъ са не присматъ такива статии, които би имале политически характеръ и които би нападале както на частни личности, така и на което да е правителство. Нашиятъ вѣстникъ ще да се занимава исключително съ научни предмѣти и ще да разглѣдва такива въпроси, които вѫобще иматъ чисто-научень характеръ". (глѣдай прѣдисловието стр. III — V).

---

72. Китка. — Това списание е почнѫло да излиза въ Виенна, неизвѣстно въ какъвъ срокъ, излѣзла е само една книжка, подъ редакцията на *Иванъ Радневъ Зриновъ*. Списанието има за мотто слѣдующето: „Человѣкъ безъ ученіе, приличя като птица безъ крила и, като риба безъ вода".

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Иванъ Зриновъ* се намиратъ при *„Правдолюбъ"* (гледай 1889 година).

Програмъ.

„Китка" ще излиза на бѣлый свѣтъ само и само и, ще ся труде да дава на народа ни: добри полѣзни и научны знанія, кои-то ще ся пишятъ по единъ простъ и вразумите-

ѣнъ стилъ (слогъ); тъй щото кога-то добрый-тъ читатель я пріемне на ржцѣ и, похване да прочита, да усѣща съ услажденіе благоуханна пріятна миризма отъ знанія.

„Въ „Китка“ ще има всѣкаквы миризми и какви не искашъ; миризми: отъ трандафилъ, босилекъ, здравецъ, карамфилъ, липовъ цвѣтъ ако искате и бодилъ ще се намѣрва и, „Китка“ споредъ врѣмето, нѣкои пѫть ще бѫде накичена съ благоуханно цвѣтіе; а нѣкои и размѣсена съ бодилъ. Читательтъ е свободенъ, което цвѣтіе му ся порѣвни, него да мирише.

„Китка“ ще бѫде развързана, отъ копринениятъ си конецъ, на всичкы учены, а особенно на градскы и селскы, учителіе, които желаятъ да излиза „Китка“ съ пѫстро и пріятно читмо.

„Китка“ на колко пѫти ще излиза въ годината, за сега остава неизвѣстно.

„Китка“ всесърдечно желай на народа си: добъръ успѣхъ и исполинскы напрѣдъкъ въ наукѫтѫ!“ (гл. брой I, стр. 1 — 2).

---

73. **Михалъ**, *сатирически и юмористически вѣстникъ*. Почнѫлъ е да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѫтъ въ седмицата, излизалъ е около три мѣсеци, подъ редакцията на *С. Заимовъ*.

Стоянъ Петровъ Заимовъ се е родилъ въ Чирпанъ на 15-й Августъ 1855 година. До навършвание деветата си година е живѣлъ въ село Трикмешлий, близо до Чирпанъ. Първия му учитель е билъ даскалъ Иванъ Лангерата, който училъ и наустница, псалтиръ и псалтика. Слѣдъ двѣгодишно такъв учение, Заимовъ напустнѫлъ селското училище и постѫпилъ в Чирпанското взаимно училище при даскалъ Ив. Каревъ. Ка свършилъ таблицитѣ и битописанието при Карева, той пост пилъ въ триклассното Чирпанско училище, управлявано и рѣждано отъ даскалъ Янка Кочевъ, тогава най-учения Даск въ цѣлата Чирпанска нахия, гдѣто въ продължение на години свършилъ тритѣ класса на това училище. Прѣзъ 1867 постѫпилъ въ V-о классното Старо-Загорско училище и с шилъ пълния курсъ на това училище. Въ началото на 18

сѫ се нарѣдили *тайнитѣ комитети* въ Чирпанъ и Стара-Загора, за котиеръ на които до 1870 година е служилъ Заимовъ, заедно съ Наню Таневъ Кожухаровъ и Асенъ Ивановъ Русселиевъ. На 15 Юний 1870 год. подъ конвой и пѣшкомъ билъ испратенъ въ Чирпанъ, а отъ тамъ въ Трикмешлий; но още прѣзъ мѣсецъ Августъ той отишълъ въ Пловдивъ, постѫпилъ въ педагогическия классъ на тамошното училище, гдѣто въ срѣдата на 1871 година издържалъ отличенъ испитъ и се условилъ за учитель въ Хасково, кѫдѣто е прѣстоялъ двѣ години нарѣдъ. Дълбоко забърканъ въ дѣлата на *тайнитѣ български комитети*, прѣзъ 1873 година мѣсецъ Май, Заимовъ билъ арестованъ отъ турското правителство и испроводенъ на вѣчно заточение въ Диаръ-Бекиръ (гледай I, IV и V книжки отъ *Миналото*), когато билъ едва на 18 години. На 3-й Декемврий 1874 година той избѣгалъ изъ крѣпостьта подъ фалшивото име Бенковски, пристигнѫлъ въ Цариградъ при Русселиева (тогава ученикъ въ Roberte College), който го приелъ другарски и го испратилъ въ Букурещъ. Тамъ Заимовъ постѫпилъ въ печатницата на Л. Каравеловъ, въ качество на коррижеръ и експедиторъ, гдѣто билъ приетъ отъ Л. Каравеловъ и Хр. Ботева въ своя интименъ кружокъ. Слѣдъ недоразуменията между Л. Каравеловъ и Хр. Ботевъ, по съвѣтитѣ на послѣдния, заминѫлъ за Браила и почнѫлъ да редактира в. „*Михалъ*“. Прѣзъ Юлий 1875 год. той билъ Браилски прѣдставитель въ генералното събрание на *българскитѣ революционни комитети* и тамъ Заимовъ е прѣдложилъ между другото и планътъ за запалването на Цариградъ щомъ се дигне въстанието въ България, за която цѣль той съставилъ дружина, ходилъ въ Цариградъ и чрѣзъ Русселиевъ кореспондиралъ съ Хр. Ботевъ тогава прѣдсѣдатель на Централния Комитетъ) и съ Ст. Стамболовъ (тогава организаторъ на Старо-Загорското движение). Къмъ края на Септемврий сѫщата година, той се върнѫлъ въ Букурещъ и отпѫтувалъ за Враца, повиканъ отъ тамошнитѣ съзаклятници чрѣзъ пратеника си Митю Хаджи Мицовъ, но слѣдъ обиколката, която направилъ, устроилъ да се отложи въстанието за прѣзъ пролѣтьта на 1876 година. Подиръ туй, заедно съ Митю Цвѣтковъ, върнѫлъ се въ Гюргево, гдѣто нѣколцина отъ апостолитѣ на революцията прѣзъ 1875, се били завърнѫли отъ България, по причина на неуспѣхътъ да се дигне бунта, по инициативата на Заимовъ, Н. Обретеновъ и Христо

Халачевъ (бунето), и съ 300-тѣ лири турски отъ Врачанский комитетъ, които носилъ Цвѣтковъ, основали изново български централенъ революционенъ комитетъ, който опрѣдѣлилъ 11 Май 1876 год. за день на въстанието. Съ влиянието си Занмовъ е прокаралъ за помощници-апостоли Георги Хлътова Бенковски, Георги Измирлиевъ (македончето) и Никола Славковъ. Занмову се паднжло V-то революционно окрѫжие (Врачанско), да бѫде главенъ апостолъ, но когато дошълъ деньтъ на въстанието, отъ „многото званни, малко избранни". Слѣдъ разбиването на Ботевата чета и яребичното распърсване на Врачанскитѣ въстанници, Занмовъ паднжлъ на 26 Априлий 1876 година живъ въ рѫцѣтѣ на Келъ-Хасанъ-Паша, който разби Ботевата чета и прѣвзе Вратца, пратилъ го въ Видинъ, а отъ тамъ въ Руссе, гдѣто на 12 Августъ 1876 година, една чрѣзвичайна комиссия, назначена да изучи причинитѣ на въстанието и да накаже главнитѣ виновници, осѫдила Занмова на смърть; но когато го водили на бѣсилката, получила се заповѣдь за отмѣнението на смъртната прѣсѫда съ вѣчни окови въ тъмницата на крѣпостьта Сенъ-Жанъ-Д'Акръ (Акке-Калеси). На 25 Августъ сѫщата год., заедно съ Н. Обрѣтеновъ и К. Ботева, билъ откаранъ въ казаната крѣпость, отъ гдѣто билъ освободенъ по силата на Санъ-Стефанский договоръ. Прѣзъ Юний 1878 година билъ избранъ и назначенъ за училищенъ инспекторъ въ Чирпанската околия, но слѣдъ три мѣсеца напустнжлъ доброволно и въ началото на учебната 1878/79 год., слѣдъ като издържалъ нуждния екзаменъ, постѫпилъ за редовенъ ученикъ въ Московския учителски институтъ. Слѣдъ свършването на института, той, прѣзъ 1881 год., билъ назначенъ за II степененъ учитель при Шуменското педагогическо училище. Прѣзъ 1884 година билъ назначенъ за директоръ на Варненската Дѣвическа Гимназия, а прѣзъ 1885 година билъ избранъ и назначенъ за Шуменски окрѫженъ инспекторъ. Прѣзъ Септемврий сѫщата година, билъ назначенъ за Шуменски окр. управитель, а прѣзъ Декемврий билъ проводенъ за такъвъ въ Стара-Загора. Прѣзъ 1886 година, слѣдъ 9-й Августъ, билъ отново приведенъ отъ Старо-Загорското окрѫжие за управитель на Шуменското. Прѣзъ Ноемврий мѣсецъ, сѫщата година, билъ уволненъ по собственно желание отъ тая длъжность и назначенъ за директоръ на Шуменскитѣ градски училища. Прѣзъ 1887 година, Февруарий мѣсецъ, билъ назначенъ за Пловдивски

окржженъ инспекторъ, но прѣди да приеме новата си длъжность, билъ арестованъ и интерпиранъ отъ Шуменъ за Сливенъ, а отъ тамъ пакъ за Шуменъ и Чирпанъ, и най-послѣ екстернираиъ задъ граница. Слѣдъ четири-мѣсечно емигрантство, Заимовъ се завърнжлъ въ Пловдивъ, гдѣто въ затвора е написалъ III книжка отъ *Миналото* (гледай прѣдисловието на тая книга), а прѣзъ Декември освободенъ отъ ареста. Заимовъ е написалъ: *Ботаника* (органография и морфология на растенията), Руссе, 1883 година; *Словесность*, Руссе, 1883 година; *Граммагика* за III отдѣление, Варна, 1883 година; *Миналото* (излѣзли до сега петь книги); *Критика* на книгата *Опитъ за биография на Хр. Ботйовъ* (отъ З. Стояновъ), помѣстена въ I кн. на Министерский Сборникъ; *Критика* на учебникътъ *Възпитание* (отъ С. Басаричекъ), помѣстена въ III кн. на сжщий Сборникъ. Освѣнъ това Заимовъ е писалъ въ „*Право*“ (гледай 1869 год.), „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1874 год.) подъ псевдонимъ „пжтникъ“, въ *Знание* (гледай 1875 год.) разни по науката и искуствата, въ „*Знаме*“ (гледай 1874 год.) въ отдѣла „Новини изъ България“ и въ „*Русскій Курьеръ*“ (издаванъ въ Москва прѣзъ 1880-81 год.) въ отдѣлътъ „Письма изъ Болгарій“. Но настоящемъ Заимовъ живѣе въ Кюстендилъ, заема длъжностьта I-степененъ учитель при Държавното педагогическо училище и приготовлява останжлитѣ 8 книжки отъ *Миналото*.

Неможахъ да видж нито единъ брой отъ в. „*Михалъ*“, но отъ събранитѣ ми свѣдения излиза, че той еималъ за главна цѣль да бичува турския режимъ, раскошътъ на Султанския харемъ „и онзи видъ *глупци неразбрани*, които подлостьта считали за слава, а дѣлата на сжщинската слава считали за позоръ“. Тукъ намирамъ за нуждно да разкажж слѣдующата история на в. „*Михалъ*“: Слѣдъ нѣкаквитѣ недоразумѣния, които сж се появили тогава между Любена Каравеловъ и Христа Ботйовъ, станжло е расцѣпление между хората, които сж съставлявали Централния Революционенъ Комитетъ въ Букурещъ. При това расцѣпление испървомъ Заимовъ земалъ страната на Каравеловъ, но отпослѣ се присъединилъ къмъ Ботйовъ. Като напустнжлъ вслѣдствие на това печатницата на Каравеловъ, Заимовъ, по съвѣтитѣ на Ботевъ, заминжлъ за въ Браила и тамъ подкачилъ редактирането на хюмористическия вѣстникъ

„*Михалъ*“. Въ този вѣстникъ сѫ били напечатали нѣколко сатири, написани отъ Ботйова и Стамболова, насочени противъ Каравеловъ. Сѫщо така сѫ били написани нѣколко ядовити антрефилета противъ личностьта на Любена Каравеловъ. Отъ това става явно, че край главната цѣль вѣстника е ималъ и за задача да осѫди расцѣплението отъ революционното направление на емиграцията въ лицето на Каравеловъ.

---

74. **Педагогическа Книжница.** — Туй списание е почнѫло да излиза въ Виена, излѣзла е само една книжка, подъ редакцията на *Петръ Пѣрговъ*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Пѣрговъ* се намиратъ при в. „*Руссе*“ (гледай 1884 година).

Неможахъ да видя „*Периодическата Книжница*“ и не знаѫ нищо за програмата или съдържанието на туй списание.

1876 година.

75. **Български Левъ.** — Тоя вѣстникъ почнѫлъ да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Декемврий. Нищо повече незнаемъ за него.

---

76. **Български Гласъ,** *вѣстникъ политически и книжевни.* — Почнѫлъ е да излиза въ Болградъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, единъ пѫть въ мѣсецътъ, излизалъ е до брой 11-й отъ втората годишнина, подъ редакцията на *К. Тулешковъ*.

К. Тулешковъ е роденъ въ гр. Търново на 1845 год. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Одесса (Руссия), гдѣто е училъ до 5-й классъ въ тамошната гимназия. На 1866 година дошълъ въ Добруджа та продавалъ разни манифактурни стоки по селата, а подиръ станѫлъ бакалинъ. Прѣзъ 1867 година постѫпилъ да се учи за словослагатель въ печатницата на Хаджи Д. Паничковъ въ Браила. Въ 1869 година оставилъ Браила и отишълъ въ Одесса да постѫпи за *юнкеръ*, но и това не отишло до край, та прѣзъ пролѣтьта на 1871 година подалъ оставка и се върнѫлъ въ Браила. Тамъ той е прѣвождалъ само нѣкои извѣстия отъ

уждитѣ вѣстници за Ботйовъ, който тогава издавалъ в. „*Дума*“ гледай 1871 година). Прѣзъ зимата сѫщата година заминѫлъ ı Букурещъ и станѫлъ директоръ на Л. Каравеловата печатница. Прѣзъ мѣсецъ Мартъ 1876 година отишълъ въ Болрадъ за директоръ на тамошната гимназиална печатница и одъ чуждо име е редактиралъ „*Бѫлгарски Гласъ*“. Прѣзъ 880 година почнѫлъ да издава въ Търново в. „*Съединение*“, реобърнѫтъ по-кѫсно на „*Свободенъ Печатъ*“ (гледай 1881 гоина), които печаталъ въ собствената си печатница. По настояемъ Тулешковъ е директоръ на Държавната Печатница. ой е съставилъ: *Разсказъ за благоразумний Стоенчо,* ı прочитъ, Търново, 1880 год.; *Пъленъ писмовникъ,* Търово, 1883 година; *Исторически погледъ на отечеството и и нашитѣ длъжности къмъ него,* Търново, 1880 година; *Пѣснопойка съ народни и любовни пѣсни,* Търново, 1880 гоина; *Распадането на Турция,* трагедия въ 4 дѣйствия, ъ прологъ, Търново, 1881 година; прѣведени: *Христофоръ Колумбъ,* прѣводъ отъ русски, Търново, 1883 година; *По рѣдание, какъ е спасилъ живота на Петръ Великий единъ олдатинъ,* прѣводъ отъ русски, Търново, 1883 год.; *Исторически разсказъ за Александра Великий,* (Македонски), съ рибавление, отъ Дрепера, Търново 1886 год.; подъ негова едакция: *Сиромахъ Тончо,* драма въ 5 дѣйствия, отъ Киро етровъ (Бачо Киро), Търново, 1879 год.; *Приключенията Дрѣновския мънастиръ* прѣзъ 1876 година, отъ П. Т. ранговъ, Търново, 1880 година; *Приключенията на Дрѣвския мънастиръ* прѣзъ 1876 година, трагедия въ 4 дѣйвия, отъ П. Т. Франговъ, Търново, 1885 година; *Търженото при кръвната рѣка* (Канлѫ дере) на 9 Юлий 1886 гоина, въ память на Ст. Караджа, отъ П. Т. Франговъ, Търово, 1887 година.

„Сѣкиму е познато, че ние бѫлгарите сме останале твѫрде ного назадъ, както въ литературно така и въ политическо тношение отъ европейските народи. Тука въ Ромѫния преди нѣколко мѣсеца са издаваха нѣкой и други политически вѣстници, които показваха пѫтьтъ на нашиятъ прогресъ; но за зла честь постигна ги нечаяна смѫрть така щото за сега нѣмаме ни единъ свободенъ органъ, който да изказва болките на нашиятъ народъ и да можеме да си изразиме нашето

народно стремление. И така, ние са рѣшихме да предприемиме издаването на единъ политически листъ, чрезъ когото като въ свободна държава да можемъ свободно да изказваме нашето народно стремление камъ политическиятъ животъ за нашите отвъдъ Дунава братия.

„Цѣлта на нашиятъ вѣстникъ ще бъде да брани интересите на българскиятъ народъ и за това вѣстникътъ ни ще носи название „*Български Гласъ*“.

„Освѣнъ политическите статии „Български Гласъ“ ще помѣстява:

„1. Коресподенции изъ България, Сърбия, Австрия, Босна, Далмация и пр.;

„2. „Български Гласъ“ не приема никакви критики върху частни работи и за частни личности;

„3. Въ него ще са помѣстяватъ различни книжевни статии, както: повѣсти, описания, разсъждения, пѣсни и др.

„Отъ наша страна ние ще са постараеме колкото е възможно да доставиме на читателите си най-точни и най-вѣрни свѣдения за вървежа на общите български работи и са надѣваме, че ще бъдемъ насърчени отъ нашата читающа публика съ приеманието на вѣстникатъ ни“ (гледай бр. I, год. I).

---

77. Възраждане. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пътъ въ седмицата, излѣзли съ повече отъ 30 броя, подъ редакцията на *С. Миларовъ, Т. Иѣвъ и Ив. Драсовъ*. Въ тоя вѣстникъ съ печатани статии и на французки языкъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Миларева* се намиратъ при „*Независимость*“ (гледай 1880 година), а тия за *Иѣева* при „*Периодическо Списание*“ (гледай 1870 година).

Иванъ Драсовъ е родомъ отъ гр. Ловечъ. Той е свършилъ реална гимназия въ Писекъ, а послѣ въ Прага, Чехия. Неговиятъ животъ отъ 1868 година до освобождението на България е билъ посвѣтенъ исключително въ революционни движения, а отъ освобождението ни до днесъ — въ чиновничество. Крайно съжалявамъ задѣто неможахъ да имамъ колко-годѣ подробни свѣдения за животътъ и дѣлата на Драсова. Той е сътрудникъ

чилъ въ Каравеловата „*Свобода*“ (гледай 1869 год.), „*Независимость*“ (гледай 1871 година), въ Ботевото „*Знаме*“ (гледай 1874 год.) и въ „*Лѣтоструй*“ (гледай 1869 год.) на Данова подъ псевдонимъ І. Е. До колкото можахъ да узнаж Драсовъ е прѣвелъ и написалъ нѣкои нѣща, но тѣ още не сж издадени. По настоящемъ Драсовъ е Варненски Окр. Управитель.

Ето программата на „*Възраждание*“:

„Праснж най-сетнѣ подъ влиянието на магическото слово: „Свобода или смъртъ!“ и послѣдний желѣзенъ обржчъ, който стѣгаше силната снага на поробений български народъ, — и той ето скочи на млади, здрави крака, както нѣкога подъ лъвовото знаме на Петра и Асеня, за да съсипе своитѣ угнѣтатели, и отъ тоя черенъ, подземенъ свѣтъ, на който бѣше заприличало нашето отечество, да създаде новъ свѣтъ, чуденъ свѣтъ, на чийто оризонтъ да възлѣзе сжщо така златното слънце на свободата и на благоденствието, както то възлиза и озарява съ своитѣ зари толкова други земи, толкова други народи!

„Едно чудесно, непознато до сега въодушевление, една отъ толкова вѣкове на самъ невиждана и нечувана храбрость и подвижничество, ето че е обзело жаший толкова потжпканъ, толкова презрѣнъ народъ. Старата наша мълчалива планина тръси се и бучи, изъ гржditѣ ѝ блюкатъ огньове и пламъци, — не изъ нейнитѣ гржди, но изъ гржditѣ на храбритѣ български пълкове, които тя крие въ своитѣ пространни пазви.

„Както се расклащатъ далгитѣ подъ силата на една буря, която се зароди и избухне всрѣдъ едно широко море, и като се бутатъ една отъ друга, съобщаватъ движението до крайнитѣ граници на морето, — така сжщо и великото прѣдприятие, което гърмнж отъ Балканътъ, съобщава своето еликтрическо дѣйствие на около къмъ югъ и къмъ сѣверъ, къмъ истокъ и къмъ западъ, — повредъ където се е растлалъ многочисленний български народъ. Това електрическо дѣйствие минава хладний Дунавъ и обузима малко по малко, та въвлича въ магическиятъ кржгъ на великото това българско движение и ония български стихии, които волно или неволно сж се пръснжли отъ самъ по Руссия и Австрия, а най-паче по Румжния.

„Всрѣдъ тие обстоятелства вѣстяватъ се днесъ за българската емиграция извънъ нашето отечество, а особенно за тая въ Румжния нови и голѣми длъжности. Румжния, отистина, както и Руссия, били сж открай прибѣжище на българскитѣ бѣжанци и на всички оние, на които е било несносно да живѣятъ подъ тежината на робството и въ неговата тъмота, а че изъ тие земи произлѣзоха първитѣ побуждения къмъ нашето възраждане. Въ тие земи могли сж нашитѣ емигранте да се запознаятъ съ прѣимуществата на свободата, както и съ значението и съ минжлото на български народъ, и изъ тѣхъ се появиха първитѣ потоци къмъ душевно — умственното и къмъ политическото прѣпорождане на български народъ. Изъ Руссия произлѣзе научно — школ ското движение, а изъ Румжния въстаническото. Въ едната се появи Василий Априловъ, а въ другата Георгий Раковски.

„Самитѣ тие обстоятелства достаточни сж за да покажатъ какво е било сждено да бжде значението и влиянието на българската емиграция върху наший народъ. При всичко това за всички насъ ясно е, че съ самото това не се свършвах тие длъжности, които нашата емиграция по самото си положение трѣбва да носи. Освѣнъ това познато е на всички ни какъ нѣкои отъ оние, които бѣхж стжпили на чело на та емиграция, злѣ отговорихж на оние очаквания, които с полагахж отсрѣща върху тѣхъ по дѣлото на българското освобождение, — и знайно ни е сжщо така до какво разслабление на връзкитѣ, които свързватъ и двата брѣга на Дунавъ трѣбваше да дойдемъ отъ послѣ.

„Но времена надойдохж извънредни, и обстоятелства такива, щото расклатихж още веднъжъ до коренъ стеблото н българската емиграция. Всинца ние съ трескаво нетърпени очакваме и гледаме върху развитието на исполинската борба която сж прѣдприели нашитѣ братия отъ срѣща на всички н надиматъ се гжрдитѣ и ние осѣщаме че е дошло време д поправимъ погрѣшкитѣ, които сме направили по до сегашнот развитие на въстаническото дѣло, както и да земемъ отгор си извънреднитѣ оние длъжности, които ни налагатъ днешнитѣ извънредни обстоятелства.

„Българското въстание, колкото голѣмо и силно и да е то за сега още се ограничава въ вътрѣшнитѣ прѣдѣли на балканский полуостровъ, и никому не е прѣдопредѣлено да под-

държа тайни и непосрѣдственни свързки, както и размѣнения на мисли съ това въстание, толкова колкото на българската емиграция. Споредъ това обстоятелство отваря се, по нашето мнѣние, за българската емиграция *двойна работа:* 1. Материалното поддържанье на възстанието, и 2, моралното му поддържанье.

„Материалната поддържка състои се първо: въ прибиранѣто на всичкитѣ помощи, които може да даде цѣлата наша емиграция било въ пари, било въ хора и, прѣпращанѣто на тие помощи отвѫдъ Дунава, — и второ въ прибиранѣто и прѣпращанѣто на всички такива помощи които ще ни изпраща съчувствието на Европейскитѣ, а особенно на словѣнскитѣ народи.

„Моралната поддържка, която очаква отъ своитѣ отсамшни братя нашето въстание състои се едно: въ застѫпванѣто на нашитѣ интереси прѣдъ европейскитѣ власти и народи, въ запазванѣто на явното мнѣние въ Европа съ нашитѣ разположения, съ нашитѣ стремления и намѣрения; тука влиза особенно варденѣто и закрѣпяванѣто на оня съюзъ, който ни вѫрже съ нашитѣ братя, Сърбитѣ, и който е единственното условие за постигванье на нашето прѣдприятие и за превладѣванѣто словенский елементъ върху балканскиятъ полуостровъ. Друго изисква се отъ насъ, щото за сега, догдѣто отвѫдъ у насъ немогѫтъ още да се отворѫтъ печатници и явни органи, да бдимъ ние върху оние условия, които има да дадѫтъ на нашето движение крѣпка вътрѣшна организация, безъ което успѣхъ въ това исполинско прѣдприятие не може нито да се помисли; ние трѣбва да залѣгаме, щото да се приемѫтъ за основание въ цѣлото наше движение оние начала на междуособната ни правда, на междуособната ни искренность братолюбие, съ една дума оние начала на добродѣтелта и на чистохарактерността, които има да прѣсушѫтъ изпомежду ни всички неправди и своекористия и всички раззорителни раздори, че да вединѫтъ народътъ ни и да направѫтъ отъ него едно крѣпко, компактно тѣло, страшно за нашитѣ неприятели и кадърно да въздигне голѣма и силна държава при вратата на истокъ, та да привлече съ това уважението на народитѣ и властитѣ въ Европа.

„Такъвъ е днесъ задатъкътъ на българската емиграция и листътъ „Възражданье“, който читателитѣ ни държѫтъ въ рѫцѣтѣ си, е органъ на тая емиграция.

„Въ опредѣлението задатъкътъ на българската емиграция съдържава се прочее до негдѣ и общото опредѣление на наший програмъ. Прѣди всичко ние ще приносяме на своитѣ читатели вѣрни свѣдения и точни оцѣнения върху движението на въстанията на балканскиятъ полуостровъ, а особенно върху българското въстание, и патриотизмътъ ни нѣма да ни увлече до тамъ, щото да нащърбяваме голата истина въ полза на еднитѣ или вреда на другитѣ отъ борящитѣ се страни. Всѣко преувеличение недостойно е за Българскиятъ народъ, който съ отворени гърди станалъ е да се бие, готовъ да жертвува животътъ и на послѣдьното си домочадие за спасението на честта си и за извоеванието на свободата си, и увѣренъ, че неговий интересъ, който е интересъ на человѣчеството и на прогресътъ, трѣбва да излѣзе побѣдитель изъ тая кървава борба съ азиятскиятъ развратъ и съ азиятското диво насилничество.

„Освѣнъ това ние ще слѣдваме съ бодро око групираньето на разнитѣ европейски сили въ отношение на источниятъ въпросъ, и ще бѣлежимъ всичкитѣ стѫпки, които тѣ прѣдприематъ по тая работа. При това нѣма да испущаме да бѣлежимъ въ политическиятъ си прегледъ всичкитѣ по-важни политически случаи по свѣтътъ, ако сѫ отъ общъ интересъ.

„Една отъ главнитѣ ни грижи ще бѫде, да съобщаваме статии, чрезъ които да се запознае европейското явно мнѣние съ нашитѣ расположения и интереси; такива статии ще се обнародватъ ведно съ френскиятъ си прѣводъ, тако щото да бѫдѫтъ достѫпни на европейскитѣ четци.

„Върху всичко ние ще разправяме за дневната ситуация и ще излагаме своитѣ мисли и съвѣти по дневната наша политика, безъ да прѣставама да поддържаме бодростта, енергията и въодушевлението които сѫ необходимиятъ лостъ за поддържката на въстанието и за искарванието му на край.

„При това ще пазимъ распространението и закорененията на оние начала на междуособната ни правда и чистохарактерность които, както казахме по-горѣ, сѫ такова едно условие за организацията на възстанието и на народътъ въобще, щото безъ него, то не ще може да има пъленъ успѣхъ, нито народътъ трайно и плодно бѫдѫще.

„Послѣ ние ще работимъ за прѣмахваньето на всѣки неспоразумѣния съ Сърбия и Черна гора, и ще се трудимъ щото нашето съюзничество съ тие братски земи да си остане

оздравено върху междуособното ни спогождение и съгласие, както и трайно за вѣчни времена.

„Такъвъ е програмътъ на листътъ „Възражданье“, и ние ще слѣдуваме по пѫтътъ на неговото испълнение съ прѣданность и жертвуване, и не ще жалимъ трудъ нето срѣдства, щото листътъ ни да отговори на призванието, което му намѣняваме“ (гл. брой I, статията „Наший програмъ“).

78. Зорница, *седмиченъ вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Цариградъ въ началого на годината, единъ пѫтъ въ седмицата, продължава да излиза и днесъ, подъ редакцията на *Т. Л. Байнгтонъ и Р. Томсѫнъ*. Тоя вѣстникъ билъ основанъ отъ *Байнгтона* и той го е редактиралъ до 1884 година, а отъ тогава насамъ продължава да излиза подъ редакцията на *Р. Томсѫна*. Трѣбва да спомена тукъ, че въ миналитѣ години като български помощници въ редакцията на „*Зорница*“ сѫ били: *А. Цановъ, Ил. Йовчевъ, Ив. Каранджуловъ и П. Димитровъ*, а сегашнитѣ сѫ: *Л. И. Касѫровъ и Хр. Велевъ*.

Докторъ (на богословието) Т. Л. Байнгтонъ (T. L. Byington) е родомъ отъ Америка и тамъ е училъ обикновеннитѣ на единъ университетски курсъ прѣдмети. Училъ е и богословието, а така сѫщо и правото. Прѣди да стане редакторъ на в. „*Зорница*“, *Д-ръ Байнгтонъ* е билъ миссионеринъ въ Южна България. Главнитѣ му съчинения на български сѫ: *Доказателства за християнството* и *Ржководство на Вѣхтия и Новия Завѣтъ*. Той е умрѣлъ въ Америка прѣзъ 1888 год. слѣдъ тригодишно болѣдуване.

Робертъ Томсѫнъ (Robert Thomson) е родомъ отъ Цариградъ, а е Британски поданникъ. Той е училъ училищнитѣ и университетскитѣ прѣдмети въ гр. Единбургъ, Шотландия, а богословскитѣ прѣдмети въ гр. Ню-Йоркъ, Америка. Прѣди 1885 година той е билъ миссионеринъ въ Южна България. Прѣвелъ е на български нѣколко свѣщенни пѣсни. Отъ 1872 до 1878 година той е билъ кассиеринъ и библиотекаръ въ Робертъ Коллежъ, въ Цариградъ. По настоящемъ е редакторъ на „*Зорница*“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *А. Цановъ* се намир при „*Домашенъ Приятель*“ (гледай 1889 година), а за *Йовчевъ* при „*Родолюбецъ*“ (гледай 1888 година).

Иванъ Каранджуловъ е родомъ отъ Битоля и свърш курса на наукитѣ въ 1879 г. въ Робертъ Колежъ, Цариг Слѣдъ това той е училъ и въ Аіх, Франция, гдѣто е получ дипломъ по правото. Той билъ учитель, сѫдия и пр., а е Прокуроръ въ Соф. Аппел. Сѫдъ. Заедно съ Л. Касъ той е прѣвелъ: *Венецианский Търговецъ и Царь Л* съкратени и наредени на повѣсти, Шекспирови драми, Ц градъ, 1882 година.

Петръ Димитровъ е родомъ отъ Жеравна и свърш курса на наукитѣ си въ Робертъ Колежъ, Цариградъ, п 1872 г. Той е билъ частенъ секретаръ на двамата управит на бившата Източна Румелия, Пловдивски Окр. Управит а сѫщо е занимавалъ и много други административни длъжно По настоящемъ е Български Агентъ въ Цариградъ. То прѣвелъ: *Уроци отъ клание* отъ Гладстона, Тулча, 187

Лука Касъровъ е родомъ отъ Копривщица. Той свърш курса на наукитѣ си въ Робертъ Колежъ, Цариградъ, пр 1877 год. Веднага слѣдъ това билъ условенъ отъ редакц на „*Зорница*“. Заедно съ Ивана Каранджуловъ той е прѣв *Венецианский търговецъ и Царь Лиръ*, съкратени и наред на повѣсти, Шекспирови драми, Цариградъ, 1882 г.

Христо Велевъ е родомъ отъ Карлово. Той свърш курса на наукитѣ си въ Робертъ Колежъ, Цариградъ, пр 1881 год. и тутакси слѣдъ това се условилъ отъ редакц на „*Зорница*“.

Ето съ какво желание се издава „*Зорница*“:

„Сединча-та „Зорница“ ще продължава да бѫде ед *домашенъ* листъ и да обнародва такыва свѣденія които

бѫдатъ поучителны и интересны за всичкы-тѣ членове на едно семейство.

„Понеже „Зорница“ желае да съдѣйствува, до колкото може, въ всѣко нѣщо, което има за цѣль благосъстояніе-то на Българскый-тъ народъ, нейни-тѣ стълпове ще бѫдатъ отворени за всичкы които сѫ въ положеніе да разискватъ въ граници-тѣ, които ѝ се налагатъ отъ обстоятелства-та, важны-тѣ въпросы по вещественный-тъ, умственный-тъ и нравственный-тъ му напрѣдъкъ“ (гледай брой 45-й отъ 1878 г.).

---

79. **Нова България**, *вѣстникъ политически и книжовени* (тъй е било заглавието на първия брой, а подирѣ отъ 2-й до 53-й: *вѣстникъ за политика и народно свѣстяване*, а отъ 53-й нататъкъ: *вѣстникъ за политика и народно окопитяване*). — Почнѫлъ да излазя прѣзъ мѣсецъ Май въ Гюргево, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 75 броя, подъ редакцията на *Христо Ботйовъ, Р. И. Блъсковъ и Стефанъ Стамболовъ*. Ботевъ е редактиралъ само първия брой, подиръ Блъсковъ до 53-й (при сътрудничеството на мнозина българи емигранти), а близо 6 мѣсеци, т. е. отъ 53-я до 75-я броеве — Стамболовъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ботйовъ* се намиратъ при „*Знаме*“ (гледай 1874 година), а тия за *Р. И. Блъсковъ* при „*Училище*“ (гледай 1871 година).

Стефанъ Стамболовъ е роденъ въ Търново на 1853 г. (Бащата на Стамболовъ билъ родомъ отъ Цариградъ). Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а въ 1870 година отишълъ въ Одесса и постѫпилъ въ тамошната семинария; но той скоро напустнѫлъ Одесса и станѫлъ членъ на тайния революціоненъ комитетъ въ Румѫния за освобождението на България, слѣдъ което минѫлъ въ България и подкачилъ своята бунтовническа дѣятелность (1873—1875 година). като е обикалялъ селата и проповѣдвалъ свободата. На 28 Септемврий 1875 година въ Стара-Загора дигнѫлъ знамето на въстанието, но то било скоро потушено и той билъ принуденъ да се отдалечи въ Румѫния, гдѣто е сътрудничилъ въ Ботйовото „*Знаме*“ (гледай 1874 година) и подиръ редактиралъ извѣстно врѣме „*Нова България*“ (гледай по-горѣ). Прѣзъ 1876 година той

минѫлъ Дунава и подкачилъ въ Търново своята проповѣдь, но вслѣдствие неспоуката на прогласеното тамъ въстание, билъ принуденъ да се върне назадъ въ Румѫния. Стамболовъ е дошълъ въ България прѣзъ врѣмето на Русско-Турската война и е зелъ участие въ въстанието за освобождението на Македония, извѣстно подъ името *Кресненско въстание*. Той е билъ депутатъ въ Учредителното Народно Събрание въ Търново прѣзъ 1879 година. Той се отличава съ своя ораторски талантъ. Билъ е до 19 Юлий 1879 година подначалникъ при Министерството на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла. Прѣзъ 1884 година той биде избранъ за прѣдсѣдатель на Народното Събрание, а прѣзъ 1885 година взелъ участие като простъ волентиръ въ Сърбско-Българската война. Слѣдъ насилственното детрониране на Батемберга (1886 година) Стамболовъ, заедно съ Генерала Муткуровъ, устрои контра-прѣврата и повърнѫ назадъ Княза Батемберга. Обаче слѣдъ доброволното заминуване на тоя послѣдния, Стамболовъ станѫ регентъ, а слѣдъ дохождането на Княза Фердинанда — прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ и Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла. Той е сътрудничилъ въ „*Срѣдецъ*“ (гледай 1884 година) „*Свѣтлина*“ (гледай 1882 г.), *Търновска „Конституция“* (гледай 1884 г.), „*Свобода*“ (гледай 1886 година) и др. Нѣколко негови стихотворения сѫ издадени на особенна брушура (заедно съ нѣколко стихотворения отъ Хр. Ботйовъ) подъ заглавие: *Пѣсни и Стихотворения*, Пловдивъ, 1880 год., която брошура е вече библиографическа рѣдкость, а другитѣ му стихове сѫ пръснѫти по вѣстницитѣ. Той е прѣвелъ *За паритѣ*, Цариградъ, 1874 г.; *Турскитѣ звѣрства въ България* отъ Е. Д. Макгаханъ, София, 1880 година. По настоящемъ Стамболовъ е Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла и Прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ. Въ нашата журналистика Стамболовъ е работилъ повече подъ псевдонима „*Чавдаръ*“.

„Нашата емиграционна журналистика онѣме. (Това е прѣстѫпление на днешните обстоятелства, когато народътъ ни сѫбира сичките свои сили за да излѣзе на отчаяни борби срѣщу своите петивековни притѣснители). Освѣнъ физическата сила народътъ трѣба да излѣзе и съ своето морално орѫжие. (Журналистиката е едно отъ първитѣ срѣдства за революцията).

Побудени отъ тоя принципъ, ние, нѣколко души емигранти, които вчера сме са откѫснале отъ тѣлото на народътъ и които познаваме както неговите интереси, така и неговото положение, са рѣшихме да учрѣдимъ настоящиятъ седмиченъ вѣстникъ и съ това да испѫлнемъ една отъ пѫрвите свои обязанности камъ своето отечество. Ние вѣрваме, че нашата емиграционна публика и въ тоя случай ще покаже свойятъ патриотизмъ, когато дѣлото е да са разяснатъ силите, положението и интересите на тоя народъ и да му са прѣдстави сичкото това предъ очите. Вѣстникътъ е потрѣбенъ за народътъ, но народътъ въ настоящето време е не въ сѫстояние да поддѫржи свойятъ гласъ. Това трѣбва да направи емиграцията.

„Когато е така, то елате, братия, да помогнете и въ това отношение на народътъ си. Той нѣма да забрави нито тогова, който умира, нито оногова, който му помага.

„Поддѫржанието на единъ истинно революционенъ и народенъ листъ е само по себе си голѣма помощь“ (гл. брой I, 1876 год., 5 Май).

---

80. Стара-Планина, *вѣстникъ за политика и за книжнина.* (До брой 3 е излизалъ подъ горнето заглавие, но отъ брой 3 до 67: *Стара-Планина*, Stara Planina (L'Hémus), а отъ брой 68 нататъкъ — само *Стара-Планина*). — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Августъ въ Букурещъ, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 78 броя, подъ редакцията на *С. С. Бобчевъ*. До 67 брой подписвалъ се за редакторъ *Бѣжанъ*, а отъ 68 до 78 — *С. Бобчевъ*, но *Бѣжанъ* е псевдонимъ на *Бобчева*. Въ в. „*Стара-Планина*“ сѫ помѣствани статии и на французски язикъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бобчевъ* се намиратъ при „*Марица*“ (гледай 1878 година).

„Журналистиката е едно отъ най-силнитѣ срѣдства, чрезъ което може да са работи за умственно, за национално и за политическо събужданье на единъ народъ. Отъ журналистиката много зависи направлението, което зематъ народнитѣ стремления и движения въ извѣстни минути Но въ животътъ на народитѣ бивать такива моменти. когато обществото подъ напора на най-возмущающитѣ събития пробужда са отъ засто-

ялостьта си и поченва да са движи. Но на кѫдѣ да са върви? Кои пѫтища сѫ най прави и най прѣки? Какъ трѣбва да са върви изъ тѣзи пѫтища? Това сѫ въпроси, които само журналистиката може да разгледа отъ всички страни, само тя може да поясни, да преговори и да извади отъ тѣхъ едно заключение, таквото трѣбва. Въ такива именно моменти журналистиката е необходимость, вѣстникъ е по-потребенъ отъ катадневнийтъ хлѣбъ, газетната статья е по-нуждна отъ всичко друго. Разбира са, ний тукъ говоримъ за журналистиката въ нейното дѣйствително значение, а не такава каквато тя ни са представя повечето пѫти.

„Въ момента на едно извънредно движение са намѣрва въ днешно време и Българскиятъ народъ. А за това и Азиятскийтъ деспотъ не са забави да му отнеме необходимата свѣтлина, която поне мъждѣеше въ Цариградъ. Онѣмѣхѫ въ Стамболъ Българскитѣ вѣстници. Едно „Източно Време“ продължава да издава присипнѫли гласове изъ гърло, надъ което тежи страшната рѫка на турската полицейска цензура.

„Колкото за българската емиграция, тъзи емиграция, която всякога е била въ положение да диши изъ свободни гѫрди и всякога е усѣщала въ тѣзи гѫрди да бие българско сърце, тя е по-честита. Тя има два — три вѣстника, отъ които всѣки испълнява посланието си както го разбира. Между това Букурещъ, центрътъ на тъзи емиграция, отдавна е престанѫлъ да пръска онѣзи животворящи и спасоносни идеи, които даватъ сила, душа и снажность. Това, ний мислѣхми, не трѣбаше да са продължава йоще дълго време. И ето ний рѣшихми и поченвами днесъ издаването на *„Стара-Планина“*.

* * *

„Стара-Планина“ са евява предъ публиката въ особито извънредни обстоятелства. Въ това време по всичкитѣ комахай направления на Старо-Планинский полуостровъ круповскитѣ топове са разлѣгатъ, шесепото и шнайдеркитѣ ехтятъ, а ятаганитѣ и ножоветѣ са кръстосватъ и звънтятъ. Отъ една страна е кръстътъ, свѣтлината, напрѣдъкътъ, младото и новорастящето, съ една речь будущето; отъ друга страна полумѣсецътъ, мрачината, назадъкътъ, прѣстарѣлото и изгнилото, съ една рѣчъ отживѣлото минѫло. Отъ една страна са сразяватъ Сърбитѣ, Черногорцитѣ, Българитѣ, Бошнацитѣ, и Херцеговинцитѣ —

всички южнославянски племена пълни съ снажна сила и съ велики задатъци за свѣтливо бѫдѫще; отъ друга страна сѫ разредени азиятскитѣ полчища, всѣкакви башибозушки о́рди, дивитѣ кюрдовци, звѣрскитѣ черкези, кръвопийнитѣ арнаути и всички грабителски и хайдушки турски племена, на които е вече ударилъ послѣднийтъ часъ и които, именно за това, биятъ са отчаянно „борба на животъ или смъртъ“. Кой ще побѣди? Кой ще падне? Какъвъ ще бѫде резултата отъ тѣзи неравни сбъсквания между ислямътъ и славянството? — Този въпросъ дълбоко расклаща днесъ сѫществата на славянскитѣ народности. — А каква полза, каква облага ще излѣзе за българскийтъ народъ частно отъ тъзи общеславянска война противъ азиятскийтъ варваринъ? — Този въпросъ силно волнува най-чувствителнитѣ струни на всѣки Български патриотинъ.

* * *

„На Българската емиграция, която има прѣимуществата да бѫде по-свободна въ своята политическа дѣятелность, лѣжи тѣжката обязанность да извлѣче по́-вече или помалко полза за народа отъ днешнитѣ обстоятелства, отъ днешното положение на работитѣ. Намъ е особито приятно като глѣдаме въ тъзи емиграция извънредна нѣкаква распалена ревность да приложи и послѣдната си лепта за испълнението на великата българска идея: умственното, обществено и политическо въздиганье на българското отечество. Така, въ появлението си ний неможемъ да не поздрѣвимъ тъзи снажна емиграция и да ѝ пожелаемъ блѣскави успѣхи и сполуки.

„Колкото за насъ, ний ще са опитаме да бѫдемъ точно и вѣрно изражение на нейнитѣ стремления, искания и дѣйствия. Далечъ отъ всякакви лични и частни разглѣдвания ний ще слѣдвами неизмѣнно начертаната си програма; „Да хвърлями, свѣтлина въ темнитѣ и мрачни жгълчета дѣто са криятъ нашитѣ собственни слабости, погрѣшки и заблуждения; да представями, на българската публика всички хубави и достойни за подражанье явления въ живота на Европейскитѣ и просвѣтенни държави; да излагами предъ образованния свѣтъ истиннитѣ интереси и требования на нашия народъ, безъ удовлетворението на които, Балканскийтъ полуостровъ никога не ще са намѣри въ равновѣсие и въ тишина — това ще составя

главната ни грижа въ списванъето на „Стара Планина“. Ний призовавами на помощь всички онѣзи, които сподѣлятъ нашитѣ начала (гледай брой I).

81. Цариградъ. — Тоя вѣстникъ почнѫлъ да излиза въ Цариградъ, подъ редакцията на *Вениаминъ Мачуковски*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *В. Мачуковски* се намиратъ при „*Источно Време*“ (гледай 1874 година).

Вѣстникъ „*Цариградъ*“ не съмъ видѣлъ.

1877 година.

82. Българинъ. — Почнѫлъ да излиза първо въ Букурещъ прѣзъ Октомврий въ Гюргево, а подиръ въ Руссе, два пѫти въ седмицата, излизалъ е до 1884 год. брой 30, подъ редакцията на *Д. К. Поповъ* първитѣ двѣ години, а останѫлитѣ подъ редакцията на *Д. Ц. Коцовъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Д. Ц. Коцовъ* се намиратъ при „*Вѣнецъ*“ (гледай 1884 година).

Димитръ К. Поповъ е роденъ въ Калоферъ на 10 Юния 1855 година, отъ гдѣто, въ 1871 година, слѣдъ свършването на петокласното Калоферско училище, постѫпилъ и подиръ година свършилъ въ тъй називаемата тогава Пловдивска семинария. По настояването на по-голѣмия му братъ, който го тъкмѣлъ за търговецъ, той отишълъ да учи Английския языкъ въ Американското въ Цариградъ мисионерско училище, Робертъ Коллежъ, отъ гдѣто подиръ година и половина, вслѣдствие на борбата, която бѣ отворилъ на американскитѣ протестански мисионери, той билъ оклѣветенъ и исключенъ. Подиръ туй постѫпилъ въ Цариградския Лицей и въ 1876 г. свършилъ по първий разрядъ, награденъ за оригинални трудове по математиката, обнародвани тогава въ „*Journal des Mathématiques*“, а послѣ съ добавление на по нови работи и въ „*English Mecanics*“. Подиръ първитѣ му литературни опитвания съ дописки и статии въ Цариградскитѣ вѣстници и съ прѣводни статии и стихове въ периодическото списание „*Читалище*“, Д. К. Поповъ дебютиралъ като сътрудникъ на в. в. „*День*“ и „*Цариградъ*“, а по послѣ станѫлъ самостоятеленъ редакторъ на в. „*Сутрина*“, въ който се осмѣлилъ, ако и да е било

ѣсадно положение въ Цариградъ, да обнародва (мѣсецъ Юлий 877 година) „Прокламацията на Императоръ Александра мъ българитѣ“, която само подиръ това била прѣпечатана отъ всичкитѣ иностранни вѣстници въ турската столица. рѣдаденъ на военния сѫдъ, той е успѣлъ да избѣга въ Гърция нѣди още сѫдътъ да вземе каквото и да би било рѣшение. рѣзъ мѣсецъ Септемврий сѫщата година той пристигналъ Букурещъ и, въ съдружие съ Хр. Г. Бъчваровъ, почналъ стникъ „*Българинъ*“. Повиканъ въ София на 1881 година, й съставлявалъ часть отъ редакцията на в. „*Независимость*“. ежду другото тамъ написалъ фейлетони, подъ псевдонимъ *Грановъ*. Увлѣченъ въ политическитѣ борби, подиръ прѣвратa 1881 година, той избѣгналъ въ Пловдивъ, гдѣто е продължавалъ да писва въ „*Независимость*“, която се прѣнесе мъ, „*Народний Глас*ъ“ и „*Наука*“. Въ послѣдното списание палъ прѣводни статии и прѣводни стихове. Въ 1883 година повъ почналъ вѣстникъ „*Редъ*“, а въ 1886 година взелъ живо участие въ вѣстникъ „*Съединение*“. Въ Браила, подиръ игрирането му, Д. Поповъ е сътрудничилъ въ в. „*Деветий вгустъ*“, а въ Турну-Северинъ, заедно съ Миларова, редакралъ и издавалъ в. „*19 Февруарий*“. Въ послѣднитѣ три дини той е кореспондиралъ на нѣколко френски и русски стници. Въ България е занимавалъ слѣдующитѣ държавни ужби: Библиотекаръ въ Софийската Библиотека, Секретаръ Върховния Кассационенъ Сѫдъ, Началникъ на Сѫдебното гдѣление въ Министерството на Правосѫдието и Началникъ Статистическото Бюро; а въ бившата Източна Румелия: ленъ въ Върховното Административно Сѫдилище, а по послѣ рокуроръ въ сѫщото сѫдилище и Началникъ на Канцеларията ъ Дирекцията на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла.

„Колкото нуждно толкова и интересно е да имаме днесь динъ български листъ, който, ако не обширно, поне на кратко а приглѣдва теченіето на работытѣ въ днешната достозабѣлѣжителна епоха за всичкытѣ славяне и да бѣлѣжи хронологическы важнытѣ фазы на войната, за главній театръ на която служи нашето отечество България. Нуждата, която ся сѣща за единъ български вѣстникъ, частнытѣ подканянія тъ пріятелитѣ ни, идеята, че слѣдъ врѣмя нашитѣ потомци

ще ни сѫдять и укорявать за немарливостьта, що показваме сега въ книжевностьта и вѣстникарството, станаха причина да рѣшимъ изданіето на новійтъ вѣстникъ *Българинъ*. Утрудени тѣломъ и духомъ отъ дългото пѫтуваніе, което направихме отъ Цариградъ до тука, намъ ни бѣше почти невъзможно да ся заловимъ отведнажъ на работа, ако не ся наемаше да ни спомогне за туй трудно дѣло, нашійтъ младежъ Г. Ив. Кавалджіевъ. Българската читающа публика ни познава вече доста и не е нуждно мыслимъ да й ся прѣпоржчваме изново. Цѣлта, къмъ която сме ся стрѣмили до сега и която пакъ ще прислѣдваме е защищаваніето на народнитѣ ни интереси. Ній незнаемъ до колко ній сме сполучвали и до колко ще сполучимъ сега, нъ ній обичяме да ся надѣемъ, че нещe излѣземъ съвършенно посрамени прѣдъ народа, комуто ній съвѣстно ся задължяваме да заслужимъ.

„Ній обичяме да вѣрваме тѫй сѫщо, че и народътъ отъ своя страна ще ся покаже по снисходителенъ отъ колкото другы пѫть и своеволно ще ни подкрѣпи, щото безъ спѫнкы да можемъ да продължяваме прѣдпріетото си дѣло.

„Ако листътъ ни намѣри доволно число *абонати*, ній сме готови да го издаваме и всѣкы день съ едно твърдѣ малко уголѣмяваніе на цѣната и увеличеніе на форматътъ“ (гледай брой 1, година I).

„Слѣдъ едно мѣсечно даже и повече мълчаніе отъ наша страна, ній днесъ се пакъ являваме предъ публиката съ пълно създаніе на нашето високо публистическо призваніе, което ни задължава да работимъ за въ полза на възраждающето ни са сѫщо отечество, въ всяко отношеніе. Ній испълняваме този си дългъ повече отъ десять години. Но публистическата дѣятелность, въ кое да е общество, бива всегда заобиколена съ всевъзможни пречки, препятствия, следствие отъ силните обществени напрежения, конто, по некой пѫть, заставляватъ публицистътъ, нежелающъ, да ся подчинява временно на усло-вията, разбира са, предизвикани отъ внезапното напрежение на вѫтрѣшния обществен и държавенъ строй.

„Такова напрежение беше. То взискваше подчинение вре-менно, което ній и сторихме изъ предъ видъ за благото на

отечеството ни. Да, ний испълнихме единъ отъ тези си дългове съ пълно съзнание на обязанностьта си по отношение къмъ скѫпото ни отечество.

„Времето и обстоятелствата зискваха настоятелно жьртви и остѫпки.

„Ний това сторихме.

„Сега когато естественните условия при които можи да благоденствувова едно общество, една дьржава, влизать въ нормалното са положение; сега, казваме, когато е настѫпилъ важния моментъ при дьржавното ни устройство, ний мислимъ, че би било престѫпление отъ наша страна да стоимъ съ кръстосани ръце.

„Уреждането на една кѫща, на една община и дьржава, взисква всеобщото съдействие на всичкитѣ членове отъ кѫщата, общината и дьржавата. Малко едно недоразумѣние влече следъ себя си зли послѣдствия, а особенно когато това недоразумѣние са являва вредъ разгаръть на страститѣ, продуктъ на безтактностьта въ кръгътъ на работитѣ за извършване. Ако, наистина, благоразумието и чистия патриотизъ не вписеха всекога надъ главите на солиднитѣ личности, то, нема съмнение, че въ единъ прекрасенъ денъ щеше и обществото и человечеството да са намери въ единъ такъвъ безисходенъ хаосъ, който щеше да заличи и последните человечески чьрти въ него. Но искрата на самосъхранението още пламти въ человечеството. Тя нема да допусни да са сведе человечеството до тази низска степень.

„Тази искра на самосъхранението, разбира са, че спази и насъ, въпреки многото старание на мнозина да я погасъть.

„Безъ да влазаме въ по нататашни разисквания за миналото ни положение, което е всекиму известно, ний ще си вменимъ за дългъ да явимъ, че следъ въстановлението на конституцията и ввеждането на редъть въ дьржавата ни, необходимо нуждно да се запитаме що трѣба да правимъ за да спазимъ както външната наша самостоятелность така сѫщо и вътрешната? — По нашето мнение, най доброто и първо средство за спазването на нашата външна и вътрешна самостоятелность е нуждно общето съгласие на всички, защото безъ това съгласие ний ще бѫдемъ винаги изложени на произволите на всевъзможни авантюристи, които, разбира са, винаги са ползуватъ отъ несъгласието. Това е такава истина, която неиска никакво друго тълкуване. Намъ са чини, че всеки честенъ патриотъ ще се съгласи съ горното наше мнение.

„Слѣдователно, когато всички виждаме голѣмата полза за преуспевание на скѫпото ни отечество отъ общото ни съгласие, то защо сѫ за Бога тези непрериви крамоли, разроди и ненависти? — Защо сѫ тези лични гонения? — Предъ видъ на това, ний ще почнемъ съ едно хладнокрѫвие осветлението на общественното мнение относително всичкитѣ въпроси външни и вѫтрешни безъ обаче да сме къмъ една или друга партия. На кратко, цельта ни ще бѫде за общото старание да са въдвори мирътъ и редътъ въ отечеството ни и, второ да бѫдемъ верни тѫлкователи на истинските интереси на отечеството ни. Щели да сполучимъ въ цельта си — това остава на бѫдѫщето да го каже“ (гледай брой 1, година III—1883).

---

83. Славянско Братство, *политическо-литературно списание.* — Почнѫло е да излиза въ Букурещъ (гдѣто сѫ излѣзли 5 книжки) прѣзъ мѣсецъ Октомврий, а подиръ продължило да излазя въ Руссе (гдѣто сѫ излѣзли още 10 книжки), неопрѣдѣлнно въ какъвъ срокъ (15-тѣ книжки сѫ излѣзли въ продължение на повече отъ година врѣме — отъ Октомврий 1877 г. до Декемврий 1878 година, — при все че отъ 4-та книжка нататъкъ списанието си е опрѣдѣлило срокъ за излазание „3 пѫти въ мѣсеца“), подъ редакцията на *Р. И. Блъсковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. Блъсковъ* се намиратъ при „*Училище*“ (гледай 1871 година).

Ето какво редактора е опрѣдѣлилъ да обема *Славянското Братство.*

„У просвѣщенитѣ народи са издаватъ много вѣстници сѣкакви периодически списания, които са печататъ на десетини и стотини хиляди екземпляри. Вѣстницитѣ и книжевностьта на кой да е народъ служатъ като едно огледало, у което са вид до колко тоя народъ е напредналъ въ образованието си. Они народи, които нѣматъ книги и вѣстнили, назоваватъ ги: необразовани, варвари, полудиви и дори съвсѣмъ диви. Отъ тов умнитѣ хора познаватъ и сѫдятъ за достойнството на кой годѣ народъ.

„Ние българитѣ имаме колко да е своя книжевность, умѣемъ да четемъ, да пишемъ и намиратъ се помѣжду ни изъ народа учени хора; но не знаемъ защо нашитѣ вѣстници не каросватъ — като недоносленета дѣца, раждатъ са и умиратъ. Че народа ни е бѣденъ и неволенъ, че ние сме биле притиснати отъ всѣкоя страна — душевно и тѣлесно, това са знае. Но у насъ има друго зло, което ни не дохожда отъ вънъ, а имаме го отъ само себе си: злото е, че ние нѣмаме още онова истинско любопитство за прочитание; слѣдователно малцина сж и оние, които познаватъ каква полза са добива отъ многото прочитание.

„Тадѣсъ, въ свободна Ромжния, има доволно българи, измѣжду които са намиратъ, храни боже, и доста богати хора; но колкото български вѣстници сж са поевиле до сега, еднакво както опашатитѣ звѣзди (комети), едвамъ се поевятъ на горизонта, и видишъ, че слѣдъ нѣкое време са изгубиле и нѣма ги вече никакви на бѣлъ свѣтъ.

„Нека да речемъ, че сме имале единъ два рѣдовни листове. Но споредъ обема имъ, каквито биватъ обикновенно нашитѣ вѣстници, тѣ не могатъ да смѣстятъ много дълги членове и такива, които да утолятъ жаждата на люботитния читатель.

„За да се изравни тоя щжрбелъ у нашето вѣстникарство, трѣбало би да имаме и такива журнали, които да излазятъ повременно по на нѣколко печатни коли въ една свѣска — на книжки, дѣто освѣнъ политическитѣ дневни новини, да има още и друго за прочитане.

„Отъ захващанието на русско-турската война, колчимъ ми са паднеше да прочета кой-годѣ вѣстникъ, особенно русски или други отъ славянскитѣ листове, се избирахъ и забѣлѣзвахъ по-отличнитѣ изъ съвременнитѣ събития на войната и д. т. Гжй преписахъ доста материялъ, съ желание да са напечата въ особни книжки. Но, като нѣмамъ срѣдство, не можахъ да са наема за работа, която се върши съ голѣмъ трудъ и съ много разноски. Не е веднажъ и дважъ, дѣто ма е парнало отъ тая страна, а мжчнотитѣ, що прекарахъ съ издаването на вѣстника „Нова България“, надминуватъ сичко. Но трѣба да са работи; сѣденето е дадено за дармоѣдитѣ и за ония, които незнаятъ защо живѣе човѣкъ на свѣта. Хора, богати и отлични държавници, които биле еднакво и учени, смогнале сж да поработятъ и въ книжното поле, до дълбоката си старость.

„Сега, насърченъ отъ единъ родолюбивъ момакъ, българинъ, именно отъ Хр. Сарова изъ Ст.-Загора, който прие на себѣ си изданието на първата книжка, натоварямъ са съ тоя трудъ, кото са надѣвамъ, че ще зематъ участие и други родолюбци, за да са улесня и да слѣдвамъ по-нататакъ.

„Тъй поченвамъ книжкитѣ си подъ название: *Славянско Братство,* което ще излазя за сега въ неопредѣлено време А щомъ са намести първата книжка, и да са събератъ колкогодѣ подписници (абонати), ще са гуди подъ печатъ и втората

„*Славянско Братство* ще обема: 1) въ началото на сѣкоя книжка у първитѣ страници ще са помѣстятъ нѣкои длъжки членове споредъ вървежа на войната и послѣ сключението на мира (дай Боже по-скоро!); 2) животоописания или биографически очерки на нѣкои знаменити хора, особенно на нашитѣ народни дѣйци и труженици; 3) сѣкакви очъртания и епизоти, които характеризиратъ посоката по течението на сегашната война и нѣйнитѣ фактори; 4) пѣстни и стихотворения за днешнитѣ случки въ България, както и описания върху станалитѣ работи отъ започенването на великата драма за освобождението на южнитѣ славяни; 5) сичко писано върху Славянството и за славянскитѣ интереси; 6) разни политически новини и най-нови извѣстия отъ бойното поле. А за сичко това нужно е да пишатъ и други изъ нашитѣ учени отвънъ. Зато моля сѣкига брата българина, комуто иде отржки, да понаписва нѣщичко интересно за народа ни и да го испраща на право до уредничеството въ Букурещъ.

„Най-сетнѣ, като нѣмаме на български нито единъ хумористически (смѣшенъ) листъ, мѣркаме да посвѣтимъ подирнята страница на сѣкоя книжка *Хумору и сатири,* за забавление на читателитѣ. И ако се улеснимъ отъ къмъ разноскитѣ, притъкмѣваме още да са тури нѣщо и отъ *илюстрация,* т. е. образитѣ на по-знаменити лица и народни юнаци“ (гледай книжка I, стр. 1—2 „Къмъ читателитѣ“).

---

84. Сутрина — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Цариградъ, три пъти въ седмицата, на малъкъ форматъ, неизвѣстно колко броя сж излѣзли, подъ редакцията на *Д. К. Попов*ъ

Макаръ и обсадно положение въ Цариградъ, въ тоя вѣстникъ е обнародвана прокламацията на Императора Александра II къмъ българитѣ, която само подиръ това е била прѣпечатана и отъ всичкитѣ иностранни вѣстници въ турската столица.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Поповъ* се намиратъ при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година). Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

85. Сѣкидневний новинарь. — Почнѫлъ е да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, сѣки денъ, излѣзли сѫ повече отъ 20 броя (Д-ръ И. Д. Шишмановъ е видѣлъ № 20 — гледай „*Денница*“, година II, книжка 7 и 8, страница 359), подъ редакцията на *Павелъ С. Бобековъ*.

Павелъ С. Бобековъ е роденъ въ Панагюрище около 1845 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Цариградския Лицей, а подиръ учителъ въ Копривщица. Прѣди обявяването Русско-Турската война, прѣминѫлъ въ Румѫния и тамъ издавалъ вѣстника си, като е работилъ за освобождението на България, т. е. билъ въстанникъ. Той билъ въ русската войска и заедно съ нея минѫлъ въ България. Въ Търново билъ назначенъ на нѣкаква длъжность и тамъ умрѣлъ. Нищо повече отъ това незнамъ за Павелъ Бобековъ.

Отъ цитиранитѣ по-долу нѣколко реда читателитѣ ще видѣтъ каква е била цѣлта на „*Сѣкидневний новинарь*“:

„Днешнитѣ обстоятелства изискваѫ, щото българскитѣ читатели въ Румѫния, които не знаятъ румѫнски да иматъ всѣкидневнитѣ новини и депеши. Намъ е драго като виждами, че тази нужда са запълни съ издаването на едно малко и всѣкидневно вѣстниче, което носи название: *Сѣкидневний* (сѣкидневенъ) *Новинарь*“ и пр. (гледай „*Стара-Планина*“ брой 63).

1878 година.

86. Марица. — Maritza. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Юлий, два пѫти въ седмицата (една година е излизалъ и три пѫти въ седмицата—1882/1883 г.),

излѣзли сѫ седъмь годишни течения (744 броя), подъ редакцията на *Г. Начовичъ, Ив. Ев. Гешовъ, Ф. Перецъ, Г. Груевъ, М. Маджаровъ и С. Бобчевъ.* в. *„Марица“* биде спрѣнъ на 6 Септемврий вслѣдствие тогавашнитѣ обстоятелства. Прѣзъ 1878 г. Бурмовъ, въ качеството си на Пловдивски Вице-Губернаторъ, повикалъ Ив. Ев. Гешовъ, Г. Начовичъ, Г. Беневъ, К. Стоиловъ и Д. В. Хранова и имъ съобщилъ желанието на тогавашното правителство за да се основе единъ български вѣстникъ въ Пловдивъ. Тутакси била распрѣдѣлена работата между поменатитѣ лица и първитѣ два броя отъ в. *„Марица“* излѣзли подъ тѣхна обща редакция, слѣдъ което Начовичъ взелъ редакцията на вѣстника върху си, а Ив. Ев. Гешовъ и Г. Беневъ сѫ му помагали. Обаче слѣдъ 5—6 мѣсеци (въ началото на мѣсецъ Декемврий 1878 год.) Начовичъ напустнѫлъ редакторството съвсѣмъ и цѣлия вѣстникъ е останѫлъ въ ржцѣтѣ на Гешовъ. Когато прѣзъ мѣсецъ Мартъ 1879 година Гешовъ е заминѫлъ съ комиссията за Европа да моли Европейскитѣ кабинети да не става разединението на двѣтѣ България, на свое мѣсто оставилъ Ф. Перецъ по французката часть, а Г. Груевъ по българската, и чакъ прѣзъ Октомврий сѫщата година, когато се върнѫлъ, взелъ отново редакцията на в. *„Марица“* и я водилъ до началото на 1882 година, т. е. до деньтъ, когато биде повиканъ за Директоръ на Финанситѣ въ Пловдивъ. Още прѣзъ врѣмето на Гешовъ, М. Маджаровъ е помагалъ на първия въ редакцията на *„Марица“*, но когато Гешовъ станѫлъ Директоръ и напустнѫлъ съвсѣмъ вѣстника, Маджаровъ и Бобчевъ го замѣстили и карали до спирането му. И така Начовичъ редактиралъ *„Марица“* 5—6 мѣсеци, подиръ Гешовъ самъ повече отъ три години и останѫлото Г. Груевъ, Ф. Перецъ, М. Маджаровъ и С. Бобчевъ. — Въ първитѣ четири годишнини помѣствани сѫ статии и на френски языкъ.

Григоръ Д. Начовичъ е роденъ въ Свищовъ на 22 Януари 1845 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Цариградското френско училище на Бебекъ, после търговско училище въ Виена и висша школа въ Парижъ. Като се завърнѫлъ въ Свищовъ захванѫлъ търговия при баща си. Прѣзъ 1867 година зелъ участие въ народнитѣ движения (по четата на Хаджи Димитръ) и понеже били уловени нѣкои отъ

въстаницитѣ, той билъ принуденъ да се отдалечи и прѣзъ Гюргево спрѣлъ се въ Виена, гдѣто се е занимавалъ съ търговия. Въ врѣме на Русско-Турската война, той билъ съ русския генераленъ щабъ, слѣдъ която война дошълъ въ Пловдивъ и подкачилъ да редактира в. „*Марица*“. Той билъ депутатъ въ Великото Народно Събрание въ Търново и Свищовъ (1879 и 1881 година), а сѫщо и въ всички почти други Обикновенни Народни Събрания. Той билъ Министръ на Финанситѣ въ първото българско министерство — отъ 5 Юлий до 22 Ноември 1879 година; отъ 24 Ноември 1879 година до 22 Мартъ 1880 година Министръ на Външнитѣ Дѣла и управляющий Министерството на Финанситѣ; отъ 31 Декември 1881 год. до 23 Юлий 1882 година Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла и управляющий Министерството на Външнитѣ Дѣла; отъ Юлий 1882 година до 3 Мартъ 1883 година Министръ на Финанситѣ и управляющий Министерството на Общественнитѣ Сгради; отъ 7 Септември 1883 година до 31 Декември с. г. Министръ на Финанситѣ; отъ 16 Августъ 1886 година до 28 Юний 1887 година Министръ на Външнитѣ Дѣла; отъ 29 Юний 1887 година до 15 Декември 1888 година Министръ на Финанситѣ и отъ Мартъ мѣсецъ 1891 година е продължавалъ да управлява Министерството на Финанситѣ до 18 Ноември 1892 год. Освѣнъ туй, прѣзъ 1885—1886 год. той билъ дипломатически агентъ въ Букурещъ, гдѣто Симеонъ Киселовъ е стрѣлялъ върху му, безъ да сполучи, а прѣзъ 1890—1891 година такъвъ въ Виена. Като принадлѣжащъ по идеи къмъ тъй нарѣчената консервативна партия, той не е отказвалъ своята компетентность на нѣколко либерални кабинети у насъ. Въ негово врѣме е сключенъ втория държавенъ заемъ отъ 142 милиона номинални. Сътрудничилъ е въ първитѣ двѣ годишнини на в. „*Българинъ*“, подиръ въ „*Марица*“ и много други вѣстници, които неможемъ да изброимъ. Начовичъ е написалъ: *Кратко и практично ржководство за правенье вино,* София, 1883 година; *Тютюневата индустрия въ Българското Княжество,* София 1883 година.

Иванъ Евстратиевъ Гешовъ е роденъ въ гр. Пловдивъ на 1849 година. До 1864 година той се е училъ въ Пловдивскитѣ училища, а въ 1865 година заминѫлъ за Манчестеръ

(Англия) и се е училъ тамъ до 1868 година, гдѣто е свършилъ Owens College, сегашний Victoria University. Слѣдъ това подкачилъ търговия при баща си въ Манчестеръ, което се е продължило до 1872 години. Прѣзъ тази година той се е завърнѫлъ въ Пловдивъ, кждѣто се е занимавалъ пакъ съ търговия. Въ 1876 година, когато ставахѫ извѣстнитѣ всѣкому приключения въ България, той е давалъ свѣдения за тѣзи приключения на Скайлера, Беринга, Макъ-Гахана и по прѣдложението на първия билъ е кореспондентинъ на Лондонския „Times". За тѣзи кореспонденции въ 1877 година той билъ арестуванъ въ Пловдивъ и осѫденъ на смърть, но билъ испратенъ въ Цариградъ, отъ кждѣто билъ освободенъ подиръ св. Стефанския договоръ по силата на амнистията, искана отъ този договоръ. Прѣзъ мѣсецъ Априлий 1878 година билъ избранъ, въ негово отсѫтствие, за прѣдсѣдатель на Пловдивския Окр. Съвѣтъ и е подкачилъ редактирането на в. „*Марица*", като е дошълъ въ Пловдивъ, а слѣдъ туй билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Пловдивския Губернски Съвѣтъ. Прѣзъ мѣсецъ Мартъ 1879 година ходи, като членъ въ коммиссията, да моли Европейскитѣ кабинети за присъединението на двѣтѣ България. Прѣзъ Юлий мѣсецъ той се е завърнѫлъ въ Пловдилъ, а прѣзъ Октомврий пакъ е подкачилъ да редактира в. „*Марица*". Въ негового отсѫтствие „*Марица*" е била оставена на Георги Груевъ по българската часть и на Ф. Перецъ по френската. Слѣдъ туй той билъ избранъ за Прѣдсѣдатель на Областното Събрание, а тъй сѫщо и за Прѣдсѣдатель на Постояния Комитетъ. Въ началото на 1881 г. той билъ повиканъ за Директоръ на Финанситѣ. Прѣзъ мѣсецъ Ноемврий 1883 г. той биде повиканъ за Директоръ на Българската Н. Банка, а прѣзъ 1886 г. той бѣше и Министръ на Финанситѣ въ Каравеловия и подиръ въ Радославовия кабинети. Писалъ е въ „*Читалище*" (гледай 1870 г.) „*Лѣтоструй*" (гледай 1869 г.), „*Периодическо Списание*" (гледай 1870 год.), „*Св. Климентъ*" (гледай 1888 година), „*Денница*", „*Наука*" (гледай 1881 година). Прѣвелъ е: *Деветдесеть и трети година* отъ В. Хюго, Пловдивъ, 1881 година. По настоящемъ Гешовъ се занимава съ банкирски работи и съ писателство.

Ф. Перецовитѣ биографически бѣлѣжки се намиратъ при „*Законовѣдецъ*" (гледай 1880 година).

Георги Груевъ, роденъ въ Копривщица на 12 Януарий 32 година, билъ получилъ първото си образование въ три-сното училище въ родния си градъ, а довършилъ учението въ Пловдивското централно училище. Слѣдъ двѣгодишно тителствуване, въ 1854 год. отишълъ въ Цариградъ, гдѣто установилъ по търговия. При пораждането на църковния ірось, той взелъ живо участие и писалъ по тоя въпросъ въ ни вѣстници, особенно въ „*Македонія*“ (гледай 1866 година) „*Дунавска зора*“ (гледай 1867 година), на която билъ до-ник. Като прѣдставитель на Пловдивската Епархия уча-увалъ въ Български Съборъ, събранъ въ Цариградъ за ждането на Екзархията и, слѣдъ съставянието на Екзар-кий Съвѣтъ, билъ избранъ за секретаръ на тоя съвѣтъ. началото на Русско-Турската война, заедно съ блажено-ивший Антимъ I, първия Екзархъ, билъ пратенъ на зато-ие въ Ангора; слѣдъ свършването на войната се завърналъ Пловдивъ и прѣзъ окупацията служилъ като секретаръ при гово Блаженство сегашний Екзархъ Иосифъ I. Въ врѣмето събиранието на Европейската коммисия за урѣжданието на азованата отъ Берлинский Конгресъ Източна Румелия приелъ акцията на в. „*Марица*“. Въ началото на устройството на ената область билъ назначенъ за Прѣдсѣдатель на Вър-ното Сѫдилище (отдѣление углавно) и избранъ при това за ѣдсѣдатель на Върховното Административно Сѫдилище, въ то си качество билъ по право членъ на Областното Съ-ание, на което и билъ Прѣдсѣдатель прѣзъ 1882 и 1883 год. ѣдъ съединението билъ утвърденъ за Прѣдсѣдатель на Плов-ский Аппелативенъ Сѫдъ, на която длъжность е и сега.

Стефанъ С. Бобчевъ е родомъ отъ Елена. Първоначално е училъ Елена, а послѣ е билъ учитель тамъ. Въ 1868 дина постѫпилъ въ гимназическото отдѣление на медицин-ата школа въ Цариградъ. Училъ медицината до 1876 год., тавало му още двѣ години да свърши, когато извѣстнитѣ ѣслѣдвания по поводъ на тогавашнитѣ събития сѫ го при-дили да забѣгне въ Руссия. Постѫпилъ въ Московския уни-рситетъ и свършилъ юридическия факултетъ съ степень ндидатъ на правата (1880 година). Бобчевъ е билъ Прѣд-датель на Пловдивския Окрѫженъ Сѫдъ (1880—1882 год.),

Членъ на Върховния Апелативенъ Сѫдъ въ Пловдивъ (1882 до 1884 година). Директоръ на Правосѫдието въ бившата Източна Румелия (1884 — 1885 година, 6-й Септемврий). Като редакторъ до освобождението билъ е на слѣдующитѣ газети: „*День*“ (Цариградъ), *Стара-Планина* (Букурещъ); сътрудникъ е билъ на „*Право*“ и „*Напрѣдъкъ*“ до 1874 год., когато е основалъ „*День*“ (Въ туй врѣме е билъ все студентъ). Първия публицистически трудъ на Бобчева е отпечатанъ въ „*Македонія*“ (Цариградъ) отъ 1869 год. и говори относително очистването българския языкъ; а първия му книжовенъ печатанъ трудъ е: *Наводнението на Дунава*, 1871 год., Цариградъ. Въ сѫщото врѣме, т. е. до освобождението, той е редактиралъ една година периодическо списание „*Читалище*, 1874 година. Въ всичкото врѣме на издаването па туй списание, той е билъ единъ отъ постояннитѣ сътрудници. Послѣ освобождението е билъ сътрудникъ на в. „*Марица*“ отъ 1880 до 1882 година, а отпослѣ и редакторъ заедно съ Маджарова до края на живота ѝ. Билъ е и единъ отъ редакторитѣ на периодическото списание „*Наука*“ (гледай 1881 година), а понастоящемъ такъвъ на „*Юридически Прѣгледъ*“. Въ иностранната пресса зималъ е участие въ русскитѣ журнали и газети: „*Русскій Вѣстникъ*“ (журналъ), „*Литературное прибавленіе къ Русскому Міру*“ (1878—1880 година) подъ редакцията на Черняева, сѫщо и въ „*Истор. Вѣстникъ*“. Билъ е сѫщо сътрудникъ въ „*Московскія Вѣдомости*“, „*Варшавскій Дневникъ*“, гдѣто сѫ помѣстени неговитѣ: *Письма о Македонін*, за които сърбитѣ дигнахѫ толкозъ врѣва противъ него. По главнитѣ книжовни трудове на Бобчева сѫ: *Пѫтуване около свѣта*, прѣводъ, Цариградъ, 1873 година; *Ключътъ на науката* отъ Брюера, прѣводъ, Цариградъ, 1874 година; *Животътъ на Франклинъ* отъ Минье, прѣводъ, Цариградъ, 1874 год.; „*История на Османското Царство; История на руско-турската война*“, Руссе, 1879 год.; *История на Български Народъ*, за учебникъ въ срѣд. училища по Д-ръ Иречека, Пловдивъ, 1881 година; *Кратъкъ учебникъ върху българската история*, трето издание, Пловдивъ, 1885 година; *Кратки разскази изъ българската история*, второ издание, Пловдивъ, 1885 година; *За събирането и изучването на народнитѣ юридически обичаи*, Пловдивъ, 1883 година; *Жинзифовъ*, Пловдивъ, 1883 година. Готови за печа-

тание: *Сборникъ на народнитѣ юридически обичаи; Юридически въпроси; За прѣстжпленията и наказанията* отъ Ц. Бенкария, прѣводъ и *Сждоустройството и сждопроизводството въ европейскитѣ господарства,* съставено изъ лекцинтѣ на професоритѣ на Московский Университетъ по сжщия прѣдметъ, изъ съчинепията на Бентама, Лабуле, Франквиля, Малишева и пр.

Михалъ Ив. Маджаровъ е роденъ въ Копривщица на 1852 година. Училъ се изпърво въ родното си мѣсто, послѣ е правилъ абаджилъкъ година и половина въ Копривщица и Цариградъ. На 1869 година постжпилъ въ Пловдивското българско училище и на 1871 год. свършилъ петия и послѣденъ классъ. Сжщата година още постжпилъ въ Robert College (американската школа въ Цариградъ) и свършилъ на 1876 год. Отъ Май 1878 до Юлия 1879 билъ главенъ учитель въ Т.-Пазарджикъ. Въ началото на румелийското управление билъ назначенъ за префектуренъ съвѣтникъ на Т.-Пазарджикския Съвѣтъ, но слѣдъ два мѣсеца си далъ оставката, защото префектурнитѣ съвѣтници нѣмало какво да работятъ. Слѣдъ това билъ избранъ за депутатъ и на 13 Октомврия 1879 година постжпилъ въ редакцията на в. *„Марица“* и продължавалъ непрѣкжснато да бжде сътрудникъ на тоя вѣстникъ до 6 Септемврия 1885 година, когато *„Марица“* прѣстанжкда излиза. Прѣзъ тия шесть години (отъ 1879 до 1885 год.) той е билъ въ разни врѣмена Членъ на Постоянния Комитетъ, Членъ на Върховното Сждилище въ Пловдивъ, Главенъ Контролеръ на Финанситѣ и Директоръ на Финанситѣ. Отъ 6 Септемврий 1885 год. до 1 Априлий 1886 год. билъ заточенъ въ София и Елена. Отъ какъ се е завърнжлъ въ Пловдивъ до 10 Юлия вземалъ е участие при редактиранието на в. *„Съединение“*, но отъ тая послѣдната дата заедно съ С. С. Бобчевъ захванжлъ е издаванието на в. *„Новини“*, който трая до 9 Августъ. Въ други вѣстници и списания е писалъ малко работи: въ вѣстникъ *„День“* нѣколко стихотворения, каквото е *Ясно-свѣтла мѣсечинко,* съ подпись М-овъ и двѣ-три критически статии въ списанието *„Наука“* съ сжщия подпись. До колкото можахме да се научимъ, Маджаровъ има прѣведени и написани нѣкои нѣща, но още не сж дадени за печатъ. Той е сега, заедно съ Бобчева, редакторъ на *„Юридически Прѣгледъ“*.

Ето на късо каква е програмата на в. „*Марица*".

„Ние нѣма да се простираме да говоримъ на дълго за програмата на вѣстника. Ние само ще забѣлѣжимъ, че в. „*Марица*" както до днесь така и за напрѣдъ ще бжде съвършенно независимъ народенъ органъ и безъ никаква боязнь ще следва да поддържа онѣзи чисто народни начала, които сж приети отъ всякой благоразуменъ патриотъ. Всякой напълно е съгласенъ, че онова, което трѣбва да се даде на народа то сж такива знания, такива истини, които го водятъ изъ пжтя на истинскитѣ му интереси. А за постиганне на тази цѣлъ ние сме зели строги мѣрки. Ние имаме вече условени за дълго врѣме двама редактори съ отлични способности, отъ които единъ ще се занимава съ французский отдѣлъ, а другий, снабденъ съ други още двама сътрудници, ще работи надъ българската часть. Ние не можемъ да не поддържимъ и за напрѣдъ французския отдѣлъ, защото чрѣзъ този отдѣлъ ние поддържаме прѣдъ чуждий свѣтъ законнитѣ права и стрѣмления на Българский народъ, като въ сжщото врѣме оборваме и неправеднитѣ клѣвети, които се трупатъ върху насъ отъ нашитѣ неприятѐли" (гледай извѣстието отъ администрацията брой 9 отъ 1879 година).

1879 година.

87. Български Левъ, *политическы вѣстникъ за най-новитѣ и най важнитѣ въпроси.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Мартъ въ Търново, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 7 броя и една притурка, подъ редакцията на *Св. Миларовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Миларовъ* се намиратъ при „*Независимость*" (гледай 1880 година).

„Вѣстникътъ „*Български Левъ*" ще тълкува и защищава общитѣ интереси на Българский народъ, ще прѣдставлява колебанията и сжжденията на европейското явно мнѣние, колкото за разнитѣ вжтрешни и външни български въпроси, ще извѣстява до положението на общитѣ работи отъ всичкитѣ крайща на нашето отечество, сжщо и дневнитѣ телеграфически и други извѣстия и новини отъ всички страни, и ще отгледва новитѣ дьржавни и административни учреждения на българското Княжество съ искренность, прѣданность и тактъ, който се изиска

отъ насъ въ крайтъ на другитѣ европейски народи и държави, между които влѣзваме вече и ніе. Споредъ разнитѣ случаи които може да се представятъ въ слѣдуванието на нашата программа, ніе ще обнародваме статіи на русскій, френскій и турскій даже язици; тоя послѣдній родъ статіи ще се отнасятъ главно къмъ вътрешното турско населеніе изъ Българскитѣ мѣста".

Малко по долу продължава:

„Като желаемъ да избѣгнемъ батакътъ, въ който сж западали сметкитѣ на толкозъ български вѣстници, които сж се подвизавали най-доблестно за интереситѣ на народътъ, ніе молимъ приятелитѣ, до които испращаме сегашнійтъ первій брой отъ *„българскій левъ", да не пріематъ никакъвъ абонаментъ, предъ да се заплати означената погоре цѣна*".

А още по долу:

„На конецъ молимъ нашитѣ читатели да погледатъ прѣзъ пръстье, ако въ вѣстникътъ ни се срѣщнатъ разни родове правописанія. Като познато въобще какъ стои тая работа у насъ, мислимъ, че ще ни извинятъ ако недаваме особенна спеціална грижа въ това отношеніе" (гледай брой 1).

88. Българско Знаме, *вѣстникъ за политически и книжевни новини.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Февруарий въ Сливенъ, единъ пътъ въ седмицата, излѣзли сж 24 броя, подъ редакцията на *Д. П. Минковъ.*

Добри П. Минковъ е роденъ въ Сливенъ на 1856 год. Първоначалното си образование получилъ въ родното си мѣсто, а подиръ, въ 1876 г., свършилъ е курсътъ на Американский Robert College въ Цариградъ съ степеньта бакалавръ (Bachelor of Arts). Слушалъ е лекции по физико-математическитѣ науки въ Одесский университетъ. Редактиралъ е отъ 1876—1877 г. в. *„Источно Врѣме"* (гледай 1874 г.). Отъ 1877—1878 г. билъ е Главенъ Секретаръ на Българската Екзархия. Въ 1880 г. постжпилъ на правителственна служба: Помощникъ на Генералний Прокуроръ при Върховното Сждилище на бившата Источна Румелия. Въ 1883 година билъ назначенъ Съвѣтникъ при сжщото сждилище, а въ 1885 година — Прѣдсѣдатель

на Върховното Административно Сѫдилище въ Пловдивъ, която служба занимавалъ до денътъ на съединението (6-й Септемврий 1885 г.). Отъ 1881 до 1885 г. билъ е Членъ на Областното Събрание на бившата Източна Румелия; отъ 1881 до 1884 г. депутатъ, избранъ отъ Сливенъ, а отъ 1884 до 1885 година членъ на Събранието по право, като Прѣдсѣдатель на Върховното Административно Сѫдилище. Въ промежутокътъ отъ 1881—1885 година билъ и Членъ на Постоянний Комитетъ. Въ 1886 година билъ назначенъ за Членъ на Руссенский Апелативенъ Сѫдъ, а въ 1888 година — Прокуроръ при Пловдивский Апелативенъ Сѫдъ, която длъжность той и до днесъ занимава. Прѣзъ врѣмето на прѣбиването си въ Пловдивъ той е сътрудничилъ отъ 1880—1882 г. въ *„Народний Гласъ“* (гледай 1879 година), отъ 1882—1883 година въ *„Независимость“* (гледай 1881 година), въ *„Южна България“* (гледай 1883 година), отъ 1884—1885 година въ *„Марица“* (гледай по-горѣ), въ *„Наука“* (гледай 1881 година) и *„Знание“* (гледай 1884 година). Въ края на 1877 и въ началото на 1878 година написалъ нѣколко корреспонденции въ Лондонский *„Times“* и въ *„Daily News“* по турскитѣ жестокости въ Южна България. Прѣвелъ е отъ английски и издалъ слѣдующитѣ книги: *Хроника на Русско-Турската война* отъ Макъ-Гаханъ и Арчибалдъ Форбсъ, Пловдивъ, 1882 година; *Българскитѣ ужаси и Источний Въпросъ* отъ Улиямъ Гладстонъ, Пловдивъ, 1881 г.; *Възпитание: умствено, нравствено и физическо* отъ Херберта Спенсеръ, Пловдивъ, 1884 година.

„Журналистика-тѫ іе била въ сички-тѣ епохи и между сички-тѣ просвѣтени народности пѫрва-тѫ точка чрѣз коіатѣ сіа сѫ освѣтіавали — било то за тѣхно-то развитіе и тѣхниіа-т напрѣдок, било то за тѣхно-то припазваніе отъ нѣкои гибелни слѣдствиа; съ едно слово тіа іе оглидало-то чрѣз коіе-то народи-тѣ, като сіа водѫт, сіа стрѣмѫт толкова къмъ развитіе-то си и благоденьствіе-то си, колко-то и къмъ защита на своіи-тѣ общи интереси.

„Кой може отказа, че не іе тіа коіа-то подѣиства да ни извади от тѫзи литаргиіа въ коіа-то сіа нахождахме прѣди 30—40 години въ време на грѫцки-тѣ владици? Без неіа можеше ли сіа разви черковниіа-т вѫпрос тѫй дѣто да достигне

и да сіа рѣши много-малко въ наша полза? Не іе ли чрѣз неіа дѣто сіа учихме що сіа вѫрши и що става въ разни-тѣ мѣста и градища на наше-то бѫлгарско населеніе?

„Днеска като излизаме вѣки от таіа категориіа под коіа-то сіа нахождахме въ прѣжни-тѣ времена, то и положеніе-то ни, сѣкам, зема друг ход: от право-то зависимо началство що сіа намирахме, днеска ниіе ставаме много-малко почти свободни и по-независими — съ іедно слово придобиваме іедно самостоіателно колко-годѣ положеніе.

„Тѫй крѫга-т ни като сіа разширіава, то и средства-та на наши-тѣ освѣтлениіа и размишлениіа не трѣба ли да сіа сѫразмѣрни? — Въ прѣжни-тѣ времена всіак съ нетѫрпеніе чакаше пощенскиіа-т день, като имаше око-то си обѫрнато кѫм Царьиград, за да виде и чуіе като какво интересно сѫ іе извѫршило там от Турско-то правителство за въ наша полза; кога сеги не іе вѣки тѫй: сѣки желаіе да чуіе като какво става или сіа вѫрши въ разни-тѣ частьи на наше-то отечество; като какво сіа мисли и сіа вѫрши от наши-тѣ приіательи и неприіательи около наз сѫсѣди; като как сіа нахождат наши-тѣ сѫбратиіа що сіа намират под чуздо управленіе; като какво мисли западна или сѣверна Европа за нази; съ іедно слово наши-тѣ заніатиіа стават тѫй интересни щото ниіе трѣба да знаем не само що става, що сіа мисли и вѫрши между нази и за нази; но йоще трѣба, като необходимо за нази, да сме освѣтени и въ то що сіа вѫрши и мисли вѫн от нази.

„Въ това отношеніе, колкото за разни-тѣ новини, толкова и за развитіе-то на книжевность-тѫ, рѣшава сіа дѣто от днес да сіа издава вѣстник въ Сливенска-тѫ Губерниіа под названіе „*Бѫлгарско Знаме*“, съ заплата 15 франка на годината. — Той ще сіа издава редовно ката седмица въ Сѫбота. Формата-т му ще бѫде точно по формата-т на В. „*Вѣк*“. Като му опрѣдѣліаме іедна умѣренна цѣна, тѫй дѣто да може само да си покриіе разноски-тѣ, то оставаме въ надежда, че наши-тѣ сѫотечественници ще благоволѫт да сіа абонират“ (гледай брой 1).

---

89. **Витоша.** — Почнѫлъ да излиза тоя вѣстникъ въ София прѣзъ мѣсецъ Юний, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 97 броя, подъ редакцията на *Григоръ Д. Начовичъ, Т. Бурмовъ* и *М. Балабановъ*. Първитѣ нѣколко номера сѫ редактирани

отъ Бурмовъ и Балабановъ, а подиръ е взелъ редакцията Начовичъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Бурмовъ* се намиратъ при „*Блъгарскы Книжицы*“ (гледай 1858 г.), за *Г. Д. Начовичъ* при „*Марица*“ (гледай 1878 година), а за *Т. Балабановъ* при „*Вѣкъ*“ (гледай 1874 година).

Отъ слѣдующитѣ нѣколко реда ще може да се види отъ какви начала се е ржководила редакцията на в. „*Витоша*“. Първия брой неможахъ да видѣ, гдѣто, може би, е обнародвана и самата программа на вѣстника:

. . . . . „Всѣкій знае че ся изминаха толкова мѣсеци на праздно безъ да може да ся снабди отечеството ни понесъ най-неизбежно нуждитѣ закони и наредби. Ако погледнемъ на административнитѣ, сѫдебнитѣ и граждански учрежденія, изведнажъ ще усѣтимъ да ни ся наскърби сърдцето и съ съжаленіе ще сме принудени да кажемъ: „*Тежко ни и горко намъ*“. Ако ли обърнемъ погледитѣ си къмъ народното просвѣщеніе, което е единственната надежда за преуспѣваньето на единъ народъ, непременно ще ни заплаче сърдцето и ще ся отчаемъ. Ный не познаваме между насъ никаква партія, народна или противонародна, и не правимъ часть освѣнъ отъ цѣлійтъ нашъ народъ, за това и дързнуваме да искажемъ публично болѣститѣ на народътъ си. Че не обвиняваме правителството за тези недостатъци, то е истинна и всѣкій благоразуменъ блъгаринъ и съвѣстенъ патріотинъ може лесно да си въобрази критическото положеніе на правителството ни и припятствията които то срѣща при всѣко предпріятіе. За това, ако ный желаемъ отъ сърдце напредъкътъ на отечеството си, ако искаме да помогнемъ за преуспѣяньето и укрѣпленіето на нововъзраждающата ни държава, трѣбва да испитаме съвѣстно и безпристрастно дѣйствителната причина на нашето назадничество и да ся трудимъ по възможноста да олучшимъ положеніето си. Но кому надлежи този тежакъ и отъ най-голѣма важность товаръ? Не ли надлежи на нашитѣ народни представители, които сѫ повикани само и само да олучшатъ положеніето на държавата, да я снабдятъ съ необходимитѣ закони, да исчистятъ всяка безполезна наредба и настапятъ на мѣстото ѝ

ıредба съотвѣтственна съ характеръть, обичаитѣ и навицитѣ
ı народъть? Може твърдѣ добрѣ и правителството да има
оитѣ недостатъци и противозаконни дѣйствія, но ный не
знаваме вѫтрѣшноститѣ на управленіето и не можемъ да ся
ıоизнесемъ върху присѫдата му. Но народъть, вѣрваме, че
ка освѣтленіе въ всичко, освѣнъ това преди да ся обвини
но правителство трѣбало бы да му ся испитатъ дѣлата и
то ся изложатъ точно на общото сѫжденіе, тогасъ да ся
даде сентенціята му. Ный сме обаче въ всичко бързи за
ва и въ всичко грѣшимъ. Изоставяме толкова неизбежно
ѫжни за държавата проіекти и уреждания, та ся залавяме
ıтакси за борба за кокалъть; и, съ името на народъть, съ
мето на отечеството си, търгаме си коситѣ отъ главитѣ. Та-
ова едно направленіе не може да трае дълго врѣме и, не
ъже да ползува нито насъ часно, нито пъкъ държавата; не
е изминатъ много мѣсеци и ще ся блестне тутакси истината
редъ очитѣ на народъть и, ето пакъ нова борба, па може
ı още по-жестоко, по-опастна и по-отровна. Тогасъ вече не
е имаме никаква надежда за спокойствіе и благоденствіе,
ıгасъ исчезнуватъ всичкитѣ ни благонадеждни сънища, из-
бваме всяка симпатія и подпора отъ страна на освободи-
литѣ ни и на приятелскитѣ ни народи. Нека прочее си
ъумимъ че е време сега да ся предпазимъ отъ всяка по-
рѣшка и всяко неблагоразуміе, нека нашитѣ почитаеми пред-
ıавители иматъ предъ видъ всякога цѣлта за която ги е из-
ıалъ народъть, като си е въвѣрилъ сѫдбата въ тѣхнитѣ ръцѣ.
ека тѣ съжелятъ бѣдното отечество България като не до-
ıстнатъ да стане за присмѣхъ на съсѣдитѣ си. Тѣхна патріо-
ıческа длъжность е, да ся погрижатъ за доброто му уреж-
ıване и снабдяванье съ необходимитѣ закони, да не си губятъ
ıбавото време съ праздни и безполезни за народъть пренія,
не ся трудятъ да даватъ конкурсъ върху способноститѣ си
ıаторски, но на противъ да ся заловятъ енергично за работа,
ı покажатъ на народъть че заслужватъ довѣріето му, па и
ый тогасъ ще имъ повѣрваме че сѫ истинни патріоти. Веднажъ
ıедена и устроена добрѣ държавата ни можимъ послѣ да ся
ıловимъ за пренія и конкурси; да отворимъ пѫтьть на ад-
министративнитѣ и другитѣ учрежденія, да имъ покажемъ на-
правленіето което трѣбва да зематъ, пакъ ный послѣ можемъ
ıободно да ся боримъ за идеи и принципи. Тѫй постѫпватъ

образованитѣ дьржави, за това и преоспѣватъ и напредватъ тѫй трѣбва да постѫпваме и да постѫпимъ и ный, ако же лаемъ доброто на отечеството си, ако сме патріоти и ако же лаемъ да ся сравнимъ съ окружающитѣ ни по-отдавна освободени наши съсѣди" (гледай брой 66).

---

90. Градина, *книжки за домашно прочитаніе на сѣкиго.* — Това списание е почнѫло да излиза въ Руссе, неизвѣстно въ какъвъ срокъ, излѣзли сѫ 6 книжки, подъ редакцията на *Илия Р. Блъсковъ.* „*Градина*" е като продължение отъ „*Градинка*" отъ 1874 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Блъсковъ* се намиратъ при „*Градинка*" (гледай 1874 година).

Ето по какъвъ начинъ редактора на „*Градина*" обяснява отново появяването на своето списание:

„Сичко у насъ са промени: малкитѣ хора станаха голѣми, голѣмитѣ пѫкъ още порастнаха; старо са подмлади, а младо са истѫнчи и стана легко като перце, което вѣтара го носи; мѫршавото затлѫстя, сухо и недѫгаво ся распусна, та наедря. Благословена свободо! колко си хубава и животворна! въ тебе никой са нестѣснява. сѣко живо и разумно сѫщество въ тебе са отпуска, развива и са разширява. И какво повече? тѫрговче стана тѫрговецъ, писарче стана писарь, учиничинце—ученикъ, биля и учитель, крѫчмарче и кахведжійче станаха отелджій, и нѣщо по-голѣми; тамъ дѣ бѣше дюгенче, сега станало магазія, а кѫщица и колибка са преобѫрнала на кѫща не за едного и за двама, но да побере много хора. Съ една дума сичко е на измененіе, сичко за веднажъ трѫгна и потегли напредъ. Дай боже.

„Е, като е тѫй защо пѫкъ и моята градинка, която въ тѣснитѣ времена бѣше стѣснена, както и на ступана ѝ бѣше тѣсно около шіята, защо кога сичко на около са уголѣмява и разширочава, а моята градинка да си остане се така сиромашка? Не, и градинаря ще разгради плета на ветата си отъ турско време останала градинка, ще да я по распусне и ето ви я съ ново начало съ ново число и съ ново име *Градина.*

„Наистина градинаря не би са наелъ да разработва една
ма градина, ако са не надѣяше, че ще му додатъ на по-
, и други работници, които да го насѫрдчатъ въ пред-
гието му, Хайде Боже помози“ (гледай книжка I, стр. I).

---

91. Древная и новая България, *книжовникъ историко-
ный, сѫдебно-правовый и политико-общественный.* —
ѫлъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Ноември, два
въ мѣсеца, излѣзли сѫ само три броя, подъ редакцията
І. В. Оджаковъ.

Петръ Василиевъ Оджаковъ е роденъ въ Лѣсковецъ, Тър-
ко, на 1841 година. Първоначално се е училъ въ родното
ѣсто, а подиръ въ Руссия, гдѣто свършилъ юридическия
лтетъ на Новоруссийския университетъ, съ звание дѣй-
телень студентъ, и билъ оставенъ при университета да се
отви за професоръ по историята на славянскитѣ законо-
ства и каноническото право (1870 год.). Въ 1871 год.
уволненъ отъ университета по собственно желание, а въ
3 година билъ опрѣдѣленъ на сѫдебна длъжность при Ки-
вския Окрѫженъ Сѫдъ, а въ 1874 година билъ назначенъ
омощникъ на секретаръть при сѫщия сѫдъ. Въ 1875 год.
назначенъ за помощникъ *присяжнаго повѣреннаго* а въ
й 1887 година прѣводчикъ при полевоя щабъ на дѣй-
щата армия. Писалъ въ много български вѣстници и
Одесскій Вѣстникъ“ и за една статия въ тоя послѣдния
осѫденъ на затворъ. Слѣдъ освобождението на България
е билъ на служба по сѫдебното вѣдомство, но нѣмаме
ожность точно да опрѣдѣлимъ прѣзъ кои години и въ кои
ѫдения. По настоящемъ Оджаковъ се занимава съ адво-
тво въ Руссе. Той е написалъ: *Наука за пѣснотворство
ихотворство,* Одесса, 1871 година, а прѣвелъ: *Упът-
е за описаніе правовы-тѣ обичаи, кои-то живѣятъ
рода* отъ *В. В. Богишичъ,* Прага, 1874 год.; *География,*
на, 1866 год.; *Разни полѣзни наставления за дѣцата,*
одъ, Руссе, 1876 год.; *Буквар, практическо наставление
ренски языкъ,* Браила, 1863 год.; *Цуй философъ* — отъ
а чувствителнаго человѣка, прѣводъ, Руссчукъ, 1865 год.

„Подиръ толкова тѣглила и усиленны трудове, нашето освободено съ братско-русскѫ скѫпѫ кръвь, общество почувствова нуждѫ да са снабди и съ другъ видъ свободѫ — *духовно-нравственнѫ*. Осѣща общество-то потрѣбность за наукѫ, знанія, които му сѫ необходимы въ ново-то му общежитіе. Имамы нужды голѣмы и много, а най-выше отъ опытность. Гдѣто ся обърнемъ, виждамы дѣятели съ енергіѫ и съ добры пожеланія за народа, нъ тѣ, или самы имѫтъ нуждѫ отъ опытность, или тѣмъ имъ сѫ нуждны опытны умственны силы. Това е пьрвыя и най-главенъ недостатъкъ у насъ за сега въ пьрвѫтѫ народнѫ крачкѫ къмъ политическото наше развитіе усъвьршенствованіе. Неопытноста е причина на неудоволствія въ срѣдъ обществото, което иска да му се работи *скоро* и *ефтено*, безъ да обрьща вниманіе, че за скорость и ефтенія сѫ нуждны десятки годишны опыты и урѣжданія съ прѣобразованія.

„Печата (пресата) е, кой-то трѣба да освѣтлява общество-то, да му открыва мѫчнотіи-тѣ и да му показва ржководителны срѣдства по единъ тихъ, миренъ и спокоенъ начинъ, какъ да ся достига до желаемо-то политико-общественно развитіе и усъвьршенствованіе.

„Като демократъ, „Д. Н. България“ обыча сѣкого, кой-то работи за народа само по единъ изисканъ политическій тактъ отъ умѣренность, съ духъ спокоенъ, тихъ и миренъ.

„Като демократъ или органъ демократическій, „Д. и Н. България“, неможе да благоволи на уличнытѣ гълчавы, кои-то безпокоѭтъ и развращаватъ младото ни общество въ политическо-то му въспытаніе. Подобны гълчавы, като партизанскы, се подъ народный ужъ калпакъ, прѣслѣдватъ своекористны видове, безъ да ся оцѣняватъ обаче подстрѣкатели-тѣ, че тѣ сами нѣматъ нито общественнѫ подготовкѫ, нито политическѫ мѫдрость, нито пакъ държавно-общественно въспытаніе: нито познанія, нито наукѫ, нито тактъ, нито опытность. Това е извѣстно народу и обществу. Ето за какво ся вижда, че обществото има нуждѫ отъ демократическій органъ, кой-то да го ржководи въ умѣренностѫ му къмъ онѭ цѣль, кою-то може ся постига само по единъ политически тактъ и мѫдростъ въ вѫтрешнія му и международенъ животъ, подъ управленіе на умѣренны службаши! Народы-тѣ, като отдѣлны политическы групы, никога небыватъ неограничено независимы. Това е то, дѣто

уличары-тѣ гълчавы — го неразбиратъ, а мѫдро работящи-тѣ дѣятели кабинетны твърдѣ добрѣ го разбиратъ. Една часть обаче отъ нашія печатъ, като разбира свободѫ-тѫ само въ необузданность и безрѣдіе, съвършенно развратн въ послѣдне врѣмя вкуса и политическѫ-тѫ мѫдрость на нѣкои и другы довчера окапалы отъ тѣглила сынковцы. Това е едно нравственно прѣгрѣшеніе, нъ понеже е отъ легкомысленны изопачаванія, то да имъ бѫде *просто*.

„Обществото има нужда да ся урѣжда, а не да ся гълчи тукъ-тамѣ срѣщу тогова и оногова лично. Съ таквозъ направленіе печато, не е вѣки печатъ, а уличарство, кое-то ся прѣслѣдва отъ полицейскытѣ правила благочинія.

„Д. Н. България“ неприпознава никакво раздѣленіе между правителството, службаши и народъ! тя счита всички за народъ и за народны; неприпознава нито консерваторы, нито либералы, а знае само *умѣренны*, съ политическѫ мѫдрость дѣятели и *буйны* нѣколко, съ вихраво фарфаронство-мъгливы главы Д. и Н. България, като органъ чисто демократическій, ще помага на пьрвы-тѣ, а ще охранява обществото отъ вторы-тѣ. Наши-тѣ вѫтрѣшни нужды, международны интересы и политическы видове каратъ ны да свивамы рамена и да глѣдамы да ся устроимъ. Дощѣ врѣмя и да буйствовамы, нъ за сега ся изисква *работеніе на общѫ ползѫ*. За виновны-тѣ има законы, тѣ ще и каражтъ! Буйство-то е лишне!

„Таквози е направленіе-то на *„Д. и Н. България“* въ политико-общественно отношеніе. А това ще ся глѣда да ся достигне посрѣдствомъ слѣдующѫ-тѫ програмѫ: Но съдържаніе-то си Д. и Н. Българіѫ състои отъ:

„Изслѣдованія, очерки и приказкы по българскѫтѫ исторіѫ и по исторіѫтѫ на славяны-тѣ; изслѣдованія по языковѣдѣніето и исторіѫтѫ на българскѫтѫ и славянскѫ книжевности, искуства, художества; изслѣдованія по провоѣдѣніето и законоѣденіето; кызнеописанія на българскытѣ и славянскы дѣятели прѣзъ всичкы врѣмена и по всичкы поприща. Описанія българскытѣ градове, мѣстоположенія, храмовы, зданія, памятницы, древности, обычаи, нравы и т. п.

„Записки, въспоминанія и писма за българытѣ и другы историческы матеріялы, документы, актовы, грамоты, хрисовулы и т. п. Пѫтешествія и описанія отъ иностранцы за българытѣ.

„Разны нѣща, отдѣлны малкы съчиненія, романы, повѣсти, приказкы, драматическы произведенія, стихотворенія и въобще за нравытѣ, обычаитѣ и общественныя животъ на българытѣ и славянытѣ. — Книгоописанія, анегдоты, открытія, изобрѣменія, измышленія, вѣчныя памяти (некролози) и т. п.

„За да постигне своятъ цѣль, книжовникъ има 3 главны научны отдѣла и 4 политическы:

„I. *Словесный* (филологія), който ще ся занимава съ языковѣдѣніе, книжевность българскы и славянскы и съ естествознаніе.

„II. *Историческый*, който ще ся занимава съ историческыя животъ на българытѣ и славянытѣ.

„III. *Правовый* (юридическый), който ще ся занимава съ правдинытѣ, законытѣ, общественното и политическо устроиство на българытѣ, славянытѣ и вообще съ теоріитѣ на правата въ Европейскытѣ народы, а также съ политическа икономія, статистика, кононическо право и сждебны процессы.

„IV. *Политическый*, който ще ся занимава съ сврѣменнытѣ политическы въпросы и събытія, които ся касаятъ до българскыя народъ; тукъ ще ся помѣстюватъ допискы изъ Българія и политическы писма за българскытѣ интересы; мнѣнія и отзывы, критики, възраженія и опроверженія.

„Въобще, цѣлта на този книжовникъ ще бѫде да запознава нашето българско общество съ полѣзныти за него научны трудове *съчиненія, изслѣдованія, открытія, описанія*, и т. п. както на нашитѣ учены българы, така и на другытѣ ученыя славяны и не славяны въ областъ на сврѣменнятъ наука." (гледай брой 1).

92. Дьржавенъ Вѣстникъ. — Официяленъ вѣстникъ на Българското Княжество. Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юлий, продължава да излиза. Първата година „*Дьржавенъ Вѣстникъ*" излизалъ единъ пѫтъ въ седмицата, втората и третата — два пѫти, четвъртата, петата, шестата, седмата, осмата, деветата десетата и единайсетата — три пѫти, а отъ дванайсетата година насамъ подкачи да излиза всѣкы присѫтственъ денъ.

93. Книжки *за прочитаніе на сѣкиго*. — Това списание е почнало да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Февруарий, един

пѫть въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 2 книжки, подъ редакцията на *Ил. Р. Блъсковъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Илия Блъсковъ* се намиратъ при „*Градинка*“ (гледай 1874 година).

Азъ съмъ видѣлъ само втората книжка и въ нея четѫ:

„Насѫрченъ отъ распродаванието на пѫрвата ми книжка, притѫкмихъ да издамъ и втора, съ твѫрдо намѣреніе, да слѣдвамъ вече рѣдовно, на сѣки мѣсецъ по една книжка.

„Спомоществователи и предплатници не канимъ за сега, а сѣкоя книжка ще са продава отдѣлно, уцѣнявана спорѣдъ голѣмината ѝ, та който иска да има сичкитѣ нарѣдъ, нека си ги купува.

„Програмата, по която ще слѣдватъ тія книжки, е такава, както са види отъ сѫдержанието на пѫрвитѣ двѣ книжки. Менѣ ми се чини, че сѣкиму е драго кога прочете нѣщичко изъ народнія ни животъ; за това винаги сѫмъ ималъ на ума си да забѣлязамъ, щото ми са падне бѫлгарско, а повече отъ селенитѣ. Това е, сѣкамъ, пѫрвото и послѣднйо условіе що отличава единъ кой — годѣ народъ: заборавиха ли са веднажъ народнитѣ стари обичаи, не поменува ли са нищо за тѣхъ, владе ли са единъ народъ на чюждото и не причита своето — тоя народъ лесно се слива и претопява въ други, полека лека са губи, дордѣто най-сетнѣ изчезнува отъ лицето на земята.

„Освѣнъ тѣзи, що казахъ, въ книжкитѣ ще има за прочитаніе и по нѣщо назидателно, сторено или написано отъ найхитри и разумни хора за поученіе на неученитѣ и за окопитваніе на неокопитенитѣ; а при това има ще и такива разскази или нѣкои приказки, които да поразсмѣятъ нашитѣ читатели и читателки.

„Най-подирѣ поканямъ нашитѣ учени бѫлгари, особенно учителитѣ, да понаписватъ що годѣ било по учебна часть, било друго нѣщо, и книжкитѣ сѫ отворени за сѣкиго; стиги сичко писано да бѫде изъ народа и за народа ни“ (гледай брой 2-й).

---

94. **Кърлишъ**, сатирический вѣстникъ. — Почнѫлъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Априлий. Нищо повечѳ незнаѫ за тоя вѣстникъ.

95. **Народа**, *вѣстникъ за политика и книжевность*. — Почнѫлъ е да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсецъ Мартъ, два пѫти въ седмицата, излизалъ е до 1883 година, но колко броя незнаѫ, подъ редакцията на *Никола Геновичъ*. Увѣряватъ ме, че прѣзъ всичкото врѣме на излизанието на в. „*Народа*“ не го е редактиралъ само Геновичъ, а че е имало и други нѣкои прѣди или слѣдъ него, но азъ неможахъ да узнаѫ кои сѫ били. Нѣколко номера отъ „*Народа*“ сѫ излѣзли, и то още въ началото, подъ заглавие „*Дунавска Зора*“, като продължение на *Войниковия* вѣстникъ съ сѫщото наименование, но слѣдъ нѣколко броя се прѣобразилъ на „*Народа*“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Геновичъ* се намиратъ при „*Турция*“ (гледай 1862 година).

„Редакцията на в. „Народа“ се счита щастлива, да обяви на уважаемата ученолюбива публика, че издаването на вѣстника ще захване рѣдовно, защото тя сѧ снабди съ сътрудници. Не сме отъ самохвалцитѣ, да сѧ хвалиме прѣждеврѣменно; оставаме на дѣйствителностьта да говори. Едно, което считаме за неизлишно да напомнимъ на ученолюбивата публика, то е, че в. „*Народа*“ ще сѧ занимава съ своеврѣмянни въпроси, като спазва умѣренъ язикъ. Нѣмаме съмнѣние, че вѣстникътъ ни ще сѧ подкрѣпи съ спомоществования, на конто той сѧ облага за своето сѫществуване“ (гледай брой 2 отъ 1883 г., Априлий 2).

96. **Народний гласъ**, *недѣленъ вѣстникъ*. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Пловдивъ, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 6 цѣли годишни течения и отъ седмата 10 броя, подъ редакцията на *С. Михаиловски*, *Ив. Вазовъ* и *К. Величковъ*. *Михаиловски* е редактиралъ вѣстника въ продължение на шесть мѣсеци (отъ началото), а *Вазовъ* и *Величковъ* сѫ го редактирали до 5-й Септемврий 1885 г. (брой 543).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Вазовъ* и *Величковъ* се намиратъ при „*Наука*“ (гледай 1881 година).

Стоянъ Н. Михаиловски е роденъ въ гр. Елена, 1851 год., 7 Януарий. Гимназиално образувание е получилъ въ Цариградъ, въ Французкия Галата — Сарайски Лицей, а висше образование, Юридически Факулетъ, въ гр. Aix-en-Provence, Франция, съ учена степень: Licencié en Droit. *Обществена дѣятелность:* — учитель, адвокатъ, публицистъ, Началникъ на Отдѣлението при Министерството на Вънкашнитѣ Дѣла, Главенъ Секретаръ въ Министерството на Правосѫдието, Магистратъ (въ Руссен. Аппел. Сѫдъ). *Вѣстникарска дѣятелность:* 1-й периодъ — участвувалъ е въ „*День*“, „*Вѣкъ*“, „*Читалище*“ (въ Цариградъ); *литературни трудове:* 2-й периодъ — „*Стара Планина*“, гдѣто Михаиловски — тогази въ Франция, — е публикувалъ нѣколко литературни трудове, въ подлистникъ, и двѣ поеми („*България*“ и пр.); 3-й периодъ (подиръ освобождението ни): билъ главенъ редакторъ на в. „*Софиянецъ*“, главенъ редакторъ на в. „*Народний Гласъ*“, въ Пловдивъ (въ продължение на шесть мѣсеци, 1880 година), редовенъ сътрудникъ на в. „*Сѫдецъ*“ и на в. *Свѣтлина*“; въ тѣзи послѣднитѣ два вѣстника С. Михаиловски е помѣстилъ около 70—80 статии полемика и политика. Въ врѣме на второто си пѫтувание въ Франция, 1880—1883 год., С. Михаиловски е билъ кореспондентъ на в. „*Марица*“. Литературна дѣятелность: освѣнъ обнародванитѣ отъ него литературни трудове и поеми въ поменѫтитѣ вѣстници Михаиловски е публикувалъ въ „*Периодическото Списание*“ на Българското Книжовно Дружество слѣдующитѣ беллетристически произвѣдения: — *Боянъ Магестникътъ*, *Ева* (поема въ двѣ части), *Нашитѣ Дѣди*, Reliquioe (стихотворения), *Suspiria de Profundis* (поема), и прочее. Напослѣдъкъ, Михаиловски е публикувалъ въ „*Библиотеката св. Климентъ*“, слѣдующитѣ три сбирки: *Rinforzando*, *Декемврийска книга* (първа тетрадка), *Декемврийска книга* (втора тетрадка), — стихотворения и пр. Въ отдѣлни книжки Михаиливски е обнародвалъ: *Поема на злото* и нѣколко брошури на французки язикъ. Наскоро той щѣлъ да издаде единъ общъ сборникъ, въ три тома, на своитѣ литературни трудове. „De profundis“ е

псевдонимъ на С. Михайловски. Писалъ е въ *„Сборника за народни умотворения, наука и книжнина“* (гледай 1889 г.).

„На 15-й Юний 1880 год. истича първата годишнина на *„Народний Гласъ“*.

„Водими отъ добрѣ разумѣванити народни интереси, ний сме залегали всякога да бѫдемъ отзивъ на гласътъ на народътъ. Насъ дълбоко ни е занимавала съдбината на братята ни Македонци и на другити ни братя, които са останали подъ турско, подъ сърбско и подъ румънско правление. Така сѫщо ни е занимавала съдбината и на двѣ-тѣ българии. Главната ни задача е била да се грижимъ за поддържаніе то на солидарность-та, за уякчаваніе то на връски ти и за сближаваніе то на части ти на нераздѣлний български народъ.

„Откровенность та, безпристрастие то и справедливость та са били главни ти точки на программа та ни. Ний сме гледали да се не отдалечаваме отъ тѣхъ. Ако сме хвалили дѣла които са за похвала, то, отъ друга страна, сме били безпоштадни камъ всичко, което е за осъжданіе. Да ли сме сполучили въ цѣль та си оставяме на обштото мнѣние, което е безпристрастенъ съдникъ, да съди. Отъ наша страна, ний щемъ бъдемъ задоволни, ако сме могли да принесемъ што-годѣ полза за народъ тъ си.

„Ний направихме голѣми жьртви, борихме се съ голѣми мичнотии, да доискараме година та, та да останемъ вѣрни на дума та си. За наша света длъжность считаме да обявимъ, че днешни ти критически за отечество то ни врѣмена ни налагать, да слѣдваме издаваніе то на листъ тъ си и за напрѣдъ Много щете зависи отъ патриотизмъ тъ и отъ добра та воля на спомоществователи ти ни за успѣшно то слѣдваніе на дѣло то.

„Чести ти се имами да извѣстимъ, че за напрѣдъ щемъ имаме и сътрудници — другаре въ издаваніе то на „Народний Гласъ“. Оште, ний сме на здраво рѣшени да бъдемъ вѣрни на программа та си, да освѣтляваме общо то мнѣние върху разни ти народни въпроси и да браними народни ти права и интереси“ (гл. брой 102, год. II).

97. Новъ Свободенъ Печатъ. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Априлий въ Руссе (или въ Търново). Нищо повече не знаж. Нѣкои казватъ, че за тоя вѣстникъ е станѫло дума и въ Търновското тогава Народно Събрание.

---

98. Остенъ, *вѣстникъ юмористическій и сатирическій.* — Почнѫлъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ 12 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година). Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

---

99. Правда, *духовно-литературный журналъ за народныты пастыри и учители,* — Почнѫлъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Мартъ въ Търново, два пѫти въ мѣсецътъ, излизалъ е до брой 7 отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Н. Жековъ.*

Недю Николовъ Жековъ е роденъ въ Лѣсковецъ на 1841 г. Първоначалното си образование е получилъ въ Лѣсковецъ, г. Орѣховица и Търново. Отъ 1864 до 1871 година е училъ и свършилъ курса на Богословскитѣ науки въ Богословското училище и философский факултетъ въ Бѣлградската Сърбска Академия; но прѣди това, отъ 1855 до 1864 година учителствувалъ въ селата: Долнѣ-Орѣховица, Чъртовецъ, Лѣсковецъ (Търновски окрѫгъ), а тъй сѫщо и въ гр. Разградъ. Отъ 1871 од 1874 година билъ главенъ учитель въ Лѣсковското централно училище, слѣдъ туй отъ 1874 до 1876 година билъ старши учитель при отварянието на Петро-Павловската Семинария въ Лѣсковската обитель. Отъ 1877 до 1878, въ врѣме на окупацията, служилъ като Дрѣновский и Трѣвненский Началникъ, а отъ 1882 до 1884 година Видинский училищенъ инспекторъ и подиръ нѣколко мѣсеци такъвъ въ Ломский учебенъ окрѫгъ. Писалъ е разни статии съ научно и пр. съдържание: въ Сърбский в. *Свѣтовидъ* (излизалъ въ Бѣлградъ, отъ 1866, 1867 и 1868 година), въ „*Македонія*“ (гледай 1866 година), „*Читалище*“ (гледай 1870 год.) и е билъ единъ отъ редакторитѣ на в. „*Въстокъ*“ (гледай 1865 година). Написалъ е: *Кратки чърти отъ животописанието на Теодосий*

Търновский и Богомилската ересть въ България, Бѣлградъ, 1868 година; *Исторический прегледъ върху историята на Юго-Славянскитѣ народи въ политико-федеративно отношение,* Бѣлградъ, 1868 година; *Происхождението и развитъкътъ на Българскийтъ языкъ и литература,* Търново, 1891 година; прѣзъ 1891 година е печаталъ църковната книга *Типиконъ.* Жековъ понастоящемъ живѣе въ Лѣсковецъ.

. . . . . „За постыганіето на тъзи цѣль, ный ся рѣшихмы да издавамы періодическы единъ *Духовно-литературны журналъ*, подъ имя *Правда* като мыслимъ че това имя ще бѫде достатъчно да въодушеви читателиты ны, съ любовьта, коіѫто по крайней мѣрѣ ще гы рѫководи къмъ популярно познаніе на съврѣменныты наукы по религіозно-нравственна и природословна часть. — Ныи си назначавамы тъзы программа, защото сегашното врѣмя за нашійтъ народъ, както рѣкохмы и по прѣди е *періодъ на прѣпорожданіето*; днесъ въ насъ е естественна борба на старыты идеи съ новата реакціѫ; отъ една страна старыты понятія довеждатъ народа до суевѣріе, а отъ друга страна повърхното знаніе го води къмъ безвѣріе, тъй, щото за старыты Христіанската религія става мьртва буква, а за младыты — безуміе.

„Като зема прѣдъ видъ тѣзи нужды, Редакціята на Правда безъ да ся обзыра на прѣдстоящыты затрудненія рѣшава ся да направи единъ опитъ за по добра исходна точка на тъзы борба въ нашій народъ. Рѫководима отъ съврѣменното Словѣнско Слово на наукыты, Редакціята на нашій журналъ особно ще ся потруди да запознае Народното Духовенство съ Богословскыты наукы по единъ методъ, който като обяснава высокыты истины на Христіанската Вѣра, всѣгда ще избѣгава оназъ высокопарность, принрдителность и сухость, съ коѫто ся отличаваха срѣдныты вѣкове. — При това особното стрѣмленіе на журналътъ ще бѫде да сближава, или по крайней мѣрѣ, да помирява духътъ съ природата, разумътъ съ откровеніето и тождеството на истинната съ Вѣрата, тъй щото различныты знанія, които обясняватъ явленіята силыты и законыты на природата и на человѣческійтъ животъ, не само не са противни едно на друго, нъ йоще повече „истинната Вѣра и истинното знаніе като происхождатъ отъ единъ и сѫщи

точникъ, отъ Бога, споредъ както говори Климентъ Але-
андрійскій, който ся располагатъ както прилича правилно и
огическы и който ся изучватъ както трѣба, съставять цѣло-
ьта на науката.

„По характеръть си „Журналъ на Правда“ на сѣка страна
е съвѣтува читателиты си да изучаватъ внимателно всичко
ова, което съставя прѣдмѣтъ на Науката, защото само тя,
зы небесна посланница, който дисциплинарува грубыты, есте-
венны потрѣбности на народныйтъ животъ утънчава чело-
ѣческити желанія, разнообразы потрѣбноститы и склонностыты
езъ общественната култура, подбужда наклонностьта къмъ
исокото и прѣкрасното чрезъ непрѣстанныты изнамѣрванія;
езъ богатството, което сѣкій день ся умножава, тъй, щото
обходимыты потрѣбности снѣматъ тѣжината си отъ человѣка,
той става свободенъ отъ житейскыты нужды; силыты му ся
трьмяватъ на по другы задачи, нежели на едно скудно удо-
етвореніе на матеріялныйтъ му животъ, както е бивало до
га между насъ Българыты, той ся стрьми къмъ естетическото
зърцаніе на природата, къмъ искуствата и свободныты науки;
й излазя отъ пьрвобытното си диво и грубо състояніе и като
тилегентно сѫщество, той достига до свободната юридическа
ржава, гдѣто става нравственъ человѣкъ захване да мысли, че
стойнството на животътъ му не ся състой въ това, съ какво
наслаждава человѣкъ, нъ въ това, съ какво ся занимава
ловѣкъ.

„Ето сѣмято на добродѣтелта, надъ което Редакціята на
Правда“ всѣгда ще желае да капнуватъ, ако не повѣче, а
по двѣ-три капкы умственна роса при коренътъ му въ
ългарското сърдце чрезъ прилѣжното прочитаніе и изучваніе
добры и полѣзны знанія. И ако това сѣмя бѫде въздѣлано
кто прилича отъ нашиты народни пастиры и учители —
ъ съсловіето, което всегда е давало непосрѣдственно благо
правленіе на народныйтъ животъ, то въ своето врѣмя ще
инесе стократный плодъ на Българскійтъ народъ.

„При това както пріема, съ пълна празнателность, сѣкій
вѣтъ и сѣка бѣлѣшка, които произлизатъ отъ добро намѣ-
зніе. Редакціята на „Правда“ толкозъ повѣче има и трѣбва
има своиты личны убѣжденія при издаваніето на журналътъ
. Тѣзи убѣжденія ще бѫдатъ исказаны въ съставътъ на жур-
алътъ, който ще излиза въ Търново, за сега, чрѣзъ сѣки

15 дни, и самыйтъ кругъ на прѣдмѣтыты, които влизатъ въ съставътъ на программата му ся раздѣлятъ на три отдѣла.

«I Отдѣлъ Богословскій.

„Ще ся състои отъ оригиналны и прѣводны статій, религіозно-нравственно съдьржаніе, общедостьпно четеніе по формата си, нъ серьозно по прѣдмѣтътъ си, което ще има прѣдъ видъ да запознае Народното Духовенство съ най-важныты въпросы по сичкыты клонове на Богословскыты наукы, въ духътъ на Православната Цьрква.

«II Отдѣлъ природословный.

„Ще ся състои тоже въ оригиналны и прѣводны статій по най новыты и най нуждныты въпросы на естественныты Наукы които ся занимаватъ съ изучваніето на самыты явленія, силы и законы на природата и които ржководѭтъ человѣка къмъ естественното Богопознаніе; особно ще ся излагатъ на читателыты както на духовны, тъй на свѣтскы, популярны познанія отъ Естественната Исторіѭ на Мірозданіето и положеніето на человѣка въ природата, четеніе, проникнато съ съобразныты интереси на обществото, гдѣто ще може сѣкій на намѣри нѣщо по вкусътъ и желаніето си. При това въ тозы отдѣлъ отъ врѣмя на врѣмя ще ся помѣстюватъ и статіи за Правовѣденіето, отъ най добрыты авторы по тѫзы частъ; сѫщо тъй и общепонятно четеніе за Гигиенѫтѫ.

«III Отдѣлъ Смѣсъ.

„Ще ся занимава съ въспитаніето, прѣимущественно въ Исторіята на Педагогиката къто спомагатално срѣдство за народныты учители; при това въ тозы отдѣлъ ще ся помѣстюватъ Археологическы и Библиографическы бѣлѣшкы; Исторіята на древнѭта Българскѫ литература; отличителны чьрты изъ съчиненіята на Св. отцы; религіозно-нравственны поученія; съврѣменны слова и рѣчи говорены отъ Высшето Духовенство въ разны мѣста и въ разны случаи; Епархіалны новости за матеріялното, умственното и нравственно положеніе на народното Духовенство и на народныты учители; духовны стихотворенія; краткы расказы за ученіето на нравственностътѫ; некролозы и пр.

„При това Редакціята на „Правда“ къто мыслы за журналъть къто духовно-свѣтскы органъ не треба да ся стѣсняв

ѣсныты прѣдѣлы на нѣкои исключителнѫ специялность, ьто има прѣдъ видъ обществото, неговыты разнообразны ды и интересы ще ся старае до колкото е възможно да ава прѣдмѣты за прочитаніе проникнато съ едно общо и бразно направленіе съ своѭта цѣль и стрѣмленіе щото въ ржанието си да има до толкозъ разнообразіе, до колкото оже сѣкій, макаръ нѣщичко намѣри по свойтъ вкусъ и ніе отъ което и да е съсловіе.

„Духътъ и направленіето на журалътъ най добрѣ ще ся и отъ самѫтѫ му работѫ, отъ раскрыты идеи въ сичкыты статій, прѣводи, допискы и забѣлѣжкы, които ще го съѭтъ прѣзъ цѣлѫтѫ годинѫ. Стига само да ся развые въ ето Духовенство и въобщѣ въ сѣкій Българинъ любовъ ь прочитаніе и поддържаніе на народнѫтѫ журналистикѫ, ото до сега въ насъ Политическы, Економическы, Литеорны и другы вѣстници, научны журнали, періодически анія по сички клоневе на наукыты, съ твърдѣ малкы исклюя, съвсѣмъ трудно сѫ ся одѫржели по годинѫ, по двѣ. — овенно трѣба да съзнаймы, че ный Българыты до сега въѣ не сми любили Книжевностьтѫ и наукыты, при сичко сѣкій отъ насъ ся е издавалъ за горѣщь патріотъ и за ятель на народныйтъ напрѣдъкъ; нъ въ самото дѣло, само , които сѫ ся трудили около това свято дѣло, знаѭтъ съ ы усилія и загуби ся издали до сега онѣзи нѣколко госали учебници за дѣцата.

„Като приписвамы прочее происхожденіето на тѫзы дошнѫ студеность въ насъ къмъ умственныйтъ напрѣдъкъ на ското иго, ныи убѣдително молимъ Българското Духовенство, одныты учители и въобщѣ сѣкиго Българина, поне отъ сега тѫкъ, да ся заловимъ своискы съ по живъ патріотизмъ оддържаніето и унапрѣдяваніето на народнѫтѫ книжевность.

„Въ заключеніе на нашето възваніе, ный произнасямы ъ читателиты словото на правдѫтѫ: нека ся шатаѭтъ гити, нека си смѫщаваѭтъ Тевтонити, нека измысловаѭтъ ѣты ихже невозмогутъ составити“ (Псал. 20, 12) ныи бълити трѣба да *возлюбимъ другъ друга, да единомыслѣемъ вѣмы Отца и Сына, и Святаго Духа, Троицу Единосущную и Нераздѣльную.* (гледай брой, 1 година I).

100. Селянинъ, *вѣстникъ за народа.* (По-късно промѣнилъ го на: „църковно-общественъ вѣстникъ"). — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Ноември въ София и Самоковъ, единъ пѫтъ въ седмицата, подъ редакцията на *Игнатий Рилски, Йорданъ Наумовъ и Зиновія П. Петровъ.* Прѣзъ 1883 г. „*Селянинъ*" прѣстанѫлъ да излиза, но прѣзъ 1888 г. подкачилъ отново и сега продължава да излиза. Мотто: „Испитайте писанията, защото вие мислите да имате въ тѣхъ животъ вѣченъ; и тѣ сѫ, които свидѣтелствуватъ за мене (Ив. Гл. 5 : 5, ст. 3 : 9)." Първитѣ три годишнини в. „*Селянинъ*" е излизалъ подъ редакцията на тримата, а отъ четвъртата година насамъ — само подъ редакцията на *Игнатий Рилски.*

Архимандритъ **Игнатий Рилски** е роденъ на 1848 г. въ с. Костенецъ, Самоковска околия. Първоначално се е училъ въ родното си село, сетнѣ на 13-та си година отишълъ въ Рилския манастиръ и тамъ е изучвалъ славянски, френски, гръцки и турски. Въ Мелникъ (Македония) е свършилъ 5 класа на гръцката тамъ гимназия. Подиръ това отишълъ въ Русия, гдѣто свършилъ Московската Духовна Семинария и подиръ академията, но по причина на болесть напуснѫлъ и се завърнѫлъ въ България, гдѣто станѫлъ учитель въ Рилския манастиръ и сетнѣ въ София до дохожданьето на русситѣ. Билъ е Градски Началникъ за кратко врѣме въ София, подиръ секретаръ въ Окрѫжното Управление, до като се намѣрило друго лице. Сѫщо секретаръ билъ на Софийската Митрополия, учитель въ Военното Училище. Секретаръ на Св. Синодъ за I-та сессия и 7 години е билъ ректоръ на Самоковската Семинария. Отъ 1875 до 1877 година е билъ постояненъ кореспондентъ на вѣстницитѣ „*Голосъ*" и „*Современныя Извѣстія*" въ Петербургъ и Москва. Зималъ е участие въ „*Источно Врѣме*" (гледай 1874 година,) „*Право*" (гледай 1869 година) и „*Балканъ*" (гледай 1883 година). Написалъ е: „*Кратко житие на светий Иванъ Рилский* чудотворецъ съ образа му и съ кратко сказание за прѣнесението свѣститѣ му мощи и молебно пѣние, II-ро издание, 1891 година, София; *Пжтеводитель за Рилский Манастиръ.* София, 1891 година.

Иорданъ Стояновъ Наумовъ е роденъ въ г. Елена на 1850 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, сетнѣ четиреклассно училище свършилъ въ Панагюрище, подиръ свършилъ въ Бѣлградъ Духовна Семинария, а въ Бѣлградската Велика Школа свършилъ два класса по историко-филологический отсѣкъ. Отъ Септемврий 1874 до Мартъ 1878 г. билъ учитель въ IV классното въ Берковица училище. На Мартъ 1878 год. билъ назначенъ за Членъ-Секретаръ въ Берковский Окр. Управителенъ Съвѣтъ, на Януарий 1879 г. — за Прѣдсѣдатель на сжщий съвѣтъ, прѣзъ Юний 1879 г. — Окржженъ Началникъ въ Дубница; отъ Септемврий 1879 до Юний 1880 г. билъ старши учитель въ Софийското четиреклассно училище, отъ Юлий 1880 г. билъ назначенъ за Старши Подначалникъ при Финансовото Министерство, отъ Априлий 1881 г. — за контролеръ при сжщото М-во, отъ Декемврий сжщата година — Старши Подначалникъ, отъ Мартъ 1883 год. — Главенъ Счетоводитель, отъ Септемврий 1885 г. — И. Д. Началникъ на Счетното отдѣление при сжщото М-во, а отъ Януарий 1887 г. за началникъ на сжщото отдѣление, която длъжность занимава и сега. Наумовъ билъ прѣдставитель въ Учрѣдителното Нар. Събрание на 1879 г., прѣдставитель за изборътъ на първия Български князъ въ 1879 г., и сжщо народенъ прѣдставитель въ I-та и II-та сессия на II-то Обикновенно Нар. Събрание въ 1880 год. Писвалъ е статии въ в. в. „*Право*“ (гледай 1869 г.), „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1874 год.), „*Македонія*“ (гледай 1866 г.), „*Християнско Братско Слово*“ (гледай 1879 г.), „*Свобода*“ (гледай 1869 г.) „*Независимость*“ (гледай 1871 г.), „*Шутошъ*“ (гледай 1873 г.) и въ сръбския вѣстникъ „*Јединство*“. Написалъ е: *За тѣлесното и душевното възпитание на человѣка*, София, 1881 год., а прѣвелъ и издалъ заедно съ *Зиновий п. Петровъ*: — *Чърковно Богословие* (Обрядословие), Бѣлградъ 1872 год. и *Наржчна Священническа Книга*, Бѣлградъ, 1874 година.

Архимандритъ Зиновий попъ Петровъ е роденъ на 12 Августъ 1838 г. въ едно село отъ Радомирската околия, Кюстендилский окржгъ. Първоначално се е училъ въ родното си село, подиръ Рилския манастиръ (отъ 1855—1860 год.) и въ Бѣлградската Духовна Семинария (отъ 1868—1872 г.), като стипендиантъ на Сръбското правителство. Отъ 1860 до

1862 г. учителствувалъ въ с. Прогорелецъ, Ломска околия, а слѣдъ туй ржкоположенъ за дяконъ отъ Видинский Митрополитъ, комуто слугувалъ до 1868 г. Слѣдъ завръщанието си отъ Бѣлградъ (1872—1879 г.) билъ главенъ учитель въ Радомиръ, а на 1 Май 1879 г. билъ назначенъ за Училищенъ Инспекторъ на Софийский учебенъ окржгъ, която длъжность напустнжлъ прѣзъ Ноември сжщата година по причина на болѣсть. Отъ тогава до 1881 год. (5 Май) билъ главенъ учитель въ Брѣзникъ, а подиръ до 1883 г. — Търнский Училищенъ Инспекторъ, и отъ Септември с. г. прѣмѣстенъ за учитель въ Самоковската Духовна Семинария. Отъ 16 Юлий 1888 г. до 16 Януарий 1890 г. билъ училищенъ Кюстендилски Инспекторъ, слѣдъ което останжлъ въ пенсия. При седъмгодишното си учителствуване въ Радомиръ е билъ Владишки намѣстникъ, прѣдсѣдатель на тамошното дружество „Съединение“ и разни командировки по учебното дѣло въ Кюстендилский окржгъ. Прѣзъ Русско-Турската война е билъ затворенъ отъ Турското правителство (отъ 17 Септември до 23 Декември 1878 г.), като политически прѣстжпникъ. Той е прѣвелъ и издалъ заедно съ Иор. Наумовъ: *Църковно Богословие* (Обрядословие), Бѣлградъ, 1872 г. и *Наржчна Свещенническа Книга*, Бѣлградъ, 1874 г. Писвалъ е статии въ „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1874 г.) и „*Читалище*“ (гледай 1870 година).

„Подирь животътъ ни, прекаранъ въ страшни мжки и неволи, за насъ настана време да живѣеме новъ животъ, безъ мжки и неволи. Тоя новъ нашъ животъ изискува отъ насъ да ся оставиме и отъ всичко зло, вкоренено въ насъ отъ нашитѣ бивши притѣснители и отчасти отъ нашето невѣжество. Злинитѣ, останали въ насъ отъ първия ни животъ, сж толкова много толкова велики, щото за тѣхното искоренение ся изискува отъ сички ни твърдѣ голѣма сила и постоянство. Това ние можеме да постигнеме само въ тоя случай ако изучиме добрѣ Словото Божие и ся проникнеме съ Него така както ни то заповѣдува. Изучването на Словото Божие и Неговото испълнение возвишава человѣкътъ до небесното, облагородява го и прави го добъръ гражданинъ и истиненъ патриотъ.

„За да послужиме и ние, споредъ силитѣ си, въ това отношение, на народътъ ни, ние предприехме заедно съ Г-на О. Зиновия П. Петровъ и Иордана Наумова да издаваме

единъ седмиченъ вѣстникъ подъ надсловъ „Селянинъ“ преимущественно за селската читающа публика. Отъ самата программа на вѣстникътъ всѣки ще разбере каква е цѣлта на начинателитѣ на това дѣло, затова оставаме и сама тя да говори. Ето програмата.

„1. Раскази отъ священната история на Ветхия и Новъ Завѣтъ съ кратки нравоучения.

„2. Кратки свѣдения отъ всеобщата църковна история и послѣдователни раскази отъ Българската църковна история.

„3. Чърти изъ народния ни животъ.

„4. Кратки политически новини.

„5. Правителствени распореждания и

„6. Разни.

„Въ расказитѣ си отъ Св. история на Ветхия и Новъ Завѣтъ, както и въ расказитѣ си на църковната история „*Селянинъ*“ ще слѣдува постепенно, въ кратъкъ видъ, всичкия вървежъ на работитѣ, описани въ библията и Евангелието и въ църковната история. Сѫщето ще прави и съ Българ. църков. история. Чъртитѣ изъ народния ни животъ ще обнематъ: а) сѫществующитѣ суевѣрия въ народътъ; б) тѣхното искоренение и г) запознаванье читателитѣ съ чисто християнскитѣ истини. А колкото за политическитѣ новини и правителственни распореждания, то „*Селянинъ*“ ся е погрижилъ щото тѣ да бѫдатъ колкото ся може по нови и точни. А въ разнитѣ ще ся намиратъ всѣкакъвъ видъ нѣща, относящися да наукитѣ и искуствата и др. т. (гледай брой 1, година I).

„Като печатимъ тукъ обявлението*) за издаването на нѣшния вѣстникъ, ние считаме за нуждно да прибавимъ, че между многото причини, които ни каратъ да предприемеме издаването на „Селянинъ“ е и тъзи, гдѣто нашия народъ въ своитѣ редигиозни нужди е изоставенъ отъ своитѣ по опитни и по вѣщи синове на различнитѣ тлѣтворни вѣтрища да го бѫхтятъ, да го уничтожаватъ и никой не се зима да му помогне, да го настави и упѫти къмъ спасителния пѫть. Стои народътъ самъ и се побѣждава отъ своето невѣжество, различни предразсѫдъци и суевѣрия, но никой недохожда да му помогне да го просвѣти и той незнае какъ да постѫпи и съ своитѣ обще человѣчески дължности, — той е изгубилъ даже ясното си понятие и за гражданскитѣ свои потрѣби. Но не е

*) Часть отъ туй обявление ще има по-долу. Ю. Ив.

само това. За него е лошаво и убийственно и това, гдѣто, като е изоставенъ тъй самичъкъ, другитѣ, съвсѣмъ чуждитѣ за него, тия които препоржчватъ себе си за негови истински просвѣтители, ржководители и списатели, немилостиво го кжсатъ на хиляди парчета и го каратъ да промѣнува своята природа на тая като тѣхната, — и никой отъ неговитѣ не се зима да го вразуми, настави и поддържи. Сега, когато е времето да му се даватъ най вѣрни и истинни понятия за всичко, което е потрѣбно за неговото настояще и бжджше, за неговото нравственно и материално благосъстояние и усъвършенствование, той е захвърленъ въ тинята на невѣжеството и никой не се сѣща за него. Сега, когато се възраждаме за новъ человѣчески животъ и трѣбва да се погрижимъ да си поставимъ здрава и ягка основа на едно свѣтло бжджще, ние „вѣщитѣ", „ученитѣ" се наслаждаваме само съ съзерцание на едно фалшиво самооболщение, мислиме, че много знаеме и сме нѣщо, а пакъ да направимъ най потрѣбното за насъ, за отечеството ни, и на умъ не ни иде. Сега, когато трѣбва да бждемъ най много единодушни и съгласни въ убѣжденията си, въ вѣрованията си, — сега ние най яростно се придържаме о всичко чуждо, влезло у насъ съ небългарското ни въспитание и образование и спорѣдъ него се силимъ да пришиваме старитѣ, изгнилитѣ, кръпки на новата дреха. Всички като да сме ослабнали и неусѣщаме въ себе си никаква жива сила. Ние даже не се зимаме да предпазимъ народътъ отъ ония нѣща, които го каратъ да престжпя законитѣ на здравието, животътъ и собственността.

„Занемаренъ е народътъ и за всичко и въ всичко, занемарилъ и той самъ себе си и е побъркалъ своитѣ понятия и за най важнитѣ свои духовни потрѣби. Той, ако и да се счита за християнинъ и при това Християнинъ Православенъ, но си остава такъвъ само съ името, но не и да мисли и да дѣйствува по законътъ Христовъ. Всичко, което е станало у насъ подирь освобождението ни, свидѣтелствува колко малко се е имало предъ видъ Христовото учение и къмъ какво може да докара пренебрежението и отсжтствието на това учение. Всичко, казваме, подтвърдява по единъ най непреложенъ начинъ, че народитѣ могжтъ да благоденствуватъ и да се усъвършенствуватъ само съ помощьта на Божественната религия и това най много у насъ се доказа и продължава да се доказва, но ние

неискаме да го виждаме. Но не само, че го не виждаме, но и вървимъ противъ му и безъ да се повърнемъ на диря си да видимъ какво остава отъ насъ. Всички гледаме на настоящето, като на нѣщо обикновенно, но за бѫдѫщето никой и никой не се зима да разгледа дали дѣйствително настоящето е обикновенно нѣщо. И отъ таковато наше нехайство, всичкия нашъ духовенъ миръ е побърканъ.

„Като вѣрваме напълно, че ние можеме да се избавиме отъ това велико зло и да излеземе отъ това замьртвело състояние само и само съ Божественното учение на Иисуса Христа и само съ него да си спечелимъ благоденственно и мирно настояще и бѫдѫще, а така сѫщо почитъ, любовь и уважение и между другитѣ свои събратия, ние предприехме да издаваме „Селянинъ“ съ надѣжда, че чрезъ него, съ едно най възможно постоянство, ще можеме да посочиме ни народътъ ни всичкитѣ добрини на това всесилно Божественно орѫдие, а така сѫщо и съгласно него да го рѫководимъ въ испълнението на неговитѣ дължности и спрамо Бога и спрамо самого него и неговитѣ ближни. И ние ще работиме за народътъ само върху основа на Божественното Христово учение, и то това Христово учение, което е природно на българинътъ и което не е измѣшано съ никакви человѣчески притурки и оттурки. Съгласно туй учение, ние ще указваме и какво е потребно за народътъ и какво не. Отъ тая точка зрѣние, ние ще разглеждаме както въпроситѣ по обществения и икономическия нашъ животъ, така сѫщо и ония правителственни распорѣждания, които иматъ общъ характеръ и о които ще ни се случи да се допираме“ (гледай брой 1, година IV).

Ето часть отъ обявлението, за което се говори по-горѣ:

„Относително програмата си „Селянинъ“ ще е *Вѣстникъ църковно-общественъ* и ще има работа съ такива и подобни тѣмъ нѣща: 1, раскривание Словото Божие и указвание начина за по доброто Негово испълнение отъ вѣрующитѣ, било въ частния имъ или общественъ животъ, обсѫждание явленията отъ народния ни животъ отъ религиозно нравственна точка зрѣние; 2, размишление по обществения и икономическия животъ: пораждающитѣ се нови въпроси; дописки отъ разни мѣста на отечеството ни; статии по Земледѣлството и Скотоводството; статии по учебното дѣло и въспитанието и църковни и правителственни распорѣждания имѣющи общъ

характеръ; 3, кратки свѣдения за политиката и за по важнитѣ събития въ свѣтътъ и особно въ другитѣ наши братски страни, а най много въ Руссия; Телеграмми; 4, кратки свѣдения за издаването нови книги на нашия языкъ и какво оцѣнение тѣхното достоинство; 5, Смѣсь; Обявления.

„Освѣнъ това, редакцията на вѣстника ще издава за всѣка една идуща Св. Недѣля по едно църковно поучение, което ще се испроважда заедно съ вѣстника на тия абонати, които би пожелали да се запишатъ и на него. Броя на такивато църковни поучения ще е 52 броя въ годината и цѣната на всѣко поучение, напечатано на отдѣлна книжка, ще струва 20 стот., а годишната цѣна на всичкитѣ книжки ще е 5 лева и 20 ст. Издаването на тия поучения ще става съ цѣль, щото за идущата Св. Недѣля абонатитѣ да знаятъ какво ще е съдържанието на Св. Евангелие, което има да се чете въ църквата, а нѣкои пакъ свещенници абонати, особенно селскитѣ, да би могли такивато поучения и да четатъ въ врѣме на Светото Богуслужение“ (гл. брой 2, год. IV).

---

101. Славянинъ, *народенъ листъ за наука и новини.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Априлий въ Руссе, първо два, а подиръ три пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 7 годишни течения и 44 броя отъ 8 годишнина, но прѣзъ Юлий 1889 г. почнѫлъ отново да излиза, но скоро пакъ спрѣлъ, подъ редакцията на *Т. Х. Станчевъ.*

Т. Х. Станчевъ е родомъ отъ гр. Руссе. Училъ се е и свършилъ классическата гимназия и богословското училище въ Карловицъ (Сремъ, Австрия) отъ 1863 до 1871 година. Като се върнѫлъ въ България учителствувалъ е 7 години въ Руссе и Никополъ. Билъ е редакторъ на списанието „*Слава*“ (гледай 1871 година), а сега се намира задграница. Ето списъкъ на книгитѣ, които той е написалъ: *Привземанието на Пиротъ,* трагедия въ 4 дѣйствия; *Сърбско-Българска война; Миланъ* (сръбский кралъ), позорищна игра въ едно дѣйствие; *Убийството на Максимилиана,* трагедия въ три дѣйствия; *Левски,* драма въ четири дѣйствия; *Невѣрна Жена,* позорищна игра въ четире дѣйствия; *Нова*

пѣснопойка; Гази Османъ Паша, позорищна игра въ едно дѣйствие; *Борбитѣ, страданията и успѣхитѣ на Българитѣ; Драндавела,* смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Цилиндръ,* смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Стефанъ Караджа,* трагедия въ петь дѣйствия; *Симеонъ,* Бъл. Царь, историческа драма въ четири дѣйствия; *Сюлейманъ Паша,* позорищна игра въ едно дѣйствие; *Падението на България,* историческа драма въ три дѣйствия; *Христо Ботевъ,* трагедия въ двѣ дѣйствия; *Шаранъ,* смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Чорбаджията,* позорищна игра въ едно дѣйствие; *Подписването на Св. Стефански Договоръ,* позорищ. игра въ едно дѣйствие; *Раковски,* драма въ три дѣйствия; *Нова Мода,* смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Биконсфилдъ,* смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Анатема,* позорищна игра въ едно дѣйствие; *Борисъ* (Бъл. царь), историческа драма въ три дѣйствия; *Дай Петко,* позорищна игра въ едно дѣйствие; *Веченъ Календаръ; Николай Василевичъ Рукавишниковъ; Приятелъ на младитѣ; Българското Опълчение; Народно Самообразование; Какви бѣхме, а какви сме сега; Ружица,* трагедия въ петь дѣйствия.

„1. „Славянинъ“ ще говори върху народнитѣ ни потрѣби за явенъ животъ.

„2. Върху нравственното образование и умственно развитие.

„3. Върху святото учение на православната вѣра, като подкрѣпителка на народния животъ.

„4. Върху училищата, тѣхния редъ, метода и други учителски дѣла.

„5. Върху книжовностьта въобще.

„6. Въ края на всѣки листъ „Славянинъ“ ще донася кратки новини и извѣстия, които се отнасятъ въобще къмъ народния животъ и неговия напрѣдъкъ, както изъ странство, тъй сѫщо и изъ нашенско съ цѣль да служатъ за освѣтление на народнитѣ ни желания и дѣйствия, съ строго отбѣгване обаче на лични нападения, които сѫ били главната пропасть на всѣки листъ, осѫдителни отъ здравия разумъ и непристойни за славянското име“ (гледай „*Славянинъ*“ год. I, брой 1, стр. 1).

102. Софиянецъ, *вѣстникъ за политика, литература и търговия.* „Viribus Unitis“. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ София, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 6 броя, подъ редакцията на *С. Михайловски.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Михайловски* се намиратъ при „*Народний Гласъ*“ (гледай по-горѣ).

„Подбудени и насърчвани отъ много приятели, ний днесъ се захващами издаванъето на единъ новъ вѣстникъ, въ столицата.

„Въ това си предприятие, при първата още стѫпка, ний срѣщами много мѫчнотии; разни обстоятелства ни препятствуватъ, разни съображения ни затрудняватъ. „Да ли, са питамъ ний, е време днесь да са говори и пиши безпристрастно и хладнокръвно върху всичко? Да ли, въ днешното възмутено състояние на умоветѣ и на совѣститѣ, въ днешното анормално положение на нѣщата и человѣцитѣ, да ли има кой да чуе думи искренни и съвѣти безкористни? Прѣдъ видъ на толкози дързка самоувѣренность въ нѣкои кржгове, на толкози самоправие, на толкози смѣлость, несъзнателность и самонадѣяность, въ извѣстни нѣкои сфери, да ли не е по-добрѣ. са попитахме ний, да са остави времето само да поправи всичко? Има ли, за самодѣйственнийтъ и независимъ публицистъ, свободна и безопасна почва? Можели днесь, при внасяньето на страститѣ въ държавния животъ, може ли единъ добросъвѣстенъ писатель да са осрѣдоточи въ строгото наблюдение на всичко което го окржжава, въ строгото испълнение на своитѣ благородни, но тѣжки обязанности“?

„Всичкитѣ тѣзи въпроси, ний си ги много пѫти зададохме.

„Ний не се поколебахме нито една минута.

„Ний отблъснахме гибелната тъзи система че врѣмето, сир. слѣпийтъ случай, ще тури всичко въ добъръ редъ.

„Ний отблъснахме политическата тактика, която предпи сва едно престорено равнодушие винѫги и въ всичко.

„Днесъ всѣкой трудъ трѣбва да е явенъ.

„Явнийтъ трудъ е само благороденъ и плодовитъ.

„Явната борба е само законна и добротворна.

„Забравени сѫ вече времената, когато, въ България, всѣкой трудъ и всѣка борба имахѫ нужда отъ сѣпка, когато всичко са вършеше съ едно тайнственно и пенарушимо безмолвие.

„Послѣднитѣ двайсеть и петь години отъ живота на Българитѣ съставляватъ, тъй да кажа, епохата на заговоритѣ.

„Но подиръ изминуванъето на тѣзи години, подиръ достопамятнийтъ исторически превратъ който ги послѣдва, днесь вече настжпва епохата на законното и свободно развитие, епохата на явнийтъ и самостоятеленъ трудъ, епохата на всѣка умственна и нравственна независимость, на всѣки граждански и политически стрѣмления за подобрѣние и усовершенствуване, — съ една речь, епохата на свободата.

„Тъй разбираме ний новийтъ животъ на нашето Отечество. Ний ще са съобразимъ съ този животъ: нашийтъ патриотизмъ, нашата совѣсть, нашата любовь къмъ всѣкой прогресъ, нашитѣ обязанности като публиченъ органъ — ни налагатъ това. Въ всичкитѣ си сжждения върху всичко, безпристрастието ще бжде първото ни качество. Само съ безпристрастното разглежданье на работитѣ може да се достигне единъ резултатъ. Ожесточената политика, като тъзь която се е проевила отъ нѣколко врѣме въ нашата публицистика има едно двойно слѣдствие: тя въдворява деморализация въ совѣститѣ и хаосъ въ умоветѣ.

„Ний приемаме борбата, но благородната, самостоятелната, искрената борба, — борба върху принципитѣ, борба съ фактове за оржжие, съ законътъ за поддържка и доказателство, съ публичното мнение за сждия.

„Ний отблъсваме всѣкой споръ, който не става въ името на интереситѣ на отечеството ни, отблъсваме всѣка борба, лишена отъ честность и откровенность, отказваме са отъ всѣко прение, което не са касае до общото добро.

„Частнитѣ расправии и ненависти получаватъ рѣшението си сутринь, часътъ по 6, на два часа растояние отъ града, и прѣдъ двама очевидци, — а не въ стълповетѣ на единъ публиченъ органъ.

„Колкото за общитѣ идеи, които ще на ржководятъ во попрището ни, ний бихме ги скратили въ тѣзи само думи: общото добро, благосъстояние на Отечеството.

„Ний строго ще осжждаме всѣко покушение върху народнитѣ правдини и свободата. Ний ще бждемъ безпощадни къмъ всѣко злоупотрѣбление, къмъ всѣки произволъ, къмъ всѣка незаконность, къмъ всѣки безпорѣдъкъ, къмъ всѣки не-

вѣжственъ публиченъ дѣецъ, къмъ всѣки развратенъ народенъ служитель.

„Въ всѣки въпросъ, ний ще бждемъ тълкуватели на народнитѣ интереси, ний ще бждемъ съ народа, за народа.

„Ний ще искаме винжги, отъ онѣзи които сѣджтъ на челото на управлението, вѣрность, искренность, честность, безкористие, поведение мждро и непорочно, преданность къмъ народа.

„Ний ще припомвами ежедневно на народа, че той е господаръ на себе си, господаръ на сждбинитѣ си, господаръ на бждницата си, — че той излѣзе вече отъ опекунство, че е въ всичката си мощь, че е исключителнийтъ и безконкурентенъ владалецъ па своитъ граждански и политически битъ.

„Въ врѣмепа критически, въ обстоятелства мжчни, каквито сж днешнитѣ, всѣкой трѣбва да е на постьта си, и да бди, като вѣренъ стражаръ, върху отеческата безопастность, да контролирва свободното дѣйствие на всичкитѣ сили, които съставлявать пашето сжществувание.

„Ний пѣма да кажемъ, като индиферентнитѣ политици: „Fata viam invenient.“

„Напротивъ, ний мислимъ че да стои человѣкъ въ бездѣйствие е знакъ на немощь, знакъ на вѣщественна и нравственна нищета, знакъ на унииие.

„Тлѣнието, социалното тлѣние на единъ народъ, захваща въ неговийтъ правителственъ организмъ, и преминува испослѣ въ самаго него.

„И тъй, като публицистъ, ний впълно съзнаваме длъжностьта си.

„Длъжность окржжена отъ всевъзможни горчевини, но сама по себе велика и всята: възнаграждение ний нема да искаме освѣнь отъ съвѣстьта си; въздавание по-добро не искаме отъ благорасположението на общото мнение.

„Добрийтъ гражданинъ, честнийтъ работникъ, другодюбивийтъ селянинъ, — ето голѣмитѣ възмездници, отъ съчувствието на които било — би злощастие да ся лишимъ.

„Дано, впрочемъ, това съчувствие на придружи, при първитѣ ни още стжпки въ публицистиката.

Ст. Михайловски.

„Post-Scriptum. — Разни приятели, както въ столицата ѝ и отъ сѣкждѣ въ Княжеството, обѣщахѫ ни своето съйствие; ний имами, при това, сътрудничеството по специални онове, на много други лица, които ни насърчихѫ въ предиятието ни.

„Софиянецъ“ ще излѣзва за сега, единъ пѫть въ седмита, всѣка Сѫббота.

„Ний молиме нашитѣ приятели въ Търново, Руссе, Свищовъ, арна, Видинъ, Плѣвенъ, Ловичъ, Габрово, и пр. да са поаражтъ за распространението на вѣстникътъ ни между градитѣ населения.

„При отварянието на Народното Събрание, „Софиянецъ“ е публикува рѣдовни отчети отъ всѣко засѣдание като ги идружава съ критически обсѫждания.

„Освѣнь туй, „Софиянецъ“ ще обема:

„Разни извѣстия изъ Княжеството, Добруджа, Източна Румелия, Македония, завзѣтитѣ мѣста отъ Сърбия.

„Единъ Иностраненъ Отдѣлъ.

„Подробни свѣдения за ходътъ на правителственнитѣ рати и учреждения.

„Една Сѫдебна Хроника.

„Статии по Политическата Економия.

„Обсѫждания на всѣка мѣрка взѣта отъ правителството, всѣко събитие въ чиновническата иерархия, на всѣко прошествие въобще въ държавнийтъ организмъ.

„Новини отъ Столицата.

„Сведения по дѣлата на градскитѣ и полицейски учреждения.

„Единъ Библиографически Отдѣлъ.

„Най-послѣ Редакцията на в. „Софиянецъ“ е влѣзла вече споразумѣние съ една учена Българка, русска възпитанща, която отъ петь години насамъ са занимава съ единъ итературенъ трудъ отъ капитална важность. Госпожица Х., ято е имала всичкитѣ възможности да изучи животътъ, стреепията, идеитѣ, дѣятелностьта, борбитѣ на съвременното младо околение, изобразила е това поколение съ една поразителна рность, съ една фотографическа строгость. „Софиянецъ“ заѣща публикувапието на това съчинение, въ подлистникъ, отъ -й брой, подъ пасловъ: „*Болното поколение*“ (гледай брой 1).

103. Християнско Братско Слово, *духовенъ журналъ, из-дава ся отъ настоятелството на Софийското Священни-ческо Братство „Преподобний Иоаннъ Рилский“.* — Почнѫл е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Априлий, единъ пѫтъ в мѣсецътъ, излѣзли сѫ 6 книжки, подъ редакцията първит 3 книжки на Протоиерей *Теодоръ С. Митовъ* и Свѣщенно-дияконъ *Игнатий Рилски*, а останѫлитѣ 3 книжки — са на първия. Журнала има за мотто слѣдующето: „Внимай се и ѹченію: и пребывай въ нихъ: сіѧ бо творѧ, и самъ спас шисѧ и послѹшающий тебѣ“.

1. Тим. гл. 4 ст. 16.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Игнатий Рилски* се н намиратъ при *„Селянинъ“* (гледай 1879 година).

Икономъ попъ **Тодоръ Митовъ** е роденъ въ Пирдопъ на 1835 година. Първоначално той се училъ въ родния си гра дъ, а подиръ въ Панагюрище, слѣдъ което учителствувалъ ок оло три години въ Пирдопъ и Видинъ. Прѣзъ 1862 година е б лъ рѫкоположенъ за свѣщенникъ, та е свѣщеннодѣйствувалъ въ Пирдопъ, Т.-Пазарджикъ и София, гдѣто билъ прѣдсѣдат ль на общината до 1873 година. Прѣзъ 1874 година билъ на-значенъ за управляющий Кюстендилската Епархия, която упр вл-явалъ до 1876 година, слѣдъ което билъ назначенъ за упр вл-яющий Велешката и Скопската Епархия, а въ Велесъ билъ и учитель. Прѣзъ 1877 година билъ арестованъ въ Велесъ и откаранъ въ извѣстното Канли-Куле (сега Акъ-Куле) въ Солунъ, гдѣто е стоялъ затворенъ до освобождението (8 мѣсеци). Въ 1879 година попъ Тодоръ билъ назначенъ за прѣподавател по законъ Божи въ Военното Училище, и съставилъ Свѣщен-ническото Братство, на което билъ прѣдсѣдатель до 3 Декемврий 1891 година. Прѣзъ 1880 година той билъ избранъ за на-роденъ прѣдставитель, а прѣзъ 1883 год. за прѣдсѣдатель на комитета за съграждание храмътъ „Св. Александръ Невский“ и билъ такъвъ до смъртьта си. Прѣзъ 1881 год. билъ избран за прѣдсѣдатель на Софийското черковно и училищно н стоятелство, които длъжности испълнявалъ до 1885 годи Прѣзъ сѫщата 1881 година билъ назначенъ за прѣподавате на Законъ Божий и подинспекторъ въ Софийската Дѣвиче

Гимназия, първата отъ които длъжности е испълнявалъ до 16 Мартъ 1888 година, а втората до 1885 година. На 1 Септемврий 1885 година билъ назначенъ за прѣподаватель на Законъ Божи въ Софийската Мжжка Гимназия, която длъжность испълнявалъ до 16 Мартъ 1888 година; подиръ билъ прѣмѣстенъ за прѣподаватель въ Самоковската Духовна Семинария, отъ гдѣто си далъ оставката прѣзъ 1889 година. Подиръ това билъ назначенъ за управляющий Софийската Епархия, която управлявалъ до 1891 година. Икономъ попъ Тодоръ умрѣ въ София на 6 Декемврий 1891 година, при погрѣбението на когото попъ Кжневъ показа дѣятелностьта и заслугитѣ му. Попъ Тодоръ е единъ отъ работницитѣ за нашето възраждание, даже е билъ и прѣдставитель въ Цариградския Български Съборъ. Той е билъ основатель на дружеството „Майка“ и той е исповѣдалъ Василъ Левски преди обѣсването на тоя послѣдния. (Една подробность: Когато попъ Тодоръ е исповѣдаль В. Левски и трѣбвало да прочете: помяни господи раба твоего Василя ..... тогава Левски му казалъ: „не дядо — въ монашество Игнатий“, като прибавилъ: ще дойджтъ други, които ще доискаратъ наченжтото дѣло)“. И най-сетнѣ попъ Тодоръ Митовъ първъ въ България исказалъ идеята за отпразднуването хилядогодишнината на св. св. Кирила и Методия, което станжло на 11 Май 1884 год., когато учителитѣ и всички други по първи българи въ София сж били събрани въ училището „св. св. Кирилъ и Методия“ да празднуватъ праздника на двамата братя.

„Съ волята на любвеобилния Русски вѣнценосецъ и съ скжпоцѣннитѣ жъртви и кръвъ на Русския народъ пятстотинъ-годишнитѣ окови на робството, турнати на насъ отъ мюсюлманството, сж свалени вече отъ насъ и ние сме свободни. Дадената намъ свобода задължава всѣки единъ отъ насъ да взѣме живо участие въ съгражданьето на нашето отечество, което, слѣдъ [illegible]торническия сънъ, заглжбенъ въ него отъ мохамедовцитѣ — [illegible]ма токо захваща до показва животъ.

„Съзнаваньото на високия дългъ, лежащъ на насъ, като на [illegible]рковни пастири, съзнавание, че външното благосъстояние на [illegible]ка една държава се обусловява съ нейного вжтрѣшно състо[illegible]ие, на кара да се заловимъ за дѣло ново, и да си кажемъ, не по [illegible]литѣ ни. Но съ надежда на помощьта Божия и на съчувствието

и участието на всѣкиго, на когото е скѫпо бѫдѫщето на нашето отечество, ние сл рѣшихме да издаваме духовенъ журналъ подъ название „Християнско Братско Слово“ и сме приели на себе си трудъ да распространяваме въ народа книги съ духовно-нравственно съдържание. Споредъ колкото ни позволяватъ силитѣ, ние ще ся стараемъ да направимъ всичко възможно за достиганьето на прѣдположенитѣ цѣли; но сѫщото време приканваме да ни помагатъ всички ония, които желаятъ на Българското Княжество да расте и да ся укрѣпява подъ знамето на Православието. Всѣки лични трудъ за въ полза на народа и въ духътъ на нашитѣ цѣли, ще ся приема съ благодарение и съ възнаграждение, ако би се потрѣбало то.

„Въ всѣка нова работа ставатъ погрѣшки, слѣдователно, ако и ние на първъ пѫть не успѣемъ да направимъ всичко, което сме прѣдположили, молимъ за извинение.

„Въ началото ще ся помѣщава за всѣки мѣсяцъ пъленъ мѣсяцословъ съ кратки белѣжки за нѣкой святии и съ показванье на Църковнитѣ чтения.

«Отдѣлъ Пьрвий.

„Священно-исторически разкази, разяснения изъ ученията на Православната Църква.

«Отдѣлъ Вторий.

„Изложение ученията на Православната Църква въ форма на поучения, бесѣди, вопроси и отвѣти и пр.

«Отдѣлъ Трѣтий.

„Църковно-Исторически разкази. Най-напрѣдъ ще бѫде обѫрнато внимание на по-важнитѣ събития въ Българската и Русска Църкви.

«Отдѣлъ Четвьртий.

„Жития на Святиитѣ Славенски и други, особно които ся почитатъ въ България.

«Отдѣлъ Пятий.

„Учение за богослужението на Православната Църква.

«Отдѣлъ Шестий.

„Статии, които служатъ за ржководство на пастиритѣ.

«Отдѣлъ Седмий.

„Статии духовно-повѣствователни.

«Отдѣлъ Осмий.

„Библиографически извѣстия. Въ тоя отдѣлъ ще ся по-
щаватъ стари български и русски ръкописи и кратки описания
религиозно-нравственнитѣ книги, които ся издаватъ въ
ссия и България.

«Отдѣлъ Девятий.

„Статистически свѣдѣния по духовното и духовно-учебното
домство.

«Отдѣлъ Десятий.

„Църковна хроника. Тука ще ся помѣщаватъ прави-
лственни распорѣждания, така сѫщо и распорѣжданията на
лгарския Синодъ и Епархиалнитѣ Архиереи. Ще влизатъ
ония распорѣждания на русското Духовно вѣдомство, които
атъ особно значение.

«Отдѣлъ Единадѣсятий.

„Обявления.

«Отдѣлъ Дванадѣсятий.

„Въ притурка. Кононически Правила на Св. Апостоли,
ѣленски и помѣстни събори съ тълкуванията имъ.

„Журналътъ „Християнско Братско Слово“ ще излиза на
ѣки мѣсецъ по една книга отъ 10 до 12 печатани листове.“
к. брой I, година I, страница 1—3).

---

104. Цѣлокупна България, *листъ за политика и наука.* О брой 10 е излизалъ подъ заглавие само „Цѣлокупна България“, отъ брой 11 прибавени сѫ думитѣ „листъ за политика наука“, отъ 61 брой прибавени думитѣ „L'Union Bulgare“, а отъ 63 още и „organe de la majorité).“ — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ Търново и София (въ Търново издадени първитѣ 14 броя, а послѣднитѣ — въ София), а пѫти прѣзъ седмицата, излѣзли сѫ 78 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ и Ив. П. Славейковъ.* Послѣдния е редактиралъ само нѣколко броя.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се на[illegible]ирать при „*Македонія*“ (гледай 1866 година), а тия на *И*[illegible]*в. Т. Славейковъ* — при „*Независимость*“ (гледай 1881 година[illegible]).

Ето каква цѣль е имала „*Цѣлокупна България:*“

„Пьрвото и главно нѣщо съ което преимущественно [illegible]ще ся занимава нашій вѣстникъ е, да поддьржа и да отгоя[illegible]ва тежненіята на народа ни къмъ объединеніе.

„Да го крыемъ това, да искамы да ся приструвамы у[illegible]жъ че ся неосѣщамы, или че не жѣлаемъ ужъ таквозь нѣщо, защо[illegible]то не е по волята на тѫзи или онѫзи сила, нито ще ны повѣр[illegible]ва нѣкой нито пъкъ трѣба да го правимъ, ако не исками да ся смѣятъ съ насъ. И тъй нека си кажемъ, колкото искрен[illegible]но толкозь и открыто, че ный желаемъ народното си объединеніе и ще работимъ за него.

„Да спремъ да не работимъ на законна почва за скрѣпява[illegible]ніе на сѫществующитѣ природны сврьски, да занемаримъ въсп[illegible]ро-извежданіето на идеитѣ, които служатъ за това, да ся отрече[illegible]мъ отъ тѫзи завѣтна и задушевна мысъль — за народното си объединеніе, за хатѫрътъ на когото и да е или за чіито и да сѫ чужды смѣтки и съображенія, то ще каже да са откаж[illegible]мъ отъ самы-себеси, — ще каже да идемъ противу природа[illegible]та, което е не възможно.

„Всичко що можемъ да прибавимъ на това си изяве[illegible]іе, то е да кажемъ че, за сега поне, ный не ще бѫдемъ за бурн[illegible]ото домогваніе къмъ това объединеніе, и то отъ почитаніе къ[illegible]мъ постановленіята на Великитѣ силы, до когато можемъ да имамы вѣра въ тѣхното добро расположеніе къмъ насъ; защото предѣлътъ на нашето тьрпенье стои на граница съ предѣлътъ на снисхожденіето на западнытѣ дьржавы.

„Ще потьрпимъ, казвамы ный, ще почакамы, но въ сѫщото врѣме не можемъ да скрыемъ че никога нѣма да забравимъ своитѣ длъжности и никакъ нѣма да са отклонимъ отъ цѣльтѫ си; толкозь повече като знаемъ че „силата на природнытѣ потрѣбы е по-ягка отъ всички онѣзи измайсторисаны комбинаціи и политически симпатіи или антипатіи.“

„Това къмъ което за сега има да ся домогва́мы и кое[illegible] наймного желаемъ е: дано тѣзи които иматъ въ рѫцѣтѣ с браздытѣ на Европейската политика да ся рѣшатъ да обърнѫ

сърдцата си къмъ насъ съ по-чиста любовь и да поработятъ за да въздигнѫтъ въ нашата страна зданіе достойно на просвѣтената имъ христіанска совѣсть, ако искатъ да запрѣдварятъ ужаснытѣ потрясенія, които непремѣнно ще послѣдуватъ ако това не бѫде. Бываатъ моменты, които никой не желае, но които непремѣнно трѣба да послѣдуватъ.

„Се една таквазь само надежда ный осѣщамы себе си задължены да потраемъ, да почакамы и ще чакамы. Но ако, най послѣ, видимъ и се увѣримъ че Великитѣ силы злоупотребително искатъ да задържатъ всемогуществото на силата си само за да проточатъ трайностьта на нашето тежко сѫществованіе, то, казвамъ го, не ще ни бѫде възможно да си въздържимъ да не прибѣгнемъ до собственнытѣ си силы, които ако и твърдѣ слабы, немогѫтъ да не бѫджтъ по отчаянието си мѣродавни.

„Фактъть който не трѣба на ся мине съ премълчаванье е, че догдѣто ный българитѣ живѣемъ на бащинытѣ си огнища, скрѣпены о земята дѣто сѫ гробищата на дѣдытѣ и прадѣдытѣ ни, по брѣговетѣ на Дунавъ, Марица и Вардаръ, по снѣжнытѣ върщины на Балкана, по влажнытѣ и сѣнчасты дъбравы на Доспатъ и по кременистытѣ отлозы на Шаръ-планина, и днесь, и утрѣ, и вынѫги ще смы противны на туй искуственно и насилственно разъединение, което ни сполѣти въ часътъ когато повече отъ всякой другъ пѫть вѣрвахмы че смы близу до цѣльтѫ си. Явно е че ный ще желаемъ, защото неможемъ да не желаемъ, а като желаемъ, разумѣва ся и ще работимъ, и ще ся боримъ противъ пречкитѣ на обѣединението си и, нѣма да ся отстѫпимъ нито да ся отвърнемъ отъ тѫзи си цѣль, до тогазь до когато ся не слѣемъ и съединимъ като единъ народъ въ една Държава. — За сега, право, ный можемъ еще да очаквамы вразумяванието на дипломатытѣ и расположението на венцоносцитѣ, ама, въ отчаянието си отъ това не ще пропустимъ сегодната минута, нито ще ся подвоимъ въ даденъ часъ да си подадемъ ржка едны-другы и да станемъ синца, като единъ человѣкъ, или да постигнемъ цѣльтѫ си, или да ся заровимъ всинца подъ послѣднитѣ развалины на отечеството си.

„Ный се не свѣнимъ да искажемъ прѣдъ свѣта това което излиза отъ избиткытѣ на сърдцето на всякой българинъ; но като прѣдпріемамы да ржководимъ народа си къмъ предназертанната му цѣль, за честиты ще ся считамы ако не ся замѣримъ принудены да свърнемъ отъ правилната линія на

поведеніе, която е съгласна съ желаніята и постановленіята на Великитѣ силы.

„Освѣнь това нашій листъ ще слѣдува постоянно да служи за поддържаніето и скрѣпяваніето на постигнѫтытѣ благопоучны резултаты въ нашата Конституція и на основаніе на тѣзи резултаты — подробното развитіе на положеннытѣ въ нея начала, съ цѣль да ги въплътимъ въ народный духъ.

„Ето таквази ще е въ главнытѣ си черты програмата на нашій листъ, за испълненіето на която ный ся осланямы на поддържката и спомаганьето на всички просвѣтены силы у насъ, и призовавамы всички които сѫ способни да поработятъ да ни съдѣйствуватъ въ предпріятіето ни“ (гл. брой I, 1879 година).

---

105. **Чистобългарска Наковалня за Слаткодумство.** — Почнѫла е да излиза прѣзъ мѣсецъ Май въ Пловдивъ, а подиръ и въ София, излѣзли сѫ 7 броя и 2 притурки, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*. Мотто:

Доклѣ языка живѣе,
Единъ народъ незагинва.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Съ своята „*Наковалня*“ Богоровъ е ималъ за цѣль да оправи български языкъ. Забѣлѣжителното тукъ е това, че „*Наковалнята*“ си издавалъ на свой разноски, безъ да има баремъ единъ спомоществователь.

„Говорныя езыкъ е едно сѫчево съ което ный разумнитѣ Божи създанія са разбираме единъ другъ; той е станалъ споредъ потрѣбата на човѣцитѣ отъ нѣща, що сѫ тіи гледали, слушали и осѣщали, а сетнѣ постѫпално са е развѫждалъ съ различни думи, които ги има и до днесь. Кога единъ народъ стои въ една затворена околоврьстъ страна и нѣма никакво зиманьедаванье съ други, нито пакь са учи книга, неговыа говорни езыкъ остава се на единъ редъ, и млого пѫти са случева, че той, като изгуби нѣкои отъ нѣщата, забравя и думитѣ имъ, па ако незнае и писмо сѣкое негово познанье отива въ дѫнъземѣ. Така и ный Българитѣ, като пропадна царството ни, забравихме и всичкитѣ началствени думи потрѣбни за управа на

единъ народъ. Сега сдобихме ли са съ Княжество и съ самоуправа, ный са пораждаме изново и отъ роби що бѣхме ставаме слободни, отваря ни са пре широко поле за просвѣтенье, за добро поминуванье, за напредняванье, и ради млого други за облага работи, та споредъ това са усѣща между насъ, учени и неучени, голѣма потрѣба отъ думи, за да си изясняваме мыслитѣ по-лесно и по-добрѣ. Това като е тѫй, ный започнуваме изданьето на една книжка съ име: „*Чистобългарска Наковалня за Сладкодумство.*“ Отъ самыа този главулекъ, човѣкъ разбира, че нашето мѣренье е да уработеваме и да развѫждимь говорныа и писменыа нашъ езыкъ съ чистобългарски думи. Отъ тѣхъ едни ще исковаваме въ нашата *Наковалня*, то са знае, че ще са основаваме на самороденатa Българска Грамматика, отъ която имаме по-долу и нѣколко наредби; друго, ще заемваме отъ людски езыци нѣкои рѣчи, които ги нѣмаме, се като ги побългаримь най-малко въ крайщата имъ; третье, ще се мѫчимь да пооправяме нѣкои списанія за да бѫдемь както упѫтници за слаткодумни изговори въ Българскыа нашъ езыкъ. Тѫй са надѣемь, че Българскыа нашъ народъ, за доброто на когото ный са затичаме сега трійсеть и седемь години, ще разбере думата ни и ще има добрина да улесни изданьето на книжлето ни“ (гледай брой I).

1880 година.

106. Бодилникъ, *сатирически и хумористически вѣстникъ* — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пѫть въ седмицата, излѣзали сѫ неизвѣстно менъ колко броя, подъ редакцията на *П. Горбановъ*. Вѣстника ималъ мотто отъ едната страна:

„Не струвай лошо, да ти не струватъ,“
Казва народната пословица;
А пѫкъ които много сѫ ленуватъ,
Изгонватъ ги вънъ съсъ суровица! . . . .

А отъ другата:

Като се удостоишъ
На нѣкой високъ постъ,
Не мисли че ти стоишъ
Подпрѣнъ съ дебелъ лостъ.“

Азъ съмъ видѣлъ брой 14. Първитѣ 1—2 номера, го е редактиралъ П. Загорски и вѣстника се е казвалъ „*Будилникъ*“, а когато *П. Горбановъ* го е взелъ подъ своя редакция, промѣнилъ му името въ „*Будилникъ*.“

Петко В. Горбановъ е роденъ въ гр. Елена на 19 Февруарий 1846 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, подиръ въ Русия, а свършилъ Цариградския Robert College. Той е билъ депутатъ въ Народното Събрание, занимавалъ е разни длъжности, между които и Главенъ Секретаръ въ Министерството на Правосъдието. Нѣмаме възможность да опрѣдѣлимъ една по една всичкитѣ длъжности, които е занимавалъ. П. Горбановъ е написалъ и издалъ една книжка подъ заглавие Petit Manuel pour apprandre la langue Bulgare. София, 1880 година, която отдавна е исчерпана и бѣ напечатана за Н. В. първий Български Князъ Александра Батенбергъ, комуто билъ учитель на български языкъ. Той е билъ единъ отъ постоянnитѣ редактори на в. „*Български Гласъ*“ (гледай подолу).

„Почитаеми читатели,

„Ето ма, явихъ са и азъ на бѣло видѣло, но дано животътъ ми бѫде трасенъ, което и отъ васъ зависи . . . . Но прѣди да си подамъ рогата,ази ще ви ява программатa по която ще слѣдвамъ за въ бѫдѫще.

„Да си кажа правичката моята задача е: да бода, да карамъ хората по правия пѫть, разбира се онѣзи, които не вървятъ по него, а са криятъ изъ сѣнкитѣ на мрачината и служатъ всесилному богу Маммону. А сѫщо ще ви задоволявамъ по нѣкой пѫть и съ разни смѣхорий.

„И тѫй Боже помози!!!

Бодлю.“

107. Бранилникъ *за Българскыя языкъ и за народна облага.* (Първия брой е озаглавенъ безъ думитѣ: „и за народна облага“). — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Мартъ, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сж 14 броя, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

„Нашитѣ вѣстникари неможатъ още да са свѣстятъ, за а спишатъ нѣщичко както прилича Български. Колкото за ибизнатность, ный ще споменемъ двѣ думи отъ в. Селянинъ, рой 20; ето ги: „Влизанието на Евреитѣ.“ Тукъ са разбира, е нѣщо е влѣзло у Евреитѣ. Вмѣсто да каже: Какъ сж влѣзли Евреитѣ. И отъ в. Марица, брой 168, петь-шесть думи, изрѣени отъ Романійскыа началникъ просвѣтни — народъ; ето ги: Драго ми е като Ви вида (?) повторно, събрани въ тась града.“ Вмѣсто: Драго ми е, че Вы виждамь събрани въ тоя колъ или въ тоя пржть. А пакъ у в. Витоша, брой 79, проитаме туй: „Императоръ Александръ назначилъ единственната ьщеря (кому?) на Генералъ Лорисъ Меликова 17 годишна, ь честна (?) госпожица (?). Вмѣсто: И. А. назначилъ 17 гоишната генералъ Лорисъ Меликовата едпйчка дьщеря за поетна дѣвойка.

„Вышне ле Боже! До кога ли ще ны дьржи тазь неѣщина?“ (гледай брой 3).

108. Българска Иллюстрация, *иллюстрованъ домашенъ ѣстникъ.* — Почнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Май въ София, цинъ пжтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 20 свѣски, подъ реакцията на *Янко С. Ковачевъ.*

Янко С. Ковачевъ е роденъ въ Свищовъ. Първоначално е е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ нѣмско. Още ь турско врѣме Ковачовъ се е занимавалъ съ търговията ечатаръ и въ неговата печатница прѣди освобождението сж е печатали много български книги, които ний нѣмаме възожность да изброимъ. И понастоящемъ Ковачевъ е печатаръ.

Ето какво е искала да слѣди *„Българската Иллюстрация“:*

„Българската Иллюстрация, безъ да зема дѣятелно или ностранно участие въ политическитѣ въпроси и въ политическата борба, ще се счита щастлива да слѣди развитието на ародътъ ни и да бѣлѣжи въ страницитѣ си всичко, що се тнася до подобрѣнието на неговото положение въ този толкози

интересенъ старопланински полуостровъ, въ който българския народъ има толкози голѣмо значение“ (гледай свѣска I).

---

109. Български Гласъ, *политико-литературенъ вѣстникъ*. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ София, два пати въ седмицата, излизалъ е 4 години, подъ главната редакция на *Григоръ Д. Начовичъ*. Въ първата годишнина сж помѣствани статии и на французски языкъ. Въ тоя вѣстникъ сж писвали Д. Грековъ, К. Стоиловъ, Т. Икономовъ, П. Кисимовъ, Д. Ганчевъ, А. Шоповъ и др.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Начовичъ* се намиратъ при „*Марица*“ (гледай 1878 година).

„Този брой на вѣстника ни е послѣдния, който излазя въ настоящата година; още два дена и ний стжпваме въ новата 1883 година.

„Вѣрни на назначението на вѣстника си, — да освѣтляваме публиката въ това, което се върши въ нашето отечество и по вънъ, ний се старахме въ течението на цѣлата истекающа година да испълнимъ задълженията си, като публиченъ органъ. Постигнахме ли ний това или не, — оставяме да сждятъ нашитѣ читатели. Не ще обаче да бжде отъ наша страна излишно самообълщение, ако забѣлѣжимъ тука, че, въ границитѣ на възможностьта, ний се допрѣхме съ едно открито безпристрастие до всичкитѣ почти въпроси и явления на нашия социално—политически животъ. При това, вѣрни на идеята, на която служи листа ни, ний строго и безпристрастно осждихми онѣзи произшествия, които така или инакъ подкопаватъ, споредъ нашитѣ взглядове, здравитѣ основи на правителственнитѣ наредби; непропустнахме тъй сжщо случая да се отнесемъ съ порицание къмъ всичкитѣ онѣзи правителственни распорѣждания, цѣлта на които не проистичаше отъ чисто желание да се подобри положението на страната, а просто отъ лични съображения.

„Читателитѣ ни, които сж слѣдили въ течението на цѣлата година подиръ това, което се е писало и проповѣдало въ нашия вѣстникъ, навѣрно, сж забѣлязали, че ний и до день —днешенъ останахме вѣрни на цѣлта и назначението му,

съ което той още преди три години бѣше основанъ отъ единъ кружокъ патриоти. Както въ теченито на миналитѣ двѣ години, така и въ продължение на настоящата, ний не престанахми между другото да проповѣдвами и распространявами двѣтѣ идеи, — вѣрность на престола и благото на отечеството, които, споредъ нашитѣ политически убѣждения, сж единственнитѣ средства за добрата бждщность на българския народъ. Въодушевени отъ това и неуклонно послѣдователни въ мислитѣ и дѣлата си, ний поддържахми и бѣхми стороници на онова правителство, дѣйствията на което най-много гармонираха съ нашитѣ политически възрѣния. Ний се отнасяхми съ съчувствие и похвала къмъ онѣзи правителственни преобразования и нововъведения, които служатъ за ягки основи на самоуправлението и истинската свобода; осждахми и порицавахми всичкитѣ други стремления, които отиваха въ противорѣчие съ благото на отечеството. Вѣрни на казаннитѣ горѣ двѣ начала, на които служи органа ни, ний съ всичката необходима строгость се отнасяхми къмъ дѣйствията и агитациитѣ на онѣзи незадоволни отъ настоящия режимъ наши съотечественници, които, въодушевени отъ лични амбиции или егоистически съображения, по всѣкакъвъ начинъ се стремятъ да хвърлятъ страната въ едно безисходно положение. Въобще, съ двѣ думи казано, ний поддържахми въ всичко справедливостьта и строгото испълнение на сжществующитѣ закони. До колко ний успѣхми въ това, — оставями на публиката да се произнесе“ (гледай брой 99, година III).

---

110. Варненский Вѣстникъ. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ гр. Варна, три пжти (до 10-й брой) и два пжти (отъ 10-й брой нататъкъ) въ седмицата, излѣзли сж 33 броя, подъ редакцията на *Г. А. Кърджиевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Кърджиевъ* се намиратъ при „*Напредъ!*“ (гледай 1885 година).

Първия брой на „*Варненский Вѣстникъ*“, въ който вѣстникъ е обнародвана програмата му, азъ неможахъ да видж и поради туй, за да дамъ на читателитѣ едно колко-годѣ ясно понятие за цѣлта на тоя вѣстникъ, азъ съмъ принуденъ да

цитирамъ тукъ единъ куплетъ отъ обявлението отъ страна на редакцията, обнародвано въ брой 11 и 12 на сжщия вѣстникъ. Като съобщава редакцията, че занапрѣдъ вѣстника ще излиза два пжти въ седмицата, говори: „Варненский Вѣстникъ“ въ своята программа ще върви въобще по сжщото направленье, което е държалъ до сега, т. е. той ще разисква различнитѣ обществени нашн народни въпроси, ще дава разни свѣдения по ходътъ на политиката, статьи по науката и книжевностьта, разни мѣстни и отъ чужбина новини, на кжсо, той ще се старае, като органъ на и за общото мнение да му бжде отзивъ и безпристрастенъ тълкуватель и освѣтлитель по разнитѣ въпроси, при това и листь за леко и полезно четенье.“

Въобще посоката на вѣстника е била свободомисляща.

111. **Етръ.** — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ Търново, излязълъ само 1 брой, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*. Нищо друго незнаж за този вѣстникъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македония*“ (гледай 1866 година).

112. **Законовѣдецъ,** *повремено списание за законодателство, правосждие и администрация.* — Почнжло е да излиза въ Пловдивъ, три пжти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 15—16 броя, подъ редакцията на *Ф. Перецъ*.

Ф. Перецъ е харватинъ. Той е билъ въ Пловдивъ департаменталенъ прокуроръ, а подиръ си далъ оставката отъ тая длъжность и подкачилъ да се занимава съ адвокатство и да редактира „*Законовѣдецъ*.“ Кратко врѣме той е работилъ французката часть на в. „*Марица*“ (гледай 1878 година). Прѣзъ 1884 година дошълъ въ София като корреспондентъ на нѣкои нѣмски вѣстници, а прѣзъ 1885 година нѣколко мѣсеци наредъ е прѣвеждалъ отъ български френската часть на в. „*Македонский Гласъ*“ (гледай 1885 година). Подиръ това, кратко врѣме е билъ началникъ на отдѣлението по французката часть при Министерството на Вънкашнитѣ Работи. Умрѣлъ е въ Александровската Болница, София, прѣзъ 1888 год. Той е владѣлъ осно-

вателно нѣколко язици. Заедно съ Ив. Хр. Гешевъ е прѣвелъ: „*Отоманский Наказателенъ Законникъ*“, и „*Законъ за Печатата*“, Пловдивъ, 1881 година.

„Самото название на нашето повременно списание посочва програмата му. Това название показва че ние ще тълкуваме всичкитѣ многобройни и разновидни клонове на законовѣдството, сирѣчь сичкитѣ правила по които ся управляватъ урѣденитѣ човѣчески общества; че ние ще расправяме за въпроси отъ дръжавно както отъ частно и международно право, че ние споредъ врѣмято и обстоятелствата ще пишемъ за органическа, административна, углавна, гражданска, търговска, селска, международна и други чисти на правовѣдството, съ една дума, ние ще разгледваме всички питания, които ся касаятъ до общественний животъ на народа ни, нъ исключително отъ знаиственна и практическа точка зрѣние безъ нѣкакво политическо стремление.

„За това нашето списание живо ся прѣпоржчва не само на законодателитѣ и чиновницитѣ ни, нъ то ся прѣпоржчва и на въспитателитѣ на народа ни, а особито на селскитѣ свещенници и учители, едничкитѣ съвѣтници, при които обикновенно прибѣгва наший селянинъ въ затрудненията си. То ся прѣпоржчва, като необходимо, още и на нашитѣ търговци, които почти всякидневно иматъ расправии съ съгражданитѣ си, а често даже и съ по-искуснитѣ и по-хитри чужденци. Найсѣтнѣ, нашето списание ся прѣпоржчва на всякой единъ Българинъ, който иска да познае своитѣ права, за да може ся ползува отъ тѣхъ, и своитѣ длъжности за да може ги исплънява и тъй да избѣгне отъ лошитѣ слѣдствия на неисплъняването имъ. Ние казваме за всякой единъ Българинъ, защото въ нашето списание нѣма да разглѣждаме само тукашнитѣ нъ и отвждъ балканскитѣ обществени учрѣждения.

„Като ся рѣшихме да прѣдприемемъ това толкозъ мжчно дѣло, което безъ друго надминува нашитѣ сили, ние прѣдвиждахме всичкитѣ стрьмнини, които ще ся испрѣчятъ прѣдъ насъ. Именно за това ние зехме нужднитѣ мѣрки за да можемъ ся въздигна надъ тѣзи стрьмнини: усигорихме си сътрудничеството и съвѣтитѣ на нѣкои знатни лица Българи както и на нѣкои славенски правовѣдци; захванахме да събираме и поглавнитѣ на славянски язици написани кодекси, които ще ни

спомогнатъ въ съставлението на Блъгарската законовѣдческа терминология; зехме да ся снабдяваме и съ списанията на най главнитѣ европейски правовѣдци. Благодарение на тия мѣрки ние ся ласкаемъ съ надѣждата че нашето списание не ще бѫд безъ полза за народа ни, и че поне отъ части ще спомогнем да ся отвори пѫть къмъ съставлѣние на единъ сериозенъ блъгарски сборникъ отъ закони.

„Като земемъ въ съображение че нашата страна, едвамъ излиза изъ периода на исламското теократическо законодателство и че въ правовѣдческо отношение е още съвсѣмъ пусто, ни въ начяло нѣма да расправяме за високи въпроси, нъ щ подкачимъ отъ основата, сиречь отъ разисканията, които могат ускори урѣжданието на правосѫдието ни. По тая причина щ захванемъ съ разглѣжданието на разни кодекси, ще упознаем публиката съ врьвежя на нашитѣ сѫдебни и административни работи, ще забѣлѣжваме още и за чюждестранни работи от сѫщото естество, до колкото ще намѣримъ това полезно за наст

„Всяко начало е мъчно; и за туй нашата публика, на дѣваме ся, ще ся покаже снисходителна за неизбежнитѣ не съвършенности, които ще ся намѣрать въ прьвитѣ броеве н списанието ни. А ние отъ своя страна я увѣряваме, че нѣма д щадимъ никакви жрьтви и никакъвъ трудъ за да оттоваряме н предначрьтаната си программа. Нъ пакъ осъвршенствуванието на предприятието ни независи толкова отъ насъ колкото от приема, съ който списанието ни ще ся посрѣщне отъ народа.' (гледай брой I).

---

113. Какалашка, *листъ за присмѣхъ и подгавряне.* — Почнѫлъ е да излиза въ София, кога му скивне, издаден е само единъ брой, подъ редакцията на *П. Р. Славейкова*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се на мират при в. *„Македонія“* (гледай 1866 година).

---

114. Народность. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиз въ София, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ само 7 брое подъ редакцията на *Ив. Касабовъ*. Мотто: *Съединението прав сила*та, отъ едната страна, а отъ другата: *Помогни си т Богъ ще ти спомогне.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Касабовъ* се намиратъ при в. „*Народность*“ (гледай 1867 година).

„Человѣкъ има разумъ; чрезъ разума си, той различава злото отъ доброто; полезното отъ неполезното: както за него самаго тъй и за другитѣ, съ които той живѣе въ обществото. Человѣкъ има и една свободна воля, чрезъ която той се рѣшава за първото или за второто. Тая негова свободна воля, е свободна до тогава, до когато тя не го опредѣлява за нѣщо врѣдително или за него или за другиго.

„Въ тия граници поставенъ человѣкъ, той е умно-свободно створение; той обича и иска свободата: той е щастливъ, само ако я има.

„Има случаи, когато той я нема: тогава той е злощастенъ, — страдае.

„Като е тъй, человѣкъ трѣба да испитва сѣкога сички ония елементи, които идатъ да ограничаватъ или безпокоятъ неговата свобода.

„Но отъ сички тия елементи, най-сѫществени и най-ясни сѫ за него ония, които сѫ му направили нѣкои неприятни и болезненни впечатления: тия съставляватъ неговиятъ собственъ опитъ.

„Тоя опитъ ни казва, че *деспотизмътъ* както и *анархията* сѫ нѣща лошеви; защото ний сме доволно опитвали деспотизмътъ; сѫщо и съ анархията сме запознати се пакъ отъ оня опитъ, че и тя е не помалко зло отъ деспотизмътъ.

„Человѣкъ избавенъ и запазенъ отъ деспотизмътъ и анархията, иска да има свобода въ двѣ отношения: *лична и политическа* свобода.

„Личната свобода състои въ това: а) человѣкъ да бѫде господаръ на живота си, имота си и честьта си; в) да не бѫде възнемиранъ и стесняванъ въ своитѣ частни и мирни занимания.

„Политическата му свобода състои въ това: неговата личность да бѫде равно припозната както отъ неговитѣ съграждани тъй и отъ Държавата като членъ на тая държава, т. е. да може да бѫде приетъ въ сички народни власи (власти? *Ю. И.*), и да може, като избиратель, да участвува въ рѣшаването на общитѣ държавни дѣла.

„Единственний гарантъ и съхранитель на тия человѣчески свободи е *Конституцията*.

„Най-добрата пакъ Конституция е оная, която на пълно гарантува тия человѣчески свободи.

„Ще рече, че безъ една достаточно пълна Конституция, едва ли може да се помисли за човѣческа свобода.

„Въ тоя случай министритѣ, т. е. испълнителната власть *трѣбва* да се подчиняватъ на Конституцията и да управляватъ споредъ нея, а народнитѣ представители *я вардятъ* да не се наруши. Княжеската власть стои помѣжду тия двѣ власти; но на една висока и неутрална точка, за да *спре* сѣкоя една отъ тия двѣ власти на мѣстото ѝ, кога тия двѣ власти излѣзатъ вънъ отъ границитѣ си, се кръстосатъ и се чукнатъ.

„Публичното мнѣние е заинтересований *контролъ* върхъ точното испълнение на Конституцията отъ страна на испълнителната власть.

„Найзгодното срѣдство и найглавното условие за съществуването на тоя контролъ е *свободний печатъ*.

„Има Конституции, които недаватъ свободенъ печатъ, тѣ сж непълни, недостаточни; такова конституционно управление е, често, поопасно и отъ деспотическото. Тамъ сѣка човѣческа свобода остава илюзорна.

„Образователтъ и вѣрний тълкователь на публичното мнѣние е *вѣстникарството*; то е единъ отъ найголѣмитѣ успѣхи върхъ конституционното развиване на 19-ий вѣкъ.

„Както сѣкий человѣкъ може да има особни, отъ другиго, взглѣди върхъ едно и сжщо нѣщо, и тогава неговото мнение различава отъ мнението на другиго върхъ единъ сжщъ предметъ; така и много хора, въ обществото, могатъ да иматъ едно или друго мнение. Тогава тий съставляватъ извѣстни групи наречени партии, които представляватъ, едно общо мнение на тая или оная партия.

„Въ тоя случай партийтѣ се препиратъ и борятъ за да одържатъ, сѣка на рѣдътъ си, своето мнение: стремлението цѣлта на сѣка страна е, да прокара и водвори своето мнение.

„Такова съставено мнение, ако се основава на начала признати за необорими; ако тия начала представляватъ истински или естественни признаци на *нѣщото*; ако тия признаци представляватъ интересъ само за *нѣщото*: тогава мнението е право и законно.

„Ако пакъ мнението представлява само интересъ за личността, а не за предметътъ т. е. ако то е субективно а не обективно: тогава то мнение има фалшива основа. то е криво и незаконно; защото то се подържа съ криви аргументѣ, и се защитява — твърдѣ често — съ незаконни срѣдства. То късно или рано трѣба да падне.

„Прочее, правото и законното мнение представлява една висока нравственна сила; неговитѣ аргументи и срѣдства, за подържание, бивать справедливи: за това, както препирнята сѫй и борбата, за него, се движатъ сѣкога въ граници на законностьта.

„Въ една Конституционна държава, гдѣто печатътъ е свободенъ, такива общи мнения се представляватъ и защитяватъ найсилно отъ извѣстни вѣстници Въ това поприще, вѣстницитѣ, често, прекрачватъ границитѣ на законностьта, подпадатъ на развратъ, и тогава тий злоупотрѣбляватъ свободний печатъ.

„Двѣ главни причини произвеждатъ това зло: а) когато вѣстницитѣ се ржководятъ и пишатъ отъ человѣци съ недостаточна, за тая работа, способность; и б) когато вѣстницитѣ представляватъ и защитяватъ криво и незаконно мнение.

„Ний сме противъ злоупотрѣбяването и унизяването на свободний печатъ; защото това компромитирва високото значение на принципа.

„Впрочемъ, ний ще разискваме ще подържаме и ще искаме едно точно приспособление на всички ония принципи записани въ нашата конституция, които сѫ основата за нашитѣ политически граници.

„Въ сѣка пълна Конституционна държава има четери съществующи държавни власти: 1. княжеската или кралевската, 2. испълнителната или министерската, 3. представителната и 4. Сждебната; но отъ тия 4 власти, едната т. е. Княжеската, стои вънъ отъ круговетѣ на ония три или подобрѣ стои надъ тѣхъ като неутрална.

„Тия три власти, като съдѣйствува сѣка въ предначертаний си кржгъ, правятъ да върви голѣмата държавна машина въ естественний си пжть; но когато отъ тия три власти, подобни на колелцата, излѣзе нѣкоя отъ мѣстото си, тогава тая спрѣчва и побърква ходътъ на другата: голѣмата държавна машина се спира. Това се казва *държавна криза*. Ако тая криза не-

може да се поправи, тя произвожда *анархия:* тогава злото е голѣмо.

„Ония, които искатъ да оправятъ една машина, трѣбва да познаватъ добрѣ съставатъ и свойствата ѝ.

„Въ нашето понататъшно дѣйствие, ний ще се трудимъ да опредѣлимъ и обяснимъ значението и естеството на сѣкоя отъ тия 4 държавни власти, при това, ний ще сме сѣкога готови да приемемъ академическа борба съ ония, които ни представятъ едно противно мнение. Освѣнъ тия, ний ще предлагаме подрьжаме, преимущественно, слѣдующитѣ въпроси:

„Отговорността на министритѣ предъ Народното Събрание е, въ една конституционна държава едно необходимо условие: 1) За свѣтостьта на княжеската *неприкосновенность*; 2) За тѣсната свързка, която привързва народа къмъ Господаря си 3) За любовьта и обезграничното довѣрие, които народътъ има за владѣтельтъ си. Ний ще искаме да опредѣлимъ: каква е тая отговорность? го гдѣ се простира? врьхъ кой видъ дѣла именно? и прочее.

„Министритѣ нематъ право да назначаватъ и изваждатъ чиновници, освѣнъ на основание на законътъ; ако нема за това особни закони, то да се съобразяватъ по общеприетитѣ начала въ сички добрѣ устроени държави, а най-послѣ да слушатъ и гласътъ на добрата съвѣсть. Ний ще покажиме, кои сѫ и какви сѫ тия закони за сѣкой единъ клонъ на администрацията и въобще на държавнитѣ власти.

„Независимостьта и устройството на сѫдебната часть да бѫдатъ положени по основитѣ, които науката и опитътъ сѫ признали за добри; но въ сѫщо врѣме споредъ духътъ и нуждитѣ на страната. Държанието и запазванието престижътъ за сѫдията на принадлѣжащата нему височина. Сѫдията съставлява особенъ и исключителенъ видъ чиновничество; той е чинодѣятель на висока нравственность; врьхъ неговото лице да се не хвьрля калъ отъ отмѫстителни ржцѣ, на които законътъ и правосѫдието е запретило посѣганието врьхъ чуждо нѣщо; сѫдията на конецъ трѣбва да е специално лице, отъ него се изискватъ специални познания.

„Съставянието на една Касационна палата или Кассация въ правий смисълъ.

„Законопроектитѣ трѣбва да бѫдатъ предизвикани, преимущественно отъ дѣйствителни нужди на страната, на насе-

лението, а не отъ особнитѣ усмотрения и намѣрения на министритѣ. Врьхъ това ще положимъ особно внимание, като публицистъ за презъ врѣмето на Народното Събрание.

„Даждията да се налагатъ и повишаватъ врьхъ народътъ само спорѣдъ дѣйствителнитѣ и необходимитѣ нужди на държавата; а не спорѣдъ нуждата на една въобразена българска Държава. На пр. нашата държава неможе да прави и неможе да има онія нѣща, които може да прави и които може да има малката държава Белгія; ний трѣба да бѫдемъ много скромни въ всичко като нова Държава.

„Народното въспитание и учение сѫ едно отъ найглавнитѣ условия за сѫществуването, благосъстоянието и моралната голѣмина на единъ народъ; ний ще искаме, щото законътъ на народното просвѣщение да се основава на една логическа и успѣхъ съпровождающа система; а за привожданието въ дѣйствие на такъвъ законъ, ний ще искаме една съразмѣрно достаточна часть отъ даждието, което плаща сѣкой български гражданинъ, да се приложи въ бюджетътъ за народното просвѣщение.

„На конецъ, — Аристократическитѣ принципи отживѣха врѣмето си; нашата Конституция ги запрещава, поне за въ бѫдуще, защото тя не завари никакви. А демагогията е за общественний порядъкъ разорителна, а за народа развратителний гений. Ний не сме имали никога и немаме вкусъ за нея: слѣдователно *домагогията* е вънъ отъ нашата программа.

„Това е, изобщо, нашето политическо вѣрвание, на което ще основаваме и понататашното наше работение; това наше вѣрвание не е само едно минутно въодушевление, предизвикано отъ обстоятелствата, за да прави ефектъ врьхъ епохата, въ която живѣемъ.

„То сѫ принципи, то сѫ наши политически догми, които, въ растояние на 20 години[1]), сме предлагали, приповѣдвали, провѣрявали и изучвали по мѫчний теренъ на нашето политическо народно възраждание (гледай брой I).

[1]) *„Освобождението на Сърбитѣ подъ Кара-Георгия и Милоша Обреновича“* оригинално историческо списание отъ *I. Касабова*, печатано въ Бѣлградъ на 1860 година, посвѣтено на тогав. Князъ М. Обреновича, и възнаградено отъ Сѫщий. Тая книга е написана съ цѣль, да служи като огледало и живъ примѣръ на Българитѣ, какъ трѣба да правятъ, за да добиятъ свободата си. Въ него списание може да се види ясно, съ какъвъ духъ и отъ какви принципи е билъ ржководенъ тогавашний още писателъ.“

115. Независимость, *вѣстникъ политически, економически и книжевни.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Августъ въ София, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 81 броя, подъ редакцията на *Н. Сукнаровъ*, *К. Кневъ* и *С. Миларовъ*. Първия е билъ редакторъ до 26 брой на вѣстника, втория — отъ 26 до 70 брой, а третия — отъ 70 до 81. Тоя вѣстникъ е като продължение на Каравеловата „Независимость“ и за туй захваща отъ V-та годишнина.

Никола Сукнаровъ е роденъ въ Свищовъ на 21 Ноември 1848 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Бѣлградската Гимназия. Слѣдъ това постѫпилъ въ легията, но подиръ малко отишълъ въ Загребъ, гдѣто е постѫпилъ въ тамошната Гимназия, а подиръ въ Сремски-Карловце, гдѣто и свършилъ гимназический курсъ. Въ 1871 год. се върнѫлъ пакъ у Бѣлградъ и постѫпилъ въ Великата Школа, гдѣто въ 1875 година свършилъ юридический факултетъ. Слѣдъ това станѫлъ учитель въ Разградъ до 1877 година, а подиръ въ Свищовъ. Прѣзъ 1876 год., въ врѣме на учителствуването му въ Разградъ, съставилъ отговорътъ на турската покана (прѣведенъ на турски отъ П. Вълнаровъ), съ който отговоръ Разградскитѣ българи отказали да подпишѫтъ приготвенний отъ турцитѣ благодарителенъ адресъ къмъ турското тогава Митхадъ-Пашово Министерство за извѣстната турска конституция. Прѣзъ 1877 година билъ испратенъ чрѣзъ Г. Д. Начовича отъ Русския Генераленъ Щабъ въ Неготинъ (Сърбия) да слѣди движението на турскитѣ войски къмъ Плѣвенъ и свѣденията е доставялъ въ Букурещъ чрѣзъ Евлогий Георгиевъ. Прѣзъ сѫщата година е испращалъ подробно описание на Разградский окрѫгъ свѣдения за продоволственнитѣ срѣдства до комитета въ Букурещъ, въ който е влизалъ Г. Д. Начовичъ, Генералъ Паренсов и др. На Януарий 1878 година билъ избранъ за членъ въ Сждебния Съвѣтъ въ Свищовъ, слѣдъ Августъ сѫщата година — за членъ въ Руссенската Апелация, слѣдъ туй — въ Варненската прѣзъ Февруарий 1879 година. Прѣзъ Августъ сѫщата година назначенъ за прѣдсѣдатель на Софийский Окр. Сждъ и прѣзъ Октомврий с. г. уволненъ. Отъ тогава до 1888 г. Февруарий той билъ адвокатъ съ тая забѣлѣжка, че отъ Май 1883 година до 23 Декемврий с. г. билъ Софийский кметъ

и като такъвъ е ходилъ, на чело на една депутация, въ Москва по случай коронованието на сегашний русски императоръ, а сѫщо и Министръ на Вѣтрѣшнитѣ Дѣла отъ 31 Януарий до 20 Мартъ 1885 година. Прѣзъ Февруарий 1888 година билъ назначенъ за членъ въ Върховний Кассационенъ Сѫдъ, а понастоящемъ той е помощникъ Прокуроръ при сѫщия сѫдъ. На II-то Народно Събрание билъ Подпрѣдсѣдатель и подиръ Прѣдсѣдатель и до 1887 година билъ постоянно народенъ прѣдставитель отъ София и Разградъ. Н. Сукнаровъ е зималъ участие въ „*Ступанъ*“ (гледай 1874 год.), „*Училище*“ (гледай 1871 година), „*Народность*“ (гледай 1867 год.), „*Право*„ (гледай 1869 година), „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1874 година), „*Съзнанье*“ (гледай 1883 година), „*Славянинъ*“ (гледай 1879 година). Той е написалъ: *Искрена речь на врѣмето си*, София, 1882 година; *Расправата ми съ Каравелова*, София 1885 год.; единъ *проектъ за программа на либералната партия* (гледай брой 6 отъ 1886 година на в. *Напрѣдъкъ*). Той приготовлявалъ за печатъ една книга подъ наименование: *Единъ погледъ върху нашето скорошно минжло.*

К. Коевъ е родомъ отъ Лѣсковецъ, Търновско Окржжие. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ Хърватско, въ гр. Загребъ, гдѣто свършилъ педагогическото училище, слѣдъ което двѣ години е слушалъ висшата педагогия въ Пражския университетъ. Въ турско врѣме е учителствувалъ въ Лѣсковецъ и въ Търново всичко шесть години. Отъ освобождението на България той е занимавалъ слѣдующитѣ длъжности: а) членъ-секретаръ въ Търновския Окр. Сѫдъ по изборъ — прѣзъ 1878 година, б) секретаръ въ Търновския Губерноски Административенъ Съвѣтъ по назначение — прѣзъ 1879 год., в) Берковски окржженъ началникъ — прѣзъ 1879 година, г) въ 1880 год. билъ избранъ въ Търновския окржгъ за народенъ прѣдставитель за въ второто обикновенно Народно Събрание, като билъ избранъ за Секретаръ въ Бюрото и послѣ Архиваръ на това събрание, която длъжность еималъ до свиквание на третото обикновенно Народно Събрание. Прѣзъ 1883 година билъ назначенъ за Съвѣтникъ въ Върховната Смѣтна Палата, на която длъжность се намира и понастоящемъ. Прѣзъ 1881/82 година като Архиваръ, прѣподавалъ е уроци

въ новооткритата тогава мѣжова школа, а прѣзъ 1882/83 г. освѣнъ Съвѣтничеството му въ Върховната Смѣтна Палата, билъ е волнонаемень прѣподаватель на нѣколко само прѣдмета въ Софийската Класическа Гимназия. К. Коевъ е написалъ: *Ржководство за учителитѣ въ Народнитѣ училища*, София, 1880 година, което прѣзъ 1881 година издалъ втори пѫтъ допълнено. Участвувалъ е въ издаването на в. *Съзнанье* (гледай 1883 година).

Светославъ Миларовъ е реденъ въ Цариградъ, прѣдъ великденъ, на 1850 година. Училъ се въ Габрово (първоначално и классно), въ Цариградъ (классно) въ Pensionnat des frères Lazaristes, а отъ тамъ отишълъ въ Загребъ (1862 г.), свършилъ гимназия и двѣ години отъ юридичес. факултетъ. Билъ е учитель въ Бѣлина (Босна) 1867 год., сѫщо въ София 1881/2 год. при мѣстното общинско классно училище. Билъ е секретаръ при българското агенство въ Бѣлградъ (отъ Септемврий 1879 до Мартъ 1880 г.), началникъ на отдѣлението при министерството на външнитѣ работи (отъ началото на 1881 год. до Май с. г.), сѫщо началникъ при сѫщото министерство (отъ Ноемврий 1883 до Октомврий 1884 год.), пом. секретаря при „Червения Кръстъ“ въ София (отъ Мартъ 1886 до Августъ с. г.). Въ Септемврий 1868 год. стигналъ въ Цариградъ и влѣзълъ въ редакцията на в. „*Македонія*“, на която билъ главенъ помощникъ до края на 1869 год. Сѫщеврѣменно е писалъ нѣкои статии и дописки въ тогавашнитѣ Букурешки вѣстници: „*Отечество*“ и „*Независимость*“. Сетнѣ и отъ тъмницата (1870—1873 г.) пращалъ е статии въ „*Македонія*“, отъ които послѣдната била причина да се унищожи този листъ. Прѣзъ 1873, 1874 и 1875 г. постоянно е пращалъ статии и дописки на в. в. „*Право*“ „*Напрѣдъкъ*“; на 1875 год. стѫпилъ като постояненъ сътрудникъ на Хърватския в. „*Obzor*“ и въ Загребъ издалъ своитѣ спомени отъ тъмницата *Iz uspomena jednoga političkoga patnika*, сѫщо и една нувела въ *Университетския алманахъ*. Въ 1876 г. извадилъ въ Браила в. „*Възраждание*“, въ който печатилъ статии и на французки языкъ. Отъ Октомврий 1878 г. до Февруарий 1879 г. билъ постоянно сътрудникъ на в. „*Марица*“. Въ сѫщата год. отъ Марта до половината на Априлия, издавалъ въ Търново „*Български Левъ*“. Въ това врѣме издалъ брошурата си: *Какво сме, отъ гдѣ сме и що трѣбва да правимъ ние българитѣ*

Прѣзъ 1880 год. сътрудничествувалъ е на в. „*Цѣлокупна България*“. На 1881 год. билъ е главенъ редакторъ на в. „*Независимость*“. Въ нея година издалъ книгата *Спомени отъ Цариградскитѣ тъмници*, написана отъ него на Хърватски, прѣведена отъ С. Вацовъ и Хр. Бѣлчовъ. Прѣзъ 1882, 1883 1884 год. сътрудничествувалъ е съ в. „*Свѣтлина*“ и „*Срѣцъ*“. На 1883 год. печатилъ въ „*Българ. Период. Списание*“ рамата си *Падението на Цариградъ* и издалъ отдѣлно. Отъ ктомврий 1884 год. до Януарий 1885 год. издавалъ е сатир. Бстникъ „*Клепало*“ въ София. Отъ Юний до 6 Септемврий 885 год. издавалъ е на французки в. „*Echo des Balcans*“ ь Пловдивъ. Въ нея година издалъ е особно (печатаната въ *Наука*“) своята *История на българ. народъ* (679—1877). За 1886 год. извадилъ въ София брошурата си *Князя прѣдъ Русия и България*“. Отъ началото на 1887 до Юний с. г. едактиралъ е „*9-й Августъ*“ въ Браила, а отъ Юлий до края а 1887 год. издавалъ е „*19-й Февруарий*“ въ Турно-Северинъ. Ъщата година издалъ въ Браила брошурата *La Bulgarie et a Régence*, а прѣзъ 1888 год. издалъ въ Одесса *Василий Іприловъ* (жизнеописание и описъ на първия периодъ — 830 до 1850 — отъ литер. и духов. възраждание на нашия ародъ). С. Миларовъималъ доста работи загубени (единъ оманъ и единъ епосъ, писани въ Цариградскитѣ тъмници) и руги, които така стояли. Една комедия *Магесникъ* далъ е а театралната трупа въ София. Миларовъ прѣзъ 1885 год. ьтрудничествувалъ е постоянно на в. в. *Народний Гласъ*“ и *Съединение*“, а така сѫщо пращалъ дописки въ французки статии въ русски вѣстници. На 15-й Юлий 1892 година Миларовъ биде обѣсенъ въ София, обвиненъ и осѫденъ по Блото за убийството на Министра Хр. Бѣлчовъ.

„Съ приличнията за памятьта на великиятъ мѫжъ пиететъ а залавяме да продължиме издаванието на вѣстникътъ, който рестана да излиза въ деньтъ, когато патриотическата длъжность алагаше на покойнията неговъ редакторъ да замѣни думата съ Бло. Дѣлото, което замѣни думата, въ слѣдствие стичанието на дасливитѣ обстоятелства, енергичното завземанье на братскиятъ ии русски народъ и огромнитѣ отъ негова страна жертви, до кадѣ е свършено и България днесь, макарь и нащърбена, сѫще-

ствува като свободна въ себе си държава. Думата отъ ново добива своето право и длъжность: да обясни спечеленото, да разясни чрѣзъ истинската критика добритѣ и лошави страни на общественнията и частенъ животъ и, най-сетнѣ, кото вразумитель и контролеръ да приготви почва за новиятъ ни животъ отъ една страна, а отъ друга, поучавайки българскитѣ граждани искренно и безъ всѣка задна цѣль за тѣхнитѣ права и длъжности, да ги пригатвя, за новото дѣло, което ще ги постави на равна нога съ другитѣ европейски членове въ политический животъ и което ще оправдае законнитѣ желания и прѣуспения на най-преданнитѣ синове на България, за която тѣ работиха и съ радость жертва паднаха, като оставиха въ залогъ на наслѣдницитѣ си свѣщенната пътека на свойтѣ дѣйствия и животъ, като единственна гаранция за честна работа въ полза на народътъ и неговитѣ интереси.

„Приятели, другари и послѣдователи на покойниятъ Любенъ Каравеловъ, ние са спираме предъ това право безъ да се смущаваме отъ грамаднитѣ длъжности, които ни то налага, ние трьгваме по пътьтъ на вѣликиятъ покойникъ съ твьрдо желание да послужиме, чрѣзъ безпристрастно работенье и вразумяванье на земята и народътъ, за когото е той работилъ съ изумителна неумитность и до послѣднята минута на животътъ си.

„Ето въ кратко побужденията и историята защо именно са започнава послѣ толкова години издаваньето пакъ на тоя вѣстникъ. Въ малкото време на държавниятъ ни животъ въ България са издаваха доволно число вѣстници, които са стараяха да защитяватъ съ по-малка или по-голѣма вѣщина и опрѣделенность нейнитѣ интереси; но самата кратковѣчность на тия вѣстници като че ли доказва, че за всѣкий общественъ поборникъ е необходимо нуждно да има, освѣнъ добрата воля и желание, и опредѣлено попятие за личнитѣ, държавни и народни интереси, смѣсваньето на които е винаги щетно. Отъ неразбираньето на тия разлики постоянно са е развивала между вѣстницитѣ такава борба, която е закланяла отъ една страна предпоставената цѣль и на тоя начинъ, борбата е излизала, безполезна, а отъ друга страна е вкарвала читателитѣ въ пътьтъ, който ги е завождалъ камъ заслѣпяваньето отъ частнитѣ и нищожни интереси. По тоя начинъ, често са е достигвало до такъвъ резултатъ, който може и никакъ да не е билъ желаемъ и органитѣ на явното мнѣние губеха правото си на това имѣ

преставаха да излизать тогава именно, когато би трѣбвало най-много да развиятъ своята дѣятелность и да распространятъ влиянието си. Така бива съ всѣко предприятие, което експлоатира общитѣ интереси за достижение на лични цѣли.

„При започваньето на тоя вѣстникъ ние желаймe да са оставимъ на съвсѣмъ друга почва, почва съ съвсѣмъ друго направление, начално на което стоеше нашия прѣдшественникъ съ гордость и уважение отъ страна на всички, даже и на противницитѣ си. Оставейки на страна личноститѣ, ние ще обърнеме най-голѣмото си внимание къмъ това, щото да може народътъ ни да намира въ нашиятъ вѣстникъ разяснение на всичкитѣ си държавни и обществени интереси и отношения, както и на установленията си и тѣхната практика. А имайки постоянно предъ очи длъжностьта си като съвѣстенъ контролеръ къмъ всичкитѣ явни дѣйствия и отношения, нашиятъ вѣстникъ нѣма да щади нищо и никого, който, билъ чрезъ положението си, било чрезъ влиянието си, са развива въ врѣдъ и зло на държавнитѣ и обществени интереси, който са стреми да злоупотрѣбява и криво примени Конституцията, да ограничи и потопачи свободата, да наруши правото, да подтикне длъжностьта да онищожи или намали обществений кредитъ.

„Това съставлява всичко онова, което имахме да кажемъ вообще за бѫдѫщата наша дѣятелность. Но, за да не би дало повдъ това наше „изобщо“ на всевъзможни тълкувания, което никакъ не би желаели, то ние считаме за своя длъжность да начертаемe по-точно цѣлта на нашата вѣстникарска дѣятелность да изложимe поне по-главното отъ срѣдствата, начинътъ и мѣрищата, чрѣзъ конто желаймe да постигнеме цѣлта си. Ще изложимe прочее тукъ веднага планътъ на нашитѣ идеи, които желаймe да внесеме, осѫществимe и удомимe въ Българския народъ, въ цѣлокупнията неговъ общественъ и частенъ животъ. Ще изложимъ чрезъ това началата на основание на които мислимe че би трѣбвало да са организира обществениятъ животъ на тоя народъ, за да би можалъ да достигне до онова благосъстояние и бѫдѫщность, която му и прилича, като на народъ политически свободенъ и вътрѣшно независимъ. Ще са постарайме слѣдователно да изложимe въ слѣдующето, макаръ и не съвсѣмъ подробно, онова, което обикновенно са нарича программа на политически вѣстникъ.

„Имайки предъ очи историческото положение, въ което са намира нашиятъ народъ, а особенно на нашето Княжество, ние ще са старайме чрѣзъ нашиятъ вѣстникъ да изнамѣриме и положиме здрави основи и начала, неизбѣжни за всестранното развитие на народътъ въ Княжеството, както и въ другитѣ части на балканский полуостровъ. Княжеството, като страна, въ която български народъ за сега може най-свободно да дише, разбира са, ще ни служи като стълбъ, на който ще са основаватъ всичкитѣ наши планове за бѫдѫщето на българския народъ. За да бѫде, остане и послужи България наистина като такъвъ стълбъ — като Пиемонтъ между другитѣ части на България на балканский полуостровъ — преди всичко е необходимо да положи вѫтрѣшното си устроиство на такива основи, щото да бѫде въ състояние да развие въ най-кѫсо време най-якя сила, която тя и наистина може, а и трѣбва да развие споредъ физическото си, географическо и етнографическо положение. Това само по себѣ си е вечъ грамадна задача отъ рѣшението и осѫществението на която зависи и рѣшението не само на българскиятъ, но — смѣло можемъ каза, — и на общеславянскиятъ въпросъ на балканскиятъ полуостровъ. Свободното и отъ вѫтрѣ силно и онапредено българско княжество, би било животворниятъ огань, който би загрѣваль и братята ни отъ вънъ княжеството които още стенятъ подъ чуждото господарство и вдѫхваль би имъ надѣжда за скорото имъ освобождение. Освѣнъ това свободното и онапредено българско княжество, би било животворниятъ огань, който би загрѣваль и братята ни отъ вънъ Княжеството, които още стенятъ подъ чуждото господарство и вдѫхваль би имъ надѣжда за скорото имъ освобождение. Освѣнъ това свободното и онапредено Българско княжество би било благонадеженъ залогъ и за другитѣ съсѣдни народи на балканский полуостровъ, въ достижението и осѫществение на естественнитѣ имъ задачи.

„Но, за да може народътъ въ княжеството наистина да развие такава сила, трѣбва да са организира и приготви съотвѣтственно съ тая цѣль, трѣбва да му са изработятъ такива закони и установления, които би могли да послужатъ най-згодно за достижението на тая цѣль. Всичко, което е излишно въ сегашнитѣ наши установления, което стеснява народнитѣ способности и сили и смита да са развиватъ въ желаемиятъ размѣръ и направление, трѣбва да са отстрани и изхвьрли часъ по-напредъ.

що така, трѣбва да са настои щото и тамо, гдѣто народнитѣ и още не са добили извѣстно направление, да са организатъ и настроятъ и тѣ съотвѣтственно съ цѣлта.

„За основание или, по-добрѣ да речемъ, скелетъ на държавно ни устройство, ни служи нашата Конституция, на която бва да се погрижиме да облѣчеме здравитѣ ребра съ здрави кули и живци (нерви). Основайки се на сѫществующата ституция ние ще са постарайме да представиме всички ия закони и установления, безъ които по нашето мнѣние, оже да са развива и напредва народниятъ животъ както бва. Ние ще залягаме, щото тия закони, ако е възможно, е въ идущата сесия да са изработятъ, за да може да са рши часъ по-напредъ и държавното ни устроиство.

„Въ тая наша дѣятелность ние ще са ржководимъ отъ дующитѣ начала:

„Въ *администрацията* ще са застѫпваме за началата на ното самоуправление. Ще са завземаме за това, щото на-ъть да участвува колкото е възможно въ по голѣмъ размѣръ управлението, за да може да са распорежда само съ своитѣ а, които той и най-добрѣ познава. При това приемаме и резентативното начало въ администрацията т. е. народътъ да ржнява това си право чрѣзъ своитѣ избраници — администативнитѣ органи да си ги избира и поставя народътъ чрѣзъ оръ самъ.

„Процедурата на администрацията трѣбва да се опредѣли Народ. Събрание чрѣзъ особенъ законъ за цѣлата държава. тоя законъ трѣбва да обема само онія случаи, които са асятъ на държавата изобщо — които са вършатъ за и въ името държавата. А всичко друго, което са отнася на специалнитѣ стни интереси, на общинитѣ, окржжията, да вършатъ това одноитѣ избраници въ общинитѣ и окржжията споредъ опреленията които народътъ самъ издава въ своитѣ общински и ржжни събрания. Разбира са само по себѣ си, че всичката дѣятелность на общинитѣ и окржжията нетрѣбва да прекрачнува положенитѣ отъ конституцията граници. При такъво устроиство на администрацията освѣнъ другитѣ преимущества разноскитѣ по управлението би отпаднали отъ държавниятъ джетъ и влѣзли би въ бюджетитѣ на общинитѣ и окржжията.

„Къмъ *народното просвѣщение*, като камъ основание на родното развитие и онапредяванье, ще обърнеме особенно

внимание. Училищата образуватъ и създаватъ умната народна сила и за това тѣ трѣбва да са устроятъ така щото да можатъ да подготовятъ народния подмладъкъ за служба на оная цѣль, която нашия народъ по своето си естествено положение трѣбва да постигне. Училището трѣбва да ни приготви достойни служители за общественнията държавенъ животъ, но и да ни дава умнитѣ и вѣщи работници въ кржга на частната дѣятелность на сѣкой единъ членъ на нашия народъ, отъ което ще зависи твърдѣ много и економическото положение на народътъ. Училището трѣбва да даде на своитѣ ученици колкото е възможно повѣче реални знания, знания, които преимущественно можатъ да са нарѣчатъ знания за животътъ.

„За организирваньето на народното просвѣщение у насъ, трѣбва да са грижи държавата.

„Колко, какви и гдѣ трѣбва да са подигатъ училища, за това ние ще имаме случай да расправяме по́-напространно други пжть въ нашиятъ вѣстникъ. За сега ще са задоволимъ само съ исказваньето изобщо нашитѣ взглядове по тоя въпросъ, които състоятъ въ това: Основното образование трѣбва да бжде задължително за всичкитѣ дѣца безъ разлика на полъ, вѣра и народность. А за да може и да са осжществи на дѣло това задължение, основното образование трѣбва да бжде още безплатно и чрѣзъ поддържкитѣ на общинитѣ и окржжията и за бѣднитѣ дѣца достжпно. Въобще ние бихме желаели да видиме така осигорено образованието за нашата младѣжь щото да можатъ и най-бѣднитѣ дѣца да са приготвятъ така както да можатъ сѣкога да искарватъ съ полезенъ и честенъ трудъ насжщнията си хлѣбъ. Съ това ние казваме сжщеврѣменно, че и срѣднето образование трѣбва да бжде задължително и достжпно за всѣкий членъ на бждущиятъ народъ. А за по́-сигурно осжществение на всичко това което става ясно и отъ казаното, грижата за основното и средне образование на всѣко дѣте трѣбва да са остави на общ. и окржжни управления подъ надзоръть на държавата. Държавата трѣбва да постанови единъ общъ задължителенъ планъ за основното и срѣднье образование за цѣлата земя, но съ таково исключение, по което да може да са внасятъ въ него и такива практически знания, които са условляватъ по физическитѣ, топографическитѣ и индустриални положения на различни мѣста и които сж неизбѣжни за всѣкиго отъ живущитѣ на тѣхъ.

„Освѣнъ това, трѣбва да се въведе въ срѣднитѣ училища военното обучение, за да може всѣки ученикъ когато излѣзе ь училището, да има и основни познания отъ тая страна до толкова практика, колко би му била най необходима въ вънрешнитѣ случаи. Най-сѣтнѣ, ние желаеме така сѫщо, да подигнатъ въ нашето отечество и по-висши училища, които приготвюватъ учители за срѣднитѣ и специалнитѣ училища способни работници за въ управлението и гражданский вотъ. И тия училища трѣбва да стоятъ подъ непосрѣдственното распореждание и грижа на централното управление.

„Като нераздѣлимата часть отъ народното просвѣщение нашата программа влиза и грижата за литература. Въ това отрѣние нашата задача въ вѣстникъ ни ще бѫде разглѣдванье испитванье всичкитѣ по-важни явления на полето на нашата тература и, старайки са чрѣзъ безпристрастна критика да редѣлиме полезностьта или щетностьта на всѣкой единъ литурни продуктъ, надѣваме са чрѣзъ това да внесеме въ шата литература колкото е възможно здравитѣ начала, отъ ито тя трѣбва да са ржководи въ своята свята задача, да мага на всеобщото народно просвѣщение.

„*Правосѫдието*, при днешното наше обществено и еко мическо положение и отношения, играе голѣма роль въ родният ни, общественъ, особенно частенъ животъ. Отъ стройството на правосѫдието зависи и економическото развитие напредъкъ на нашитѣ граждани. За да може сѫденьето да ужи въ полза на народътъ, трѣбва да са постави на колкото възможно по-прости основи и да бѫде достѫпно за сѣкиго. ърху взглѣдоветѣ, които имаме за начинътъ и устройството ъ сѫдоветѣ по гражд. дѣла, ние ще се повърнеме да погоримъ други пѫть. По углавнитѣ дѣла, колкото са отнася констатуванъето на дѣлото, да са достави това право на клетитѣ сѫдии, присѫжнитѣ, а опредѣлението на наказанията се повѣри на единъ редовенъ сѫдия, който да е припоѫть и отъ правителството за способенъ. Таково сѫденье, вѣнъ че би било кратко, просто и ефтино, което би било народътъ твърдѣ износно, но не би костувало почти нищо на самата държава; защото сѫдящитѣ страни сами би заѫщали сѫдиитѣ за гражд. дѣла, а ония сѫдии за углавнитѣ ѫла, би служили безплатно, понеже тая длъжность и общевенна и еднакво тѣжи на всички граждани, които искренно

желаятъ да са унищожава злото въ народътъ още въ зар[illegible]-дишътъ му. Споредъ това и задачата на сѫдоветѣ отъ висшит[illegible]ѣ инстанции би са ограничавала при гражданскитѣ дѣла сам[illegible]о на разглѣжданье и оцѣненье да ли е при издирваньето и с[illegible]у-деньето на нѣкое дѣло узаконенниятъ постжпакъ напълно при[illegible]-способленъ или не е. А при углавнитѣ дѣла висшитѣ сѫдо[illegible]ве имали би да контролирватъ още и това да ли е сѫдията опр[illegible]е-дѣлилъ казньта споредъ закона. При устрояваньето на висшит[illegible]ѣ сѫдове трѣбва чрѣзъ закона да са обезпечи неприкосновенностьт[illegible]та както и неподкупчивостьта на членоветѣ имъ.

„Съобразно съ задачата въ вънкашно отношение на н[illegible]а-шето отечество, която състой въ освобождението и на другит[illegible]ѣ ни братя, ние сме длъжни да са погрижиме и за това, що[illegible]то да може въ най-късо време да образуваме, колкото е възмож[illegible]но, по-голѣма *войнишка сила*. Съгласно тая задача, ние мисли[illegible]ме, че трѣбва да са изостави настрана отъ войнишкото обучен[illegible]ие всичко онова, което не влиза непосредствено въ войнишко[illegible]то обучение. Спорѣдъ нашето мнѣние слѣдователно, мислиме, че трѣбва да се изостави (изключи) всичко, което са отнася [illegible]на пародиранье и утвърдяванье така наречената дисциплина, кое[illegible]то отнѣма много време. Сѫщественното войнишко обучение се добива твърдѣ за кжсо време и ние като имаме предъ о[illegible]чи горнята цѣль и показаниятъ начинъ при обучението, здоби[illegible]ли би са за най-кжсо време съ многобройна и искусна войска. Споредъ нашето мнѣние, ние мислиме, че българскиятъ войникъ, за испълнение на задачата си като такъвъ, трѣбва да познава добрѣ и вѣщо да ржкува съ оржжието, и освѣнъ това, да има основни понятия по тактиката. А за подобна подготовка, мислиме, че нѣма нужда за дълго лѣжение въ казармитѣ. Ние имаме нужда отъ свѣстни поборници за осжществение идеята на все-народното ни освобождение и съединение и за отбрана на отечеството ни въ случай на нѣкоя вънкашна опасность, а никакъ не отъ дисциплинирани кукли за парадъ. Освѣнъ това историята ни доказва, че често войската съ казармска дисци-плина е употрѣбявана отъ властолюбцитѣ за стѣснение и уни-щожение на вжтрѣшната свобода. Дисциплината, която е нужна за испълнение войнишкитѣ длъжности, трѣбва все повѣче да са замѣнява съ съвѣстьта и одушевлението за народната мисия, което ще постигнатъ нашитѣ войници въ училището. Затова, както казахме и по-горѣ, войнишкитѣ знания трѣбва да заке-

ать важни мѣста въ основнитѣ и срѣдни училища. Войнишкитѣ
ания въ училищата трѣбва да бѫдѫтъ задължителни, а за
ова трѣбва да са грижи държавата.

„Върху *економическото* развитие на нашето отечество
рѣбва да са обърни най-голѣмо внимание. Економическата
ила на единъ народъ е оная сила, изъ която проистичатъ
се хранятъ всичкитѣ други сили, които сѫ въ състояние
: подигнатъ и онапредятъ народътъ. Економическото съ-
ояние на единъ народъ зависи отъ производителнитѣ работни-
ски сили, които се развиватъ въ сѫщийтъ народъ, и отъ
тественнитѣ богатства и условия, които сѫществуватъ въ
мята. Държавата е длъжна да испита подробно производител-
итѣ условия на различнитѣ мѣста въ земята, и, споредъ
ова да предприема и съотвѣтственни мѣрки за образуването и
ѫтването на работническитѣ сили на производителната работа.
кономическата часть на народътъ никога не трѣбва да се
тавя на промисалътъ, волята и силата на частни лица. Дър-
авниятъ бюджетъ за подиганье и онапредванье економическото
ложение на нашиятъ народъ, трѣбва да представлява постоянно
й-голѣмата цифра отъ всичкитѣ други стрѫни. Както нѣма
ето една часть отъ народниятъ животъ, която да сѫществува
ма за себѣси или да представлява нѣкое изолирано и само-
сло цѣло, но се намира свързана съ всички други части,
ка сѫщо е и най-много свързанъ и изпреплетенъ економи-
скиятъ животъ съ другитѣ части на народниятъ животъ,
щото той, економич. животъ, съставляви материалната основа
народниятъ животъ. Всичкитѣ части на държавното устрой-
во трѣбва да бѫдѫтъ така поставени, щото не само да не
ѣтатъ една на друга, но напротивъ най-разнообразно да си
омагатъ и онапредяватъ. За достижение на всичко това
искува се щото всичкитѣ тия части да бѫдѫтъ основани и
троени на едно общо и животворно начало, въ което да се
срѣдоточава цѣлта на цѣлокупниятъ държавенъ животъ.
ова начало и тая цѣль ние ще изрѣчемъ въ тия три думи:
кономическо народно благосъстояние. Къмъ тая цѣль трѣбва
сѫ отправени дѣйствията и на администрацията и на право-
ъдието, а най-много на просвѣщението.

„Материалнитѣ срѣдства за удовлетворение на общена-
одднитѣ нужди, народътъ ги дава самъ въ видъ на данъкъ и
руги различни берии, които му налага централното (държавното),

окржжното или общинско управление. *Организираньето на финанситѣ* е бивало винаги най-важното отъ дѣлата на всѣка държава. Твърдѣ много зависи отъ расхвърляньето и събираньето на данъкътъ и неправдитѣ при това най-лѣсно можатъ да распалятъ незадоволствието на народътъ. Нъ за това тоя въпросъ е единъ отъ най-деликатнитѣ и още е отворенъ за всичкитѣ въобще държави. Той, въпросътъ, се намира въ всичкитѣ парламенти (събрания) при рѣшаваньето бюджетитѣ постоянно на дневний редъ. Насъ толкова по̀-много ще ни занимава финансийскиятъ въпросъ, защото въ насъ още не е приетъ окончателно нито единъ принципъ за расхвърлянье данъкътъ. Българската наша Конституция унищожава турскиятъ системъ и ние като се съгласяваме съ това, намираме се подъ натискътъ на нуждностьта за да препоржчаме единъ часъ по̀напредъ други по̀-модерни и по̀-напредни принципи въ расхвърляньето на данъкътъ и да изработимъ споредъ това ново организация за нашата финансия. Като ржководитель въ това обявяваме още отъ сега това начало: че държавнитѣ приходи трѣбва да се събиратъ по̀-много чрезъ непосрѣдственний данъкъ, отъ колкото чрезъ посрѣдственний. Данъкътъ трѣбва да е непосрѣдственъ и праведенъ, т. е. всѣки гражданинъ трѣбва да плаща данъкъ споредъ фактическото си имущество и икономическо състояние. За достижение до тая точка, наречена абсолютна справедливость, която изисква науката отъ държавната организация, скжпо трѣба да се употрѣби предварително голѣмъ трудъ и да се иждивятъ огромни пари, което за сега не би били въ състояние да постигнемъ, не земайки въ внимание и това, че не би смѣили да посрѣщнемъ извършаваньето на това съ досегашния системъ.

„До когато не достигнемъ въ положение за да постигнемъ научната справедливость, ние сме принудени да прибѣгнемъ къмъ нѣкой другъ макаръ и провизоренъ системъ, въ който би са замѣнила научната справедливость съ общественната. Намъ ни се чини, че това би могло да се постигне твърдѣ лѣсно на тоя начинъ, да са дозволи на народътъ да си расхвърля самъ въ общинитѣ и окржжията нуждниятъ данъкъ за държавата и други окржжни и общински нужди. Народното Събрание въ споразумѣние съ министеръть на финансийтѣ би трѣбвало да опредѣлява сѣка година по колко данъкъ кое окржжие трѣбва да заплати; а окржжията би трѣбвало да рѣ-

шавать въ своитѣ окржжни събрания, по колко данъкъ да падне на коя община; а най-сетнѣ, пакъ общинитѣ би трѣбвало да рѣшавать въ своитѣ събрания по колко данъкъ трѣбва сѣки членъ отъ общината да заплати за държавнитѣ, окржжни и общински нужди.

„*Вънкашната* наша политика се опредѣлява само по себѣ си отъ политическото положение на нашата земя въ отношение съ нейното географическо и етнографическо положение. Намъ не ни оставя друго освѣнъ да разбереме добрѣ тия обстоятелства и да ги оцѣнимъ така както го изискватъ нашитѣ собственни интереси. Споредъ това казваме, че нашата политика може да бжде само една, а тя е оная политика, която се стреми къмъ освобождението и съединението на цѣлокупниятъ български народъ въ едно опредѣленно цѣло на балканский полуостровъ. Спорѣдъ това и само спорѣдъ това трѣбва да са настроятъ всичкитѣ наши отношения както къмъ великитѣ сили, така сжщо и къмъ съсѣднитѣ народи. Ние мислиме, че нашата вънкашна политика би трѣбвало за сега да съблюдава къмъ великитѣ сили ония отношения, които ѝ налага берлинския трактатъ; а къмъ сжсѣднитѣ ни народи на балканский полуостровъ трѣба да негува и развива най-искренни отношения, — отношения които ни налагатъ взаимнитѣ интереси. Особенно къмъ братскиятъ ни народъ срѣбски въ Чернагора, Босна, Ерцеговина и Сърбия трѣба да подържа постоянно тия отношения.

„Че всичкитѣ народи на балкан. полуостровъ, които се намиратъ въ значението на държавниятъ си животъ, иматъ еднакви интереси, това е, мислиме, за всѣкиго твърдѣ ясно. Еднаквостьта на тия интереси произлиза отъ еднаквостьта на положението, въ което се намиратъ днесь тия държави. Всѣка отъ тѣхъ има по нѣщо да я боли, всѣка е принудена да стои на щрекъ спрямо чуждитѣ коварни намѣрения, всѣка отъ тѣхъ се чувствува, че още е раскжсана и че е длъжна да се грижи за освобождението и съединението на всичкитѣ части отъ своятъ народъ, които стѣнятъ подъ чуждо господство. При това има и още нѣщо, споредъ което на-да-ли би могло всѣка отъ тѣхъ за себѣ си отдѣлно да сжществува и що годѣ отъ всичко това. Въ подобно положение на работитѣ ние мислимъ, че не е достаточно да сжществува помежду ни

само просто (голо) приятелство, но напротивъ усърдно споразумѣние съ всичкитѣ балкански народи.

„Колкото се пакъ отнася особно за българ. и сърбски народъ, то между тѣхъ трѣбва да се захванатъ, осѫществятъ и удомятъ такива отношения, които би биле въ състояние да отстранятъ и най-малката сѣнка на неискренность и не братство. Защото ако нашитѣ интереси съ другитѣ не славянски народи сѫ еднакви, то интереситѣ на България и Сърбия сѫ едни и сѫщи и общи. И двата народа трѣбва да се вардятъ отъ едни и сѫщи опасности да осѫществлявать едни и сѫщи цѣли. Въ слѣдствие на това, за отстранение и задоволение на тия общи опасности и за достижение на тия общи цѣли, тия два народа трѣбва да образуватъ и своитѣ сили на еднакво. Ние бихме желали щото и двата тия народи да се организиратъ на еднакво и вѫтрѣшно споредъ изложенитѣ по-горѣ принципи. А дѣто се касае до рѣшението на вънкашнията общи въпросъ, то мислиме, че безъ взаимно споразумѣние въ организуване на военнитѣ сили нищо неможе да са направи. Съюзътъ на балканскитѣ народи, до колкото е възможно, за по-успѣшното осѫществение на общитѣ цѣли и за опазванье на държавнитѣ имъ добиви, братството — даже и единството между българ. и сърбски народъ, до по-доброто и по-сигурното тѣхно развитие въ вѫтрѣшното сѫществено и държавно отношение и за достигванъето, колкото са може, по-голѣмо благосъстояние и душевно развитие — това ще ни бѫде най-главният пунктъ въ программатъ на нашата вънкашна политика.

„Като имаме слѣдователно предъ очи сѫщностьта на интереситѣ на балканскитѣ народи, както и важностьта на взаимното имъ държанье при осѫществението на еднаквитѣ цѣли, то ние ще се занимаваме въ нашиятъ вѣстникъ освѣнъ с нашитѣ вѫтрѣшни и вънкашни работи и съ тѣхнитѣ и ще съпровождами всички по-важни случаи и явления, които се ѣватъ при тѣхъ и около тѣхъ така, както когато би са отнасяли на насъ непосрѣдственно.

„Тия сѫ изобщо нашитѣ възглядове върху всичкитѣ стрꙗ по нашето управление. Но пѫтемъ всичко това, пѫтемъ изла ганьето основанията, върху които трѣбва да се направятъ ти или ония закони, не ще пропуснемъ да указваме и на всичк недостатъци въ нашата Конституция, които би се открили пр детайлното уреждане на земята ни. Както ще пазимъ кон—

итуцията, като единственний дефинитивни законъ въ дър-
авата, която конституция българскиятъ народъ пригърна съ
акава готовность и съ достойнственна сърѣвность гледа да
пази, ще считаме за своя длъжность още повече да пред-
авимъ и всички ония начала, които сж неизбѣжни за усъ-
ршенствуването ѝ. Ние желаймe щото нашата Конституция
ще се усъвършенствува така, за да нѣма нужда отъ никакви
азачи, но и отъ сами насъ да бжде сама за себѣ си най-
обръ пазачъ, да бжде прочее завардена отъ посѣгателството
а когото и да било, било за да я унищожи, било за да я
римѣнява наопаки. Съ това ние свършвами за нашиятъ про-
аммъ. Незнайми до колко можемъ да задоволимъ съ него
адѣждитѣ на нашитѣ читатели и тѣхнитѣ патриотически
ажнения; на сѣки начинъ, знайми това, че въ него ние
акаръ кратко, но съвѣстно, си опредѣлихме пжтьтъ на бж-
щата ни явна дѣятелность и съ това създадохми мѣрка за
ѣкиго, който би ималъ воля да завземе каквото и да било
ложение спрямо насъ. Това именно и желаемъ да постигнемъ
программътъ си. Защото като си присвоявами правото да
нтролираме другитѣ, това сжщото право ние отстжпваме съ
ай-голѣмо удоволствие и на другитѣ които би пожелали да
контролиратъ. Въ възможностьта на така устроенитѣ от-
шения между насъ и читателитѣ ни, ние видиме и въз-
ожностьта на успѣхътъ въ нашата дѣятелность, съ която
инсгвнно желайми да бждемъ полѣзни на народътъ си“
ледай брой 1).

116. Съединение. — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ
ърново, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 10 броя, подъ
едакцията на *С. Стамболовъ*.

Отъ тоя вѣстникъ не съмъ видѣлъ нито единъ брой и
вѣдователно незнаж нищо за програмата му.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Стамболовъ* се намират
ри „*Нова Бжлгария*“ (гледай 1876 година).

117. Телеграфъ *за новини и защита народнитѣ прав-
ини*. — Почнжлъ е да излиза въ Силистра, единъ пжтъ въ
едмицата, излѣзли, казватъ, 97 броя, подъ редакцията на *Н.
Живковъ* и *Петръ Пърговъ*. Първата почти цѣла година е из-

излалъ подъ редакцията на *Пъргова*, а слѣдъ това — подъ редакцията на *Н. Живкова*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Н. Живковъ* се намиратъ при „*Македонецъ*“ (гледай 1885 година), а за *Пъргова* — при „*Руссе*“ (гледай 1884 година).

Азъ незнаѣ какви цѣли си е задалъ за постигание въ „*Телеграфъ*“, защото неможахъ да видѣ първия му брой отъ първата годишнина, когато П. Пърговъ го е редактиралъ, но отъ събранитѣ ми свѣдения излиза, че программата му била: „да дава телеграмми и да брани България отъ завоевание“.

Ето единъ цитатъ по цѣлта на вѣстника отъ втората му годишнина:

„Заради свѣщенното дѣло по Съединението на Южна България съ Сѣверна като се обяви военно положение, Министерский Съвѣтъ запрети за сега издаването на „Македонецъ“.

„За да не лишиме нашитѣ 1200 читатели отъ новости въ сегашното най скжпо врѣме, ний подновяваме вѣстника „Телеграфъ“, който издавахме въ 1880 лѣто, съ программа: за „новини и защита народнитѣ правдини“ —

„Който ще съдържа първо, най нови телеграфически известия, послѣ мнения върху полученитѣ новости; изводи и зъ вестницитѣ, писма за тукашнитѣ работи и подлистникъ съ поучително забавно съдържание“ (гледай брой 1, година I).

118. Югославянски Стенографъ. — *Jugo slavjanski Stenograf*. — Това списание е почнжло да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пжтъ въ двата мѣсеца, излѣзли сж само двѣ книжки, подъ редакцията на *А. Безеншекъ*.

Антонъ Безеншекъ е роденъ на 1854 година въ Буковие при Целе (Cilli), Щирия (Австрия). Народность словенска. Училъ се и свършилъ университетскитѣ науки, философский факултетъ отъ части въ Загребъ, отъ части въ Прага. Билъ е 8 години учитель въ гимназията въ Загребъ (отъ 1874 до 1879 год.), 5 години въ София (отъ 1879 до 1884 год.), гдѣто сжщеврѣменно е занимавалъ длъжностьта директоръ на стенографи-

ческото бюро при Народното Събрание, а сега е вече 8 години (отъ 1884 до днесъ) въ Пловдивската гимназия първостепененъ учитель. Писалъ е на словенски языкъ нѣкои нувели, пжтописания и разни статии съ научно съдържание въ „*Зора*“, „*Бесѣдникъ*“, „*Звонъ*“, „*Народъ*“ и пр. На хърватски языкъ писалъ е за *Хърватския учитель*, редактиралъ е *Югославянски стенографъ* отъ 1876 до 1881 година на хърватски и словенски, а послѣднитѣ двѣ течения на български языкъ. На български написалъ: а) *Оцѣнение на българскитѣ народни пѣсни*, 1881 година, издадена отъ Славянската Бесѣда въ София; б) *учебникъ по стенографията*, София, 1883 г.; в) *учебникъ по дебатното писмо*, 1889 година; г) *учебникъ по нѣмски языкъ* споредъ Анна, Пловдивъ, 1887 год.: д) *Граматика българонѣмска*, 1889 година; е) *Логика*; ж) *Психология* (литографирани за ученицитѣ), 1888 год.; *Ржководство за употрѣбението на отвѣстното писмо* — рефератъ, прѣдставенъ и одобренъ отъ I Българ. стенографически съборъ въ Пловдивъ съ петь картини и съ примѣри за буквитѣ, Пловдивъ, 1893 год. Послѣдното съчинение на Безеншека е: *Писма отъ Парижкото изложение*, 1889 год., на словенски языкъ, 12 коли, печатано въ Любляна. Издалъ е на нѣмски языкъ книгата: *Бѣлѣжка върху историята на стенографията у южнитѣ славяни*, печатана въ Берлинъ, 1890 г. Безеншекъ приготовлява *Историята на старо и новобългарската литература*, която щѣла да издаде придворната книжарница въ Лайпцигъ. Освѣнъ туй той приготовлява: *Описание на моитѣ пжтешествия по Балканский Полуостровъ* на словенски языкъ (която книга незнаж да-ли не е излѣзла вече), а тъй сжщо приготвилъ е за печатъ: *Нѣмска читанка съ рѣчникъ* за българскитѣ гимназни и реалки; и *Българската стенографическа читанка*, Загребъ, 1892 година. Безеншекъ *пръвъ е въвелъ стенографията въ България*.

Отъ каква задача редактора на „*Югославянски Стенографъ*“ си е задалъ съ издаването на това списание:

„Редакторътъ на „Югославянский Стенографъ“ съ преселението си въ България почнува тука да продължава издаването на вече три години сжществувавший листъ, а разширява программата му, като си полага за главна задача обработването и въвеждането на стенографията въ Бъл-

гария. При това той ще има предъ видъ, щото развитието на българската стенография да върви съгласно съ системътъ развитъ между другитѣ югославянски племена: Словенцитѣ, Хърватитѣ и Сърбитѣ. „Югославянский Стенографъ", който се издава до скоро въ Загребъ, защищаваше и представляваше интереситѣ и нуждитѣ особенно на Хърватската и Словенската стенография, и до колко успѣшно испълняваше задачата си, това показва значителното число спомоществователи, които е притѣжавалъ, макаръ и да бѣше първийтъ по стенографията специаленъ листъ между гореуказанитѣ славянски племена. Досегашната му хубава программа, като си разширява кржгътъ, редактора обича да вѣрва, че и числото на читателитѣ му ще се умножи, и че не само досегашнитѣ спомоществователи ще му останжтъ вѣрни, но още очаква особенно отъ Българскиятъ народъ, между когото е начналъ да дѣйствува, щото той охотно съчувственно да се притече на помощь и да подкрѣпи съ нему свойственната добра воля това превъсходно и полезно предприятие.

„Редакцията отъ своя страна обѣщава, съотвѣтственно съ гореуказанната программа, всячески да се старае за доброто уреждание, за бързийтъ и успѣшнийтъ напредъкъ, за обширното распространение на стенографията ни, която е станала една неизбѣжна нуждна наука за всѣка една напредваща, а особенно за всѣка *конституционна държава,* и която служи на сѣка друга наука, като една твърдѣ улеснителна и приятна спомагателка и е повикана да играе най важна ролъ въ Народнитѣ Събрания.

„Заради това „Югославянский Стенографъ" ще донося по степенно разяснение за Българската стенография, и тази година ще се занимава съ нейната теоретическа часть, а въ идущитѣ годишни течения ще има практическа цѣль.

„Следователно нашия вѣстникъ ще може да служи като отмѣна на учитель за всички ония, които нѣматъ случайтъ да слушатъ преподаванието на стенографията, а на ония които живѣятъ въ столицата по Княжеството ни и могатъ да слушатъ стенографическитѣ преподавания, тѣмъ ще служи като единъ много добъръ способъ и ржководство за повторявание и обяснение на слушанийтъ и запомненийтъ учебенъ материалъ.

„Понеже едно малко племе само за себе си не е достаточно за да може съ добъръ успѣхъ да развие и обработи стен-

графията въ ползата на *дѣлото* е да се дѣйствува въ това отношение взаимно и солидарно съ намъ близкитѣ братски народности; а при това искуството и науката не познаватъ никакви предѣли между народноститѣ и племената, а още по-малко между еднокрьвни и събратени народности, както сж Българитѣ, Сърбитѣ, Хърватитѣ и Словенцитѣ.

„Освѣнъ това трѣбва да се вземе въ внимание моментътъ, че стенографията е позвана за бждще писмо да бжде на интелегентитѣ. Познато е, че между гореказаннитѣ Славянски племена сжществува разлика въ писменностьта, именно че Словенцитѣ и Хърватитѣ пишатъ съ Латински, а Сърбитѣ и Българитѣ съ Кирилски букви; а *стенографията е срѣдство за премахване на тѣзи разлики,* и слѣдъ това не малко ще способствува за вече сближаване на тѣзи племена.

„Надѣваме се прочее, че добрата цѣль на нашето предприятие ще намѣри желателнийтъ отзивъ между всичкитѣ Южни Славяни, а най вече между Българитѣ, която цѣль ще бждемъ въ състояние толкова по скоро и по лесно да постигнемъ, колкото повече подпорка ни се даде въ това предприятие". (гледай брой 1, стр. 1—3).

1881 година.

119. Братство, *обществено-книжовенъ вѣстникъ.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Августъ въ Руссе, два пати въ мѣсеца, излѣзли сж 56 броя, подъ редакцията на *Г. А. Кърджиевъ* и *М. Балабановъ*. I полугодие „*Братство*" е редактирано исключително отъ *Г. Кърджиевъ*, но II полугодие — той и М. Балабановъ, който е пращалъ уводни статии за вѣстника чакъ отъ София. „*Братство*" е като продължение на в. „*Работникъ.*" Слѣдъ първото полугодие „*Братство*" е станѫлъ чисто политически вѣстникъ.

Биографически бѣлѣжки за *Г. Кърджиевъ* се намиратъ при в. „*Напредъ!*" (гледай 1885 година), а за *М. Балабановъ* при „*Вѣкъ*" (гледай 1874 година).

„Нашата периодическа печать е, сѣкашъ, обречена и орисана да не отива крачка по-татъкъ отъ тамъ, додето е достигвала, кога още бѣхме въ пеленитѣ на народното си възражданье

Яви се нѣкой вѣстникъ или периодическо списанье, вѣстятъ се още други, набератъ се нѣколко и — видишъ, скоро скоро единъ подиръ други, зафащатъ да исчезнуватъ, губятъ се и настава пакъ, както си е било отпреди. Дору и днесь, следъ като буйно бѣха изникнали нѣколко вѣстника и следъ като книжевностьта ни отъ тоя родъ набра доста „венци хваления“ отъ чужденцитѣ, днесь, казуваме, въ отношеньето, за което е думата, ние, ето, намираме се пакъ тамъ, дето си бѣхме подъ робството, въ турското време, ако не и още но-назадъ и по-долу.

„Печатътъ, въ днешньо време, е станалъ насущна потрѣба за обществата и народитѣ: печатътъ води, осветлява и е отзивъ на общото мнѣнье, на желанията, и на стремленията человечески; печатътъ разнася отъ едно въ друго мѣсто человеческата мисьль, науката и знанията и ги распространява; печатътъ говори всѣка минута сладкодумни, живи и поучителни слова отъ хиляди оратори и учени, и така проповѣдува високитѣ нравственни и умственни каквини, добродѣтелитѣ, които крепятъ и въздигатъ човечеството; печатътъ свързува помежду си всичкитѣ хора отъ вситѣ свѣтовни краища; печатътъ, на подиръ, можемъ каза, според евангелската притча, е „свѣтильникъ света“, който по всѣкаде прьска светлини и отваря за хората душевнитѣ очи, за да видятъ на каде сѫ и да разбератъ какво сѫ длъжни да вършатъ за да постигнатъ доброчестината, която е цѣльта на човешкийтъ животъ. Таквисъ добринитѣ отъ печата и ние трѣбуваше да ги оцѣнимъ, за да крепимъ тѣхний изворъ; но за жалость нашето неведенье, незнаньето ни е докарало противното и то е обезсьрдчило много горещи патриоти и просветени людье, които, въ желаньето си да помагатъ народу чрезъ печатното слово, сѫ се впущале и бориле сѫ се въ труднейшето поблицистско поприще.

„Обезсьрдченье, разочарованье: това сѫ посрѣщале всички наши публицисти — вѣстникаре, туй сме посрещнале и ние макарь и въ кратковременната си публистска дѣятелность. Да спремъ ли, да млъкнемъ ли обаче? При топли чувства, при млади, крепки сили, всредъ единъ добъръ, трудолюбивъ и съ светло бѫдуще народъ, намъ бѣ срамъ, грѣхъ бѣ ни да сторимъ това, и сто — отново се залавяме за перото, което извънредни околности ни принудиха да захитимъ и зафърлимъ, за малко време. Нѣ впрочемъ, да говоримъ за да сми на приказка, и тъй сѫ много празднитѣ приказки изъ хорскитѣ

уста; нѣ да пишимъ статьи за нашата и чуждоземна политика, — политиката е шарлатания, политиката е касапница; нѣ да нападаме нашитѣ и цѣлисвѣтнитѣ чорбаджие и барони и да хулимъ и ругаемъ изедницитѣ и „силнитѣ мира сего“ нападенията и хулитѣ ожесточаватъ по-вече; нѣ за това ние зафащаме пакъ перото; нѣ, нашата девиза е *братство* и „Братство“ даваме ние днесъ името на списанието, което зафащами.

„Братство помежду членоветѣ отъ семействата, братство въ обществата, братство между племената и народитѣ, братство, наконецъ, помежду голѣмата фамилия на човеческийтъ родъ: къмъ това ние ще да са стремимъ, — тая е посоката, която земами за списанието си; това е нашата обща програма, а въ частности ето съ какво ще занимаваме ние своитѣ читатели:

„1) Стройтъ на обществата, които сѫ се организирале за междуособното благоденствье на хората, взаимнитѣ отношения между членоветѣ на тия общества и между самитѣ общества, уредбитѣ и правилата, които водятъ обществата за да може се живѣ, както трѣбва, въ тѣхъ: тоя строй, тия отношения, тия уредби и правила съвсемъ още не сѫ добре натъкмени, далеко сѫ още отъ да сѫ направили човечеството честито и облагополучно, съ която цѣль сѫ устроени обществата; по свѣтътъ ни минута нема миръ и спокойствие и — това е следствье на недоброто тѣхно устройство; за това *ние първо и първо ще говоримъ за общественнитѣ наши, чужди и въобще въпроси и нужди, ще си даваме мненьето, за какъ обществото трѣбва да бѫде уредено, за да можатъ членоветѣ му да достигнатъ благополучието, ще говоримъ за разнитѣ обществени недостатъци и за всички предмѣти, що се касаятъ до общественний животъ.*

„2) Знаньето ходътъ на общественнитѣ работи при единъ и сѫщий народъ, това знанье принася запознаваньето едни съ други и спосрѣщаньето работитѣ и дѣйствията на еднитѣ съ тия на другитѣ, а тая дружность въ дѣйствията и ходътъ на общественнитѣ работи въ единъ народъ наизмѣримо много ускорява и усигурява неговий общъ успехъ; за това *ние ще давами сведения и извѣстия изъ нашенско за общественнитѣ наши работи и движения.*

„3) Обществата си имать управления, отъ които най-личното е срѣдоточното, централното; за да не идува въ стълкновения обществото съ управленьето си, то първо трѣбува да знае какво върши последньото и защо; да цѣни благонамѣренностьта или нѣ на правителственнитѣ дѣла, да може се произнася за тѣхъ, па да умѣе да се съобразява съ издаденитѣ уредби, закони и заповѣди; заради това *ние ще обнародуваме правителственнитѣ распореждания у насъ.*

„4) По цѣлий свѣтъ ставать движения въ общественний животъ, и тия движения се стремятъ все къмъ успехъ въ напредъкътъ и благоденствьето; за да можемъ да се съобразяваме и да се научаваме отъ поведеньето и държаньето на другитѣ, чужденароднитѣ общества, ние трѣбува да знаемъ това поведенье, както и следствията отъ него, та да бѫдемъ и въ хармония съ тѣхъ, защото всички къмъ едно се стремимъ, за това *ние ще даваме извѣстия за общественний ходъ по чужбина.*

„5) Сѫдбинитѣ на голѣмитѣ общества, които се наричатъ държави, отношенията на държавитѣ едни къмъ други сѫ турени въ ржцетѣ на малкома главатари, които се наричатъ държавници и дипломати; отъ дѣйствията, отъ разумътъ или отъ каприциитѣ на тия людье много зависи, при днешньото устройство на свѣтътъ, злочестината и истребленьето на хората, и успехътъ или назаднованьето на обществата, — *ние ще давами сведения и за — какво се върше отъ тѣхъ, — ще обнародвами малка политическа хроника.*

„6) Книжевпостьта и науката е спомогнала най-много за въздиганье човеческото общество, за това ние ще имами и *книженовъ отдѣлъ*, който ще съдържа:

„а) *Статьи отъ педагогията, хигиената; статьи по язика и словесностьта;*

„б) *Стихотворения, старонародни песни; пѫтешествия изъ нашенско и по чужбина, нравитѣ и обичаитѣ по тѣхъ;*

„в) *Повѣсти и раскази наши оригинални и чужди; животописания;*

„г) *Критика, библиография.*

„7) *Ние ще обнародвами разни извѣстия отъ науката и художествата, и*

„8) *Ще имаме отдѣлъ — всѣкакво.*

„Тази подробно е нашата программа и ние не ще пропуснемъ, нито же ще прескочимъ ни іота отъ нея.

„Стремимъ се къмъ ползуване народътъ си, но ние сме най-скромнитѣ и негли най-малко способнитѣ за това; надѣемъ се проч. и умолявами интелегентитѣ и просветенитѣ наши сънародници да ни помогнатъ въ трудната работа. Всичко що би отговаряло на программата ни, е прието съ голѣмо благодаренье, особенно же ние молимъ приятелитѣ на народния ни напредъкъ, успехъ и благоденствье да ни държатъ въ ходътъ на нашитѣ работи; една думица, спомената за общественний ни животъ или вървежъ и въ най-малкото и незначителното селце е огроменъ източникъ за черпенье ползи за общественний ни животъ и напредъкъ . . . . . .“ (гледай брой 1, година I, стр. 1—3).

120. Духовенъ Прочитъ. — Това списание е почнало да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли 12 книжки, подъ редакцията на Епископа *Климента*. Списанието има за мотто слѣдующето: „Горѣ мнѣ, ащe неблаговѣствую“ (I. Кор. 9, 16).

Епископъ **Климентъ Бранитски** е роденъ въ Шуменъ на 1838 година. Първоначално се е училъ въ родний си градъ, подиръ въ Одеската Семинария, а най-послѣ въ Киевъ, гдѣто свършилъ тамошната Духовна Академия. Слѣдъ това дошълъ въ Браила, гдѣто заедно съ В. Стояновъ сѫ били душата на Книжовното Дружество. Климентъ Бранитски (тогава *Друмевъ*) е стоялъ въ Браила до 1873 година, когато билъ подстриганъ въ духовенъ санъ отъ сегашний Руссенский Митрополитъ — Григорий; туй станѫло въ Тулча. Климентъ е билъ въ Бѣлградский български легионъ на Раковски, а въ врѣме на Русско-Турската война той се е задържалъ въ Руссе, та чрѣзъ консулитѣ се е мѫчилъ да отстрани възможното тогазъ отъ страна на турцитѣ кланье, като е поддържалъ и духътъ на българитѣ тамъ. Въ врѣме на първото Министерство той бѣше нѣколко мѣсеци министръ на Народното Просвѣщение и, въ отсѫтствието на Княза, — Княжеский Намѣстникъ. Ходилъ е въ Руссия съ покойний Екзархъ Антимъ да благодари на Русский царъ за освобождението на България, а слѣдъ туй съ Ив. Ев. Гешевъ

и Ив. Герджиковъ да моли сѫщий да се не развали съединението на Южна и Сѣверна България. На 9 Августъ 1886 година той бѣше Министръ-Прѣдсѣдатель на революционното правителство за 2—3 деня, а отъ тогазъ живѣеше въ Търново до началото на 1893 год., когато (на 15 Февруарий) биде испратенъ въ Петропавловский манастиръ. Въ нашата книжнина той е познатъ съ своитѣ съчинения: *Иванку, убиецътъ на Асеня I*, драма въ петь дѣйствия, Браила, 1872 година и *Нещасна фамилия*, българска народна повѣсть (първи пътъ отпечатана въ „*Български книжицы*“ отъ 1860 год.), Браила, 1873 година. Той е написалъ и други романи, драми и пр., но още не ги е далъ за печатъ.

„Цѣлта съ която начеваме издаването на „*Духовенъ Прочитъ*“, е — да дадемъ на нашитѣ свещенници, както и на всѣки Православенъ Българинъ, възможность да се запознаватъ още по-добрѣ съ по-главнитѣ истини на нашата Православна вѣра, съ по-главнитѣ свои обязанности и свойства на нашия духовенъ животъ и чрезъ всичко това да съдѣйствуваме, споредъ силитѣ си, за тѣхното религиозно — нравственно развитие и улучшение. За сполучливото постигание на тази цѣль ние ще гледаме да запознаваме читателитѣ си съ всичко, което може да бѫде интересно и полезно за насъ въ духовнияъ животъ и на другитѣ едноплеменни намъ и едновѣрни народи, особенно въ животътъ на Руский народъ.

„Нѣма съмнѣние, че, като вървимъ къмъ цѣлта си, ние ще се допираме и до въпроси, които не сѫ чисто духовни. Да се избѣгне това нѣма възможность. Въ животътъ *духовното и не духовното* сѫ тъй тѣсно съединени, щото като се говори за едното, не е възможно да не се спомѣне нѣщо и за другото, та и въобще за да се разбере едното правилно трѣбва да се знае и другото. Обаче и тѣзи не чисто духовни въпроси ние ще гледаме да ги освѣтляваме, при развитието имъ съ Евангелската свѣтлина.

„Тази ще бѫде нашата программа. Ние познаваме силитѣ си, познаваме и трудноста на предприятието. Поради това не обѣщаваме на читателитѣ си нѣщо извънредно, нѣщо съвършено, но само това обѣщаваме и, съ божя воля, се надѣваме да сдържимъ обѣщанието си, че ще имаме всѣкогажъ предъ очи ползата

ховна на читателитѣ си, ще се руководимъ отъ високото ение на православната наша църква и къмъ всичкитѣ въпроси, ито ще развиваме ще се отнасяме добросъвѣстно. При това е употрѣбяваме всичкитѣ си усилия да предпазваме изданието отъ *партизанский духъ* като не ще отстжпваме предъ ищо и предъ никого за защита на правдата.

„Този е начинътъ, по който ние ще залѣгаме да осжществяваме програмата си.

„До колко ще успѣемъ — незнамъ.

„Надѣваме се и желаемъ да имаме на страната си доброто ществено мнѣние; надѣва ме се и желаемъ предприятието и да намѣри съчувствие въ цѣлиятъ Български Православенъ родъ; надѣваме се и желаемъ да намѣримъ и насърчване поддържка и въ духовни и въ миряне, както и въ нашиятъ ечатъ. Обаче, *снисхождение* не искаме а искаме *правда*. Нѣка и се отдава това, което заслужваме. Ние ще се трудимъ да се гнасяме къмъ всичко сериозно и безпристрастно, — ако желаемъ а се отнасятъ и къмъ насъ. Поради това ние всѣкогажъ съ скренна благодарность ще да приемаме всички забѣлѣжки и аже горчиви укори и нападения, които ще да ни се правятъ а основание на истински научни познания и ще гледаме да з ползуваме отъ тѣхъ за наше поправление, а ще оставяме зъ внимание всичко което ще бжде несправедливо и фалшиво.

„Богъ да ни е на помощь“ (гледай книга I).

121. Дяволското Шило, *политическій, юмористико-сатирическій вѣстникъ и куриеръ на прѣсносолни новини.* — очнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Руссе, единъ жтъ въ седмицата, излѣзли сж 17 броя, подъ редакцията на *І. Стефановичъ*.

Биографически бѣлѣжки за *М. Стефановичъ* се намиратъ ри „*Зритель*“ (гледай 1884 година).

За програмата на вѣстника нищо незнаж, защото азъ ъмъ видѣлъ само брой 17.

122. Здравецъ, *списание за забавление и наука на Българската младежь*. — Почнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ ептемврий въ София, единъ пжтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж

цѣли три годишни течения, подъ редакцията на *А. Безеншекъ*, *Хр. Константиновъ* и *Тончо Мариновъ*. Първитѣ двама сж редактирали само първия брой отъ „*Здравецъ*“, а всички други броеве — *Тончо Мариновъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *А. Безеншекъ* се намиратъ при „*Югославянски Стенографъ*“ (гледай 1880 година), а тия за *Хр. Константиновъ* при „*Стенографический Вѣстникъ*“ (гледай 1887 година).

Тончо Мариновъ е роденъ въ Стара-Загора на 1852 годъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ Габрово, гдѣто е свършилъ VI классъ. Билъ е учитель въ Стара-Загора 2 години, въ Градецъ (Сливенско) 2 години, въ Велесъ 2 год., и въ Софийската Классическа Гимназия 3 години. Двѣ години е билъ стенографъ въ Народното Събрание, а сжщо 1 година и въ Областното Събрание въ Пловдивъ. Той е редактиралъ „*Съединена България*“ (гледай 1886 година). Разни статии и дописки е писвалъ въ „*Право*“ (гледай 1869 г.), „*Читалище*“ (гледай 1870 година), „*Християнско Братско Слово*“ (гледай 1879 година). Написалъ е: *Български Народни Гатанки* (777 гатанки), София, 1879 година; а прѣвелъ: *Шекспиръ въ разказъ за дѣца: Шейлокъ Венецiалский търговецъ*. София, 1881 година; *Методика по законъ Божий за учителитѣ въ народнитѣ училища* отъ Аѳ. Ѳ. Соколовъ, 1882 година: *Правила за Святитѣ Апостоли, св. Вселенски и помѣстни събори и св. Отци съ тълкуванията имъ*, часть I и II, София, 1879 година, издадени като приложение къмъ *Християнско Братско Слово*. Прѣвелъ е и нѣкои статии въ *Русско-Българский календаръ*, София, 1881 година. Тончо Мариновъ до скоро се е занимавалъ съ търговия — книго-продавецъ.

. . . . . „*Здравецъ*“ ще се пълни съ *научни* и *забавителни* нѣща. Особенно ще се старае да донася занимателни разкази изъ народния ни животъ, а тоже и изъ странство, именно изъ славянскитѣ земи, които нѣща могжтъ да интересуватъ дѣтинския свѣтъ; нататъкъ разни пѣсни за младежь, забѣлѣжителни пословици и мждри изречения отъ славни мже заедно съ тѣхнитѣ живото писания. Въ *научната* часть ще има нѣща

изъ българската и всеобщата история, изъ землеописанието, изъ естественнитѣ науки и пр.

„Ние въобще ще гледаме що има или е имало занимателно по свѣта, отъ близу и изъ далеко, и върху това ще пишемъ. А много нѣща ще бждатъ украсени или, по-добрѣ, наглѣдно прѣдставени съ добри картинки. За да се бистри и изострюва умътъ на младежьтъ, ние редовно ще донасяме въ всѣки брой по нѣколко гатанки, числителни задачи, числителни гатанки, ребуси и т. подобни. Тъй сжщо и много други нѣща ще срѣщатъ читателитѣ въ списанието ни“ (гледай брой I, година I).

123. Львъ. — Това списание е почнжло да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пжть въ мѣсецътъ, подъ редакцията на *Г. А. Петровъ* и *С. Х. Соколовъ*. Азъ видѣхъ само брой 4. Списанието е било чисто научно, а за редакторитѣ му нищо незнаж.

124. Наставникъ *за учители и родители*. — Това списание е почнжло да излиза въ Варна прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пжть въ седмицата, излѣзли сж 22 броя, подъ редакцията на *Р. Блъсковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Блъсковъ* се намиратъ при „*Училище*“ (гледай 1871 година).

Ето задачата на „*Наставникъ*“:

„Не е нужда да расправяме подробно на Г-да читателитѣ, че издаванието на подобно списаніе, което да са занимава най-главно съ полезни и научни свѣдѣнія за народнитѣ учители, и което да излага вьрвежа ни въобще на народното образованіе, е повече отъ колкото своевременно, особенно днесъ, когато Училищата зематъ съвсѣмъ друга посока въ духа по новото направленіе на въспитанието. За туй като предпріехме изданието на едно такова списаніе, ний го нарекохме „*Наставникъ*“, съ надѣжда, че то ще послужи най-пьрво за ржководство на народнитѣ учители, и второ ще развива любознателностьта на народа къмъ полезно чтеніе, която любознателность до сега са е задоволявала съ едни нищо и никакви списанията, безъ да

може да са възползува що-годѣ за въ практическія си животъ. Тѫзи задача, наистина, е твърдѣ мѫчна и до колко ще можемъ да отговоримъ на нея, това остава да покаже дѣлото. Като се възсланяме обаче на дѣятелитѣ по народното просвѣщеніе и на любородитѣ бѫдѫщи спомощници на „*Наставникъ*“, смѣемъ да са надѣемъ, че ще постигнемъ до нѣйдѣ желаніето си“ (гледай брой 1).

125. Наука, *периодическо списание.* — Почнѫло е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ цѣли три годишнини, подъ редакцията на *С. Бобчевъ, К. Величковъ, Ив. Саллабашевъ, П. Наботковъ и Ив. Вазовъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. С. Бобчевъ* се намиратъ при „*Марица*„ (гледай 1878 година), а тия на *П. Наботковъ* при в. „*Редъ*“ (гледай 1882 година).

Константинъ Величковъ е роденъ въ Т.-Пазарджикъ на 1857 година. До 12-та година той се е училъ въ родното си мѣсто и послѣ е отишълъ въ Цариградъ, гдѣто е постѫпилъ въ Лицея. Свършилъ Лицея прѣзъ 1874 година. Прѣзъ 1874/75 и 1875/76 билъ учитель. Като избухнѫло въстанието, въ организиранието на което зелъ енергическо участие, билъ арестованъ и заведенъ въ Пловдивъ, а послѣ въ Одринъ. Въ Одринъ освободили го и той заминѫлъ въ Цариградъ за секретаръ на Екзархията. Като се обявила войната, полицията го потърсила въ Цариградъ и той успѣлъ да избѣга прѣзъ Италия и Австрия въ Румания. Като завзели русситѣ Пазарджикъ, той се прибралъ у дома си и прѣзъ 1879 година отишълъ въ Пловдивъ и заедно съ своитѣ другари основалъ в. „*Народний Гласъ.*“ Прѣзъ 1881 година заминѫлъ за Парижъ да слѣдва правото, но не е можалъ да стой тамъ повече отъ една година. Отъ самото начало на бившата Източна Румелия до 1886 год. той е билъ народенъ прѣдставитель. Прѣзъ 1884 година биде назначенъ за Директоръ на Просвѣщеннето, гдѣто го завари 6-й Септемврий. Слѣдъ закриванието на шумната камара въ София прѣзъ Юний 1886 година, той заминѫлъ на слѣдующия мѣсецъ въ Мехадия, а отъ тамъ въ Пеща и сетнѣ въ Флоренция, гдѣто училъ живопись. Прѣзъ 1890 година оставилъ Италия и

билъ назначенъ учитель въ Солунската Българска Гимназия. Прѣзъ 1891 година напуснѫлъ учителството и живѣе и до сега въ Цариградъ, гдѣто се занимава съ литература и живопись. Величковъ е написалъ: *„Невѣнка и Свѣтославъ“*, драма въ петь дѣйствия, Цариградъ, 1874 година (написана още когато билъ въ Лицея); *„Отечество“*, драма въ петь дѣйствия, Пловдивъ, 1881 година; *„Виченцо и Анжелина“*, драма въ петь дѣйствия, Пловдивъ, 1882 година; *Христоматия* за долнитѣ классове на срѣднитѣ училища и на гимназиитѣ, Солунъ, 1890 година; *Христоматия или зборникъ* отъ образци по всичкитѣ родове съчинения за горнитѣ классове на градскитѣ училища и на гимназиитѣ, Солунъ, 1891 год.; а прѣвелъ: *„Русалката“*, драма отъ Ал. Пушкинъ, Цариградъ, 1873 год.; *Хамлетъ*, трагедия отъ Шекспиръ, приложение къмъ списанието *„Мисъль“*, за 1892 год Участвувалъ е: въ *„Зора“*, *„Съединение“*, *„Книжици“*, *„Денница“*, *„Лжча“* и *„Мисъль“*, а сѫщо и въ Италиянското списание „Vita Nuova.“ По настоящемъ Величковъ работи съчинието подъ заглавие: *Всеобща история на литературата.*

Иванъ Петровъ Саллабашевъ е роденъ въ Стара-Загора на 1855 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ заминѫлъ за Таборъ (Чехия) и постѫпилъ въ IV-й классъ на Таборската Гимназия. Като свършилъ V-й классъ, той се прѣмѣстилъ въ Прага и въ края на учебната година, съ разрѣшене на Австрийското Министерство на Народното Просвѣщение, положилъ сѫщеврѣменно испитъ отъ VI-й и VII-й классове и тутакси издържалъ матуритетенъ испитъ. Слѣдъ това почнѫлъ да посѣщава лекциитѣ по математическитѣ науки въ университета и политехниката въ Прага, гдѣто прѣзъ 1876 година свършилъ курсътъ на висшата математика. Той е направилъ нѣкои изнамѣрвания по висшата математика, нѣкои отъ които изложилъ прѣдъ „Ческото учено дружество“ въ Прага. Прѣзъ 1877 година той станѫлъ учитель по математиката въ Болградската Гимназия, а въ 1879 година е дошълъ въ Пловдивъ и заелъ длъжностьта Началникъ на Канцеляриятa въ Дирекцията на Народното Просвѣщение. Прѣзъ 1880 год. билъ назначенъ за членъ въ Върховний Сѫдъ на бившата Източна Румелия. Още прѣзъ 1879 година Саллабашевъ билъ избранъ за депутатъ въ Областното Събрание отъ Т.-Сеймен-

ската избирателна Колегия, а Събранието го избрало за членъ въ Постоянний Комитетъ. На 21-й Априлий 1882 год. Саллабашевъ билъ назначенъ за Директоръ на Правосъдието, но въ края на 1884 година далъ си оставката и се заловилъ съ търговия. Прѣзъ Декемврий на 1888 год. билъ назначенъ за Министръ на Финанситѣ и напусналъ въ Юний 1890 год. Въ врѣмето, когато е билъ той Министръ на Финансинтѣ бѣ построена желѣзнопжтната линия Ямболъ—Бургасъ и сключването на първий държавенъ заемъ. На 13-й Февруарий 1892 год. Саллабашевъ отново бѣ назначенъ за Министръ на Правосъдието, който постъ занимавá до 18-й Ноемврий 1892 год. слѣдъ което биде назначенъ за Министръ на Финанситѣ, което Министерство управлява и по настоящемъ.

Иванъ Минчовъ Вазовъ е роденъ въ Сопотъ на 1851 год. Въспиталъ се отначало въ родното си мѣсто, а послѣ (на 16 година) се е училъ при учитель Ботя, въ Калоферъ, а слѣдъ това въ Пловдивъ при Груева, гдѣто и свършилъ 4 классъ на Гимназията. Допълнителното си образование получилъ отъ прочитание. Първитѣ си стихове е напечаталъ на 1870 год. въ Браилското „*Периодическо Списание*“ и въ Цариградското „*Читалище.*“ На 1876 година вслѣдствие на Априлското въстание, емигриралъ въ Влашко, гдѣто е влѣзналъ въ тогавашний революционенъ комитетъ, сформированъ да испраща доброволци въ Сърбия. Тогава той е издалъ двѣ сбирки съ патриотически стихотворения: *Прѣпорецъ и Гусла* и *Тжгитѣ на България*. На слѣдующата година минжлъ въ гр. Свищовъ, като чиновникъ при първия Губернаторъ Н. Герова, а на другата пакъ такъвъ въ Руссе. Въ послѣдния градъ той издалъ третята си сбирка: *Избавление*. На 1879 г. билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Окржжния Сждъ въ Берковица, гдѣто е написалъ двѣтѣ забѣлѣжителни поеми: *Грамада* и *Моята съсѣдка Гмитра*. На 1880 година той минжлъ въ Пловдивъ и станжлъ депутатъ въ тамошното Областно Събрание и на слѣдующата година издалъ нова сбирка лирически стихотворения: *Гусла*. Сщата година (1881) се основа научно-книжовно дружество въ Пловдивъ, на което биде избранъ за прѣдсѣдатель на редакционния комитетъ за журнала си „*Наука.*“ Прѣзъ сщото врѣме Вазовъ приелъ главното редактор-

ство на в. „*Народний Гласъ*," въ страницитѣ на който е написалъ редъ статии противъ прѣврата въ Княжеството (1881) и противъ тогавашния български князъ Александра Батемберга. Прѣзъ 1883 година той е издалъ стихотворенията *Поля и Гори*. До 1884 г. той, заедно съ К. Величкова, продължавалъ да редактира „*Народний Гласъ*." Въ подлистника на тоя вѣстникъ той е напечаталъ недовършената си фантастическа поема: *Въ царството на самодивитѣ*. Сѫщата година той е направилъ едно пѫтуване до Италия, плодъ на което е сбирката *Италия*. Понеже прѣзъ 1884 година списанието „*Наука*" спрѣ, Ив. Вазовъ съ К. Величковъ почнѫли да издаватъ свой журналъ (чисто литературенъ) „*Зора*," отъ който само книжки успѣли да издадѫтъ: Пловдивския прѣвратъ бѣ парализиралъ всѣка дѣятелность. Подиръ новия прѣвратъ на 886 г., вслѣдствие на прѣслѣдвания, Вазовъ билъ принуденъ да остави България и до 1889 г. той е живѣялъ въ Цариградъ и въ Одесса. Въ тоя послѣдния градъ той е написалъ романътъ *Подъ Игото* (печатанието на който е почнѫло въ първия брой отъ Сборника Министерството на Народното Просвѣщение) и нѣколко стихотворения. Прѣзъ Мартъ 1889 година Вазовъ се завърна въ България и се установи да живѣе въ София. Прѣзъ 1890 година почнѫ да редактира списанието „*Денница*", отъ които излезнѫхѫ само двѣ годишнини. Въ Министерский Сборникъ Вазовъ е обнародвалъ, освѣнъ романътъ *Подъ Игото*, още: *Великата Рилска пустина*, пѫтни бѣлѣжки и впечатления, (гледай книга VII) и *Въ недрата на Родопитѣ*, пѫтни бѣлѣжки и наблюдения (гледай книга VIII), които сѫ издадени и въ отдѣлни екземпляра. Той е напечаталъ още: *Звукове*, лирически стихотворения, София, 1893 година; *Поеми*, стихотворения, София, 1893 година. Съчиненията си Вазовъ подкачи да събира и отпечатва въ отдѣлни томове. До сега сѫ излѣзли само II тома; отъ първия се печата вече второ издание.

— — —

Ето каква е била програмата на „*Наука:*"

„Одавна се усѣщаше една сериозна пустота въ нашата свободна и нова книжнина: липсоваше ни едно периодическо списание, въ което би виждали свѣтъ всички сериозно-умствени произведения и поучителни статии на нашитѣ книжовници.

„Съ цѣль да се запълни колко-годѣ тази празднина, въ Пловдивъ се състави едно *Научно Книжовно Дружество*,

на което една отъ главнитѣ работи е изданието на периодическото списание *Наука*.

„Това списание ще се появи прѣзъ идущий мѣсецъ Априлия.

„Като даваме днесь на Български свѣтъ обявление за това, ние се надѣваме, че всѣки комуто е присърдце поддържанието на едно толкозъ многополѣзно списание ще прибърза да се запише абонатъ. Трѣбва да знаятъ всички наши съотечественници, че отъ тѣхната готовность и поддържка ще зависи най-много закрѣпяването и дългото сѫществуванье на днешното ни книжовно прѣдприятие.

„Ние не ще даваме голѣми обѣщания за него, за самото издание.

„Ще кажемъ само, че ще употрѣбимъ всички усилия за да направимъ съдържанието на списанието разнообразно, общеполезно и достѫпно на колкото се може повече читающа публика.

„Въ списанието *Наука* ще зематъ участие всички найвидни Български книжовници и учени въ Българско и по чужбина.

„Освѣнъ това, редакционний комитетъ е зелъ мѣрки да види въ списанието *Наука* и трудове на нѣкои знаменити слависти.

„Програмата на списанието е слѣдующата:

„а) *Книжнина*. — Повѣсти, стихотворения, драми, народни пѣсни, прикаски и обичаи, и разни статии, въобще, върху книжевностьта.

„б) *Наука*. — Стати и по естество-знанието, математическитѣ и социални науки.

„в) *Училищенъ отдѣлъ*. — Статии по педагогиката, оцѣнка на разни учебници и учебни пособия и статистика по училищата.

„г) Критика и библиография на Български и чужди книги и езиковѣденье.

„д) Вънкашенъ и вътрѣшенъ прѣгледъ.

„е) Смѣсь . . . .“ (гледай обявлението въ първата книга отъ I година, стр. 95 и 96).

126. **Независимость.** — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Пловдивъ, два пѫти въ седмицата,

ѣли сѫ 101 брой, подъ редакцията на *Ив. П. Славейковъ*. *зависимость*“ е основана отъ *П. Р. Славейковъ и П. Каловъ*.

Иванъ П. Славейковъ е роденъ въ Трѣвна на 1853 год. ршилъ науките си въ Robert College, Цариградъ, въ 1871 год. иплома Бакалавъръ на Искуствата. Прѣзъ 1872—1875 год. илъ главенъ учитель въ Вратца, а прѣзъ 1876—1878 тель въ Robert College. Въ врѣме на окупацията билъ наенъ за Главенъ Инспекторъ на училищата въ Сливненската ерния съ специална мисия да изучи и да рапортира за гоянието на училищата прѣди и послѣ войната, а послѣ и учитель въ Сливенската Реална Гимназия. Прѣзъ сѫщата год. Пловдивъ участвувалъ въ изработването на уставътъ за настическитѣ дружества въ бившата Източна Румелия и е анизиралъ тия дружества въ цѣлата Сливненска Губерния. ѣдъ като прѣдставителитѣ на цѣла Южна България, събрани Пловдивъ, рѣшихѫ да приемѫтъ създаденото положение отъ олинский Конгресъ Славейковъ си далъ оставката отъ прѣдателството на Централното Гимн. Дружество въ Сливенъ и учителството въ гимназията, и прѣзъ пролѣтьта на 1879 год. ѫлъ въ Сѣверна България, гдѣто е заемалъ едно подиръ то разни длъжности: Членъ на Търновский Окржженъ Сѫдъ 79 година), Началникъ на Канцеларията на Търновский ернаторъ и врѣменно неговъ намѣстникъ (1880 година), кретаръ на Българското въ Букурещъ Агентство и Секретаръ Министерский Съвѣтъ (1880—1881 г.). Слѣдъ прѣвратътъ 1881 година минѫлъ въ Пловдивъ, гдѣто е билъ учитель тамошната Реална Гимназия (1881—1884 година). Прѣзъ 85—1886 година билъ учитель въ Софийската Гимназия, ощникъ Кметъ и послѣ Кметъ на Столицата, депутатъ въ Обикновенно Народно Събрание и на II Велико, избранъ Силистра. Отъ 1889 година насамъ Славейковъ е учитель въ фийската Классическа Гимназия. Въ течение на обществена си дѣятелность той е писвалъ въ вѣстницитѣ „*Македонія*“ ариградската), „*День*“, „*Напрѣдъкъ*“, редакторъ на нѣколко стници за който се спомина на своето мѣсто и авторъ на колко прѣвода отъ Английски и на нѣколко учебника по анцуский и Български язикъ, които нѣмаме възможность изброимъ едно по едно.

„Съчувствието, което предприемателитѣ за издаването на „Независимость“ посрѣщнаха отъ страната на многобройни приятели, както тукъ въ града тъй и въ областьта, готовностьта, която са показа да са подпомогнатъ и материално и нравственно, на това предприятие достаточно показватъ, мислимъ, нуждата която са чувствува за издаването още на единъ политически листъ при другитѣ, които ужъ са издаватъ. Това съчувствие и тази готовность за поддържка най-много ни насърдчаватъ да са заловимъ съ присърдце за това дѣло, и тѣхъ считаме ний че гарантиратъ успѣха му. Знайно е, че вѣстницитѣ днесь сж мощъ въ обществото. Тѣ представляватъ сила, съ която и самитѣ царие и монарси иматъ да расчитатъ. Тѣ ржководятъ обществото, тѣ го въспитаватъ и въ политическо и въ социално отношение. Като распространители на идеи, водители на общественното мнение, тѣ сж орждия, чрезъ които и много добро и много зло може да са принесе; защото тѣ или могатъ да заблуждаватъ и да просвѣтяватъ, или могатъ да исказватъ истината и да говорятъ правда или умишленно да прекриватъ и потаяватъ фактоветѣ и събитията за достигането на себелюбиви и сребролюбиви цѣли.

„Като предприемаме издаването на „Независимость“ ний имами предъ очи най-главно интереситѣ на общото отечество, твърдо рѣшени да защищавами тѣзи интереси съ откровенность и патриотизъмъ, съ рѣшителность и самоотвержение. Нашата цѣль е да се трудимъ да направимъ този органъ да бжде орждие за принасване на полза, за това ний ще гледами смѣло на въпроситѣ, които са отнасятъ до настоящето и бждащето ни и ще ги разискваме и ще са произнасями върхъ тѣхъ безъ двоумѣние, безъ колебание, понеже вѣрвами, че най-добрата политика е тази, която е най-пряма въ взглядоветѣ си и въ цѣльта, която гони. Насъ малко ще ни смущава, че тази программа, която мислимъ да прегърнемъ, не ще угоди на сички, било тукъ въ областьта, или въ Княжеството. Ний ще защищавами конституционний принципъ т. е. ще защищавами свободата и правата народни, защото въ тѣхъ виждами свѣтлото бждще на нашето отечество въ Балканский Полуостровъ; но наший конституционализмъ нѣма да бжде такъвъ който да кортира на деспотизма и абсолютизма и да комплементира и въсхвалява на тѣхнитѣ лицемѣрни дѣла. Съображения за лични вигоди нѣма да влияятъ върху ни да ни каратъ да измѣнявами

на началата си, да отстжпвами на убѣжденията си, за това ний ще са трудимъ да не бждемъ отъ онѣзи, които, лишени отъ здрави и постоянни начала, или водими отъ лични интереси, са показвать винаги готови да обращатъ гърбъ на слънцето, което захожда, и нижайше да са поклонятъ на слънцето, което изгрѣва.

„Не е да не съзнавами товаръть, който земами на гърба си, мжчнотиитѣ и припятствията, които ще срѣщами, но ний сми рѣшени да се боримъ противъ тѣхъ, по мѣрата на силитѣ ни, като не диримъ друго възнаграждение освѣнъ съзнанието, че испълнявами свой длъгъ къмъ отечеството. За това наше предприятие ний ще черпимъ сила и въодушевление и отъ по-нататашното съчувствие и съдѣйствие, като се надѣвами да намѣримъ у читающата и интересующата се въ общественнитѣ наши дѣла публика.

„Ний се считами длъжни тукъ да обявимъ, че наший листъ нѣма никаква связъ съ листа който се издаваше въ Княжеството подъ сжщото название, нито е негово продължение“ (гледай брой 1).

---

127. Общо Мнѣние *за прѣзъ великото народно събрание.* — Почналъ е да излиза въ Свищовъ прѣзъ Юний, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сж само нѣколко броя (азъ съмъ видѣлъ само брой 1), подъ неизвѣстна менъ редакция.

Ето нѣколко думи, отъ които може да се види каква е била цѣлъта на в. *„Общо Мнѣние“:*

„*Общото Мнѣние* въ княжеството е вече на всички извѣстно. Българскиятъ народъ не пропусна отъ деньть на издадената прокламация ни единъ случай за да не каже по най откритъ и най несъмнѣнъ начинъ чувствата си отъ любовъ, отъ прѣданность и отъ безгранично довѣрие къмъ любимиятъ си Князь, плѣменникъ на Царя-Освободителя и братовчедъ на сегашнийтъ Русский Императоръ Александръ III. Не само градоветѣ съ исключение на една измамена часть отъ търновското народонаселение, но въобще народътъ отъ всичкитѣ на отечеството ни, се издигнаха като единъ чилекъ и поздравиха въ лицето на князътъ единственнийтъ залогъ за нашето народно благосъстояние и бждще прѣуспявание. Но, изборитѣ, народътъ

се произнесе на всѫду не съ по малко единодушие за Князьтъ и за прѣдложенията на Князьтъ. Избирателитѣ избираха този пѫть прѣдставители не съ друга цѣль, а само да ги испратятъ въ Великото Народно Събрание да искажатъ още единъ пѫть и съ по голѣма тържественость чувствата и мнѣнието на народътъ, които сѫ въ полза на Князьтъ. Любовьта и преданностьта на народътъ къмъ Княза са тъй силно и тъй дълбоко вкоренени, щото на нѣкои мѣста и самитѣ малцина нѣкои противници сѫ се опѫтили за постиганието цѣльта си, да се въсползуватъ злоупотребително отъ тия чувства на народътъ. Въ Никополъ на примѣръ, народътъ не споделялъ на нѣкои добри и преданни на Князьтъ лица не за друго, а само защото нѣкой си отъ противницитѣ лжелиберални посочили на тия лица като на лица противни на Князьтъ. Когито отпослѣ народътъ узналъ измамата, на която билъ невинна жертва, той търсилъ лъжцитѣ за да имъ покаже що е народенъ гнѣвъ, но, благодарение на зетитѣ отъ властьта мѣрки, тѣ били издавами (избавени? *Ю. Ив.*) отъ сѣтнинитѣ на този гнѣвъ. На много мѣста пакъ клѣтитѣ селяне, отъ страхъ да не би да бѫдатъ и този пѫть измамени, както лжелибералцитѣ сѫ ги мамили толкози пѫти, не искали да избиратъ представители споредъ законътъ, а настоявали да пратятъ отъ всѣко село по единъ вѣренъ тѣхенъ челѣкъ, който да каже на Князьтъ че народътъ е съ него и че той, народътъ, само отъ него чека благополучието си.

„Ето какво е народното Общо Мнѣние: Народнитѣ представители го знаятъ твърдѣ добрѣ. Тълкуватели и изразители на народна воля, тъй открито заявена по всѣки начинъ, народнитѣ представители въ Великото Народно Събрание нѣматъ друга длъжность да испълнятъ освѣнъ да утвърдятъ по блискавъ начинъ исказаната народна воля и да запечататъ съ най голѣма тържественость взаимната любовь, която сѫществува между Негово Височество Князьтъ и народътъ“ (гледай брой 1).

---

128. Просвѣщение, *вѣстникъ ежемесечень за родители, въспитатели и учители.* — Това списание е почнало да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫть въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 1—... книжки, подъ редакцията на *М. Юркевичъ и Ф. Сплитекъ.*

Михаилъ Сергѣевичъ Юркевичъ по народностъ е русинъ отъ Малороссия. Въ България е дошълъ той заедно съ русситѣ прѣзъ послѣдната Русско-Турска война и то като чиновникъ на интенданството, слѣдъ като въ Свищовъ се е задомилъ, гдѣто е билъ двѣ години учитель при 5-классното мжжко училище, а слѣдъ туй — адвокатъ. Той е зелъ живо участие въ политическитѣ борби у насъ, особенно въ врѣме на Свищовското Велико Народно Събрание. Слѣдъ съединението Юркевичъ емигриралъ въ Руссия.

Ф. В. Сплитекъ е роденъ въ гр. Ичинъ, Ческо, на 1855 год. Първоначалното си образование е получилъ въ родното си мѣсто, послѣ е слѣдвалъ на реалката въ г. г. Ичинъ и Кралевинъ Градецъ, а най-сетнѣ въ Пражката Политехника. Слѣдъ свършването, 1878 година, билъ назначенъ за учитель при подреалката и промишленното училище въ Чеславъ, Ческо, а въ 1880 година билъ поканенъ за главенъ учитель при 5-класснитѣ мжжко и дѣвическо училища въ г. Свищовъ, гдѣто е учителствувалъ три години и гдѣто, заедно съ другитѣ учители, основалъ учителско дружество и читалище „Дружба“, на което билъ избранъ за прѣдсѣдателъ. Слѣдъ това е билъ поканенъ отъ Екзархията за учитель при Солунската българска мжжка Гимназия, гдѣто е учителствувалъ петь години. Прѣзъ 1888 год. билъ назначенъ за учитель въ Софийската Классическа Гимназия, тъо гдѣто на слѣдующата учебна година е билъ прѣмѣстенъ въ Габровската Реална Гимназия, гдѣто се намира и по настоящемъ. Още когато е билъ въ Ческо, Сплитекъ е участвувалъ литературно въ нѣкои чески периодически списания, особенно въ „*Lovĕna,*“ „*Domàcnost*“ и „*Koleda.*“ Когато е билъ въ Солунъ, той е събиралъ разни материали по изучване на нѣкои македонски мѣстности и тѣхнитѣ особенности, но до колкото помнимъ Сплитекъ още не е обнародванъ резултата на своитѣ изучвания, които прѣдставлявать единъ особенъ интересъ прѣдъ видъ положението, въ което се намира Македония.

„Човѣкъ се оцѣнява не споредъ думы-тѣ си, но споредъ дѣла-та си.“ Тъй сжщо за обсжданіе достоинство-то на обявенж-тж программж на нашыя органъ, ный молимъ читатели-ти си да земжть за нормж негово-то съдьржаніе: „най-добра программа на едно періодическо списаніе е негово-то съдържаніе.“

„Като прѣдположихме. по възможность, широкѫ програмѫ на нашия вѣстникъ, ный искаме да дадемъ възможность, *да се изразѧтъ всичкы-тѣ оныя силы, които сѫ распрѫснати по разны кѫлове на наше-то отечество*. за да гы сгрупираме въ едно цѣло, силы, които, напълно сме убѣдени, като такива *само, могѫтъ да поставѧтъ нашѫ-тѫ народнѫ школѫ въ положеніе, способно да отговори на нашы-тѣ народны потрѣбности и да ѝ даджтъ значеніе на единъ фактическій двигатель въ нашия народенъ напрѣдъкъ.*

„Въ *педагогическій отдѣлъ* ный ще изясняваме оныя теоретическы основанія на въспитаніе-то, кои-то сѫ дължни да ржководѧтъ въспитваніе-то на природѫ-тѫ и духъ-тъ човѣка, сирѣчъ въспитаніе физическо, умственно, религіозно въспитаніе школно и кѫщно (педагогика); сѫщо ще се излагатъ и оныя основны правила, които сѫ необходимы условія на едно добро прѣдаваніе (дидактика); тъй сѫщо, по възможность, ще помѣстяваме и методы на прѣдаваніето по всичкы-ты предметы (методика). Ный неможахме да се ограничимъ само съ педагогическия отдѣлъ, нъ въ прѣдѣлы-ты на нашы-тѣ средства, се погрижихме да открыемъ *отдѣлъ научный*, като имаме прѣдъ видъ, че наука-та изяснява ни свойства-та предмета на въспитаніе-то, сирѣчъ, човѣка и, като изучава телеснѫ-тѫ и духовнѫ-тѫ му природѫ, наука-та е вынаги источникъ-тъ, отъ когото педагогика-та взема познанія за оныя срѣдства, които сѫ ѝ потрѣбни за цѣль-тѫ ѝ сир. подобрѣніе-то на физическы-тѣ и умственны-тѣ човѣшкы силы.

„*Въ литературныя отдѣлъ* ще се стараемъ да запознаваме читателы-ты си видливо[1]) съ образы-ты на школно-то и кѫщно-то въспитаніе, които ще бѣлѣжѧтъ недостатъцы-ты, съ които сѫ испълнени отношенія-та ни къмъ дѣца-та ни и слѣдѫщи за причинѫ на безбройны физическы и духовны страданія, врѣдителны заблужденія, пороцы, и тому подобны злини, които живѣѧтъ въ съвременно-то ни дружество и често бываѧтъ едно прямо слѣдствіе на кѫщно-то и школно-то въспитаніе. Тъй сѫщо искаме постепенно да изясняваме значеніе-то и дължности-тѣ на учителя, като гражданина, човѣка и въспитателя на дружество-то, за да бы изяснена-та отъ насъ истина подобрила мнѣніе за народныя учитель въ по-голѣмѫ-тѫ часть на дружество-то ни; мнѣніе, което, за съжаленіе, не може да

[1]) Visible — наглядный.

и препорѫчи въ сравненіе-то съ съвременны-ты ни други народи.

„*Съ критическыя отдѣлъ* ный искаме да дадемъ пълнѫ възможность за обсѫжданіе-то всѣкаквы въпросы по нашѫ-тѫ народнѫ школѫ, въ прѣдѣлы-ты на нейнѫ-тѫ *вѫтрѣшнѫ организаціѭ*, на онія, които сѫ дѣйци въ наше-то народно въспитаніе или истински негови почитатели.

„Изразяваме дълбоко-то си съжаленіе, за гдѣто нѣмахме възможность да открыемъ отдѣлъ спеціално за нашѫ-тѫ народнѫ основнѫ школѫ, понеже това е възможно само при частіе-то и съдѣйствіе-то на непосрѣдственны-ты дѣйцы отъ ѫ школѫ. Бързаме да искажемъ надеждѫ-тѫ си, нъ не на чителы-ты — чиновницы, които се отнасѫтъ до работѫ-тѫ и само ex officio, нъ на *истинскы-ты труженцы* по тѫ асть, които, вѣрваме, съ готовность ще се отзовѫтъ на нашыя икъ и ще внесѫтъ лептѫ-тѫ си въ тоя нашъ първ и слабъ пытъ за служеніе на нашѫ-тѫ народнѫ школѫ: всѣкоя една ива дума, жива мысль, всѣкакъвъ стрѫкъ прямо отъ живота, *чители и въспитатели*, ще бѫде вече голѣмъ залогъ на *ашето единство*, което, повтаряме да кажемъ, че *само то въ състояніе да въздигне школѫ-тѫ* ни отъ това нейно езавидно положеніе, въ което тя се намѣрва днесь!

„*Съ библиографіѭ* ный искаме само да събираме нашѫ-тѫ ългарскѫ книжнинѫ за да послужимъ съ това на всѣкой любитель и почитатель на бѫлгарскѫ-тѫ литературѫ, за това олимъ всичкы-ты г. г. автори и издатели, да ни провождатъ, ко не самѫ книгѫ, то поне извѣстіе за нейно-то издаваніе ъ нѣколко думы за нейно-то съдържаніе.

„*Отдѣлъ-тъ на правителственны-тѣ распорѣжданія* о нашѫ-тѫ школѫ кратко ще бѣлѣжи тѣхно-то съдържаніе езъ никакво отъ наша страна критическо оцѣняваніе. Ный е обърнахме къмъ Министерството на Народно-то Просвѣщеніе, ето ще има добринѫ-тѫ да благоволи и ни испроважда вои-тѣ распорѣжданія за посовременно тѣхно печатаніе. Въ кщо време, ный не ще да прѣминемъ съ мълчаніе нито единъ ъпросъ, важенъ за нашѫ-тѫ школѫ, нъ ще отговаряме на ѣхъ само съ истины, взеты отъ опыта на другы-ты народы, не съ нашѫ-тѫ отрицателна критикѫ.

„Въ *смѣсь* ще се забѣлѣжватъ такива раскази и събытія, ъдържаніе на които бы могло да послужи за отпочивкѫ на

читатели-ты и въ сѫщо-то време бы было поучително и нравственно. Тъй сѫщо въ тоя отдѣлъ ще се печати, ако е възможно: школна статистика въ отечество-то ни, като се започени отъ гр. Свищовъ, и отговори на всичкы-ты оныя въпроси, съ които бы се обърнали до Редакціѭ-тѫ г. г. желающи-ти.

„Редакція-та моли, да се отнесѫтъ *всичкы-ты* съ възможно свободна и безпристрастна критика къмъ работѫ-тѫ ѝ, защото тая критика ще изяснява онова честно отношеніе и онѫя искренѭ обычъ къмъ народно-то въспитаніе които само сѫ въ силѫ да закрѣпѭтъ първый краежголный камъкъ за созиданіе величественно-то зданіе — нашѫ-тѫ народнѫ бѫднинѫ!

„Освѣнъ горѣизложено-то редакція-та при съставленіе-то програмѫ-тѫ имаше прѣдъ видъ да даде поне нѣкоѭ възможность за самообразованіе-то на онія, кои-то отъ това се нуждаѭтъ и възможность да се подържва постоянна свързска между нашия народный въспитатель и съвременно-то ни научно движеніе, защото сме убѣдени, че никой не се съмнява въ потрѣбность на постоянно-то самоподобрѣніе, особенно въ наше-то време, *когато ный трѣбва да вървимъ напрѣдъ и напрѣдъ, за да оправдаемъ наше-то историческо прѣминало!* Кой отъ насъ бы се рѣшилъ да каже, че е напълно развитъ и съвършенъ човѣкъ, че всичко знае, което се отнася къмъ негова работа, че върши таѭ работѫ най-красно, най-съвършенно и затова му не трѣбва вече да напрѣднува, да се вглѣдва какъ вършѭтъ сѫщѫ-тѫ работѫ други, за да подобри своѭ-тѫ? — То се знае че никой! Нъ измежду всинца, ный, учители и въспитатели, най-много се нуждаемъ въ постоянно напрѣдваніе и саморазвитіе, защото наша работа е *„работа на едно редовно, всестранно, духовно развытіе на повѣренны-тѣ ни дѣца; тая работа е сѫщо безкрайна и търси постоянно подобрѣніе, както е безкрайно и развытіе-то на безсмертныя човѣшкій духъ!“* Ето коя е истинна работа на въспитаніе-то и образованіе-то и днесь ный сме дължни това да проумѣемъ. Ако ный спрѣмъ въ нашия напрѣдъкъ, то и дѣтцата ни не ще могѫтъ да получаватъ правилно-то си развитіе, защото никой неможе да даде на другиго това, което и самичъкъ нѣма; сѫщо тъй не може да образова и въспитва, когато самичъкъ не е образованъ и въспитанъ, защото всѣкой единъ въспитатель може да въспитва дѣте-то само въ предѣлы-ты на своѭ-тѫ въспитанность и образованность и до тогава не ще бѫде близо-

до истинѫ-тѫ въ това въспитаніе, догдѣто саминъ въспитателя не работи върху своето образованіе, и въспитаніе.

„Като исказваме тыя истины, ный искаме, тѣ, да бѫдѫтъ дѣйствителный нашъ начинъ и рѫководство въ святѫ-тѫ ни работѫ — въспитаніе и образованіе на наше-то бѫдѫщо поколеніе! Въ сѫщо време ный не трѣбва да оставимъ безъ вниманіе и всичкы-тѣ оныя явленія които ни изясняватъ съврѣменныя ни животъ, защото ный съ тѣхнѫ помощь изучаваме потрѣбносты-тѣ на нашето общество и наше-то отечество; потрѣбности, кои-то всѣкога иматъ голѣмо вліяніе на въспитаніе-то и често му даватъ новъ начинъ и новѫ нарѣдбѫ, за това въ нашѫ-тѫ въспитателнѫ дѣятелность ный сме дължни да вземаме рѫководящія начинъ отъ живота, за да въспитаваме и обучаваме нашы-тѣ дѣтца за живота!

„Но само ный, учетели—въспитатели, само ный, макаръ и да извършимъ нашѫ-тѫ работѫ добрѣ, само ный, повтарямъ, още не можемъ да постигнемъ цѣль-тѫ! Трѣбва ни *помощь и пълно сѫчувствіе на нашы-ты бащи и майкы!* Родители-ти даряватъ на дѣтца-та си животъ и ротители-ти рѫководятъ въ начало духовныя имъ животъ. заради това родители-ти само могѫтъ да положѫтъ онѫѫ твърдѫ основѫ, която сетнѣ ще развые истинно човѣшкыя и разумныя животъ въ дѣтца-та имъ. Като сме убѣдени въ тѫѫ великѫ мисіѫ на родителы-ты, то щемъ кажемъ къмъ тѣхъ нѣколко думы:

„Родители! Забѣлѣжихте ли, отъ първѫ-тѫ минутѫ на възражданіе-то чи, въ всички-тѣ нашы отечественны събытія появленіе-то на единъ новъ начинъ — начинъ на свободно-то развытіе съзнателнѫ-тѫ дѣятелность въ всѣкиго едного отъ насъ, къмъ кожто сте дължни да приготвувате Вашы-тѣ дѣтца защото и тѣ изнайнапрѣдъ сѫ човѣци? Ако вый добрѣ проумѣхте тойзи новъ за насъ начинъ, пълнъ съ животна силѫ, Вый сте дължни да се радвате и тържествувате, защото тойзи начинъ търси едно довѣріе къмъ собственны-тѣ природны силы въ човѣка и търси пълно-то тѣхно развытіе; тойзи начинъ, тъй да кажемъ, поставя човѣка на кракъ и прави го единъ пълнъ господарь въ бѫдѫща-та му сѫдбинѫ! Тойзи начинъ, Вы забѣлѣжва да въспитавате Вашы-тѣ дѣтца не както Вый бѣхте въспитаване, защото Ваше-то въспитаніе *Вы е приготвувало къмъ опредѣленни-тѣ занимания сирѣчъ, къмъ такива, които дозволявало Вашето минало политическо*

положеніе. Днесь Вый сте дължни да чувате гласа на време-то, сирѣчъ да ся грижите за Ваше-то лично подобрѣваніе; да ся отрѣчете отъ Вашы-ты прѣдразсѫдоцы! Хвърлите гы отъ себе си за да не прѣминѫтъ Ваши-ти грѣхове на дѣтца-та Ви!

„Да не тъкмите дѣтца-та си къмъ каквато да была назначена отъ Васъ дѣятелность, нъ давайте имъ едно *общо* образованіе, като развывате тѣхны духовны и тѣлесны силы, и продължавайте това развытіе, догдѣто дѣтца-та Ви сами не бѫдѫтъ въ възможность да си изберѫтъ таквазь работѫ къмъ която ще имать склонность. Въ въспитаніе-то на дѣтца-та си не дейте се ржководи съ поотнапрѣдъ натъкмени зарадъ тѣхъ планове! Нѣка тіи сами да си утѫпкувѫтъ житейскѫ-тѫ пѫтекѫ съ тѣхныя честенъ и полезенъ трудъ а не съ помощь-тѫ на „късметъ“ и съ покровительство-то отъ другы-ты по-силни! Когато ще вършите тъй, то бѫдете спокойни, че дѣтца-та Ви навсѣкадѣ ще намѣрѫтъ честнѫ, полезнѫ и плодотворнѫ работѫ! — Ако невѣрвате, то поглѣднете: наукы, службѫ, искуства, търговіѫ, занаята, земледѣліе, поглѣднете наше-то орало, поглѣднете нашы-тѣ непитнаты планины и т. п. и ще усѣтите че всичко това *търси и очаква само и само на сдинъ сознателнъ* човѣшкѫ *дѣятелность, която може да се прояви въ добрѣ въспитанъ и истинно образованыя човѣкъ! Още двѣ думы къмъ родителы-ты и учителы-ты:*

„Родители и учители!

„1) Бѫдете повече взискателни къмъ себе си, *анализирайте*[1]) всѣкоѫ вашѫ стѫпкѫ въ вашы-тѣ отношенія-та къмъ дѣтца-та си, прегледвайте се внимателно въ характера имъ; удовлетворявайте до колкото е възможно законны-тѣ искания на дѣтскѫ-тѫ имъ природѫ, съ една думѫ, не ся *шегувайте*[2]) съ възложеныя Вамъ, отъ природѫ-тѫ и человѣчество-то дългъ и вый сте вече помогнали за подобрѣніе-то на семейство-то ни и на школѫ-тѫ ни! Вый сте вече наши истински съ-трудницы! Безъ тѫѫ вашѫ истинскѫ помощь, ный ще сме само една теоретическа мъртва фраза. *Наша-та цѣль е да ви дадемъ изображеніе: Вый сте идея-та, а ный сме ваша-та форма! и*

[1]) Разчленявайте.
[2]) Се глумете.

„2) *Ный ще умрѣмъ утрѣ, а въспитатель-тъ и учитель-тъ ще живѣятъ вѣчно и вѣчно, до гдѣто живѣе народътъ, ще носятъ на себѣ си „Свѣтъ истинный“ на олтаря на свято-то служеніе за своя народъ и человѣчество-то!* (Іоан. гл. I, ст. 8).

„Въ слѣдующыя брой Редакція-та прѣдполага да открые отдѣлъ подъ заглавіе: „Рѣчникъ на проектираны-тѣ български думы“, въ когото ще се помѣстявятъ всичкы-ты думы, които бы были прѣдложени отъ любители-ти и почитатели-ти на отечественныя ни языкъ въ замѣна неологизмы-ты, които могатъ да се случятъ въ текста на вѣстника ни. Съ рѣченыя методъ, ный мыслимъ, че ще се обогатява языка ни съ, тъй да кажемъ, всенародно участіе“. (гледай бой I, стр. 3—9).

129. **Пукнуванье Зора.** — Тоя листъ е почнѫлъ да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Октомврий, излѣзнѫлъ е единъ листъ само, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

И тая *Зора* на Богорова прѣслѣдва сѫщата цѣль, както и повечето негови вѣстници, т. е. оправянието на нашия языкъ.

130. **Работникъ,** *органъ на народната партия.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Руссе, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 32 броя, подъ редакцията на *Захарий Стояновъ, Д. Мариновъ, Тома Кърджиевъ* и *Г. Кърджиевъ*. Отъ брой 8 нататакъ вѣстника е минѫлъ подъ редакцията на послѣдния, а *З. Стояновъ* е писалъ фейлетонитѣ, подъ псевдонимъ *Далакчиевъ*. Вѣстника еималъ за мотто: „Безъ борба нѣма животъ.“

Биографически бѣлѣжки за *З. Стояновъ* се намиратъ при „*Борба*“ (гледай 1885 год.), а за *Г. Кърджиевъ* при в. „*Напредъ!*“ (гледай 1885 година).

Д. Мариновъ е роденъ въ Ломъ на 14 Октомврий 1848 г. Първоначалното си образование получилъ въ Ломъ, отъ гдѣто, слѣдъ като е учителствувалъ прѣзъ 1865, 1866 и 1867 години,

отишълъ въ Цариградъ и постжпилъ въ Царското медицинско училище (1868—1870). По болѣсть билъ принуденъ да напусне училището и да отиде въ Бѣлградъ, гдѣто постжпилъ въ класическата Гимназия, която свършилъ въ 1873 год. и постжпилъ въ тамошний Лицей, наречень „Велика Школа", въ философский факултетъ. Слѣдъ една година, 1874—75, по причина на изново растроеното си здравье, принуденъ билъ да напусне учението и да се върне въ Ломъ, гдѣто е учителствувалъ до 1876 година. Прѣзъ пролѣтьта, когато настжпихж онѣзи вълнения, които въвлѣкохж въ борба цѣлий народъ, минж Ботйовъ съ четата си, която биде разбита и борцитѣ распърснжти. Въ Ломъ се отзовали двама отъ тѣхъ: Кирилъ Ботйовъ и Иваница Данчевъ, които Мариновъ се опиталъ да скрие въ домътъ си; но будната тогава полиция открила тия двама борци, арестовали ги, а заедно съ тѣхъ и Маринова. Въ 1877 година, слѣдъ освободителната война, Мариновъ билъ освободенъ отъ затворътъ. Отъ началото на 1878 до 10 Априлий 1882 год. Мариновъ е заемалъ длъжностьта Прѣдсѣдатель на Окржжнитѣ Сждилища въ Ломъ, Силистра и Руссе. Отъ 10 Априлий 1882 година подкачилъ пакъ учителското звание. Прѣзъ 1888 год. билъ Окржженъ Управитель въ Ломъ и Т.-Пазарджикъ, а отъ 18 Октомврий 1888 г. Директоръ на Руссенската Държавна Гимназия. Още когато е билъ въ Цариградъ помѣщавалъ е статии въ в. „*Македонія*" (гледай 1866 година), а въ Бѣлградъ билъ редовенъ сътрудникъ на тогавашния в. „*Ослобожденіе.*" Слѣдъ освобождението писалъ е статии въ в. в. „*Цѣлокупна България*" (гледай 1879 год.), „*Търновска Конституция*" (гледай 1884 година) и послѣ „*Свобода*" (гледай 1887 година). Въ списанието „*Трудъ*" е писалъ нѣколко статии, между които е и прѣведената отъ Русски статия на Маринъ Дриновъ, подъ заглавие: *Нѣколко думи за язикътъ, народнитѣ пѣсни и обичаи на Дебърскитѣ славяне,* а въ „Сборникътъ на Министерството на Народ. Просвѣщение, II книга, *политическитѣ събития въ западния край на България.* Отпечатълъ е и единъ кратъкъ очеркъ на нашата литература, подъ заглавие: *История на българската литература,* Пловдивъ, 1885 година. Сега Д. Мариновъ се занимава съ етнографически изслѣдвания на България, отъ които материали е издалъ до сега три книги, подъ заглавие „*Жива Старина*" (прѣзъ 1892 година).

Тома А. Кърджиевъ е роденъ прѣзъ Априлий 1850 год. въ село Арбанаси, Търновско. Началното си образование получилъ въ родното си мѣсто на гръцки при извѣстний тогава учитель Иоанисъ Сагала, който е учителствувалъ по-напрѣдъ и въ г. Орѣховица; срѣдно образование е получилъ (1860 до 1864 год.) въ класическото (главно тогава наречено) училище въ Руссе. Слѣдъ туй, отъ 1864 г., е постжпилъ въ вилаетската печатница, гдѣто до 1871 г., е билъ експедиторъ и коректоръ на в. „*Дунавъ*“ (гледай 1864 година). Въ туй врѣме, прѣзъ 1871 г., той билъ избранъ за прѣдсѣдатель на Пѣвческото тамъ Дружество, за което се говори и въ биографическитѣ бѣлѣжки за Никола Живковъ (гледай „*Македонецъ*“, 1885 год.). Компрометиранъ е билъ по политическото убийство на Стоянъ Пеневъ, рѣшено и извършено отъ тайний Руссенский Революционенъ Комитетъ, за което е стоялъ прѣзъ 1872 година петъ мѣсеца затворенъ, но по недоказанность за участието му освободенъ. Слѣдъ това билъ повиканъ за Секретаръ на Руссенската Митрополия, въ която длъжность е стоялъ до 1873 година. Подиръ това билъ условенъ за учитель въ близкото до Руссе село Червена вода, гдѣто, освѣнъ училището, е основалъ читалище и революционенъ комитетъ, който прѣзъ есеньта на 1875 год. пратилъ една чета отъ 30—40 души да се съедини съ г. Орѣховишката. По това дѣло отново компрометиранъ, запрѣнъ и слѣдъ четири мѣсеци, по недоказанность, пуснжтъ. Слѣдъ като баща му биде убитъ, мислянъ и той за агентъ на комитета, Тома Кърджиевъ минжлъ въ Влашко, гдѣто е работилъ по комитетскитѣ работи и пращали чети въ Сърбия, гдѣто и самъ е билъ между доброволцитѣ. Дошълъ въ България заедно съ русскитѣ войски прѣзъ 1877 година, той е билъ началникъ на лазущицитѣ при отряда на генер. Вановский и то до спирание на непріятелскитѣ дѣйствия. Слѣдъ сключване на Санъ-Стефанский Договоръ, той се върнжлъ въ Руссе, гдѣто въ първо врѣме билъ адвокатъ, а прѣзъ 1880 година назначенъ за прокуроръ при Руссенский Окржженъ Сждъ, която длъжность напуснжлъ прѣзъ 1881 год. и отъ ново захваналъ адвокатската професия. Тома Кърджиевъ е билъ избирванъ изъ Руссенско депутатъ въ I, IV и V Обикновенно Народно Събрание, а прѣзъ 1885 и 1886 год. и Прѣдсѣдатель на Руссенската Окр. Пост. Комисия. Слѣдъ контра-прѣврата на 1886 год. той е емигриралъ въ Влашко, но уловенъ прѣзъ 1887 год. и обвиненъ въ Рус-

сенский мятежъ отъ 19 Февруарий 1887 г., той билъ осѫденъ на смъртъ и застрѣлянъ. Въ литературата Т. Кърджиевъ не е боравилъ.

Азъ съмъ видѣлъ само брой 28 и затуй нѣмамъ възможность да цитирамъ тукъ программата на „*Работникъ*," който вѣстникъ еималъ грамадно влияние върху тогавашнитѣ и послѣдующитѣ политически събития у насъ, като дору нему се отдава главния поводъ за прѣврата отъ 1881 г. Помнимъ само, че посоката на вѣстника захвана отначало въ либераленъ, а по-късно въ радикаленъ и токо рѣчи социалистически духъ.

131. Свободенъ Печатъ, *вѣстникъ политически и книжовенъ*. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Мартъ въ Търново, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 13 броя, подъ редакцията на *С. Стамболовъ*, (*Чавдаръ* е псевдонимъ на *Стамболова*).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Стамболовъ* се намиратъ при „*Нова Бѫлгария*" (гледай 1876 година).

„Печата е свободенъ". . . . Съ тия думи се захваща 79 членъ отъ Бѫлгарската Конституция, съ тѣхъ захващаме и ние пѫрвата статия на нашия вѣстникъ като заявяваме предъ нашите читатели, че ние ще се стараемъ, до колкото ни допущатъ силите, да употребиме това право, дадено намъ отъ Конституцията, за да бранимъ интересите на народа, да защищаваме правата му и свободата му, да поддѫржаме сичко здраво и полезно за общото добро, като едновременно са стараемъ да истрѫгнемъ и искоренимъ плевелите и злите трѫни, които са порасли въ народната нива и които ни са останале наслѣдство отъ петвѣковното робство.

„Освободени отъ турското робство, съ помощьта на нашия царь-Освободитель, ние не сме са освободиле отъ пороците, които ни е завѣщало то, — неговото позорно пятно още на мнозина личи и са красува на челата имъ. Противъ тия пороци, противъ останалите изъ помежду ни представители и поклонници на нашия робски позоръ, ние обявяваме безпощадна борба, борба на смѫрть и на животъ, че като сме на пълно

увѣрени, сичките зли мисли и планове на останалите въ животъ турски чорбаджи — сега неизвѣстно по коя причина наречени консерватори — ще излѣзатъ мъртвородени, ще изпадатъ на югъ; защото народа, който добрѣ познава тия агалаги, никога нѣма да тръгне подире имъ и сѣкога съ отвращение ще гледа на тѣхъ.

„Да оставимъ злото да пусне корени, да не гледаме часъ по-скоро да го унищожимъ, е се сѫщото да допуснемъ да се развие въ народното тѣло една гангрена, която може да зарази цѣлия организмъ. Ние ще се боримъ съ това зло споредъ силите си, като сме убѣдени, че ще бѫдемъ поддържани отъ сичките честни и добри бѫлгарски граждане и патриоти въ това народополезно дѣло.

„Освѣнъ това, ние ще гледаме да запознаемъ нашите читатели съ сичките голѣми правдини и благодѣянията, които е дала на народа ни Конституцията, противъ която, за срамъ и укоръ на времето ни, намиратъ се нѣколко ржждиви и черни души, които работятъ за уничтожението ѝ и упропастяватъ съ нея заедно и народните правдини и свобода. За добра честь помежду бѫлгарския народъ исчадие на ада — гонителите на Конституцията — е твърдѣ малобройна, и ние сме увѣрени, че скоро тѣ досущъ ще исчезнатъ изъ помежду ни.

„Съединението на раскѫсаните отъ Берлинския договоръ части на бѫлгарския народъ е винаги било нашето най горѣщо завѣтно желание. За постиганието на тая свѣта цѣль ние посвѣтяваме днесь да работи перото ни, като учакваме съ нетърпение онзи честитъ день (който вече е наближилъ) когато наедно съ цѣлия Български народъ ще можемъ да употрѣбимъ ножа си за да се сѫединимъ и да бѫдемъ свободни и честити, така сѫщо както цѣли петстотинъ години наедно сме плакале и страдале.

„Такава е въ кратки думи програмата на нашия вѣстникъ „Свободенъ Печатъ“ който обичаме да се надѣваме, че ще бѫде добрѣ посрещнатъ и приетъ отъ нашата читающа публика“ (гледай брой 1).

---

132. Свободна България, *вѣстникъ независимъ отъ партіи.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Варна, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 23 броя, подъ редакцията на *Т. Н. Шишковъ.*

Тодоръ Н. Шишковъ е роденъ на 27 Май 1833 година въ Търново, дѣто най-напрѣдъ се билъ заучилъ на часословъ и псалтиръ, както и всичкитѣ по онуй врѣме наши школници. По нѣмание друго българско учение тогава въ родния му градъ, той постжпилъ да се учи въ тамошното гръцко училище до 1847 година; послѣ, въ холерата прѣзъ 1848, като бѣгали отъ градътъ по околнитѣ села, той останжлъ цѣлъ зименъ сезонъ (1848—1849) въ село Килифарево учитель слѣдъ Петко Рачова (отпослѣ Славейковъ) и на другата 1849 година, кото се отворило порядочно четири-классно училище въ Елена, той училъ и свършилъ тамъ до 1851 година. Слѣдъ това е учителствувалъ двѣ години въ родния си градъ и осъмъ въ Стара-Загора при когото и Левский е свършилъ два класса. Прѣзъ есеньта на 1861 година той отишълъ въ Парижъ да довърши своето образование на свои скудни срѣдства, като му полагали отчасти Виенскитѣ българи и покойния Д-рь П. Бернъ, както това се вижда отъ издадената му сетнѣ (1873 година) въ Цариградъ *История на Българ. Народъ*. Въ Парижъ е слушалъ лекциитѣ на Жирардена, Ломини, Лабуле, Ренана и пр. Отъ Парижъ на заминаването си прѣзъ Прага въ есеньта на 1865 година, Шишковъ останжлъ тамъ и слушалъ една година въ Университета лекции отъ професора Хаттала по Словенската Филология, слѣдъ което се завърнжлъ въ България и билъ условенъ за главенъ учитель отъ Сливенската община, гдѣто останжлъ до края на учебната 1868 година. Отъ Сливенъ билъ повиканъ въ Търново за главенъ учитель на тамошното V-классно училище „св. Кирилла и Методия," съ правителственна заплата по хиляда гроша златни въ мѣсеца, която заплата градската община била измолила за своитѣ главни учители (каквито сж били освѣнъ него още двама, а именно Богданъ Горановъ, сега Български Агентъ въ Бѣлградъ и Хр. Ст. Брусевъ, днесъ Мировий Сждия въ Търново. Туй отбѣлѣзваме нарочно, за да не помислятъ нѣкои, че Шишковъ се е радвалъ тогава на нѣкаква особена привилегия). Въ началото на 1871 учебна година Шишковъ напуснжлъ Търново и заминжлъ за Цариградъ, гдѣто Българската Екзархия го е условила за Директоръ на главното въ Цариградъ училище при Българската църква на Балатъ. Тамъ е стоялъ двѣ години и прѣзъ есеньта на 1873 година билъ повиканъ пакъ въ Търново за главенъ учитель до дохажданието на руситѣ прѣзъ лѣтото на 1877 година. Сетнѣ до края на 1878 година

ой служилъ като прѣводчикъ при Търновский полевий воененъ
ъдъ, отъ тамъ прѣзъ лѣтото на 1879 година билъ Пра-
ител Канцелярии при Варненския Губернаторъ до началото
ъ учебната 1879—80 година, гдѣто послѣ е билъ назначенъ
инспекторъ (вмѣсто Директоръ) на Държавното реално учи-
ще въ Варна. Къмъ края на учебната 1880—81 година,
Шишковъ прѣминалъ да служи по вѣдомството на Правосъдието:
ърво като помощникъ прокуроръ при Варненский Окр. Съдъ,
тнѣ И. Д. Прокуроръ въ Шуменъ и най-сетнѣ Прѣдсѣдатель
ъ Свищовский Окр. Съдъ до Октомврий 1883 година. Слѣдъ
й билъ назначенъ за Инспекторъ на Свищовский учеб. Окржгъ
1885 година, подиръ първостепенъ учитель въ Габровската
ържавна Гимназия до 9 Августъ 1886 година, сетнѣ за такъвъ
Руссенската общинска Гимназия до 1888 година и най-
слѣ учитель при Варненската Държавна Гимназия. Той е из-
ѣзълъ въ пенсия. Шишковъ е написалъ и прѣвелъ: 1) *Малка
нциклопедия*, съ добавка благонравието на Ф. Соабие, подъ
главие *Политизмъ*, Цариградъ, 1857 гг.; 2) *Първа храна
а здравия челѣшкий умъ*, прѣводъ отъ гръцки, Цариградъ,
860 г.; 3) *Теоритическа и практическа аритметика*, Виена,
869 д.; 4) *Малка священна история за дѣца*, Виена, ... г.;
) *Начална Българска граматика*, първо издание въ Цари-
радъ 1872, а второ поправено и допълнено съ словосъчинение,
уссе, 1880 година; 6) *История на българския народъ*, Цари-
радъ, 1873 година; 7) *Елементарна словесность*, Цариградъ,
873 год.; 8) *Велизарий*, историческа драма въ двѣ дѣйствия
ю Траудцена, Цариградъ, 1873 година; 9) *Не-ше-може!* или
лезенъ Мирчо, комедия въ 3 дѣйствия, Цариградъ, 1873 год.;
0) *Хубава Неделка* или България подъ турското иго, драма
ъ петь дѣйствия, Руссе, 1881 година; 11) *Дъщерята на
Раввина* или вѣра и либовъ, драма въ четири дѣйствия, прѣ-
юдъ, Варна, 1889 година; 12) *Сама-китка*, отборъ стихо-
творения въ два стърка, Варна, 1891 година; 13) *Орфей въ
ъзгола*, комическа опера въ два акта и четири картини, отъ Х.
Кремьедумитѣ, а отъ Ж. Оффенбах'а — музиката, прѣводъ,
Варна, 1892 година; 14) *Чърти изъ живота на Д-ръ Хр.
Даскаловъ* и нѣщо по българскитѣ старини въ Търново, статия
ъ кн. VIII на Министерский Сборникъ, 1892 год.; 15) Le Sud-
Est de l'Europe au XIV siècle (гледай „La Revue Orientale." Paris,
1865) прѣводъ отъ руски на френски, а съчинена отъ С. Па-

лаузовъ; 16) *Проспектъ* или кратъкъ прѣгледъ на съчиненията на Д-ръ П. Беронъ, Браила, 1864 година. 17) *Права и длъжности на человѣка и гражданина*, прѣводъ, Варна 1881 год. Шишковъ е билъ корреспондентъ на „*Цареградский Вѣстникъ*", (гледай 1848 година), „*Българія*", (гледай 1858 година) „*Блъгарскы книжцы*", „*Дунавскыи Лебедъ*", (гледай 1860 година) „*Българска Печела*", (гледай 1863 год.) „*Читалище*", (гледай 1870 година) „*Право*", (гледай 1869 година) „*Время*", (гледай 1865 година) „*Вѣкъ*", (гледай 1874 година) „*Напрѣдъкъ*", (гледай 1874 година) и въ Силистренската „*Зора*" (гледай 1885 година). Той първъ е прѣвелъ на француски Българската Конституция и е направилъ саморѫчно прѣписъ отъ извѣстната история на Отца Паисия, подъ заглавие: *Исторія Славеноболгарская* и пр., собрана же и нареждана Паисіемъ Иеромонаоамъ въ лѣто ҂аѱѯв (1762), преписана отъ него въ 1845 год. съ очертание 57 разни знамена и хорѫгви славенски и други, които сѫ прѣдставени прѣзъ 1890 година г-ну Министру на Народното Просвѣщение.

„Отъ 40 години са издаватъ у насъ вѣстници подъ разни имена и съ различно направленіе, но за зла честь нѝ единъ не са е задържалъ дълго врѣме. Повечето отъ тѣхъ сѫ прекратявали своето сѫществованіе още съ появяваніето си на бѣлъ свѣтъ. Причинитѣ на това печално явленіе сѫ многобройни, но по-забѣлѣжителни сѫ, по нашето мнѣніе, тия: *първо* — че повечето отъ нашитѣ редактори и издатели сѫ предпріемали издаваніето на вѣстника безъ да иматъ достатъченъ осигоренъ фондъ за това, *второ* — че малцина отъ редакторитѣ сѫ имали онова нравственно довѣріе, което може да въздигне и подкрѣпи вѣстника въ читающата публика и, най-подирь, *третё* — че повечето отъ вѣстницитѣ ни, както и сегашнитѣ, сѫ биле редактирани подъ вліяніето на извѣстни егоистически каприціи и страсти, вслѣдствіе на което не сѫ можли да освѣтляватъ необходимо-нуждитѣ народни въпроси. Послѣднёто, особенно чувствително, ни са представя отъ начало на освобожденіето ни, когато доста вѣстници са появиха и за малко врѣме изчезнаха.

„Нема съмнѣніе, че първото достоинство на единъ вѣстникъ е *убѣжденіето*. Както частния человѣкъ трѣба да бѫде постоянъ на убѣжденіето си, тъй и редактора на единъ вѣстникъ

ѣба да бѫде постояненъ на вѣрното си убѣжденіе и направленіе, да може да приготви и изработи у читателигѣ извѣстенъ лядъ и главното *кормило,* съ което да са ржководятъ въ оживающитѣ важни моменти на обществения си и полиіески животъ. Това, поистинѣ да кажемъ, е липсвало у нашитѣ сегашни газети. Нашитѣ редактори малко сж обръщали имание на тъзи истина: че както вкуса на единъ человѣкъ народъ са усъвършенствува отъ пищата и храната, съ която той питае, тъй и читающата публика са въспитава или ичава на онъзи правственность, каквато може да ѝ възизведѫтъ извѣстни книги и статьи по едно направленіе, ето, съ жалость го казваме, по настоящемъ е твърдѣ гибелно нашето бѫдѫще.

„И наистина, какво до сега сме видѣли или научили отъ даваемитѣ до сега газети, като считаме отъ освобожденіето ? Нищо друго освѣнь едни псувни, клевети, интриги, които вече и повече распалвать страститѣ ни и ни втикватъ въ айно заблужденіе и невѣжество, за да неможемъ да обърнемъ риозното си вниманіе върху налѣжащитѣ си нужди. Особенно съжалѣніе е това направленіе на нашія печатъ днесь, когато ѝ съ освобожденіето си стжпваме въ новъ правственъ животъ новъ периодъ отъ този животъ. Нашата интелигенція, която ѝ искренно и геройски са застжпваше за народнитѣ интереси освобожденіето ни, която и живота си даже не жалѣше за рода въ турското време, — днесь въ какво е положеніе? -ли силитѣ ѝ ослабнаха или нѣщо ѝ недостига? Разбира са, най-вѣроятната причина на това положеніе е неопитностьта ъ въ предпріетата мжчна работа по управленіето, тѣхното добро познаваніе страната, нуждитѣ, обичаитѣ на народа и говитѣ добри или лоши страни, вслѣдствіе на което са е родило това, не въ добъръ смысълъ разбрано, раздѣленіе на ртіи, които, ако и позволителни отъ конституціитѣ, не сж съ кова направленіе, съ каквито трѣбваше да бѫдѫтъ за саморавленіето ни. Отъ друга страна народа (массата) съвсѣмъ внодушно, като отстраненъ, е гледалъ на лошавитѣ или добри чества на едната или на другата партія, безъ да знае като къ трѣба да са владж съ тѣхъ или пакъ да му е показалъ кой правàта, дадени нему отъ конституціята за защита на инереситѣ си, честьта си и въобще за прогресса на неусъвършенвуванитѣ малки негови занятія, които ще го въздигнѫтъ и

поставятъ въ реда на европейскитѣ народи. Въ изборитѣ, напримѣръ, той са е показалъ просто като машина, която върти сѣкой отдѣто и както завърне, вслѣдствіе на което и изборитѣ у насъ са зели характеръ на чиста фикція . . . . . .

„Ржководими отъ такиви мисли, ний са рѣшихме да притечемъ на помощь народу си въ това му критическо положеніе съ издаваньето вѣстника „*Свободна България*."

„Такова названіе даваме на вѣстника, като искаме да бѫде вѣрно изображеніе на обстоятелствата, които прѣживяваме въ свободния си политическій животъ.

„Програмата на вѣстника ще бѫде слѣдующата:

„а) освѣтленіе народа въ неговитѣ права и прерогативи по отношеніе къмъ правителството, дадено нему отъ конституціята и отъ Народното Събраніе.

„б) по администраціята въобще.

„в) по народното образованіе.

„г) по общественнитѣ въпроси.

„д) за добруджа.

„е) за търговіята.

„ж) по земледѣліето и лѣсоводството.

„Земледѣліето е едничкото наше занятіе и на него малко са е обърнѫло вниманіе, както отъ правителството и отъ Народното Събраніе, тъй и отъ самитѣ насъ. У насъ много земя остава не разработена, вслѣдствіе на което правителството ни губи и неможе да покрие разноскитѣ си подиръ службашитѣ, които отъ день-на-день са увеличаватъ, както това се вижда отъ държавния бюджетъ. Нашето земледѣліе никакъ не са усъвършенствувало и си стои, както е било, въ първобитното си състояніе тогава, когато нашата страна е чисто-земледѣлческа. До сега у насъ рѣшително нищо не са е писало или казало въ полза на земледѣліето, както у другитѣ държави. Ний немаме земледѣлчески училища, образцови чифлици, разни инструменти, които могли би да служатъ като средство за доброто изучваніе и усъвършенствуваніе на земледѣліето. —

„Въобще нашія вѣстникъ има цѣль да приготви народа тъй щото да го заинтересува да разбере добрѣ своето *самоуправленіе* и съобразно съ това да знае какъ да постѫпва въ изборитѣ на прѣдставители, сѫдіи, администратори, финансисти, учители и др., които, да си кажемъ правата, липсватъ у насъ, липсватъ именно достойнитѣ и способнитѣ да управляватъ искренно народа.

„Нашата газета ще разгледва сички тѣзи въпроси независимо отъ всяка партія била тя консервативна, била либерална: тя ще пріема и одобрява туй отъ едната партія, което е добро и полезно за народа, а ще отхвърля и напада онова, което е вредно и съ каприціи представено. Освѣнь това съ газетата си ній искаме да исправимъ и тъзи анормалность и манія, които сж силно завладѣли нашитѣ редакціи — именно да пишатъ първитѣ статіи по-французски съ вмѣстяванье статіи и корреспонденціи по русски. Ако ній съ вмѣстявание въ вѣстника си статіи по-французски желаемъ да изскажемъ болкитѣ си на Европа, или да просимъ съвѣтитѣ ѝ или да ѭ запознаеме съ теченіето на работитѣ си, — то безъ съмнѣніе права длъжность предстои най-първо да направимъ това къмъ матушка Руссія, къмъ русскія народъ, който по-живо са интересува отъ какъвъ-да-е западенъ народъ. Доказателства за това не сж нужни, тъй като това са доказа на дѣло.

„*Свободна България*“ ще излази въ недѣлята два пѫти на този форматъ, какъвто има обявлението ни, и стойностьта на вѣстника за година ще бѫде 16 франка златни *винѫги предплатени*. Въ случай, че спомощницитѣ ни са увѣличатъ до 500, то ній са задължаваме да излазя три пѫти въ недѣлята. На подписвачитѣ, които сж платили, дава са квитанція, че ако вѣстника са прекрати, редакціята отговаря за възвращаніето паритѣ имъ за неиздаденитѣ нумера напълно.

„Като са надѣемъ на искренното родолюбіе на нашитѣ съотечественници, че ще ни поддържатъ въ това мѫчно предпріятіе и нравственно и матеріално, — ній имъ извѣстяваме още отъ сега, че имаме обѣщаніе отъ Ц-градъ, Бургасъ, Пловдивъ, София, Руссе, Ломъ-Паланка, Шуменъ, Тулча, Одесса Москва и Петербургъ за постоянни корреспонденціи и статьи

„Първия брой отъ вѣстника ни ще излѣзе на 15 Януарий 1881 година, за това молимъ всички еднородци, които би пожелали да бѫдатъ спомощници на вѣстника, да побързатъ да явятъ имената до това врѣме“ (гледай обявлението за издаването на в. „*Свободна България*).“

---

133. София. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Декемврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сж 2 броя само, подъ редакцията на *С. Миларовъ*.

Вѣстника билъ спрѣнъ отъ Ремлингена, гащото за отговоренъ редакторъ се подписалъ *Миларовъ*, а не *Вълчевъ*, комуто било дадено позволение за издаването на тоя вѣстникъ. Отпослѣ работата се поправила, но позволение пакъ не му се дало.

---

134. Съвѣтникъ, *вѣстникъ на Сливенскийтъ окржгъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ Сливенъ прѣзъ мѣсецъ Декемврий, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е една година, подъ редакцията на *Д-ръ П. Ив. Данчевъ, В. Атанасовъ и И. Н. Минтовъ П. Данчовъ* е почнѫлъ редактирането на вѣстника и е каралъ кратко врѣме, слѣдъ него взелъ редактирането на вѣстника *В. Атанасовъ* и е каралъ до края на мѣсецъ Септемврий 1882 год., а послѣднитѣ три мѣсеца е излизалъ подъ редакцията на *И. Н. Минтова.* Инициятивата за издаването на в. „*Съвѣтникъ*“ е била на *Н. А. Начовъ* въ качеството си на Сливенски Префектъ тогава (по настоящемъ *Начовъ* е Директоръ на Варненската Дѣвическа Гимназия) е прѣдложилъ и изискалъ отъ Главния Съвѣтъ да отпусне кредитъ за издаването на вѣстника. Слѣдъ 7 години в. „*Съвѣтникъ*“ е подкачилъ да излиза отново въ Сливенъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Данчевъ* се намиратъ при „*Юридическо Списание*“ (гледай 1888 година), а тия за *Минтовъ* при „*Съдебна Библиотека*“ (гледай 1888 година).

Василъ Атанасовъ е роденъ въ Стара-Загора на 1855 год. Първоначалното си образование е получилъ въ родния си градъ. Слѣдъ завършването на V-то класното училище въ Стара-Загора, учителствувалъ прѣзъ учебната 1872/73 година въ сѫщото училище. На 1873 год. постѫпилъ ученикъ въ Реалната Гимназия въ Кенигрецъ, Чехия, гдѣто и абсолвиралъ съ матуритетно свидѣтелство Гимназията на 1877 година. Въ сѫщата година постѫпилъ като редовенъ слушатель на Ческата политехника въ Прага, въ отдѣлението за техническата химия. Като завършилъ I-й курсъ на политехниката, върнѫлъ се въ България, и му било възложено отъ тогавашния министръ Дриновъ да устрои Ломската Реална Гимназия, гдѣто е билъ като инспекторъ на сѫщото училище прѣзъ учебната 1878/79 год. Отъ Септемврий 1879 до Юлий 1881 год. свършилъ II и III химически курсъ на политехникитѣ въ Виена и Прага. Слѣдъ

това отъ Септемврий 1881 год. до Юлий 1885 год. дѣйствувалъ е като управитель — прѣподаватель на Сливенската Обл. Реална Гимназия, прѣзъ учеб. 1885/86 год. — като прѣподаватель въ Пловдивската, прѣзъ учеб. 1886/87, 1887/88, и 1888/89— като директоръ на държавната учебна занаятчийница въ с. Княжево, прѣзъ учебна 1889/90 год. — като прѣподаватель въ Варненската Педагогическа Гимназия, отъ Септемврий 1890 до края на 1891 год. — като членъ на Индустриалната Комиссия при Министерството на Народното Просвѣщение, а отъ зачалото на 1892 година назначенъ за Финансовъ Инспекторъ при Министерството на Финанситѣ и командированъ като членъ на управителната коммиссия за изложението въ Пловдивъ. Прѣзъ време на Сърбско-Българската война билъ секретаръ (2—3 мѣсеца) на Главното Санитарно Управление при Д-ръ Г. Вълковича и изработилъ българския преводъ на Женевската конвенция Черв. Кръстъ. Атанасовъ е прѣвелъ слѣдующитѣ книги: *Зоология за долнитѣ классове на гимназийтѣ* отъ Д-ръ Покорний, (заедно съ Урумова), Виена, 1880 год.; *Пазетѣ лѣсоветѣ* отъ Д-ръ Дурдика, Пловдивъ, 1882 г.; *Д-ръ Калевъ*, комедия отъ Ларонжа (превода е отъ ческий прѣводъ), София, 1889 година; *Физика за долнитѣ гимназиални классове* отъ Лемингра, Пловдивъ, 1884 год.; а съставилъ: *Неорган. начална химия за горнитѣ классове на гимназиитѣ*, Прага, 1880 год.; *Чърти изъ живота на Ат. Ивановъ*, учитель въ Стара-Загора (тия записки сѫ били на баща му, а той ги е прѣработилъ), Сливенъ, 1885 година; *Тютюня* Пловдивъ, 1889 год.; *Овощни дървета и сушение на овощия*, Пловдивъ, 1891 г.; *Начална химия за долнитѣ гимназиални классове* (заедно съ Л. Лукаша), Пловдивъ, 1883 г.; *Начална химия за народнитѣ училища*, Пловдивъ, 1885 год.; *Ржководство за грънчарство*, София, 1891 година; Писалъ е статии въ ческитѣ вѣстници: *Свѣтозоръ* (за Българското въстание въ 1876 год.), въ *Пчела* (пѫтни бѣлѣжки за Букурещъ), въ нѣмския вѣстникъ Chemiker-Zeitung (за българскитѣ никелови монети), въ българскитѣ вѣстници и списания: въ „*Българинъ*“ (1879 г., фейлетони отъ Виена), *Свобода* (отговоръ на статията на П. Габе „Гдѣ е корена на злото?“), „*Периодическо Списание*“ 1891 год., по българската химическа номенклатура), „*Сборникъ за народни умотворения*“ и пр. (V. кн., критика на книгата на Князь Батемберга *Die volkswirthschaftliche Entwickelung*

Bulgariens von 1879 bis zur Gegenwart, и други статии по стопанството, занаятитѣ икономическото ни положение и по изложението въ вѣстницитѣ „*Свобода*“, „*Балканска Зора*“ и „*Пловдивъ.*“ Отъ 1 Декемврий 1891 Атанасовъ почна да редактира вѣстника „*Нашето първо изложение*“ и бѣ поддиректоръ на туй изложение въ Пловдивъ.

„Най-напрѣдъ върху самиятъ вѣстникъ „Съвѣтникъ“, като вѣстникъ на Сливенскийтъ окржгъ ще се занимава главно съ окржгътъ на неговитѣ жизненни въпроси. Той ще говори за всичко което е отъ важность за окржгътъ и ще съвѣтва, когато съвѣтътъ е нуженъ. По този начинъ той ще гони цѣлта си — освѣтлението на публиката, и ще се мжчи да й остане вѣренъ. Той като ще има прѣдъ видъ културната степень на нашийтъ народъ, ще търси утѣшение повече въ поученията и ще бжде обіективенъ въ сжжденията си. Лични страсти и прищевки, стрѣмления подиръ това, което неможе да бжде, партии и партийни настроения, ще бждатъ далѣчъ отъ него. Не само това, но и интереситѣ на областьта ще намѣржтъ мѣсто въ стълповетѣ на „Съвѣтникъ“ както и всичко по знанието въ политическийтъ и дружественнийтъ животъ. Сжщо поглѣди върху напредъкътъ на ступанството, на наукитѣ и искуствата, книжевни и търговски работи ще бждатъ съобщавани на читателитѣ. Подлистникътъ пакъ ще съдържава забавно-поучителни членове и тукъ-тамѣ неговийтъ хумористическо-бодливъ характеръ ще разсмѣва читателитѣ и бодящицъ ще имъ мисли доброто.

„Вѣстникътъ се надѣе, че ще намѣри добъръ приемъ между любителитѣ на напрѣдъкътъ, между тѣзи които обичатъ да четжтъ и на които лѣжи на-сърдце доброто на окржгътъ и въобще на областьта. Отъ освобождението ни насамъ настанахж други времена и слѣдователно народното наше материално и душевно въздигание, улучшението на примитивнийтъ начинъ на живѣние и движение трѣбва да интересуватъ сѣкого, който служи на държавата като чиновникъ, учитель, войнъ, сѣкиго който работи за народътъ и неговийтъ напредъкъ за държавата и нейното процьвтяване.

„Съвѣтникътъ“ стжпва съ настоящийтъ си брой въ числото на живитѣ и ще моли читателитѣ за сжщата подпора и внимание, съ които се наслаждаватъ нашитѣ вѣстници по цѣло Българско.

Nabent sua fata libelli и вѣстницитѣ не сж безъ сждба!“ (гледай брой 1, година 1, стр. 1).

---

135. Сыпнуванье зора. — Тоя листъ е почнжлъ да излиза въ Руссе, излѣзнжлъ е само единъ брой, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

И съ това вѣстниче *Д-ръ Ив. Богоровъ* е ималъ за цѣль да оправя нашия язикъ.

1882 година.

136. Кукуригу, *сатирически и юмористически вѣстникъ съ картини*. — Почнжлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Юлий, излѣзли сж неизвѣстно менъ колко броя, подъ редакцията на *Н Кравaревъ, П. Р. Славейковъ и Ст. Поповъ*. Кравaревъ е редактиралъ само първитѣ петь мѣсеци, подиръ кратко врѣме Славейковъ, а слѣдъ него вече Поповъ. *Motto:* „Гледай си добрѣ и правилно работата. Води се изъ пжтьтъ на нравственостьта, пази народното достолѣпие; бжди честенъ гражданинъ никой нѣма да те докача. Не си ли такъвъ доста ще тя калвж.“

Биогфраическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македонія*“ (гледай 1866 година).

Ст. Поповъ е роденъ въ Казанлжкъ. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а слѣдъ това е училъ въ Италия. Занаята му е сегисъ — тогизъ кое учитель, кое актьоръ.

Никола П. Кравaревъ е роденъ отъ Голѣмо село, Казанлжшка околия, гдѣто се е училъ на наустница и други тогавашни училищни пособия, а слѣдъ това отишълъ въ Цариградъ, кждѣто свършилъ III классъ въ българското училище на Фенеръ. Въ 1873 година е постжпилъ като администраторъ и раздавачъ на в. „*Напрѣдъкъ*“ до спирането на вѣстникътъ (1877 година). На 1879 година е постжпилъ администраторъ

— коректоръ на в. „*Марица*“ (гледай 1878 година), а прѣдъ 1882 година е билъ управляющъ печатницата на Хр. Г. Дановъ; отъ 1 Януарий 1883 година е постжпилъ администраторъ — коректоръ на в. „*Съединение*“ и на 31 Мартъ 1883 година — издатель на тоя вѣстникъ до 6 Септемврий 1885 година. Слѣдъ туй, на 1890 година, е издавалъ сатирическитѣ вѣстници „*Таласъмъ*“ и на 1892 година „*Стрѣлица*“. Той е написалъ: *Уроци по законъ Божий* за III и IV отдѣления на народнитѣ училища, Пловдивъ, 188 година; прѣвелъ: *Ще се самоубия*, Пловдивъ, 188 година; *Комарджията*, Пловдивъ, 188 год.; *Завистливийтъ*, Пловдивъ, 188 година; *Инатътъ на женитѣ*, Пловдивъ, 188 год.; *Господжица Фризагита*, Пловдивъ, 188 година, както и малки календарчета за 1884, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892 и 1893 години. По настоящемъ Крававевъ се занимава съ книжарство и печатарство подъ фирмата *Бр. Краваревн*.

„*Петелътъ е часовникъ на селянина*.“ „Кукуриганието има двойно значение у простолюдието: първото прѣдвѣщава лошото врѣме, а второто е сигналъ за лошитѣ духове, да оставятъ хората на спокойствие. Заради това *Кукуригу* бързам да извѣсти на читателитѣ, че като искукурига днесь, той нѣма намѣрение да прѣдвѣщае, че врѣмето скоро ще се развали, а заедно съ него и хората; напротивъ, той дава сигналъ на злитѣ духове, които толко много сж се развъдили мѣжду насъ, да вематъ мѣрки и да си вдигатъ партушинитѣ отъ нашата страна. Тѣжко на тѣзи, които не чуятъ гласътъ му! Въ Княжеството *Кукуригу* нѣма да има едно кунище, отъ гдѣто да раздава своитѣ звукове: по нѣкога той ще кукурига отъ изгорѣлото здание на Народното Събрание, а по нѣкога отъ Софийский клубъ. Въ Румелия напротивъ да помоли Градското Кметство да му опредѣли мѣстата, които може да му служатъ най добрѣ за постоянни кунища, понеже такива мѣста въ Пловдивъ нѣ малко изобилствоватъ. Гдѣ и какъ ще кукурига той изъ Областьта е въпросъ за бждащe разрѣшение. Кукуриганията ще бждатъ различни: едни силни, други слаби и трети нѣжни, умилни и задавени. За чиновницитѣ и Общественнитѣ деятели, те ще бждатъ твърди, силни, както изъ дѣбела тржба, ще се печататъ съ тлъсти К-та, за частнитѣ лица ще бждатъ слаби,

а краснийтъ полъ — умилни, задавени и придружени съ сканието крилата до земята .... Освѣнъ всичкитѣ други зи, които *Кукуригу* мисли да принесе на обществото, има ова, че той ще служи, за часовникъ на селянитѣ, като показва, кога трѣбва да работятъ, кога да почиватъ и вече да имъ извѣстява, да ли е станалъ отъ сънъ сж-та, началникътъ или префектътъ, за да му занесътъ прошето си. Най послѣ ползитѣ отъ кукуриганието ще бждатъ збройни и Кукуригу се обѣщава, макаръ и да не е негова ота, че занапрѣдъ ще запрѣти строго да се явяватъ таъми по дѣвическитѣ пансиони.

„Въ заключение Кукуригу прѣдизвѣстява още читателитѣ да внимаватъ добрѣ и да ся пазятъ отъ подправяние на овитѣ звукове, които тѣ не трѣбва да смѣсватъ съ тѣзи, издаватъ кокошкитѣ, когато носжтъ яйца.

„Напълно увѣренъ, че читателитѣ ще го извинжтъ за го вмѣсто уводна статия, той имъ подлага днесь тѣзи малки, твърдѣ нуждни обяснения. Кукуригу съ всичката си сила дава знаменителний сигналъ за злитѣ духове.

Ку-ку-ри-гу!!!..

„Ние сме сериозно рѣшили да издаваме *Кукуригу* петъ еца, т. е. до краятъ на тази година. Едва кждѣ краятъ на рий мѣсецъ на рѣдовното издавание на вѣстникътъ, ние искаме пари отъ нашитѣ спомоществователи за да посрѣе по свободно скромното му подържание, а пжкъ за до ина, добъръ Господь, пакъ ако искатъ абонатитѣ.

„*Кукуригу* ще излиза за сега единъ пжть въ седмицата, сжбота; той нѣма да принадлѣжи ни къмъ никаква партия: него сж все равно и Либерали, и Консерватори и Чорбаджии, благоутробия, и всички каквито и да бждатъ тѣ, мжжие или ни“ (гледай брой 1).

---

137. Общинский листъ. — Почнжлъ е да излиза въ Пловъ прѣзъ мѣсецъ Юлий, срокъ неопрѣдѣленъ, излизалъ е до Септемврий 1885 година. Въ него сж помѣствани разни астни правилници, прикази и пр. Не съмъ видѣлъ нито нъ брой.

---

138. Положение — La Situation, *Френско-Български тникъ.* — Почнжлъ е да излиза въ Пловдивъ, единъ пжть

въ седмицата, излѣзли сж около 20 броя, подъ редакцията на *В. Нейчовъ*. Списвалъ се тоя вѣстникъ половината на французски, а другата половина на български.

Вълко Нейчовъ е роденъ въ Панагюрище на около 1843 г. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ Парижъ, гдѣто е свършилъ юридическитѣ науки. Слѣдъ като се завърнѫлъ отъ Парижъ, той билъ учитель около една година въ Велесъ (1868/69 година), а сѫщо и въ Битоля една година (1869/70 год.). Слѣдъ като оставилъ Битоля, той отишълъ въ Цариградъ и зелъ да помага Геновичу въ в. *„Турція“* (гледай 1862 година). Въ врѣме на извѣстнитѣ приключения въ България прѣзъ 1877 година, Нейчовъ е дошълъ въ селски дрѣхи облѣченъ въ Пловдивъ и се явилъ на Европейската коммиссия, прѣдъ която на френски язикъ е прѣдставилъ оплакванията на своето село противъ турския тогава редъ на работитѣ. Въ бившата Източна Румелия той е билъ чиновникъ, а сѫщо и депутатъ въ Областното Събрание. Прѣзъ врѣмето на учителствуването си въ Турция Нейчовъ се казвалъ, както ни увѣряватъ, Лука Нейчовъ. Прѣди 1881 година той е издалъ нѣкаква брошура, заглавието и съдържанието на която не ми е познато. По настоящемъ той е емигрантинъ и живѣе повече въ франция.

„Е не оспорвана у насъ нуждата отъ вѣстникъ като тоя, който сега се появлява.

„Ний не притязаваме да правимъ вѣстникъ образецъ на съвършенство; нъ ний утвърждаваме съ цѣла искренность, че ще са силимъ, безъ страхъ и безъ партизанство, да освѣтляваме умоветѣ, така въ Източна Румелия както и по вънъ, върху истинското състояние на нѣщата въ тая область и въобще въ Балканский полуостровъ.

„По съображения на умѣстность повече отъ колкото по начало, ний зимаме за трудъ да поддържаме двѣтѣ нови правителства, създадени отъ Берлинский трактатъ, колкото за тѣхнитѣ респективни дѣяния отъ естество да ползуватъ населенията на които тѣ сж приели за послание да оздравятъ тишината и благосъстоянието; нъ въ сѫщото врѣме и по сѫщитѣ съображения, ний сме рѣшенъ, да удряме съ енергия все що

и имало осядително въ повѣдението имъ спрямо сѫщитѣ на-
ления. Въ това послѣдне отношение особно, ний мислимъ да
ожемъ да расчитаме върху помощьта на туземната и чуже-
транната публика, отсамъ и отвъдъ Балканътъ. Както виждатъ
а чело на вѣстникътъ, цѣната му е не може повече умѣрена;
е че ний предприимаме тая работа не толко за печалба,
якото съ желание да бѫдемъ полезенъ. Но за това трѣбва
ь забѣлѣжимъ че всѣко искание за нращание на вѣстникътъ,
е придружено съ цѣната му ще бѫде отказано.

„Ний обѣщаваме възнаграждение за всѣкой членъ имущъ
ь прѣдметъ нѣща отъ общъ интересъ, както и за всѣкоя до-
ѣска имуща сѫщий характеръ и съдържаща, не размишления,
истински факти.

„Безъ съмнѣние разни незгодности могатъ да окружатъ
данието ни; нъ волята да ги отстранимъ ни не липсва. Пу-
пиката може да ся убѣди въ това.

„Едно послѣдне забѣлѣжвание:

„Ний изложихме въ общность програмата си. Тая про-
ама ще приема всичкото възможно развитие, на споредъ
якто ще нарастнува бройтъ на читателитѣ ни“ (гледай брой 1).

---

189. Работа, *Русско-Българский вѣстникъ*. — Почнѫлъ е
ь излиза прѣзъ мѣсеца Августъ въ София, два пѫти въ сед-
ицата, излѣзли сѫ 34 броя, подъ редакцията на Д-ръ *А.*
оловина. Вѣстникъ *„Работа“* билъ спрѣнъ отъ генерала Со-
олева, който бѣше тогава Президентъ и Министръ на Вѫ-
рѣшнитѣ Дѣла въ България.

Докторъ (на медицината) А. Головина е родена отъ бъл-
ре, които сѫ се прѣселили отъ Калоферъ въ Болградъ, а
о-подиръ въ Кишиневъ. Отъ най-напрѣдъ тя се е въспитвала
ь най-аристократическия по това врѣме въ Кишиневъ пан-
ионъ на Ридо, а медицинско образование е получила въ Па-
ижъ. Степень „Докторъ на медицината“ ѝ е билъ даденъ въ
878 година, подиръ защитата прѣзъ факултета тезата ѝ:
Etude histologique sur la structure des artères.“ Въ Парижъ
я се е занимавала и при знаменития професоръ Шарко.
о-послѣ (въ 1886—1887 година) тя е поискала да изучи

нѣмската медицинска система и съ тази цѣль постжпила въ Цюрихския университетъ, гдѣто е слушала лекциитѣ на прочутитѣ тамъ профессори: Ейхгорста, Крейнлейна, Клебса и др. Медицината е практикува исключително въ България, като е захванжла отъ Търново. Въ 1879 година била назначена за ординаторъ при Софийската болница, като е служила въ сжщото врѣме безплатно въ дѣвическя пансионъ; но тази длъжность тя сама напуснжла и почнжла да се занимава съ частна практика и литература. Въ 1886 год., по заповѣдь на главнокомандующий тогава Груева, г-жа Головина била арестована въ Клисура заедно съ мжжа си и откарана въ София. Въ 1887 г. тя отново е постжпила на държавна служба като ординаторъ въ Варненската и подиръ въ Пловдивската болници, а сега занимава длъжностьта старши лѣкаръ въ психиатрическото отдѣление при Варненската болница. Отъ тази послѣднята дата тя е посвѣтила себѣ си исключително на медицинската наука. Г-жа Головина зимала участие въ „*Медицинско списание*“, „*Медицински Прѣгледъ*“ и други Български вѣстници и списания, а най-много е сътрудничила въ европейскитѣ политически вѣстници, които ний нѣмаме възможность да изброимъ. Прѣвела и издала е: *Холерата, споредъ най новата точка на зрѣние* отъ Д-ра Коха, *Пьрва помощъ при нещастни случаи* отъ Д-ра Есмарка. Тя е постояненъ сътрудникъ на „Annual of the universal medical sciences.“ Въ настояще врѣме г-жа Головина приготовлява книгата *Историята на развитието медицината въ България*, която скоро щѣла да бжде готова.

Ето къмъ какви цѣли си е прѣдначертала да се стрѣми в. „*Работа*“.

„Мы не печатаемъ длинной програмы и не дѣлаемъ нашимъ читателямъ заманчивыхъ обѣщаній; напротивъ мы просимъ ихъ снисходительности къ намъ въ трудной задачѣ.

„По внутреннимъ вопросамъ наша газета будетъ высказывать сужденія, чуждыя всякой партіозности и спокойно разъяснять вопросы дня.

„По внѣшнимъ въпросамъ редакція постарается высказываться въ смыслѣ установленія дружескихъ отношеній съ нашими сосѣдями и уваженія другихъ иностанныхъ державъ, расположенныхъ къ Болгаріи и дружественныхъ ей.

„Вотъ наши скромныя цѣли, къ которымъ мы намѣрены стремиться.

„Для всякаго честнаго и патріотическаго заявленія, лишеннаго партіозности и личныхъ нападокъ, мы открываемъ страницы нашеи газеты.

„Съ другой стороны мы рѣшили подвергать критикѣ общественую дѣятельность государственныхъ служителей, какъ бы они высоко нестояли. Мы понимаемъ что частная жизнь всякаго человѣка неприкосновенна, но государственная дѣятельность всѣхъ видовъ должна подлежать обсужденію общества.“ (гледай брой 1, стр. 2, колона 2).

---

140. Редъ, *двѣ-недѣленъ вѣстникъ*. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Мартъ въ Пловдивъ, два пъти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 14 броя, подъ редакцията на *Д. К. Поповъ, П. Карловски, П. Неболсинъ* и *П. Наботковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Поповъ* се намиратъ при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година), а тия за *Наботковъ* — при „*Наука*“ (гледай 1881 година).

Петръ Карловски е роденъ въ Тулча на 1853 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Руссия, дѣто е свършилъ три курса отъ Горний Институтъ въ Петербургъ. Въ врѣме на бившата Източна Румелия той е билъ Главенъ Съкровищникъ при Дирекцията на Финанситѣ, а слѣдъ съединението билъ назначенъ за Финансовъ Инспекторъ при Министерството на Финанситѣ, но не за дълго врѣме. Той е прѣвелъ отъ Русски нѣкои книжки, които ний нѣмаме възможность да отбѣлѣжимъ тукъ поименно.

П. Неболсинъ е родомъ руссинъ. Той се е занималъ въ Пловдивъ и София съ адвокатство. Повече нищо незнаемъ заради него.

Пантелей П. Наботковъ е роденъ въ Свищовъ на 1850 г. Първоначално образование е получилъ въ родния си градъ. Въ 1864 год. билъ испратенъ въ Руссия, гдѣто въ 1869 г.

свършилъ курсътъ на Николаевската гимназия и въ сѫщата година постѫпилъ въ С. Петербурский Технологически Институтъ, отъ който, слѣдъ свършването на курсътъ му въ 1874 г., излѣзнѫлъ съ звание „Технологъ I-го разряда.“ Въ 1875 год. се завърнѫлъ въ Свищовъ, а подиръ въ Пловдивъ, гдѣто учителствувалъ въ тамошната гимназия до Панагюрското въстание, когато билъ арестованъ, обвиненъ за участие въ Пловдив. революц. комитетъ. Слѣдъ три мѣсеци билъ освободенъ и заминѫлъ за Букурещъ, гдѣто до началото на Русско-Турската война състоялъ членъ на централний комитетъ по организованието на доброволчески чети за въ Сърбия. Прѣзъ войната билъ при щаба на 12 пѣхотна дивизия въ качество на прѣводчикъ. Въ 1878 г. билъ назначенъ за чиновникъ при канцеларията на Пловдивский Губернаторъ и едноврѣменно прѣподавалъ на русски язикъ въ практическитѣ русски курсове въ Пловдивъ. Прѣзъ врѣмето на окупацията билъ Окрѫженъ Управитель въ Стара-Загора, Бѣлоградчикъ и Силистра. Въ 1880 година билъ назначенъ въ Пловдивъ за началникъ на канцеларията въ Дирекцията на Земледѣлието, Търговията и Общ. Сгради, на която длъжность останѫлъ до 1884 година, прѣзъ която година билъ избранъ за прѣдставитель въ Областното Събрание на бившата Източна Румелия и членъ на Постоянний Комитетъ, при които длъжности останѫлъ до съединението. Слѣдъ това билъ екстерпиранъ, но въ началото на 1886 г. се завърнѫлъ въ Пловдивъ и прѣзъ сѫщата година билъ избранъ за прѣдставитель на Народното Събрание въ допълнителнитѣ избори отъ Ю. България. Въ настояще врѣме Наботковъ се занимава съ частна работа: той е управителъ на дружеств. сапунена фабрика „Родопска пчела“ въ Пловдивъ. Той е билъ членъ въ редакционния комитетъ на сп. „*Наука*“ (гледай 1881 година) и съдружникъ основатель и единъ отъ редакторитѣ на в. „*Редъ*“ (гледай 1882 година.

Въ вѣстника „*Редъ*“ не е обнародвана программа за тоя вѣстникъ, обаче въ началото на първата статия отъ първия брой (въ която се говори за приложението на турския законъ за печата у насъ) исказани сѫ нѣколко думи, които достаточно опрѣдѣлявать цѣлта на вѣстника: — „като започваме издаването на новий вѣстникъ *Редъ* и като си опредѣляме за

адача да прослѣдваме всичкитѣ симпатии и антипатии, които ѫ корѣнятъ въ взаимнитѣ отношения между правителството тъ една страна и гражданитѣ отъ друга; да защищаваме и предѣляваме тѣхнитѣ права и обязаности; правителството да испълнява длъжностьта си по отношение къмъ обществото, а ака сѫщо и послѣднето да извьршва напълно *законнитѣ* искания на правителството; съ една рѣчь, като желаемъ най послѣ да настѫпи въ нашето отечество този редъ и това спойствие, при които само дѣйствително може да са усѣща законната свобода и отсѫтствието на всякакъвъ произволъ, ний подлагаме най напрѣдъ твьрдѣ сѫществениятъ и пораждающиятъ препирни и недоразумѣния въпросъ за положението на наший печатъ и прилагането къмъ него турский законъ за печата."

141. Сборникъ, *за телеграфитѣ и пощитѣ*. — Почнѫлъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ София, единъ пѫтъ въ мѣсецъть, излѣзли сѫ три годишнини, издава *Главното Управление на Телеграфитѣ и Пощитѣ*.

За да може да се види съ каква цѣль е било почнѫто издаването на „Сборника за телеграфитѣ и пощитѣ", азъ ще цитирамъ тукъ изъ цѣло доклада, съ който тогавашний министръ на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията е просилъ разрѣшение отъ бившия български князъ за издаването на тоя „Сборникъ":

«Докладъ до Негово Височество.
№ 7451.

Господарю!

„За да може да има едно събрание отъ всичкитѣ закони, правилници, наставления, окрѫжни и други прѣдписания относящи се до телеграфо-пощенската служба, и за да може да се осѫществи една свьрзка между всичкитѣ чиновници по телеграфитѣ и пощитѣ чрезъ публикуване на всичкитѣ назначения, прѣмѣствания и пр.; а въ сѫщо врѣме, за да се даде възможность за публикуваньето на разни статии интересующи службата, намирамъ за нуждно щото отъ главното телеграфо-пощенско управление да се издава отъ 1 идущий Януарий 1882 година периодическо списание подъ име „Сборникъ за телеграфитѣ и

пощитѣ", който да излиза въ края на всѣкий мѣсецъ, а при всѣкои случаи, които не търпятъ отлагание, да се издаватъ допълнения на тоя сборникъ.

„Въ общи черти, съдържанието на тоя сборникъ се раздѣля на двѣ части: официална и не официална и ще състои въ слѣдующето:

«А. Часть официална:

„1) указитѣ и докладитѣ относящи се до телеграфитѣ и пощитѣ;

„2) назначенията, премѣстванията и отчисленията на чиновницитѣ;

„3) приказитѣ за назначенията, отчисленията и премѣстванията на служащитѣ (пощалионитѣ, надзорницитѣ на линиитѣ и раздавачитѣ);

„4) законитѣ, правилницитѣ, наставленията и окржжнитѣ предписания;

„5) възнагражденията и наказанията на чиновницитѣ;

„6) телеграфо-пощенскитѣ статистически свѣдения;

„7) пощенски и телеграфни конвенции и

„8) разни международни циркуляри интересующи службата.

«Б. Неофициална часть:

„1) извлечение отъ разни иностранни телеграфо-пощенски вѣстници, и

„2) разни свѣдения и извѣстия по телегр.-пощенската часть.

„Сборника ще е отъ два печатни листа и цѣната му се опредѣля по 4 лева въ годината, съ исключение за чиновницитѣ по телеграфо-пощенската часть, на които ще се отстжпва за по 2 лева и 50 стот. въ годината.

„Като имамъ предъ видъ ползата, която може да се очаква отъ тоя сборникъ, който ще съдържа почти всичкитѣ распореждания по тая служба, имамъ честь най смиренно да моля *Ваше Височество* да благоволитѣ да разрѣшите щото разноскитѣ, които ще послѣдватъ за печатанието и издаванието му, да се вематъ отъ расходния бюджетъ на телеграфитѣ и пощитѣ, а суммитѣ, които се получатъ отъ абонатитѣ да се внасятъ въ ковчежничеството като приходъ по телеграфитѣ и пощитѣ.

„Ако *Ваше Височество* одобрявате това мое прѣдложение, моля Ви да благоволите да подпишете приложения тукъ указъ

„Съмь, Господарю, на *Ваше Височество* най покоренъ служитель и вѣренъ поданникъ.

София, 15 Декемврий 1881 година.

Подписалъ:

Министръ на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията:

Д-ръ Вълковичъ“ (гледай брой 1, год. 1, стр. 1—2).

---

142. **Свѣтлина,** *органъ на народната либерална партия.* — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юлий, два пъти въ седмицата, излѣзли сж 204 броя, подъ редакцията на *Д-ръ Константинъ Поменовъ* и *Марко Д. Балабановъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Марка Балабановъ* се намиратъ при в. „*Вѣкъ*“ (гледай 1874 година).

Докторъ (на правото) **Константинъ Поменовъ** е роденъ въ Прилѣпъ на 5 Май 1850 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ при учителитѣ Х. Иорданъ Константиновъ, Хр. Колчаковъ и пр. на български и гръцки въ тогавашнитѣ български училища въ Прилѣпъ. Помѣнжтитѣ по-горѣ учители сж прѣподавали по взаимната метода. Като свършилъ тогавашното въ Прилѣпъ учение, станжлъ учитель съ 360 гроша годишна заплата, но туй не се продължавало много врѣме. На Май 1866 г. Поменовъ съ срѣдствата на приятели, като Тодоръ Куссевъ (сега Архимандритъ Куссевъ) и др. заминжлъ въ Пловдивъ да се учи; баща му е далъ само 200—300 гроша, защото билъ много бѣденъ человѣкъ. Въ това врѣме въ Пловдивъ се е славилъ като учитель Поакимъ Груевъ и др. Като свършилъ Пловдивското училище, което било нѣщо като гимназия и въ което е билъ съученикъ съ Д-ръ (на правото) К. Стоиловъ, заминжлъ, прѣзъ 1869 година, за учитель въ Одринъ, гдѣто въ махалата *Каикъта* първъ отворилъ българско училище благодарение на съдѣйствието на Пинтиоглу отъ Одринъ, който на свои срѣдства наелъ здание за училище и приготвилъ всичко потрѣбно за въ тоя случай. Въ Одринъ тогава имало училище, но то било въ *Калето,* гдѣто Я. Геровъ е учителствувалъ. Като оставилъ на свое мѣсто въ Одринъ Т. Станчева, заминжлъ за Таборъ (Чехия) да се учи (поддържанъ отъ Евлогия Георгиевъ), гдѣто по поржка на Хр. Дановъ и благодарение славянофила

директора на Таборската гимназия — Крижекъ, имало много българи. До Юлий 1871 година Помяновъ билъ екстернъ, подиръ прѣзъ Септемврий с. година постжпилъ въ VI-й классъ на гимназията, но прѣзъ 1872 година прѣминжлъ въ Прага, гдѣто на 1874 год. свършилъ тамошната гимназия. Още сжщата година постжпилъ въ Юридический Факултетъ въ Прага, но стоялъ само единъ семестръ отъ гдѣто прѣминжлъ въ Виенский Университетъ, кждѣто прѣзъ 1877/78 г. свършилъ юридическитѣ науки съ държавенъ испитъ. Прѣзъ 1878 година постжпилъ за подсекретаръ въ едно отъ Виенскитѣ сждилища. Въ 1879 год. билъ депутатъ въ I Велико Народно Събрание, испратенъ отъ Виенската Българска колония. По причина на болѣсть прѣзъ 1880 година той е живѣлъ въ Италия и Франция, а прѣзъ 1881 г. издържалъ докторатъ въ Хайделбергъ. Прѣзъ Ноември 1881 година Помяновъ се завърнжлъ въ София, гдѣто билъ назначенъ за членъ въ Аппелативния сждъ, но прѣзъ Мартъ 1882 год. си далъ оставката и почнжлъ адвокатската професия, когато прѣзъ Юлий с. година подкачи да издава в. *„Свѣтлина“*. Билъ е депутатъ въ III Народно Събрание, а отъ 1 Януарий 1884 година до 29 Юний с. година бѣше министръ на Правосжието, прѣзъ която дата тогавашний кабинетъ си даде оставката. Отъ тогава насамъ К. Помяновъ се занимава съ своята адвокатска професия.

„Най-напрѣдъ, — всичкитѣ наши най-горѣщи благодарения комуто се пада за даденото ни позволение да издадемъ нашъ бѣлъ свѣтъ *„Свѣтлина“*. При благодаренията си ние ще исповѣдаме, че имаме и пълно съзнание на длъжностьта си, като публицисти въ днешне врѣме. Ние сѣщаме и цѣнимъ всичкитѣ мжчнотии, но насъ ни насърчава въ това прѣдприятие едно чувство, — чувство на любовьта ни къмъ отечеството.

„Да съединимъ, до колкото се може, всичкитѣ жизнени народни сили въ едно направление, та да съдѣйствуваме тъй за народното ни развитие и благодѣнствие отъ всѣка страна подъ покровителството на конституционния редъ и подъ крилото на свободолюбивитѣ учрѣждения, къмъ които народътъ разнообразно се исказа, че е дълбоко привязанъ и о които ний строго ще се придържаме: Това ще бжде нашата най-главна задача. За тжзи цѣль правимъ въззивъ къмъ всичкитѣ наши приятели, къмъ всички родолюбци, къмъ всички нравственни сили. Честити

ще бждемъ ако успѣвахме да спомогнемъ тъй на милото си и драго отечество чрѣзъ свѣтлината, която ще гледаме да хвърляме върху всичко що се отнася частно или общо, за народната ни участь. Други претенции нѣмаме, други амбиции негонимъ. Свѣтлината има това свойство, че прогонва тъмнината и дава на всички възможность да гледатъ на видѣло. Не обичаме тъмнината, а любимъ свѣтлината. При нея нека народътъ гледа, сѫди, рѣшава и върши" (гледай брой 1, стр. 1, колона 1).

---

143. Смѣшдю, *вѣстникъ хумористический, сатирический, политический и литературний.* — Почнѫлъ е да излиза въ Сливенъ прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли съ три годишнини, подъ редакцията на *Г. Л. Голчевъ.* Мотто: „Всичко прочитай съ внимание: ако не е тъй, докажи, че е лъжа."

Биографически бѣлѣжки за *Г. Голчевъ* се намиратъ при *„День"* (гледай 1875 година).

---

144. Съединение. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Декемврий, излизалъ е до 15 брой отъ четвъртата годишнина, подъ редакцията на *П. Ив. Берковски, Д-ръ Хаканов, Ив. Ст. Гешовъ, Д. Юруковъ, Д. К. Поповъ, К. Величковъ, Ив. Вазовъ* и *М. Маджаровъ.*

Историята на в. *„Съединение"* е тази: Въ края на 1882 г. покойния Петръ Берковски билъ испратенъ въ Пловдивъ отъ бившия Български Князь Александра Батембергъ да основе вѣстникътъ *„Съединение."* Прѣзъ мѣсецъ Декемврий дошълъ въ Пловдивъ покойния Д-ръ Г. Вълковичъ, тогава Министръ на Външнитѣ Работи, и поканилъ Д-ръ Янкулова, Д-ръ Хаканова, Ив. Ст. Гешовъ и Д. Юруковъ да бѫдѫтъ редактори на този вѣстникъ. Тѣ приели и почнѫли вѣстника. Прѣзъ Февруарий 1883 година падна тъй нареченото консервативно министерство и Берковски се оттегли. Прѣзъ мѣсецъ Мартъ сѫ се оттеглили и Д-ръ Янкуловъ и Д-ръ Хакановъ, останѫли слѣдователно Д. Юруковъ и Ив. Ст. Гешевъ да редактиратъ вѣстника до съединението. Въ това врѣме вѣстника спрѣлъ и подкачилъ отново да излиза прѣзъ Априлий 1886 година подъ редакцията на единъ комитетъ, състоящъ отъ: К. Величковъ, Ив. Вазовъ, М.

Маджаровъ, Ив. Ст. Гешевъ, Д. Юруковъ и Д. К. Поповъ. Прѣзъ мѣсецъ Май изново спрѣлъ вѣстника и подкачилъ да излиза чакъ прѣзъ Юний сѫщата година. Въ това врѣме останѫли за редактори: Ив. Ст. Гешовъ, Д. К. Поповъ и Д. Юруковъ; но това се е продължавало до 9 Августъ и подиръ тази дата вѣстника спрѣлъ за винаги.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. К. Поповъ* се намиратъ при в. „*Редъ*“ (гледай 1882 година), за *К. Величковъ* и *Ив. Вазовъ* при „*Наука*“ (гледай 1881 година), а за *М. Маджаровъ* при в. „*Марица*“ (гледай 1878 година).

Петръ Берковски родилъ се въ Ломъ около 1850 год. училъ първо въ Ломъ, подиръ въ Бѣлградската духовна семинария, а подиръ въ Пражката реална гимназия, която е свършилъ до IV классъ. Учитель въ Хасково и билъ прѣдсѣдатель на Хасковския революционенъ комитетъ. Училъ въ Лембергъ. На 15 Мартъ 1892 год. умрѣлъ въ Ломъ. Петръ Берковски бѣше единъ отъ виднитѣ сподвижници за освобождението на България. Покойния, като учитель въ Хасково, е най-много спомогнѫлъ за възражданието на този градъ, въ който е билъ дѣсна ржка на Василъ Левски. Подиръ несполучливия атентатъ на Узунова противъ Хаджи Ставре, той е билъ пратенъ на заточение въ Азия, отъ гдѣто прѣзъ гори и планини стигнѫлъ да избѣга въ Руссия. На 1876 година е взелъ участие въ Сърбско-Турската война, като български доброволецъ, на 1877 г. се е намѣрилъ и отличилъ въ всичкитѣ битки на българското опълчение, въ което ималъ унтерофицерски чинъ, а подиръ освобождението е билъ произведенъ подпоручикъ въ румелийската милиция. Принуденъ по причина на охтика (която спечелилъ въ русско-турската война) да си даде оставката отъ военната служба, той на 1882 година билъ избранъ за Хасковски кметъ, отъ която длъжность тогавашний Румелийски Главенъ Управитель не закъснѣлъ да го свали, по причина че си бѣ позволилъ, по случай именния день на бившия български князъ, да честити на Негово Височество отъ страна на Хасковскитѣ граждани. Петръ Берковски отъ какъ бѣ основалъ съ другаритѣ си в. „Съединение“, замингнѫлъ въ Сѣверна България, гдѣто въ течение на нѣколко години е служилъ като Окол. Началникъ и Окр. Управитель.

Докторъ (на медицината) Георги С. Хакановъ е роденъ Казанлъкъ на 1851 година. Свършилъ е медицината на 75 год. въ Букурешский Университетъ и още прѣзъ сѫщата ина се е завърнлъ въ България. До Русско-Турската война ъ е волнопрактикующий въ Стара-Загора, послѣ болничень аръ въ Търново, окржженъ лѣкаръ въ Стара-Загора и Плов-ъ, градски лѣкаръ въ Пловдивъ, старши лѣкаръ въ Алек-дровската болница въ София, сега директоръ на тая болница ленъ на Върховний Медицински Съвѣтъ. Той е билъ прѣд-витель отъ Чирпанъ прѣзъ сичкото врѣме на траянието Източна Румелия, Прѣдсѣдатель на Румелийското Областно брание — послѣднята му сессия и прѣзъ три или четири сии членъ на Постоянний Коммигетъ. Дѣятелностьта на кторъ Хаканова е повече лѣкарска, подиръ политическа; наме възможность обаче да посочимъ тукъ неговата литера-на дѣятелность.

Иванъ Стеф. Гешевъ е роденъ въ Пловдивъ на 1847 г. рвоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ ert College въ Цариградъ. Прѣди освобождението билъ е говецъ, въ Румелийско врѣме е билъ постоянно депутатъ Областното Събрание, членъ въ Постоянния Комитетъ и ослѣдъкъ — Прѣдсѣдатель на тоя Комитетъ. По настоящемъ анъ Ст. Гешевъ се занимава съ търговия въ Пловдивъ.

Д. С. Юруковъ е роденъ въ Брацигово, Пещерска Околия, 25 Октомврий 1852 година. Първоначално се е училъ въ ното си мѣсто и въ Пловдивъ. На 1867 година оставилъ лището и се занималъ съ търговия до 1878 год., когато ъ избранъ за членъ на Т.-Пазарджишкия Сждебенъ Съвѣтъ, прѣзъ Декемврий сѫщата година билъ назначенъ за пра-елственъ членъ на Т.-Пазаржишкия окр. сждъ. На 1 Юний 79 год. назначенъ за съвѣтникъ на Т.-Пазард. Префектура, която длъжность останлъ до Октомврий с. година. Тогава ъ избранъ за депутатъ на Румелийското Обласно Събрание. ѣзъ Декемврий 1879 год. билъ назначенъ за прѣдсѣдатель углавното отдѣлние на Т.-Пазарджишкия окржженъ сждъ която длъжность останлъ до Декемврий 1882 год. Подиръ и дата билъ избранъ за членъ на Постоянния Комитетъ, на

която длъжность останѫлъ до съединението съ прѣизбирание. Въ 1886 год. пакъ билъ избранъ за депутатъ въ Народното Събрание въ допълнителнитѣ избори за Южна-България. Отъ тогава до днесь Юруковъ се занимава съ адвокатство въ Т.-Пазарджикъ.

Ето съ какво е искалъ да се занимава в. „*Съединение.*“

„Прѣдъ видъ на настоящитѣ политически обстоятелства и на настоящето положение на нашитѣ народни работи въ цѣло българско, ние считаме за въпиюща нужда издаването на единъ независимъ вѣстникъ, който да не принадлѣжи на никакви партии. За това убѣдени въ това и ржководими отъ това съображение, ние прѣдприехме издаването на такъвъ вѣстникъ подъ название: „*Съединение*“, който ще се занимава исключително съ народната ни политика въ цѣло българско“ (гледай брой 1, година 1).

„Програмата на вѣстника ни и за напрѣдъ ще остане сѫщата. На първъ планъ и прѣди всичко ние ще гонимъ осѫществлението на Български идеялъ — съединението ни съ Княжеството. Колкото за работитѣ въ Източна Румелия и за управлението ѝ ние нѣма да прѣстанемъ отъ да критикуваме неправилнитѣ дѣла на Главний Управитель и на правителството му. Немилостиво ще прѣслѣдвамъ така сѫщо и дѣянията на тържествующето сега болшинство на казйонната партия, която яде като живеница най-святитѣ интереси на тая наша, и тъй злочеста страна. Гарантираме, че никакви съображения нѣма да ни отклонятъ отъ тази наша публицистическа длъжность.

„За работитѣ въ княжеството ние ще поддържаме въдворяването на конституционний режимъ, основанъ на народна почва както сме поддържали и до сега, и успѣшното благоустройство на страната подъ патриотический скиптръ на Негово Височество Александръ I — ето какво ние мечтаемъ за сѣверното ни отечество“ (гледай брой 51, година 1).

1883 година.

145. Балканъ, *седмиченъ вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ 42 броя, подъ редакцията на *А. Хитровъ* и *Пл. Георгевъ*. Послѣдния брой е редактиранъ отъ *Т. Бур-*

мовъ, а тритѣ прѣдпослѣдни отъ *Д. Ризовъ*. „*Балканъ*“ е билъ органъ на Русскитѣ Генерали Соболевъ и Каулбарсъ.

Биографически бѣлѣжки за *Георговъ* се намиратъ при „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 година), за *Бурмовъ* при „*Блъгарскы Книжицы*“ (гледай 1858 година), а за *Ризовъ* при „*Македонский Гласъ*“ (гледай 1885 година).

А. Хитровъ е родомъ отъ Руссия. Той е писалъ по Русски статиитѣ за въ вѣстника, а слѣдъ туй сж били прѣвеждани на български и печатани въ вѣстника. Нищо повече незнаж за Хитровъ.

Ето съ намѣрение какво да заключава въ себе си почнѫлъ да излиза в. „*Балканъ*“:

„Вѣстникъ „*Балканъ*“ излазя всяки вторникъ въ величина отъ 8—10 страници въ голѣмо octavo и заключа въ себе си:

„1) преглѣждание европейската политика отъ точка зрѣние за славянскитѣ интереси и преимущественно българскитѣ.

„2) Сериозни статии за текущитѣ практически въпроси изъ живота на Княжеството, Источна-Румелия и Македония. Обсѫжданието въ тѣхъ ще бѫде изключително посветено на господарственната и народна полза, безъ да се отнася къмъ лица или партии.

„3) Корреспонденции отъ всичкитѣ български земи, които предаватъ фактове изъ живота и не се касаятъ общитѣ политически въпроси.

„4) хроника за общественнитѣ и официялнитѣ сфери, гдѣто ще влазятъ свѣдения за двореца, работитѣ на Нар. Събрание, висшитѣ правителственни учрѣждения, съобщение за различни частни предприятия които иматъ общественний интересъ, за увеселенията, празничнитѣ тържества тукъ и въ провинциитѣ.

„5) библиографически отдѣлъ, посвѣтенъ на кратъкъ разборъ, български литературни произведения и извлечения отъ повремѣнни български и инностранни издания.

„6) корреспонденции изъ чужди страни, преимущественно изъ славянски.

„7) Научен отдѣлъ, състоящъ отъ популярно изложени статии по историята, етнографията, статистиката, законовѣдението, земледѣлието, гигиената и естественнитѣ науки.

„8) стихове, повѣсти, раскази и романи отъ български автори.

„9) смѣсъ отъ нѣкои интересни свѣдения отъ живота и науката“ (гледай брой 1, стр. 1).

---

146. Земледѣлецъ, *вѣстникъ за земледѣлието въобще, народната икономия и самоуправа.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Февруарий въ Стара-Загора, три пѫти въ мѣсецътъ, излизалъ е до 3 брой отъ третата годишнина, подъ редакцията на *Д. М. Наумовъ.* Въ „*Земледѣлецъ*“ е сътрудничилъ най-много *А. Т. Илиевъ.*

Димитръ М. Наумовъ е роденъ въ Ст.-Загора на 1851 год. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ свършилъ гимназия въ Ческо, продължилъ образованието си въ Хайделбергския и Лайпцигския университети специално по земледѣлието. Като се завърнѫлъ въ Стара-Загора управлявалъ е една — двѣ години чифлици, слѣдъ което станѫлъ прѣдсѣдатель на Окрѫжния Сѫдъ въ Стара-Загора и пет години наредъ е билъ депутатъ отъ Старо-Загорската колегия въ Областното Събрание на бившата Източна Румелия. Той се ползувалъ съ добра репутация въ окрѫгътъ, а сѫщо и съ уважение отъ всичкитѣ политически партии поради неговата талантливость и справедливость. Въ деньтъ, когато е умрѣлъ Наумовъ, Постоянния Комитетъ по причина на това е закрилъ засѣданието си. Всичкитѣ рѣшения, вземени въ петгодишното сѫществуване на тогавашното Областно Събрание за подобрѣние земледѣлието и състоянието на земледѣлцитѣ въ Тракия, се отдаватъ на неговата инициятива. Въ знакъ на признателность Старо-Загорското Общинско Управление купило една нива и въ срѣдата на тая нива погрѣбали Наумова, гдѣто стърчи и единъ паметникъ. Наумовъ умрѣлъ на 23 Юний 1884 година въ Стара-Загора. При погрѣбението му сѫ били поднесени много вѣнци отъ страна на тамошнитѣ еснафи.

„Отъ днесъ почваме издаването на вѣстникъ „*Земледѣлецъ*“ който ще излиза три пѫти въ мѣсеца и ще се занимава по слѣдующата программа:

„1) съ земледѣлието.
„2) „ скотоводството.
„3) „ земледѣлчески сечива и машини.
„4) „ отглѣдването и развъждането на горитѣ.
„5) „ Лозарство и винарство.
„6) „ хранение на буби заедно съ индустрията за привание коприна.

„7) съ отглѣдване на пчели.
„8) „ млѣкото и неговата индустрия.
„9) „ градинарство и овощни дървета.
„10) „ землѣдѣлческа индустрия въобще.
„11) „ домашна хигиена.
„12) „ домашна икономия.
„13) „ съграждане на землѣдѣлческитѣ здания.
„14) „ цѣрение на болѣститѣ у домашния добитъкъ.
„15) „ въпроси по народната икономия, касающи се до цето земледѣлие, индустрия и търговия, както и за финанлната часть на нашия народъ заедно съ системата на итъцитѣ и отпадването на кредита у насъ.

„16) „нѣщо по самоуправата, или разяснения на законитѣ, то се отнасатъ до землѣдѣлцитѣ, както и показанията на вата и длъжноститѣ на ония, на които е повѣренна съдбата селското население-административни и съдебни, чрѣзъ общинто управление.

„Нуждата за издаването на такъвъ единъ вѣстникъ се тува отъ самитѣ обстоятелства, понеже поголѣмата часть отъ цето население се занимава изключително съ землѣдѣлие, товодство и винарство, които съставлявать единственния позъкъ на народа ни. Но начина, по който се върши у насъ лѣдѣлието и се храни добитъка, останалъ си е съвършенно рвобитенъ, както си е билъ и прѣди 1000 години, безъ да а въ нѣщо нѣкое подобрѣние или изменение.

„И чудното е това, че много нови нѣща съвършенно безѣзни сж се въвели у насъ и употрѣблението имъ е станало довна нужда, обаче нѣщо съ което да се ползува населението улеснение на поминъка си, не се е въвело. По тъзи причина нашето землѣдѣлческо население е подпаднало въ бѣдно покение, защото увѣличавало е постъпенно свойтѣ нужди, безъ да огло да увѣличи и производителностьта на свойто землѣдѣлие.

„Другитѣ образовани народи, които сж напрѣднали въ науката и искуството, успѣли се да усъвършенствуватъ свойто землѣдѣлие, като се подчинили природата да работи за тѣхъ като робъ. Съ помоща на естественнитѣ науки и на механиката, тѣ днесъ много по лѣсно обработватъ своята земля по добрѣ отъ насъ и по ефтино, като се довели землѣдѣлието до тамъ да напрѣдне, щото по производителностьта надминава нашето, като съврѣменно успѣха да удържатъ земята въ постоянно и трайно богатство, безъ да я обезсилватъ или изчерпватъ. Въ послѣдно врѣме даже захванаха въ Америка да произвождатъ и по ефтина храна, съ която ни заплашватъ да ни съсипатъ въ житната търговия.

„Нашето землѣдѣлие прѣминува по настоящемъ прѣзъ твърдѣ критически минути и трѣба да му се дойде скоро на помощь, като му се покажатъ богатствата на нашата земя и начина, по който е възможно тѣзи богатства да се уползотворатъ. Тоже да се спомогне за улеснението и подобрѣнието на нашето землѣдѣлие, като се покажатъ по практически начини въ обработванието на земята и умножение на нейното богатство, съ врѣменно като се пърснатъ у населението по рационални познания за отглѣдване на добитъка, отъ който е възможно да се произведе по голѣма и трайна полза.

„Но немислимо е да се достигне до цвѣтущо състояние въ землѣдѣлието, до като нѣма у насъ развити занаяти, индустрия и жива търговия. Тѣзи нѣща, освѣнъ дѣто се твърдо свързани едно съ друго но не позволяватъ да напрѣдне едното безъ съдѣйствието на другото.

„Нѣма добро землѣдѣлие тамъ, дѣто нѣма индустрия, занаяти и търговия — и напротивъ — занаяти индустрия немогатъ да цьвтятъ и напрѣдватъ, дѣто нѣма землѣдѣлие развито. За това ние съврѣменно при разглѣдването на землѣдѣлчески въпроси, ще разглѣдваме и народно-икономическитѣ въпроси, особено въпросътъ за нашитѣ занаяти и тѣхното пропадване, както и срѣдствата, които имаме на расположение и начинътъ по който трѣбва да слѣдваме за да съживимъ, западналитѣ наши занаяти и индустрия и да въздигнемъ нашия кредитъ.

„Тъзи е цѣлта, която си прѣдначертава да слѣдва нашия листь и надѣемъ се отъ части да послужимъ на народа си.

„Ние имаме намерение да направимъ листътъ си *илюстрованъ*, като го украсимъ за напрѣдъ съ разни фигури отъ

землѣдѣлчески машини, домашни животни, растения и землѣдѣлчески здания. Обаче това наше желание остава да осъществимъ, ако видимъ, че вѣстника ни намѣри добъръ приемъ и добра подпора у народа ни.

„Надѣемъ се, че всѣки българинъ, който съзнава заедно съ насъ нуждата отъ такъвъ единъ вѣстникъ, нѣма да ни откаже съдѣйствието и помощта си (гледай“ стр. 1 и 2, брой 1, год. 1).

---

147. **Космополитъ**, *международенъ вѣстникъ за земледѣлие. за търговия и за индустрия* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Пловдивъ, единъ пѫтъ въ седмицата, на български и турски язици, излѣзли 3—4 броя, подъ редакцията на *Иванъ Петръ Жилка.*

Иванъ Петръ Жилка се е родилъ въ Прага на около 1822 година. Училъ е въ отечеството си и свършилъ юридическитѣ науки. Въ врѣмето на бившата Източна-Румелия той бѣше прокуроръ въ Пловдивъ, а слѣдъ съединението адвокатъ въ София, гдѣто се помина прѣзъ 1892 година. Съжаляваме, гдѣто нѣмаме възможность да изброимъ тукъ неговата книжовна дѣятелность, ако дѣйствително еималъ такава дѣятелность.

---

148. **Медицинска сбирка**, *издава медицинския свѣтъ.* — Това списание е почнѫло да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли съ 9 книжки, подъ редакцията на *медицинския свѣтъ in corpore.*

Ето съ каква надѣжда е почнѫла да излиза „*Медицинската Сбирка.*“

„Новия политически животъ извика въ България и нови нужди, нови грижи, нови дѣятелности, такива за каквито България до освобождението е могалъ само да бълнува, защото не еималъ средства да дѣйствува, всичко се е заглушавало. Между новитѣ грижи и дѣятелности не послѣдне мѣсто занимава санитарната или по-широко, медицинската дѣятелность. Ако до освобождението имаше въ България 3—4 просвѣтени лѣ-

кари, които се показвале на Българския горизонтъ като комети, слѣдъ освобождението, ний видимъ нѣколко десетина такива, кои би направили честь на всѣки народъ. Правителството еще отъ самото си зараждание обърна внимание на тоя важенъ клонъ въ Държавний животъ — народното здравие, и дѣятелностьта на лѣкаритѣ не окъснѣ да искара плодотворни резултати. Но както въ политиката, така и въ грижата за народното здравие една голѣма часть отъ теготата трѣбва да лѣжи върху плещитѣ на самия народъ. Общата самогрижа заедно съ дѣятелностьта на специалиста могатъ направи това, което ни едни, ни други отдѣлно могатъ постигна. Сжщо мѣроприятията на правителството неби достигнали желанната цѣль — общото здравие — ако не е подпомогнато отъ самото общество, сжщо и отъ самитѣ специалисти лѣкари.

„Но обществото само по себе си оставя индиферентно акó не го тласка нуждата или нѣма побуждения отъ самитѣ специалисти, то ще освѣти нуждата само въ нещастия, само тогава, когато въ обикновенно време неще ни да знай за санитарни въпроси и за съществуването на такива специалисти. Слѣдователно отъ дирнитѣ се изисква да даватъ инициатива въ санитарнитѣ въпроси на свойтѣ съграждане, а такава инициатива може да бжде плодотворна тогава, когато е не само съгласна съ науката и общитѣ ползи, но е исказана въ всеуслишание и съ слова достжпни за пó-голѣмата часть отъ публиката. За такава плодотворна дѣятелность лѣкаритѣ трѣбва да иматъ извѣстни органи, между които е и печатното слово. Съ излѣзването на свѣтъ тоя първи Български медицински вѣстникъ, ний се надѣваме да послужимъ както на лѣкаритѣ, така и на народа, като приканваме първитѣ, безъ разлика на школа и политически убеждения, да внесжтъ своята лепта за полза на Българската медицина. Страницитѣ на вѣстника сж отворени за всѣкое добросъвѣстно наблюдение по санитарната часть, както и за всѣки оригинални и преводни статии.

„Трудътъ и множеството правятъ силата“ (гледай брой 1, година 1, стр. 3 и 4).

---

149. Народенъ учитель, *чисто-научно ежемѣсечно списание*. — Почнжло е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Руссе, единъ пжтъ въ мѣсецътъ, излизалъ е четири годишнини, подъ редакцията на *Др. К. Валтеръ*.

Драгутинъ Карлъ Валтеръ е роденъ на 1842 година въ рватско. Срѣдно образование получилъ въ Загребъ (1857 год.), исше въ Ново-Мѣсто, близо при Виена (1862 година). Той илъ доста врѣме дописникъ на нѣколко второстепенни Авийски вѣстници и журнали. Участвувалъ е, като волентиръ, сърбско-турската война, а слѣдъ свършването ѝ заминѫлъ Бѣлградъ съ нѣколцини хървати, чехи, черногорци и бъли за къмъ Турну-Северинъ. Тамошния български комитетъ му ѣрилъ събранитѣ тамъ доброволци да ги заведе въ гр. Плоещъ, то и направилъ. Туй било първия доброволчески транспортъ, то пристигнѫлъ въ Плоещъ за българската легия, въ който е ло нѣколцина отъ по-главнитѣ български дѣйци. Господинъ ттеръ се намира въ България отъ 1877 год. и е участвувалъ, то се научаваме, и въ македонското въстание прѣзъ 1878 г. ь 1883 г. той редактира списанието „*Народенъ Учитель*“ и е ѣвелъ на български нѣколко нѣмски книги, като: 1) *Борбата балгаритѣ за съединението си* отъ А. Фонъ Хуна; 2) *Изъ бълскитѣ бурни врѣмена* отъ А. Фонъ Хуна и 3) *Мара,* ѣава българка или Софийскитѣ потайности отъ американския анистъ Ретклифа.

Ето программата на „*Народенъ Учителъ*“:

„Съ тоя си брой, ний предаваме въ ржцетѣ на нашитѣ атели едно, въ пълна смисълъ на думата, *чисто научно* исание, за издаването на което ся получи позволение още 22 Октомврия истекшата 1882 година, подъ № 8025*). й тукъ нещемъ ся простира да препоржчваме своето списание нѣка то само ся препоржча; нещемъ говори за ползата, ито то мѣри да принесе на народа — това ще оставимъ да заключи самия читатель и разгласи безпристрастната кри-а на свѣстнитѣ ни вѣстникари; а колкото за цѣлта отъ ито не ще отстжпи никога, ний ще оставимъ да говори сага му программа:

„I) *народна економия* и домакинство: като: Търговия, кодѣлие, Земледѣлие, Скотоводство, Винарство, Бубарство, барство и пр.

*) При което и самъ Господинъ Министръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, по единъ горѣщъ начинъ пожела добъръ успѣхъ.

„II) *природознание* (тоя отдѣлъ ще ся занимава съ по-полѣзнитѣ откѫсаци отъ всѣкакви природни науки).

„III) *литература:* кото: Повѣсти, Народни пѣсни, Стихотворения и пр.

„IV) *Всѣкакво:* отъ новинитѣ по научната часть.

„Освѣнъ това, ний открихме и единъ пѣти отдѣлъ подъ заглавие: „отговоръ на питания", гдѣто ще отговаряме на на-шитѣ спомоществуватели на всѣкакви научни питания. Само че тѣ трѣбва да бѫдѫтъ ясно изложени и не вънъ отъ граници-тѣ на нашата программа" (гледай брой 1, год. 1, стр. 1).

---

150. Свирка, *листъ за подсвирквание и подгавряне.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ София, два пѫти въ седмицата, излизалъ до 56 брой на год. II, подъ редакцията на *Д. Петковъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Петковъ* се намира при в. *„Свобода"* (гледай 1886 година).

„. . . . . рѣшихми:

„1) да се отдѣлимъ и отъ *„Съзнанье"* и отъ *„Свѣтлина".*

„2) да основемъ едно малко *независимо отъ никого* листче, което да се нарѣче *Свирка* и да подсвирка на всичкитѣ безъ разлика, които не вървятъ по правия пѫть, не исповѣдватъ либерално — гуманни идеи и се лутатъ още изъ мракътъ, и на тѣзъ, които безъ да се сѣщатъ, улѣсняватъ пѫтътъ на чуждото вмешателство въ вътрѣшнитѣ ни расправии. Особенно удоволствие ще намирами да подсвирками на силнитѣ и стоящитѣ на власть, — които отъ властолюбие забравятъ интереситѣ на населението и търгватъ изъ търнитѣ" (гледай брой 1).

---

151. Свобода, *вѣстникъ политически и книжовенъ* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Августъ въ Видинъ, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 32 броя, подъ редакцията на *Д. Мишевъ.*

Димитръ Мишевъ е родомъ отъ Видинъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ Габровската

гимназия, гдѣто още въ турско врѣме е свършилъ VI классъ. Въ началото на освобождението ни, той е занималъ разни съдебни и административни длъжности до 1880 година, отъ когато се е посвѣтилъ на учителското звание и днесъ е прѣподаватель по български езикъ при Сливенската държавна реална гимназия. Билъ е прѣдставитель въ IV Обикновенно Народно Събрание. Д. Мишевъ е прѣвелъ *Историята на Французский Селянинъ* отъ Шатобрияна, Видинъ 1883 год., приготвилъ е (заедно съ С. Костовъ) *Христоматия* и др. учебници.

Главната цѣль на в. „*Свобода*“ е била: „борба срѣщу пълномощията и възстановлението на Търновската Конституция.“ Азъ неможахъ да видѣ първия брой на тоя вѣстникъ. Цитатътъ е взетъ изъ едно частно писмо на единъ ми приятель отъ Видинъ.

---

152 Съзнанье, *либераленъ органъ*. — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Май, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 54 броя, подъ редакцията на *В. Радославовъ*.

Д-ръ (на правото) **Василий Хр. Радославовъ** е роденъ на 1854 година въ Ловечъ. Училъ се първоначално въ Ловечъ и Габрово, гдѣто е и учителствувалъ, а именно въ първия градъ три години, а въ втория — една година. На 1875 год. свършилъ реално училище въ Чехия съ поддържката на Ловчанский гражданинъ Дим. Г. Дойчиновъ. На свой разноски слѣдвалъ двѣ години въ юридический факултетъ на Виенский университетъ, а сетнѣ като държавенъ стипендиятъ продължилъ и свършилъ правнитѣ науки въ Хайделбергъ на 1882 година. Прѣзъ 1877 и 1878 година билъ членъ-секретарь въ първий Ловчанский градски съвѣтъ. На 1883 година билъ назначенъ за началникъ на отдѣлението въ Министерството на Правосѫдието, отъ гдѣто въ сѫщата година билъ прѣмѣстенъ за членъ на Софийский Апелативенъ Сѫдъ, която длъжность испълнявалъ до Февруарий 1884 година. Билъ е членъ въ Софийското градско общинско управление прѣзъ 1884 г. и прѣдсѣдатель въ II и IV Народно Събрание, както и въ III Велико Народно Събрание; Министръ на Правосѫдието въ Кабинета

на П. Каравеловъ отъ Юний 1884 до Юлий 1886 година; Прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ и Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла въ врѣме на Регенството, а именно: отъ 17 Августъ 1886 до свършъка на Юлий 1887 година. Понастоящемъ Радославовъ се занимава съ адвокатство въ Столицата. Той е писалъ статии оригинални и прѣводи и разни стихотворения въ „*Училище*“, „*Българинъ*“, „*Славянинъ*“, „*Читалище*“, Цариградското „*Право*“ и пр. Прѣзъ 1879 г. билъ съредакторъ на български отдѣлъ на „*Славянский Алманахъ*“ въ Виена, гдѣто въ I и II книга е печатилъ 20 разни стихотворения. Прѣзъ 1891 год. издалъ *Нова Китка* и *Пѣсни и стихотворения*, София — отъ Люляковъ; съ тоя псевдонимъ — е печатилъ критика въ в. „*Славянинъ*“ на български зоологии и нѣкои стихотворения (подл. у „*Народни Права*“ *Кутловица и пр.)*

„Има лица, които се само оплакватъ отъ новий законъ за печата, и които даже публично заявиха, че при сегашната ситуация на работитѣ у насъ, по-ползователно ужъ било да се мълчи, понеже неможело да се пише това, което би трѣбало и понеже пассивностьта въ това отношение констатирала общото незадоволство. Неиска голѣма философия да разберемъ, че подобно поведение не принася никаква облага, било общо за отечетството, било частно за партията. Намъ е слѣдователно твърдѣ чудно какъ могатъ да иматъ подобно убѣждение нѣкои отъ нашитѣ уважаеми приятели, толкозъ повече като перспективата на сегашното положение на работитѣ въ Княжеството е прѣдъ очитѣ ни, перспектива, която ни твърдѣ ясно показва, че пассивностьта ни не е освѣнъ *пропасть*. Като имаме прѣдъ видъ това, ний не можемъ да се откажемъ отъ добрия интересъ на нашата млада страна тъй като това било би и грѣшно и неопростимо за насъ, и ето защо се рѣшаваме — при какъвто и да билъ законъ за печата — да почнемъ в. „*Съзнанье*“, чрѣзъ когото да исказваме истинский пжть къмъ доброто, като се мжчемъ да бѫдемъ отзивъ, въ законната граница, на населението въобще, и частно на либералната партия. Освѣнъ това наша длъжность е да кажемъ, че за почванъето на наший органъ, ний сме поканени отъ мнозина единомисленници както тука отъ столицата, тъй сѫщо и изъ другитѣ градове на отечеството ни, а това ни дава пълна надѣжда, че вѣстника ни ще намѣри

благопріятенъ приемъ, единственното срѣдство за дългото му съществувание. Дано не бѫдемъ излъгани“ (гл. брой I, стр. I).

153. **Учебенъ Вѣстникъ.** — Това списание е почнѫло да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 19 книжки, подъ редакцията на *С. Вацовъ*.

Спасъ Вацовъ е роденъ въ гр. Пиротъ, на 1856 година. Първоначалното си образование получилъ въ родния си градъ: трикласно училище свършилъ въ София; гимназически курсъ завършилъ въ Загребъ (Хърватско) и на края на Юний 1879 г. абсолвиралъ физико-математическия факултетъ на Загребския университетъ. Отъ началото на Августъ 1879 година и до сега непрѣкъснѫто се намира на държавна служба по вѣдомството на Министерството на Народното Просвѣщение и то: отъ Августъ 1879 година до Ноември 1880 година билъ директоръ на Ломската гимназия; отъ Ноември 1880 година до Септември 1884 година билъ началникъ на отдѣлението въ казаното Министерство, а отъ тогава и до сега учителствува въ Софийската гимназия. Въ „*Учебенъ Вѣстникъ*“ между другото е обнародвалъ тия статии: „Устройството и учебната основа на атенеитѣ и държавнитѣ срѣдни учебни заведения въ Белгия“, „Нѣколко думи за важностьта на физическото въспитание и особенно за училищната гимнастика“, „Критика върху първоначалната геометрия отъ Д-ра Мочника, прѣводъ отъ Г. Д. Караджова“, „Врѣда отъ прѣтоварването ученицитѣ съ много учение“, „Упѫтване за прѣподаване математика въ трикласснитѣ училища и реалнитѣ гимназии.“ — Подъ инициалитѣ „С. В.“ или „С-съ“ обнародвалъ разни статии и научни бѣлѣжки въ „*Периодическото Списание на Българ. Книж. Дружество*“, въ „*Българската Иллюстрация*“, въ „*Зора*“, „*Наука*“, „*Библиотека Св. Климентъ*“, „*Домакинъ*“, „*Денница*“, и пр. Заедно съ покойния Христо Бѣлчевъ (убитъ на на 15 Мартъ 1891 година, като Министръ на Финанситѣ) прѣвелъ написаната отъ С. Миларова на хърватски языкъ книга: *Споменъ отъ Цариградскитѣ тъмници*, напечатана въ София на 1881 година. Освѣнъ туй, Вацовъ е прѣвелъ нѣколко новели и повѣсти (събрани въ книгата *Картини отъ*

живота, 1884 г.), *Докторъ Оксъ*, отъ Жюлъ Верна, София 1889 година, и съставилъ книгитѣ: *Упѫтване за метеорологически наблюдения*, София 1889 г.; *Физика* за долнитѣ классове на гимназиитѣ и на класнитѣ училища, съ 237 образи въ текста, Пловдивъ, 1891 г.; *Программа* за изучване климата въ България съ особенно внимание върху важнитѣ за земледѣлието периодически явления при животнитѣ и растенията, София, 1891 г.; *Упѫтване* къмъ издадената отъ Министерството на Народното Просвѣщение программа за изучване климата въ България, София, 1891 год. С. Вацовъ е редовенъ членъ на Книжовното Дружество въ София.

„*Учебенъ Вѣстникъ*“ ще излиза по единъ пѫть въ мѣсецъ въ книжки, които ще съдържатъ по 4 и повече печатни листа (коли). Въ него ще се печататъ всичкитѣ нови закони, инструкции, правилници и прѣдписания отъ общъ характеръ по вѣдомството на Министерството на Народното Просвѣщение, както и указитѣ и приказитѣ за назначенията, прѣмѣстванията и отчисленията на лицата, които служатъ по вѣдомството на това Министерство и въобще всичко важно, което ще се прѣдприеме било отъ страна на Министерството, било отъ неговитѣ подчинени органи за процъвтяването и напрѣдъкътъ на нашитѣ училища. Освѣнъ това, въ вѣстникътъ ще се съобщаватъ и обсѫждатъ разни питания за науката и училищата съ цѣль да се пробужда къмъ това общъ интересъ между ония, на които лѣжи на сърдце народното образование.

„Да може „Учебенъ Вѣстникъ“ да стане истинско срѣдище на всичко, което ще се върши на попрището на народното ни образование, приканватъ се лицата, които иматъ опитность въ учебното дѣло и работятъ за развитието на народната ни книжнина, да обърнѫтъ на това прѣдприятие не само своето внимание, но и да жертвуватъ по една часть отъ врѣмето и трудътъ си за всестранното усъвършенствуване на вѣстникътъ и за обогатяване сѫдържанието му въ кръгътъ на неговата программа“ (гл. брой 1, година I, стр. I).

154. Училищенъ Дневникъ, *мѣсечно педагогическо списание на Дирекция-та на Народно-то Просвѣщение*. — Поч-

кло е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Ноември, единъ ктъ въ мѣсецътъ, излѣзли съ 12 книжки, подъ редакцията ѣ *Иоакимъ Груевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Груевъ* се намиратъ при *Тѣтострун*" (гледай 1869 година).

Ето программата на „*Училищенъ Дневникъ*" какво е Ѣрила да дава:

„Отдавна ся усѣщаше у насъ потрѣба-та отъ педагогы-ѣскы списания, нагодены да разглеждатъ и расправятъ въ-ѣросы, кои-то досягатъ народно-то образование въ всичкы-тѣ у стьпени, и да раздаватъ педагогическы познания по учи-лско-то тѣло.

„За да удовлетвори колко-годѣ тая потрѣба Дирекция-та ѣ Народното Просвѣщение помысли за своя длъжность да ѣеди издание-то на настоящый „*Училищенъ Дневникъ*."

„Дирекция-та желае да ся направи отъ него единъ сборникъ ъ полезны познания и наставления, каквы-то трѣбватъ за вѣрна ѣолука въ трудна-та нъ благородна работа на въспитание-то обучение-то, и по него да ся разноси у насъ опытность-та ѣ другы, кои-то по чужды страны съ работили на поле-то на ѣродно-то просвѣщение та да ся спомогне, меже-бы, на мно-ѣна учители и учителкы въ умѣние-то да съединявать тео-ѣя-та съ практика-та и да прѣподавать на другы що-то тѣ ѣми знаѣтъ.

„Споредъ това программа-та на „*Училищный Дневникъ*" Ѣри да дава:

„I. Членове върху въспитание-то, образование-то и учи-ѣищно-то устройство;

„II. Общеполезны научны расправы но разны-тѣ клонове ѣ знание-то:

„III. Изводы изъ доклады и свѣдѣния по училищны ра-ѣоты у насъ и по чужды дрѣжавы;

„IV. Практическый отдѣлъ, дѣто ще ся смѣщатъ съвѣти ѣ окучение, примѣрни уроци, задавкы и упражнения по учи-ѣищна-та программа;

„V. Служебны распоредбы по Народно-то Просвѣщение въ Ѣсточна Румелия;

„VI. Библиография.

„Редакция-та ще ся труди, колко-то ѝ ся може, да испълни тая программа; въ желание-то си да бѫде полезна на учители-тѣ тя ще заима и прѣдава отъ знамениты педагоги колко-то мнѣния и познания заслужватъ да бѫдатъ познаты и опытаны у насъ, и не ще ся посвѣни да прибира въ дневника, было на цѣло, било въ изводы, що-то намѣри добро и интересно по чужды педагогыческы списания.

„Нъ за да сполучи напълно въ трудно-то си прѣдприятие редакция-та има потрѣба отъ помощьта на всичкы оныя, на кои-то е на срьдце напрѣдъкъ-тъ на народно-то образование; за това и прави възвание и покана до всичкы учены нашенци и до само-то учителско тѣло, и ся надѣе да намѣри у тѣхъ съчувствие, съдѣйствие и подкрѣпение“ (гледай книжка I).

---

155. Южна България, *вѣстникъ за политика и литература*. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Пловдивъ, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 220 броя, подъ редакцията на *Георги Беневъ*.

Георги Беневъ е роденъ въ Стара-Загора на 1843 год. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, гдѣто свършилъ IV классъ, а въ 1864 год. отишълъ въ Бѣлградъ и свършилъ курсътъ на тамошната семинария. Подиръ това продължилъ образованието си въ Прага и Виена, гдѣто слѣдвалъ историко-филологическитѣ науки на университета. Завърнѫлъ се въ Стара-Загора на 1873 год. и учителствувалъ до мѣсецъ Септемврий 1875 год., въ което врѣме билъ арестуванъ отъ турското правителство по причина, че взималъ участие въ приготовлението на Старо-Загорското въстание, а освободенъ едва прѣзъ пролѣтьта на 1876 год., като му било забранено да учителствува. Слѣдъ туй ходилъ въ Цариградъ да занесе протестъ на нѣкои отъ Европейскитѣ посланници отъ страна на съгражданитѣ си срѣщу конституцията на Митхадъ Паша. Въ врѣме на учителствуването си той билъ прѣдсѣдатель на читалището въ Стара-Загора, което по онова врѣме достигнѫло въ най-цвѣтуще положение: държали се всѣка недѣля скаски съ патриотически духъ и се събирали 4—500 души слушатели. Когато пристигнѫли русскитѣ войски на 1877 год. въ Стара-Загора,

збранъ билъ за членъ на Окр. Администр. Съвѣтъ, а подиръ азорѣнието на градътъ, постжпилъ за прѣводчикъ при Генеала Раухъ, началникъ на I гвардейска пѣхотна дивизия, приружавалъ освободителнитѣ войски прѣзъ цѣлия походъ на войата и се раздѣлилъ съ тѣхъ въ Санъ-Стефано въ края на евруарий 1878 година. Подиръ това приелъ служба при Пловдийский Губернаторъ, а сжщеврѣменно билъ избранъ и за ленъ на Губерн. Аппел. Сждъ, гдѣто останжлъ до Ноември кщата година. Отъ тукъ билъ назначенъ за Окр. Началникъ ь Т.-Пазарджикъ. При дохажданието на княза Богориди за сточно-Румелийски Главенъ Управитель, Беневъ билъ повиканъ ь префектъ на Т.-Пазарджикский окржгъ. Въ Октомврий 1879 г. овиканъ за главенъ контрольоръ на финанситѣ въ бившата сточна Румелия, а слѣдъ отстранението на г. Шмита отъ иректорството на Финанситѣ, Беневъ испълняваль нѣколко ѣсеци длъжностьта Директоръ. Въ края на 1882 год. билъ азначенъ за съвѣтникъ на Върховний Сждъ, а прѣзъ Май 885 год., излѣзнжлъ въ оставка. Като се извърши съединението, билъ членъ на Врѣменното Правителство въ Пловдивъ, гѣдъ унищожението на което се оттеглилъ и $1^1/_2$ година прѣинжлъ въ частенъ животъ. Въ началото на 1887 год. приелъ гужбата Училищенъ Инспекторъ на Старо-Загорский окржгъ. жщата година прѣзъ Ноември билъ назначенъ за контролеръ а Българската Народна Банка въ Пловдивъ, а прѣзъ Май 1891 г. – помощникъ на Главния Секретаръ въ Финансовото Министерство до 15/III 92 г.. Въ всичкото врѣме доклѣ траяла Румелия, илъ народенъ прѣдставитель въ Областното Събрание и 4 гоини наредъ членъ на Постоянний Коммитетъ; билъ сжщо Наоденъ Прѣдставитель и въ Великото Народно Събрание въ ърново, което избра Н. Ц. В. Фердинандъ I. Георги Беневъ

писвалъ статии и дописки въ „*Лѣтоструй*“ (гледай 1869 гоина), „*Читалище*“ (гледай 1870 година), Каравеловата „*Свобода*“ гледай 1869 год.) „*Право*“ (гледай 1869 год.) „*Источно Врѣме*“ гледай 1874 год.), Пловдив. „*Независимость*“ (гледай 1881 год.) На 1878 година заедно съ Г. Д. Начовичъ, Ив. Ев. Гешовъ, -ръ К. Стоиловъ и пр. е взелъ участие въ основанието на . „*Марица*“ (гледай 1878 год.) и е сътрудничилъ въ сжщия истъ около 6 мѣсеци. До когато е живѣялъ въ Пловдивъ, той е илъ единъ отъ редакторитѣ на в. „*Пловдивъ*“ (гледай 1886 год.) '. Беневъ е прѣвелъ отъ чески *Българското Княжество* отъ

Иречека, Пловдивъ, 1878 год. и *Два мѣсеца въ Габрово,* прѣводъ отъ русски, Пловдивъ, 1878 година.

„Отъ много време ся е чувствувала нуждата за единъ вѣстникъ, който да обсѫжда хладнокръвно въпроситѣ на денътъ като освѣтлява общото мнѣние върху истинското положение на текущитѣ работи изъ отечеството ни.

„Тая наша мисль за щастие ся сподѣля отъ едно почтително число отъ Българскитѣ областни прѣдставители, които ни насърдчиха и съдѣйствуваха за издаването на *Южна България.*

„Ний ще ся косваме до всички въпроси по вѫтрѣшното ни управление, ще си казваме откровенно мнѣние върху тѣхъ ще ся стараемъ да направимъ общитѣ ни работи достѫпни за всякого и ще ся стремимъ да бѫдемъ всякога отзивъ на гласътъ, желанията и стремленията на населението.

„Интереситѣ на всички Българи сѫ за насъ еднакви подъ каквото правление и да сѫ тѣ. Българинътъ за насъ е всѣдѫ Българинъ. Като имаме предъ очи интереситѣ на ощото отечество, твърдо сме рѣшени да ги защищаваме съ самоотвержение като ся грижимъ за спазването на солидарностьта ни като единъ нераздѣленъ народъ“ (гледай брой I, година).

1884 година.

156. **Братство.** Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫть въ седмицата, излѣзалъ е до 9 брой отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Г. А. Кърджиевъ.* Туй е като продължение на „*Братство*“ отъ 1881 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Кърджиевъ* се намиратъ при „*Напредъ.*“ (гледай 1885 година).

„Следъ токо-речи година и половина по неволя мълчане и спотайване, ето ни пакъ предъ очитѣ на нашитѣ драги читатели.

„Намъ ни е драго, че, следъ толковато борби и трудове на нашата интелигенция и на нашитѣ патриоти, най-сетнѣ

бщийтъ идеалъ се постигна — конституцията се възкръсн и
зстанови, и отвори се пакъ и се очисти полето за честната
ублицистика и за свѣстната работа. Като поздравявами борцитѣ,
ихнитѣ сподвижници и едномисленници за победата имъ, ние
явами днесъ, че пакъ подавами ржка за дружна по нататъшна
бота, пакъ имъ обричами на служене слабитѣ си способности
сили, и изново повдигами знамето на искренната, правата
зпристрастната и прогресивната речь.

„Братство", което беше свѣтнало и блещукаше въ много
кчни и тѣжки врѣмена, и което въ борбата съ оная грозна
духа бѣше най сетнѣ огаснало, поднема се днесь, за да бжде
пакъ едно свѣтилце и да мжждее съ своята свѣтлиница въ
гашното много по-охално и по-ясно, но се пакъ деликато
рѣме за младото ни мило и надѣждоносно княжество.

„Ние зафащаме да продължаваме издаването на „*Братство.*" Ние не сме много нови въ българското публицистско
ле и затова лъскаемъ се да вѣрвами, че програмата и по-
ката ни сж познати токо-речи на цѣлата паша интелигенция,
ро и на часть отъ народътъ.

„Ние сме се борили за търновската конституция и за
нституционнитѣ права на народа и на населението въ кня-
еството. Първото е вече спечелено и ние ще залѣгаме тая
чалба да бжде най-строго и най-свято вардена и почитана
тогасъ, до когато самъ народа я направи по-съвършенна и
-благодѣтелна. При това още обричаме се, до колкото силитѣ,
особноститѣ и знанията ни помагатъ, да внушаваме какви по
лѣми улучшения и съвършенства могжтъ се въведе въ нашата
нституция, за да е по благоприятна тя за бждящето наше
щественно развитие и добрувание.

„Ние ще слѣдимъ добрѣ ходътъ на общественнитѣ работи
ъ цѣлата наша татковина и смѣло и откровенно ще правимъ
воитѣ сжждения и критики върху тѣхъ.

„Чуждата политика и движенията на чуждитѣ общества,
ато що тѣ иматъ голѣма поучителность за насъ: и за тѣхъ
ьй сщо ние ще бждемъ единъ извѣститель и критиковачъ при
ашитѣ съотечественници.

„Ние ще се занимаваме и съ науката, и съ книжнината,
съ всичко полѣзно за нашето народно тѣло.

„Повторена още веднажъ, тази ще бѫде и за напредъ нашата программа и този пѫть ще държимъ ние презъ бѫдѫщата си вѣстникарска дѣятелность.

„На печатътъ — на тоя маякъ, на тоя фаръ за общото мнение — ние всѣкога сми гледале като на нѣщо велико и свещенно, и винаги сми казвале и поддържале, че да бѫдешъ публицистъ не е нето лѐсно, нето играчка нѣщо. За това, като се залавями пакъ днесь о това занятие, а пакъ отъ друга страна съзнавами слабитѣ си сили още за испълняването го какъто трѣбва, въ името на напредъкътъ и развитието, ние канимъ и молимъ всѣкого, комуто на сърдце лѣжи общото добро, да ни се затече на помощь, и съ внушенията и съ идеитѣ си, и съ перото си и съ материалната си поддържка, за да подтиквами и нашето общество на напредъ“ (гледай брой 1).

---

157. Венецъ, *списание за наука*. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ Видинъ, единъ пѫть въ мѣсецътъ, продължавало да излиза до 1893 год., но е прѣстанвало нѣколко пѫти, подъ редакцията на *Д. Коцовъ*. Списанието има за мотто слѣдующето.

„Въ знанието се намира благоденствието).“

Димитръ Цанковъ Коцовъ е роденъ въ Плѣвенъ на Ноември 1854 година. Първоначално се е училъ въ родний си градъ, сетнѣ въ Турно-Магурели, а отъ тамъ въ Габровската гимназия, гдѣто свършилъ IV классъ. Като напуснѫлъ училището, учителствувалъ е една година въ Плѣвенъ и тутакси слѣдъ туй заминѫлъ за Загребъ (Харватско), постѫпилъ въ V классъ на реалната тамъ гимназия, гдѣто стоялъ само една година. Отъ тамъ се върнѫлъ въ Видинъ и станѫлъ учитель, но слѣдъ една година заминѫлъ за Букурещъ и е слѣдвалъ science des lettres околъ 6 мѣсеци. Подиръ това се върнѫлъ въ България и билъ назначенъ като прѣводчикъ при Плѣвенския Окр. Началникъ, слѣдъ това при Видинский. На 15 Априлий 1879 год. билъ назначенъ за Инспекторъ на Видинский (и врѣм. управляющъ на Ломский) учебенъ окрѫгъ, гдѣто е стоялъ 7 години; подиръ прѣмѣстенъ билъ въ Ломъ, а отъ тамъ въ Руссе като такъвъ, гдѣто е стоялъ до 1891 година, а отъ тогава Поддиректоръ

въ Софийската Народна Библиотека и Музеи до 16 Февруарий 1893 година, когато се е поминалъ. Коцовъ е билъ народенъ прѣдставитель и е билъ заточаванъ отъ русситѣ въ Сибиръ, отъ гдѣто се е избавилъ съ голѣми усилия и въ кратко врѣме. Писалъ е корреспонденции въ „*Работникъ*“ (гледай 1881 год.). „*Славянинъ*“ (гледай 1879 год.), „*Срѣдецъ*“ (гледай 1884 год.) и „*Свѣтлина*“ (глѣдай 1882 година). Коцовъ е прѣвелъ и написалъ: *Смъртьта на Оливие Бекаила*, Романъ отъ Емиль Зола, прѣводъ, София, 1879 година; *Любовьта*, разказъ отъ Делича, прѣводъ, Руссе, 1882 год.; *Смъртьта на невѣстата*, романъ, прѣводъ, Руссе, 1884 год.; *Потопитѣ*, прѣводъ, Руссе, 1883 год; *Сиромашията въ Европа*, прѣводъ, Руссе 1883 г.; *Лекции по педагогията*, четени въ приврѣменнитѣ педагогически курсове прѣзъ 1879, 1880 и 1881 г., Видинъ 1882 година; *Речи*, Видинъ, 1882 година; *Естествовѣдение* за III отдѣление на гражданскитѣ и селски първоначални народни училища, Руссе, 1883 година; (четвъртото издание е издадено прѣзъ 1884 год.); *Описание на Видинский Окржгъ*, Руссе 1884 г.; *Дидактически опжтвания за народнитѣ учители*, Руссе, 1890 година. Билъ е редакторъ на в. „*Българинъ*“ (гледай 1877 година) „*Вѣнецъ*“, „*Възраждание*“ (гледай 1885 година) и „*Мнѣние.*“

Ето какви побуждения сж прѣдизвикали издаването на „Вѣнецъ“:

„Книжовността е мѣрило за якостьта на всѣки единъ народъ.

„Осждени отъ злата сждба на едно петовѣковно позорно робство — ний насмалко що не изгубихме нашата битность.

„Благодарение обаче на лжчите на науката ний въ кратко врѣме проявихме знакъ на сжществувание, сжществувание, казвамъ, което de facto се осжществи съ политическото ни освобождение.

„Сега настжпа най важния моментъ, въ скоро трѣбва да покажемъ якоста си предъ другите образовани народи.

„А съ какво ще докажемъ това? Нѣма сжмнѣние, че съ науката, която е единственната гаранция за сжществуването на кой да би било народъ.

„Прочее като имамъ предъ видъ голѣмата полза, която принасатъ списанията съ научна цѣль въ другитѣ народи, дѣто съ хиляди са издаватъ, азъ рѣшихъ, по край другата си специална

работа, да отдѣла часть отъ свободното си врѣме за уреждането на едно научно списание, подъ название: „*Вѣнецъ*“, като се лаская отъ благата надѣжда, че ще посрѣщна онова радушно морално и материално съчувствие отъ читающата наша публика, съ какво тя винаги е посрѣщала всѣко предприятие, което е имало за цѣль да спомогне на народътъ ни колко-годѣ въ умственно отношение.

„*Вѣнецъ*“ ще са труди по възможности да запознава читателите си съ най популярните нѣща изъ областьта на науката“. (гледай брой 1, година 1).

---

158. **Вѣстниче**, *листъ за народа* (сатирически вѣстникъ). — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ Пловдивъ, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 8 броя, подъ редакцията на *Д. К. Поповъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. К. Поповъ* се намиратъ при в. „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

---

159. **Домакинъ**, *листъ за земледѣлие, индустрия и търговия*. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ София, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 18 броя, подъ редакцията на *М. Георгиевъ* и *С. Ж. Дацовъ*.

М. Георгиевъ е роденъ въ Видинъ на 1852 година. Слѣдъ като свършилъ тамошнитѣ училища, каквито сѫ били по онова врѣме, въ 1869 година отишълъ въ Таборъ и постѫпилъ въ тамошната реална гимназия, а подиръ въ земледѣлческата индустриална академия, която свършилъ прѣзъ Августъ 1874 год. Още сѫщата година се върналъ въ Видинъ и станалъ учитель, гдѣто е стоялъ до 1 Май 1878 година. Отъ послѣдната дата е билъ назначенъ за управитель на Видинската митница, а отъ 1 Юний 1880 година той си далъ оставката отъ тази длъжность и веднага билъ назначенъ за първостепененъ учитель при Ломската гимназия, а прѣзъ Юний билъ прѣведенъ въ Софийската гимназия, като е прѣподавалъ естественнитѣ науки и въ Соф. дѣвическа гимназия, и въ фелдшерското училище. На Февруарий 1884 год. той билъ назначенъ за началникъ

а земледѣлческия и търговски отдѣлъ при Министерството на бщитѣ Сгради, която длъжность запазилъ и въ Министерството а Финанситѣ. Прѣзъ 1888 година, когато се слѣхж въ едно зѣтѣ отдѣления при Финансовото Министерство, той биде азначенъ за началникъ на отдѣлението за държавнитѣ имоти, ритѣ, земледѣлието и търговията, която длъжность испълнява) Февруарий 1893 год., когато биде уволненъ. Отъ Декемврий 881 год. до Юний 1882 год. той испълняваль длъжностьта а директора въ Ломската гимназия. Отъ Августъ 1882 год.) Септемврий сжщата година, испълняваль длъжностьта наалникъ отдѣления при Министерството на Народното Прожѣщение. Прѣзъ 1885 год. той билъ делегиранъ отъ страна а българското правителство да отиде въ Буда-Пеща за изожението. Прѣзъ Августъ 1887 год. билъ натоваренъ да отиде ь Австрия, Германия и Франция за да изучи положението на инарската култура, а сжщо и мѣркитѣ, които се употрѣбляватъ мъ за борбата съ филоксерната зараза. Нѣколко пжти е билъ омандированъ за уреждането на специалнитѣ у насъ училища, огато бѣхж тѣ подъ вѣдомството на Финансовото Министерство. [а 1880 година той билъ приетъ за членъ на фелдшерско-едицинско дружество въ София, вслѣдствие четената отъ него екция: *За ембриологическитѣ органи на рибитѣ*. Прѣзъ 884 година билъ приетъ за редовенъ членъ на българското нижовно дружество, прѣзъ Януарий 1885 година за дописенъ ленъ на Сърбското землѣдѣлческо дружество въ Бѣлградъ, а рѣзъ 1892 година Директоръ на първото Българско землѣѣлческо-промишленно изложение въ Пловдивъ. Написалъ е:) *Учебникъ по ботаниката*, 1881 год. b) *Слънцето и подиненптѣ нему небесни тѣла*. София, 1883 год.; c) *Билкитѣ в народната медицина*, София 1883 год.; d) *Положението а филоксерната зараза въ Видинъ* и мѣркитѣ които се рѣпоржчатъ за ограничението на заразата, 1884 година; e) *Штудии върху землѣдѣлческитѣ и индустриалнитѣ успѣхи*, рѣдставени въ Будапещенското изложение, 1885 год.; f) *Раортъ по командировката му въ Австрия, Германия и Франция*, София, 1888 год.; g) *Свѣдения по икономическото ъстояние на България*, София, 1888 година. Участвувалъ е ъ разни научни статии въ вѣстницитѣ: „*Право*“ (1873 год.), *Читалище*“ (1875 година), „*Ступанъ*“ (1875 и 1876 година) *Учебенъ вѣстникъ*“ (1883 и 1884 година), „*Медицинска*

сбирка“ (1883 година) „*Периодическо Списание*“, „*Денница*“, „*Мисъль*“ и пр.

Савва **Живковъ** Дацовъ е роденъ на 7 Януарий 1857 г. въ Зайчаръ отъ Българи родители, които живѣятъ въ тоя Български градецъ отъ прѣди 1829 г., когато е билъ отцѣпенъ отъ Видинский Санджакъ и даденъ на Сърбия. Училъ се въ първоначалното и реално училище въ родния си градъ и напусналъ туй училище, защото баща му нѣмалъ срѣдства да го поддържа. Но скоро той напусналъ Зайчаръ и постжпилъ въ Неготинската гимназия, като за прѣхраната си послужвалъ въ частни домове, обаче лошия климатъ и оскудностьта въ живота, разстроили здравието му, та билъ принуденъ да се прости и съ тази гимназия. Слѣдъ това Дацовъ станалъ писаръ въ с. Любница, при Зайчаръ, гдѣто, слѣдъ напущанието реалното училище, сжщо билъ такъвъ. Отъ тамъ билъ назначенъ за практикантъ въ Окр. Сждъ въ Неготинъ, а сетнѣ въ Зайчаръ, което напустналъ та приелъ прѣдложената му длъжность: дѣловодитель на Зайчарската община, гдѣто го сварили и войнитѣ отъ 1876 и 1877/78 г., въ които е взелъ доброволно участие. При испразнуванието Видинъ отъ Турцитѣ, въ начатото на 1878 год. Дацовъ дошълъ и се установилъ въ тоя градъ, гдѣто окупационното Русско управление го е назначило Смотритель Губернской Тюрмы. Сетнѣ той билъ назначенъ Помощникъ Губернскаго Казначейства, слѣдъ това Секретаръ въ Митницата въ Видинъ, а послѣ въ Руссе (1880/81 година), отъ тамъ докладчикъ въ Върховната Смѣтна Палата въ София, а сега е чиновникъ въ Българската Народна Банка. Въ всичкитѣ тѣзи служби той е служилъ непрѣкъснжто. Бивалъ е назначаванъ въ коммиссии, съставлявани въ първо врѣме отъ Централното Управление за устройството на митницитѣ и за които е писалъ разни статии изъ мѣстнитѣ вѣстници. По мимо държавната служба въ София, на Дацова е била повѣрена и длъжностьта на помощникъ дѣловодителя въ Книжовното Дружество, което испълнявалъ отъ 1884 до 1888 год. Въ послѣднята Сръбско-Българска война той е билъ назначенъ съ указъ за членъ на продоволственната коммиссия въ Сливница. Той е написалъ и прѣвелъ: 1-во *Байрактаръ Бояна,* разказъ изъ Херцеговското въстание, прѣводъ, Руссе, 1881 година; 2-ро *Зайчаръ и неговото население,* София, 1884 година; 3-то *Черницитѣ и ко-*

пчината или кратко ржководство за сѣяние и отгледвание черници и хранение свилени буби, Срѣдецъ, 1885 г.; 4-о *Кратки бѣлѣжки* и свѣдѣния върху Земското Чешко изложение въ Прага, София, 1891 г.; 5-то *Нѣщо за зимната храна на добитъка*, София, 1892 г., и 6-то *За нашето изложение въ Пловдивъ*, София, 1893 година. Втората отъ изброенитѣ книжки е била първо помѣстена въ „*Периодическо Списание*“ кн. *VIII и IX*. четвъртата — въ „*Държавенъ Вѣстникъ*“, а петата и шестата — въ Календаря на Софийската Окр. Коммиссия отъ 1892 и 1893 год. Прѣзъ 1892 год. Дацовъ бѣше членъ на първия земледѣлческо-промишл. конгресъ и жури въ нашето първо изложение; все прѣзъ туй врѣме ходи, като делегатъ на Българското Правителство, въ Сръбското въ г. Враня занаятчийско изложение.

„Спжнжтъ политически, свързанъ икономически, слисанъ отъ раздоритѣ на своитѣ пó-лични и пó-видни хора, — нашия народъ прѣминава, може би неусетно, презъ най-мжчния пжть, за да достигне и той редътъ къмъ който се стремжтъ другитѣ народи, — за да достигне и той своето възвишение, — за да достигне своето свѣтло бжджще.

„Вѣренъ ли е пжтьтъ, по който е тръгнжлъ народътъ ни?

„Не.

„Ако допуснемъ даже, че ще уцѣлеемъ политически, то пакъ, ако слѣдваме и за напредъ този пжть, нашата бжднина не е нищо друго освѣнъ пропасть, — пропасть икономическа.

„Привидни сж въображенията, които ние имаме за насъ, не сж истински хвалбитѣ, които си приписваме: че българинътъ е трудолюбивъ, че той е пестеливъ, че икономическото распредѣление у насъ е нáй-сгодното за благосъстоянието на страната, че природнитѣ богатства сж у насъ въ състояние да гарантиратъ благосъстоянието на нашия народъ и пр. пр.

„Каква облага отъ своето трудолюбие, когато другъ вади отъ него печалбата: каква полза отъ спестеното и, тъй да речемъ, отъ залъгъ откжснжтото иманье, когато други го прибира, какво благосъстояние на нашия селенинъ отъ неговия недвижимъ имотъ, когато той е за него яловъ и, нàй-послѣ, каква благодатъ отъ природнитѣ богатства, когато не знаемъ да се ползуваме отъ тѣхъ, — когато ги оставяме мъртви за насъ?

„Трудолюбивия българинъ съ мжка искарва отъ една нива 200 оки храна, когато другитѣ знажтъ да искаратъ отъ нея

400 оки. Той ѫ продава съ печалбата по пара на ока̀та, а чужденеца — по грошъ. Българина отглѣдва своето добиче и го продава за 200 до 300 гроша, а чужденеца, съ сѫщитѣ харчове отглѣдано добичето му, го продава за 2000 до 3000 гроша. Българина съ тежъкъ трудъ разработва своето лозе и продава виното си по 20 или 30 пари ока̀та, а чужденеца съ лесното̀ искарва отъ своето лозе вино и го продава по 5 по 10 гроша ока̀та. Българина продава вълната отъ своитѣ овцѣ по 8 гроша ока̀та, а чужденеца ѫ купува, изработва и му ѫ продава назадъ съ по 40—50 гроша ока̀та и повече.

„Покажете сега: гдѣ е тука облага̀та, гдѣ е възмездието на трудъ̀тъ, гдѣ е гаранцията за народното благосъстояние, гдѣ е нашето свѣтло бѫдуще, гдѣ е ползата отъ нашитѣ мѫки, на нашето пестение, на нашата богата отъ природата страна?

„Нашия български селенинъ пакъ се храни съ хлѣбъ и соль, а чуждия съ млѣко, масло и мѣсо; нашия селенинъ пакъ живѣе въ курници, а чужденецъ̀тъ въ спретнѫти и снабдени съ всички сгодности кѫщи; нашия българинъ пакъ ходи скъсанъ и одрипанъ, а чужденецъ̀тъ въ нова премѣна.

„Отъ направенитѣ статистически исчисления, всѣки е могълъ да види, че въ България, прѣзъ годината, влизатъ несравнено по̀-малко количество пари отъ колкото се изнасятъ; а когато нѣкой харчи повече отъ колкото печели, то какво друго може да го ,очаква освѣнъ пропасть, затра и загуба. А кой незнае, че опропастяването на единъ народъ води къмъ икономическо робство, — робство много по̀-грозно, много по̀-тѣжко, много по̀-безнадѣждно отъ политическото; а намъ нестигна ли ни, не дотегна ли ни да робуваме?

„Да ли истинскитѣ народни приятели, да ли искреннитѣ патриоти не трѣбва да отървѫтъ народа и отъ икономическото робство? Да ли съсипителната мрежа отъ *кавги* и раздори, не може да прикрие отъ очитѣ имъ мрачния облакъ, който се свива надъ нашето отечество?

„Богатството е сила“, казва една стара поговорка и, ако тя чини нѣщо за всѣки човѣкъ, толкова по̀-голѣмо знание ще има тя за единъ цѣлъ народъ.

„Какъ се обогатява единъ народъ, какъ става той силенъ? — чрезъ повдигание, подобрение и усъвършенствуване на земледѣлието и скотоводството, на занаятитѣ и търговията. А гри-

та, належаща грижа, за това развитие най-много лѣжи върху
цето правителство частно, а върху всички насъ изобщо.

„Едно отъ безбройнитѣ срѣдства за повдигането на зем-
ѣлието, индустрията и търговията е и науката на населе-
ето за начинътъ, по които тѣ се развиватъ, напредватъ и
вършенствуватъ. И ето защо ний, като лишени отъ всѣкакви
обни поучителни срѣдства, намѣрихме за згодно предприя-
то за издаване на единъ вѣстникъ, който да се занимава
лючително съ поучения за повдигането на горѣспоменатитѣ
изводители на мѣстното богатство.

„Програмата на вѣстникъ „Домакинъ“, къмъ точното и
държание за които ще се силимъ, ще състои въ развива-
то на разни въпроси по: земледѣлието, градинарството, ло-
ството, овощарството; горитѣ, скотоводството изобщо и частно
всѣкакъвъ видъ земледѣлчески и домашни животни, пче-
ство, свинарство, винодѣлие, разни индустриялни произве-
ия, търговията, занаятитѣ, дружества предприемателни, па-
ритѣ, нови издирвания и съобщения върху успѣхътъ на земле-
ието, скотоводството, индустрията и търговията изобщо и др. п.

„За по-лѣсното и по-успѣшното достигване на ожидае-
а отъ в. „Домакинъ“ полза, редакцията ще се постарае да
готвя онѣзи статии, които се намѣняватъ нарочно за поу-
ие на селско-стопанското население, съ единъ языкъ, колкото
ъзможно разборчивъ за онѣзи, които се нуждаятъ отъ тѣх-
о проумѣване.

„Ние напълно съзнаваме важността на голѣмия и тѣжъкъ
аръ, който задигваме днесъ на нашитѣ плещи. Ние ясно
движдаме трънливия и мжчно проходимия пжть, по който
се мжчимъ да прекараме този голѣмъ товаръ; ние съ увѣ-
ность очѣкваме и стръмни долища, както и недостижими
хове, които ще се испречжтъ предъ нашия пжть, но съ
рда вѣра сме рѣшени да истърпимъ всичкитѣ тѣзи незгоди,
тогазъ, до когато и послѣднитѣ сили не ни оставжтъ.

„Това наше рѣшение ние толкова повече заявяваме, като
увѣрени, че всичкитѣ наши приятели земледѣлци, и лю-
ели на земледѣлието, на индустрията и на търговията, прѣу-
ването на които на вѣрно и тѣмъ ще лѣжи на сърдцѣ,
ще ни оставжтъ въ това мжчно, но и съ благородна цѣль
дприето дѣло, да се боримъ сами съ всичкитѣ мжчнотии, но
притекътъ на помощь: едни съ разни научни съобщения и

статии по този предмѣтъ, други съ трудъ за распространение на вѣстникътъ, трети съ внушения и устни тълкувания въ населението за важностьта на подобни вѣстници, така щото, съ общи трудъ почти, да достигнемъ обща облага въ процъвтяването и напредъкътъ на състоянието въ нашето отечество.

„Ние сме напълно увѣрени, че къмъ тъзи наша покана ще притекжтъ на помощь не само земледѣлцитѣ и свършившитѣ земледѣлчески науки, но така сжщо и всичкитѣ г-да окр. Управители и инспектори, градски и селски учители, свѣщенници и кметове.

„До свършването на настоящата година вѣстникъ „Домакинъ“ ще излиза по веднъжъ въ мѣсецъ на 8 страници, а отъ началото на идущата нова година предполагаме да излиза два пжти въ мѣсеца, а може би и по́-често, стига ако той намѣри очаквания успѣхъ въ своето распространение.

„Предплатната цѣна на „Домакинъ“ до 1 Януарий 1885 г. за Княжеството е два (2) лева, а за Тракия, Македония и др. иноземства $2^1/_2$ лева.

„Абонаментитѣ изъ Княжеството, както и всичко друго относяще се до вѣстника, да се испраща до г-на С. Ж. Дацовъ въ София, улица Аксаковска бр. 356, а абонаментитѣ изъ Тракия могжтъ да се испращатъ и чрѣзъ книжарницата на г-на Хр. Г. Дановъ въ Пловдивъ.

„Дано поне на таково едно полезно предприятие не се поглѣднеше съ онова отвратително равнодушие, съ което се посрѣща, за жалость, почти всичко у насъ за сега. Благоприятния отзивъ, който дай Боже да срѣщне нашия вѣстникъ въ сърдцето на нашето население, ще бжде едничката наша награда и приятно задължение за бждящето наше старание; друга награда ние нѣма нито да очакваме, като сме увѣрени, че не е нито възможно да очакваме.

„Въ полза на предприетото отъ насъ дѣло, молимъ достопочитаемитѣ редакции на всичкитѣ наши вѣстници да благоволжтъ и неоткажжтъ да препечататъ въ стълбоветѣ на своя листъ, настоящата наша покана“ (гледай брой 1, година I).

---

160. Домашенъ лѣкаръ, *вѣстникъ за домашни медицински познания.* — Почнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Февруарий въ София, два пжти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 3 броя, подъ редакцията на *Д-ръ Етгърски.*

Докторъ (на медицината и хирургията) Н. Етъроки е ро-
ъ въ Габровскитѣ колиби при рѣката Етъръ. Първоначално
е училъ въ Шуменъ, а подиръ свършилъ медицината въ
курещъ. Въ България му е било разрѣшено медицинска
актика на 30 Априлий 1883 г., а слѣдъ туй, на 15 Юлий
цата година, билъ назначенъ на служба — Ординаторъ въ
рийската I классна болница. Слѣдъ двумѣсечно болѣдуване
ърски се е поминжлъ въ София на 1 Августъ 1884 год.

„Домашния лѣкарь ще съдържа на кратко и популярно:
„1) Анатомията и физиологията на тѣлото ни;
„2) Разяснения външната природа — що ни окржжава — и
ното нормално и паталогическо (болѣсловно) дѣйствие върху
ия ни организмъ (тѣлото ни) или върху неговитѣ части;
„3) Описания разнитѣ тѣлесни болѣсти и тѣхнитѣ лѣче-
, безъ помощьта на врача;
„4) Описания разни растения и искуствени приготовления
домашенъ начинъ, които по сжщността си и по състава
служатъ за лѣчебни употрѣбления;
„5) Описания епидемическитѣ и заразителни болѣсти и
дствата за тѣхното лѣчение;
„6) Описания болѣститѣ на домашния добитъкъ и тѣхното
ения по домашенъ начинъ;
„7) Разяснения върху състава и ползата на разни минерални
орски) води, които се намѣрватъ въ България и по чужбина;
„8) Игиенически понятия за домътъ ни, селата и градоветѣ
за храната и одѣждата ни и за домашния ни животъ, и
„9) Разяснения сънищата, магиитѣ и баянията, въ които
столюдието вѣрва и се мами напраздно.
„Съ една рѣчь, домашния лѣкарь ще се занимава съ всичко
а, що се касае до разяснението домашната медицина и ней-
о употрѣбление между народа, безъ помощьта на лѣкаря.
„Но тъй като за повечето отъ горѣрѣченитѣ описания сж
рѣбни прѣдварителни и постепенни обяснения, то ние ще
държиме у тоя принципъ въ материята на вѣстника си и
гледаме, щото въ него да се свързватъ по единъ постепенно
ебливъ начинъ елементарнитѣ идеи за домашната медицина.“
дай брой 1, стр. 1 и 2).

---

161. Драка, *вѣстникъ за разни нѣща и усмиване* (сатирически вѣстникъ). — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Търново, единъ пжть въ седмицата, излѣзли с 7 броя, подъ редакцията на *Шарапчиевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Шарапчиевъ* се намират при „*Велико Народно Събрание*“ (гледай 1886 година).

„Вѣстника „Драка“ ще излиза единъ пжть за сега въ седмицата. Ще садържа разни нѣща, а най-вече ще усмива всичко подло и безобразно. „Драка“ ще поудира сегисъ тогисъ всичко дюнмета и всѣкиго, който би се усмѣлилъ да иска или нарушава съществующитѣ закони“ (гледай брой I).

---

162. Здравие, *общедостжпенъ медицинский и хигиенический вѣстникъ*. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Декемврий въ Варна, два пжти въ мѣсецътъ, излизалъ е до 12 броя отъ третата годишнина, подъ редакцията на *Д-ръ Б. Оксъ*. Слѣдующето е било мотто на „*Здравие*“: „Per noctem ad lucem. Отъ мракъ къмъ свѣтъ!“

Докторъ (на медицината) Борисъ Оксъ е русски подданникъ, националность еврейска; родилъ се въ мѣсецъ Мартъ 1848 г. въ гр. Кишиневъ; училъ се въ Херсонската гимназия, подиръ въ Новоруссийския университетъ, а слѣдъ туй за граница; степень за докторъ на медицината получилъ въ Хайделбергъ; има звание на докторантъ на Императорската военно-медицинска академия. Прѣди да постжпи на българска служба, той е билъ врачемъ-интерномъ въ Одесската болница. На 14 Септемврия 1879 година билъ назначенъ за окржженъ лѣкаръ въ Орхание; въ 1881 г. на сжщата длъжность въ Разградъ; въ 1883 г. прѣведенъ въ Варна. Въ 1881 г. той е прѣдставилъ проектъ за основанието въ България на оспенния институтъ; проекта билъ приетъ и веднага билъ назначенъ за директоръ на това учрѣждение. Въ 1882 Д-ръ Борисъ Оксъ билъ проводенъ отъ Българското Правителство въ Виена и Берлинъ за прѣглеждание на осненнитѣ институти тамъ. Въ 1884 г. той основалъ в. „*Здравие*“ въ Варна. Прѣзъ 1887 год. той билъ

волненъ отъ службата, слѣдъ което напустнѫлъ България и е поселилъ въ Петербургъ, гдѣто и по настоящемъ се занимава съ частна медицинска практика и литературенъ трудъ. Участвувалъ е въ разни врѣмена въ русскитѣ газети: „Правда“, Новороссійскій Телеграфъ“, „Маякъ“, „Новости“, „Врачъ“ и въ журналитѣ: „Восходъ“, „Другъ женщинъ“ и „Труды врачей Одесской городской больницы“; въ нѣмскитѣ списания: „St.-Petersburger medicinische Wochenschrift“, „Deutsches Archiv für Psychiatrie“, „Archiv für klinische Medicin“ и въ българското списание „Медицинска Сбирка.“ Ето списъкъ на нѣкои отъ неговитѣ съчинения и статии: *I. По Русски:* 1. Воспаленіе оболочекъ головнаго и спиннаго мозга въ Одессѣ. „*Врачъ*“ 1880, № 18; 2. Физіологія сна и сновидѣній. Монографія, въ 8-о, стр. 116, Одесса, 1880 година; 3. Основанія отіатріи. Переводъ съ нѣмецкаго. СПБ. 1880 година; 4. Врачи и общество. „Врачъ“, 1880 година, № 14; 5. Наблюденія надъ возвратнымъ тифомъ. „Врачъ“, 1881 година, № № 1 и 3; 6. Къ ученію о міэломахъ. Потоло-анатомическое изслѣдованіе. „Труды Врачей Одесской городской больницы“, 1881 г.; 7. Повальное воспаленіе оболочекъ головнаго и спиннаго мозга въ Россій. „Врачъ“, 1881 г., № № 38 и 39; 8. Повязка при переломъ надколѣнника. „Врачъ“, 1881 г., № 15; 9. Гипнотическіе опыты. О. Мочутковскаго и Б. Окса. „Труды врачей“. Одесса, 1881 г.; 10. Съ поля науки. Общедоступные очерки изъ разныхъ отраслей знанія. СПБ., 1881 г.; 11. Изъ врачебной практики. „Врачъ“, 1882 г., № № 20 и 21; 12. Кураре при водобоязни. „Врачъ“, 1882, № 32; 13. Круглыя глисты въ печени. „Врачъ“, 1883 г., № 24; 14. Изъ врачебной практики. „Врачъ“, 1883 г., № 26; 15 Двууглекислый натръ при ожогахъ. „Врачъ“, 1883 г., № 39; 16. Глицериновая вытяжка оспенной лимфи. „Врачъ“, 1882, № 40; 17. Съѣздъ врачей въ Одессѣ. „Другъ женщинъ“, 1883 г., № 10; 18. 70,700 привитій телячьей лимфой и оспеннымъ расподомъ. „Врачъ“, 1886 год., № № 15 и 16; *II. По Български:* 19. Годишенъ отчетъ за санитарното състояние на Разградский окрѫгъ. „Държавенъ Вѣстникъ“, Априлий 1882 г.; 20. Казуистиката на Разградската болница. „Медицинска Сбирка“, 1883 г., № № 2 и 4; 21. Отчетъ за дѣятелностьта на оспенния институтъ. „Медицинска Сбирка“, 1883, № 2; 22. VII Съборъ на лѣкаритѣ въ Одесса. „Мед. Сбирка“, 1883 г., № 5; 23. Къмъ въпроса за

происхождението на ваксината. „Мед. Сбирка“, 1884 г., № 2; 24. Отчетътъ за оспенния институтъ. „Мед. Сбирка“, 1884 г., № 2; 25. Нови терапевтически срѣдства. „Мед. Сбирка“, 1884 г., №№ 3 и 4; 26. Медицинската часть въ България. „Умъ и Здравие“, 1887 г., №№ 1 и 3; 27. Официални отчети по медицинската часть. ibidem, 1887 г., №№ 5 и 6; 28. Върху храната. Пр. отъ проф. А. Доброславинъ; *III. По нѣмски:* 29. Ueber die Wirkung fieberhafter Krankheiten auf Heilung von Psychosen. „Archiv für Psychiatrie“, Bd. X, H. I, 1878.; 30. Vorfall der Milz. St. Petersb. Med. Woch. 1879, № 45; 31. Verband bei Querbruch der Patella. St.-Pet. med. Woch. 1881. № 38; 32. Zur Prognose und Therapie des Rückfallstyphus. „Deutsches Arch. für klinische Medicin“ 1882.

„Самото заглавие на нашия вѣстникъ показва, че той ще бѫде посвятенъ за драгоценѣйшето благо на човѣка — за неговото здравие. Както отъ една страна не може да има съмнѣние, че за всѣкиго е скѫпо неговото здравие, тъй сѫщо, отъ друга страна, е вѣрно, че свѣдѣния за съхранението му много малко сѫ распространени въ обществото. Въ по-образованната часть на послѣднето се срѣщатъ още откѫслици отъ случайни свѣдѣния за здравохранението, прѣобретени: случайно изъ книжки, разговори и докторски съвѣти; нъ по-голѣмата часть отъ народа живѣе въ тъмнина, като „говедо“, по собственното му изражение. Повърхностни свѣдѣния за съхранение на здравието, които сѫ распръснѫти въ обществото, най-добрѣ се виждатъ отъ отношенията на образованнитѣ хора къмъ трѣбованията на хигиената — наука за поддържание на здравието. — Това отношение е почти рицарско, нъ въ сѫщото врѣме платоническо: трѣбованията на тази наука се слушатъ съ уважение, нъ съ тайна надежда, че тѣ сѫ преувеличени и съ вѫтрѣшно убѣждение въ тѣхната безполезность. Само кога се загърми, кога човѣкъ заболѣе или кога около него падатъ хиляди човѣшки жъртви, тогава — временно и подъ влиянието на страха — се явява у него послушание. Нъ и това послушание не е безпрекъсловно и често се нарушава по най-грубъ начинъ, — съ ползование отъ тайни средства, съ обърщание за помощь къмъ баби — магиосници, билери и т. п.

„Смѣшно е да се обвинява обществото въ такова негово отношение къмъ собственното му здравие, защото това произлиза не отъ нѣщо друго, освѣнъ отъ недостатъцитѣ на потрѣбнитѣ познания. Необходимо е, щото подобни познания да се усвойватъ чрезъ въспитание още въ дѣтинството и школата, щото тѣ да не бѫдатъ повърхностни, нъ да влизатъ въ плътьта и кръвьта на човѣка.

„Ний сме виждали, че образований човѣкъ се ползува поне съ откѫслици отъ знание за съхранение на здравието си и, въ случай нужда, къмъ негова услуга се намира спицеалистъ, попълняющий недостатъка на неговото въспитание и който му помага, въ всѣки отдѣленъ случай, да се избави отъ бѣдата. Нъ какво трѣба да прави народа, който незнае, кое е вредно и полезно, какъ трѣба да живѣе за да съхрани здравието си, какво може да ѣде и пие и що не, какъ да устрои своята кѫща и, най-послѣ, какъ да си помогне, ако заболѣе? Може — ли да се намѣри въ село баремъ единъ човѣкъ, който знае това, който може да направи това и помогне комуто трѣба?

„Ето на този народъ е нуженъ съвѣтникъ, който, съ достѫпенъ за него язикъ да му обяснява, какъ трѣба да живѣе и дѣйствува, щото да бѫде здравъ и какъ да си помогне, когато е боленъ. И не само това! Колко въ нищо невинни хора гинѫтъ, само вслѣдствие вината на цѣлото общество, което неприема никакви мѣрки за упазването на общественното здравие! Колко жьртви падатъ, — не биволи, не крави, не кози или овци, — но чисто жьртви човѣшки по вината на нѣкое си общинско управление, което не обърща никакво внимание на заразената, отъ испарения на помийни ями и заходи, вода, която пие населението. Народа трѣба да знае, кое за него е вредно и отъ кого зависи избавлението му отъ вреда. Въ свободна България народа, чрезъ представителитѣ си, издава закони за своето благоденствие; той оцѣнява здравословнитѣ мѣрки, които му се предлагатъ за приемание. Съ други думи, трѣба да се късваме до всички страни на общественния животъ, защото въ сѫщность всички мѣрки не се клонятъ къмъ нищо друго, освѣнъ къмъ най-добро благосъстояние на обществото, на което най-скѫпо отъ сичко на свѣта е собственното му здравие.

„Нъ очертаната задача е колосална трудна. Не малко учени е имало, които сѫ се указали съвсѣмъ неспособни, ко-

гато имъ се случвало да говорятъ се неприготвени слушатели за предмети на здравохранението. Слушателитѣ не само, че не разбиратъ учения популяризаторъ, въ той мисли, че не може всичко да имъ обясни, защото всѣко криворазбрано често е повредно, отъ колкото незнание. Трѣба човѣкъ да привикне къмъ слушателя, къмъ склада на неговия умъ и развитие, а главно е да не дава само общи наставления, нъ да се късва къмъ живото, ежедневнитѣ нужди и болки.

„Като не скриваме отъ себе си неизмеримата трудность на кратко-упоменжтата программа, въ нейното испълнение ний се надѣваме не на собственнитѣ си слаби сили, нъ на енергическата помощь на нашитѣ приятели и извѣстни дѣятели, които ни обѣщаватъ своето постоянно сътрудничество.

„Намъ ни казватъ, че подобно издание е трудно испълнимо и неможе да сжществува въ нашето Княжество; че тукъ не е още развита любовьта къмъ четение; че изданието не ще намѣри материална поддържка и че тукъ не сж навикнжли да плащатъ пари за вѣстници; че политическитѣ газети постоянно се оплакватъ отъ своитѣ подписчици, че не желаятъ да плащатъ и т. п.

„Нъ ний мислимъ, че труда преодолява затрудненията и ще завойва снисходителностьта на критиката; ний сме убѣдени, че любовьта къмъ четение въ нашето общество е развита и вѣрваме, че тя ще се укрѣпи, ако му даватъ здрава умственна храна. Ний вѣрваме тъй сжщо и въ материалната поддържка отъ страна на обществото и много отъ него ний и не искаме. Нашето издание нѣма и не ще да има коммерчески основания: намъ ни трѣба само обезбечение за издържкитѣ на изданието и малко възнаграждение за трудътъ. Нашето стремление е да проникнемъ въ народа, нашия идеалъ се състои въ това, щото въ всѣко село да се намира нашия вѣстникъ, въ който читателя виждалъ би свой искренъ и правдивъ другъ.

„Нъ „по чергата простирай и краката си“ казва пословицата. Читателитѣ виждатъ предъ себе си пьрвий брой на „Здравие“; въ такъвъ видъ вѣстника ще излиза два пжти въ мѣсецъ, до като неокрѣпне. Ако окрѣпне, ще излиза по-често, по-голѣмъ и съ по-богато съдържание.

„Здравие“ ще се състои изъ слѣдующитѣ отдѣли:

„I. *Обща и частна хигиена.* Въ този отдѣлъ влизатъ статии за упазването на здравието: жилищата съ вжтрѣшния

имъ животъ, селата и градоветѣ; училищата, затворитѣ, болницитѣ и други обществени учрждения; храната, въздуха, земята, водата и други питиета.

„II. *Болѣсти:* понятия за болѣститѣ и способи за предпазването отъ тѣхъ; домашното лѣкувание; глѣданието на болни; спасение на живота, кога е въ опасность.

„III. *Общественъ животъ:* новини изъ общественния животъ; мѣстна хроника; критика за мѣркитѣ, които се отнасятъ къмъ общественното здравие.

„IV. *Лѣкарска кореспонденция:* отговори на запитванията отъ страна на подписчицитѣ.

„V. *Библиография и обявления.*“ (гледай пробния брой отъ 1 Декемврий 1884 година.)

---

163. Знание, *списание за наука и литература.* — Почнало е да излиза прѣзъ мѣсецъ Априлий въ Стара-Загора, два пати въ мѣсецътъ, излѣзли сж 9 броя, подъ редакцията на *Козаровъ, Д-ръ Стояновичъ и Хр. Ваклидовъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Хр. Ваклидовъ* се намиратъ при „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година).

Александръ Козаровъ е роденъ въ Сливенъ на 1857 год. Първоначалното си и четвъртокласно образование е получилъ въ родното си мѣсто. Прѣзъ 1872 год. е заминалъ за Австрия, гдѣто свършилъ срѣдното си и висше образование (първото въ Кенигрецъ и Шрутновъ, а второто — въ Виенский университетъ — по естественнитѣ науки) на 1878 година. Слѣдъ освобождението е билъ назначенъ прѣзъ 1878 година, отъ 1 Септемврий, за Директоръ на новооткритата Сливенска Държавна Реална Гимназия, а сжщеврѣменно и за управитель на пансиона, при сжщото училище. Прѣзъ 1880 г. е билъ поканенъ и назначенъ за Директоръ на Старо-Загорскитѣ классни и основни общински училища. Отъ началото на учебната 1882/83 е билъ назначенъ за прѣподаватель на Областната Дѣвическа Гимназия въ Стара-Загора, която длъжность е испълнявалъ 5 години — до края на учебната 1886/87 година. Въ началото на 1887/88 учебна година е билъ назначенъ за Директоръ на Варненската Държавна Реална Гимназия, която длъжность е занимавалъ 2 години.

Отъ началото на учебната 1889/90 год. до 15 Мартъ е занимавалъ длъжностьта прѣподавателъ на Софийската Държавна Классическа Гимназия. Отъ 15 Мартъ 1890 до 15 Май 1892 г. занимавалъ е длъжностьта Старо-Загорски Училищенъ Инспекторъ; отъ 15 Май сѫщата година до 31 Септемврий е занимавалъ сѫщата длъжность на Пловдивский учебенъ окржгъ, а отъ 1 Октомврий 1892 година и до днесъ е Инспекторъ на Чирпанский Учебенъ Окржгъ. Освѣнъ това, прѣди съединението, билъ е три години членъ на Старо-Загорский Окр. Съвѣтъ, избранъ за такъвъ отъ Ново-Загорската Околия. Прѣзъ ваканцинтѣ на 1883 година е билъ назначенъ за ржководитель на педагогическитѣ курсове въ Стара-Загора, а прѣзъ ваканцинтѣ на 1884 година — за членъ на учителский съборъ въ Пловдивъ, който е билъ свиканъ, за прѣглеждание и прѣработвание на правилницитѣ и программитѣ на всички училища, отъ Дирекцията на Просвѣщението. Прѣзъ 15 годишната си непрѣкѫсната дѣятелность по народното просвѣщение, той е вземалъ участие въ много отъ научнитѣ ни и политически списания и вѣстници и е издалъ нѣкои и други книги: така, напримѣръ; прѣзъ 1887 год. е писалъ въ в. „*Балканъ*“ (гледай 1883 год.); прѣзъ 1887 и 1888 въ Варненската „*Своб. България*“ (гледай 1881 година). Писалъ е статии въ Цариградското „*Читалище*“ (гледай 187 . год.), „*Българско Знаме*“ (гледай 188 . година) „*Южна България*“ (гледай 1883 год.), „*Свобода*“ (гледай 1886 год.) и други. Писалъ е статии и въ „*Алманахътъ*“ на Старо-Загорската Окржжна Коммиссия. Издалъ е брошурката *Назначението на майката,* Сливенъ, 1879 год.; *Отчетъ за състоянието на Сливенската Държавна Реална Гимназия* за прѣзъ 1878/79 год.; *Пестовностьта,* нѣколко статии прѣведени отъ С. Смайлса, подъ название: народна библиотека, книжка първа; *Домакинство*, часть първа, прѣзъ 1885 година. Ималъ е готови и разни прѣводи и съчинения по природнитѣ науки, но още неотпечатани.

Докторъ (на медицината) **Тодоръ Ив. Стояновичъ** е роденъ въ Стара-Загора на 1844 година, гдѣто най-напрѣдъ училъ въ градското шестоклассно училище. Подиръ на възрасть 18 годишенъ отишълъ въ Франция, въ гр. Парижъ, за да учи медицината. Слѣдъ една година и половина, и по икономически

съображения, понеже баща му умрѣлъ и не му оставилъ голѣми срѣдства за да продължава въ Парижъ наукитѣ си, заминѫлъ за Монпелие, въ факултета на който градъ продложилъ и свършилъ медицинското си образование. Въ 1869 година се завърнѫлъ въ родния си градъ и въ 1870 год. билъ назначенъ за градски лѣкаръ, която длъжность продължавалъ да испълнява до разорението на града отъ турцитѣ прѣзъ 1877 година. Въ сѫщата година билъ назначенъ отъ Русскитѣ власти за Никополски Околийски Лѣкаръ, а прѣзъ 1878 година мѣсецъ Мартъ прѣминѫлъ на сѫщата длъжность въ гр. Казанлъкъ, отъ гдѣто прѣзъ 1880 година мѣсецъ Февруарий заминѫлъ за Стара-Загора. Тамъ билъ изново назначенъ за градски лѣкаръ прѣзъ мѣсецъ Май на сѫщата година и испълнявалъ тази длъжность до 1889 година мѣсецъ Октомврий, когато подалъ оставка и започнѫлъ да се занимава съ волна медицинска практика. Отъ 1880 год. до днесъ е билъ избиранъ за депутатъ въ Областното Румелийско и Народното Българско Събрание, а тъй сѫщо и въ Великото Народно Събрание прѣзъ 1886 год. Билъ е кореспондентъ отъ Стара-Загора на вѣстника *„Южна България“* (гледай 1883 година) и единъ отъ редакторитѣ на списанието *„Знание.“*

„Съ добиването на политическата свобода, настана новъ животъ за една часть отъ Български народъ. Обаче, за да принесе плодъ тъзи свобода, трѣбва народа да знае какъ да се ползува отъ нея. За да проумѣе единъ народъ своитѣ права и длъжности, които му дава и налага свободата, трѣбва да бѫде въ съзнание, нуждно е, да се сдобие съ всички необходими знания, които ще го избавятъ отъ заблужденията, невѣжеството и умственното робство. Свобода безъ наука, не обѣщава нито успѣхъ, ни сполука. Ако единъ народъ иска да сѫществува и напрѣдва, то той трѣбва да бѫде въ съзнание, да проумѣва всичко и извършва съзнателно, съвѣстно и честно своитѣ обязанности.

„Наший народъ тѫне още въ невѣжество; той е робъ на тъмнината — незнанието. Длъжность е на всички по развити съотечественници, да си подадѫтъ братска рѫка и задружно да работятъ, за поскорото отмахване на тъмнината, въ която слѣпо и безпомощь се мѫчи и изнурява народа ни.

„Врѣме е вече да се оставетъ на страна всички частни и лични прищѣвки, които сѫ ни накарали да забравимъ народ-

нитѣ ни въпиющи нужди. Днесь нѣмаме толкова нужда отъ политика; по настоящемъ, науката — *знанието* е най-необходимо срѣдство, най-насѫщния цѣръ, за по бързото въздигание на народа ни въ умственно, нравственно отношение. Нека найнапрѣдъ се свѣстимъ; нека дойдемъ въ съзнание за всичко що ни заобикаля, що вършимъ и мислимъ, та отъ послѣ твърдѣ лесно ще бѫде да достигнемъ народнитѣ си идеяли.

„Движими отъ подобни чувства, съставихме едно книжовно дружество, на което главната цѣль е: да издава едно популярно народно списание „Знание", както и разни народополѣзни книжя, съ твърдѣ умѣрена цѣна.

„Прѣдприятието ни е твърдѣ тѣжко и да се увѣнчѣе съ сполука, нуждае се отъ добрата воля, искренното съдѣйствие и спомагание отъ страна на всички по развити членове на нашето общество. Надѣваме се, че всѣки искренъ Българинъ ще се потруди да улѣсни прѣдприетото ни трудно, но народополѣзно дѣло — распространението на полѣзни знания между българското население.

„Ето и программата, по която ще слѣдва списанието „Знание."

„1) *Български литературни произведения,* като поезия, раскази, повѣсти, романи, драми и пр. отъ народнийтъ ни животъ и обичай. Ще се помѣстватъ сѫщо и отборни прѣводи отъ чуждострани литератури по тъзи часть.

„2) *Стопанство.* Въ тоя отдѣлъ ще се помѣстватъ, статии по земледѣлието, винарството, мѣсарството и др. отрасли на стопанството.

„3) *Общественъ животъ.* Подъ тоя надсловъ, ще се разглеждатъ причинитѣ на разнитѣ всѣкидневни явления въ общественния ни животъ, като се узнаватъ сѫщеврѣменно и срѣдствата за поправление.

„4) *Социална наука* (гражданственность). Въ тъзи рубрика ще се помѣстатъ статии, които ще расправятъ за правата и длъжноститѣ на гражданитѣ; ще се даватъ разни пояснения и ржководства, за запознаване населението съ дѣятелностьта на разнитѣ клонове на управлението.

„5) *Народната история, Етно — и География.*

„6) *Природнитѣ Науки и Медицината.* Статии върху разнитѣ клонове на природнитѣ науки, съ особенно внимание

на природнитѣ прѣдмети и явления въ нашето отечество; както и популярната медицина и Хигиена.

„7) *Индустрия и търговия.* Ще се помѣщаватъ статии по разнитѣ клонове на народната индустрия и търговия.

„8) *Народното Просвѣщение и възпитание.* Въ тоя отдѣлъ ще се разглежда положението, программата, успѣхътъ и напрѣдъкътъ въобще на народнитѣ ни училища и образованието; като се посочватъ съврѣменно, и цѣлесъобразни срѣдства за по бързото ни умствено и нравствено развитие.

„9) *Книжнина и Библиография.*

„1) *Смѣсь.*

„Най послѣ, редакц. комитетъ, който се грижи за редовното издаване на списанието, прави възвание къмъ всички родолюбиви съотечественници, които моли най учтиво, да го спомагатъ, както съ вѣщитѣ си пера, тъй сѫщо и съ распространението на списанието, отъ което ще зависи съществуването му“ (гледай брой 1).

---

164. Зритель, *политическій, критическій и научен вѣстникъ.* — Почнѫлъ е излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Октомврий, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ 3 броя, подъ редакцията на *М. Стефановичъ.*

М. Стефановичъ е роденъ въ Русчукъ на 1840 година. Училъ се въ Русчукъ, подиръ въ Цариградъ, а най-сетнѣ въ Германия. Той е билъ учитель, но ний нѣмаме възможность да опрѣдѣлимъ кѫдѣ и колко врѣме. Билъ е кратко врѣме сѫщо и чиновникъ слѣдъ освобождението на България. Освѣнъ „*Зритель*“, той е редактиралъ „*Дяволското Шило*“ (гледай 1881 година). Той е написалъ: *Лира,* стихотворения, Русчукъ, 1880 година, Той е писвалъ разни статии и въ други вѣстници, но сега не можемъ да опрѣдѣлимъ точно въ кои именно, защото и домашнитѣ му не приехѫ да отговорятъ на нашитѣ въпроси, които имъ бѣхме задали относително живота и дѣлата на М. Стефановичъ. Стефановичъ се е помпнѫлъ въ Руссе на 1889 година.

„Цѣлта и поведението му ще е: разискването и обѣс-
нението на чисто българските условия въобще, и частно: раз-
витието и скрепяваньето на нравственните и материялните по-
литически права и интереси на населението въ Княжеството
(гледай брой I).

---

165. Клепало, *вѣстникъ за всѣкого.* — Почналъ е
излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѫтъ
седмицата, излѣзли сѫ неизвѣстно менъ колко броя, подъ ре-
дакцията на дружеството „Клепало".

„Обикновенно е, щото всѣкой вѣстникъ въ започванието
си да обѣщава златни гори на своитѣ читатели; съ неговата
програма, поставена на чело въ 1-й му брой, читателя срѣща
всевъзможни заканвания; тѫзи програма съдържа въ себѣ си
всичко, което е можалъ человѣкъ да открие и отъ което об-
ществото се нуждае; но за съжаление, читателя не слѣдъ мно го
са виждa горчиво измаменъ. Ето защо „Клепало" избѣгва по-
добна формалность, той моли читателя, да го награди съ тър-
пението си, като е увѣренъ, че ще оправдае неговото търпение.
При захващанието „Клепало" обѣвява, че само въ крайна не-
обходимость ще има и Политический Отдѣлъ. Неговата задача
е, да съобщава научни статии по науката; ще развива въпроси
отъ общъ интересъ и за отпочивка на читателя, ще има смѣшенъ
отдѣлъ" (гледай брой 1).

---

166. Клепало, *вѣстникъ сериозенъ* (сатирически и хю-
мористически вѣстникъ). — Почналъ е да излиза прѣзъ Де-
кемврий въ София, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 15 броя,
подъ редакцията на *Св. Миларовъ.* Мотто:

„Днеска у назе съ помама
„Царува Лжа-Измама;
„Ней да исклепе опяло
„Цѣлта е на туй клепало."

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Св. Миларовъ* се намират
при „*Независимость*" (гледай 1880 година).

---

167. Кокошка, *периодическо баснословно по нова мода писание.* — Почнѫло е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Пловдивъ, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 3 броя, подъ редакцията на *Георги Пападопуло.*

Георги Пападопуло е родомъ отъ Пещера. Училъ се въ родний си градъ и Т.-Пазарджикъ, а понастоящемъ се занимава съ адвокатски работи.

„*Кокошката* всякогашъ до гдѣ е жива ще чепка и отрива всяко полезно за Източно-Румелийцитѣ.

„Веднага който получи 1-й брой отъ *Кокошката* и желае да ся счита спомоществователь да внесе единъ франкъ вѣхтъ за 3 месеца, въ пари или въ тимбри, и адресатъ си.

„Допискитѣ на спомоществувателитѣ ся обнародватъ джаба, ошто *Кокошката* ще има право да ги съкратява.

„Неплатени писма ся не приимать, както и дописки безъ подпись не ся обнародватъ, а подписътъ не ся открива освенъ въ случай че писаното излезе лъжовно и измисленно и би ся рислѣдвало отъ правителството.

„*Кокошката* ще прѣдставлява едно събрание, което заѣдава въ конака на Алеко-Пашовата Кокошарница. Въ това събрание всичкитѣ села и махали на градоветѣ, както и всички снафи отъ разни занятия, които сѫществуватъ въ Източна-Румелия ще имать по единъ прѣдставитель.

„*Кокошката* освѣнъ дѣлата на събранието ще има и подистникъ отъ най-любопитнитѣ романи“ (гледай брой 1).

168. Комаръ, *бжнъ! бжнъ! бжнъ! глупоститѣ вънъ!* . . . сатирически и юмористически вѣстникъ). — Почнѫлъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 10 броя, подъ редакцията на *Никола Живковъ.* Мотто:

„Комаръ-благороденъ панъ
„По вишегласие избранъ,
„Да пѣе пѣсни мили
„И кого трѣбва да жили.
„Комаръ малка мушица
„Влиза при царъ и царица.“

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Никола Живковъ* се намиратъ при „*Македонецъ*“ (гледай 1885 година).

---

169. Народно Събрание, *вѣстникъ за нашитѣ работи*. — Почнѫлъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Юний, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 8 броя, подъ редакцията на *Димитра Петковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Петковъ* се намиратъ при „*Свобода*“ (гледай 1886 година).

„Като искренни и съвѣстни любители на гласностьта и свободното слово, ние счетохме за необходимо да захванемъ временно издаването на в. „Народно Събрание“, за да можемъ по тоя начинъ да държимъ българската публика, въ течението на работитѣ, които ще има да се разискватъ въ Събранието. Но за да можемъ да испълнимъ добросъвѣстно своятъ дългъ, ние молимъ своитѣ приятели и единомисленници да ни съберътъ абонати. Направлението на нашия вѣстникъ ще бѫде истинно либерално; ние не сме *компромисчии* и немилостиво ще преслѣдвами всѣкиго, който и да билъ той, който жертвува либералнитѣ принципи за своя угода. Нашия девизъ е: да поддържами *всецѣло* Търновската Конституция, която гарантира напълно свободата и правата на народа“ (гледай брой I).

---

170. Отечество. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Мартъ, два пѫти въ седмицата, излязълъ е до 26 брой отъ втората годишнина, подъ редакцията на *А. П. Шоповъ* и *П. Кисимовъ*. *Шоповъ* е редактиралъ вѣстника въ началото и то кратко врѣме.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Кисимовъ* се намиратъ при „*Отечество*“ (гледай 1869 година), таквизъ за *Шоповъ* неможемъ да дадемъ за сега.

Ето програмата на „*Отечество*“:

„*Програмата на народната консервативна партия:*

„Чл. 1. — Народната консервативна партия има да поддържа мирното развитие и укрепление въ Конституционно-Мо-

нархическото управление въ Княжеството, съгласно съ измѣненията, внесени въ Конституцията отъ III-то Обикновенно Народно Събрание, петий девемврий настоящата (минжлата?) 1883 година.

„Чл. 2. — Народната консервативна партия съхранява вѣрность и преданность къмъ престола на *Негово Височество Български Князъ Александръ I-й* и къмъ династията му; сжщо тя питае неизмѣнна признателность къмъ Всероссийский *Императорский домъ* и къмъ братския намъ русски народъ.

„Чл. 3. — По отношение къмъ народа, консервативната партия ще се старае да защищава истинскитѣ негови интереси, и да го ржководи въ испълнение на неговитѣ граждански длъжности, както и да го просвѣтява въ управление на неговитѣ законни права.

„Чл. 4. — Консервативната партия счита за своя обязанность да поддържа всѣко правителство, до когато то управлява държавата впредѣлитѣ на дѣйствующитѣ конституционни закони и до когато то пази законностьта и порядъка въ страната.

„Чл. 5. — Пълна самостоятелность въ вжтрѣшното управление и устройство на Княжеството.

„Чл. 6. — Въ интереса на държавнитѣ служби народната консервативна партия поддържа, че чиновницитѣ трѣба да се взиматъ исключително изъ между числото на най-способнитѣ и честнитѣ български граждане, безъ да се гледа на коя партия тѣ принадлѣжатъ.

„Ето нашата программа, това е нашето вѣрую. Вѣстника излазя и неговата тактика е на гърдитѣ му; въ нейната сила той вѣрва.

„Малко години се изминаха отъ нашето освобождение, но много и много работи, много промѣнения видя нашата страна, нашия народъ. Той видя лица, системи, форми, гонения, даже анархии, но нето на едно се спря. Той ги заминува, хвърля, презира, нѣкои даже и непогледва. И всичко това трѣбваше да остави практическия свой резултатъ, всичко това трѣбваше да ни даде извѣстна доза умъ и разумъ, че държава не може да се строи нито въ въздуха, нито пакъ подъ земята и че формитѣ и системитѣ сж гибелни за една страна, когато тѣ се приспособяватъ по влиянието на фантазията и на страститѣ, по прищевкитѣ на користьта. Прак-

тическа почва, господа, практическа, елате да стжпимъ на практическа почва и да работимъ.

„Едно отъ първитѣ наши желания е да се устрои на конецъ и въ България правителство крѣпко, съ могжщественна организация. По дълбокото наше убѣждение, съвременнитѣ народи иматъ пряма обязанность да съсрѣдоточаватъ, да съединяватъ своитѣ сили, щото да иматъ възможность да дѣйствуватъ съ по-голѣма енергия, бързота и точность. Въ борбата за сжществуване, происходяща между отдѣлни народи, тъй както и между отдѣлни лица, въ попрището на политиката и промишленностьта, се изгубватъ съ вѣрна погибелъ онія народи, които разединяватъ своитѣ сили или пакъ ги правятъ неподвижни. Ето защо ний сми твърдо убѣдени, че у насъ трѣбва да се поддържа мирното развитие и укрѣпление на конституционно направление, което да лѣжи на основи здрави, незиблеми, на учреждения не чужди нето за България, нето за българина, черпени отъ самия нашъ животъ, отъ нашето минало и нашитѣ нрави и обичаи. Ний строго вѣрваме, отъ друга страна, че едно конституционно правление е само въ състояние, повече отъ сѣко друго, да ни съсрѣдоточи и съедини, да събере разединяванитѣ до сега, подъ влиянието на разни обстоятелства, наши жизнени сили, щото да можемъ наконецъ и ний да потърсимъ цѣръ за главния нашъ недугъ, да се организираме и въздигнемъ. Ето защо главния пунктъ на нашата программа ще е да поддържами всѣко правителство, до когато то управлява държавата въ предѣлитѣ на дѣйствующитѣ конституционни закони и до когато пази законностьта и порядъка въ страната. Далечъ отъ насъ мисъльта да неаресваме нищо, не излѣзло отъ насъ. Напротивъ, ще даваме своята поддържка тамъ, гдѣто тя е необходима за приспособление една мѣра и достигание единъ резултатъ, отъ които страната и народа могатъ да видятъ извѣстна облага, извѣстно облегчение. Доста сж вече безцѣлнитѣ враждебни борби, стигатъ междуособията, лишени отъ всѣкакви принципи, отъ здрава и законна почва.

„Нека е извѣстно, освѣнъ това, тамъ гдѣто трѣбва, че ще се намѣратъ у насъ и факти и сила да въстанемъ, да се произнесемъ и да осждимъ всѣка незаконна постжпка, всѣка произволна мѣрка,

„Що се касае до связитѣ и отношенията на България и другитѣ държави, ний открито казваме, че ще преслѣдваме

и прѣпятствуваме на всѣка политика, която би и най-малко нарушила пълната самостоятелность въ вжтрѣшното управление на Княжеството. България за българитѣ. Друго начало ний непризнаваме.

„Въпроса, който най-много ни занимава и ще ни занимава сж нашитѣ отношения съ нашата освободителка, съ великия русски народъ. Искренно скърбимъ ний, за гдѣто се родиха случаи и обстоятелства, които докараха извѣстни неспоразумѣния между освободителитѣ и освободенитѣ. Искренно желаемъ тия неспоразумѣния да исчезнатъ колкото е възможно по-скоро и да се въдворятъ най-добри и най-приятелски отношения между правителствата и династиитѣ на двата братски народи.

„*Княза и Руссия* — ето що ще бжде най-свято чтимо отъ насъ и отъ нашето „*Отечество.*“ (Гл. брой 1, година 1, страница 1 и 2).

— ——

171. Рашето, *вѣстникъ хумористический и сатирический, за пресѣване чистото отъ нечистото.* — Почнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Руссе, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 37 броя, подъ редакцията на *Г. Л. Голчевъ* и други лица, неизвѣстни менъ. Първия е редактиралъ „*Рашето*“ 6 мѣсеци прѣзъ 1885 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Г. Л. Голчевъ* се намиратъ при „*День*“ (гледай 1875 година).

— —— —

172. Руссе, *вѣстникъ за политика и книжовность.* — Почнжлъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 22 броя, подъ редакцията на *Петръ Пърговъ.*

—— ——

Петръ Пърговъ е роденъ въ Лѣсковецъ (Търновско) на 1853 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ и е свършилъ четириклассното училище въ Горна-Орѣховица. Прѣди освобождението той е учителствувалъ 9 години въ първоначални и классни училища и въ 1875 година билъ училищенъ надзирателъ (тъй се наричали тогава училищнитѣ инспектори) въ Варненската епархия подъ надзора на Варненo-Прѣславский Митрополитъ Симеона; а слѣдъ освобождението

билъ е 6 мѣсеци (1880 год.) помощникъ секретаря при Руссенский Апелативенъ Сждъ, три години (1881, 1882 и 1883) дѣйствителенъ членъ при Руссенский Окржженъ Съвѣтъ, една година (1883/84) Руссенский Финансовъ Чиновникъ, три години (1886/87, 1888 и 1889) Прокуроръ при Свищовский Окржженъ Сждъ. Отъ 1880 до 1886 год. биваль е избиранъ за училищенъ надзиратель въ Руссе. Но настоящемъ е адвокатинъ въ Свищовъ. Писвалъ е статии въ „*Ржководитель на основното учение*“ (гледай 1874 год.), „*Българинъ*“ (гледай 1878 год.) и „*Славянско Братство*“ (гледай 1877 год.) Написалъ е брошурата *Училищно Здравословие*, Виенна, 1875 г., а прѣвелъ *Хубавелка Наталия*, Руссе, 1884 година. Освѣнъ „*Руссе*“, той е редактиралъ „*Педагогическа Книжница*“ (гледай 1875 година) и „*Телеграфъ*“ (гледай 1880 година).

Понеже неможахъ да видѣ първий брой отъ в. „*Руссе*“, азъ незнаѣ каква е била программата му, но отъ свѣдѣнията, които можахъ да съберѣ излиза, че программата му е била: „вѣрность на Н. Височество Български Князь Александръ I-й и на династията му; вѣчна признателность къмъ Руссия и пазяние свободата и независимостьта на България.“ Самия вѣстникъ се титулирвалъ за „органъ на народната консервативна партия, която и защищавалъ.“

---

173. Руссенский Курриеръ, *за мѣстни и външни новини, обявления и телеграмми.* — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Руссе, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 60—70 броя, подъ редакцията на *Телемахъ Пеневъ*.

Телемахъ Хаджи Пеневъ е роденъ въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Октомврий 1856 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, гдѣто е свършилъ классното въ тоя градъ училище, а послѣ слѣдвалъ около двѣ години въ Бебекъ, въ Цариградъ. Подиръ това той е служилъ по желѣзницата, билъ полицейски приставъ и Околийски Началникъ. Издалъ е на особенна брошура подлистника отъ „*Руссенский Курриеръ*“: *Мантовата гробница.* Телемахъ Пеневъ е умрѣлъ прѣзъ мѣсецъ Май 1890 г.

„Единчката причина, която ма накара да са удрзоста и започна изданието на „Руссенский Курриеръ“ е че азъ забѣлѣзахъ че всички тѣзи, които прѣди менъ, са започнали вѣстникарството; не сж си дали трудъ да са позанимаетъ и съ интереса на търговцитѣ и въобще съ нѣща които са за въ полза на народа но сж са ограничавали, да си пълнатъ вѣстницитѣ, само съ нѣща относящи се до частни интереси и каприциии; като са мислели вижда са, че само по такъвъ единъ начинъ; вѣстникътъ имъ ще може да са распостранн и да трай за дълго врѣме. — Увѣренъ съмъ г-да читатели, че всѣкий отъ васъ ще са съгласи съ менъ и ще каже, че е неизбѣжно нуждно издаванието на единъ подобенъ вѣстникъ; какъвто е „Руссенский Курриеръ“ а особенно за търговцитѣ които отъ курриера, ще могатъ да узнаватъ курсатъ на паритѣ, цѣнитѣ на стокитѣ, каде и каква стока е пристигнала и прочие.

„Руссенский Курриеръ“, г-да читатели, за сега ще излиза, само веднажъ въ недѣлята; на малакъ форматъ, съ плата една рубла за три мѣсеца. Стопанинътъ на курриера, още отъ сега са обѣщава че въ случай той са распостранн и му са даде възможность за да има нужднитѣ срѣдства; ще започне издаванието му, два пжти въ недѣлята и по послѣ всѣки день и на по голѣмъ форматъ. Всичко това ще зависи отъ числото на абонатитѣ.

„Въ курриератъ ще бъдатъ обнародвани само мѣстни и външни вѣрни новини, обявления и телеграмми. Курриератъ е отворенъ за всѣкиго, който би поискалъ да обяви нѣщо; като заплати разумѣва са по 5 ст. за единъ рѣдъ.

„Като се надѣвамъ, че всѣки ще удобри това мое за сега мало предпиятие, немога да не помисля че всѣкий ще благоволи да са запише за абонатинъ“ (гледай брой 1).

---

174. Срѣдецъ, *органъ на либералната партия.* — Почнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Мартъ въ София, два пжти въ седмицата, излѣзли сж 159 броя, подъ редакцията на *Д-ръ Ст. Даневъ.*

Докторъ (на правото) Ст. Даневъ е роденъ въ Шуменъ на 1858 година. Първоначалното си образование получилъ въ родний си градъ, а послѣ заминжлъ за Прага, Ческо, гдѣто

свършилъ прѣзъ 1878 година Гимназията. Правнитѣ науки е свършилъ въ Швейцария и Германия, кждѣто прѣзъ 1881 година получилъ степеньта докторъ на правото. Слѣдъ двѣ години свършилъ и училището на политическитѣ науки въ Парижъ. Прѣзъ 1876 година е взелъ участие въ Сърбско-Турската война, а именно въ четата на Филипъ Тотя. Слѣдъ завръщанието си въ България занималъ е длъжностьта Главенъ Инспекторъ въ Финансовото Министерство и послѣ отъ м. Мартъ 1884 година билъ членъ въ Кодификационната Коммиссия, отъ която длъжность си даде оставката слѣдъ паданието на Цанковото Министерство (мѣсецъ Юний сжщата година). Отъ тогава насамъ С. Даневъ се занимава съ адвокатство въ София. Той е писвалъ разни статии въ „*Марица*“ (гледай 1878 година) и други вѣстници и списания, които нѣмаме възможность да покажемъ тукъ.

„При почнуването да издаваме вѣстника си „Срѣдецъ“, ние не счетохме за нуждно да изложимъ на дълго и на широко нашата программа, както обикновенно се е правило и прави, тъй като искахме да оставимъ на своитѣ читатели сами да си съставятъ понятие за нея отъ това, което ще се помѣстя въ колоннитѣ на вѣстника ни.

„Ето, че нашия листъ стигна вече до своя 6 брой. И ние вѣрваме, че всѣкой отъ нашитѣ читатели е могълъ да си състави горѣ-долу едно мнѣние за цѣлта, която сме си предначертали да гонимъ съ издаването на „Срѣдецъ“, на основание на това, което е челъ въ тоя вѣстникъ.

„Ние тукъ ще се опитаме по-добрѣ да формулираме тая цѣль, и се ласкаемъ да вѣрваме, че формата, която ще ѝ дадемъ въ по-главни черти, не ще се отличава много отъ оная, която вече сжществува съставена въ духътъ на всѣкий отъ безпристрастнитѣ наши читатели и оцѣнители.

„Ние съ прискърбие гледахме, какъ журналистиката въ Княжеството падаше отъ день на день все на по-нисъкъ уровень, какъ тя удовлетворяваше потрѣбностьта отъ морална храна, която чувствуваше и чувствува нашето младо общество, съ повече и повече злокачественни произведения. Възмутени и възнегудувани отъ тоя лошъ ходъ на работитѣ, отъ това криво направление, което се бѣ дало на общественното мнѣние у насъ, ние поискахме да основемъ единъ вѣстникъ, който да стжпи

а едно становище по-високо, и, като группира около себе по-
росвѣтената наша интелигенция, да й стане органъ и да даде
в възможности на нашето общественно мнѣние една посока
в добра, по спасителна. Поискахме да основемъ вѣстникъ,
йто да отвори война, мирна и тиха, съ оржжието на убѣди-
лното слово и на научнитѣ истини въ ржка, на всички ония,
ито, стжпали на фалшивата почва на слѣпото партизанство,
а егоистическитѣ и своекористни стремления, или пакъ на
ъгливи нѣкакви теории за политический и социаленъ нашъ
ивотъ, сѣятъ съ перо, съ слово и съ дѣла гибелни семена отъ
морализация между неопитното и добродушното наше общество.

„Нашия народъ се стреми къмъ свободата. Ние ще му
жемъ, че на пълно съчувствуваме на това негово стремление.
вободата е слънцето, подъ което единственно народитѣ цвтятъ
благоденствуватъ. Но не ще се посвѣнимъ да прибавимъ, че
ой трѣбва да помни, какъ оня, който желае свобода, трѣбва
а желае редъ; оня, който желае редъ, трѣбва да желае добра
ържавна организация; който желае добра държавна органи-
ация, трѣбва да желае политическа независимость; който желае
олитическа независимость, трѣбва да желае силно правителство;
ойто желае силно правителство трѣбва да не му прави спжнки
ъ неговитѣ законни дѣйствия. Едното съ другото е свързано.

„Нашитѣ хора обичатъ много да правятъ политика. Пре-
ирать се и се каратъ по кахвенетата за нищо и никакви
аботи, и губятъ на вѣтъра по цѣли дни и нощи. Ние ще
мъ говоримъ, че нѣма нищо по добро отъ това, гдѣто въ една
онституционна държава всѣки гражданинъ да бжде строгъ
ащитникъ на своитѣ права и неумолимъ сждия на Правител-
твото за неговитѣ незаконни дѣйствия. Но ще прибавимъ, че
сѣко нѣщо си има границата и времето. Оня търговецъ или
анаятчия, който има главата си пълна се съ политика, и
ойто се препира до срѣдъ нощь въ кахвенетата за въпроси,
оито малко разбира, или които сами по себе не заслужватъ
ного да се говори за тѣхъ, не може да гледа своята частна
абота, и пропада. А отъ пропаданието на много граждане,
сиромашава и страната. Страна пакъ, която нѣма търговия
индустрия, каквато свобода и да й дава нейната конституция,
я не е свободна страна; тя е рабски подчинена на ония отъ
воитѣ съсѣди, отъ които зависи икономически. Заради това —
о милко политика, повече производителна работа. Народътъ

въ Княжеството желае съединена, цѣлокупна България. Ние ще му говоримъ, както вече му и казахме, че ние ржкоплѣскаме на тоя хубавъ отзивъ, които той прави на гласътъ на своитѣ задбалкански братия — страдалци. Но при това ще прибавимъ, че като гони тая хубава цѣль — съединението, той не трѣбва да пренебрегва своята вътрѣшна уредба, на която до днесъ само основитѣ сж турени, а зданието никакъ не е довършено. Прочее, той трѣбва да урежда сщевременно своитѣ финанции, своята администрация и да докара до съвършенство своята армия, защото само по тоя начинъ ще бѫде въ състояние да изиграе съ успѣхъ своята роль на Български Пиемонтъ.

„Нашето население счита, и съ пълно право, Търновската Конституция за своя святина. Но малцина сж между него ония, които знаятъ какви именно съкровища тя съдържа, какви важни права тя гарантира за всякой нашъ гражданинъ, и какъ той трѣбва да ги упражнява и да се ползува отъ тѣхъ. Ето защо ние ще гледаме, до колкото силитѣ ни позволяватъ, да коментираме по важнитѣ членове на наший основенъ законъ, за да може той да се разбере и усвои отъ всички и да стане кръвь и плътъ на наший гражданинъ. Ето защото въ сщото време ние ще изискваме отъ всички ония, отъ които зависи приложението на нашата конституция, да се съобразяватъ въ своитѣ дѣйствия точно съ нейната буква и съ нейний духъ.

„Това е вкратцѣ цѣльта, която ние ще прослѣдваме съ своятъ органъ. Това е въ главни чърти нашата программа, това е препорецътъ, подъ който ние ще се сражаваме въ тихата и сериозната борба за защита на истинскитѣ интереси на отечеството ни. Преди всичко ние ще се стараемъ, казахме, щото да доставяме на нашето общество въ стълповетѣ на вѣстника си здрава морална храна, черпена отъ чистий изворъ на науката, основана на опита, съгласна съ истинната и правдата. При това ние ще се боримъ, щото да се въдворява и закоренява у насъ свободата, но съ нея заедно и редътъ, безъ който истинската свобода е невъзможна. Не по малко ще се стараемъ да съдѣйствуваме за повдигането на нашата индустрия и търговия, тъй като знайме, че богатитѣ народи сж най-свободнитѣ, най-силнитѣ, най-просвѣтенитѣ и най-благоденственнитѣ. Като е извѣстно отъ друга страна, че догдѣто България стои распокѫсана на части, тя економически пропада и сществуването на нашата народность се застрашава, ние не ще пре-

станемъ никога да препоржчваме на нашитѣ еднородци съединението като мѣрка, съ която ще осигуримъ бждщето на своята народность и ще улѣснимъ испълнението на оная задача, за която тя е призвана. Най послѣ, като основна и сщественна единица въ организма на всѣка държава е индивидуумътъ, отдѣлния гражданинъ, ние ще са стараемъ да го освѣтляваме върху правата, които му гарантира нашата конституция, и да указваме на начинътъ, по който той трѣбва да ги упражнява и да ги брани противъ посегателствата на властьта, на нейнитѣ органи или на своитѣ подобни.

„Ускоряватъ вѣстника ни, че поддържалъ сегашното правителство. На можаше ли да го не поддържа, когато то слѣдва сщата программа, гони сщата цѣль, както и ние? Нашата программа въ сщность е единъ desideratum, едно платоническо защищавание на извѣстни добри принципи, а сегашното министерство е, което туря въ дѣйствие тия принципи. Какъ прочее да не му съчувствуваме? Казватъ още, че „Срѣдецъ“ щѣлъ да съсипе сегашното министерство. На това ние ще отговоримъ, че не сж толкосъ вѣстницитѣ, които въздигатъ и съсипватъ министерствата, колкото съ тѣхнитѣ дѣла. Слѣдователно ако министерството не извърши никакви беззаконни дѣла, то навѣрно не ще бжде сжсипано и отъ „Срѣдецъ“, както наивно мисли единъ нашъ Руссенски събратъ.

„При това, на мнозина се зловиди, че ние защищаваме г-на Цанкова. Да се разберемъ. Г-на Цанковъ не е homo novus въ нашия политически животъ. Отъ 30 години насамъ той се бори за народнитѣ права. Той нѣма нужда отъ прѣпоржката на „Срѣдецъ.“ Неговата репутация е формирована, характеръть му, като публиченъ дѣятель и държавенъ мжжъ — законченъ. И какъвъ характеръ! Съ колко други подобни може да се похвали днешното наше общество? Името му се налага на нашата история и ще блѣщи между най първитѣ. — Което насъ покърти и което ни накара да вдигнемъ гласътъ си въ защита на г-на Цанкова, то бѣ жалостното зрѣлище да глѣдатъ, че тоя мжжъ, на когото заслугитѣ до вчера всички признаваxж, когото възхваляваxж до небето, когото носеха на ржцѣ, станалъ е днесъ предмѣтъ на най жлъчни нападения, хуляния, клевети, безъ никакви сериозни причини. Ний мислиме, че като бранимъ него, ние правимъ услуга и на своя народъ. Народитѣ, които

не оцѣняватъ заслугитѣ на своитѣ мжжье, сж отсждени на погибель“ (гледай брой 6, 1884 година).

---

175. **Търновска Конституция**, *органъ на народната либерална партия.* — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София, прѣзъ мѣсецъ Януарий, два пжти въ седмицата, излизалъ е до 44 брой отъ четвъртата годишнина, подъ редакцията на *П. Р. Славейкова, Д. Ризова, Ив. П. П. Славейкова, Илия Георгова и Д. Мишевъ*. „Търновска Конституция“ е основана отъ *П. Р. Славейкова* и първитѣ номера сж излѣзли подъ негова редакция, слѣдъ него *Ризовъ* я редактиралъ нѣколко мѣсеци, подиръ *Славейковъ, Георговъ и Мишевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година), за *Д. Ризовъ* при „*Македонский Гласъ*“ (гледай 1885 год.), за *Ив. П. Славейковъ* при „*Независимость*“ (гледай 1881 г.), а за *Д. Мишевъ* при „*Свобода*“ (гледай 1883 година).

Илия Георговъ е родомъ отъ Велесъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ е свършилъ реално училище и първия курсъ на политехниката въ Чехия. Слѣдъ това (1882 година) билъ е една година прѣподаватель въ Софийската Класическа Гимназия, послѣ което се е посвѣтилъ на вѣстникарството, като е взелъ редакцията на в. „*Балканъ*“ (гледай 1883 година). Въ врѣме на Министерството на П. Каравеловъ (отъ 1884 до 1886 година) Георговъ е билъ чиновникъ въ Дирекцията на Обществennитѣ Сгради, подиръ началникъ на отдѣлението при Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията и послѣ това ревизоръ въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Той е редактиралъ зеленитѣ книги: по въпроса за Руссе-Варненската линия, по съединението и по Сърбско-Българската война. Прѣзъ 1889/90 година Георговъ бѣше учитель при Видинската Гимназия. Той е редактиралъ и нѣколко броя отъ в. „*Македонский Гласъ*“ (гледай 1885 година). Той е сега спрѣнъ, обвиненъ и осжденъ на 15 години по дѣлото за убийството на покойния Министръ Хр. Бѣлчовъ. Прѣди това той бѣше въ Мюнхенъ Германия, гдѣто бѣше отишълъ да учи правото и бѣ искаралъ два курса.

В. „*Търновска Конституция*“ нѣма программа, отпечатана въ първия брой, както това правятъ обикновенно вѣстницитѣ, обаче самото заглавие на вѣстникътъ показва въ защита на какво се обявява. Въ уводната статия на брой 12 отъ първата годишнина, въ която се приказва какви сж нашитѣ вѣстници и какви сж тѣхнитѣ начала, има единъ пасажъ въ колона III-та относително цѣлта на в. „*Търновска Конституция*“, който намираме за добрѣ да цитираме тукъ: „Казали сме го, и пакъ ще го кажемъ, че никому нежелаемъ да натяквами; но и никого нѣма да пожалимъ, щомъ е въпроса за правата на народа — гарантирани отъ Търновската Конституция. Това е наший девизъ и ний ще го защищаваме, безъ да се стрѣскаме отъ шашармаджилъцитѣ на едни и неразбранщината на други. Никого не желаемъ да стѣснявами въ мнѣнието му за личностьта на тогова или оногова; но неможемъ да не забѣлѣжимъ, че когато е въпросъ за основний законъ въ страната, публициститѣ сж длъжни да оставатъ на втори планъ лицата.“

176. **Учитель.** — Туй списание излизало въ Шуменъ. Нищо повече незнаж за него.

1885 година.

177. **Борба,** *недѣленъ вѣстникъ.* — Почнжлъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Май, единъ пжть въ седмицата, излѣзли сж 15 броя, подъ редакцията на *З. Стояновъ.*

Захарий Стояновъ е роденъ на 1850 год. въ с. Медвенъ, Котленско. Образованието си той дължалъ исключително на своето занимание; той се е училъ самичакъ, безъ да е посѣщавалъ нѣкакви училища. До 1870 год. той билъ овчаръ по Балканъ, а на 1 Май сжщата година отишълъ въ Варна да търси работа. „Гдѣто попитахъ за мѣсто, говори Стояновъ въ своитѣ *Записки,* на сѣкжде ми отговаряха „нѣма“, а нѣкои не ма удостояваха даже съ отговоръ си, като ми посочваха вратата само съ кимване на глава. Близо при скелята, единъ човѣкъ ми посочи едно голѣмо здание, на което притѣжательтъ, сарафинъ, ималъ нужда отъ едно момче. Обрадванъ до ушите, че ще да са удостоя, да чета пари, за което не малко ще

очудя овчарете, които навѣрно щѣха да ма научятъ, азъ се затѣкахъ къмъ рѣчената магазия.

„— Наистина ние се нуждаемъ отъ такавъ човѣкъ, като тебе, каза старият сарафинъ, като си мѣстише очилата да ма изгледа по-добре: но ти трѣбва да разбирашъ малко и отъ арабаджилжкъ, за да можишъ да поправяшъ талигата, когато се счупи. Друга никаква работа нѣма да имашъ, освѣнъ двѣ три магарета, които ти ще гледашъ.

„Отъ тржнь та на глогъ, си помислихъ азъ, и излѣзохъ изъ маазата, безъ да кажа нѣщо. Бѣгамъ отъ овцете, и отивамъ да ставамъ търговецъ, а хората ма удостояватъ да паса магарета. На другъ единъ дюгенъ, гдѣто бѣхъ отишелъ така сжщо да питамъ за мѣсто, шеговитъ единъ гагаузинъ ми каза, че по-добре сжмъ щелъ да направя, ако отида на балканътъ и хвана една мечка, която да разигравамъ по градовете. Мѣжду това, вече се мржкваше, а азъ не бѣхъ турилъ нищо въ устатата си, защото нѣмахъ пукната пара. Кжсно вечерьта подсмржчахъ на едно кавене; но като наближи да го затварятъ, притѣжателтъ ма покани, не твърде учтиво разбира са, да си излѣза. Тукъ-тамъ изъ тжмнитѣ улици, а че най-послѣ до студенията дуваръ на Варненското кале, подъ открито небе, намѣрихъ прибѣжище, гдѣто и прикарахъ нощьта. Който е ималъ честьта да не ѣде единъ день, може да си вжобрази, какъ лѣсно са заспива. Цѣла нощь, до като се пукне зора, подплашените кучета не престанаха да ма лаятъ. Особенно пакъ имаше двѣ, клѣкнали на заднитѣ си крака, като караулъ, слѣдяха сичките ми движения. Щомъ си мржднахъ или закашляхъ, тие избучваха и земеха нападателно положение“ (гл. т. I, стр. 52 и 53). Като неможалъ да намѣри работа въ Варна, З. Стояновъ се опжтилъ пѣшкомъ за Русчукъ. Още единъ цитатъ за да се види до какво ниско дередже се намиралъ покойний публицистъ и апостолъ: „като сѣко овчарско чедо, азъ зяпахъ по улицитѣ, гдѣто видѣ нѣщо по-забѣлежително. Въ еврейската чершия, близу до Байраклията джамия, нѣколко евреи, които сѣдаха отпрѣдъ дюгенитѣ си, при които като се приближихъ започнаха да викатъ на нѣкого си да слѣзе, който ужъ се качилъ на джамията. Азъ като неподозрѣвахъ нищо, съ своята овчарска невинность, спрѣхъ са на мѣстото си и захванахъ да глѣдамъ по джамията, да видя немирниятъ човѣкъ; но отъ единъ изъ ближнитѣ дюгени, излѣха на вратътъ ми едно те-

неке вода, а послѣ захванаха да викатъ и свирятъ подиря ми, като на куче. Това бѣше като „добре дошелъ“ въ Русчукъ“ (гледай сѫщий томъ, стр. 57 и 58). Въ Русчукъ отивалъ съ намѣрение да постѫпи въ турското ислахане, гдѣто споредъ както му казвали, сѫ приемали и българи; но като не го приели, той нощитѣ е прѣкарвалъ на каицитѣ и опустелитѣ развалени на Русчукъ. Слѣдъ туй станѫлъ слуга при нѣкои абаджии, гдѣто слѣдъ 6 мѣсеци безплатно слугуване се удостоилъ да стане калфа и да получава 300 гроша годишна платка. Подиръ 2 години промѣнилъ господаритъ си, но тоя послѣдний го изгонилъ и Стояновъ се прибралъ при Руссенското читалище „Зора“, гдѣто е билъ посвѣтенъ отъ Н. Обретеновъ въ сѫществуванието на Тайний Революционенъ Комитетъ, на който и станѫлъ членъ. Една година подиръ това той се условилъ за учитель въ ближно едно село съ пропагандическа цѣль, но като неможалъ да успѣе, скоро напуснѫлъ селото и понеже въ Руссе било подозрително да стой, отишълъ въ с. Сейменъ при желѣзнопѫтната станция на служба; но отъ тамъ съ други другари заминѫлъ за Стара-Загора, гдѣто Стамболовъ е организиралъ въстанието, въ което З. Стояновъ е взелъ участие и слѣдъ бѣганията по гори и планини дошълъ въ Нова-Загора, а отъ тамъ въ Одринъ и намѣрилъ прибѣжище и скривалище на Харманлийската станция при Ради Ивановъ отъ 9 Октомврий 1875 до 1 Мартъ 1876 година, затворенъ въ една стая. Подиръ това дошълъ въ Пловдивъ като апостолъ въ Панагюрский въстанически окрѫгъ, гдѣто съ Волова, Бенковски и други организирали въстанието и присѫтсвувалъ въ историческото *Народно Събрание* на Оборище. Слѣдъ съсипванието на въстанието той съ Бенковски и др. минѫли въ Стара-Планина гладни, голи, боси и слѣдъ като били убити Бенковски и О. Кирилла (11 Май 1876 год.) въ околностьта на Троянъ, останѫлъ самъ, то го уловили въ една колиба българи отъ Грънчарскитѣ колиби, които били съ погерата и които искали по невѣжество да се покажатъ по ревностни отъ нея въ услугитѣ си къмъ Турското царство. Слѣдъ туй е билъ влаченъ по затворитѣ въ Троянъ, Ловечъ, Севлиево, Търново, Елена, Сливенъ, Нова-Загора и Пловдивъ, били сѫ го до невѣроятность, унижения, гладъ и пр. Тази си трагически участь, каквато е била участьта и на всички арестовани бунговници, е жива описана въ неговитѣ *Записки по бѫлгарските*

възстания. Въ врѣме на Русско-Турската война той е билъ въ опълчението, слѣдъ което се е установилъ въ Руссе, гдѣто билъ сждебенъ слѣдователь; но вслѣдствие политическата му брошура *Искендеръ-бей* (1881 год.), той прѣминалъ да живѣе като изгнаникъ въ Пловдивъ, гдѣто билъ тоже чиновникъ до 1885 година. Септемврий 6 е дѣло и на З. Стояновъ. Слѣдъ съединението той се е прѣдалъ на вѣстникарството и билъ депутатъ отъ тогава до смьртьта си, а сщо прѣдсѣдатель на Народното Събрание, избранъ прѣзъ 1888 година. Той се е поминалъ на 2 Септемврий 1889 година въ Парижъ, гдѣто бѣше отишълъ за изложението. Значи отъ овчаринъ, той е достигналъ да бжде прѣдсѣдатель на Народното Събрание. З. Стояновъ е билъ единъ отъ редакторитѣ на *„Свобода"*, а писвалъ е въ *„Южна-България"* разни статии. Той е написалъ: *Искендеръ-Бей, 1881 година; Записки по българските възстания,* т. I, 1884 год., Пловдивъ, т. II, 1887 год. София, т. III., 1892 год., София; *Четите въ България* на Филипъ Тотя, Хаджи-Димитра и Стефанъ Караджата, Пловдивъ, 1885 г.; *Чърти отъ живота на Л. Каравелова,* Пловдивъ, 1885 г.; *Любенъ Каравеловъ и неговитѣ клеветници,* София, 1885 г.; *Документи по превратътъ на деветий Августъ,* София, 1886 год.; *Какво направихме въ Търново,* Руссе, 1886 год.; *Кои сж виновницитѣ на деветий Августъ,* Търново, 1886 г.; *Короованните нихилисти въ България,* Руссе, 1886 год.; *Христо Ботйовъ* — опитъ за биография, Руссе, 1888 год.; *Чардафонъ Великий,* София, 1888 год. Подъ негова редакция сж излѣзали 7 тома отъ съчиненията на Любенъ Каравеловъ.

„И така сега сме вече вѣстникарь. Съ евангелско благоговѣние се приближаваме ние да подигнеме священното знаме на публцистъ, това силно орждие на народитѣ, подъ което сж ся извьршили най-благороднитѣ борби за право, свобода и прогрессъ, подъ което ся станали на прахъ и пепель множество тирани и тиранчета, па и има да падатъ още до като свѣтъ свѣтува, до като тоя свѣтъ ся дѣли на слаби и на силни, на бѣдни и на богати. Страшно е свободното слово, велика е неговата задача, въ сѣка страна и въ сѣко мѣсто, гдѣто това слово не е удушено отъ нѣкого човѣкообразенъ звѣръ, нарѣченъ божи избранникъ. Пълно право сж имали двама велики мжже

единътъ свиренъ тиранинъ, а другиятъ знаменитъ мислитель, които съ казали, че печатното и свободно слово е по-силно отъ хиляда заптнали топове, че ако на единъ народъ отнѣматъ всичко, а му оставятъ само свободата на словото, то тоя народъ пакъ ще да успѣе да удари плѣсница на своятъ земенъ владика.

„Но печатното слово има двѣ страни: свѣтла и мрачна, зла и добра, убийственна и спасителна. Ако неговата свѣтла и добросъвѣстна страна е развързала ржцѣтѣ на милиони угнетени същества, ако то е прѣварило проливанието на рѣки кръвь, то неговата мрачна страна е върнала и задържала много други народи на нѣколко стжпки назадъ отъ съврѣменнията прогресъ. За голѣма жалость, послѣдното това обстоятелство ся е случило у насъ, гдѣто печатното слово е така жестоко изнасилено, щото два вѣстника, издавани въ единъ и сжщи градъ въ прѣдаването и произнасянието на единъ и сжщи фактъ, така безобразно го изопачаватъ, щото който слуша и чете отвънъ — нищо положително неможе да разбере.

„Ние повтаряме да кажемъ, че свято и неокалено ще да държимъ знамето на вѣстникарь. До колко говоримъ ние искренно, до кога ще одържимъ своето слово, да ли подъ мазнитѣ фрази не ся крие чифликъ съ 3000 уврата ниви и идеалъ съ 20—30 лири заплата на мѣсецътъ, нѣщо не ново и твърдѣ обикновенно у насъ — съ голи думи ние нѣма да увѣряваме и доказваме. Нека докаже това врѣмето и дѣлото. Слава богу, се ще да ся намѣрятъ още нѣколко единици изъ между българскиятъ народъ, които ще да сж въ състояние да направятъ разлика между черното и бѣлото, между низкото и благородното. Не говориме за ония нищожни същества, съ рабскитѣ натури, за които и ангелъ да бждешъ, тѣхната душица е пакъ недостжпна за вашата божественность, защото тѣ нѣматъ свой вкусъ, свое собственно лице, при всичко, че мустачкитѣ имъ сж за винаги въ порядъкъ. Тѣхниятъ господъ, който имъ показва злото и доброто, е началството, което дава заплата, което подписва повишение; а чувствата имъ ся ржководятъ отъ полицията и отъ святата митрополия. Ние глѣдаме на тѣхъ, като на халваджийска книга, затова каквото и да лаятъ — кервана ще да си слѣдва.

„Ние нѣма да ся боримъ, да бжде директоръ Петръ, а не Павелъ; нѣма да говоримъ за депутатски столъ и за червено канапе въ постоянния комитетъ; слѣдователно нѣма и да ся

въсхитяваме отъ идеялътъ на сѫществующитѣ за сега отъ десятина души партии, които ся каратъ и псуватъ — ако свѣденията ни ся вѣрни — най-много затова, че въ блаженната Румелия нѣма поне двадесятъ директорски постове и три пона постоянни комитети. По тая проста причина, ние подаваме ржка сѣкиму, призоваваме подъ нашето знаме сичко честно правдолюбиво и не гешефтарско, на което душицата не ламти да лови риба въ мътната Марица, което не ся стреми да обира народнията потъ, което мисли по човѣшки, което не вика урра, когато затворятъ брата му, най-послѣ което не е изгубило образъ и подобие на човѣка за въ полза на егоистическ цѣли. Ние ще да ся боримъ за истинската свобода и независимость на тая страна, която ся нарича България и която раздѣлена на три части, като употрѣбляваме подходящи оржия гдѣ каквото е нуждно. Ние считаме за тиранинъ сѣки едного който ограничава тая свобода, или иска да я ограничи, па билъ който и да е, кланялъ се на полумѣсецъ или кръстъ — разлика не сѫществува. А тая търпимость ние водиме отъ това просто правило, че дръжката на онова райско дървце — да кажемъ напримѣръ камчикъ, била въ ржката на кого и да е, щомъ посѣти голитѣ ви плѣщи, еднакво тѣжи, се едно и сѫщо дѣйствие произвежда. Па и влажнитѣ стѣни на Пловдивския *Генджаа* и на Софийската *Черна Джамия*, вѣрваме че нѣма да запретятъ на тахтабитѣ да излѣзватъ въ по-малко или въ по-голѣмо число отъ туй обстоятелство, че вие сте затворени отъ Хайдаръ бея, а не отъ Гаврилъ паша или Ремлингена. Православието, братя, и мохамеданството, когато дойде работата до бой, прави компромисъ . . . . . .

„Въ кѫсо казано, ние ще да искаме да ся възползуваме отъ священната свобода на словото, съ която е богато надарена Южна България. Ние ще да заговоримъ съ такъвъ язикъ, ние ще да искажеме такива голи фрази, които до сега — да не кажемъ голѣма дума — не сѫ били чути и видѣни по раскошното корито на Тунджа и Марица. И така ние сме вече вѣстникари“ (гледай брой 1 отъ в. „*Борба*“, стат. „Двѣ думи като программа).“

---

178. Борба за кокалъ, *органъ на казйонната либерална партия.* — Почнѫлъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ Плов-

дивъ, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли 3 броя, подъ „вдъхновението и съ пжцивението“ на *Д. К. Поповъ*. Вѣстника е ималъ за мотто слѣдующето:

„Не те питамъ що ще дадешъ, а кога?
„Дай ми малко, само дай ми го сега!
Л. Каравеловъ“

„Шоролопъ, шоролопъ,
„Сподоби Господи за въ мой джобъ.
П. Р. Славейковъ“

Биографически бѣлѣжки за *Д. К. Поповъ* се намиратъ при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

---

179. **Бургаский Вѣстникъ.** — Почнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юлий въ Бургасъ, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 12 броя, подъ редакцията на *А. П. Горановъ*.

Ангелъ Петровъ Горановъ е роденъ въ Батакъ на 1858 година. Той се е училъ въ родното си мѣсто и до въстанието въ Пловдивското училище, гдѣто е свършилъ VI классъ. Слѣдъ въстанието е билъ учитель, а слѣдъ Русскота-Турска война е свършилъ курса на Пловдивското училище, отъ гдѣто билъ избранъ за членъ въ Т.-Пазарджикский Окржженъ Съвѣтъ. Прѣзъ 1881 и 1882 година билъ Пещерский Околийский Сждия, а отъ тамъ билъ прѣмѣстенъ на сжщата длъжность въ Карнобатъ. Тамъ е стоялъ нѣколко мѣсеци и послѣ си далъ оставката, та станжлъ адвокатинъ въ Бургасъ, гдѣто е издавалъ и вѣстника си. Отъ Бургаский бунтъ и до днесь, той е емигрантинъ, въ продължение на което врѣме двѣ години наредъ е билъ слушатель въ Одесский Университетъ по правото. Той е писалъ въ нѣкой вѣстници, които ний нѣмаме възможность да изброимъ тукъ. Написалъ е: *Жъртви на прѣдразсждка*, Пловдивъ, 1885 година; *Въстанието и клането въ Батакъ* (Бойчо е псевдонимъ на А. Горановъ), Пловдивъ, 1892 година).

Въ „Бургаский Вѣстникъ“ не е обнародвана никаква программа. Начело на първия брой е отпечатано слѣдующето съ едри букви:

„Програмата на вѣстника ни ще бѫде неговото съдържание.“

---

180. Български языкъ и неговото поражданье. — Тоя листъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Септември, излѣзли сж 4 броя, безъ опрѣдѣленъ срокъ, подъ редакцията на Д-ръ *Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки на *Богорова* се намират въ „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 год.). И тоя листъ Д-ръ *Ив. Богоровъ* има за цѣль оправянието на български язы

---

181. Врѣме. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Силистра прѣзъ мѣсецъ Септември, единъ пѫть въ седмицата (до 5 броя) и ежедневно (отъ 6 до 19 брой), излѣзли сж 19 броя, подъ редакцията на *Д. Д. Бѫчваровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бѫчваровъ* се намират при „*Свободна България*“ (гледай 1886 година).

Ето каква е била цѣлта на „*Врѣме*:“

„Първата наша цѣль е да защищаваме интереситѣ на народа и на държавата, понеже като синъ на народа, като членъ на държавата, ние чувствуваме, че сме длъжни да се отнесеме прѣзъ живота си къмъ общитѣ имъ интереси човѣшки и съ достойнство. Ние ще помагаме на народа и на държавата съ перото си, защото не сме способни съ друго да помагаме, за което въ тѣзи трудни врѣмена, ние скърбимъ.

„Втората наша цѣль е да упѫтваме, споредъ силитѣ си, народътъ въ пѫтътъ на напрѣдъка и цивилизацията, като за винаги му напомнюваме, че врѣмето е скъпо, че то хвърчи и че е срамно да стоиме въ такъво първобитно положение. За да можемъ да вървимъ успѣшно въ пѫтътъ на цѣлта си, ние ще показваме на народа всичкитѣ му грѣшки, всичкитѣ му нужди, а отчасти и начинътъ за поправянието имъ.

„Третата наша цѣль е да проповѣдваме съгласие и взаимноуважение между народа, а така сѫщо и умѣренность въ партизанскитѣ страсти, защото ние виждаме, че досегашното ни партизанско повѣдение, несъгласието и взаимното неуважение помежду ни, доста много е поврѣдило на общитѣ ни интереси.

„При това обявяваме, че ние нѣма да принадлѣжиме ъ никоя отъ сѫществующитѣ политически партии, а ще даме щото нашия вѣстникъ да бѫде единъ независимъ, единъ остоятеленъ органъ“ (споредъ както ми е съобщена; вѣстника ъмъ видѣлъ).

---

182. Възраждание. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза Видинъ прѣзъ Сърбско-Българската война, ежедневно, изли всичко 5 броя, подъ редакцията на *Димитръ Ц. Коцовъ*. Биографически бѣлѣжки за *Коцовъ* се намиратъ при *Бнецъ*“ (гледай 1884 година).

Неможахъ да видѫ нито единъ брой отъ вѣстника „*Възждание*“, но той е ималъ за цѣль да прѣдстави лошото тояние на Сърбската войска и алчнитѣ намѣрения на бивший лъ Милана, а въ сѫщото врѣме да окуражи българската ска и население, за да посрѣщне тая война съ мѫжество и ъ роптание. Това е било програмата на вѣстника.

---

183. Габровский листъ. — Тоя листъ е почнѫлъ да излиза зъ Августъ въ Габрово (печатанъ въ Търново), срокъ за изание неопредѣленъ, издадени нѣколко броя само, неизвѣстно ъ подъ чия редакция. Вѣстника ималъ за мотто:

„За да се искорени болката трѣбва да се расчопли раната.

„Едно зло ражда друго, а това — третѣо.

„И злото и доброто истината еднакво ги открива прѣдъ та.“

„Главното нѣщо, което ни подбуди да почнемъ издаването врѣме на врѣме на единъ листъ въ Габрово подъ горнѣото вание е да може по тоя начинъ по лесно да се узнава троението или мнѣнието на населението въ Габрово и цѣлия жгъ, гдѣто тоя градъ спада, по отношение на нѣкои въпроси, то вълнуватъ общественното мнѣние, а тъй сѫщо да може тоя начинъ да се искарватъ на видѣло много отъ причинитѣ, то, така или инакъ не благоприятствуватъ на добрия вървежъ общественнитѣ работи, било въ самия градъ Габрово и ния Севл. Окрѫгъ, било йоще въ по широкъ размѣръ, —

споредъ естеството на въпроситѣ, до който ще се коснуваме говоримъ. Въ това си предприятие ние ще се стараемъ колкото ни е възможно да бждемъ вѣрни и точни, да бжд искренни и да не се отклоняваме ни на дѣсно, ни на л когато говоримъ по какъвто и да било въпросъ, безъ да глед дали това ще бжде угодно на Петка или на Драгана, кат придържаме строго о пословицата: „право, куме, та въ очи". йоще по точно опредѣление направлението на листътъ трѣбва да кажемъ, че въ него ний ще се занимаваме вече да описваме дѣятелностьта на онѣзи щасливци, ако мог се нарече тъй, които слѣпата сждба и обстоятелствата сж докарали да занимаватъ несъотвѣтствующи на тѣхнитѣ способности, на тѣхното умственно и нравственно състояние мѣста въ Сев. окржгъ, а особенно въ Габрово и до нѣкадѣ другадѣ, дѣятелностьта на които личности има обществень характеръ и които поради това принасятъ повече вреда, отъ колкото нѣкаква полза на обществото. Освѣнъ това ще се даватъ чрезъ него вѣрни свѣдения за вървежа на училищното дѣло въобще въ Сев. окржгъ и частно въ Габрово, като се стараемъ да указваме на причинитѣ, които по единъ или другъ начинъ сж бъркали и ще бъркатъ въ бждще на успѣха въ това отношение. Най послѣ ще се съобщаватъ своевремменно разни новини отъ цѣлия Сев. окржгъ, които би имали нѣкакъвъ интересъ както за самото население въ тоя окржгъ, тъй сщо и на вънъ до нѣкадѣ.

„Въ заключение ще кажемъ, че ще се стараемъ, щото „Габровский листъ" да бжде отзивъ на общественното мнѣние въ Сев. окржгъ, по отношение на много въпроси, които би имали обществень характеръ" (гледай брой 1).

---

184. Дневенъ Бюлетинъ. — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ Пловдивъ отъ 6 Септемврий, ежедневно, до свършването на Сърбско-Българското примирие, неизвѣстно менъ подъ чия редакция. Той е съобщавалъ телеграфически и други новини по тогавашнитѣ събития и е излизалъ повечето на единъ листъ малъкъ форматъ. Нищо повече незнаж за тоя вѣстникъ.

---

185. Зора, *мѣсечно литературно списание.* — Почнѫло е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 5 книжки, подъ редакцията на *Ив. Вазовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Вазовъ* се намиратъ при „*Наука*“ (гледай 1881 година). „*Зора*“ не е обнародвала никаква программа.

---

186. Зора. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Силистра, първо ежедневенъ, два пѫти въ седмицата и най-послѣ единъ пѫтъ въ седмицата, излизалъ до брой 5, III годишнина (24 Януарий 1887 г.), подъ редакцията на *М. Д. Тихчевъ* и *А. Стойковъ*. Подъ редакцията на първий сѫ излѣзли 48 броя, а останѫлитѣ до 9 Августъ 1886 г. е редактиралъ Стойковъ. Послѣ тази дата вѣстника е излизалъ до 24 Януарий 1887 г., но неизвѣстно подъ чия редакция. Программата на този вѣстникъ не знаѫ; знаѫ само това, че *М. Д. Тихчевъ* минаваше тогазъ като принадлѣжащъ къмъ Цанковата партия, а Стойковъ — къмъ Каравеловата. Отначало Тихчевъ почнѫлъ да издава, по врѣмето на Сърбско-Българската война, ежедневно телеграммитѣ на *Хавасъ*, а подиръ това почнѫлъ да редактира в. „*Зора*“ само на единъ листъ и то ежедневенъ. Това е вървѣло до края на 1885 год., а въ началото на 1886 год. почнѫлъ да го редактира на голѣмъ форматъ отъ два листа и два пѫти въ седмицата, което се е продължило до 48 брой, слѣдъ което минѫлъ въ рѫцѣтѣ на А. Стойковъ и то до 6 Августъ 1886 г., слѣдъ която дата вѣстника промѣнявалъ разни редакции и нѣмалъ едно опрѣдѣлено и постоянно направление. — И така, ний ще имаме за редактори на този вѣстникъ М. Д. Тихчева и А. Стойкова.

Маринъ Д. Тихчевъ е роденъ въ Руссе на 1848 година, гдѣто е свършилъ IV классното училище. Слѣдъ това 4 години е билъ писаръ при Българската община въ Руссе, послѣ е учителствувалъ въ Тулча, гдѣто билъ и *Правитель Канцелярій* при Тулчанский Губернаторъ. Подиръ туй е билъ членъ на Правадийското и Силистренското Окрѫжно Сѫдилища, сетнѣ главенъ учитель на Силистренското мѫжско училище, прѣдсѣдатель на Правадийский Окрѫженъ Сѫдъ и най-послѣ прокуроръ при Търновский Окрѫженъ Сѫдъ. Понастоящемъ Тихчевъ е адвокатъ въ гр. Силистра. Прѣзъ 1887 година билъ осѫденъ

по бунта на 16 Февруарий 1887 год. на 15 години затворъ, но, слѣдъ едно излѣжавание отъ 18 мѣсеци въ Хасковский затворъ, билъ помилванъ и освободенъ. Въ затвора той е прѣвелъ: *Естественій законъ или нравственнитѣ физически начала,* поясненi съ сътворението на человѣка и вселенната, отъ Волней, Силистра, 1888 година. Тихчевъ е писалъ разни статии и дописки въ българскитѣ вѣстници, които ний неможемъ да опрѣдѣлимъ.

Атанасъ Стойковъ е роденъ въ Руссе на 1857 година. Училъ се въ родния си градъ, подиръ въ Габрово, Пловдивъ и Ница, Франция. Слѣдъ завърщанието си отъ тоя послѣдний градъ станалъ подсекретаръ въ Силистренската митница, а сетнѣ бухалтеръ въ Варненската митница. Слѣдъ това приелъ длъжностьта сждебенъ приставъ въ Добричъ, слѣдъ което билъ назначенъ за секретаръ на градско общинското управление въ Добричъ, а сетнѣ такъвъ и въ Софийското общинско управление. Подиръ прѣзъ 1884 г. назначенъ билъ за Подначалникъ въ Финансовото Министерство, а скоро слѣдъ това — за Силистренский Окр. Управитель, на която длъжность е стоялъ до Силистренский бунтъ на 16 Февруарий 1887 год. Стойковъ прѣзъ 1884 и 1885 година е писалъ дописки, а най-много уводни стати въ в. „*Славянинъ*“ (гледай 1879 год.); писалъ е разни статии и въ в. „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 година). Понастоящемъ Атанасъ Стойковъ живѣе въ Силистра и се занимава съ адвокатство.

---

187. Избиратель, *органъ на Свищовското либерално бюро.* — Почналъ е да излиза въ Свищовъ въ началото на 1885 год., неопрѣдѣлено въ какъвъ периодъ, раздаванъ *безплатно,* подъ неизвѣстна менъ редакция. Азъ съмъ видѣлъ само брой 7 отъ II-та година. Вѣстника има за мотто: „*Народътъ е управитель на управителитѣ си*“. Вѣстника се е занималъ само съ Свищовски работи. Като продължение на „*Избиратель*“ дохожда в. „*Свищовъ*“ (гледай по-долу).

---

188. Македонецъ, *за новини и защита народнитѣ правдини.* — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Руссе прѣзъ

мѣсецъ Февруарий, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е до 27 брой отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Н. Живковъ*. Той вѣстникъ е като продължение на „*Телеграфъ*."

Никола Живковъ е роденъ въ Търново на 1847 година. Въ 1854 год. е почнѫлъ въ Търново първоначалното учение по взаимната метода. Отъ 1861 до 1867 год. е слѣдвалъ въ сѫщий градъ въ общинското *классно* училище, което за първъ пѫть отворилъ Никола Михайловски, който е ималъ за сътрудници П. Славейковъ, К. Кесаревъ, Ил. Шиваровъ, Димитраки Еленикото наричанъ и други. Прѣзъ 1867, 68 и 69 години училъ по математика, законъ Божий и педагогия при Американскитѣ мисионери въ Руссе въ врѣме на Уанлеса. Прѣзъ 1870 година билъ прѣдсѣдатель на Младенческото дружество въ Руссе, наречено „Пѣвческо", една отъ главнитѣ цѣли на което било распространението въ Кар. „*Свобода*". Въ това врѣме се отваря книжарницата на Дановъ въ Руссе, по работата на която Живковъ е ходилъ по цѣло Българско и е написалъ „Пѫтни бѣлѣжки", обнародвани въ в. „*Право*" (гледай 1869 год.), съ подпись *Скитникъ*. Отъ 1872 до 1873 год. билъ пълномощникъ на Българското Читалище въ Цариградъ и отъ Екзархията, да обходи цѣла България, да открива читалища, да распространява списанието „*Читалище*" и да „сгрѣва българскитѣ сърдца къмъ нововъзобновената ни Екзархия", тъй гласяло писмото на Екзархията. Въ това врѣме станѫлъ учителски съборъ въ Орѣхово, гдѣто били събрани 34 учители, изъ Видинъ, Ломъ и Орѣхово, които го избрали за инспекторъ на училищата си, но като не билъ утвърденъ отъ Екзархията, отишълъ за главенъ учитель въ Велесъ, гдѣто е направилъ първъ опитъ съ откривание забавачница. Слѣдъ това той е учителствувалъ 12 години въ Велесъ, Варна, Берковица, Севлиево, Тулча и Свищовъ. Въ 1875 година билъ апостолъ по въстанието въ Берковица, но билъ хванѫтъ и откаранъ въ Видинъ и Руссе арестованъ, отъ гдѣто е успѣлъ да избѣгне въ Гюргево. Заедно съ Хр. Ботйовъ е издалъ първий брой отъ „*Нова България*" (гледай 1876 година). Въ „*Читалище*" е обнародвалъ пѣсънята: *Некъ се навредъ радостенъ гласъ развѣй* и пр. по поводъ избиранието на Български Екзархъ Антима, която отъ подиръ издалъ на отдѣлни

листа; въ „*Новинаръ*“ (гледай 1877 година) *Шуми Марица*, а при идването на Български Князь Александръ I *Добре дошелъ свѣтлий Княже* и пр. Той е билъ една година прокуроръ, сега пакъ Училищенъ Инспекторъ въ Руссе, а попърво такъвъ въ Видинъ, Свищовъ и Варна. Освѣнъ горнитѣ, той е написалъ и прѣвелъ: *Календаръ* на Тулчанското читалище; *Българска Корона*, химна, I листо; *Дѣтинска мждрость* по Фребеля; *Божий свѣтъ*, читанка; *четири пѣсни* за Български Князь и съединението; *Гусла*, съ пѣсни; *Три прокламации на бой*; *Илю войвода*, драма въ 5 дѣйствия; *Свѣтулка*, сцѣни изъ български животъ, драма въ 5 дѣйствия; *Краль Миланъ безъ уши*, комедия въ двѣ дѣйствия; *Прощавамъ го!* за робитѣ по Сърбско-Българската война; *Прѣдателский прѣвратъ*, отъ изгонването до възвръщанието на Князь Александра; *Венецианска республика*, поправ. прѣводъ, драма въ 5 дѣйствия; *Елмазена табакера*, трагикомедия въ 5 дѣйствия; *Отхапанъ кестенъ*, малко съмнѣние — много пакость. Н. Живковъ ималъ готови за печатъ: *Весела смърт* на майора Киряева въ Сърбия; *Осѣмь* клѣтви за пара и *Коритото съ дрѣнкитѣ* и куция патакъ на Байковица — сце случки изъ Български животъ. За вѣстницитѣ, които е редактиралъ, ще се спомене на свойто мѣсто.

„Названието „Македонецъ“ му даваме, защото най-главната цѣль на листътъ ни ще бѫде да воюваме духовно за освобождението на многострадателна, потънала въ черни тегла наша Македония, отечеството на Славянскитѣ просвѣтители Кирилъ и Методия; прѣстолницата на Български Царь Самуила; разсадницата на Богомилството. Ще воюваме за отъргване изъ тиранскитѣ ногтѣ тая българска земя, въ която обитаватъ милиони харни синове и дъщери; която земя пуща изъ недрата си „медъ и масло.“

„При дѣйствията си по изложената цѣль, „Македонецъ“ ще разисква се тъй безпристрастно полезнитѣ въпроси за Княжеството ни, ще дава най-нови телеграфически извѣстия по политиката, разни новини и ще обема кратъкъ критически книжевенъ отдѣлъ“ (гледай брой 1).

189. **Македонский Гласъ** — *La voix de la Macédoine.* — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 35 броя, подъ редакцията на *Д. Ризовъ* и *Ил. Георговъ*. Уводнитѣ статии на първитѣ десетина броя сж писани отъ *Ив. Ев. Гешовъ*, 32—34 брой сж редактирани отъ *Ил. Георговъ*, а останалитѣ — отъ *Д. Ризовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Георговъ* се намиратъ при „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 година).

Димитръ Ризовъ е роденъ въ Битоля на около 1862 г. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Пловдивъ, гдѣто е свършилъ IV классъ отъ тогавашното Пловдивско училище, гдѣто е билъ учительтъ Благоевъ и др. Слѣдъ това той се върналъ въ Битоля и се е занималъ съ търговия, а кратко врѣме е училъ френский языкъ въ Битолското католическо училище. Прѣзъ 1881 год. отворилъ въ Битоля книжарница, а прѣзъ 1882/83 учебна година бѣше назначенъ за инспекторъ на българскитѣ училища въ Македония, която длъжность *испълнявалъ* (като е стоялъ само въ Битоля, безъ да е ходилъ да инспектира, както самичъкъ е исповѣдвалъ) само една година. Прѣзъ 1883 година той е дошълъ въ София, гдѣто се е впуснялъ въ политическа и вѣстникарска борба, съ исключение на нѣколко мѣсеци, когато е билъ чиновникъ въ Дирекцията на Общественнитѣ Сгради. Прѣзъ 1887 год. той е отишълъ въ Лиежъ, Белгия, гдѣто е слушалъ лекции една година въ тамошний университетъ. Билъ е депутатъ въ Великото Народно Събрание за избиранието на Княза. Той е билъ осжденъ и арестованъ за подстрѣкателство (чрѣзъ вѣстника му „*Христо Ботйовъ*“) къмъ бунтъ противъ правителството. Отъ 1891 год. насамъ слѣдъ извѣстния Паницовъ процессъ, той се намира загранница, гдѣто заедно съ други емигранти работи за растурянието на сжществующий въ България политически редъ; Ризовъ се оказа замѣсенъ въ дѣлото по убийството (насочено противъ Ст. Стамболова) на покойний Министръ на Финанситѣ Хр. Бѣлчовъ. Писвалъ е разни статии въ „*Зорница*“ (гледай 1876 год.), „*Марица*“ (гледай 1878 год.), „*Балканъ*“ (гледай 1883 год.), „*Съзнанье*“ (гледай 1883 год.), а редактиралъ е нѣколко вѣстника, за които на свойто мѣсто

ще се спомене. Написалъ е една брошура, печатана въ Бѣлградъ, съ политическо съдържание, която ний не сме видѣли.

„Продуктъ на онова справедливо негодование, което завладѣ духоветѣ на македонскитѣ емигранти въ Княжество България и Източна-Румелия вслѣдствие послѣднитѣ турски звѣрства въ Македония, в. „Македонский Гласъ“ ще се стреми да изисква отъ Великитѣ Сили безотлагателното испълнение на 23 и 62 членове отъ Берлинския Договоръ, като единственния по настоящемъ modus vivendi за дайнѣйшето съществувание на българския елементъ въ тая страна. Далечъ отъ мисьлта да счита тая мѣрка за гарантирующа правилното развитие на многострадалната тази земя, в. „Македонский Гласъ“ ще я подържа до деньть, въ който Европейскитѣ Държави сами ще съзнаятъ нейната палиативность и сами ще пожелаятъ нейното замѣнение съ друга по-цѣлесъобразна.

„Въ желанието си да испълни честно и искренно тази своя задача, в. „Македонский Гласъ“ ще се мжчи да доставя най-вѣрни свѣдѣния върху страдалческото положение на раята въ Турция, и по възможности, да удържя духоветѣ на македонскитѣ емигранти въ Княжество България и Източна-Румелия на онази легална почва, която се е създала прѣзъ 1878 година въ Берлинъ съ санкцията на Великитѣ Сили. Разбира се, че ако приятелитѣ на Европейския миръ не благоволятъ и тоя пѫть, слѣдъ дълги седьмь години, да настоятъ за по-скорошното одѣлотворение на своитѣ постановления касателно Македония, то в. „Македонский Гласъ“ трудно ще може да се обяви несолидаренъ съ възможно едно движение, имѣюще за цѣль самостоятелното погрижване за сждбата на тази рабски — измжчена страна.“ (гледа брой 1).

---

190. **Македонски сълзи**, *списание за наука и насърдчение на българската младежь.* — Почнжлъ е да излиза въ Чирпанъ прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѫть въ мѣсецътъ, излѣзли 6 броя, подъ редакцията на *Милю Г. Касабовъ.*

Милю Г. Касабовъ е роденъ въ Чирпанъ прѣзъ Октомврий 865 година. Той се е училъ въ родния си градъ, гдѣто е вършилъ III классъ на тамошното училище. По настоящемъ ой е учитель въ с. Опанъ, Старо-Загорска околия.

„На всѣки му е извѣстно, до какво състояние сж дошли ашитѣ вѣстници, както отъ самъ балкана, така и въ кня-еството. Тѣ сж дошли до тамъ, та човѣкъ не смѣй да про-ете нѣщо. Но и да прочете, какво ли ще да научи? отъ сувни, клевети, раздори, нѣма друго нищо да научи. Въ тѣхъ ѣма нищо сериозно, нѣма насърдчително, нѣма нѣщо, съ ето да възбуждатъ на младежитѣ въ сърдцата любовь къмъ ечеството, братска обичь и съгласие; а повѣчето служатъ, ъ разцѣплението народно.

„Но ако се попитаме отъ що произлѣзва всичко това? Из-еднажь въ мисалта ни се ражда отговоръ, който ни шюшни, е всичко това става отъ омразата, която е помежду ни, отъ зи черна ивица, която е била у насъ и отъ по-прѣди. Доклѣ ай-послѣ тази смраза ни тури подъ ногата на тирана, за да мжчимъ и на урокъ да се научимъ. Но всичкитѣ мжки на рана, неможаха да ни научатъ на урокъ. Ний носихме робския ъмотъ петь-стотинь години, на когото диритѣ и до сега още чатъ по вратоветѣ ни; но пакъ не можахме да дойдемъ въ знание, че ако не искоренимъ тази омраза, която е вкоре-ена въ насъ, не още петь-стотинь години, нъ още на много ѣста по петь-стотинь години ще стоимъ подъ робското иго.

„Но нека дойдемъ на прѣдмѣта си.

„Думата бѣше за днешнитѣ наши вѣстници. Днешнитѣ ашни вѣстници, не сж вѣстници, които да разгарятъ въ младе-итѣ охотата за прочитание, а сж вѣстници, които я охла-ватъ повече и повече.

„Единъ младежь, който се е научилъ горѣ долѣ да про-ита, въ младостьта си той ламти за прочитание. Тази си ътрешна, невидима жажда, той угасява съ прочитание на ѣстници и други книги, които или той купува, или зема отъ ияатели, или прочита въ читалище и прочее. Но що виждаме ъ тогози, който прочита вѣстници? вмѣсто да се усилва тази ажда къмъ прочитанието (защото е извѣстно, че колкото по-ече прочита човѣкъ, толкозъ повече се стреми къмъ прочи-

танието), то тя се угасява повече и повече. А причината на това е тази, че той не намира охота за прочитание, въ днешнитѣ наши вѣстници. Такивато твърде скоро се отчайватъ отъ прочитание. Тѣ даже не искатъ да зематъ и друга книга въ ржката си за прочитание; щото мислятъ, че и тя ще има такова съдържание, което не е полезно за тѣхъ. А това пакъ става отъ туй, че тѣмъ еднажъ за всѣкога имъ се е втреснало прочитанието. — За такивато, на които се е втреснало прочитанието и за такива, които не искатъ да се мѣшетъ въ партии и за такива, които обичатъ да прочитатъ, нѣща повече насърдчителни и нѣща, които възбуждатъ омраза противъ непиятелитѣ ни; счетохме за длъжность, споредъ силитѣ си, да издаваме списание съ научно насърдчителна цѣль, подъ заглавие: „Македонски Сълзи."

„Списанието ще излиза всѣки мѣсецъ и всѣкога ще донася на читателитѣ, както научность, насърдчение, възбуждание любовь къмъ отечеството, братска обичъ и съгласие; така и омраза противъ нашитѣ тирани, а не противъ братята ни." (гледай брой I).

---

191. Медицинско Списание, *издава Варненското Медицинско Дружество.* — Почнало е да излиза въ Варна прѣзъ мѣсецъ Юний, три пати въ мѣсецътъ (до шестата книжка излизало е единъ патъ въ мѣсецътъ), излѣзли цѣли три годишнини, подъ редакцията на *Д-ръ С. Юрдановъ, Д-ръ Пюскюлиевъ, Д-ръ Севковъ и Д-ръ Ивановъ.*

Докторъ (на медицината) Майоръ Стойко Юрдановъ е роденъ въ Котелъ на 15 Августъ 1841 г. Въспиталъ се въ Парижкия факултетъ на медицината и въ военно-медицинското училище въ Букурещъ, а въ 1863 год. постжпилъ на служба въ това послѣднето училище. Прѣзъ 1864 г. издържалъ установения испитъ за *Екстернъ*, а въ 1865 г. билъ произведенъ въ чинъ подъ-хирургъ. Въ 1866 г. въ врѣме на холлерата, билъ командированъ въ Яшкия окржгъ, а въ 1867 год. издържалъ екзаменъ за бакалаурията на физическитѣ и естественни науки и тутакси произведенъ въ чинъ баталионенъ медикъ отъ II классъ. Прѣзъ 1868 и 1869 г. билъ докторъ въ Браилския окржгъ, а прѣзъ 1870 и 1871 г. служилъ като

лефъ интернъ на госпиталя Колентина, като е държалъ въ ова врѣме и 5-тѣхъ испити за лиценциатъ на медицината. ъ 1871 год. станѫлъ баталионенъ медикъ отъ I класъ и е ужилъ въ I артиллерийский полкъ до 1873 г., когато билъ спратенъ въ Парижъ да свърши наукитѣ си. Като се върнѫлъ ь 1875 год., станѫлъ полковий медикъ отъ II класъ, а прѣзъ 876 г. държалъ тезата си и придобилъ академическата степень октеръ на медицината. Прѣзъ 1876 г. награденъ съ кръсть Св. Такова", сѫщо отъ обществото на „Червения Кръстъ" съ ь кръстъ, а за участие като полковий и бригаденъ медикъ ри Плѣвенъ, Бѣлоградчикъ и Видинъ — съ „Руманска Звѣзда." ъ 1878 год. назначенъ билъ за Варненски Губернски врачъ, и въ 1879 г. билъ избранъ за депутатъ въ Търновското Вели Народно Събрание. Слѣдъ туй пакъ назначенъ на българска служба, като се е мѣстилъ въ разни дружини. Прѣзъ 1882 год. билъ испратенъ да земе участие въ Женевския хигиенически конгресъ, взелъ е сѫщо участие и въ България въ нѣкои коммиссии. Писалъ е на френски теза: „Quelque réflections et observations sur l'engine diphtherique", а прѣвелъ е отъ френски: La propreté de l'individu et de la maison." Писалъ е по нѣщо въ вѣстницитѣ: *„Българ. Гласъ"*, *„Марица"*, *„Славянинъ"*, *„Българинъ"*, *„Варненски Вѣстникъ"*, *„Независимость"*, *„Свободна България"*, *Свобода"*, *„Руссе"*, *„Витоша"* и *„Работникъ."* На руманскн е писалъ за дѣйствията на руманската амбуланция отъ Червения Кръстъ въ Сърбско-Българската война въ 1876 год. Д-ръ Юрдановъ се е поминѫлъ въ Варна на 18-й Януарий 1890 година.

Докторъ (на медицината) **Ангелъ Димитровъ Пюскюлиевъ** е роденъ въ Шуменъ на 15 Августъ 1845 година. Първоначалното си образование е получилъ въ родния си градъ, а подиръ въ Цариградъ въ медицинский факултетъ, гдѣто е получилъ дипломъ на 1871 г. Слѣдъ туй подкачилъ медицинска практика, билъ е воененъ лѣкаръ въ турската армия съ чинъ майоръ. Слѣдъ освобождението е прѣминѫлъ въ България, знаемъ, че е билъ въ Варна, а по настоящемъ е Директоръ на Гражданската Санитарна Дирекция. Говори и пише на Български, Френски и Турски язици. Писалъ е разни статии въ *„Блъгарскы Книжицы"* (гледай 1858 година), *„Время"*

(гледай 1865 година) и „*Македонія*“ (1866 година). Прѣвелъ е *Послѣдний Абенсераж*ъ, Цариградъ, 1869 година и други подобни прѣводи, които ний, за съжаление, нѣмаме възможность да изброимъ.

Докторъ (на медицината) Севвовъ е роденъ въ Ески-Джумая на 1852 година, гдѣто до 16-та си годишна възрастъ се е училъ, а на 1867 год. заминѫлъ за Николаевъ, Русия, гдѣто постѫпилъ въ III классъ на тогавашната реална гимназия, която свършилъ на 1872 год. Още сѫщата година постѫпилъ въ медицинский факултетъ на Московский университетъ. Като студентъ билъ въ Сърбия въ врѣме на Сърбско-Черногорско-Турската война на 1876 г. Прѣзъ Априлий 1878 г. като свършилъ курсътъ на наукитѣ си, веднага билъ испратенъ въ дѣйствующата армия и билъ назначенъ за дружиненъ лѣкаръ на първата дружина на Българската земска войска. Прѣзъ 1879 год. билъ назначенъ за бригаденъ лѣкаръ на Сливенската бригада, но прѣзъ Септемврий сѫщата година излѣзълъ въ оставка. Прѣзъ 1883 година отново постѫпилъ на военна служба и въ настояще врѣме занимава длъжностьта старшій лѣкарь на 20 пѣхотний Добруджанский полкъ.

Докторъ (на медицината) **Н. М. Ивановъ** е роденъ на 5 Декемврий 1856 година въ Болградъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, гдѣто въ 1874 година свършилъ гимназията и послѣ това учителствувалъ двѣ и половина години въ едно отъ народнитѣ училища въ сѫщия градъ. Въ 1877 година отишълъ въ Букурещъ и постѫпилъ въ медицинский факултетъ. Въ продължение на двѣ години испълнявалъ и длъжностьта дѣловодитель при „Българската Добродѣтелна Дружина“ въ Букурещъ. Въ 1882 година Добродѣтелната Дружина го приела за свой стипендиантъ и го испроводила въ Парижъ да довърши медицинскитѣ си науки. На 5/17 Юлий 1885 година издържалъ прѣдъ Парижкий медицинский факултетъ теза (прѣдмета на която е била de l'ostéomyelite subaiguë ou insidieuse pendant la croissance“) и приелъ степень на медицината. Прѣзъ мѣсецъ Августъ сѫщата година билъ назначенъ на длъжность ординаторъ при Варненската държавна болница. Въ врѣме на Сърбско-Българската война

билъ командированъ въ сѣверний отдѣлъ въ Видинъ, а слѣдъ примирието билъ прѣведенъ за лѣкаръ при лѣтучий отрядъ, гдѣто стоялъ три мѣсеци и послѣ се завърнѫлъ на длъжностьта си въ Варна. Въ 1886 година му е била възложена и длъжностьта Директоръ на Варненский Оспенъ Институтъ, която испълнява и сега. На 1 Януарий 1888 год. билъ повишенъ на длъжность старший лѣкаръ на Хирургическото Отдѣление при Варненската Държавна Болница, която длъжность още испълнява и отъ 1 Януарий 1893 год. билъ назначенъ за управитель-лѣкаръ на сѫщата болница.

„Медицинското Списание“ цѣлта на което се опредѣля отъ самото му название, счита за нужно да спомене на кѫсо за тая наука, медицината на която началото се губи въ мрака на вѣковетѣ. На вѣрно още въ първобитнитѣ времена прибѣгвало се на помощь на болния, нъ люлката на тая наука за болния человѣкъ остава тайна за насъ. И така даването помощь на болния постепенно се усъвършенствувало и слѣдва още да се усъвършенствува, така щото нѣма съмнѣние че медицината е рожба на вѣковетѣ; наблюденията, опититѣ и разсѫдъка я упѫтватъ къмъ напредъкъ. Както всѣко едно человѣческо знание тя е прекарала различни епохи, претърпяла много преобразования, така щото излишно ще бѫде ако се распространяваме да говоримъ за нейнитѣ баснословни времена и божественно потекло. Цѣлта на медицината като е болния человѣкъ, всичкото ни внимание ще бѫде обърнато къмъ него, и главното наше стремление ще бѫде да издираме причинитѣ на болѣстьта, и да съвѣтваме тѣхното отстранение. Въ популярната си часть *Медицинското Списание* ще се занимава повече съ игиенически въпроси, отъ колкото да дава съвѣти какъ да се лѣкуватъ сами болнитѣ, това което и самитѣ лѣкари неправятъ, за себе си прибѣгватъ къмъ помощьта на другъ лѣкарь, защото има много скърбни примѣри, които говорятъ противъ такава една практика. Тукъ трѣбва да прибавимъ, че *Медицинското Списание* не се отказва съвършенно отъ даването съвѣти какъ да се гледатъ болни, въ това неговата грижа ще бѫде да учи какъ да се даватъ първитѣ помощи и особенно въ случаитѣ които не търпятъ замѣдлявание.

„Така популярната часть на *Медицинското Списание* ще бѫде посвятена на игиената, дѣто ще се старае до колкото е възможно да съвѣтва хората какъ да си пазятъ здравието.

„Здравието е най-скѫпото, най-драгото, най-приятното нѣщо за человѣка. Здравия человѣкъ има морални и материални преимущества. Когато е здравъ, той бива вѣселъ, щастливъ и задоволенъ, природата за него бива щедра отъ всѣка една страна. За българина здравието е най-утѣшителното нѣщо, защото и въ най-нещастнитѣ си минути той се утѣшава съ думитѣ *„здравие да има“*.

„Въ материално отношение нѣма съмнѣние, че здравието е богатство, трѣба ли тукъ да напомнимъ, че болния человѣкъ като не може да работи, губи отъ богатството си което само труда може да дотъкмява, а за такъвъ единъ трудъ се изисква здраво тѣло. И така здравия человѣкъ е полезенъ за себе си и за самото общество.

„Отъ всичко това се види, че трѣба да си оцѣняваме здравието и до гдѣто го имаме трѣба да го пазимъ. Съ тая цѣль въ нѣкои народи са прокарани вѣроисповѣдни и други закони, които запрѣщаватъ врѣдителнитѣ за здравието храни и навици. Днесь когато печатното слово улеснява и подпомага още повече това което законодателитѣ сѫ мѫчили да достигнатъ, вѣрваме, че *Медицинското Списание* предприема свята длъжность като ще се мѫчи да распространява между населението здравословнитѣ познания.

„Дѣйствително мѫчна е задачата, която предприема *Медицинското Списание*, но то като органъ на едно дружество, въ което могатъ да зематъ участие всичкитѣ господа лѣкари въ страната ни, прави възивъ къмъ тѣхъ за да му помогнатъ въ святото това дѣло.

„*Медицинското Списание* за да бѫде достѫпно за всѣкиго, дружеството намѣри за добрѣ да му опредѣли по възможность най-умѣрената цѣна, съ която да може да покрива само разноскитѣ си и даже, ако числото на абонатитѣ се увеличи, то намѣрява въ замѣна да уголѣми списанието.

„Така всѣка користна цѣль стои далечъ отъ дружеството, и то не може да се не радва като вижда че и самото правителство го удързостява като му помогна за предприятието на това дѣло съ едно пособие отъ 500 лева“ (гледай брой I, година I).

192. Напредъ! *научно-книжовенъ и политическо-общественъ вѣстникъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Мартъ (подиръ се прѣнесе въ Пловдивъ), единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е до 17 брой отъ четвъртата годишнина, подъ редакцията на *Г. А. Кърджиевъ*. Вѣстника е ималъ за мотто — отъ лѣвата страна: „Науката е отваряла пѫть за политическитѣ свободи и за въздиганието поминъка. И тъй преди всичко: науката.“ Отъ дѣсната страна: „Безъ свобода нѣма напредъкъ. Свободата безъ добъръ поминъкъ е като слънце безъ топлина и светлина.“ А въ средата, т. е. тъкмо подъ заглавието: „Начало на премѫдростьта е: съмненето и изпитването.“

Георги А. Кърджиевъ е роденъ на 17 Априлий 1854 година въ село Арбанаси при Търново. Въ 1860 година цѣлото му бащино семейство се прѣселило въ Руссе, гдѣто Кърджиевъ е слѣдвалъ въ училището до 1869 година, като излѣзълъ отъ V классъ на тогавашното классно училище. Опрѣдѣленъ билъ да постѫпи въ ветеринарний отдѣлъ отъ медицинското училище въ Цариградъ, но понеже родителитѣ му не сѫ се съгласили да замине, той билъ исключенъ отъ Руссенското училище за неиспълнение волята на общината. Отъ Февруарий 1869 година до Юний 1870 година служилъ въ Руссенский клонъ отъ Дановата книжарница, а подиръ до Августъ 1871 година служилъ въ Вилаетската печатница въ Руссе, въ качество помощникъ на експедитора (братъ му Тома билъ тогасъ експедиторъ и коректоръ на в. „*Дунавъ*“). Прѣзъ Августъ 1871 година заминѫлъ за Бѣлградъ да продължава наукитѣ си единъ видъ поддържникъ на Шѣвческото тогава Дружество въ Руссе, което му бѣ обѣщало по единъ минцъ мѣсечна помощь и стипендия отъ Сърбското правителство, която получилъ прѣзъ Ноември 1871 година. Въ Бѣлградъ Кърджиевъ е постѫпилъ въ Духовната Семинария, защото въ другитѣ учебни завѣдения въ Сърбия по онова врѣме не давали вече стипендия на „странци“. Едвамъ постѫпилъ въ II классъ отъ Семинарията, въ който минѫлъ съ награда, отнѣли му стипендията по неблагонадѣжность, че билъ агитиралъ между македончетата, ученицитѣ въ Семинарията, въ полза на българщината. Върнѫлъ се въ България, защото нѣмалъ възможность да слѣдва нито на свой

разноски, нито съ минцовата поддържка на Руссенското Пѣвческо Дружество. Прѣзъ Октомврий 1872 година постжпилъ учитель въ Руссе, гдѣто е стоялъ такъвъ три години (до 1874/75 учебна година), подиръ което учителствувалъ въ Разградъ слѣдующитѣ двѣ години (1875/76 и 1876/77) до войната. Прѣзъ врѣме на Русско-Турската война билъ е прѣводчикъ при 7 саперний баталионъ и подиръ единъ видъ чиновникъ за урѣждание патищата между Свищовъ—Бѣла и Никополъ—Ловечъ; това било отъ Септемврий 1877 до Мартъ 1878 година. Отъ тази дата постжпилъ главенъ писецъ (помощникъ на секретаря) при Руссенский Окржженъ Съвѣтъ. Отъ слѣдующата подиръ учебна година станжлъ изново учитель въ Руссе и слѣдвалъ въ тая длъжность двѣ учебни години (1878/79 и 1879/80). Прѣзъ ваканцнитѣ на 1878/79 година билъ прѣподаватель на врѣменния педагогически курсъ, който бѣ отворенъ тогазъ въ Руссе за учителитѣ въ Руссенската околия. Прѣзъ Юлий 1880 година заминжлъ за Варна да издава „*Варненский вѣстникъ*“, слѣдъ спирането на който (Ноемврий 1880 година) билъ назначенъ членъ въ Варненский Окржженъ Сждъ, която длъжность испълнявалъ около два мѣсеца. Къмъ края на Януарий 1881 година билъ повиканъ отъ „кржга на либералната партия“ въ Руссе, напуснжлъ тая длъжность и поелъ редакцията на в. „*Работникъ*“, слѣдъ спирането на който (Май 1881 година) основалъ в. „*Братство*“, който редактиралъ до Юний 1882 година. Слѣдъ това минжлъ, като емигрантъ въ бившата Източна-Румелия, гдѣто прѣзъ 1882/83 учебна година билъ учитель въ Казанлжкъ, а първото полугодие отъ 1883/84 учебна година учителствувалъ въ Карлово. Отъ тамъ, при самото начало на 1884 година, дошълъ въ София и подновилъ издаването на „*Братство*“, което слѣдвалъ до Априлий сжщата година, а отъ Юний билъ назначенъ първъ секретаръ на тогавашната Кодификационна Коммиссия до затваряне на туй учрѣжденне (края на 1884 година). Отъ Мартъ 1885 година основалъ въ София в. „*Напредъ!*“ и го издавалъ прѣзъ 1885 и 1886 година. Отъ Февруарий 1887 година та до края на Ноемврий билъ назначенъ за учитель малко врѣме въ Сливенската и послѣ прѣмѣстенъ въ Пловдивската Мжжка Държавна Гимназия. Отъ Декемврий 1887 год. почнжлъ изново издаването на в. „*Напредъ!*“ въ Пловдивъ, гдѣто го е редактиралъ до първитѣ мѣсеци на 1890 година. Слѣдъ единъ деветмѣсеченъ затворъ, отъ Августъ

890 до Май 1891 година, — отъ Юний послѣдната година очнѫлъ да издава в. „*Дѣятель*“, а отъ слѣдующата 1892 година насамъ подкачилъ да редактира списанието „*Записки о мисъльта и живота*“. Освѣнъ горѣизложенитѣ длъжности, Кърджиевъ е билъ Прѣдсѣдатель на Ученолюбивото Дружество Искра“ въ Казанлѫкъ. Той е писвалъ статии въ Бъсковото *Училище*“ прѣзъ 1872 и 73 година, а прѣзъ 1873, 74 и 5 година билъ кореспондентинъ на „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 874 година). Прѣзъ 1878 и 79 година билъ редовенъ кореспондентъ отъ Руссе на в. „*Българинъ*“ (глѣдай 1877 година). а корреспондиранието си въ в. „*Напрѣдъкъ*“ билъ изваденъ тъ учителството въ Руссе, а за корреспондиранието си въ *Българинъ*“ билъ прѣданъ на Военний Полевой Сѫдъ прѣзъ купацията, която, като се дигнѫла, дѣлата за гражданскитѣ ица били прѣдадени, заедно съ това на Кърджиевъ, на нашитѣ Окржни Сѫдилища, кѫдѣто и било закрито. Той е написалъ, прѣвелъ и издалъ: *Сборникъ за Български народни приказки и пѣсни,* Руссе, 1871 година; *Светото дѣло на българското освобожденіе,* иллюстрована, Руссе, 1879 година; *Педагогически поучения* отъ Миличевича, прѣводъ, Руссе, 882 година; *Отъ какво се раждатъ бунтоветѣ* отъ В. Іелагича, прѣводъ. Руссе, 1882 година; *Пъленъ Русско-Български рѣчникъ,* София, 1893 година.

„Программата и посоката на в. „Напредъ!“ остава сѫщата акто и презъ до-сегашното му тригодишно сѫществование. Издирване, знане, свобода и правда: въ туй са свежда всичката программа и посока на листа ни.

„Въ подробности, ето съ какво ще са занимава в. „Напредъ!“

Въ научно-книжовний си отдѣлъ.

„1) Той ще съобщава най-новитѣ теории и сѫждения по разнитѣ научни и философски въпроси;

„2) Той ще публикова данни и знания по историята, наша и чужда;

„3) Ще третира общи социални въпроси;

„4) Ще дава разни литературни творения: поезия, беллеристика: разкази и повести, по възможности, оригинални;

„5) В. „Напредъ!“ ще дава редовенъ отчетъ и оценене за книгитѣ и списанията които са явяватъ у насъ; ще запознава нашата публика и съ по-важнитѣ книжовни произведения въ чужбина;

„6) Вестникътъ ще разглежда разни книжовни въпроси;

„7) Той ще обнародва биографии на знаменити лица;

„8) Той ще дава описания на разни страни, най-много на мѣста изъ нашето отечество;

„9) Ще държи въ теченето на туй което става по науката и за леснинитѣ въ живота, и

„10) В. „Напредъ!“ ще съобщава мисли и изречения отъ разнитѣ мислители, и, по нѣкога, анекдоти и остроумни изговори.

„Вестникътъ ни и до сега, особенно отъ второто си шестмесечие отъ излѣзваната му година, отъ когато се е счестило издаването му е съобщавалъ статии и работи по всичкитѣ тия изложени точки, презъ годината която иде да подбере, той ще има по-голѣма широчина за това и ще употрѣби всичкитѣ усилия за туй. Така, *в. „Напредъ!“ са явява едно енциклопедическо дѣло което дава познанство съ всичко научно и книжевно, обществено и поучително, което интересува наший гражданинъ.* Изявявами и пакъ че всичко помѣстяно въ този отдѣлъ е било и все ще бѫде по-съвременен и най-новъ духъ; и въ чисто-книжевнитѣ работи, ний ще са водимъ по тая съвременность, *положителностьта.*

«Въ политическо-общественний си отдѣлъ,

„Който ще залавя най малко $^1/_3$ часть отъ листа, в. „Напредъ!“ ще има:

«Вътрешенъ прегледъ,

„Въ който ще са даватъ:

„1) Съждения върху текущи политически и обществени въпроси споредъ нуждитѣ, изискванн и интереситѣ на нашия народъ, държава и общество;

„2) Обзоръ върху нашитѣ и чуждитѣ вестници: какво тѣ пишѫтъ и разсѫждаватъ за нашитѣ работи;

„3) Ще съобщава факти изъ наший държавенъ и общественъ животъ, и нѣкой белѣжки по него;

„4) Фьойлетони: юмористически и сатирически статьи върху наший животъ и дѣятели, и

„5) Дописки отъ държавенъ и общественъ интересъ, и

«Външенъ прегледъ,

„Въ който ще са съобщава:

„1) Какво става или се мълви въ политический свѣтъ, въобще по дипломацията,

„2) Факти по общественний и политический животъ въ чужбина, и

„3) Дописки отъ чужбина.

„Въ политическо отношение, ний не сми служили и нема да служимъ на партии, и тъй да глѣдами едностранчиво на работитѣ, а били сми и ще бъдемъ вѣренъ тълкуватель на туй *какво иска и какво трѣба, споредъ насъ, за народа и обществото*. Ний сми залѣгали и ще залѣгами да бъдемъ *чистъ народенъ органъ*, който да тълкова народнитѣ искания и нужди, и да проповѣдва и да прокарва туй което може да бъде народу, на държавата и обществото полезно и добро, споредъ нашитѣ възъ разума и опита основани взгляди. Отличний приемъ който ни е направило обществото, свидетелствова че ний сми са придьржали о токо-що казаното; а обричами и за нататъкъ да следвами тоя пѫть.

„Широка е нашата программа; нъ тя не е непосилна за насъ: у редакцията има всички ентусиазмъ и сили за изпълването ѝ; три това, всичко интилигентно и свѣстно у насъ ни са е притичало и, увѣрени сми, ще ни са притича още по-вече въ изпълнението на тази программа. И интилигенция, и общество, и народъ, сж ни показали своето съдѣйствие и помощь; работили сми съ тѣхъ, и, благодарене само тѣмъ, насьрдчаватъ на да работимъ и още. Хвала имъ и хвала!“ (гледай брой 38, година III).

---

193. Народенъ Приятель, *вѣстникъ за политика и книжевность*. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Декемврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзали всичко 4 броя, подъ редакцията на *Никола Іонковъ — Владикинъ*.

Никола Ионковъ — Владикинъ е роденъ на 16 Априлий 1862 година въ с. Голѣмо Бѣлюво. Училъ се въ родното си село, въ турско врѣме, гдѣто е имало училище съ два класса, съ двама учители, които прѣподавали по новата метода. Допълнителното си образование получилъ отъ прочитание. Слѣдъ из-

лизание отъ училището поелъ търговскитѣ работи на баща си, който на скоро билъ умрѣлъ. Подиръ освобождението ни, а именно прѣзъ 1881 година, станѫлъ служебашъ: въ Министерството на Външнитѣ Работи, сетнѣ въ Софийското Мирово Сѫдилище (секретаръ), което тогасъ бѣше само едно; ходилъ е доброволецъ въ Сърбско-Българската война, слѣдъ това служилъ солдатска служба и, като излѣзнѫлъ изъ казармата, станѫлъ адвокатъ, а отъ 2 години почти насамъ принуденъ е да живѣе въ родното си мѣсто, гдѣто се занимава само съ писателство и отъ това се прѣхранва. Като чиновникъ въ София той е редактиралъ вѣстника „*Народенъ Приятель*“. Слѣдъ спирането на тоя вѣстникъ той е захванѫлъ да редактира в. „*Драгоманъ*“, слѣдъ което станѫлъ постояненъ сътрудникъ на в. „*Напредъ!*“ Въ „*Напредъ!*“ е работилъ цѣли 4 години нарѣдъ, дори до спирането му, и понеже в. „*Напредъ!*“ е захванѫлъ да пише противъ Руссия, той прѣстанѫлъ да сътрудничи, слѣдъ което подкачилъ да редактира списанието „*Дума*“. Между тази публицистическа дѣятелность, той е съчинилъ и издалъ: *История на Бѣлювското възстание* (1876), София, 1887 година; *Популярна прогматическа история на небето и земята*, книга I. София, 1885 год. (другитѣ книжки стоятъ у него въ ржкопись); прѣвелъ е отъ русски: *Анархическия процессъ на русския нихилистъ*, Князъ Петръ Крапоткинъ, разглежданъ въ Лионъ (Франция), София, 1883 година; отъ французски: *Физиология на любовьта* отъ Италианский антропологъ и сенаторъ Паоло Мантегацца, София, 1892 година; тоже отъ французски: *Парижкитѣ потайности* (Les Mysteres de Paris), романъ отъ Евгений Сю. Владикинъ тъкми да тури подъ печатъ сега пълна сбирка отъ своитѣ оригинални и прѣводни стихотворения, съ наименование *Проломъ*, която ще съдържа около десеть печатни коли. Той е писалъ и въ други вѣстници и списания, но въ кои именно, нѣмамъ възможностъ да посоча.

Немогѫ да знаѭ точно програмата на вѣстника „*Народенъ Приятелъ*“. До колкото си припомнювамъ направлението на вѣстника бѣше чисто руссофилско, та печаташе силни статии противъ Турция и Австрийската у насъ политика.

---

194. Народътъ, *вѣстникъ за полезни знания.* — Почналъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пжтъ ъ седмицата, излѣзли сж 26 броя, подъ редакцияа на *Ил. Йовчевъ*. Въ сжщность Йовчевъ е редактиралъ първитѣ 14 броя тъ вѣстника, а въ останжлитѣ 12 броя е писвалъ всѣкий, който билъ поканенъ отъ *Г. Димитрова*, издателя на вѣстника.

Биографически бѣлѣжки за *Йовчевъ* се намиратъ при *Родолюбецъ*“ (гледай 1888 година).

Ето каква е цѣлъта на в. „*Народътъ*“:

„Ний захващаме и очакваме, съ Божа воля, за много гоини да издаваме този вѣстникъ. Главната причина която ни побудила къмъ това, е длъжностьта ни да задоволимъ по ози начинъ една народна нужда. Като народъ, ний не се разиваме всестранно, споредъ сегашнитѣ условия за живота и ирение на народитѣ. Ний не сме се ползували отъ политическата си свобода да се развиваме както трѣба и научно и кономически; напротивъ ний сме или въ застой или въ положиелно отпадание въ много жизненни части и обществени прѣдриятия. Жителитѣ по нѣкой мѣста въ отечеството ни вече съ въ теснение за нѣкои обикновенни потрѣби, и цѣлото ни отечество е опасява да се зарази отъ тази смьртоносна народна болѣсть. Прѣдъ видъ на такива факти, ний желаемъ да проваждаме между арода този вѣстникъ, който, като свѣтилце между мракътъ на ехайството и невежеството, да просвѣти и упжти мнозина къмъ азнитѣ имъ частни и обществени благоденствия. За да потигнемъ това си желание ний ще бждемъ принудени да покертвуваме частното за общото, да оставимъ политиката на ногото други вѣстници които се занимаватъ съ нея и да не е мѣсимъ въ никакви партизански прения. Въобще ще се зодимъ отъ слѣдующитѣ правила:

„1. Да даваме всякакви новини и наставления, особно по науката и искуствата, отъ които народътъ въобще се нуждае, съ колкото е възможно по ясно и общо-разбранъ язикъ.

„2. Да не пропущаме въ вѣстника си никакви политически и партизански прѣпирни, лични нападания, или каквито и да сж неприлични и остри изражения било къмъ частни лица, било къмъ кое да е правителство, вѣра или народность.

„3. Да не отговаряме на никое лично нападение, освѣнь ако трѣба да припознаемъ грѣшката си или да разяснимъ казаното.

„4. Да бѫдемъ редовни и честни; да даваме наврѣме всякому каквото се обѣщаваме въ тази си программа, за всичкото врѣме прѣзъ което сме се обѣщавали да изваждаме вѣстникътъ си.

„Като рѣшаваме строго да се водимъ отъ тѣзи правила: Ний прѣдвиждаме мѫчнотиитѣ, които ще посрѣщнемъ. Ний нѣма да имаме съчувствия отъ никоя партия; нѣма да имаме писменна помощь отъ никой който иска да си надума противъ нѣкого; нѣма да имаме за спомоществователи мнозината онѣзи, които се наслаждаватъ въ леки и прѣпирливи разисквания; нѣма да има благоволението на никое правителство, никоя особна народность, никое религиозно общество. И други таквизи мѫчнотии ще посрѣщаме. Но отъ друга страна ний нѣма достойно да заслужимъ негодованието отъ никоя партия, правителства, вѣра, народность или частно лице; нѣма да безпокоимъ читателитѣ си съ свои лични или чиито и да сѫ необузданности, а ще се ржководимъ отъ интереситѣ на жителитѣ въ наший полуостровъ. Като знаемъ че почти никой Български вѣстникъ не се е поддържалъ отъ спомоществователи, и че наший, съ неутралното си положение, неможе да очаква друго подкрепление освѣнь каквото му дадатъ спомоществователитѣ, ний захващаме трудътъ си съ голѣмо пожертвование, и очакваме, че онѣзи, които иматъ при сърдце народното ни научно и икономическо ни повдигание, да се притекатъ съ спомоществованията си и да ни насърдчатъ въ прѣдприятието ни.

„Ний поканваме всички ученолюбиви и специалисти господа, който желаятъ да поучатъ народа, въ разни полезни знания, свободно да ни проваждатъ било мѣстни било научни новини, като пазятъ краткость и ясность.

„Онѣзи, които желаятъ да стапатъ настоятели на вѣстникътъ ни, тѣ трѣба заедно съ поржчката да ни испроводатъ стойностьта, било въ групъ по пощата, било въ пощенски тимбри. Ако тѣ искатъ въ една врьзка да имъ проваждаме повече отъ 5 вѣстници, тѣ могатъ да задържатъ една десета отъ стойностьта, ако ли искатъ да имъ проваждаме повече отъ 10 вѣстника, тѣ могатъ да задържатъ една петнадесета“ (гледай брой 1).

195. **Независимость.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ 6 броя, подъ редакцията на *Д. Петковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Петковъ* се намиратъ при „*Свобода*“ (гледай 1886 година).

Ето какъвъ е билъ девизътъ на „*Независимость*“:

„Сѫществува единъ вѣстникарски обичай, щото при появлението на всѣки новъ вѣстникъ да се излага преди всичко програмата на вѣстникътъ и направлението, което той ще държи. При всичко, че ние сме извѣстни на читающата публика, защото не първъ пѫть се явяваме на публицистическото поле, но за да не бѫдемъ исключение отъ общето правило, ще кажемъ нѣколко думи. Прѣди всичко, ние сми длъжни да обявѣмъ на читателитѣ, че нашия вѣстникъ ще бѫде независимъ отъ всѣкакви чужди влияния и внушения, въ всѣко отношение. — Свободата, братството, правдата, истината, — това е нашия девизъ. За това сме ние страдали, за това сме ние наказвани не веднѫжъ, — това ще да и слѣдваме за въ бѫдѫще, безъ да остѫпваме ни на йота предъ никакви съображения и обстоятелства. Ние не искаме отъ никого, нито власть, нито служба. Ние искаме, до колкото ни помагатъ силитѣ, да служимъ на народътъ си честно, да му показваме правия пѫть, да го освѣтляваме въ неговитѣ правдини и да го държимъ въ теченнето на общественнитѣ работи, па дѣлата ни ще показватъ: служимъ ли ние честно на своятъ народъ или не. Свято и неопятнено ще държимъ ние знамето на публицисть и не ще мигнемъ предъ никого въ исказванието на тоя или оня взглядъ, било спрямо нашитѣ обществени работи, било спрямо положението на другъ нѣкой съсѣденъ или несъсѣденъ, кръвенъ или некръвенъ, намъ народъ. Ние не сме въодушевени отъ онзи националенъ антагонизъмъ, по когото нѣкои назадничави елементи се мѫчатъ да въспитаватъ человѣчеството. Народитѣ за насъ сѫ братя. Терорътъ и тиранството, дѣто и да сѫществуватъ, отъ когото и да се упражняватъ, въ нашитѣ очи сѫ все тероръ и тиранство, и ние безпощадно ще ги преслѣдваме, безъ да искаме за знаемъ, угодни ли сѫ или на нашитѣ разсѫждения на тогова или оногова. Смѣло и неустрашимо ще исказваме ние своитѣ взлядове по всѣки въ-

просъ — вътрѣшенъ или външенъ, като се държимъ въ принципътъ: България за българитѣ. Казваме го откровенно, че ще бѫдемъ немилостиви къмъ всички онѣзи, които се мъчатъ да подкопаватъ основитѣ на свободата въ нашия държавенъ строй или които се докосватъ до независимостьта на нашето отечество. Лицата за насъ сж нищо, афторитетитѣ — *бошъ лафъ*. Даже една отъ прямитѣ наши задачи ще бѫде да приучимъ българската младежъ да не си създава кумири отъ различни личности, защото тия кумири твърдѣ често злоупотрѣбяватъ съ положението си. Като поставяме веднѫжъ за цѣль да пазимъ независимостьта на страната, ние ще преслѣдваме всѣкиго — билъ той Каравеловъ, Цанковъ, Князь или най-послѣ русситѣ, — който работи въ ущърбъ на тая независимость.

„Ето такова ще бѫде нашето повѣдение“ (гледай брой I отъ в. „*Независимость*“).

196. **Работникъ.** — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Сливенъ. Нищо повече незнаѫ.

197. **Равенство.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Свищовъ, излѣзалъ само единъ брой, подъ редакцията на *Д. Стеревъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Стеревъ* се намиратъ при „*Свищовъ*“ (гледай по-долу).

„Въ Свищовъ е излѣзалъ новъ вѣстникъ *Равенство*, подъ редакцията на нѣкого си Д. С. Свищовски. Съдържанието му отговаря на названието. Малко одръпаничекъ ни ся видя, ама нейса! Отъ Свищовъ по-добро нѣщо неможе да излѣзе. Цѣпата му е сиромашка: за 3 мѣсеца левъ и половина“ (гледай „*Борба*“, брой 14).

198. **Самозащита.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пѫть въ седмицата, излѣзалъ е само единъ брой, подъ редакцията на *З. Стояновъ* и *Д. Ризовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *З. Стояновъ* се намиратъ при „*Борба*“ (гледай по-горѣ), а за *Д. Ризовъ* — при „*Македонский Гласъ*“ (гледай по-горѣ). За программата на вѣстника нѣма какво да кажж, защото нѣмамъ на ржка „*Самозащита.*“

---

199. Свищовъ, *вѣстникъ за наука и литература.* — Почнѫлъ е да излиза въ Свищовъ прѣзъ Януарий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 12 броя, подъ редакцията на *Д. Стеревъ.* „*Свищовъ*“ е като продължение на „*Избирателъ*“ (гледай по-горѣ).

Димитръ А. Стеревъ е роденъ въ Свищовъ на 1861 г. Училъ се въ България, а подиръ въ Руссия (Николаевъ), гдѣто прѣзъ 1881 г. свършилъ IV реаленъ классъ и отъ гдѣто е билъ испѫденъ по буйство. Слѣдъ това той се е посвятилъ на учителското звание и е учителствувалъ по разни мѣста въ Мизия, Тракия и Македония и до днесь се намира на сѫщата длъжность въ Свищовското търговско училище. Билъ е въ Македония апостолъ — революционеръ, испратенъ отъ тогавашний (1884 г.) Русчушкий централенъ комитетъ. Прѣзъ Сърбско-Българската война взелъ участие въ Македонскитѣ доброволчески чети, като слѣдъ това е ходилъ въ Македония съ тайна миссия. Стеревъ е написалъ и прѣвелъ: 1) *Мита,* расказъ, Търново, 1883 г.; 2) *Борика,* сбирка стихотворения, Свищовъ, 1884 г.; 3) *Фантазия,* повѣсть, Търново, 1884 година; 4) *Човѣшката неправда,* поема, Пловдивъ, 1883 година; 5) *Окаяната Земя,* трагедия въ двѣ дѣйствия и двѣ картини, Руссе, 1884 година; 6) *Рилската Пустиня,* Търново, 1886 г.; 7) *Войвода Люба,* повѣсть, Руссе, 1890 г.; 8) *Македония,* стихотворения, Свищовъ, 1890 г.; 9) *Спомѣнъ за Македония,* Свищовъ, 1890 г.; 10) *Единъ революционеръ,* расказъ, Свищовъ, 1890 г.; 11) *Опитъ за народенъ календарь,* Свищовъ, 1890 г.; 12) *Упѫтване за български язикъ,* Свищовъ, 1888 г.; 13) *Мара,* историческа трагедия въ IV дѣйствия, Свищовъ, 1891 год.; 14) *Петръ I-й,* историческа трагедия въ V дѣйствия, Свищовъ, 1891 г.; 15) *Царь Самуилъ,* трагедия въ V дѣйствия, Свищовъ, 1891 г.; а прѣвелъ: 16) *Едита,* расказъ отъ Бойенъ, Ломъ, 1889 г.; 17) *Злочеста*

Лиза, повѣсть отъ Карамзина, Видинъ, 1884 год.; 18) *Сжщностьта на социализма* отъ Шефле, Търново, 1885 година: 19) *Исповѣдь*, отъ Л. Н. Толстой, Руссе, 1889 година; 20) *Аритметика* отъ Колаевъ, Пловдивъ, 1883 г. Освѣнъ горнитѣ той е прѣвелъ и написалъ: *Программа на работницитѣ* отъ Лассала, печатано въ „*Народенъ Учитель*“ (гл. 1883 г.); половина отъ *Бережливость* отъ С. Смайлса, печатано въ „*Промишленность*“; *Хигиена на хубостьта* отъ П. Мантегацца, печатано въ „*Заря*“ и нѣкои стихотворения и басни, печатани въ „*Народни Гласъ*“ и Старо-Загорското „*Знание*“ (гледай 1884 год.). Писалъ е статии въ „*Народна Мисъль*“ и „*Заря*“.

Програмата на „*Свищовъ*“ била да се занимава „съ живота на българитѣ по Арда, Родоста, Хайряболъ“.

---

200. Съврѣменний Показатель, *журналъ, обществено-икономическо, политическо, литературно обозрѣние.* — Почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 3 номера, подъ редакцията на *Д. Благоевъ*. „Желѣзовъ“ е псевдонимъ на *Благоевъ*.

Димитръ Благоевъ е роденъ въ село Загоричани, Костурско. Първоначално се е училъ въ родното си село при Георги Динката, а въ 1870 година заминѫлъ за Цариградъ, гдѣто се е училъ въ Българското училище на Фенеръ. Прѣзъ 1872 и 1873 год. се е училъ въ Одринъ при дѣда Славейкова, който бѣше дошълъ тамъ да устрои гимназия, а слѣдъ арестуването и откарването на Славейкова, върнѫлъ се въ Цариградъ, отъ гдѣто въ 1874 година заминѫлъ за Габрово и постѫпилъ въ III классъ на тамошното училище. Въ 1876 г. слѣдъ затварянието на Габровската гимназия, заминѫлъ за Стара-Загора, кѫдѣто дѣдо Славейковъ билъ учитель, и постѫпилъ въ V классъ. Прѣзъ 1878 година заминѫлъ за Руссия и постѫпилъ въ I классъ на Одесската Семинария. Сетнѣ, слѣдъ свършванието на I классъ, прѣминѫлъ въ V классъ на Одесското реално училище, но по нѣмание на срѣдства напустнѫлъ още отъ VI классъ и постѫпилъ волнослушатель въ Одесский университетъ и скоро отишълъ въ Петербургъ, кѫдѣто въ продъл-

ение на една година билъ волнослушатель въ университета
естественнитѣ науки. Въ 1881 година, като издържалъ
ѣлостенъ испитъ при II Казанска класическа гимназия,
лъ приетъ за редовенъ студентъ по естественнитѣ науки въ
етербургский университетъ. Отъ III-й курсъ на естественитѣ
уки, Благоевъ минѫлъ прѣзъ 1884 година въ юридический
култетъ. Прѣзъ 1885 година по негова инициатива се е
кванѫло въ Петербургъ издаването на единъ русски вѣстникъ
абочій", който излизалъ подъ неговата главна редакция; но
неже тоя вѣстникъ е билъ органъ на социалъ-демократиче-
ата група тамъ и ималъ за цѣль да организира работни-
ска партия (Благоевъ е билъ отъ главнитѣ дѣйци между
ботницитѣ и билъ извѣстенъ подъ името *Егоровъ*), което не
било по волята на самовластното русско правителство, това
слѣднето го арестувало и слѣдъ единъ мѣсецъ изслѣдвания
три мѣсеца арестъ, екстернирало го въ България. Това е
ло причината дѣто той не е могълъ да свърши цѣлия уни-
рситетски курсъ, за което му трѣбвало още една година.
ъ България Благоевъ е билъ: контролеръ при Финансовото
инистерство нѣколко мѣсеци прѣзъ 1885 година, а сѫщо
колко мѣсеци въ Дирекцията на Общественнитѣ Сгради
то старши помощникъ на Секретаръта. Отъ 1886 година
й се посвѣтилъ на учителската професия и билъ е учитель
Шуменъ, Варна и Видинъ, а въ послѣдний градъ и Ди-
ѣторъ на Гимназията (1887/88 и 1888/89). Той е редакти-
лъ „*Съврѣменний Показатель*" подъ псевдонима *Желѣзовъ*,
сѫщо и „*Вѣстника на Учителското Дружество въ Ви-
инъ*". Благоевъ е написалъ книгитѣ: *Демократическа Рес-
ублика*, София, 1886 година (слѣдъ 9-й Августъ 1886 год.);
ашитѣ апостоли (Захарий Стояновъ като публицистъ, ре-
олюционеръ, апостолъ и патриотъ), София, 1886 година;
ристо Ботевъ (рѣчъ, приготвена по случай отпразднуването
ъ Плов. ученици паметьта на Ботева на 18 Май 1887 г.),
офия, 1887 година; *Социализма и задачата на българ-
ката работническа класса*, Шуменъ, 1892 година; *Що е
оциализъмъ и има ли той почва у насъ* (*Братановъ* е
севдонимъ на Д. Благоевъ) Шуменъ, 1892 година; и двѣ
атии въ „*Македонский Гласъ*", а именно: *Балканската
едерация и Учитель Динката*. Освѣнъ туй статията *Цар-
ството на чардафонитѣ*, една часть отъ която е обнародвана

въ в. „*Напредъ!*“, мисля, че е писана отъ Д. Благоевъ. Д[illegible] VI книга включително билъ единъ отъ главнитѣ сътрудници на списанието „*День*“, а отъ II година, II книга на това списание до книга VI билъ явенъ редакторъ заедно съ Са[illegible]ковъ. Благоевъ е прѣвелъ 3—4 други книжки съ еконо[illegible]мическо и социалистическо съдържание, които ний нѣмаме възможность да изброимъ тукъ. Понастоящемъ той е печатарь въ Търново, като се занимава въ сѫщото врѣме съ писателство по социалистическата литература; той е водителя на разви[illegible]ващата се у насъ социалъ-демократическа партия.

„Да се препорѫчваме и да обѣщаваме много нѣма нужда. Нѣка сѣкой отъ читателитѣ самъ сѫди по съдържанието за достойнствата и недостатъцитѣ на журнала „*Съврѣменний Показатель*.“

„Че на българския народъ сѫ нуждни много нѣща — то е несъмнѣнно. Но нии сме дълбоко убѣдени, че прѣди распространението на каква и да е идея въ България, най-главното, най-полезното и най-разумното съставлява распространението на *общественото знание*. И ето защо.

„Щастието на народитѣ зависи отъ истини много прости по своята сѫщность. Че обществото е по-силно, по-здраво и по-независимо, когато то представлява съюзъ само отъ производителни членове; че задружното владѣние на земята, на производството и на орѫдията съставлява силата и щастието на обществото; че свободата е здравието на народитѣ; че войната е погубна; че държението на постояннata войска е тѣжакъ товаръ и нещастие за обществото — това сѫ много прости истини, но за съжаление трѣба да признаемъ, че, благодарение на невѣжеството, човѣчеството е придобило много рабски предрасѫдъци.

„Невѣжеството, казва Бокль (Buckle History of Civilisation), докарва на хората много по-голѣми бѣдствия, отъ колкото самитѣ бѣдствия. Невѣжеството е раздѣлило человѣчеството на два враждебни лагера — *създаде обществената несправедливость*, която се проявява въ експлоатацията на еднитѣ спрямо другитѣ и въ първобитната война „на всички противъ сѣкиго.“

„Много стотини години до Р. Хр. знаменитий философъ, Сократъ, каза: „познай себѣ си“; Аристотель захваща своето

знаменито произведение. „Политика“ съ думитѣ: „обществото е съюзъ отъ хора, които . . . .“ Слѣдователно, познай естеството на общественния животъ, който се нарича „Държава.“ Но невѣжеството йоще е до толкова голѣмо, щото до днешния день плиткоумнитѣ и повърхностнитѣ хора принебрѣгаватъ едни отъ най-съществennитѣ знания, отъ които зависи человѣческото щастие — познанието на человѣческата природа и естеството на общественния животъ. Обществената наука и до днесь не занимава въ общественния животъ онова мѣсто което наистина ѝ прилича.

„Да дадемъ рѣдъ самостоятелни и прѣводни статии по обществознанието; да популяризираме съврѣменнитѣ теории на обществената наука; да запознаемъ читателитѣ съ виводитѣ на нравственната философия относително человѣческата природа и цѣлта на общественния животъ; въ сѫщото врѣме да развиемъ икономическитѣ, общественнитѣ и политическитѣ условия, форми и срѣдства, при които може да се въплоти въ животътъ „общественното благо“ — таквъзъ е цѣлта на журнала „*Съврѣменний Показатель.*“

„Цѣлта на журнала не може да се измѣнява по произвола на редакторитѣ. Тя се опредѣля отъ момента на материялното, умственното и нравственното развитие на человѣчеството.

„Въ различни врѣмена развитието на человѣчеството е било различно както въ количественно, тъй и въ качественно отношение. Тъй споредъ развитието си въ различни епохи человѣчеството си е поставяло на разрѣшение разни задачи. Въ настояще врѣме великата задача на человѣчеството състой въ уничтожението на общественната несправедливость и поставяние неговото развитие на принципа на братството и икономическата свобода, както въ XVIII вѣкъ великата задача съставляваше уничтожението на „божественното право“, на феодалнитѣ привилегии и провъзглашението на политическата „свобода.“

„Никога человѣчеството не си поставя задачи за разрѣшение, на които несѫществуватъ материални условия, казва единъ отъ най-дълбоко мислящитѣ съврѣменни политико-икономисти, Карлъ Марксъ.

„Съсрѣдоточението на собственостьта въ ржцѣтѣ на меншинството, обръщанието на болшинството въ пролетариятъ въ армия на труда, лишена отъ всяка собственость, прину-

дена да се труди задружно въ полза на меншинството; политическото, общественното, умственното и нравственното съзнание на работната маса, като едно цѣло съсловие — всичко това съставлява достаточни материални условие за разрѣшение на великата задача, която си е поставило настоящето столѣтие.

„Задачитѣ, които человѣчеството си поставя на разрѣшение, сж въ сжщото врѣме задължителни за сѣко общество, което желае да участвува въ всемирния прогрессъ. И очевидно лъжатъ онѣзи, които казватъ, че едно общество, което въ послѣдната четвърть на XIX вѣкъ стжпва въ кржгътъ на общечеловѣческия прогрессъ, трѣба да мине прѣзъ оня безсъзнателенъ, мраченъ и мжчителенъ пжть, прѣзъ който сж минали другитѣ народи въ своето развитие. Историческия опитъ, умственното и нравственното съдържание на настоящата епоха съставляватъ обще достояние на всичкитѣ народи. И нравственно престжпление било би едно общество да не се възползува отъ историческия опитъ и не възприеме духовно съдържание на съврѣменната епоха.

„Отъ друга страна, за осжществението на извѣстни нравственни идеи, изискватъ се и съотвѣтственни социално-икономически условия, а пъкъ за тѣзъ послѣднитѣ — съотвѣтственни политически и юридически форми. Човѣкъ, който казва: „народно благо“, „народна полза“, „свобода“, „просвѣщение“, и м. т. — и незнае нито условията, нито формитѣ, нито пжкъ срѣдствата, които е изработилъ человѣческия умъ при помощьта на науката, за осжществление въ животътъ на тѣзи прекрасни идеи — той казва голи фрази. Въ такъвзи случай жалъкъ е въ своитѣ стремления даже и най-искренния човѣкъ. Той прилича на оногозъ, който съ едната ржка създава, а съ другата безсъзнателно разваля.

„Момента отъ който се начева развитието на българския народъ е сжщия, отъ който се оправа развитието на другитѣ народи въ настояще врѣме. Идеялитѣ, които въ настояще врѣме ржководятъ другитѣ народи, трѣба да бждатъ тъй сжщо и наши. Нравственна обязанность на сѣки отъ насъ съставлява распространението на тѣзи именно, а не на други идеяли. Въ сжщето врѣме за осжществление на каквото и да било съчуствието на народната маса съставлява условие, безъ което напусто сж нашитѣ усилия. „Всичко за народа и всичко чрезъ него“ въ настояще врѣме съставлява обязателно правило за сѣки искренний

бщественний дѣятель. Заради това тѣхна велика нравственна бязанность е да распространяватъ между народната масса ьврѣменнитѣ идеи, отъ които зависи разумния общественъ рогрессъ.

„Въ това отношение у насъ никой нищо не прави. Поолѣмата часть отъ нашата интеллигенция е апатична, индиерентна, егоистична и съ ограничени идеяли. Собственно въ тинския смислъ интеллигенция ний нѣмаме. Има наистина къ-тамѣ хора съ добри стремления и искренни желания; но тѣ, за голѣма жалость, отъ една страна бъркатъ двѣ съвършенно различни работи — народното дѣло съ висшата политика. тъ друга — ограничаватъ се съ неопредѣленни желания и гремления.

„Между тѣмъ, човѣкъ живѣе въ обществото и человѣчеството. Силата, богатствата, знанието и свободата, съ които се олзува сѣки отъ насъ сж продуктъ не само на цѣлото общество; но и на цѣлото человѣчество. Сѣки отъ насъ се ражда, живѣе и умира длъжникъ на человѣчеството и на обществото. Човѣкъ, който казва: „стига вече, поработихъ, заплатихъ своитѣ лгове“, той безсъзнателно лъже. Човѣческа и обществена бязанность съставлява за сѣкиго отъ насъ — да отдаваме сичкитѣ си физически, умственни и нравственни сили на человѣчеството и обществото.

„Който не прави това, той живѣе безнравственно. Редакцията на журнала „*Съврѣменний Показатель*“, като счита за своя нравственна *обязанность* да служи съ всичкитѣ се физически, умственни и нравственни сили на българското общество, слѣдователно и на человѣчеството, въ сжщото врѣме счита за съврѣменно и необходимо именно сега да пристжпи къмъ издаването на единъ журналъ, какъвто е предлагаемия на българската публика. Ще ли редакцията успѣе да испълни свойта задача, то зависи колкото отъ нейнитѣ средства и сили, толкова повече и отъ съдѣйствието на онѣзь, които съчувствуватъ на подобно дѣло.

„Да кажемъ най-сетнѣ нѣколко думи за нашитѣ отношения къмъ вътрѣшнитѣ обществени, политически и икономически явления.

„Като не считаме „Търновската Конституция“ за идеялъ, ний поставяме за своя задача да указваме, какви допълнения и разширения трѣба да се направатъ въ нея. Прочье всѣка

конституция си е само конституция и нищо повече. Тя опредѣля само общественитѣ отношения, правата на личностит— и народа въобще. Тя е само отражение на сѫществующит— социални отношения и въ този случай, тя нито изяснява, нитъкъ разрѣшава социално — икономическитѣ въпроси, коит има да възникнатъ. Наистина, тя ни дава възможность чрез— народното представителство да опредѣлимъ волята на народа— но миналото недавно достатъчно наглядно ни показа, че волят— на народа е нѣщо крайне неопредѣлено и въ много случа— противорѣчи на идеята за неговото разумно и дѣйствителн— щастие. Миналото така сѫщо ни показа, че народа твърд— силно се нуждае отъ социално, политическо и умственно ра— витие, въ сѫщото врѣме отъ ржководители, които знаятъ могатъ да го водятъ къмъ разумния прогрессъ. Нъ за да се опредѣли до колко тазь или оназь обществена група е народна и прогрессивна, може само по социялнитѣ и икономически мѣрки и закони, които тя прокарва въ животътъ. Въ това отношение наша работа ще бѫде да се отнесемъ строго критически до колко подобни мѣрки и закони съотвѣтствуватъ, или несъотвѣтствуватъ на трѣбванията на съзнателния прогрессъ и научно да укажемъ на дѣйствителния пѫть, който непремѣнно води къмъ народното щастие. Разумѣва се, че ний нѣма да се съобразяваме при това съ никакви правила на висшата политика. Тазь послѣдната не е наша работа. Това, разбира се, не значи, че ний се незанимаваме и съ политическитѣ въпроси. На противъ, нашата работа така сѫщо състои въ това да указваме, коя външна политика е истинно полезна за народа и въ сѫщото врѣме да даваме прегледи по политическитѣ движения въ Европа, да обяснаваме съ фактове значението и цѣлта на тѣзи движения, безъ да обръщаме никакво внимание на оффициалнитѣ политически етикети.

„Статии и корреспонденции, които не могатъ да бѫдатъ обнародвани, не се връщатъ назадъ. Тѣзи които се одобрятъ отъ редакцията незабавно ще се печататъ въ най-близкия номеръ. Особно предпочтение ще даваме на статии по българската история, по изслѣдванията за формитѣ на землевладѣнието въ България, по българското обично право, на повѣсти и разкази изъ народния животъ, по психологията и нравственитѣ взглядове на народа; по народното образование и неговитѣ рационални трѣбвания, по въспитанието. Относително пре-

одитѣ и особно по беллетристиката ще даваме предпочтение а онѣзъ, които запознаватъ читателитѣ съ народния животъ ь Европейскитѣ държави, съ типоветѣ на нравственнитѣ стремения и т. п.“ (гледай брой 1, стр. 3—7).

---

201. Сждебенъ Вѣстникъ. — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ Всецъ Януарий въ Пловдивъ, единъ пѫтъ въ седмицата, одиръ два пѫти въ мѣсецътъ, излизалъ е до съединението, одъ редакцията на *Д. Тончевъ*. Вѣстника е излизалъ на 16 страници, обикновенъ вѣстникарски форматъ.

Димитръ Тончевъ е роденъ въ Калоферъ на 1858 год. ървоначално се е училъ въ родний си градъ, а подиръ, на 875 година, заминѫлъ за Руссия, гдѣто свършилъ Николавското Реално Училище, а въ 1883 година и Юридический акултетъ на Одесский Университетъ. Слѣдъ това се върнѫлъ ь Пловдивъ, гдѣто билъ назначенъ за пом. прокурора и Подрѣдсѣдатель на Пловдивский Окрѫженъ Сѫдъ и то всичко мѣсеци, слѣдъ което се посвѣтилъ на адвокатската професия. Отъ 1885 година до сега е билъ народенъ прѣдставитель; що Подпрѣдсѣдатель и Прѣдсѣдатиль на Великото Народно ъбрание за избиранието на Княза, комуто е поднесълъ и акта а избиранието; билъ е Прѣдсѣдатель на V и VI (една година) бикновенни Народни Събрания. Отъ 12-й Декемврий 1888 о Септемврий 1891 година билъ Министръ на Правосѫдието. ой е писвалъ разни статии въ оснований отъ него в. „*Пловдивъ*“ (гледай 1886 година), „*Марица*“ (гледай 1878 година), *Наука*“ (гледай 1881 година), „*Българска Иллюстрация*“ гледай 1880 г.), що „*Южна България*“ (гледай 1883 год.), *Борба*“ (гледай 1885 година). Той е написалъ: *Коментарии врху закона за наслѣдството*, два тома, по около 40 коли, оито сега се печататъ и една часть отъ които е помѣстена ъ „*Юридическо Списание*“ като приложение. Той е подкаилъ сега приготовлението на *Коментарии върху задължениата и договоритѣ*, които щѣли да бѫдатъ 5—6 тома. Понастоящемъ Тончевъ се занимава съ адвокатство въ София.

„Отъ стечението на различни обстоятелства нашата Область е била осѫдена да ся доволствува само съ такива газети, които сѫ разглѣдвали и изучали само политическия ѝ животъ, а процессуалния, правовия животъ отъ самото зачало на сѫществуването ѝ е былъ изоставенъ безъ внимание; нашия читатель до сега е билъ принуденъ да ся храни само съ политика и не е ималъ възможность да узнае що годѣ изъ процессуалния си животъ. Съ една рѣчь нашата литература исключително е била посвятена на политически разсѫждения. Таквозъ стечение на обстоятелствата на положение на книжното ни дѣло е имало за резултатъ, щото обществото да ся лишава отъ най-елементарни, сѫдебни познания. Въ това всѣкой може да ся удостовѣри, стига само да поглѣдне и послуша въ което и да е сѫдилище: изведнѫжъ ще забѣлѣжи у тѫжащитѣ ся отсѫтствия на най-кореннитѣ, елементарнитѣ понятия за правото, и най-елементарнитѣ знания на законитѣ. Вслѣдствие на това невѣжество на законитѣ[1]) обществото въ своитѣ юридически отношения ся ржководи, повечето пѫти, не отъ прѣдписанията на закона, а отъ разенъ родъ прѣдразсѫдъци, които нѣматъ нищо общо съ законътъ и правото. Прѣдъ видъ на това всѣкой ще ся съгласи, че нашето общество има голѣма нужда отъ издания, които да могѫтъ да му дадѫтъ основни понятия за правото и необходими знания на законитѣ. Такава сѫщата нужда иматъ и много души отъ сѫдиитѣ и адвокатитѣ. За удовлетворение на тази потрѣбность не е достатъчно само едно просто изложение на текста на закона а ся изисква, щото съдържанието на закона да ся прѣдаде на языкъ, понятенъ, до колкото е възможно, за всѣкиго, който има нужда да ся ползува отъ него, да го прилага на дѣло; изисква ся, щото отдѣлни узаконения да ся изложѫтъ тъй, щото най-сѫществennитѣ да ся не закриватъ отъ правилата на такива, които сѫ отъ второстъпенна и третестъпенна важность; изисква ся разяснение на свързката и вътрѣшното роднинство на законитѣ. Распространение на такива познания ще принесе несъмнѣнна полза не само на обществото нъ и на много души отъ неговитѣ пълномощници—адвокати, които твърдѣ често сбъркватъ своитѣ пълномощители по най-добросъвѣстно невѣдѣние. Едно просто разяснение на текста изважда отъ заблуждение много други,

[1]) Иска да каже невѣжество въ знанието и разбирането на законитѣ. Ю. Ив.

а отъ разяснение ся нуждаятъ всичкитѣ дѣйствующи у насъ закони. Това за дѣйствующето законодателство.

„Бѫдащитѣ наши законы не трѣбва да ся явяватъ като едностраненъ продуктъ отъ работа на тѣсенъ кржгъ хора, покрыти съ канцеларска тайна, а резултатъ на всестранното имъ и открыто обсѫждание отъ страна на всичкитѣ наши добры сѫдебны силы, колкото малко и да сѫ тѣ; на тѣзи сили требва да ся предостави най-широко участие въ обсѫждането и съставлението на бѫдащитѣ законы и пълна непосрѣдственна възможность да внесятъ въ тѣхъ всичкитѣ улучшения, изискванны отъ требованията на съврѣменната наука и указанията на житейската практика. Трудътъ отъ подобенъ родъ за бѫдащитѣ законы ще има особенно значение и ще прѣдстави особна важность, тъй като бѫдащата законодателна работа има значение не само на временно текущъ въпросъ, нъ на важно историческо събытие, прѣдъ видъ на това че тя ще регулира нашия животъ и ще оказва върху него своето дѣйствие въ течение не само на десятина години и на едно поколение.

„Ние ще ся стараемъ съ всичкитѣ си сили щото „Сѫдебенъ Вѣстникъ“ да удовлетвори, до колкото е възможно на такъвъ, като него, органъ, тези трѣбвания на обществото, при участието на слѣдующитѣ лица: главнитѣ адвокаты г. г. Хителъ, Турнъ-Таксисъ и А. Хитовъ, Д. Русковъ, П. Анастасовъ, Ив. Хр. Гешовъ, Д. Минковъ, Ал. Каназирский, П. Данчовъ, Ан. Каблешковъ, А. Мавриди, Е. Шахини, Д. Юруковъ, П. Неболсинъ, Ф. Перецъ, Р. Сочински и докторитѣ: Янколовъ, Стефановъ, Михаиловъ, Странски, и Хаковъ, като слѣдва слѣдующата програма:

„I. Коментарии на турскитѣ дѣйствующи у насъ закони, Областнитѣ закони, публичноадминистративнитѣ правилници и Органический уставъ.

„II. Извлечения на общитѣ положения отъ рѣшенията на Върховното Сѫдилище, Отдѣления Гражданско и Углавно.

„III. Мѣстна текуща сѫдебна практика.

„IV. Иностранна Сѫдебна хроника.

„V. Разисквания различни въпроси по Гражданското, Углавното, Търговското и финансово право.

„VI. Сѫдебно-медицински съобщения.

„VII. Разяснения на обязанноститѣ и правата на кметоветѣ.

„VIII. Сждебенъ указатель на всичкитѣ назначени за разглѣждание дѣла въ Върховното и Пловдивскитѣ мѣстни съдилища съ пай-точно обозначение на днитѣ и часоветѣ“ (гледай брой 1).

---

202. Телеграфически Новини. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Руссе на 24-й Септемврий, безъ опрѣдѣлен срокъ, излизалъ е до 15 Октомврий, подъ редакцията на *Хр. Гребенаровъ*.

Тоя вѣстникъ е излизалъ по нѣкога и два пжти на день, а по нѣкога прѣзъ 3—4 деня веднжжъ, на малъкъ форматъ и само на една страница. Съдържанието му е било: нѣколко телеграмми отъ политическитѣ агенции и други нѣкакви стати безъ никакво достоинство. Самъ редактора е неграмотенъ човѣкъ, безъ да се гледа на неговата неграмотность, той е наторилъ българската литература съ своитѣ многобройни, но малкостойностни трудове и колкото за любопитство изброяваме тукъ съчиненията на този своего рода списатель: *Домашно лѣкарче*, Свищовъ, 1879 година; *Нова сила*, Търново, 1881 година; *Малко молитвенниче*, София, 1882 година; *Свѣтлина — народникъ защитникъ противъ лукавитѣ постжпки на протестантитѣ*, Руссе, 1882 година; *Силата на православната вѣра*, Руссе, 1882 година; *Ученето на мждрятъ учитель къмъ царскиятъ синъ и изгубената кобила*, Руссе, 1883 година; *Щастието на България и нещастието на Турция*, Търново, 1883 година; *Писмовникъ* или поучитель за съставяние писма и пр., Търново, 1883 година: *Размирието за хубава Богданка*, Руссе, 1883 година; *Пораждането и унищожението на енигчеритѣ и делибашитѣ*, Руссе, 1884 година; *Наука за добръ и честитъ животъ*, Руссе, 1884 година; *Мухамедъ и Нахомия*, Руссе, 1884 година; *Една дума за холядо гроша*, Руссе, 1884 година; *Българско край-Дунавско календарче*, Руссе, 1884 година; *Рискази за Настрадинъ ходжа*, Руссе, 1884 г.; *Узаконения общи* или нова урѣдба съ нови случки и пр. Руссе, 1884 година; *Добросполученъ пжтникъ*, Руссе, 1884 година; *Домакински потрѣби*. София, 1889 година; *Македония и положението въ столицата ни*, София, 1889 година; *Македония съ заявление къмъ нуждающитѣ си за помощь*, София, 1889 година; *Македония и чърти отъ живота на Александра Великий*, София, 1889 година; *Петко войвода*,

София, 1889 година; *Причинитъ и деньтъ за въцаряването отъ прѣмудрий Соломонъ*, София, 1889 година; *Турция и четвъртото поздравление съ пѣсни*, София, 1889 година; *Кои сѫ добри народи*, София, 1889 година; *Крали Марко и Насрадинъ Ходжа*, София, 1890 година; *Повдигането на Гребенаровия въпросъ*, София, 1890 година; *Нашитѣ приятели* или въ раятъ ако ме не щатъ въ вѣчна мѫка пей даватъ занасъ, София, 1890 година; *Невѣнка Гребенарова и лѣкарче*, София, 1890 година; *Нова мода съновникъ съ трѣпетникъ*, София, 1890 година; *Писмовникъ* съ доста похвални черти на Крумъ Страшний, София, 1890 година; *Пѣснопойска три моми*, София, 1890 година; *Пѣснопойка пролѣтъ*, София, 1890 година. Твърдѣ е възможно да сме пропуснѫли нѣкое отъ съчиненията на Гребенарова. Неговата цѣль е била чисто спекулативна, както съ тия му безсъдържателни книжлета, тъй и съ вѣстника му.

---

203. Телеграфъ *за новини и защита народнитѣ правдини.* — Почнѫлъ да излиза въ Силистра прѣзъ мѣсецъ Октомврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 6 броя, подъ редакцията на *Н. Живковъ*. Тоя вѣстникъ е продължение отъ „*Телеграфъ*“ отъ 1880 година и за туй захваща отъ година II.

Биографически бѣлѣжки за *Н. Живковъ* се намиратъ при „*Македонецъ*“ (гледай по-горѣ) и програмата на вѣстника може да се узнае отъ цитатътъ, който се намира тамъ.

---

204. Учителски Вѣстникъ. — Това списание е почнѫло да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 12 книжки, подъ редакцоята на *Ил. Р. Блъсковъ, Р. М. Рачевъ и Т. Иончевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ил. Р. Блъсковъ* се намиратъ при „*Градинка*“ (гледай 1874 година).

Рачо М. Рачовъ е роденъ въ Шуменъ на 1853 година, гдѣто до 1867 година е получилъ първоначално и четвероклассно образование. Прѣзъ 1868/69 г. билъ въ Collège des frerès въ Цариградъ, а прѣзъ 1869/70 г. въ Robert Collège.

Слѣдъ това, на 1871 година заминѫлъ за Чехия, въ г. Кенигрецъ, испратенъ отъ Шумненската община, а поддържанъ отъ покойния Шумненецъ Маринчо Бенли. Въ 1876 година свършилъ въ Кенигрецъ педагогическото училище и се завърнѫлъ, съгласно задължението си, да учителствува въ родния си градъ, гдѣто реформиралъ първоначалнитѣ училища, въ които до тогазъ се е прѣподавало по старому (по методата на взаимното обучение). Отъ 1876/77 до 1880/81 г. билъ е директоръ на първоначалнитѣ училища, като въ 1879 и 1880 г. прѣзъ ваканциитѣ е открилъ врѣменни педагогически курсове за поготвяние учителитѣ. Прѣзъ 1880/81 год. се е открилъ годишенъ педагогически курсъ за учители и учителки, гдѣто Рачовъ е билъ прѣподаватель и въ сѫщото врѣме надзиратель на първопачалнитѣ училища. Отъ 1881/82 до 1885/1886 г. билъ е директоръ на бившето Шумненско държавно педагогическо училище, а отъ 1885/86 до 1888 год., м. Юлий, директоръ на Шумненскитѣ общински классни и педагогически училища, слѣдъ което станѫлъ I ст. училищенъ инспекторъ на Шумненский учебенъ окрѫгъ, която длъжность занимава и по настоящемъ. Слѣдъ спирането на „*Учителски Вѣстникъ*“, Рачовъ започнѫлъ да се занимава съ издаване книги по нотно пѣние и издалъ: *Литургия „Св. Іоанна Златоустаго“* на ноти, на четири гласа; *Ржководство за нотно пѣние* I и II часть; *Сбирка* отъ 6 пѣсни на ноти; а заедно съ А. Стояновъ: *Училищни пѣсни* I и II часть; *Народни пѣсни* II и III часть; *Разни музикални пиеси за фортопиано.*

Тодоръ Иончевъ е роденъ на 1860 година въ Ломъ. Първоначално се е училъ въ градското училище при учителитѣ Илия Щърбановъ и Никола Първановъ. По инициативата на извѣстния списатель — Ф. Каницъ, чрѣзъ тогавашний Български Екзархъ Антимъ I били испратени, на иждивението на Австрийския „Ориенталски Музей“ въ Виена, около 18 българчета, за да се подготвятъ за учители, между които попаднѫлъ и Иончевъ. На 1873 година заминѫлъ за Виена, гдѣто постѫпилъ въ IV классъ на осмокласното „Гражданско училище“ — Bürgerschule, слѣдъ свършването на което постѫпилъ въ педагогическото училище въ сѫщий градъ, въ което свършилъ I, II и III классове. Слѣдъ това постѫпилъ като

извънреденъ слушатель въ Виенский университетъ, гдѣто слѣдвалъ една година по химията и минералогията. Прѣзъ 1882 година, Ноември, билъ назначенъ за учитель—суплентъ въ Ломската Гимназия, отъ гдѣто още сѫщата година билъ прѣмѣстенъ за свърхщатенъ учитель въ Шумненското педагогическо училище. Слѣдъ изминването на една година билъ повишенъ на III степененъ, а слѣдъ още една година на II степененъ учитель. Подиръ това заминѫлъ въ Цюрихъ, Швейцария, гдѣто постѫпилъ да се учи въ държавната политехника, земледѣлческо отдѣление и слѣдъ $2^1/_2$ години свършилъ курса и получилъ свидѣтелство за завършенъ курсъ „Abgang-Zeugnis“ а за тезата му: „Die Situation des Milchwirthschaft-betriebes in der Schweiz und dessen Aufgaben für die Zukunft“ политехниката го е възнаградила съ дипломъ. Слѣдъ като се завърнѫлъ отъ Цюрихъ на 1888 година билъ назначенъ за III степененъ учитель при Садовското държавно практическо земледѣлческо училище, а прѣзъ 1889 г. — за членъ въ индустриялната коммиссия при Министерството на Народното Просвѣщение. Прѣзъ Мартъ 1890 година билъ назначенъ за училищенъ инспекторъ на Пирдопското учебно окрѫжие, Соф. окрѫгъ, която длъжность испълнява и до днесъ. Той е написалъ: *Материалъ по народното ни стопанство*, печатано прѣзъ 1890/91 година въ *„Периодическо Списание“*; *По земледѣлието ни*, печатано въ *„Искра“* отъ 1892 година; *Кратко ржководство по коньовъдството*, напечатано отъ Соф. Окр. Пост. Коммиссия; *Училищни градини*, собственно издание, София, 1892 година и пр. Освѣнъ това Ончевъ е основалъ двѣ земледѣлчски дружества по системата на Райфайзена, едното въ с. Мирково, а другото въ Златица.

„Учителски Вѣстникъ“ е излизалъ безъ да се каже отъ страна на неговитѣ редактори съ каква программа. Отъ помѣстенитѣ, обаче, статии въ 12-тѣ книжки на това списание се вижда, че редакторитѣ на *„Учителски Вѣстникъ“* сѫ имали за цѣль „да подпомогнѫтъ за умственното развитие на народния учитель, да го запознаѫтъ съ най-новитѣ стрѣмления на общата педагогика, да му даватъ свѣдения за учебното дѣло въ нашето отечество“ и въобще да дадѫтъ на учителитѣ отъ нашитѣ народни училища нѣкои практически и теоретически упѫтвания

и съ това да улѣснѧтъ колко-годѣ трудната и отъ голѣмо значение задача на учителитѣ.

---

205. Христиански Свидѣтель. — Почнѧлъ да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсецъ Юлий. единъ пѫть въ мѣсецътъ, излизалъ е до Декемврий 1888 година, подъ редакцията на *С. Томовъ.*

С. Томовъ е родомъ отъ Котель и отъ начало тамъ се е училъ. Въ 1862 година ходилъ е въ Малта, гдѣто е училъ въ Англійското тамъ училище до Юний 1865 година. Прѣзъ есеньта на 1865 година влѣзнѧлъ въ Робертъ Колежъ, гдѣто и свършилъ на 1869 година. Прѣзъ 1870 год. учителствувалъ въ Ямболъ, а прѣзъ 1871 и 1872 година — въ Котелъ. Годинитѣ 1873 и 1874 прѣминѧлъ въ Цариградъ, като секретаръ въ Англійската болница, а въ края на сѫщата 1874 г. отишълъ въ Америка, гдѣто постѫпилъ въ една Американска (евангелска) Богословска Семинария (Drew Theological Seminary, Madison, New-Jersey — U. S. America). На 1877 год., слѣдъ като свършилъ богословския курсъ, излѣзнѧлъ отъ тази семинария, и отъ Септемврий 1877 до Декемврий 1878 испълнявалъ евангелска пасторска длъжность въ държавата Пансилвания, С. Д. на Америка. Прѣзъ Януарий 1879 год. се завърнѧлъ въ България да работи като евангелски пастиръ-проповѣдникъ подъ Методистката Епископална Миссия въ Сѣверна България. До Септемврий 1880 година работилъ въ Търново, а отъ горѣспомѣнѫтата дата до сега се намира въ Свищовъ, като пасторъ на Евангелската Методистка Епископална Църква и учитель въ Американското Научно-Богословско училище въ този градъ. Той е прѣвелъ отъ Англійски: *Живота на Иоанна Веслея*, 1884 г., *Пѫтешественникътъ* отъ Иоанна Бѫняна, часть II, 1885 год., *Християнско кръщение*, 1885 г., *Църковна история*, часть II, отъ Реформацията — 1517 година—до днешно врѣме, 1889 г. и пр. Прѣзъ 1881 г. е писалъ въ в. „Зорница“ редъ оригинални статии върху религията и разумътъ.

Цѣлта на *„Христиански Свидѣтель“* е изложена въ първия брой на този вѣстникъ, както слѣдва: „Християнски

Свидѣтель“ е мѣсечно списание, цѣлта на което е да унапрѣдне практическата християнска религия.“

1886 година.

206. Балканъ, *вѣстникъ за политика и литература.* — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Стара-Загора прѣзъ мѣсецъ Ноемврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 5 броя, подъ редакцията на *А. Козаровъ,* биографическитѣ бѣлѣжки за когото се намиратъ при „*Знание*“ (гледай 1884 година).

„Малко е нашето провинциално вѣстниче, и не може да има претенции на голѣми политически программи, да гони високи идеали и да има обширни программи. Желанието и ний да си кажемъ думата, въ тѣзи мѫчни врѣмена, — дума, която ако принесе и хилядната часть отъ ползата, която си предполагаме да принесе, все ще бѫде кяръ и ще имаме поне съвѣстьта си чиста, че сме сторили туй, което сме можле, че сме положили и ний поне нашия микроскопически трудецъ, заедно съ трудътъ на всички, които работятъ надъ тѣжката работа: запазването и укрѣпяването на нашата независимость въ днешнитѣ толкозъ опасни времена; туй желание, казваме, което е дългъ на всѣки гражданинъ, ни накара да си издигнемъ и ний гласътъ, да искажемъ и ний нашето мнѣние и нашитѣ взглядове.

„Силно наше намѣрение е, щото при разглеждание на въпроситѣ, които сега тревожатъ обществото ни, да ся удържаме, колкото е възможно, отъ грубитѣ, не деликатни изражения и да свождаме, до колкото ни ся удаде, тѣзи въпроси къмъ главнитѣ имъ принципи, които сѫ тѣхни общи знаменатели. Разбира ся че чисти, принципи безъ хора, които да ги привеждатъ въ дѣйствие, спорѣдъ както тѣ ги разбиратъ, е простъ абсюрдъ, за това и не е възможно по нѣкогажъ обсѫждането на извѣстни въпроси, безъ да ся обсѫжда поведението, което извѣстни личности сѫ държали спрямо рѣшението на тѣзи въпроси, и слѣдователно безъ да ся порицаватъ или хвалятъ тѣзи личности, споредъ както го изисква туй тѣхно поведение. Нъ ний сме твърдо убѣдени, че всичко туй може да ся направи въ границитѣ

на приличието и на литературната скромность, и ще ся помѫчимъ да не измѣнимъ на думитѣ си.

„Какво ще удобряваме и какво не — туй ще видятъ читателитѣ отъ самия вѣстникъ. Едно нѣщо ясно сме си турили на умътъ, то е да отстояваме съ слабитѣ си сили, щото България да си остане за насъ Българитѣ, а не за люцкитѣ хора, и щото нашата независимость и свобода да си останатъ непокѫтнати, тъй щото, при тѣхнитѣ добрини и ний да можемъ да прокопсаме, да ся развиемъ и укрѣпимъ. За туй, нашето вѣстниче, като българско, прѣди всичко ще му бѫдатъ мили българскитѣ интереси, и тѣхъ то ще ся мѫчи да защищава, а послѣ ще защищава и славянски интереси и общечеловѣчески интереси, при всичко че, както казахме по горѣ, гласецътъ му е малко слабичакъ, нъ всѣ пакъ ако му минатъ и тѣзи въпроси, не ще ся откаже двѣ думи и върху тѣхъ да продума.

„Заарата е много притѣглила за свободата на отечеството, и тя има своитѣ мощи и святини, а нейнитѣ мѫченици и страдалци сѫ безчисленни, за туй не вѣрваме, че ще ся намѣри человѣкъ въ Заарата, който да иска да измѣни на интереситѣ на тъзи толкози скѫпа намъ свобода. Имаме, наистина, партии, а че безъ партии държава и неможе, нъ ний обичаме да ся ласкаемъ че тѣзи партии нашитѣ съграждани сѫ ги основали и държатъ на вътрѣшни основи и расправии, и че когато дойде работа да ся намѣри въ опасность сѫществуването ни, като независимъ народъ, то тѣзи партии, ще ся постараятъ да работатъ еднодушно за отстранение на тъзи опасность, отъ гдѣто и да иде тя, и ще забравятъ на минута своитѣ лични дертове, за въ полза на страждущето отечество или поне обичаме да вѣрваме, че нашитѣ хора сѫ до толкова патриотични, щото ако би и да не пожелаятъ да вематъ дѣятелно участие, за сега въ сѫдбинитѣ на отечеството, то поне не ще иматъ легкомислието да ставатъ вътрѣшни недоброжелатели на татковината си, и да съдѣйствуватъ на вълнения и тревоги, които могатъ да бѫдатъ полезни само за чуждитѣ интереси, нъ не и за българскитѣ. Нашето вѣстниче ще се старае да не дразне и раздухва мѣстнитѣ страсти, защото е твърдо убѣдено, че не въ туй състои, въ сегашно врѣме, спасението на страната, то ще ся помѫчи, до колкото му иде отрѫки, да разисква въпроситѣ хладнокрьвно и безъ раздражнение, защото, казватъ, че хладнокрьвието било много полезно въ опаснитѣ и мѫчни минути, тъй като само

хладнокрьвния человѣкъ можалъ да обхване положението по положително и да вземе едно добро рѣшение.

„Не ни се харесватъ въ политиката, нито псувнитѣ, нито поезията и сантименталностьта, и много бихме желали да имаме вѣстници, които бѣха ни говорили трязво и хладнокрьвно за нашето положение, за нашитѣ интереси, за направлението на политиката ни и пр. Разбира ся че ний живѣемъ въ такива обстоятелства и по нѣкоги ни правятъ такива силни обиди, щото мжчно е человѣкъ да ся сдържи въ кожата си, нъ все пакъ и при този високо патриотиченъ лиризмъ, ако имаме и по малко раждителна проза отъ по нисъкъ диапазонъ, нещеше да бжде безполѣзно, понеже постоянната поезия може да исхаби най послѣ чувствителностьта на читателитѣ, и да захване да не достига вече тя цѣлта си, именно настояванието на публиката по щението на писача.

„Туй стана много дълго, и пакъ ни ся струва че не можихме да ви ся расправимъ напълно; въ всѣкой случай обаче, който не е разбралъ, той ще разбере отъ понататашното съдържание, за направлението на вѣстникътъ и цѣлта му.“ (гледай брой 1).

207. Българо-Русски Журнал. — Това списание е почнжло да излиза въ София, единъ пжть въ мѣсецътъ, излѣзълъ само единъ брой, подъ редакцията на *В. В. Шарковъ*.

Владимиръ Викторовичъ Шарковъ е отъ Руссия. Въ обявлението (Октомврий 1885 година), което е издалъ и съ което явява, че ще почне да излиза *„Българо-Русски журналъ“*, той величае себѣси сътрудникъ на нѣкое отъ петербургскитѣ периодични издания и че е прѣминжлъ въ България само заради тоя журналъ. Слѣдъ излизанието на първий брой Шарковъ уфейка изъ София, като остави да дължи, ако не се лжжемъ, на печатницата печатнитѣ разноски за тоя брой. А. Теодоровъ твърдѣ иронически съобщава на българската читающа публика (*Периодическо Списание*, Книга XVII, стр. 323) за появяванието журнала на тоя високомѣренъ Шарковъ.

„От Януарий идуща 1886 година въ градъ София почне да излиза този новъ ежемесечен научно-философский, литературенъ и политически журналъ (периодическо списание), който се печата на български и русски езици и който иска да се стреми къмъ всестранно взаимно запознаване на българи съ русси и други славяне. В програма на журналъ влизатъ: статии по философия на животъ, по държавни познания, по прикладни технически познания (особенно популяризация на селско стопанство и лесоводство); беллетристически произведения в проза и стихове; новини български, русски и общославянски и въобще сичко, което съставлява дневенъ интересъ (съединение на България и Румелия, сърбо-българска война и пр.)“ (гл. брой 1, стр. 6 и 7).

208. **Българска Наука** (гледай в. *„Правда“* по-долу).

209. **Българска Слава.** — Тоя листъ е почнѫлъ да излиза въ София, излѣзли сѫ нѣколко броя, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при *„Цариградски Вѣстникъ“* (гледай 1848 година). Самия вѣстникъ неможахъ да видѫ.

210. **Бѣлий Свѣтъ,** *вѣстникъ за забава,* — Почнѫлъ е да излиза въ Силистра, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ само 2 броя, подъ редакцията на *Д. Д. Бѣчваровъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бѣчваровъ* се намиратъ при *„Свободна България“* (гледай по-долу).

Ето каква е била задачата на *„Бѣлий Свѣтъ“:*

„Вѣстникъ „Бѣлий Свѣтъ“ състой отъ слѣдующитѣ отдѣли:

„1) *Свѣтовни работи* въ когото са помѣстватъ приказки, раскази, романи и повѣсти;

„2) *Врели-некипели* въ когото са помѣстватъ басни и анегдоти; и

„3) *Тропанчо,* въ когото са помѣстватъ исключително сатирически и хумористически статии и стихове.

„Споредъ както се види отъ горнитѣ отдѣли, в. *„Бѣлий Свѣтъ“* е вѣстникъ литературенъ; слѣдователно и задачата му е повече такава“ (гледай брой 12 отъ в. *„Свободна България“* — 1886 година).

---

211. **Велико Народно Събрание,** *вѣстникъ за нашитѣ работи.* — Почнѫлъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Септемврий, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 3 броя, подъ редакцията на *Н. Шарапчиевъ.* Азъ съмъ видѣлъ брой 3.

Никола Шарапчиевъ е родомъ отъ Плѣвенъ. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Петропавловската Духовна Семинария. Той е билъ учитель, Околийски Началникъ, а може и други длъжности да е занимавалъ. Прѣвелъ е: *Само единъ день правда,* Търново; *Географическо отечествовѣдение* за III отдѣление, Търново, 1884 година; *Законъ Божий* за III и IV отдѣление, Руссе, 1884 година; *урокъ на къскаджия мѫжъ,* комедия въ 3 дѣйствия, Руссе, 1885 година.

Цѣлта на *„Велико Народно Събрание“* е била: „Да държи читателитѣ си въ течението на работитѣ по Великото Народно Събрание, което ще стани въ Търново, и да защищава независимостьта на България“ (гледай Силистренската *„Свободна България“,* брой 3).

---

212. **Врѣме,** *вѣстникъ за дневни новини.* — Тоя вѣстникъ почнѫлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Май, четири пѫти въ седмицата, излѣзли само нѣколко броя. Незнаж програмата на тоя вѣстникъ, нито редактора му.

---

213. **Вѣстникътъ ми,** *за политически и обществени карикатури* (сатирически и юмористически вѣстникъ съ картини). — Почнѫлъ е да излиза въ София, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 2 броя, подъ редакцията на *В. Пекарски.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *В. Пекарски* се намиратъ при *„Гласъ“* (гледай 1887 година).

---

214. Демократъ, *политически, икономически и литературенъ вѣстникъ.* — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Февруарий, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 8 броя подъ редакцията на *Д. Благоевъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Благоевъ* се намиратъ при „*Съврѣменний Показатель*“ (гледай 1885 година).

„Вѣстникъ „*Демократъ*“ е органъ на българската демократия. Българската демократия е нова българска партия, която съединява въ себе си най прогресивнитѣ елементи отъ всички досега дѣйствующи партии. Българската демократическа партия е увѣрена, че днешното врѣме е най изгодното да излезне съ своята программа. Самото пакъ положение на отечеството и което създадоха събитията отъ 6 Септемврий насамъ, ни налага тази длъжность. Ржководителитѣ на съдбитѣ на нашия народъ, отъ която и да било партия, дѣйствующи у насъ досега, се оказватъ не на приличната висота на своето положение. Намѣсто реалната дѣйствителность на българския животъ и неговото историческо минало тѣ туратъ своитѣ прищевки и чувства, непровѣрени нито отъ знанията нито отъ мишлението. Отъ дѣятелностьта на подобни ржководители български народъ много да очаква не може.

„Въ това отношение българската демократическа партия се основава на строгата реална дѣйствителность; на нашия народъ, на неговитѣ реални отношения къмъ окржжающитѣ него народи, на неговото историческо минало, на неговитѣ настоящи нужди и неговитѣ необходими задачи въ близкото бждще. Программата на демократическата партия се опредѣля отъ всички тѣзи обстоятелства изцѣло взети. Да се обяснимъ.

„Нашата држава е чисто *демократическа;* т. е. држава, въ която съсловни различия и привилегировани классове нѣма, држава, главното вжтрѣшно и естественно свойство на която съставлява политическата равноправность на членоветѣ ѝ. Турското петвѣковно иго и тирания, които не само неможеха и немогатъ да иматъ никакво културно влияние на нашия народъ, но и пречеха на всѣка културна дѣятелность среди него, приведоха нашия животъ къмъ единъ знаменатель: слѣха всички съсловия и привилегии въ една равноправна масса — *рая* —, надъ която се възвишаваха турското бейство, спахилжцитѣ и

др. азиятски боклуци. Всичко това пречѣше на естественото развитие на нашия народъ, сковаваше го въ една битовая рама, въ която продължаваше плашливо да шава до самото освобождение. Съ освобождението *рая̀та* се обърна въ свободенъ български гражданинъ и политическата равноправность на *рая̀та* предъ турския законъ се преобрази въ политическа равноправность на свободнитѣ граждане предъ Българската Конституция. Малко това. Нашата държава *друга,* освѣнь демократическа и да иска, не може да бѫде (разбира се по своето вѫтрешно естественно състояние, а насилственно и съ лѫжи тя може да се излага на сѣкакви нелепи експерименти). За да се развиятъ у насъ привилегировани классове и съсловни различия нѣма никаква възможность: за това нѣма вѣщественни, материални условия и да създаде нашата държава само съ своитѣ собственни сили не може, макаръ и да желае.

„За да се създадатъ у насъ классове и съсловия трѣба: 1) земята да се съсредоточи въ рѫцѣтѣ на едри землевладелци; 2) промишленностьта и търговията да се явятъ въ рѫцѣтѣ на богати капиталисти, тѣсносплоени по своитѣ еднакви интереси; 3) народа да се обърне въ работнически классъ подчиненъ на землевладелцитѣ и промишленно-търговския классъ. Нищо подобно за сега у насъ нѣма. Да се създаде нѣщо подобно, трѣба да допуснемъ, че може или посредствомъ насилие отъ страна на държавата или естественно. Първото средство очевидно е невъзможно, нелепо и безполезно. Да видимъ, дали второто е възможно т. е., дали у насъ классовитѣ и съсловни различия могатъ да се развиятъ естественно. За да могатъ тѣ естественно да възникнатъ въ нашия животъ трѣба да предшествоватъ съотвѣственни естественни обстоятелства; трѣба да има *събрано* среди нашето общество извѣстни капитали, които, при това, иматъ възможность да растѫтъ. При съвременното развитие на человѣчеството капиталитѣ растѫтъ посредствомъ международната търговия и международния *размѣнъ* на продуктитѣ отъ вѫтрѣшното производство къмъ което се обрьщатъ вѫтрѣшнитѣ капитали. Нашето общество капитали нѣма, или ако има то твърдѣ нищожни, за порасването на които не може и да мисли, защото то твърдѣ кѫсно се яви на свѣта. Не може защото всичка търговия вече отдавна се намира въ властьта на по културнитѣ народи, които водатъ по между си ожесточена война за разширението ѝ въ полза на всѣка отдѣлно. Въ

тазъ ожесточена международна борба за обладание международнитѣ тържища нашата държава да отвоюва своето вѫтрѣшно естественно развитие абсолютно не може; за това тя нѣма нито достатъчно политически нито достатъчно културни сили. Въ това отношение нашата държава служи и ще служи поле за съперничеството на международнитѣ стоки и въ бѫдещето я заплашва пълна икономическа съсипия. Тукъ може да помогне само държавата и обществото въ своята съвокупность, като обърнатъ своитѣ усилия на създание таквозъ производство, продуктитѣ на което поне вѫтрѣ въ страната могатъ да издържатъ съперничеството на чуждитѣ стоки. За това, разбира се, трѣба голѣма енергия цѣлесообразний расходъ на държавнитѣ и общественнитѣ средства, изисква се развитието на културнитѣ сили и обществената инициатива. Впрочемъ този въпросъ може да даде поводъ къмъ недоразумения и опаки тълкувания и за сега по добрѣ да го оставимъ.

„И тъй въ кратцѣ казано — нашата държава по своето развитие и по своето положение среди културнитѣ народи, влиянието на които подиръ освобождението се повече и повече испитва, за развитието на классовия антагонизмъ и съсловнитѣ подраздѣления не обладава нуждитѣ за това вещественни средства и да ги създаде въ бѫдещето неможе — понѣ въ блиско бѫдще. Едно отъ остественнитѣ свойства на нашия вѫтрѣшенъ животъ остава си политическата равноправность на гражданитѣ; т. е. нашата държава по своето естество е демократическа и друго да бѫде не може.

„Впрочемъ да желаемъ противното е съвършенно безполезно. И ето по кои причини. Человѣчеството се развива по извѣстни естественни закони и щомъ то встѫпи въ естественнията законъ отъ своето развитие, да го спре нищо не може. Съврѣменното човѣчество безъ сѣко съмнение крачи по пѫтя къмъ демократизма въ съврѣменния и научния смисъль на думата. Доказателства за това ни представлява най новата история на европейскитѣ народи. Сега, когато ний пишемъ тѣзи редове, човѣчеството вълнуватъ народитѣ, на знамената на които е написано обща обсолютна политическа равноправность. За единъ народъ, който не мисли да се крие отъ влиянието на общочовѣческия прогрессъ задъ китайски стени и който стѫпя въ кржга на културнитѣ народи въ такъвзи фазисъ отъ тѣхното развитие, за този народъ естественния законъ на соб-

твенното развитие е оня въ който встжпи цѣлото културно човѣчество.

„Не подлежи на никакво съмнение, че демократизма у културнитѣ народи е влѣдствие отъ развитието на тѣхнитѣ културни сили, когато нашия е само механически резултатъ отъ азиятскиѧ деспотизъ. Но факта си остая фактъ, който да тричаме нѣма никаква материална и естественна възможность. Собственното минало на нашия народъ и прогресса на съврѣменното човѣчество ни турятъ само единичка естественна адача, а именно развитието въ нашия животъ на демократическитѣ принципи въ съврѣменния имъ смисъль и тѣхното коренение въ съзнанието на нашия народъ. Демократизмътъ, който е механически резултатъ отъ нашето минало, неизбѣжно рѣба да се развие послѣдователно логически въ сѣко отношение: въ обществено, политическо и духовно. Единъ отъ ай главнитѣ и най-сѫществennитѣ вжтрѣшни въпроси за насъ ъставлява прокарването на демократизма прѣзъ всичко — прѣзъ обществennитѣ и политически учреждения, прѣзъ народното образование и хазайство и прѣзъ съзнанието на народа прѣзъ това да се обърне въ логическо слѣдствие отъ развитието на нашия животъ. По този начинъ развитието на политическата и обществена разноправность на нашия народъ, е основава на економическата равноправность. Таквазъ трѣба а бѫде, по нашето дълбоко убѣждение дѣятелностьта на сѣки искренъ българинъ.

„Но за развитието и реализацията на обществената и политическа равноправность изисква се едно естественно и небходимо условие — широка *законна* обществена и политическа свобода. Развитието и вкореняването въ съзнанието на личностьта правото да обладаватъ и се ползоватъ отъ тази *законна* обществена и политическа свобода и съставлява развитието на демократизма у насъ. А за развитието и вкоренянието въ съзнанието на личноститѣ това право необходимо широко участие на народа въ политическата и обществена ласть. Участието на всѣкиго въ тази власть съставлява единственото средство, съ помощьта на което нашия народъ може а се развие въ законната свобода на личностьта.

„Отъ друга страна, широкото развитие и управление на ичностьта въ законната свобода не може да се достигне тамъ, ѣто обществената власть се съсредоточва и упражнява само

отъ единъ централенъ органъ — правителството, макаръ и [illegible] е избрана отъ едно Народно Събрание. Тамъ, дѣто съществува строга централизация на властьта въ единъ органъ, тамъ личността, очевидно, не може широко и рационално да развива и упражнява свойта политическа и обществена свобода. Тукъ очевидно, въ интереситѣ на свободата е нужна децентрализация на властьта; т. е. распредѣление на властьта непосредственно въ ржцѣтѣ на народа; тукъ е необходима повечко автономия на окржжията и общинитѣ. Всичко това особенно е необходимо за нашия народъ. Ако признаваме, че едно отъ най съществените и естественни свойства на нашия животъ е демократизма, ако признаваме, че това свойство безъ насилие отъ страна на насъ самитѣ, остава си отличително свойство за нашия животъ за дълго врѣме, ако признаваме, че механически демократизмъ трѣба логически да се развие и вкара въ съзнанието на народа, то трѣба да признаемъ тъй сѫщо, че една отъ най главнитѣ и естественни средства съставлява широкото и рационалното развитие на народа въ свободата. А за това очевидно необходимо е нуждна децентрализацията на властьта, нуждно е повече автономия, самоуправление на окржжията и общинитѣ. До каква висша степень то е важно за развитието на нашия народъ, не е трудно човѣкъ да си представи. Но ний ще напомнемъ на читателитѣ вкратцѣ нѣкои и други важни страни на този въпросъ. Прѣди всичко автономията на окржжията и общинитѣ съкратява общата сумма на държавнитѣ расходи и улѣснява вървежътъ на общинскитѣ работи; второ тя ще даде възможность да се развиятъ мѣстни дѣятели; трето ще уничтожатъ диктатурата на нѣкои хитри политически дѣятели, ще се съкрати деморализацията, която при настоящитѣ условия пуща дълбоки корени между народа; четвърто ще даде възможность на народа широко да се упражнява въ политическитѣ си и обществени права; пето политическитѣ дѣятели ще се освободатъ отъ давлението на правителството и шесто въ Народното Събрание ще се яватъ депутати, избрани не подъ напора на правителството и неговитѣ агенти, непремѣнно хора самостоятелни, които знаятъ нуждитѣ на народа и избрани вслѣдствие заслуженото довѣрие въ попрището на мѣстната народна дѣятелность. Между това, трѣба ли да напомнюваме какво се върши при досегашната централизация на властьта въ ржцѣтѣ на правителството? Трѣба ли да напом-

нюваме каква роль играятъ въ настояще врѣме Окржжнитѣ Управители, Околийскитѣ Началници, общинскитѣ кметове и гѣхната многочисленна свита? Трѣба ли да напомнюваме кои сж повече отъ депутатитѣ, избраеми въ Народното Събрание? Не, това сѣки школникъ знае. А при таквисъ условия свободата се обрьща въ произволъ отъ партизанитѣ и всѣко чувство къмъ свободата се убива. Нашата сжществена главна задача съставлява развитието на свободата посредствомъ автономията на мѣстнитѣ органи. Тази задача е една отъ най-главнитѣ наши задачи, разрѣшението на която зависи само отъ насъ, безъ всѣко отношение къмъ нашитѣ вьншни съсѣди. Тѣ, които показватъ на вмешателството на вьншни сили, като на прѣчка къмъ таквозъ развитие, тѣ, очевидно, неестественнимъ образомъ искатъ да оправдаятъ своята несъстоятелность и интелектуална слабость. И съвършенно напрасно. Само разрѣшението на тази коренна наша задача може да развие въ наший народъ любовь къмъ свободата и да даде широки средства за образованието на народа — двѣ нѣща, които могатъ да гарантиратъ нашия народъ отъ всѣкакви бжджщи незгоди, каквато форма и да земе неговото бжджще економическо, обществено и политическо развитие.

„Като казваме, обаче, че тази задача е една отъ главнитѣ наши вжтрѣшни задачи, ний, разбира се, не исключаваме и разрѣшението на други задачи. Тъй, по нашето дълбоко убѣждение, за всѣки народъ най-важния въпросъ съставлява економическото развитие и прогрессъ. Но това както казахме, почти съвършенно не отъ насъ зависи, а отъ вьншното влияние на по-културнитѣ народи. Развитието на промишленностьта и търговията въ извѣстно общество, е несъмнѣно прогрессивно явление, щомъ то се явява естественно слѣдствие отъ развигието на неговитѣ вжтрѣшни природни богатства и сили. Едничка разумна задача на развитата личность въ този случай съставлява спомаганието за свободното и бързото развитие на обществото. Като се обърнемъ къмъ България и като сждимъ безпристрастно, то трѣба да признаемъ оня неизбѣженъ фактъ, че за нея, при наличнитѣ ѝ политически и културни сили, свободното економическо вжтрѣшно развитие почти е невъзможно. За да може България да се развива економически тя трѣба да представлява дьржава политически силна, която е въ състояние да огради своето вжтрѣшно економическо развитие

отъ чуздото съперничество. Днесъ, очевидно, България не пре[illegible] ставлява таквази политическа сила; единчкото спасение въ тоз[illegible] случай представлява съединението на българитѣ по между с[illegible] и на българитѣ съ съсѣдитѣ, съ окржжающитѣ ги народ[illegible] които иматъ бждще.

„Въ съединението на българитѣ съ окржжающитѣ насъ съ[illegible] сѣдни прогресирующи народи и въ особености съ славянитѣ • нашето спасение, нашия прогрессъ, нашето бждще. Всичко от[illegible] наша страна трѣба да бжде устремително къмъ достигането н[illegible] това обединение. Нашата вжтрѣшна и вьншна политика трѣб[illegible] систематически да се водатъ тъй, щото въ резултата да получим[illegible] този съюзъ. Въ него е нашата политическа сила.

„За достигането на тази цѣль едно отъ най-необходимит[illegible] условия съставлява: България въ своитѣ вьншни сношения с[illegible] другитѣ дьржави и въ *особености съ Руссия,* да води най-ми[illegible] ролюбива политика, политика, която помага, а не прѣчи н[illegible] онова обединение. Ний повтаряме, че нашата вьншна пол[illegible] тика трѣба да бжде въ *особености миролюбива съ Руссия,* за[illegible] щото надали сжществува друга дьржава, която най-повече [illegible] е заинтересована въ обединението на южнитѣ славяни и ба[illegible] канскитѣ дьржавици, отъ колкото е заинтересована въ него [illegible] съчувствува на него Руссия. Ако ний, българитѣ, желаемъ [illegible] бждемъ обединени, да се обединимъ съ съсѣднитѣ прогрессивни народи и слѣдователно да живѣемъ независимо, свободно и [illegible] бждемъ силни, то въ никакъвъ случай не трѣба да забраваме това и да се увличаме въ химеритѣ неосжществими. Нъ за голѣма жалость, ний постжпваме съвьршено наопаки. Къмъ една отъ най-силнитѣ и естественно съчувствующа на нашитѣ стремления политическа сила, съ която при това и историческата неизбѣжность ни свьрзва, къмъ Руссия, ний, българитѣ, се отнасяме, като политически дѣятели, непозволително глупо. И като човѣци постжпяме спрямо нея до послѣдната степень компрометирующе нашия здравъ смисълъ. Нашитѣ отношения къмъ Руссия и къмъ чувствата на цѣлъ русски народъ сж непозволителни за здравомислящи хора, врѣдни за нашата политическа независимость *предателски* за цѣлия нашъ народъ. Между това, въ настояще врѣме, благодарение на политическитѣ условия, въ които събитията изискватъ да живѣемъ, да се третира този въпросъ не се позволява, и третирането му монополизираха само нѣкой лица, които по обикновенно разсжждаватъ

не съ главата си, а съ търбуха си и даватъ въждѣленията на своя търбухъ за изражение мнѣнията и чувствата на цѣлъ български народъ. Вслѣдствие на това нашитѣ отношения къмъ една, въ всѣкой случай най-близска държава къмъ нашитѣ стрѣмления и цѣли, днесъ достигнаха такъвъ остъръ характеръ, щото България заплашватъ положителни грозни обстоятелства.

„Прѣдъ видъ на това демократическата партия категорически обявява, че подобни отношения къмъ Руссия сж положително вредни за насъ българитѣ и нашата непрѣменна длъжность ще бѫде да прѣслѣдваме публично чрѣзъ печата сѣкиго, който служи на подобна вражеска политика и нейното обострявание. Демократическата партия счита за длъжность да напомни на мислящитѣ българи, че Руссия е преставителка на славянската идея, която има за цѣль да обедини славянскитѣ племена въ едно цѣло. Тъзи идея е наслѣдство, оставена намъ отъ историта, и нѣма съмнѣние, че тя е идея прогрессивна. Миналото и настоящето ни показватъ нагледно, че племенното обединение е степень къмъ общечеловѣческото, къмъ рассовото обединение на човѣчеството. България възстановена на самостоятеленъ политически животъ съ кръвьта на русския народъ, служи за Руссия залогъ за преобладанието на Балканския-Полуостровъ на славянската идея и очевидно интереситѣ на Руссия сж твърдѣ и твърдѣ важни на истокъ и нейното влияние на Балканския-Полуостровъ е задача на Руссия, отъ която не ще да се откаже само по нашето желание и по желанието на търбуситѣ на нашитѣ политичета. Не Руссия самодържавна, но и Руссия конституционна не ще да се откаже отъ своитѣ стремления и влияние на истокъ въобще и на България въ частность само за кефа на нѣкой си. Сѣко опитвание отъ наша страна тайно или явно да ѝ прѣчимъ на това, означава да туряме въ опастность нашата вѫтрѣшна независимость. Сѣко опитвание да станемъ враждебни къмъ нейното влияние на истокъ и интереси и да свързваме тайни или явни съюзи съ нейнитѣ врагове, значи да принуждавяме Руссия съ оржжие въ ржка да защити тѣзи свой интереси прѣди всичко отъ насъ българитѣ и отъ нашитѣ съюзници — нейни врагове. Сѣко враждебно отношение къмъ Руссия ний считаме за предателство на нашата страна, нашата независимость и вѫтрѣшна свобода. Напраздно нашитѣ политичета „не по разуму“ се стараятъ да услужатъ на нашето отечество, като уголѣмяватъ враж-

дебността и развалятъ отношенията ни съ Руссия. Трѣба да узнаятъ, че рѣшението сждбата на нашия народъ е въ ржцѣтѣ на самия народъ, а симпатиитѣ на този народъ къмъ Руссия сж извѣстни и ония съ своитѣ необмисленни постжпки и проповѣди не могжтъ да искоренятъ у народа тѣзи симпатии. Вспомнете г-да „не по разуму“ усердни патриотчета, русската пословица „услужливый дуракъ хуже врага,“ която на български значи „куче, което не знае да лае, вълци докарва на овцитѣ.“

„Отъ всичко до тукъ казанно, програмата на демократическата партия се свожда на слѣдующитѣ пунктове:

„1) Пълна политическа свобода, неприкосновенность на личността и жилището, свобода на печата, събранията, словото и съвѣстьта,

„2) Децентрализация на властьта и общинно самоуправление на окржжията и общинитѣ,

„3) Приложение на изборното право къмъ общинното самоуправление,

„Въ този духъ изменение на конституцията,

„4) Реформи въ сждопроизводството на демократически начала съ изборни присяжни засѣдатели,

„5) Реформа въ бюджета и употрѣбление по-голѣмата часть отъ прихода на народното образование и отварание на народенъ университетъ,

„6) Пълна свобода въ промишленността и търговията,

„7) Организация на държавний кредитъ за нареждание на народния трудъ: на занаятитѣ и земледѣлческитѣ общини въ форми най-изгодни за обществото и съгласно потрѣбноститѣ му,

„8) Организация на държавнитѣ складове, въ които еснафитѣ и земледѣлцитѣ могатъ да продаватъ своитѣ произведения и да доставляватъ на обществото здрави и ефтини предмети,

„9) Данъчна реформа,

„10) Нареждането на народната и обществената медицина,

„11) Обединение на българитѣ по между си и обединение съ съсѣднитѣ прогрессирующи народи,

„12) Миролюбиви отношения съ другитѣ държави и въ особености въ политиката съ Руссия.

„Таквазъ е програмата на демократическата партия. Настоящий органъ служи за подробното развитие и распространение на програмата въ теоритическо и практическо отношение. Тукъ закаченитѣ мимоходомъ теоретически въпроси ще развиемъ въ

своя органъ въ слѣдующитѣ статии възможно най-всестранно. Ний призоваваме подъ знамето на българската демократия сѣки искренъ българинъ, който съчувствува на нашата программа.“ (гледай брой 1).

---

215. Драгоманъ, *ежедневенъ търговски вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, всѣки денъ, излѣзли сѫ 26 броя, подъ редакцията на *Никола Йонковъ-Владикинъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Н. Владикинъ* се намиратъ при *„Народенъ Приятель“* (гледай 1885 година).

„За да направимъ едно хубаво улеснение на населението отъ столицата и провинцията въ търговско отношение, ние започнуваме издаването на настоящия ежедневенъ листъ, въ когото ще публикуваме сичкитѣ поржчки и съобщения, направени за нашето международно завѣдение съ столицата, както и всѣкакви частни обявления. Почитаемата публика може да се отнася за сега до завѣдението ни, расположено на Александровска площадь, само за слѣдующитѣ нѣща:

„1) Които г-да иматъ за давание кѫщи, мѣста, хотели, магазини, файтони и разни др., подъ наемъ, и онѣзи г-да, които иматъ нужда да наематъ подобни неща;

„2) Тѣзи, които се нуждаятъ отъ слуги, слугини и онѣзи, които тръсятъ такива мѣста;

„3) Г-да пассажеритѣ, които търсятъ стаи за временно или постоянно живѣяне, или пъкъ трьсатъ файтони, брички и пр. за пѫтуване по сичкитѣ направления изъ България, както и тѣзи отъ файтонджиитѣ и брьчкиджиитѣ, които трьсатъ кирия — тоже могѫтъ да се отнасатъ до нашето завѣдение;

„4) Г--дата, които иматъ да продаватъ каквито и да би било неща, и онѣзи, които иматъ нужда да купуватъ каквото и да би било;

„5) Както отъ столицата, така и изъ провинцията, сѣки може да испраща за напечатване въ вѣстника ни различни въпроси и отговори по каквито и да било адресси за Сѣверна и Южна-България, съ обявени или анонимни подписи. Тия послѣднитѣ се пазятъ въ дълбока тайна отъ завѣдението ни. За

такива писма се плаща по 10 ст. на рѣдъ; а търговски обявления — 15 ст. на рѣдъ;

„6) Завѣдението ни ще има сношение съ сичкитѣ европейски мѣждународни завѣдения, и по тоя начинъ ние можемъ да даваме гласность на стокитѣ на разни наши търговци, които би пожелали това;

„7) Лицата, които искатъ да имъ се написватъ различни прошения, или иматъ нужда отъ защита и ходатайство предъ разнитѣ държавни и обществени учреждения въ столицата, тоже могжтъ да се отнесжтъ до нашето завѣдение; и пр. и пр.

„Освѣнъ горѣказанитѣ неща, въ вѣстника ни ще се печататъ: телеграммитѣ на агенцията „Хавасъ“, новини по нашитѣ вжтрѣшни работи, по съединението и по събитията по цѣлия свѣтъ; постояненъ подлистникъ, въ когото ще се помѣстяватъ разни популярни научни статии и повѣсти изъ живота на нашия народъ, съ поучително съдържание“ (гл. брой 1).

---

216. **Искръ** — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Декемврий, два пжти въ седмицата, излизалъ е нѣколко мѣсеца, подъ редакцията на *Ив. П. Славейковъ*. Неможахъ да видж първия брой на тоя вѣстникъ и за туй незнаж нищо за програмата му.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Славейковъ* се намиратъ при *„Независимость“* (гледай 1881 година).

---

217. **Истина.** — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Октомврий, два пжти въ седмицата, излѣзли сж 13 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*. Послѣднитѣ нѣколко номера сж слѣти заедно съ *„Смѣсна Китка“* (гледай по-долу)

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Славейковъ* се намиратъ при *„Македонія“* (гледай 1866 година).

„За програмата на вѣстникътъ си нѣма да расправяме на дълго. Ние би указали просто на настоящия брой, но защото въ единъ или въ два броя не може да стане толкозъ ясно направлението, което мислимъ да държимъ, позволяваме

си да кажемъ, че вѣстникътъ ни ще се занимава само съ напитѣ работи, разгледвани, до колкото е възможно, съ изискванната сдържанность. Ние ще гледаме да бѫдемъ умѣренни и справедливи и, до колкото е възможно, еднакво безпристрастни и внушителни и къмъ двѣтѣ тия страни, които, по внушения строптиви, за малки работи, да не кажемъ изъ за нищо, дошли сѫ до не споразумѣние и заплашватъ съвсѣмъ да не мислятъ за славянското дѣло. Като вѣстникаръ между нашитѣ, ние ще се стараемъ, до колкото е възможно, да се изгладятъ сѫществующитѣ различия въ нѣкои отъ мнѣнията, които произвеждатъ това пагубно за насъ настроение; а като служитель на Славянската идея, ние ще гледаме да останемъ вѣрни и прѣданни на нея, защото само въ нея виждаме спасение за славянскитѣ племена въ бѫдѫще" (гледай брой 1).

---

218. **Мисъль**, *литературно списание*. — Това списание е почнѫло да излиза прѣзъ Августъ въ Силистра, единъ пѫть въ мѣсецътъ, излизало е една година (12 броя), подъ редакцията на *Ив. Добревъ*.

Иванъ Добревъ е роденъ въ Силистра на около 1862 г. Първоначално се е училъ въ родний си градъ, гдѣто е свършилъ III классъ въ гражданското гръцко училище, слѣдъ което на 1874 год. постѫпилъ въ Силистренското Общ. Народно Училище и излѣзалъ слѣдъ като свършилъ III классъ. Слѣдъ това той е билъ чиновникъ въ Русчукъ, подиръ София, а най-сетнѣ (отъ 1885 год. Юлий до Априлий 1888 год.) въ Силистра IX кл. чиновникъ по телеграфитѣ и пощитѣ. Нѣмамъ възможность да посочѫ тукъ какви книги е прѣвелъ или написалъ Ив. Добревъ, но приятелитѣ му знаѫтъ, че е прѣвелъ нѣкое отъ съчиненията на Шиллера. Той се е поминѫлъ прѣди нѣколко години.

„Завлѣчени отъ политическитѣ страсти, ний съвсѣмъ запопратихме литературата, като че тя е съвсѣмъ непотрѣбенъ кърпелъ въ нашето развитие. Остави това, ами ние на тѫзи литература, въ послѣдньо врѣме, вече започнѫхме да гледаме съ такова презрение, щото не е чудно като срѣщаме въ нѣкои вѣстници отричания на нейнитѣ ползи.

„Имахме „Наука“ — и тя, въ първата си година, колко да е, удовлетворяваше нуждитѣ ни; но „Наука“ изживя вѣкътъ си твърдѣ рано, и опитътъ ѝ, да се повтори въ „Зора“ (Пловдивската) — остана напразенъ, по простата причина, че работницитѣ въ нея бѣха сѫщитѣ, които работѣха и въ „Наука“. Това е още едно потвърждение на правилото, че литературата въобще, като органически развиващe се цѣло, не търпи върху си никакви насилия и — слѣдователно — всѣкой, който са присили *да са докара според врѣмето,* става сѫщо тъй смѣшенъ, както би билъ смѣшенъ стареца, ако земеше да са върти като младежъ, или младежа — да мъдрословствува като беззъбъ старецъ.

„Право: „Наука“ свърши това, което можеше да свърши Но какво да кажемъ за подновеното Браилско, сега Софийско „Научно Списание“? Какво значи тази негова непопулярность? Какво значи това негово появяване сегисъ-тогисъ, като метеоръ, на бѣдния ни книжовенъ небосклонъ? Бѣдность на редакцията ли? Липсуване на списатели ли? Каква е причината на туй тѣжко поклатване? Богатството на туй списание е толкова голѣмо, щото то замисли да си прави и дворцовидно здание за помѣщение на дружеството, редакцията, библиотеката, коллекцията и пр. и пр. А при такова богатство кое може имъ попречи да распространятъ списанието си на ширъ и на дължъ по цѣло Българско? А списателитѣ до единъ сѫ хора признати отъ обществото за учени, нѣкои даже свършили висши учебни заведения. Кадѣ е тогава загатката? Не са наемаме да отгатнемъ тази загатка. Ще кажемъ само мнѣнието си, което е, че тия хора даватъ твърдѣ малко мѣсто на новитѣ сили, обръщатъ твърдѣ малко внимание на новитѣ стрѣмления на обществото, което въ свой рѣдъ, пъкъ оставя и тѣхното списание да са бъхти съ старинитѣ си, да тълкува *ероветъ,* *ж*-тата, *ѣ*-та и прочее. *Мисъль* — това е, което отсѫтствува отъ страницитѣ на тия старци; това е и, което изискува настоятелно сега обществото.

„Като казахме *мисъль,* съ туй не искаме да кажемъ „Мисъль“, т. е. сега начинающето са списание; а мисъль сѫщинска, дѣто инъкъ я казватъ идея.

„Другъ е въпроса, каква трѣбва да бѫде тази мисъль.

„Едно списание, щомъ то е списание, вечь трѣбва да има каква да е мисъль, била тя зла, или добра. Инъкъ то е мьртва книга.

„Нѣкое списание може да има за цѣль да прокара въ обществото нѣкоя мисъль, за която — обществото — едвамъ що започва да си дава загатки, и тогава то бива прогресивно.

„Друго списание може да прѣдставлява узрѣлата вече мисъль на нѣкой особенъ кржгъ хора отъ туй общество, и тогава то бива партизанско, разбира са, не въ лошия смисъль на тази дума.

„Всѣко отъ тия списания си има по едно, какво да е направление.

„Какво е направлението на единственото наше списание?

„Право-здраво, ний поне, неможахме да му разберемъ направлението.

„А когато едно списание нѣма направление, то заприличва на човѣкъ безъ начало, безъ характеръ, безъ своя особенность, безъ мисъль, съ една рѣчь, на тѣло безъ душа, „на образъ безъ лице“, както казва Бѣлински.

„Наистина, нѣкои вѣстници, посрѣдъ партизанската гюрюлтия, сегисъ-тогисъ ни по-нагостяватъ съ литературни критики, но тѣхния жгълъ на зрѣнието на литературата по нѣкога достига до такава Кралимарковщина, щото человѣкъ просто са чуди, отъ гдѣ толкова смѣлость, да са отрича напримѣръ, ползата отъ поезията? Вижда са и туй да е отъ излишна, достигнала до педантизъмъ, самостоятелность въ възрѣнията ....

„Шегата на страна, но тия Кралимарковски настжпвания на изящнитѣ искуства стават просто оскърбителни. То, въ политиката иди-доди: допущатъ са на нѣкои мѣста предъвквания, на други недомисленности (умишленности и неумишленности); но въ искуствата — не! тукъ трѣбва по-напредъ да са умиватъ ржцѣтѣ отъ всѣкакви политиканства, а та че послѣ да са пипатъ искуствата. Не е едно и сжщо нѣщо да напишимъ една вѣстникарска статия, която ще трае до като се прочете, и да утвърдяватъ, че Шекспиръ за XIX вѣкъ е вече архивенъ списатель. Защото въ една Шекспирова фраза има повече истина отъ колкото въ цѣлъ снопъ вѣстници, които гледатъ толкозъ кжсо на тия работи. И при това, съ една Шекспировска картинка деветнайсетия вѣкъ може да очьртае цѣли сюрии списатели, които пишатъ въ тия вѣстници, но ни единъ отъ тия списатели, или вѣстници, и съ цѣлото си сжщество може изрази и една страна на вѣликия и безсмьртенъ Шекспиръ.

„Но виновни ли сѫ тия сиромаси, че мислятъ тъй възмазничката за поезията? Нашето мнѣние е, че тукъ сѫ виновни знаменититѣ, и съ твърдѣ дълбоко значение за *българитѣ въобще, обстоятелства* на покойната „Свирка“. Днешнитѣ обстоятелства сѫ, ако може са каза тъй — такива, щото всичко, което кажемъ, или напишемъ, трѣбва да го кажемъ или напишемъ подъ влиянието на общия вихъръ, който за злощастие е обьелъ, почти всичкитѣ ни дѣятели по литературата, и, вмѣсто тѣ да владѣятъ обстоятелствата, тия обстоятелства ги теглятъ за носѫ на кадѣто искатъ. Тѫзи черта са зима отъ нашитѣ вѣстници едва ли не за вѣстникарска добродѣтель; защото, казватъ тѣ, ако и мълкомъ, ний пишимъ подъ влиянието на чувството, а не на студения разсѫдъкъ.

„Нъ тукъ ний са прострѣхми на дълго по тоя предмѣтъ. Ний ще са повърнимъ нѣкога да поговоримъ за него, когато, ни се удаде, приготвимъ единъ общъ преглѣдъ върху дѣятелностьта на нашата вѣстникарска литература.

„Та въ такова положение, горе-доле, са намира нашата литература, когато ние започваме „Мисъль.“ И ще сме сторили много, ако можемъ и дà само единъ потикъ къмъ по-добъръ пѫть. Съзнаваме напълно, че ние, българитѣ, още нѣмаме свои, у насъ си испечени мисли, които да развиваме и проповѣдваме; но туй не ще каже, че трѣбва да се крие истината. Това, което можемъ каза сами — ще го кажемъ; това пъкъ, което неможемъ каза сами, а го има казано въ чуждитѣ списатели — ще го кажемъ съ тѣхнитѣ думи. Намъ е цѣлта да покажемъ на обществото (разбира са, до колкото ни позволяватъ силитѣ) всичкото достойнство на изящнитѣ искуства въ литературенъ смисъль; та по кой начинъ ще става това — намъ е безразлично. За оригиналность не претендираме, както и неможемъ, нито имаме право, още, да претендираме. Но при всичко това, ако са случатъ и оригинални произвѣдения, „Мисъль“ ще ги приема въ страницитѣ си, като прави изборъ между тѣхъ.

„Истината — тѫзи, станала вече на мезе въ устата на *вся* и *вся*, дума — нея ще проповѣдва „Мисъль“, безъ да са спира предъ каквито и да било препятствия“ (гледай брой 1).

---

219. Напрѣдъкъ, *вѣстникъ за науки и литература*, а подиръ нѣколко броя *политически и научно-литературенъ вѣст-*

никъ. — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Ноември, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 9 броя, подъ редакцията на *Д. Йовевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Йовевъ* се намиратъ при *"Умъ и Здравие"* (гледай 1887 година).

„Цѣлта на вѣстникъ *„Напрѣдъкъ"* е, да распространява между народа общеполезни знания по всичкитѣ отрасли на общественния животъ и да го запознава съ литературнитѣ произведения на по общеизвѣстнитѣ съврѣменни автори.

„Вѣстникъ Напрѣдъкъ се състои отъ слѣдующитѣ 4 отдѣла:

„*Научевъ Отдѣлъ*, въ който се помѣстяватъ поучителни статии съ чисто научно съдържание по науката и изобщо по промишленностьта;

„*Литературевъ отдѣлъ*, който съдържа повѣсти, романи, новели, драми и изобщо литературни произведения оригинални и въ прѣводъ;

„*Поетически отдѣлъ*, въ който се помѣстяватъ народни пѣсни и различни поетически произведения; и

„*Смѣсъ*, въ който се даватъ различни вѣсти отъ научния свѣтъ, дневни новини, запитвания, отговори и различни научни куриозни работи.

„Както се види програмата на в. *„Напрѣдъкъ"* не съдържа нищо съ политически[1]) или частенъ характеръ, поради което той е достѫпенъ за лица отъ каквото и да е звание, възрасть и полъ" (гледай поканата).

---

220. Народенъ Вѣстникъ, *либераленъ органъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 3 броя, подъ редакцията на *В. Радославовъ* и *Тодоръ Ивановъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Радославовъ* се намиратъ при *„Съзнание"* (гледай 1883 година), а тия за *Т. Ивановъ* при *„Народни Права"* (гледай 1888 година).

---

[1]) Слѣдъ нѣколко броя, по молбата на абонатитѣ, отворилъ се и политически отдѣлъ въ *в. „Напрѣдъкъ."*

„. . . . Съ слѣдующата, вкрадчѣ изложена, программа п[illegible]о
ай-важнитѣ за страната ни въпроси:

„1-о Ще изискваме отъ правителството да прѣостанов[illegible]
стоята отстжпчива политика по дѣлото за съединението н[illegible]
Сѣверна и Южна България и да употрѣби всички *рѣшителн*[illegible]
и енергични срѣдства въ прѣдстоящата дипломатическа борб[illegible]
за спазване на сжществующето днесь *фактическо* пълно с[illegible]
единение.

„2-о Ще настояваме за подобрѣнието на отношенията н[illegible]
съ нашата освободителка Руссия, тъй както ги изискватъ ин[illegible]
тереситѣ и самостоятелностьта на страната ни.

„3-о Ще пазиме священностьта и неприкосновенностьта [illegible]
държавния глава, като неотговоренъ князь, до като той [illegible] с
води лоялно и конституционно, и

„4-о Ще поддържаме строгото съблюдение на основи[illegible]ия
ни законъ — единственната гаранция на народната свобо[illegible]да
и правдини“ (гледай брой 1).

---

221. Народна Гордость, *вѣстникъ политико-литер[illegible]а-
туренъ*. — Почнжлъ да излиза въ Свищовъ, единъ пжть въ
седмицата, излизалъ до брой 19-й отъ третата годишнина,
подъ редакцията на *Петръ Горовъ*.

Петръ Горовъ, е роденъ въ Ловечъ на 1853 година, а
по настоящемъ живущъ въ Свищовъ. Получилъ образованието
си въ Габровската Гимназия. Прѣзъ 1876 година турското
правителство го арестовало, обвиненъ въ бунтовничество, и
слѣдъ дълги изслѣдвания въ Етрополе и Орхание, билъ ис-
пратенъ въ Софийскитѣ зандани, отъ гдѣто билъ избавен
слѣдъ дохожданието на русситѣ въ София. Прѣзъ 1881 г
дина нощно врѣме избѣгалъ въ Южна България и е взе
участие по съединението. Билъ е въ „Червений Кръстъ“
доброволецъ въ Сърбско-Българската война, а въ контра-г
врата е дошълъ до София съ Ю. Българскитѣ войски. Го
слѣдъ освобождението ни е билъ Директоръ на Видин
кл. мжжко училище и учитель въ Ловечъ (клас. мжжко
ическо училища), Пловдивъ (мжжката и дѣвическа гим
[illegible]ия въ Свищовский окржженъ сждъ. П

е корреспонденции въ „*Славянинъ*“ (гледай 1879 година), „*Цѣлокупна България*“ (гледай 1879 година), „*Независимость*“ (гледай 1880 година), „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 година) и други. Прѣзъ това врѣме той е прѣвелъ и написалъ (безъ да могѫ да покажѫ кои сѫ оргиналъ и кои прѣводъ): „*Кратка Всеобща История*“, *Българска Граматика, Българска История, Ржководство* за чертание географически карти наедно съ атлазътъ, *Разкази* и биографии отъ българската и Всеобща История, *Законоведение, Брачни правила,* за поучение на невѣститѣ, младитѣ жени и моми, на мѫжиетѣ и ергенитѣ, прѣводъ, Сливенъ, *Три пояса, Плѣнъ на Османъ Паша, Ботушара* въ бѣдната колиба, *Изгубений дѣдо, Христосъ Въскресе* и *Войнишки Молитственникъ.* Прѣзъ 1890 година Горовъ е почнѫлъ да редактира в. „*Народна Мисъль.*“

Неможахъ да видѫ първия брой на „*Народна Гордость*“, за да знаѫ точно каква е била програмата му; но благодарение на Т. Поповъ отъ Свищовъ, ний отбѣлѣжвами слѣдующитѣ рѣдове, които опрѣдѣлявать програмата на „*Народна Гордость*“: „1-о България велика и независима, свободна отъ всѣкаква чужда опека, отъ гдѣто и да е тя; 2-о строго изобличение на вѫтрѣшнитѣ и външни врагове на България и Българский Князъ, които стават орѫдие на чужденеца и по единъ или други начинъ подкопавать отечеството и 3-о просвѣщението и напрѣдването на България въ морално и материално отношение.“

---

222. **Народна Защита,** *военний въстникъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 20 броя, подъ редакцията на майоръ *Фичевъ.*

Майоръ Ив. Фичевъ е роденъ въ Търново на 1859 година. Свършилъ е Търновското IV классно училище, а слѣдъ туй продължилъ образованието си въ Габровската Гимназия. На Май 1880 година постѫпилъ въ Софийското Военно училище, което свършилъ прѣзъ Августъ 1882 година. Прѣзъ 1890 година постѫпилъ въ Италиянската Академия на Генералний Щабъ, която свършилъ на 1891 година. По настоя-

щемъ Фичевъ е началникъ на учебното бюро при Военното Министерство. Той е написалъ: *Ржководство за унтеръ-офицеритѣ отъ Българската войска; Българо-сръбската война прѣзъ 1885 г.; Влиянието на бездимния барутъ* отъ генералъ Лузé прѣводъ. Турена подъ печатъ: *Планинската война*, издание на учебното бюро при Военното Министерство, още не е излѣзла. Освѣнъ туй е обнародвалъ различни статии въ *„Воененъ Журналъ."*

„Съ издаването на вѣстника ни „Народна Защита", ний имаме за цѣль да се ограничимъ само съ чисто воененъ материалъ и да служимъ, до колкото ни допущатъ силитѣ, за развитието на нашата млада армия. Кой не чувствува какъвъ недостатъкъ се осѣща отъ нѣманието на единъ чисто воененъ органъ, който би служилъ за саморазвитието нашитѣ военни сили и за защита на нашитѣ военни интереси.

„Като начеваме трудно, но полезно дѣло, ний твърдо вѣрваме, че нашитѣ другари нѣма да закъснѣятъ да ни покажатъ своята морална и материялна поддържка. Навредъ *нашия вѣстникъ е открить за всички Г-да офицери, които би пожелали съ своя литературенъ трудъ да послужатъ на своята войска"* (гледай брой 1).

---

223. Народно училище, *педагогический вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Силистра, прѣзъ Октомврий два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ всичко 4 броя, подъ редакцията на *Н. Маринополски*.

Н. Маринополски е роденъ въ Търново на 1858 година. Училъ се въ Търновското IV кл. училище до 1872 година и слѣдъ това почнѫлъ да учителствува така: прѣзъ 1872/73 въ с. Мекишъ, 1873/74 въ с. Дебелецъ, 1875, 76 и 77 въ Търново — Маринополското махленско училище, — 1877/78 е билъ опълченецъ въ III дружина, 1878, 79 и 80 отново учитель въ Трѣвна, а 1880/81 въ с. Плаково. Прѣзъ 1881/82 е постѫпилъ повторно да се учи въ Държавното педагогическо училище, гдѣто е свършилъ курса (едногодишенъ). Прѣзъ 1882 год. станѫлъ учителъ въ с. Гарванъ (Силистренско), гдѣто е стоялъ до 1885/86 година, когато минѫлъ за такъвъ въ Калипетрово,

кждѣто е стоялъ до началото на 1887 година. Слѣдъ туй билъ назначенъ за финансовъ наглѣдникъ, а отъ срѣдата на 1892 год. и до днесь занимава длъжностьта Финансовъ Бирникъ въ Силистренската околия. Пропусиахъ да споменѣ по-горѣ, че слѣдъ като се е училъ въ Търново, свършилъ е още и едногодишния курсъ въ Шумненското Педагогическо училище (1871/72) и че прѣзъ ваканцията на 1884 година е билъ прѣподаватель въ учителския едномѣсеченъ педагогически курсъ въ Силистра. Марнополски е написалъ и издалъ: *кратко ржководство за прѣподаване буквареть*, Силистра, 1886 година; *Църковно-Славянска азбука*, Силистра, 1886 година.

„На мнозина отъ нашитѣ народни учители и възпитатели е извѣстно, че народното образование е такъвъ неизчерпаемъ источникъ, изъ който изобилно черпятъ своитѣ умственни и нравственни сили, и държавата и обществото. Въ него има всичкитѣ необходими условия, за правилното политическо и общественно развитие.

„Нѣма полѣзни прѣобразования, нѣма благодѣтеленъ законъ, който да прилѣпне къмъ животътъ на единъ народъ и да преобърнатъ неговътъ характеръ, ако образованието не е отворило пжть къмъ сърцето на народната масса. Нъ подъ думата образование не трѣба да разбираме само да знае человѣкъ да чете и да пише; въ него се заключава и онжзи възпитателна сила, която спомага въ борбата между предрасждъцитѣ и заблужденията.

„Мисльта за високото значение на народното образование и двоякийтъ характерь като учебна и възпитателна сила, е сжществувала отдавна въ другитѣ Европейски народи, нъ въ насъ тя е йоще нова и може да се каже, че е въ периодътъ на развитието си. На много мѣста, и въ села, и въ градове обществото глѣда на народнитѣ училище като на мѣсто, дѣто трѣба да се напълни главата на ученикътъ само съ сухи и голи знания, безъ да се обрьща внимание на възпитателното имъ значение.

„Нъ учебно възпитателното значение на народното училище не е нѣщо постоянно и опредѣленно; то може подъ едни и сжщи условия, ту да се подига и ту да отпадва. То е зависимо отъ окржающитѣ го негови народни двигатели, — народнитѣ учители, училищнитѣ настоятелства, инспекторитѣ и др. отъ

които най-много зависи да го съживятъ или да го оставятъ да си загине между животътъ и смъртьта.

„Тѣхнийтъ задруженъ и единомисленъ трудъ; тѣхното присърдце къмъ същностьта на дѣлото, могжтъ високо да подигнатъ народното училище и да го направятъ скжпо и мило за народътъ учрѣждение. „Съгласието и енергията къмъ сѣко дѣло сж половината отъ успѣхътъ, — а отъ него зависи бждущето на цѣль народъ“ — казалъ единъ ученъ.

„Отъ друга стърна на единъ отъ най-блискитѣ двигатели на народното училище, народнийтъ учитель, положението е достигнало до minimum на своето значение; той е станалъ изолирована тварь и отъ общество и отъ правителство, отъ което мжчно се постига цѣлта и задачата за подигание на народното училище, народното образование.

“Ето тѣзи сж съображенията, които ни накараха и да колкото силитѣ ни позволяватъ да се завземемъ съ издаването на единъ педагогически вѣстникъ подъ название „Народно училище“, на който цѣлта и задачата ще бждатъ, въ всѣка учебно-възпитателното значение на народното учители мѣжду народната масса, да подпомага народнитѣ училища и възпитатели въ самообразованието и саморазвитието имъ, да пази и защитява тѣхнитѣ права и интереси, като се старае да ги постави на височината, поне отъ части, на която се поставени народнитѣ учители въ другитѣ пообразовани народи.

„*Народно училище*“ ще излиза за сега само два пжти въ мѣсецъ, на всѣко 1 и 15 числа, по слѣдующата программа:

«1. Законодателство по народнитѣ училища.

„Въ този отдѣлъ ще влизатъ всичкитѣ закони, инструкции и др. за народнитѣ училища, които се изработватъ отъ законодателното народно събрание и всичкитѣ программи, правилници, устави и др. Министерски разпореждания по народнитѣ ни училища, които имать задължителна сила.

«2. Педагогическа дидактика.

„Въ този отдѣлъ ще се помѣстватъ статии по домашното и общественно възпитание. Дидактически правила. Методи за преподаването на нѣкои прѣдмѣти въ първоначалното училище, като: Законъ Божи по картинки, Отечествовѣдение, Естествовѣдение безъ учебници и др.

„Къмъ този отдѣлъ ще се прибавятъ понѣкога статии по възпитанието, по системата на Фребеля, подъ заглавие: *Дѣтинска мждрость*.

«3. История на народнитѣ училища.

„Подъ това заглавие ще влизатъ статии съ историческо съдържание, които ще иматъ за цѣль да представятъ вървежьтъ на учебното дѣло, както въ насъ, тъй и въ други по образованни държави.

«4. Библиография.

„Подъ това заглавие ще става прѣглѣдъ и оцѣнение на нѣкои новоиздадени книги, които иматъ каква-годѣ свръзка съ народнитѣ училища. Особенно внимание ще се обръща на учебницитѣ.

«5. Смѣсени.

„Въ този отдѣлъ ще влизатъ смѣсени нѣща: дописки по училищата, дѣтински игри, гимнастически упражнения, пѣсници на цифрени ноти и др.

„Като заявяваме на народнитѣ учители и възпитатели, че нѣма да отстжпваме отъ программата си и че девизътъ на вѣстникътъ ни ще бжде: правата и интереситѣ на народното училище и народний учитель, молимъ ги сжщевременно да ни подържатъ въ трудното предприятие. Колонитѣ на „Народно училище“ се отворени за сѣкиго; сѣкой, който има на сърдцето си подобрението на учебното дѣло у насъ, подъ което се разбира и подиганието на народнийтъ учитель пакъ и може да понаписва нѣщо отъ общъ училищенъ интересъ, то нека непрекарва врѣмето си на праздно и да ни снабдява съ материялъ, който съ благодарение ще печатаме, за да можемъ да слѣдимъ вървежьтъ на народнитѣ училища, по сичкитѣ крайща на България“ (гледай брой 1).

---

224. Народъ. Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ Свищовъ, прѣзъ Юний, единъ пжть въ седмицата, излѣзли сж 43 броя. Нищо повече незнаж.

---

225. Научно Списание, *журналъ* (преводъ). — Почнжло е да се издава първо въ Габрово, подиръ въ Стара-Загора, а понастоящемъ излиза въ Търново, единъ пжть въ мѣсецътъ, подъ

редакцията на *Захария А. Бояджиевъ*. Било проектирано отначало това списание да излиза подъ редакцията на Н. Райновъ и З. Бояджиевъ, но понеже Райновъ заминалъ тогава за Русия, то Бояджиевъ е подкачилъ самичъкъ, а Райновъ не е можалъ да вземе никакво участие.

Захария Атанасовъ Бояджиевъ е роденъ въ гр. Котелъ на 1850 година. Училъ се въ Котленското първоначално училище, въ Кишиневското духовно училище, въ Кишиневската духовна семинария, а въ Одесса въ Новороссийския университетъ по естественното отдѣление на физикоматематическия факултетъ и свършилъ въ университета на 1881 година дѣйствителенъ студентъ съ право на кандидатъ. Прѣзъ 1881 година билъ библиотекаръ въ Софийската Народна Библиотека три мѣсеца, а веднага слѣдъ туй билъ назначенъ за първостепененъ учитель при Габровската държавна гимназия. Слѣдъ туй, прѣзъ 1887/8 г. билъ първостепененъ учитель въ Сливенъ, въ 1888/89 — въ Стара-Загора, а въ 1889/90 год. — въ Търновската дѣвическа гимназия. Бояджиевъ е писалъ повече учебници по естественнитѣ науки, а прѣвелъ между другитѣ капитални съчинения (които ний, за съжаление, неможемъ да отбѣлѣжимъ едно по едно) и *Историята на Българитѣ* отъ Д-ръ К. Иречекъ, Търново, 1886 година.

„Цѣлта на журналътъ „Научно Списание“ се състой въ распространяването между народа и учащитѣ се младежи полѣзни книги отъ капитални съчинения (по историята, естествознанието, технологията, педагогията и други), които по други начинъ не би могли се яви на български языкъ, тъй като само за отпечатване на подобно съчинение се изискватъ най-малко 5—6 хиляди лева, които издателътъ не може събра подъ никой начинь, по причина на малкото имъ распродаване, а камо ли да очаква възнаграждение за това“ (гледай корицитѣ на първата кн., година 1).

---

226. **Независима България.** — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Септемврий, два пъти въ седмицата, излѣзли сж 121 брой, подъ редакцията на *Д. Петковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Петковъ* се намиратъ при *„Свобода“* (гледай 1886 година).

„Цѣлта за излизанието на нашия вѣстникъ, въ тия тѣжки обстоятелства за България е, да освѣтлява народътъ въ теченнието на работитѣ, да отстоява неговитѣ права и самоотвержено да воюва за независимостьта на българското отечество. България независима, свободна отъ всѣкакви комисари и окупация, България съ свое самоуправление и конституция — това е тонашата программа, въ това ще се придържаме ние строго.

„За да можемъ, обаче, да испълнимъ тая своя задача, да можемъ да испълнимъ дългътъ си прѣдъ отечеството въ тия критически минути, като българинъ, ние молимъ всички приятели и единомисленници да ни даджтъ часъ по-скоро своята материялнаподдържка. Трѣбва да не забравяме, че у насъ вѣстни карството твърдѣ трудно може да сжществува, ако приятелитѣ не си испращатъ часъ по́-скоро абонамента. А въ тия трудни обстоятелства за отечеството, ние вѣрваме, че ще ни поддържатъ всички, безъ разлика на взглядове, които милѣятъ за своето отечество, защото ние нѣма да служимъ на тая или оная партия, а като българинъ, който сме си излагали живота за това отечество, ще служимъ на България, на нейната независимость. (гледай брой 1).

---

227. **Независимость.** — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, два пжти въ седмицата, излѣзли сж 38 брой, подъ редакцията на *З. Стояновъ, Д. Петковъ и Д. Ризовъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Стояновъ* се намиратъ при *„Борба“* (гледай 1885 година), за *Петкова* — при *„Свобода“* (гледай по-горѣ), а за *Ризовъ* — при *„Македонский Гласъ“* (гледай 1885 година).

Ето какъвъ пжть сж били избрали редакторитѣ на в. *„Независимость“*, когато сж почнжли издаванието на тоя вѣстникъ.

„Въ държава конституционна, въ страна съ свободни и независими закони и права, каквато е нашата България; въ

епоха отъ края на деветнадесетий вѣкъ, въ епоха, когато журналистиката е почнала да се счита и отъ множество дипломатически кабинети за една сила, равна съ седемьтѣ европейски държави; — ние считаме за позоренъ актъ, за безсъвѣстно стремление и за нечисти цѣли дѣйствията на всѣкиго, който почне вѣстникъ безъ знаме, безъ своя приграмма, безъ свое лице и безъ строго опредѣленно направление. Въ друго време, или по-добре казано, до 6-й Септемврий, ние не бихме настоявали на тая необходимость, защото, до тоя знаменитъ день, нашата журналистика въобще ходеше съ кукили, партиите ратуваха за черните очи на Петра и за бѣлите косми на Павла, съвременнитѣ идеи, стрѣмления и направления биваха обвити въ Витошка мъгла, русския горделивъ офицеръ махаше съ своята шашка и изъ вѣстникарскитѣ колони изъ различни редакции, и най-послѣ, дипломатическитѣ ноти и ултиматуми на Каяндра. Сорокина и други тѣхни събратия, бѣха готови за едно кйопаво антрафиленце да турятъ страната въ обсадно положение. Тежки времена бѣха тогазь!.... Сега, за насъ е настанала нова ера, ера свѣтла, ера поставена на съвсѣмъ други начала. Сега, ние имаме 6-ий Септемврий, ние притежаваме Сливница, пашъ е Цариброд, съ гордость произнасяме Драгоманъ, нѣма да забравимъ и Пиротъ, гдѣто австрийския пратеникъ пада на колѣни прѣдъ българското оржжие. Но не сж само тия нашитѣ мотиви и съображения, за да искаме отъ всѣки вѣстникаръ да има свое лице, свое гордо и самолюбиво *изъ*. Ние глѣдаме на журналистиката съ сжвременно око. Ние чакаме отъ нея и отъ нейната въспитателна сила да приготви единъ день народитѣ и да гн свика да завзематъ опредѣленото си отъ естеството и отъ историята мѣсто. „Тя е ножь съ двѣ острила“, е казалъ въ старо време единъ отъ мждрите монарси, което изрѣчение, споредъ насъ, значи: тя е въ състояние да направи колкото добро, толкова и зло. За жалость, у насъ, това благородно оржжие на слабитѣ и угнетенитѣ, до сега е вършило и испълнявало само послѣднята часть — злото. Ние сме имали купъ вѣстници и въ двѣтѣ Българии: „*Марица*“, „*Витоша*“, „*Български Гласъ*“, „*Народни Гласъ*“, „*Отечество*“, „*Съединение*“, „*Сръдецъ*“ и пр. и пр. Подъ тѣхнитѣ заглавия сж се мждрели съ голѣми букви: „вѣстникъ за народа“, „органъ на народната консервативна или либерална партия“ и други

подобни. Но тѣ сѫ биле мрѫсно оръжие за достиганне на безсъвѣстни цѣли отъ извѣстни тъмни личности. Възползувани отъ силата на това оръжие, въ скоро време, тѣ сѫ успѣвали да обаятъ невинното население. Най-много имъ е помогнало споредъ насъ едно обстоятелство: че тѣ не сѫ били отговорни за писаното и проповѣдваното отъ тѣхъ. Тѣ сѫ стрѣляли подло и хайдушки отъ кюшетата и плетищата задъ гърбътъ на нѣкое нещастно сѫщество взето отъ улицата, нарѣчено *отговорникъ*, или пакъ подъ дебѣлата и неосязателната сѣнка на нѣкакво си бюро. Писаното въ тия вѣстници, въ отношение къмъ неговитѣ автори, е траяло колкото лѣтната роса. Премия, богата премия, ако би се опредѣляло да се плаща на тия вѣстникари, пакъ никой не би ималъ смѣлостьта да искара на пазаръ своето име, да защити поне една запетая отъ писаното си. Молимъ ви се, вземете всичкитѣ излѣзли броеве на *„Български Гласъ“*, *„Марица“* и *„Отечество“*, па се постарайте и узнайте, кой е защищавалъ преврата въ 1881 год., кой блядословеше въ колонитѣ на *„Марица“*, че Крьстевичь е по-добъръ отъ съединението, че България неможе да диша безъ камшикъ, и вие ще да имате напрѣди си само еврействующия Хр. Дановъ или безсъвѣстния Манчовъ, които ще дигатъ рамена, като престъпници, като ще да ви показватъ тефтеритѣ си, за да се увѣрите, че много биле изгубиле и нищо повече . . . . Даже и вѣстници, като *„Търновска Конституция“*, които на знамето си имать написани свѣтитѣ думи: „свобода и народни правдини“ и които минаватъ за органи на „народни либерални партии“, не смѣятъ още да излѣзатъ съ открито лице прѣдъ свѣтътъ и да защитятъ съ имената си писваното и проповѣдваното отъ тѣхъ . . . Журналистика ли е това? Не! Подобни вѣстници, съ такива наемни редактори и отговорници, ние ги считаме за пълзящи сѫщества, за чума астраханска, въ отношение къмъ прогресътъ и свободното слово. Тѣ сѫ убийци на всѣка нравственна почва и свръска между народитѣ, тѣ убиватъ характеритѣ, тѣ сѣятъ отживѣлата византийщина. Да не ходимъ много на далечъ. Примѣръ може да ни послужи бившата Източна Румелия, гдѣто нѣколко симпатични синигери и нѣколко облизани властолюбци бѣха устроили вѣстникарско дружество за взаимно самохвалство, издаваха 6—7 вѣстника и деморализироваха обществото. Въ кѫсо казано, ние глѣдаме на вѣсникарството

презъ твърдѣ ясни очила: комуто е чистъ косъмътъ, който не желае да лови риба въ мътната вода, който говори и пише отъ искренни подбуждения, то тоя *който* нека се подпише, нека го види и познае всѣки. Отъ какво се бои? Слава богу, върху „Александровската площадь“ и при Пловдивската „Джумая“, нѣма издигнати бѣсилки на които да окачватъ онія, що сж се исказали явно и открито.

„Такива сж нашитѣ взглядове по отношение къмъ журналистиката и къмъ всички онѣзи, които си служатъ съ това оржжие. Тжй глѣдаме ний на нея днесь, когато изново поемаме върху рамената си тежкия, нъ свѣщенния вѣстникарский крьстъ. Макаръ и да сме доста добрѣ познати на българската читающа публика, ний все пакъ считаме за длъжность да кажемъ нѣколко думи върху всичко онова, за което ще ратуваме смѣло и открито въ вѣстника си.

„Споредъ насъ, най-главнитѣ и жизненни въпроси, върху които всѣки български вѣстникъ е длъженъ да бжде ясенъ и опредѣленъ още отъ първия си брой, сж слѣднитѣ:

„I. — За България, ние желаемъ прѣди всичко да си бжде тя *наша*, т. е. да си бждемъ пълни стопани на нашитѣ огнища. Съ други думи казано, ний желаемъ България да бжде свободна, независима и съ истинско конституционно управление. А за да цъвти и вирѣе тази свобода, ние желаемъ отъ душата си такъво сжщо управление и на съсѣднитѣ намъ државици, надъ които не сме въ исторически претенции да дегемонираме ни най-малко. Ако ние сме добрѣ съ Ромжния, Сърбия, Турция и Гърция, ако народитѣ и въ тия послѣднитѣ страни се ползуватъ съ сжщитѣ права, то ще бждемъ осигорени, и отъ приближаването на русската крѣпка десница, и отъ културъ-трегерството на Австрия. Само на подобна почва ще да можемъ ние да туримъ по скоро основата на бждещата *Балканска Конфедерация*, — общо желание и стрѣмление на всички честни и интелегентни правителства и лица. Нека помни всѣки, че ако въ съсѣдната некогашна наша „сестра“ Сърбия имаше свобода, ако тамъ диктуваше народната воля, ако тамъ не се распореждаше, най-послѣ, продадения тиранинъ Миланъ, то не щѣхме да имаме прокламацията отъ 2-й Ноември, не щѣше да има балкански *скандалъ*, неможеше да бжде война, война хайдушка, между тия два народа братски и по крьвь, и по вѣра, и по история, и по география . . . . . .

„II. — Ние сме и ще бъдемъ поборници и защитници на нашата Конституция, не за това, че прѣзъ статутитѣ ѝ сж прѣкрачили всички европейски народи, не отъ вѣра и съображения, че тя е най-сгодната форма на управление за нашето отечество, не за туй най-послѣ, че въ ржцѣтѣ на нейни ужь поклонници, тя може да послужи за егоистически цѣли и властолюбия; но просто и ясно поради това единственно обстоятелство, че тя е желѣзна гаранция за нашата свобода и независимость. Ние сме дълбоко увѣрени, че само конституционното управление ще да може единъ прекрасенъ день да прѣдаде окончателно въ ржцѣтѣ на народътъ собственнитѣ негови съдби, като се прилага и практикува това управление, не по доктринитѣ на Беджехота, Бентама, Жоржъ Клининга, Жулъ Пудра и др. п. авторитети, но по най-тѣсний смъсъль на буквата и духътъ на тая Конституция. А за да подържаме тая форма на управление, ние стоимъ на историческа почва. Въ настояще врѣме, всѣки здравомислящъ и искренъ човѣкъ се е убѣдилъ вече окончателно, че крѣпкитѣ дѣсници, монаршеското вето, „быть по сѣму“, богоизбранията, богопомазанията и пр. сж отживели своята ера, а сжществуванието имъ се крѣпи още за вреда и за пакость на съвременний прогрессъ и на съвременното человѣчество. Ние можемъ да наброимъ множество държави, въ които веднажь введенно конституционно управление, народътъ въ тия държави, първобитенъ и полуварварски почти, въ растояние на 30—40 години е провождалъ оратори па народната трибуна, които смѣло и съзнателно сж бранили и защищавали народнитѣ интереси, когато държавитѣ, въ които се е простирала крѣпката дѣсница, хората се продаватъ още и днесь на пазаря . . . . .

„III. — Читателитѣ ни познаватъ отъ части, че ние не се въсхитяваме твърдѣ много отъ княжески титли и палати, че ние първи сме биле, които сме се опълчили противъ княжески замисли, па сме намѣрени и за напредъ ди вършимъ това, щомъ нуждитѣ на отечеството го поискатъ. Но, въ настояще врѣме, когато наший князь се запозна и изучи вече духътъ и стрѣмленията на нашия народъ, когато той се сѣти, че крѣпката дѣсница го души и води къмъ пропасть, когато той се сражава геройски наедно съ българскитѣ синове и най-послѣ, когато той самоотверженно защищава независмостьта на България — наший князь държи първо мѣсто въ редоветѣ

на българскитѣ патриоти. Днесь за днесь въ неговото лице, ние виждаме да се съсрѣдоточаватъ всичкитѣ народни желания, идеали и стрѣмления. Нѣма български князь Алексанъръ I — нѣма въ България свобода, нѣма конституция, нѣма, най-послѣ, самата България. Въ това ний дълбоко се убѣдихме напослѣдне. Прочее, наша свѣта длъжность ще бѫде да поддържаме и защищаваме Негово Височество въ всичкитѣ негови дѣла до *тогава*, до когато той неизмѣни днешната си линия на поведѣние. Фактъ е, че до сега той е билъ поддържанъ въ въ много по-силна форма; но трѣбва ли да напомнюваме, че хората, които вършяха това, на пьрвъ планъ туряха своитѣ министерски портфели и различни други користолюбиви цѣли? Това го нѣма въ нашата махала, защото ние нѣмаме намѣрение, нито на власть да встѫпяме, нито пакъ коронни чиновници да ставаме . . . . . .

„IV. — Къмъ нашитѣ освободители, ние сме питаели и ще да питаемъ за винаги висока благодарность и признателность. Къмъ падналитѣ за нашата свобода русски герои, ние благоговѣемъ. Но горчивитѣ обстоятелства отъ една страна, а отъ друга, нашитѣ принципи и съврѣменни понятия, ни принуждаватъ да раздѣлимъ трицитѣ отъ брашното, да погледнемъ на работитѣ съ просто око. Най-напрѣдъ, ние ще да отдѣлиме сто милионната велика Руссия отъ официалната Руссия, т. е. ще правимъ разлика отъ правителството и народътъ, между които нищо общо не сѫществува, както това е бивало и слѣдва още да бива въ всичкитѣ неограничени монархии по цѣлото земно кълбо. Съ прѣзрѣние и съжаление ще да глѣдаме ние къмъ ония наши неразсѫждающи гарги, които увѣряватъ, че не било наша работа да се смѣсваме въ дѣлата на нашата *покровителка*. Подобни взглядове могѫтъ да поддържатъ само мирни и нищожни сѫщества, които се плашатъ отъ всѣка блѣскава униформа, които сѫ си начьртали подъ ясното небе миренъ и спокоенъ животъ, които, най-послѣ, мислятъ, че сѫ дошли на тоя свѣтъ само да поблѣятъ. Отъ 6-й Септемврий насамъ всѣки се е увѣрилъ малко много, какво покровителство ни мисли нашата официална освободителка — не русския народъ, който, като всѣки народъ, и още братски, неможе да ни желае освѣнъ доброто, — но нѣколкото тамъ петь-шесть души Гирсовци, Побѣдоносцовци, Катковци и пр., които, за нещастие на человѣчеството и на славянството, управляватъ днесь

и душатъ стотѣ милиона наши братия русси. А да се нападатъ и критикуватъ дѣлата на едно правителство, това не значи, че ние сме и противъ поданницитѣ на това правителство. Примѣрътъ е прѣдъ очитѣ ни. И ние, слава Богу, имаме правителство, което, макаръ и не *крѣпко,* но станалъ е обичай у насъ, обичай благороденъ, щото който го напада съ резони, счита се за най-доблѣстния гражданинъ. Е добрѣ, има ли нѣкой идиотинъ помежду ни, който да мисли и говори, че ние, като мразиме нѣкое български правителство, мразиме и народътъ? Но ще да ни отговорятъ, че въ Руссия има богопомазание, а у насъ съществува противоположното, т. е., *гнилия западъ.* Все едно. Който се наелъ да защищава народни права, свобода и прогресъ, той е дълженъ да ритне противъ всѣки дѣсници, които получаватъ воля и вдъхновение отъ невидими сили. Съ това, ние неискаме да кажемъ, че се обявяваме окончателно противъ всичкитѣ распорѣждания на русското правителство. Ние ще да слѣдимъ само неговитѣ дѣйствия въ отношение къмъ България и щомъ забѣлѣжимъ, че тия распорѣждания идатъ въ разрѣзъ съ нашата самостоятелность и свобода — нѣма да си поплюваме на ржка. Нашата главна цѣль ще да бѫде да запознаеме читателитѣ си, до колкото ни допущатъ силитѣ, съ вѫтрѣшното управление и другитѣ разни наредби на тая дѫржава, която мнозина наши нищожества считатъ за непогрѣшима. У насъ, малцина има, които да подозрѣватъ поне, че русскитѣ дѫржавни мѫжие управляватъ по два закона: *камшикъть и Сибиръ.* Ние ще да покажемъ на читателитѣ си, че тамъ царува жандарина, шпионина, попа, чиновника, богатия и пр., а младитѣ и честни сили гниятъ въ затворитѣ, вървятъ на заточение по една годинa пѫть; покаже щемъ, че въ Руссия, който и разсѫждава човѣшки, за него нѣма тамъ животъ. Вѣрваме, че съ тоя начинъ на дѣйствие, ние ще да придобиемъ симпатията на цѣлий русски народъ, който е проливалъ за нашата свобода рѣки крьвь.

„V. — Има хора, които казватъ, че партиитѣ били смьртъ за народното благосъстояние; други говорятъ противното. Ние поддьржаме мнѣнието на тия послѣднитѣ, т. е. тамъ дѣто има партии — има животъ свободенъ, има и контролъ надъ управляющитѣ. А особенно, това трѣбва да бѫде въ страни конституционни, гдѣто гражданитѣ сѫ равни прѣдъ закона, гдѣто

не сѫществуватъ раздѣления на съсловия, гдѣто, най-послѣ, страната се управлява отъ гласътъ на всѣки гражданинъ. Конституционна страна безъ партии е равносилна на монархия. Въ подобна страна неможе да има контролъ надъ управлението и тя рано или късно е осѫдена да се преобърне въ абсолютна монархия. Ето защо, насъ, сѫществуването на партии — отъ каквато боя и направление и да бѫдатъ — не ни смущава ни най-малко. Напротивъ, сѫществуването на тия партии ни радва, защото тѣ каратъ правителството да бѫде малко повече внимателно въ своитѣ дѣйствия и распореждания. Признаваме, че нашитѣ партии, като встѫпатъ на власть, твърдѣ скоро забравятъ своето положение и захващатъ да работятъ онова, противъ което тѣ силно сѫ въставали; но това не доказва нищо друго, освѣнъ, че ние трѣбва да приучимъ нашитѣ *държавни мѫжье* — ако можемъ само да ги нарѣченъ такива — да бѫдатъ малко повече честни, и послѣдователни, когато встѫпватъ на власть; а интелигенцията — да бѫде малко повече самостоятелна, да не става играчка въ рѫцѣтѣ на управляющитѣ и да не си съставляватъ *божества* отъ отдѣлни лица. Началата, принципитѣ и независимостьта — а главно *независимостьта* на България — трѣбва да стоятъ по́-горѣ отъ всѣка партия. За насъ, оная партия ще бѫде най-добра, която ще държи България малко повече на далечъ отъ официалната Русия, която ще унищожи всичкитѣ реакционни закони и ще управлява страната по Конституцията, въ пълната смисъль на думата, и която, най-послѣ, като разбере сѫщинскитѣ интереси на общото българско отечество, успѣе да държи България въ най-добри отношения съ Турция. Въ друго врѣме, може би ние ни би искали подобно нѣщо, но положението отъ 6-й Септемврия дойде ясно да ни убѣди, че ако има страна, съ която ние трѣбва да бѫдемъ въ най добри оттошения, за да можемъ да живѣемъ и господствуваме на балканския полуостровъ, — то тая страна е Турция. Нашето сближавание съ нея, освѣнъ дѣто ще гарантира сѫществуването на България, но ще улѣсни участьта на онния милиони български сѫщества, които се намиратъ още подъ прямото управление на Султана. Достатъчно е человѣкъ да хвърли единъ само погледъ на географическото и етнографическото положение на европейска Турция, гдѣто по-голѣмата часть отъ населението е българско, за да разбере, защо ние искаме да бѫдемъ въ добри отношения

съ тая държава. Разорението на Турция води подирѣ си распокѫсване на България между силитѣ. Това трѣбва да го разберемъ ние веднѫжъ за всегда, ако неискаме да исчезне България, като самостоятелна държавица и да се преобърне на *Задунайская губернія,* гдѣто, вмѣсто свободно управление и конституция, ще сѫществува: *камшикъ и Сибиръ.*

„VI. — Войската, нашата храбра войска, ний ще искаме да си остане въ собственнитѣ наши рѫцѣ, въ рѫцѣтѣ на народътъ, отъ който тя излиза. Нека тя бѫде по́-слабо инструирана, по́-бѣдно снабдена съ отлични пълководци; нъ нека тя се командува отъ хора, които родила нашата зема, нека тя пълни пушкитѣ си само тогава, когато установената отъ народната воля власть ѝ заповѣда да направи туй. Нѣколцина специалисти, ако сѫ нуждни за нейното обучение, нека се взематъ съ контрактъ, нъ само отъ държави, които немислятъ да обрьщатъ България на свой собственъ чифликъ. Свѣтата задача на нашата войска е и трѣбва да си остане: защитата цѣлостьта и независимостьта на нашето отечество отъ похищението на външни непріятели и спазването на тоя вѫтрѣшенъ порядъкъ въ нашата страна, който се е узаконилъ отъ сѫществующия у насъ основенъ законъ. За да може достойно да испълня тѫзи си задача, нашата войска трѣбва да стои вънъ отъ всѣка наша политическа партия. Ето защо, ний ще бѫдемъ всѣкога опълчени противъ оня нашъ държавенъ дѣецъ, който би се опиталъ да внесе партизански елементъ въ нашето офицерство и който би искалъ да уподоби нашата войска на деморализираната гърцка армия. Съ еднаква жестокость; ний ще прѣслѣдваме всѣки нашъ министъ-президентъ, който би пожелалъ да създава привьрзана себѣ военна партия и всѣки воененъ министръ, който би издавалъ своитѣ прикази подъ диктовката или по съвѣтитѣ на своя любимецъ министръ-президентъ. Даже трудно ще ни бѫде да пощадимъ и самия нашь държавенъ глава, когато той би помислилъ и би пожелалъ да си има една придворна партия отъ офицери . . .

„Такъвъ е пѫтя, кой сме избрали въ новото наше вѣстникарско поприще. Полезенъ ли е тоя пѫть или не, кратъкъ ли е или не — бѫдѫщето ще ни покаже. Едно, което ние още отъ сега прѣдвиждаме е, тоя пѫть е доста трънливъ. Нъ въ пълно съзнание на препятствията и непріятноститѣ, конто той ни прѣдставлява, ний сме рѣшени да вьрвимъ до край.

Между тритѣ милиона български народъ, който сега е вече и политически съединенъ, ако би даже останале само ний тримата, то и въ тоя случай, ний ще вървимъ смѣло и открито до тогазъ, до когато нашитѣ пера бѫдѫтъ счупени отъ една непрѣодолима сила . . . . Това сѫ заключителнитѣ думи на нашата программа“ (гледай брой 1).

---

228. **Новини,** *излазятъ два пѫти въ седмицата: всѣка сряда и недѣля.* — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Юлий, излизалъ е до 10 Августъ (9 броя), подъ редакцията на *С. С. Бобчевъ и М. Ив. Маджаровъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бобчевъ и Маджаровъ* се намиратъ при *„Марица“* (гледай 1878 година). Прѣгледахъ всичкитѣ 9 броя отъ тоя вѣстникъ, но неможахъ да намѣрѫ нито двѣ прѣдложения, които да опрѣдѣляватъ колко-годѣ програмата му.

---

229. **Пловдивъ.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Септемврий въ Пловдивъ, единъ пѫтъ въ седмицата, продължава да излиза. Тоя вѣстникъ е билъ основанъ отъ *Д. Тончевъ* и на първо врѣме той го е редактиралъ; слѣдъ него обаче, вѣстника, както ме увѣряватъ, не е ималъ единъ постояненъ главенъ редакторъ, а по свое желание сѫ писвали въ него *А. Семерджиевъ, Павелъ Жилковъ, Караджовъ, Г. Беневъ, Сл. Кесяковъ, В. Шоповъ,* до като най-сетнѣ, отъ нѣколко години насамъ, купилъ печатницата *Семерджиевъ* и взелъ върху си издаването на вѣстника.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Тончевъ* се намиратъ при *„Сждебенъ Вѣстникъ“* (гледай 1885 година).

„И тъй наший вѣстникъ встѫпва въ третата си година. До колко той е удовлетворилъ исканията на читателитѣ, става явно отъ размножението му. Прѣзъ втората година числото на абонатитѣ ни се удвои и постоянно се увеличава. Ний сме въ намѣрение за въ бѫдѫще, ако намѣримъ повече сътрудници, да почнемъ издаването на вѣстника си два пѫти въ седмицата. Программата ни и за напрѣдъ си остава сѫщата *„България за Българитѣ.“* Ний и за бѫдѫще ще останемъ вѣрни

на тоя си девизъ и ще го защищаваме съ всичкитѣ сили. Защищавали сме и ще защищаваме всички, които сж за народната независимость, и изобличавали сме и ще изобличаваме всички които сж се отклонили или се откланятъ отъ народната ни политика, па били тѣ наши Ивановци или Драгановци. Ний не сме допускали и нѣма да допускаме, щото частни лица да експлоатиратъ съ користна цѣль и лична облага народнитѣ идеали. Ний немилостиво ще бичуваме и изобличаваме подобни людие, па били тѣ отъ най-близкиитѣ ни приятели" (гледай брой 1, година III).

---

230. Правда, *политико-икономический, търговский и литературенъ вѣстникъ.* — Почнжлъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, два пжти въ седмицата, излѣзли сж 12 броя отъ първата годишнина, а отъ втората 19 броя, като си промѣни заглавието: *„Българска Наука"* (правда)", подъ редакцията на *С. Прапчовъ.*

Стоянъ Г. Прапчовъ е роденъ въ Копривщица на 1862 г. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, слѣдъ което билъ испратенъ въ Виена, гдѣто е свършилъ реалната гимназия, а подиръ и търговската академия въ сжщий градъ. Три години наредъ се занимавалъ съ търговия, слѣдъ което заминжлъ за Парижъ, кждѣто въ продължение на двѣ години е свършилъ тамошното L'Ecole des hautes sciences politiques. Подиръ това той се е разболѣлъ отъ постоянно работение и умственно напряжение и се върнжлъ при баща си въ Пловдивъ на 1885 г., гдѣто е обнародвалъ въ в. *„Народни Гласъ"* редъ статии по политическата економия. Прѣзъ 1888 г. Министерството на Народното Просвѣщение го назначило за прѣподаватель при търговското държавно училище въ Свищовъ. Прапчовъ е умрѣлъ на 27 Ноември 1889 год. въ Свищовъ вслѣдствие едно силно възпаление въ мозъчната ципа. Той е написалъ: *Всемирна политическа икономия,* Пловдивъ, 1886 г.; *Копривщица отъ точка зрѣние историческа, социална и икономическа,* Пловдивъ, 1886 г.; *Всемирна търговска география и статистика,* Свищовъ, 1889 г. Освѣнъ в. *„Правда"* той е

редактиралъ „*Българска Наука*“ и „*L'Orient.*“ Взелъ е сѫщо участие въ списването на сп. „*Промишленность.*“

„Програмата му е слѣдующата: безпристрастното увѣдомяване читающата българска публика отсамъ и отвъдъ балканътъ и другадѣ върху всичко, що се случва въ политиката, народно ступанство, търговията и литературата на разнитѣ държави на всемирътъ, имающи всѣгда прѣдъ очи по-тѣстното ни земно отечество „*съединена и цѣлокупна България.*“ Нашия политически прѣпорецъ е онзи на цѣлокупния български народъ, т. е. „*съединението прави силата*“ и человѣколюбивия девизъ „*свобода, правда, братство.*“ Не трѣбва, при туй, да забравяме, че *свобода безъ правда е анархия* (безначалие).

„Желающи да популяризираме политико-економическитѣ и търговскитѣ науки помежду нашитѣ съотечественници и по тоя начинъ да подпомогнемъ поне непрямо за материалното въздигание на тритѣ части на нашето многострадалческо българско отечество, ние съ радость се рѣшихме да издаваме вѣстникъ „*Правда*“ въ настоящитѣ за цѣлокупна България критически, но съ велики и славни събития пълни врѣмена“ (гледай брой 1).

---

231. Росица. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Габрово прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 17 броя, подъ редакцията на *Ев. Дабевъ*.

Ев. Дабевъ е родомъ отъ Габрово. Училъ се въ Пловдивската и Габровската Гимназии, гдѣто въ послѣднята свършилъ пъленъ гимназиаленъ курсъ прѣзъ 1883/4 учебна година. Прѣзъ 1884/5 учебна година той е учителствувалъ въ Севлиево, слѣдъ което до Юния 1886 год. билъ доброволецъ отъ къмъ българската страна въ Сърбско-Българската война; подиръ до Септемврий сѫщата година е редактиралъ в. „*Росица*“, а отъ тогава и до днесъ — народенъ учитель въ Габрово. Той е написалъ: *Тжгитѣ ми I-ва II-ра* книжки, съ подпись „Е. К. Дружелюбовъ“ — псевдонимъ на Ев. Дабева, издадени едната въ 1886 год., а другата въ 1889 год. Прѣвелъ е измѣнено отъ Дикштейна *кой на чи гърбъ живѣе* (кто чемъ живетъ); *Разви-*

тие на научния социализмъ отъ Енгелса, Габрово, 1890 год. Той е прѣвелъ още *Наемния трудъ и капиталъ* отъ Карла Маркса, а сѫщо написалъ и разсказа *Нещастно Семейство* — и двѣтѣ печатани въ в. „*Росица.*“ До колкото можахме да узнаемъ, Дабевъ е приготвилъ нѣкои нѣща въ прѣводъ и оригиналъ, но още не сѫ били дадени за печатание.

Ето каква е била цѣлта в. „*Росица*“:

„Обичай е, щото при появяването на какъвъ и да е вѣстникъ, на първо мѣсто да се каже цѣлта, която ще има да се постига чрезъ него, а сѫщо и пѫтя, по който се мисли да се постигне тя. Ние несме да не съзнаваме святостьта на тоя обичай, не сме да не съзираме добрината му. Ще престѫпиме кьмъ извършването му и ние, но не съ изнасилване, не съ цѣль да измамимъ читателитѣ си, не съ цялъ купь замисли — въ резерва задъ него, както правятъ мнозина отъ нашитѣ публицисти. Не. Ние ще се помѫчимъ да запазимъ святостьта му, като искажеме онова, което ни вълнува, което ни гризе.

„Ние ставаме вѣстникарь не съ цѣль да угаждаваме нѣкому, не съ цѣль да извлѣчемъ нѣкоя лична полза. Ние се нарамваме да носиме тоя товаръ съ цѣль свята и благородна. Искаме, споредъ силитѣ си, да принесеме длъжимата полза — като человѣкъ — на обществото между което живѣемъ. Насъ ни мори ядъ като гледаме какъ безбожно събличатъ населението новитѣ чорбаджии, наричали се тѣ либерали или консерватори. Къса ни се сърдцето като виждаме, какъ това население, тоя „милъ народъ“, за когото, кога трѣбва да се употрѣби за маша, се изливатъ порой сълзи, какъ той отъ день на день тлѣе, отпада и икономически и нравственно. Плачеме като съзираме послѣдствията на всичко това; като знаеме, че народъ поробенъ икономически, отпадналъ нравственно, неможе да тържествува политически; той става играчка въ рѫцѣтѣ на нѣкой богупомазанъ авантюристъ, или на нѣкой народоизбранъ шарлатанинъ.

„Преминаха се онния години, когато ние гледахме презъ прьсти на тия работи; когато се задоволявахме само съ пошушнование сегисъ-тогисъ помежду си. Да, така преминаха тѣ. Но то е и извинително, защото условията бѣха такива. Ние се боряхме за политическа независимость, съ надѣжда, че съ

нея, или слѣдъ нея ще настжпи и икономическа. Но, виждаме, то си остава все надѣжда . . . . Политически днесь вирѣемъ (ако може да се каже), а икономически робѣемъ. Двѣ-три думи за пояснение: явиха са шарлатани, които подъ булото на патриотизма експлоатиратъ добродушния земледѣлецъ — крадътъ му труда, пиятъ му кръвьта, правятъ на неговъ гърбъ всичко а той, окаяний не се усѣща. Чуди се само, защо сега нѣма двѣ пари въ кесията си, защо добитъка му (ако е останалъ), сега макаръ и по-малко не може да се напасе, не може да се отгледа. Чуди се — не е лѣнивъ, дѐноношно работи, живѣе кучешки, а пакъ всичко оскждно: нѣма да си плати данъка — продава му се едничкия котелъ; нѣма да си плати лихвитѣ — продава му се колибата, получена въ наслѣдство отъ баща му. Чуди се какъ, и защо ставатъ такива работи, преди не бивали. Чуди се, и не може да се начуди. Не може да намѣри дѣ е зародиша на болката. Не вижда, злочестенъ, всредъ себе си, новия влиятеленъ чокоинъ, който има гагата си, и въ сждилище, и въ коммиссия, и въ министерство, какъ искусно му краде земята. Не вижда, какъ новия чорбаджия лихваринъ, който е и депутатъ, и предприемачъ, и разбойникъ, какъ му истърсва и праха отъ кесията. Не вижда той. Не вижда, защото не е въ състояние да види . . . Знае само, (работника) слѣдъ верига тегла и мжки, станалъ неспособенъ за никаква работа — усиротѣлъ, като те срѣщне, да ти подложи ржка и раболѣпно изговори: „испаднахъ, болѣнъ съмъ, умирамъ отъ гладъ, дай ми нѣщо . . .“ Тия сж жални сцѣни, но тѣ сж факти . . .

„Ние станахме вѣстникарь да защитимъ — споредъ силитѣ си — сиромашта отъ тия паразити, да облѣкчимъ бѣдствията ѝ, да ѝ помогнемъ въ борбата за животъ, защото нашитѣ законодатели спжтъ и нѣматъ наетъ да се събудятъ . . .

„Мислиме, че не сме пребързали.

„Намъ, преди всичко, ни предстои борба, която въ резултатъ трѣбва строго да отдѣли капиталистическото производство отъ работната масса, която (масса) се намира подъ двойното иго на развивающия се капитализъмъ и на отживающето патриархално ступанство, сжщевременно като се начене устройството и на работенъ классъ за борба противъ буржоазията, а така сжщо противъ всички стари остатъци врѣдни както нему (роб. классъ), тъй сжщо за доброто състояние на цѣлия народъ. По тая проста причина ние ще би-

чуваме немилостиво всичко, което поставя личния си интересъ по-високо отъ обществения, което иска да се храни отъ чужда плътъ, което експлоатира отъ човѣшкия си образъ. Предъ авторитети не благоговѣемъ, защото знаемъ, че глада все еднакво мжче, билъ на власть Петко или Драганъ. Съ готовность ще подаваме ржка на кой да било властвующь, който искренно се гриже за подобрѣнието на еснафитѣ и земледѣлцитѣ.

„Вѣстника ни като провинциаленъ, ще се занимава повечето съ работитѣ на нашия (Севлиевски) окржгъ. Ще разоблачаваме безпристрастно всичко, което се крие изъ тьмата, ще исказваме вѣрно настроението на духоветѣ въ единъ и въ другъ случай. Ще посочваме на спасителнитѣ — споредъ насъ — мѣрки, а сжщевременно и на причинитѣ, които пакостьтъ на това.

„Така, ще бжде горѣ-долѣ всичката ни работа въ новото ни поприще“ (гледай брой 1).

---

232. Свобода — *La liberté.* — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Октомврий, два пжти въ седмицата, а сега ежедневенъ, продължава да излиза и днесъ, подъ редакцията на *Д. Ризовъ, З. Стояновъ, Д. Петковъ, П. Пешовъ, В. Пекарски и М. Марковъ.* Първитѣ 11 броя сж редактирани отъ *Д. Ризовъ*, слѣдъ туй подкачили *З. Стояновъ и Д. Петковъ* заедно до Априлий 1887 год.; въ това врѣме редакцията на вѣстника минжла въ ржцѣтѣ на *П. Пешевъ, В. Пекарски* и *М. Марковъ* и то до Юлий сжщата година, слѣдъ което подкачили пакъ *З. Стояновъ* (чакъ до смъртьта си — Септемврий 1889 год.) и *Д. Петковъ;* подъ редакцията на този послѣдний и днесъ излиза вѣстникъ *„Свобода.“*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Пешовъ* се намиратъ при *„България“* (гледай 1887 година), за *Д. Ризовъ* при *„Македонский Гласъ“* (гледай 1885 година), за *З. Стояновъ* при *„Борба“* (гледай 1885 година), за *В. Пекарски* при *„Гласъ“* (гледай 1887 година).

Димитръ Петковъ е роденъ на 21 Октомврий 1858 година въ с. Башкьой, близо до Тулча, Добруджа. Той не се е училъ въ никакво училище; всичкото му школско образование се ограничава съ селското училище, а познанията, които има,

дължи на трудътъ за самообразование. Най-напрѣдъ Петко[illegible]ъ е билъ заведенъ отъ баща си въ Тулча и условенъ слу[illegible]а „за да се учи на търговия“, но той не е могълъ да намѣ[illegible] никаква прѣлесть въ това си много надѣжно за онѣзи вр[illegible] мена положение и въ 1875 година заминалъ за Руссия [illegible] намѣрение да постжпи въ училище. Обаче тамъ неуспѣлъ [illegible] постигне намѣрението си, защото безъ надлѣжната училищ[illegible] подготовка, не го приели въ никое училище. Слѣдъ туй з[illegible] минжлъ гладенъ и босъ за Румжния и увлеченъ отъ тогава[illegible] ното движение за освобождението на България, отишълъ [illegible] Сърбия — въ Кладово, гдѣто се записалъ въ четитѣ на Ф[illegible] липъ Тотя и Панаиотъ Хитовъ. Съ тѣхъ той е прѣминжл[illegible] въ Турция (въ Чипоровци), а слѣдъ распърсването имъ, въ[illegible]р нжлъ се пакъ въ Румжния и се условилъ слуга въ сел[illegible]т Астрахоя (при линията Турно-Северинъ — Крайова). Щом[illegible]е дошло до слуха му, че Руссия се готви да обяви война на Турция, напуснжлъ селото и пѣшкомъ отишълъ въ Букуре[illegible]ъ, а отъ тамъ въ Кишиневъ, гдѣто го сварила зимата (1876 го-дина) и той, за да се прѣхрани, е билъ принуденъ да ра-боти по новостроящата се желѣзница, като простъ работни[illegible]къ. Прѣзъ пролѣтьта се формулирало опълчението и той влѣзълъ въ I дружина; въ нея е прокаралъ цѣлата война. Участвувалъ е въ прѣминуването на Дунава, въ боя при Стара-Загора и Джургонлий, а слѣдъ това — на Шипка на 9, 10 и 11 Августъ. Въ този послѣденъ день е билъ раненъ въ лѣвата ржка по китката и въ дѣсния кракъ подъ слабинитѣ. Тогава билъ отведенъ въ военно-полевата болница при Горни Студенъ, гдѣто лѣкаритѣ му отрѣзали съвсѣмъ ржката. За участието му въ войната Д. Петковъ е награденъ съ кръстъ „св. Георги“ IV степень за храбрость, срѣбърenъ медалъ за участие въ Шипка, свѣтлобронзовъ медалъ и Сърбски медалъ. Слѣдъ войната, като оздравѣлъ, Петковъ постжпилъ като чи-новникъ въ русския „Червенъ Кръстъ“, послѣ въ канцелярия-та на Императорский Коммиссарь, слѣдъ това регистраторъ въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла и най-сетнѣ (пр[illegible] 1881 година) Подначалникъ въ сжщото Министерство. Причина, че постоянно се е мѣсилъ въ общественнитѣ д[illegible] чиновничеството му не е траяло дълго врѣме. Прѣзъ 1881 дина, слѣдъ прѣврата, той билъ отчисленъ като принадлѣж[illegible] къмъ либералната партия. По едно рѣшение на централното

на партията, той е обиколилъ по-голѣмата часть отъ градоветѣ на Княжеството, за да подбужда населението, да праща депутации, които да искатъ отъ Князъ Александра възстановлението на Конституцията. Слѣдъ връщанието му въ София и дохожданието на депутациитѣ, той билъ затворенъ въ Черната Джемия (16 Априлий 1882 година) за издавание една прокламация, насочена противъ пълномощията; за тази прокламация той е билъ осѫденъ на *вѣчно заточение*, но по-послѣ освободенъ отъ Кассационний Сѫдъ по нѣмание законъ, когато е ставало прѣстѫплението. Въ врѣме на стоението му въ затвора, той е билъ редовенъ сътрудникъ на в. „*Свѣтлина*“ съ извѣстнитѣ подлистници, подъ заглавие „Свирка“. Слѣдъ излизанието му отъ затвора, гдѣто е прѣстоялъ една и половина година, той се е прѣдалъ исключително на журналистиката. Петковъ е редактиралъ в. „*Свирка*“ (гледай 1883 година), въ който се е обявилъ противъ русситѣ и противъ компромиса между Драганъ Цанковъ и консерваторитѣ. Сѫщеврѣменно е зималъ участие въ списванието на в. „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 година). Въ 1884 година, въ врѣме на засѣданията на Народното Събрание, въ което е билъ депутатъ, той е редактиралъ в. „*Народно Събрание*“ (гледай 1884 г.). Подиръ това съ завръщанието си въ София, той продължилъ издаванието на „*Свирка*“, но когато видѣлъ, че правителството тогава почнѫло да измѣнява на началата на либералната партия, той спрѣлъ да я издава съ слѣдующия протестъ къмъ обществото: „Ехъ обстоятелства, обстоятелства! . . . . Но за кого да захванемъ? *На горѣ ако плюемъ, пада върху лицето ни, на долѣ ако плюемъ, пада на брадата ни!* По-добрѣ да захвърлимъ всичко! . . . . “ Малко слѣдъ това почнѫлъ в. „*Независимость*“ (гледай 1885 година) до съединението, а слѣдъ войната, заедно съ З. Стояновъ и Д. Ризовъ, продължилъ тоя вѣстникъ до 9-й Августъ. Слѣдъ тази дата подкачилъ „*Независима България*“ (гледай 1886 година) съ съдържание противъ Каулбарса и русската завоевателна политика. Слѣдъ дохожданието на Н. Ц. Височество Княза Фердинанда, Петковъ е поелъ редакцията на в. „*Свобода*“. Прѣзъ врѣмето на своята журналистическа дѣятелность, той е билъ тегленъ на сѫдъ четири пѫти, но е билъ подкрѣпянъ отъ съчувствието на своитѣ приятели и съмисленници, които сѫ събирали пари по градоветѣ, за да откупятъ глобата му. Отъ 1884 година

Петковъ е бивалъ избиранъ винаги за Народенъ Прѣдстав[illegible]-
тель. Отъ петь години насамъ той е кметъ на гр. Софи[illegible]я,
Подпрѣдсѣдатель и сега Прѣдсѣдатель на Народното Събран[illegible]е
Прѣдсѣдатель на дружеството „Св. Кирилъ и Методий“ и [illegible]
дружества. Исключително нему се дължи уригулирването
съвършенно на ново съзижданието на българската Столица. Н[illegible]
писалъ е брошурата: *Либералний Хаджиновъ*. София, 1886

Марко К. Марковъ е роденъ въ Тулча на 1861 годи[illegible]
Въ Тулча се е училъ до IV классъ, подиръ постжпилъ
френско-нѣмский тамъ пансионъ, гдѣто е стоялъ двѣ годи[illegible]
Отъ тамъ заминжлъ за Robert College, гдѣто е училъ е[illegible]
година, а подиръ слѣдвалъ въ реалната гимназия въ Николае[illegible]въ
Руссия. Слѣдъ това служилъ 8—9 мѣсеци въ Европейската [illegible]г.
навска въ Сулина коммиссия, подиръ което отишълъ въ Бер[illegible]нъ,
Швейцария, кждѣто се приготвилъ и постжпилъ да слѣдва въ
медицинский факултетъ, отъ гдѣто прѣминжлъ въ Цюрихъ и
е училъ всичко $2^1/_2$ години. Слѣдъ освобождението назначенъ
билъ за секретаръ по иностранната корреспонденция при В[illegible]ар-
ненското Окржжно Управление, гдѣто е стоялъ до съедин[illegible]не-
нието. Въ врѣме на съединението напуснжлъ службата и съ
една чета отъ ученици и чиновници, подъ име „Добруджа“,
минжлъ тайно въ Т.-Сейменъ, кждѣто четата била распръснжта.
Прѣзъ 1886 година билъ назначенъ за секретаръ въ Софий-
ското Градоначалство, гдѣто е стоялъ до 1 Май 1887 год.;
като секретаръ той е редактиралъ „Свобода“, съ помощьта на
В. Пекарски. Се по това врѣме е билъ редовенъ корреспондентъ
на Kölnische Zeitung. Прѣзъ Августъ 1887 г. е билъ екстер-
ниранъ и цѣлата зима прѣкаралъ въ Букурещъ, гдѣто се е зани-
мавалъ съ изучването на румжнский животъ. Прѣзъ 1888 г.
отишълъ въ Лиежъ, Белгия, гдѣто свършилъ юридическитѣ науки
слѣдъ което прѣзъ Юний 1892 г. се завърнжлъ въ София и
занимава съ адвокатство. Марковъ познава языцитѣ френски
нѣмский, английский, италиянский, русский, гръцкий и
мжнский. Той е прѣвелъ отъ френский: *Русия и Българска
криза* отъ Джувора, София, 1886 г. Писвалъ е разни ст[illegible]
въ „*Народно Съзнание*“ (гдѣто е обнародвалъ и нѣколко
хотворения), „*Народни Права*.“ Кореспондиралъ е на
решкий „*Telegraful*“, Брюкселската „*La Réforme*“ и п

„Съ днешния брой в. „*Свобода*“ стжпва въ *седмата* го-
ıа отъ своето сжществувание. Вѣстникътъ се появи въ ония
гни врѣмена на безкняжието, когато царския пратеникъ
ералъ Каулбарсъ ходѣше като бѣсенъ изъ София и изъ
лгария и убѣждаваше народа да не слушалъ своето пра-
елство. Спомогнали ли сме нѣщо на народното дѣло, или
това остава да сжди народа и бждящото поколение. Едно
що само можемъ да кажемъ, че ний сми служили съ вѣра,
тно и искренно на отечественнитѣ интереси, тъй както сме
разбирали, и желанието и стрѣлението ни е било, да бж-
ъ полѣзни на народа си. Може да сме разбирали нѣкои
да криво, може и да сме сгрѣшили въ нѣщо и прѣдъ
ого, може и да сме го прѣкалили негдѣ — хора сме
ıшни, — но едно нѣщо никой не може да ни откаже, то
че сме работили всѣкога съ вѣра, искренно и съ убѣжде-
ѣ да принасяме полза на народа си и отечеството си. Пре-
щии на много-ученность не сме имали, разглѣждали сме
роситѣ тъй, както ги разбираме, но не се стрѣснахме, не
побояхме, както мнозина други, нито отъ силната Руссия,
го отъ много други заплашвания, външни и вжтрѣшни.
рни на началата и отечеството си, ний бичувахме всѣкиго,
ито се испрѣчваше да туря прѣчка на общенародното стрѣм-
ие. Мнозина наши противници, едни отъ завись, а други
, български инатъ, ни укориха и укоряватъ още, че въ
ѣмлението си да защищаваме народната кауза, упуснали
, игнорирали сме нѣкои принципи и начала и сме одо-
ıвали даже и такива дѣла, които не гармонирали съ ду-
ъ на нашата конституция. Може да сме направили и тези
ıхъ. Насъ ни е ржководила всѣкога идеята: да видимъ оте-
твото си запазено отъ чуждото русско посѣгателство, да
имъ страната извадена отъ неопрѣдѣленото положение, въ
то я тикнаха нѣкои развалени и прѣдателски елементи.
инципитѣ туряхми всѣкога на по-заденъ планъ, глѣдахме
ѣди всичко да запа́зимъ общото, да видимъ страната въ
нъ нормаленъ рѣдъ. За глупость, дори и за прѣстжпление
считахме ний да проповѣдваме принципи и да се придър-
ıе о тѣхъ като слѣпецъ о тояга, когато хората се стрѣмятъ
заграбятъ отечеството ни, да заровятъ за винаги неговото
цествуване. Щехме да бждеме смѣшни и хора лишени
, всѣки здравъ разумъ, ако, подиръ като виждахме наши

държавни мжже натъркаляни по улицитѣ отъ хайдушки ками и револвери, — ний да сѣдняхме да четемъ на правителството *мораль* и *принципи*, да не смѣе да затваря никого, да не нарушава неприкосновенността на жилището на никого, да не запрѣтява на разваленитѣ хора да подливатъ на огъня масло съ печата и да подбутватъ населението къмъ непокорство. Една стомилионна държава открито се е опълчила противъ отечеството ни, явно проповѣдва, че нѣма да кандиса до гдѣто не види България повалена въ краката си, подкупва и праща разбойници да убива министритѣ ни по улицитѣ, устройва съзаклятия за държавни прѣврати, съ единственна цѣль да прѣмахне името *България*, — а ний да сѣдняхме да проповѣдваме *принципи*, — работи за мирни и спокойни врѣмена! Добри патриоти и добри изразители на общественното мнѣние щѣхме да бждемъ! Ний не направихме туй. Прѣдпочетохме да бждемъ подгавряни и укорявани отъ хора, които нѣматъ никаква народность, които турятъ инатътъ си по-горѣ отъ отечеството, хора, които турятъ интереситѣ на своето адвокатско писалище по-горѣ отъ интереситѣ на България; прѣдпочетохме да ни нарѣкатъ и фанатици и глупци, — каквото имъ роди главата, всичко приехме да истърпимъ, даже и улични ругания и инсинуации и клѣвети на вчерашни момчетии, испъдени изъ гимназиитѣ, само и само да бждемъ послѣдователни на идеята — запазването на отечеството. Отдѣлнитѣ личности твърдѣ малко ни интересуваха. Всѣка мѣрка, насочена къмъ запазването на общото отечество, отъ когото и да би излѣзла тя, ний я защищавахме, защото искренно вѣрваме, че правителството не може да има други цѣли и стрѣмления, освѣнъ туй, което и ний желаемъ и за което ратуваме.

„Поклонници сме биле, и сме пакъ, на чисто либералнитѣ идеи, ратували сме за тѣхъ, знамето ни е било и е всѣкога Конституцията, но не забравяхме и имахме всѣкога прѣдъ видъ, че прѣкарваме врѣмена които ни налагатъ да имаме грижата прѣди всичко за сжществуването на отечеството, че послѣ да се грижимъ за прилагането на принципитѣ. Ако великата Франция, носителката на *идеитѣ и принципитѣ*, модерната ужъ република, подъ съображение на неопрѣдѣлено положение, позволи на своето правителство да обуздае разваленитѣ елементи Буланже, Равашолъ и много други прѣдставители на разни групи и идеи, — то защо ний да нѣмаме

и куражътъ и правото да одобримъ и да похвалимъ енергическитѣ и строгитѣ мѣрки на правителството по обуздаването на разбойницитѣ, които русската дипломация пращаше да убиватъ държавнитѣ мжжье? Строги бѣха мѣркитѣ; не го отказваме; но тѣ отговаряха на врѣмето, защото гнусни и прѣстжпни бѣха и дѣлата на нощнитѣ злодѣйци, както и на тѣхнитѣ вдъхновители.

„Ако обаче, нѣколцина сж ни укорявали и осжждали за отстжпление отъ *принципи*, то не така е мислилъ българския народъ. Между народа нашия вѣстникъ е ималъ всѣкога най-голѣмо съчувствие и той е исказвалъ най-право и вѣрно неговитѣ стрѣмления и желания. За най-вѣрно доказателство служи бързото распространение на вѣстника и многочисленнитѣ абонати — повече отъ 5000 — въ страната, до което число нито единъ български вѣстникъ до сега не е достигвалъ. Този добръ резултатъ ни въодушевлява да слѣдваме вѣстника и за напрѣдъ съ сжщото направление и сжщата ревность. Вѣрваме въ патриотизма и постоянството на народа си и сме убѣдени, че съ неговата поддържка и Божията помощь, ще можемъ въ едно не далѣко бждще да привѣтствуваме тържеството и побѣдата надъ грозния непиятель.

„Направлението и програмата на вѣстника ни за напрѣдъ ще бждатъ сжщитѣ. Надѣваме се, че съчувствието и поддържката на населението ще бждатъ по-голѣми“ (гледай брой 925, година VI).

---

233. Свободна България, *политически и научно литературенъ вѣстникъ*. — Почнжлъ е да излиза въ Силистра прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пжтъ въ седмицата, подъ редакцията на *Д. Д. Бъчваровъ*. Въ Силистра *„Свободна България“* е излизала до мѣсецъ Юний 1887 година, отъ тогава до Юлий сжщата година — въ Руссе, а отъ Юлий до 17 Августъ сжщата година — въ София. Прѣзъ 1891 година *„Свободна България“* почнж пакъ да излиза, но за твърдѣ кратко врѣме: само 3 броя сж излѣзли.

Д. Д. Бъчваровъ е роденъ прѣзъ 1862 год. въ с. Гарванъ, Аккадънларска околия, Силистренско окржжие. Почнжлъ да се учи въ родното си село, а въ Тутраканъ е свършилъ четвърто

отдѣление, слѣдъ което бивалъ е по нѣколко недѣли слуга при столаринъ, кръчмаринъ, френски-терзия, а една година при единъ малифактураджийски дюкянъ. Слѣдъ туй билъ е прѣписчикъ при единъ адвокатъ 6—7 мѣсеци, една година и половина е учителствувалъ въ нѣкое село отъ Тутраканската околия, една година писаръ при Тутраканското околийско управление, а прѣзъ 1884 г. билъ общински писаръ при Долно-Орѣховското селско общинско управление. Прѣзъ Септемврий 1885 г. почналъ да издава в. *„Врѣме“*. Послѣ прѣставанието на в. *„Врѣме“* той станалъ писаръ въ Силистренската контролна коммиссия по провѣрявание на емлячнитѣ книги. Прѣзъ Августъ 1886 година почналъ да редактира в. *„Свободна България“*. Въ края на 1887 год. билъ назначенъ за помощ. на сждебния приставъ при Трънския Окржженъ Сждъ, която длъжность испълнявалъ една година. Прѣзъ 1888 год. подкачилъ списанието *„Домашенъ Учитель“*. Редактиралъ е още в. *„Бѣлий Свѣтъ“*, а написалъ е брошуритѣ *Вай аркаджимъ*, *Внимание*, *Борба между теоретическата и практическата медицина* и *Госпожа Анка*, въ Пловдивъ печатана. Въ едно частно писмо Бъчваровъ ми пишеше слѣдующето, което азъ цитирамъ за по голѣма характеристика на неговата личность, а заедно съ неговата и характерната черта на единъ родъ газетари у насъ: „Идеята за писателството се породи въ мене за първъ пжть въ селото Долню-Орѣхово, и то по единъ твърдѣ смѣшенъ начинъ. Ето какъ стана това. Прѣзъ 1884 г. бѣхъ се впусналъ въ партизанство. Въ Тутраканъ младежитѣ са дѣляха на двѣ партии. Секретарьтъ на окол. управление, Ив. Геговъ, бѣше къмъ онжзи партия, която азъ мразяхъ; затова азъ търсяхъ каквато и да е причина за да очерня Гегова. Причината бѣше готова. Геговъ ми дължеше една рубла. За да го очерня, азъ са обжрнахъ къмъ него за тази рубла съ отворено писмо чрѣзъ в. *„Руссе“*. Такива бѣха тогава вѣстницитѣ, такива бѣхме и ние. Като видѣхъ за пьрви пжть името си въ вѣстникътъ, азъ са намѣрихъ въ най-голѣмъ възторгъ: мисляхъ, че цѣлий вѣстникъ е мое творѣние и че съмъ успѣлъ да обърна вниманието на хората къмъ мене. Въ послѣлното си толкозъ глупаво самооболщение азъ не съмъ билъ излжганъ: моитѣ приятели, които бѣха и отъ мене по неграмотни, започнаха да ма въздигатъ въ очитѣ ми, а и попростичкитѣ граждани започнаха да шушнатъ задъ гърбътъ ми, че „Добревий синъ, въ едно кратко време, станалъ толкозъ

много ученъ, щото започналъ вече да пише и по газетитѣ.“ Тѣзи нѣща ме увлѣкоха да вървя още по нататъкъ; азъ започнахъ повече да са трудя за да са науча да съчинявамъ. Започнахъ прѣзъ всѣки 5—10 дни да давамъ на в. „*Руссе*“ дописки, които са помѣстваха въ цѣли подлистници противъ помощника на окол. началникъ, противъ градский кметъ, противъ мировий съдия и други, и тѣзи господа са отнасяха къмъ мене твърдѣ учтиво и любезно — повѣдение, което произвеждаше надъ мене едно особно влияние, като ма караше да мисля, че азъ съмъ вече единъ отъ виднитѣ членове на обществото и че, като такъвъ, трѣба да са отнасямъ по-мждро, по-разумно, по-учтиво къмъ всѣкиго. Отъ начало всичкитѣ ми дописки са поправяха въ редакцията на в. „*Руссе*“, но по-послѣ тѣ започнаха да са публикуватъ въ вѣстника така, както ги давахъ, защото въ скоро време са научихъ да свързвамъ мислитѣ, прѣдложенията и да поставямъ прѣпинателнитѣ знакове тамъ, гдѣто трѣба. Другитѣ граматически правила още ги уча, и то не за туй, че сж нѣщо мжчно, а за туй, защото у насъ нѣма *едно* правописание, нѣма *едно* правило, и всѣки си пише споредъ както самъ намѣри за добрѣ. — Прѣзъ мѣсецъ Май отидохъ за първъ пжть въ гр. Руссе; тамъ са запознахъ съ нѣкого си Х. М. Гребенаровъ, — единъ почти неграмотенъ човѣкъ, а освѣнъ това и твърдѣ дрипавъ, — който издаваше календарчета и други книжки съ анекдоти, пословици и пр. Право да си кажа, като глѣдахъ себе си, като глѣдахъ Гребенарова, азъ завидѣхъ на послѣдний. Казахъ си: „защо този човѣкъ, като е по-неграмотенъ отъ мене, да има вече нѣколко книжки и календарчета отъ него, а отъ мене да нѣма нищо! И мень хората още ме считатъ за нѣщо!!.... Както видите, азъ поставихъ себе си по-долу отъ Гребенаровъ, но не искахъ да остана такъвъ. Като са върнахъ пакъ въ с. Долно-Орѣхово, азъ строго се замислихъ, какво ли да напиша и да го издамъ на отдѣлно. Мисляхъ да събера гатанки, приказки и други такива и да ги издамъ на брошурка; но пакъ това не ми са виждаше толкова мжчна работа и мисляхъ, че всѣки ще каже: „хе, събралъ ги отъ тукъ, отъ тамъ — това и баба го направва.“ За туй азъ търсихъ да заловя нѣщо по-мжчно. Намислихъ да съставя годишно *календарче за 1885 год.* Безъ да искамъ отъ нѣкого нѣкакви уништвания, заловихъ са на работа. На помощь си взехъ само единъ „Вѣченъ календаръ“ и нѣколко стари

календарчета. Въ продължение на два мѣсеца, календарчето ми бѣше готово; освѣнъ мѣсецословието, паскалната таблица и пр., то съдържаше и една статия противъ женскитѣ моди, а така сѫщо и една малка приказка, но и двѣтѣ тѣзи бѣха крадени, — нѣщо което никому не казвахъ. Годината 1885 вече наближаваше; календарчето ми трѣбваше да бѫде напечатано поне 3—4 мѣсеци прѣди настѫпването на новата година, за да има време за похарчването му. Но какъ да са напечати? Азъ не вѣрвахъ, че то е вѣрно съставено; азъ си прѣдполагахъ, че особенно мѣсецословието е пълно съ грѣшки. Затова, прѣди да го дамъ на печатъ, взехъ го въ джобътъ си и отидохъ при бивший си учитель, Н. К. Балкански, съ молба да го прегледа и да ми покаже грѣшкитѣ. Г-нъ Балкански ма посрѣщна съ въсторгъ, защото той много обичаше да види, че нѣкой отъ ученицитѣ му са е предалъ на книжнината; затова той на часа напустна всичката си работа, прѣгледа календарчето ми и, като са указало, че нѣмало никакви погрѣшки, бѣше крайно въсхитенъ. Най-голѣмо удоволствие му направи статията противъ женскитѣ моди, но той незнаеше, че тя е крадена. Слѣдъ прѣглеждането на календарчето ми, Балкански помогна съ 25—30 лева за напечатването му, като ми даде тъзи помощь просто за насърдчение, безъ да му искахъ. Календарчето ми са напечати прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ 2000 екземпляра, отъ които, до настѫпването новата година, около 1800 са распродадоха, а остатъка, слѣдъ 3—4 мѣсеци, продадохъ на бакалитѣ да си овиватъ маслинки. Календарчето ми произведе особенно впечатление на Тутраканскитѣ граждани спрямо мене; тѣ започнаха още повече да ме уважаватъ. Всичко това, разбира са, всѣ повече и повече дѣйствуваше върху мене и азъ още повече са прѣдавахъ на писателството, ако може така да са рѣче.“

„Времето хвърчи и отива като грѫмотевица, а съ това наедно и *обстоятелствата* са измѣняватъ. До прѣди освобождението ни, до колкото помнимъ, каквито нови вѣстници и да започняха да са издаватъ у насъ, ние, Българитѣ, малко искахме да знаемъ за тѣхнитѣ программи. Тогава започнеше ли да са издава нѣкой новъ вѣстникъ, ние обрѫщахме вниманието си само върху едно нѣщо, именно: „защищава ли той правднитѣ на народътъ ни — приемами го“, — защото въ онця времена,

това бѣше то единственната и най-свѣта программа въобще на всичкитѣ наши вѣстници. Сега, обаче, не е така; сега у насъ са е вкоренилъ единъ съвсѣмъ новъ обичай, разбира са, предизвиканъ отъ обстоятелствата, така щото къмъ горнята программа, която и днесъ съществува и ще съществува помежду ни, са прибави и друго нѣщо, защото днесъ за днесъ вѣстникарството другояче са разбирало, отъ *интелигенцията* ни, а не както по-прѣди.

„Днесъ у насъ вѣстникарскитѣ программи, освѣнъ горнята, съ йоще много: едни иматъ за программа да защищаватъ либералната партия, съ водителитѣ ѝ; втори — антилибералната; трети — консервативната; други едни пакъ, като са биле убѣдени, че нашитѣ партии, по самитѣ си дѣйствия, съ повечето врѣдоносни отъ колкото полезни за насъ, йоще съ първото си появявание на бѣлъ свѣтъ са обявяватъ за неутрални т. е. за непринадлежащи ни на тази ни на онази партия, и са вематъ по направлението само на старата Българска вѣстникарска программа, която неиска да знае що ще рече партии.

„Но както и да е. Обичаетъ си е вече обичай, и то на времето; за това, всѣки трѣба да испълнява исканията му, а слѣдователно и ние.

„Ето, прочее, коя е и нашата программа:

„1) да браниме общенароднитѣ ни правдини и интереси, както отъ вънщни, тъй и отъ вътрѣшни нападки;

„2) като сме убѣдени и ние, че нашитѣ партие, по самитѣ си дѣйствия, до днесъ съ биле повечето вредоносни отъ колкото полезни за насъ, обявяваме, че докато тия партии бждатъ и за напрѣдъ се такива, каквито що са е биле до сега; то ние нема да подържаме нито либералната, нито антилибералната, нито консервативната партии, а ще си имаме свои особни начала, колкото е възможно, въ истинската полза на народътъ и държавата ни; и

„3) Да браниме правдинитѣ на угнетенитѣ ни братя, живущи подъ гнетътъ на тиранитѣ . . . . . “ (гледай брой 1).

---

234. Смѣсна Китка, *листъ за наука и политика.* — Почнѫлъ да излиза въ София, единъ пѫть въ седмицата, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ.* Отъ „*Смѣсна Китка*“ съ излѣзли 4 броя, като е захванѫлъ отъ брой 10 до 13 включително, а отъ

брой 10 е захванѫлъ, защото тогава редактора е счелъ за нуждно да смѣси „*Истина*“, отъ която сѫ излѣзли до тогазъ 10 броя, съ новия листъ „*Смѣсна Китка*“, само че на „*Истина*“ (т. е. на политический отдѣлъ на „*Смѣсна Китка*“) е далъ само $^1/_8$ часть отъ цѣлия журналъ. „*Смѣсна Китка*“ е имала слѣдующето мотто, което може да служи и за негова программа: „Всѣко списанье що има разнообразен материял за прочитане, спомага най много за умственното развитье, за провъзвеждането и унапрѣдването на народа, за което всѣкой от нас е длъжен да да се грижи най-вече и по силата си да съдѣйствува на това.“

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година).

---

235. Софийска Самоуправа и Голяма България. — Тоя листъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Октомврий, излѣзли сѫ 8 броя, подъ редкцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Въ вѣстника нѣма публикувана программа, но знае се, че е билъ политически вѣстникъ и край това е боравилъ и съ языкословни въпроси.

---

236. Софиски Денник. — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Декемврий, всѣкидневенъ (освѣнъ прѣзъ праздницитѣ), излѣзли сѫ 4 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година).

Редакторътъ не е исказалъ программата на вѣстника си. „*Софиски Денник*“ е билъ политически листъ.

---

237. Софийски Общински Вѣстникъ. — Почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Мартъ, споредъ нуждата, продължава да излиза и днесъ, издава се отъ *Софийското Градско Общинско Управление*.

„*Софийския Общински Вѣстникъ*“ „ще се занимава исключително съ работитѣ на кметството и града; той ще се издава

колкото за улѣснението на общ. управление и на служащитѣ му въ испълнение на тѣхнитѣ обязанности, толкозъ и да държи въ течение гражданитѣ по работитѣ на кметството. Въ него ще се обнародватъ правилници, прикази, рапорти и други разпореждания на кметството, по важни постановления на съвѣта, както и разни статистически и други свѣдения и данни“ (гледай брой 1).

---

238. **Стрѣла**, *сатирический и хумористический листъ.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ София, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ три броя, подъ редакцията на *П. Стояновъ*.

---

239. **Отършелъ**, *юмористически листъ* (съ картини). — Почнѫлъ е да излиза въ София, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли сѫ 3—4 броя, подъ редакцията на *В. Пекарски*.

Биографически бѣлѣжки за *В. Пекарски* се намиратъ при „*Гласъ*“ (гледай 1887 година).

---

240. **Съединена България**, *всѣкидневни извѣстия по IV-то обикн. народно събрание, 4-та извънрѣдна сессия.* — Тоя листъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юний, излѣзли сѫ 27 броя, подъ редакцията на *Т. Мариновъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Мариновъ* се намиратъ при „*Здравецъ*“ (гледай 1881 година).

Ето цѣлта на „*Съединена България*“:

„За да държимъ читающата българска публика въ течението на дѣлата и рѣшенията въ Нар. Събрание на Съединена България, ние предприехме издаването на този всѣкидневенъ извѣстникъ, като му опрѣдѣлихме една умѣрена цѣна (20 ст. на кола отъ 16 страници, 10 ст. за половина кола и 5 ст. за четвьртъ кола). Като съобщаваме това на почитаемитѣ си читатели, бързаме да ги увѣдомимъ, че издаването на „*Съединена България*“ е оздравено за до края на сессията; и че оснѣнъ скращението на всичкитѣ дѣла и рѣшения по Събранието, ние ще помѣстяваме отъ врѣме на врѣме и нѣкои

отъ законопроектитѣ, както и изводи отъ зеленитѣ книги, внесени или ще има да се внесатъ въ Народ. Събрание" (гледай брой 2, стр. 9).

---

241. Чеплю, *вѣстникъ: сатирически, хумористически, политически и литературенъ.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Септемврий въ Бургасъ, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 6 броя, подъ редакцията на *Гълчевъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Г. Л. Гълчевъ* се намиратъ при „*День*" (гледай 1875 година).

«Ето какъвъ ще бѫдѫ:

Ще се чепя, ще се смѣя,
Ще расчепквамъ всѣка грѣшка,
Безъ да се боя отъ нея,
Като куче отъ вьртѣжка.

Всичко що е криво, грѣшно
И безнравственно у нази,
То ще бѫде за мень смѣшлю,
А горчиво май за вази.

Чепеньето, чепканиьето,
То ще бѫде нагласено,
Да ни пази вѣбѫдѫщето
Отъ потомство заслѣпѣно.

Билъ учитель, билъ чиновникъ,
Билъ селачинъ, билъ гражданинъ,
Билъ старъ или младъ черковникъ,
Билъ най-бѣденъ партизанинъ:

Отъ голѣмо до най-малко
Ще подпадатъ подъ смѣха ми,
И не ще да ми е жалко,
Ако ще би и братъ ми.

До единъ прѣзъ стражата ми
Ще минуватъ безъ повѣстки,
И най-сѣтнѣ вѣогъня ми
Изгорени като трѣски.

За политика, прѣврати,
Съсъ които се прочухме,
За най-пьрви дипломати
И не малко се надухме;

А пакъ моднитѣ маймуни,
Тѣ какво ще си испатятъ;
На какви хора сѫмодцуни
Ще играятъ, ще се клатятъ;

Нѣма твьрдѣ да се чепя,
Че ме й страхъ отъ врѣмената:
Па ако и да се трепя,
Нѣма полза за страната.

То ще бѫде мое знанье:
Какъ ще ги держ и порѫ,
Ту съсъ кремъкъ отъ диканя,
Ту сѫгрѣбнака на топора!

Лично, явно нападенье,
И открити накачалки,
Нѣма да се срѣщнѫтъ вѫмене;
Освѣнь с' тайни забикалки.

Стазъ программа ще се чепя,
Ще расчепкамъ всѣка грѣшка,
Безъ да се боя отъ нея,
Като куче отъ вьртѣжка.

Всѣки вѫмень ще се оглява,
Като в' свое оглѣдало,
Името му безъ да дава
Тропотъ като крьчитало.

Вмѣсто „Чепля"

Генну Гърбачьтъ."

---

242. Язикословно Единство *за българска слава.* — Тоя листъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Октомврий, излѣзли сѫ 6 броя, подъ редакцията на Д-ръ *Ив. А. Боморовъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Боморовъ* се намиратъ при *„Цариградски Вьстникъ"* (гледай 1848 година). Самото заглавие достатъчно показва цѣлта, която е гонилъ редактора му.

---

243. Янтра, *илюстровань листъ за забава и поучение.* — Почнѫлъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Януарий, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 15 броя, подъ редакцията на *Д. Панайотовъ.*

Д. Панайотовъ е роденъ въ Търново на 1864 г. Училъ се първо въ родния си градъ, подиръ въ Цариградский Американский Robert College, сетнѣ въ Прага и Виена. Специално е слѣдвалъ рисуване и гравюра, но слушалъ е лекции и по историята. Ний нѣмаме възможность да опрѣдѣлимъ въ кои вѣстници и списания е писвалъ дописки или статии. Понастоящемъ Д. Панайотовъ е учитель въ Шуменското Държавно Училище; той е почнѫлъ да учителствува отъ нѣколко години насамъ. Д. Панайотовъ е прѣвелъ нѣкои нѣща, но ний нѣмаме възможность да изброимъ тукъ.

1887 година.

244. Барабанъ, *сатирически вьстникъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Августъ, излѣзли сѫ само 3 броя. Нищо повече не знаѫ за тоя вѣстникъ.

щата година заминалъ пакъ за Америка, гдѣто се настанилъ въ една фабрика въ Бостонъ, за да изучава електричеството, отъ гдѣто се завърналъ прѣзъ 1892 година Септемврий мѣсецъ, а прѣзъ Октомврий сѫщата година заминалъ за Берлинъ, за да продължава по сѫщата часть, но по причина на холерата не е можалъ да влѣзе, а се отправилъ въ Хамбургъ, гдѣто по настоящемъ билъ учитель по френски языкъ.

„Поканени отъ нѣкои лица, и като го считаме за наша длъжность, и ний да принесемъ своята си лепта, за унапрѣдването на бѣдната наша индустрия и поминъкъ, рѣшихми да почнемъ издаването на „Български Земледѣлецъ“ който ще се занимава исключително съ прѣдмѣти, които ще се отнасятъ на нуждитѣ, и мѣркитѣ необходими за материялното въздигание на главнийтъ ни поминъкъ, земледѣлието. Съ думата земледѣлие ний искаме да означимъ всичкитѣ клонове относящи се по тази часть, като скотоводството, пазянието лѣсоветѣ, лозарството, пчеларството, градинарството, овощарството и други разни индустриални произведения.

„У насъ сѫ сѫществували вече нѣколко подобни вѣстници, нъ по една или друга причина нито единъ не е можалъ да трае повече отъ двѣ или три години, а нѣкои отъ тѣхъ само единъ или два мѣсеци. Коя е причината на тѣхното спиранние? Това всѣкой може да го узнае.

„Сѫществуванието на единъ такъвъ вѣстникъ у насъ е необходимо нуждно особенно за една дьржава като нашата, която притѣжава толкова много плодородни необработани полета, и която има малка надѣжда да прѣуспѣе въ искуството, фабрикантството и науката, за да може да се надприваря съ другитѣ западни дьржави. Суммата на внасянието на външнитѣ стоки и произведения въ дьржавата ни прѣзъ годината, всѣ продължава да е по-голѣма отъ суммата на изнесенитѣ. Намъ е чудно какъ е възможно нашитѣ стопани, съ своитѣ си прости орѫдия и неумѣянието си да разработватъ земята, могѫтъ да износятъ и толкозъ.

„Земледѣлието, у насъ е наистина въ едно най-долно положение, сравнително съ земледѣлието въ другитѣ западни дьржави; и ако да не бѣше на икономията която тъй успѣшно се практикува между нашето население, то отъ кога да сме

пропаднали въ това отношение. Нали богатството на една страна зависи първо отъ усъвършенствуването на земледѣлието, на природното богатство, занаятитѣ и търговията. Както пращаме синоветѣ си въ училища, гимназии и университети за да се изучатъ и се завърнатъ да бждатъ: учители, инджинери и доктори; така трѣбва да въспитаватъ синоветѣ си въ земледѣлчески училища нашитѣ стопани, за да се научатъ какъ да управляватъ една ступанска кжща; какъ да развъждатъ добитъкъ и какъ да го отглѣдватъ. Единъ истенски стопанинъ трѣбва да има поне малко понятие отъ химията и естественнитѣ науки относящи се до земледѣлието.

„Ний Българитѣ като народъ който сега почва политическия си животъ, и се стрѣмимъ да успѣвами, и усъвършенствувами, както въ политическо отношение, тъй и въ развиването и въ търговията, земледѣлието и естественнитѣ богатства на страната ни. Всички изобщо трѣбва да съдѣйствуваме за тази цѣль и да не очакваме всичко отъ правителството ни.

„Ний съзнаваме че поемаме не малка отговорность върху си; но като се осланяме на поддържанието на всички искренни любители на напрѣдъкътъ въ нашето отечество: рѣшаваме се да почнемъ издаването на „Български Земледѣлецъ“ (гл. брой 1).

— — — —

247. Вила, *вѣстникъ за политика и новини.* — Почнжлъ е да излиза прѣзъ Януарий 1887 година въ Силистра, два пжти въ мѣсеца, излѣзли всичко 3 броя, подъ редакцията на *С. Д. Бъчваровъ.*

Стефанъ Д. Бъчваровъ е роденъ въ село Калипетрово (Силистренско) на 1854 година. Всичкото си образование той получилъ въ селското си училище, въ което се прѣподавало по тогавашната първобитна система, въ която се е криело крайне оскудното учение. На 23-та си годишна възрасть той оставилъ родното си село, а на 24-та си годишна възрасть постжпилъ въ Българската армия и прослужилъ до 26 си година. Въ 1878 година се установилъ въ София, гдѣто живѣе и понастоящемъ. Толкозъ, колкото знае да чете и пише длъжалъ го на обществата, между които въ разни врѣмена е ималъ случай да проживѣе.

„Знаемъ, че щомъ зематъ на ржцѣтѣ си вѣстникътъ ни, нашитѣ читатели прѣди всичко ще полюбопитствуватъ да узнаятъ най-напрѣдъ программата му. — Такъвъ е обичаятъ . . . . . и изисква се да бѫде така . . . . врѣмената сѫ такива.

„Нема що! . . . когато е такъвъ обичаятъ; когато се изисква да бѫде така; когато врѣмената сѫ такива; — то, като всѣки новъ журналистъ, нѣка тогава и ние да испълниме длъжностьта си по този общоприетъ у насъ вѣстникарски обичай, нѣка запознаемъ читателитѣ си съ программата на нашата *„Вила.“*

„Въ кѫсо казано: программата, о която ще се придьржа *„Вила“* прѣзъ всичкото свое сѫществувание, е слѣдующата:

„1-во. България за Българитѣ, свободна и независима отъ всѣкакви външни влияния и опекунства;

„2-ро. Угнетителитѣ на народа, биле тѣ външни или вѫтрѣшни, имеющи политически или неполитически цѣли, които чрезъ свойтѣ всѣвъзможни спекулации го съсипватъ нравственно и материално, далечь да сѫ отъ него.

„Това е то программата на нашата *„Вила.“* — При това, в. *„Вила“* ще се занимава, кога повече, кога по-малко, и съ работитѣ, които са вършатъ въ Силистра и окржгътъ му.

„Прочее, всѣки Българинъ, който обича народътъ си и истинскитѣ негови интереси, който милѣе за отечеството си, нѣка са завтече и са запише за абонатинъ на вѣстникътъ ни, на когото, споредъ както е видно отъ программата му, цѣлта и стремлението сѫ свѣти“ (гледай брой 1).

248. Гласъ, *всъкидневенъ вѣстникъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юний, ежедневно, излѣзли сѫ 14 броя, подъ редакцията на *В. Пекарски.* Вѣстникъ *„Гласъ“* има за мотто: „Vivos voco“! „Живитѣ призовавамъ.“

Това което можемъ да кажемъ за **В. Пекарски** е, че по народность той е полякъ и е роденъ въ Бѣлоцерковъ, Киевска Губерния. Въ България е дошълъ съ Цюрихскитѣ, Женевскитѣ и други български студенти и заедно съ жена си бѣ въ Червений Кръстъ да услужва на раненитѣ въ Сърбско-Българската война българи. Той е високо образованъ мѫжъ и старъ вѣстникаръ;

твърдѣ извѣстенъ е въ полската литература и журналистика подъ единъ псевдонимъ, който ний неможемъ да си приповнимъ сега.

„Може се каза, че не е имало времена по важни и по интересни за насъ българитѣ, отъ колкото днешнитѣ времена. Отъ една страна засѣдава Великото Нар. Събрание въ Търново и се готви да избере князь, а отъ друга — Великитѣ Сили се чудятъ какво повѣдение да държатъ спрямо това избирание. Наший вътрѣшенъ въпросъ, избиранието господарь на страната, е съпоставенъ така, между разнитѣ интереси на Великитѣ Сили, щото всѣка стѫпка и дума на послѣднитѣ, е поважна и интересна отъ самитѣ наши вътрѣшни постѫпки и промени. Презъ такова едно време, ний мислимъ, че ще направимъ голѣма услуга на нашето общество, като вземемъ връхъ себе си грижата да го държимъ въ редовното течение на работитѣ, като му донасяме всѣкидневно най-интереснитѣ събития, които се случватъ въ европа или у насъ, съпроваждани въ сѫщото време съ изложение своитѣ възглядове по всѣки въпросъ. Съ предлагание услугата си да запознавами обществото съ всичко що се върши по свѣта, а най-вече, което има особенъ интересъ за българитѣ, и, сѫщевременно, като ставаме ржководители (?) на общественната мисль, считаме за нуждно да кажемъ нѣколко думи, съ които ще опредѣлимъ какъ гледаме ние на тъзи важна обществена дѣятелность, която се злоупотреблява толкова много у насъ, отъ хора, които гледатъ на журналистиката като на каналъ, презъ когото могѫтъ да се прокаратъ всѣкакви нечистотии, средство, което се употребява за да се убие всѣка честна и безукорна дѣятелность у насъ. При разискването на какъвто и да е обществень въпросъ ние всѣкога ще биемъ на това, което има обществень характеръ, а частноститѣ, семейния животъ у общественнитѣ дѣятели, че този ималъ шкембе, онзи ходилъ скъсанъ, а другия напудренъ и накичень, ще ги оставилъ да бѫдѫтъ достояние само на тѣзи наши вѣстникари, които сами сѫ се нарекли ржководители на общественното мнение. По вѫтрѣшнитѣ наши работи ще се ржководимъ и държимъ така, както го изискватъ истинскитѣ интереси на отечеството, като работимъ за сега да се спази България отъ всѣка опасность, която ѝ грози. На всѣко увличане, което нѣма обществень характерь, ний нѣма да дадемъ мѣсто

въ наший листъ, нъ нѣма да го търпимъ и у другитѣ вѣстници, като ще ги изобличаваме за всѣка тѣхна подобна постѫпка. За точното испълнение на своята программа, ние сме взели мѣрки да донасями на често такива извѣстия отъ чуждитѣ журнали, конто въ мѣстнитѣ вѣстници се не срѣщатъ, като ще печатаме постоянно и нѣкой романъ, разказъ или научни съчинения въ подлистникъ на вѣстника. Въ единъ особенъ отдѣлний ще донасяме за всички нови изнамѣрвания по науката или конто съставлявать добъръ материалъ за научни изследвания; ще печатаме корреспонденции отъ провинцията, нъ само съ общественъ характеръ и, въобще, ще се стараемъ постъпенно да създадемъ такъвъ единъ всѣкидневенъ вѣстникъ, какъвто нѣма за сега у насъ. Нѣма да излагаме поособно разнитѣ отдѣли, конто ще се помѣщавать въ вѣстника, защото доволно е да знае човѣкъ, че ний исками да направимъ колкото се може листа по разнообразенъ, за това нѣма да си туряме никакви ограпичения . . . . ." (гледай брой 1).

249. **Да се разберемъ.** — Тоя вѣстникъ почнѫлъ да излиза въ Браила прѣзъ 1887 година, излѣзли 1—2 броя, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Миларовъ* се намирать при *„Независимость"* (гледай 1880 година), а за *Д. К. Поповъ* — при *„Българинъ"* (гледай 1878 година).

Що се отнася до программата на вѣстника гледай подолу программата къмъ *„19 Февруарий."*

250. **9 Августъ.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Браила отъ началото на 1887 година, излизалъ е до края на мѣсецъ Юний сѫщата година, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*. Първо е захванѫлъ да излиза подъ название *„Народна Воля"*. послѣ *„9 Августъ"* и най-послѣ *„Да се разберемъ."* Вѣстника излизалъ на френски и български, на който Георги Великовъ билъ притѣжатель — издатель. Отъ *„Народна Воля"* и *„Да се разберемъ"* сѫ излѣзли по 1—2 броя само, когато *„9 Августъ"* е просѫществувалъ по-дълго врѣме. За программата и тритѣ тия вѣстника гледай программата на *„19 Февруарий."*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Миларовъ* се намиратъ при *Независимость*“ (гледай 1880 година), а за *Поповъ* при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

---

251. 19 Февруарий. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза ъ Турно-Северинъ прѣзъ мѣсецъ Юний, излизалъ е до края ъ 1887 година, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Миларовъ* се намиратъ при *Независимость*“ (гледай 1880 година), а за *Поповъ* при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

Попитанъ Миларовъ за програмата на в. „*19 Февруарий*“ ъ Военния Сѫдъ въ София, когато се сѫдѣше по дѣлото на ѣлчевото убийство и пр.) отговори: „Програмата бѣше опозиционна, въ смисъль на ония принципи, върху които почива опозицията, именно, възстановление на конституцията и възстановление ъ добри отношения съ Руссия. Тия бѣха главнитѣ основания.“ кщата, разбира се, ще да е била програмата на неговитѣ *Народна Воля*“, „*9 Августъ*“ и „*Да са разберемъ.*“

---

252. Добруджа. — Тоя въстникъ е почналъ да излиза ъ Добричъ прѣзъ мѣсецъ Октомврий, единъ пѫть въ седмицата, злѣзли сѫ 14 броя, непзвѣстно менъ подъ чия редакция.

„1. Ние ще ратуваме за принципа *България* за себе си; едно е поддържаме настоящето правителство, което при всичкитѣ ягабонтства на нашитѣ бухали — Цанковисти и подполнитѣ йствия противъ самостоятелностьта ни на матушката, може ъ избави татковината ни отъ пропастьта, която зина прѣдъ ея на 9 Августъ 1886 година.

„2. Подъ нашето знаме ще намѣри мѣсто всѣкой, комуто ъ присърдце истинскитѣ интереси на България изобщо и на ада въ часность повече, отъ колкото интереситѣ на нѣкакви окровители или же на нѣкакви *евти* или *овци*“ (гледай брой 1).

---

253. Дѣтоводитель. — Това списание е почнѫло да излиза въ Самоковъ, единъ пѫть въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *Д-ръ Кингсбери*.

Докторъ (на медицината) Ф. Л. Кингсбери е роденъ въ щатътъ Вермонтъ, Съединенитѣ Американски Щати, на 10 Мартъ 1850 год. Възпитавалъ се въ научното и класическо завѣдение, подиръ въ Дартмутската колегия и най-послѣ въ Вермонтский Университетъ. Колегията е свършилъ па 1875 год., а медицинский факултетъ на Вермонтский университетъ прѣзъ 1878 година, слѣдъ което практикувалъ лѣчение въ сѫщий Щатъ до 1880 година, подиръ което прѣкаралъ клинический курсъ въ най-голѣмата Бостонска болница. Прѣзъ 1881 година е дошълъ въ България, гдѣто дори до сега се е занимавалъ съ лѣчебна, литературна и индустриална работа, а живѣе въ Самоковъ.

Въ Списанието *„Дѣтоводитель“* не е обнародвана никаква программа. Както и името му го показва, то е прѣдназначено исключително за дѣца, съ нравственно-религиозно съдържание и тукъ тамъ прошарено съ статиики изъ естественната история. То е иллюстрованно съ поучителни картинки.

---

254. Ловечъ. *вѣстникъ за разни новини.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Февруарий въ гр. Ловечъ, два пѫти въ седмицата, излѣзли 93 броя, подъ редакцията на *Ив. Р. Зриновъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ив. Зриновъ* се намират при *„Правдолюбъ“* (гледай 1889 година).

Слѣдующето нека служи за программа на в. *„Ловечъ“*:

„Поканени отъ мнозина приятели, ний рѣшихме да издаваме вмѣсто телеграммитѣ на агенция *Хавасъ* вѣстникъ подъ название *„Ловечъ“*, съ който ще даваме на читателитѣ си най-важнитѣ новини, който се случватъ било въ градътъ ни, или въ околностьта, както и всичко що се извършва въ отечеството ни; сѫщо и Европейски новини“ (гледай брой 1).

---

255. **Народна Воля.** — Тоя вѣстникъ почнѫлъ да излиза въ Браила прѣзъ 1887 година, излѣзли 1—2 броя, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Миларова* се намиратъ при *„Независимость“* (гледай 1880 год.), а за *Д. К. Поповъ* — при *„Българинъ“* (гледай 1878 година). Що се отнася до програмата на вѣстника гледай по-горѣ програмата на *„19 Февруарий.“*

---

256. **Народна Воля,** *политико-икономически и литературенъ вѣстникъ.* — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Августъ въ София, три пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 2 броя, подъ редакцията на *Иванъ Стояновичъ*.

Иванъ Стояновичъ е роденъ на 25 Септемврий 1862 год. въ Стара-Загора, гдѣто е получилъ първото си образование. Билъ е дълго врѣме въ странство, но по независящи отъ него причини не е свършилъ никаква специалность. Слѣдъ освобождението постѫпиль на служба въ Русското военно телеграфно вѣдомство, а слѣдъ окупацията останѫлъ въ сѫщото вѣдомство въ Сѣверна България и служилъ до края на 1881 година, когато, вслѣдствие на прѣврата отъ 1 Априлий сѫщата година, билъ принуденъ, заедно съ нѣколцина други членове отъ либералната партия, да напусне Сѣверна България и да се установи въ Пловдивъ при редакцията на в. *„Независимость“*. Въ края на 1882 година постѫпилъ на служба като секретаръ въ Източно-Румелийската Дирекция на Правосѫдието, която длъжность испълнявалъ до Май 1885 година, когато билъ уволненъ, за дѣто е зелъ участие въ една демонстрация въ полза на съединението. Прѣзъ сѫщий мѣсецъ билъ избранъ за членъ на Тайний-Революционний Комитетъ, дѣйствующъ за съединението на Сѣверна и Южна България, а на 6 Септемврий 1885 година билъ назначенъ отъ Привременното Правителство за управитель на Телеграфитѣ и Пощитѣ въ Южна България, който постъ е занимавалъ прѣзъ врѣме на Сърбско Българската война до 1 Мартъ 1886 година. Прѣзъ Априлий сѫщата година билъ избранъ отъ прѣдставителитѣ отъ всичкитѣ Южно-Български градове за прѣдсѣдатель на централното либерално бюро въ Южна-България, което имаше сѣдалището си въ Пловдивъ, прѣзъ което

врѣме билъ избранъ отъ Станимака за депутатъ. На 10 Августъ взелъ участие въ контра-революцията въ Пловдивъ и сѫщия денъ билъ назначенъ за Главенъ Директоръ на Телеграфитѣ и Пощитѣ, който постъ е занимавалъ до Септемврий 1887 година и прѣзъ Ноемврий с. г. основалъ и нарѣдилъ въ Търново агенцията „Трапезица.“ Билъ е сътрудникъ на в. „*Гласъ*“ (гледай 1887 година). На слѣдующата 1888 година, когато се основа в. „*Народни Права*“, той станѫлъ сътрудникъ на тоя вѣстникъ и такъвъ си е останѫлъ до края на втората му година, макаръ и да е билъ въ Стара-Загора интерниранъ. Иванъ Стояновичъ е билъ единъ отъ основателитѣ и редакторитѣ на в. „*Балканска Зора*“, въ който пише по вънкашната политика. Напослѣдъкъ е прѣдприелъ, заедно съ Д-ръ Н. Геннадиевъ, издаването на първия български *Търговски Указатель*, първата книга на който се очаква да излѣзе на два язика: български и французски.

„Ако подъ думитѣ „народна журналистика“ се подразбиратъ вѣстницитѣ и периодическитѣ списания, които се издаватъ собственно за народа, то, понеже всичкитѣ почти наши вѣстници и списания наричатъ себе си органи на народа или народната партия, можемъ да се съгласимъ, че и ние имаме народна журналистика; но ако подъ тия думи се подразумѣватъ органитѣ, които дѣйствително разбиратъ положението на народа, живота му, които съзнаватъ напълно всичко що му е нуждно въ дадений случай, които да го ржководятъ къмъ пѫтя на прогресса и историческото му назначение, то ние всички сме длъжни съ зачервяване да признаемъ и исповѣдаме, че нѣмами народна журналистика. Нашата журналистика може да я нарѣче кой какъ ще, но само не народна. Нашитѣ вѣстници, нашитѣ списания сѫ органи на отдѣлни личности, на отдѣлни клики и партии. Тѣ се органи на онази наша интелигенция, която ако се е отличила въ нѣщо отъ освобождението ни насамъ, то е, безъ съмнѣние, въ политиканството и политический развратъ и въ която ако се забѣлѣжи нѣкакво стрѣмление, то е, пакъ безъ съмнѣние, стрѣмлението да държи въ ржцѣ и да експлоатира народния потъ — държавния бюджетъ.

„Сѫщо такава е и нашата литература, ако можемъ да признаемъ за литература това, което сѫществува напечатано

на български; и тя, освѣнъ учебницитѣ и нѣкои съвършенно малки исключения, цѣлата е посвѣтена на тѣсната партизанска полемика.

„Най-ясно доказателство за подтвърждението на думитѣ ни е факта, че народа ни не чете и не поддържа нито вѣстници, нито книги; факта, че вѣстницитѣ ни не живѣятъ безъ субсидии, а книгитѣ ни гниятъ по рафтоветѣ на книжарницитѣ.

„А между това нашия народъ не е да не разбира значението на науката, значението на журналистиката. Той търси вѣстници и книжки отъ които да може да научи нѣщо пжтно, въ които да намѣри отговоръ на въпроситѣ, които не може да рѣши, които го мжчатъ, да намѣри просто практическо упжтване: какво трѣбва да прави, какъ трѣбва да живѣе при новитѣ политически, икономически и социални условия. Той чака като пришедствието на Мессия да се образува нѣкаква интелигенция, която да му отвори очитѣ и да го поведе напрѣдъ къмъ по-хубавото и по-свѣтло бжджще. Търси своитѣ образовани хора съ знание въ ржцѣ, да го поведатъ тамъ, на кадѣто отиватъ всичкитѣ народи въ Европа. За това именно той се жадно впуща къмъ всяко ново вѣстниче или книжка, къмъ всѣко ново лице излѣзло на общественото поле. Нъ какво обаче намира той за удовлетворение на своята жадность?— Отъ една страна вѣчна отчаянна и партизанска полемика, вѣчно гризание на държавния бюджетъ, а отъ друга — само дребни честолюбци и политически джамбази, които неможатъ мирно да си раздѣлятъ и послѣднята му ризица.

„При такава мрачна картина на нашето положение, неволно се поражда въпросътъ: ами гдѣ е честната българска младежь, гдѣ сж послѣдователитѣ (не самозванцитѣ) на Хр. Ботева, на Любена Каравелова; белки българската земя е до толкова ялова отъ къмъ свѣстни хора, белки византийския развратъ до толкова е измокрилъ обществения ни организмъ, щото да не ни остава нищо друго освѣнъ да се раскапемъ, или да се хвърлимъ въ обятията на своитѣ политически и икономически врагове? . .

„Ние още не допущаме това. Намъ се струва, че такива хора има, тѣ даже не се малко, нъ че тѣ всичкитѣ се исплашени отъ мжтната вода на послѣднитѣ бури, въ която влизатъ и ловятъ риба героитѣ на килипиря и печалбата. Патриотизма, гласното и печатното слово сж станали такъвъ монополъ на нѣколко

политически и литературни безчестници, щото никой честенъ дѣятель не би могълъ да си издаде гласътъ безъ рискъ да бѫде най-хайдушки задушенъ. Калното блато на quasi-политическитѣ интриги до толкова дълбоко и широко е залѣло цѣлата ни страна, щото на порядъчнитѣ хора нищо не остава освѣнъ да стоятъ мирно, за да не би инъкъ да потънатъ до шия въ батакътъ.

„Но постоянно да се стои на страна, скрити като плъхове, е не само безполѣзно, но още прави злото неискоренимо. Ето защо ние издигаме знамето и привикваме всички честни сили на България за да се опълчимъ противъ това зло. Нека се съберемъ и да испитаме силитѣ си. Вѣроятно въ количественно отношение ще бѫдемъ шепа, но това ни най-малко нѣма да ни побърка да бѫдемъ нравственна сила, ако съумѣемъ да проникнемъ въ душата на народа, да узнаемъ неговитѣ желания, да имъ дадемъ съзнателна форма и по такъвъ начинъ да заслужимъ неговото довѣрие и поддържка. Ние ще можемъ да образуваме такава сила, прѣдъ която да се свиватъ като посолени пиявици всичкитѣ вълци и лисици въ овча кожа. Въ нашата борба ние строго ще помнимъ че нашия единственний капиталъ е нравственния авторитетъ и за това ще избѣгваме всички ония пазарлъци и компромиси съ каквито и да е честолюбци и властолюбиви партизани (както това направиха нѣкои „борци“ които получаватъ пари за да въздаватъ „вѣнци хваления“). Това обаче незначи, че ние не трѣбва да имаме своя политическа программа, напротивъ ние ще имаме такава външна и вътрѣшна программа и ще се мѫчимъ да разглѣдваме всичкитѣ явления, които интересуватъ или могѫтъ да интересуватъ народа отъ по-обща точка зрѣние, отъ точка зрѣние на дѣйствителнитѣ народни интереси, а не на тая или оная клика или партия.

„Макаръ и да признаваме че нашия народъ, а слѣдователно и истинскитѣ му водители, сѫ длъжни преди всичко систематически да се заематъ съ въпроситѣ по вѫтрѣшното развитие на страната, то пакъ ще наченемъ нашия програменъ очеркъ съ нѣколко забѣлѣжки по външното политическо положение на нашето отечество и съ нѣколко практически послѣдствия отъ взгляда ни въ това отношение. Това ние правимъ и по тази причина, че до сега въ различията сѫществующи между нашитѣ така нарѣчени партии най-главната роль сѫ

играли не разликитѣ въ взглядоветѣ върху нѣкои важни въпроси отъ вътрѣшний ни животъ, а несъгласията по въпроситѣ отъ външната политика и най-повече по въпроса за нашитѣ отношения къмъ Руссия. За самитѣ наши политически водители този въпросъ не е съставлявалъ никога нищо принципиално; всѣки отъ тѣхъ се е водилъ споредъ положението си: ако се е намиралъ въ опозиция бивалъ е русофилъ, ако ли е билъ на власть — русофобъ и обратното, и тѣзи превращания не имъ се стрували повече трудъ отъ колкото метаморфозирането на гжсеницата въ пеперуда. Но за массата това е имало съвсѣмъ друго значение и за това излѣкуването на нашитѣ партизански отношения изисква непрѣмѣнно безпощадно дескридитиране на това развращающе политическо шарлатанство.

„Колкото се касае до Европа въобще, то прѣди всичко ние считаме за необходимо сериозно запознавание съ нея; ние трѣбва да се възползуваме за успѣха по нашето народно и политическо обществено развитие отъ всичкитѣ уроци съ които е натрупана нейната история. Ние не считаме даже за нуждно да се простираме за значението на Европа въ умственното ни развитие. Само въздиганието уровена на народнитѣ потрѣбности, духовни и обществено — икономически, само тѣсното сближение съ възрастната Европа, ще даде възможность на нашия дѣте-народъ да стигне възрастния Европеецъ и да влѣзе въ общото семейство на цивилизованитѣ народи въ качеството на равноправенъ членъ . . . Но освѣнъ това отношение къмъ Европа ние имаме съ нея и други зимания-давания най-важнитѣ отъ които трѣбва да считаме отношенията ни къмъ съсѣднитѣ съ насъ балкански държави и тѣзи отъ великитѣ европейски държави, интереситѣ на които тъй или инакъ са свързани съ нашитѣ. Такива държави сж три: Турция, Россия и Австрия.

„Що се кассае до Турция то къмъ нея може за сега да да се отнасяме само съ симпатия и то не затова че тя не представлява за насъ сериозенъ врагъ нъ че отъ 6-й Септемврий 1885 г. насамъ ни една Европейска държава не се е държила така благородно къмъ насъ, както Турция. Ако би турцитѣ, които прѣдставлявать много симпатични черти, бѣха имали и каква годѣ бждащность, то сливанието ни съ тѣхъ въ едно политическо цѣло можеше да прѣдставлява най-добрия исходъ за нашия народъ. Но тѣ са народъ безъ бждще, народъ

който скоро ще бѫде истритъ отъ лицето на земята подъ натиска на цивилизованитѣ народи на западъ, както исчезнаха американскитѣ индийци, и глупость било би да се заравя съ трупътъ сѫдбата на живъ народъ.

„Да преминемъ къмъ Руссия. Този могѫществен колосъ, но колосъ на гнили основи, благодарение на своя монголски вѫтрѣшенъ политически строй, благодарение на своя абсолютизмъ, има политически интересъ въ нашата страна. Традиционната политика на Руссия я заставя постоянно да обръща жеднитѣ си поглѣди къмъ Босфора и разбира ли или не своитѣ интереси, стрѣми се coûte que coûte да се добере до Дарданелитѣ, на пѫтя на които лѣжи нашата държавица. Това е фактъ, благодарение на който ние станахме самостоятеленъ народъ, а отъ друга страна, въ продължение на нашата самостоятелность ние ни една минута не сме били увѣрени въ нейната сигурность и не сме могли и най-малко време да се заемемъ спокойно за нашето вѫтрѣшно развитие. Россия е имала интересъ въ освобождението ни, но не и въ окрѣпяването ни като самостоятелна народна единица. Ето защо ние сме противни на всѣкаква политика на признателность по отношение къмъ нашата „освободителка“ и „покровителка“. Ние сме противни на такава политика, първо за това, че въобще политиката на чувствата е безсмислица и даже фикция, понеже въ международнитѣ политически отношения играятъ роль само интереситѣ, а не и чувствата, и второ за това, че такава политика е абсолютно противна на нашитѣ интереси, още повече, когато имаме работа съ едно автократическо правителство. Предъ видъ интереситѣ на официалната Руссия нейното добро отношение къмъ насъ е възможно само въ двояка форма: тя иска отъ насъ или да допустнемъ нейно преобладающе влияние у насъ, което благодарение на своя автократически источникъ, не може да се прояви инъкъ, освѣнъ въ постоянно стълкновение съ нашия конституционенъ строй, въ постоянно посѣгателство на нашата вѫтрѣшна самостоятелность, или пъкъ да се съгласимъ да бѫдемъ съвършенно погълнати отъ нашата „освободителка“. Какво значи първото съ разнитѣ Ерротовци, Соболевци и Каулбарсовци, ние го почувствувахме много добрѣ на собственния си гърбъ. Колкото пъкъ се отнася до втората перспектива, то за нейнитѣ красоти твърдѣ наглѣдно

ни поучава историята на славянското благоденствие на Полша, Малоросия и най-послѣ на самия русски народъ.

„Впрочемъ въпроса за нашитѣ отношения къмъ нашата „освободителка“ въ послѣдне врѣме до толкова се е опредѣлилъ, че нѣма никаква нужда да го разглѣдаме още веднажъ въ всичкитѣ му подробности. А пъкъ при това и събитията прѣзъ послѣднитѣ двѣ години ископала такъвъ трапъ между Русия и България, щото безъ най-тѣжкитѣ жертви отъ страна на нашето народно достойнство, този трапъ неможе да се испълни. . . .

„Ние преминахме Рубикона и повръщанието ни е невъзможно безъ окончателна деморализация на нашия народъ и безъ рискъ за цѣлата ни бждщность.

„Казаното до тукъ е достатъчно да мотивира нашето искренно убѣждение, че първия пунктъ на всѣка народна программа и дѣятелность трѣбва да бжде: борбата за животъ и смъртъ противъ не само русското, нъ и всѣко друго посегателство на нашата външна и вътрѣшна самостоятелность и свобода. . . . . По-добрѣ е за нашия народъ да бжде Леонидъ за народитѣ и да преобърне нашитѣ балкани на термопили на свободата, отъ колкото да се запишатъ въ историята ни нови черни страници на робството, което може би ще се свърши съ страшната ни присжда на народната ни смъртъ. Но ние не гледаме така песимистически на бждщето на нашата борба съ московскитѣ посегателства; освобождението на Сърбия и Ромжния, които сжщо преживѣха епоха на всѣкакви Каулбарсовци, трѣбва да ни служи като залогъ за успѣха на правото и свято дѣло на нашия народъ.

„Да дойдемъ най послѣ до Австрия. Макаръ, че въ настоящата минута ние можемъ и дѣйствително експлоатираме нейнитѣ интереси на балканский полуостровъ, въ полза на нашата борба срѣщу русскитѣ посегателства, но при всичко това Австрия за насъ е такъвъ опасенъ врагъ какъвто и Русия — само че тя е врагъ на друга почва, опасенъ врагъ на друга сфера въ нашия народно — общественъ животъ. Ако за Русия сме пжть за Цариградъ, то за Австрия сме търговски пазаръ и търговски пжть за Истокъ. Тя е още по опасна че има шансъ на успѣхъ. Изотзадъ я тика Германия, а отпрѣдъ я влачатъ ненаситнитѣ апетити на европейскитѣ и нѣмскитѣ капиталисти. Въоружена по иезуитски начинъ на дѣйствие, който удобрява всичкитѣ срѣдства, които водятъ къмъ цѣлта,

коварно и систематически развращающи онѣзи народи, на които ѝ се удаде да наложи ржка, на австрийската буржуазия съ капитала въ ржце ще и бѫде твърдѣ легко да се впие въ народното ни тѣло. Австрия е врагъ на нашето икономическо развитие понеже щомъ се развиемъ икономически до такава стьпень щото да удовлетворяваме сами потрѣбноститѣ на нашия пазаръ ние ще престанемъ да бѫдемъ австрийски търговски пазаръ и не само ще лишимъ австрийския капитализмъ отъ легкия келепиръ, но и ще нанесемъ чувствителенъ ударъ на конкуренцията му на международнитѣ промишленно-търговски пазари. Австрия, разбира се, ще се старае да не я сполѣти подобенъ ударъ и ще се мжчи съ всичкитѣ си сили да ни тури въ своитѣ примки; отъ това и нашата борба съ нея ще бѫде много и много трудна и тѣжка . . . . . Ние неможемъ да се надѣваме на бързъ успѣхъ въ тази борба, толкозъ повече, че като сме принудени още да стоимъ на почвата на Берлинский Трактатъ, ние въ тоя случай сме лишени за сега даже и отъ такова оржжие, каквото е гюмрукътъ. Но както и да е — въ скоро или далечно бѫдѫще, побѣдата ще бѫде за насъ възможна стига ние да не се отчайваме и най главното да не се отказваме отъ борбата. Пжтя и срѣдствата за тази борба сж такива, щото е невъзможно да се изброяватъ въ программенъ очеркъ, и за това ние се ограничаваме тукъ само съ констатиранието необходимостьта за сериозна и енергическа борба съ нашитѣ икономически врагове и за усиленъ дьржавно — обществен трудъ въ това направление. Като оставаме подробноститѣ на този въпросъ за редъ специални статии, който ще публикуваме за въ бѫдѫще, ние ще забѣлѣжимъ само това, че по нашето мнѣние за бѫдѫщий успѣхъ въ икономическата борба съ Австрия необходими сж за сега двѣ условия: пьрвото е да се не отклоняваме отъ политиката, която до сега водиме по отношение къмъ Руссия. Предстоящата ни борба съ Австрия е борба културна, която народа може да води само тогава, когато е осигуренъ съ пълно вжтрѣшна спокойствие и когато разполага съ пълна вжтрѣшна свобода, необходима а неговото културно развитие. Ние не намираме за нуждно да доказваме, че това е възможно само тогава, когато бѫдемъ гарантирани отъ преврати, като тѣзи отъ 27 Априлий 1881 год. и 9 Августъ 1886 година; отъ всякакви Каулбарсовци, отъ распалвание партизанскитѣ борби посрѣдствомъ „русски рубли“ и пр. и пр. Второто условие за този успѣхъ трѣбва да бѫде

финансовата независимость на нашето държавно съкровище отъ Австрийския капиталъ. Примѣрътъ въ Сърбия трѣбва постоянно да стои прѣдъ очитѣ ни. Нейното „икономическо робство“ никакъ не е слѣдствие само отъ експлоатацията на Сърбския пазаръ отъ Австрийската промишленность и търговия — то е повече слѣдствие на това, че Сърбия попадна въ католическо-еврейскитѣ джебове на Лендербанкъ. . . . . .

„Като опрѣдѣляваме така нашитѣ отношения къмъ тритѣ велики държави заинтересувани въ сждбитѣ на нашето отечество, ние дохождаме до съсѣднитѣ намъ малки балкански държавици. Споредъ нашето убѣждение най-жизненнитѣ интереси както на нашия народъ така и на тѣзи държавици трѣбва да ни карать упорито да се стрѣмимъ къмъ създаването на силна и свободна *балканска конфедерация*, макаръ и да се ненадѣваме, че достигането на тази цѣль е възможно въ настоящето врѣме. Това е работа на бждщето, което макаръ би и да не е така далеко както се мисли. Въ всѣкй случай ние мислимъ, че това ще се постигне поскоро щомъ се осжществи стрѣмлението което лѣжи въ сърдцето на всѣки българинъ, а именно: обявяването пълна независимость на цѣла Съединена България и Македония. Ако поставяме този пунктъ, като единъ отъ най-сжществennитѣ за нашето политическо credo ние никакъ не искаме да кажемъ съ това че считаме политически благоразумно да пристжпимъ хеменъ днесъ утрѣ къмъ неговото испълнение. Това ще зависи много отъ политическитѣ обстоятелства и благоразумностьта и тактътъ на народа, държавний глава и правителството. Ние само мислимъ, че къмъ завѣтната цѣль на нашия народъ — пълна независимостъ и пълно обединение на етнографическата България — ние трѣбва да се стрѣмимъ постоянно и открито безъ да испущаме и най-малкия случай, който ни позволява да направимъ една крачка напрѣдъ.

„Прѣминуваме къмъ вътрѣшната политика. Ние прѣди всичко се отричаме отъ всякакви шовинистически тенденции. Дѣйствителната любовъ къмъ народа не се нуждае отъ телалски гюрултии. Да се затварятъ очитѣ на народа прѣдъ недостатъцитѣ му и да се повдигатъ достойнствата му — значи да му се отмжщава. Така можятъ да постжпватъ само враговетѣ му. Точката на отправление на прогресса се състои отъ отрицателно, критическо отношение къмъ само себѣ си. Само критиката може да открие очитѣ на народа къмъ собствен-

нитѣ му недостатъци, исправянието на които е възможно само когато се съзнаятъ. Ето защо ние повече ще обръщаме внимание на тъмнитѣ отъ колкото на свѣтлитѣ страни на нашия животъ. Безъ да испадаме нито въ оптимизмъ, нито въ песимизмъ ние ще се постараемъ да останемъ въ този въпросъ трѣзни реалисти. Ще раскриемъ и ще извадимъ прѣдъ очитѣ на нашата честна младежь всичкитѣ печални явления, всичкитѣ язви на нашия животъ; ще се постараемъ да опредѣлимъ тѣхната опасность и значение и до колко ни позволяватъ силитѣ ще се потрудимъ да имъ посочимъ лѣкарството. Нѣма да се стъписаме нито прѣдъ политическитѣ шарлатанства на тази или онази партия, била тя на власть или въ опозиция, нито прѣдъ нѣколкото всесилни литературни и публицистически безчестници които съ олигавели цѣлия свѣтъ безнаказанно, именно противъ тѣхъ ние ще се опълчимъ малко по-безцеремонно защото тѣ са споредъ насъ най-голѣмата язва въ нашето общество, която подъ благовидната маска на патриотизма и съ оржжието на печатътъ разяжда цѣлийтъ ни организмъ. Разбира се че по въпроситѣ собственно отъ вътрѣшната политика ние нѣма да изгубиме отъ прѣдъ видъ: незавидното ни финансово състояние, което се основава отъ една страна на твърдѣ многосложната, скъпокостуующата и съвършенно безполѣзната бюрократическа система, а отъ друга — въ извънмѣрната чисто егоистическа икономия въ онѣзи глави на бюджета, расходванието на който е дѣйствително благодѣтелно за народната производителна сила: просвѣщението, правосъдието и пр. Въ отношение къмъ просвѣщението ние ще се опълчимъ противъ изобилното производство на чиновническата интелигенция, противъ гимназиитѣ въ сегашния имъ видъ, а ще защищаваме долнето и при това професионалното образование на селенитѣ и работницитѣ срѣщу общото образование на богатитѣ дѣца на народенъ гърбъ, отъ който, въ най-добрия случай, нищо друго неможе да излѣзе освѣнъ политически хайлази и канцелярски писци. Въ отношение къмъ правосъдието ние ще се постараемъ да дескредитираме бюрократический канцелярски редъ на работитѣ и ще защищаваме изборното, гласното и, по възможности, упростеното начало на съдопроизводството. Само тогава правосъдието ще стане дѣйствително общедостъпно за цѣлия народъ, а не оржжие на богатитѣ за да съсипватъ сиромащьта. Това е то което сме си избрали за программа. Да ли ще я испълнимъ или не, остава

на читающата публика да чете сѫди и се произнася“ (гледай брой 1 и 2, статията „Вмѣсто программа).“

---

258. **Народно Съзнание**, *политическо-книжовенъ вѣстникъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ Шуменъ прѣзъ Юний, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ е до брой 8 отъ втората годишнина, подъ неизвѣстна менъ редакция.

Ето каква е била программата и направлението на *„Народно Съзнание“:*

„Обичай е у насъ, всѣки новъ вѣстникъ да си излага программата и направлението, което ще държи спрѣмо вѫтрѣшнитѣ ни работи. Ний не ще се откажемъ отъ тоя обичай, при всичко, че самото съдържание на вѣстника ни ще покаже каква е программата му и какво е направлението му.

„Программата на вѣстника ни е тая: 1-во) разяснението на нѣкои обществени питания; 2-ро) упѫтване на народътъ, какъ трѣбва да си пази правата отъ посѣгателствата на нѣкои властолюбци и експлоататори, които въ неговото име си позволяватъ да вършатъ непростителни и въ негова врѣда дѣла; 3-то) освѣтляването на населението отъ Шуменското окрѫжие най-много за работитѣ, които се вършятъ въ окрѫжието ни и послѣ въ татковината ни и по свѣта и 4-то) прѣводи и оригинални по белетристиката и науката.

„Политическото му направление е: запазването на народната ни самостоятелность отъ вънкашни и вѫтрѣшни неприятели и отъ тия, които искатъ да измѣнятъ конституционния начинъ на управлението ни.

„Като излагаме программата и направлението на вѣстникътъ си, ний даваме честна дума, че не ще си позволимъ никога едно да обѣщаваме, а друго да вършиме; ний ще си бѫдемъ за всѣкога вѣрни на думата си“ (гледай брой 1, година I.)

---

259. **Нашето Училище**, *ежемѣсечно педагогическо списание.* — Почнѫло е да излазя въ Кюстендилъ прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѫть въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 6 броя, подъ редакцията на *М. Пундевъ.*

М. Пундевъ е роденъ на 1862 година въ село Бановка, Бесарабска губерния. Училъ се въ Болградската Классическа Гимназия, а учителствувалъ е отъ 1880/81 учебна година до сега. Така, 2 години билъ общински учитель въ Брѣзникъ и Радомиръ; 2 години въ държавнитѣ триклассни училища въ Царибродъ и Кюстендилъ; почти 3 години е билъ училищенъ инспекторъ на Кюстендилското учебно окржжие; 2 години учитель въ Кюстендилското и Ломското педагогически училища; 1 година въ Руссенската Държавна Гимназия; 1 година въ Солунската Дѣвическа Гимназия, а отъ послѣднитѣ двѣ години насамъ е директоръ на сжщата гимназия. Освѣнъ *„Нашето Училище“*, М. Пундевъ е написалъ и издалъ първата книжка отъ *Искуство да обучаваш добрѣ*, Солунъ, 1892 година. Той щѣлъ скоро да издаде и втората (по Българский язикъ) книжка отъ туй *Искуство*.

. . . . . „Нашия народенъ учитель е лишенъ отъ свѣстна и горѣ-долѣ достаточна подготовка за своето звание. Лишенъ е той и отъ материяли, които могжтъ посрѣщнж неговото желание да се подготви; самъ да си състави една каква-годѣ библиотека — неможе, срѣдствата му сж много кжси, горкия; работи двѣ, три, петъ и 8 години ужъ по нови программи, по нови методи, по изискванията на съврѣменната педагогика, какъ се е сложила тя и пр. това нито той знае, нито пъкъ нѣкой му казва. Казаха отъ официалното мѣсто: *отъ простото къмъ сложното, отъ познатото къмъ непознатото* и пр. и съ това всички умрѣхж. Важното е не да знаешъ принципитѣ на въспитанието, но да умѣешъ да ги приспособявашъ. Тѣзи принципи не сж нови, тѣ не сж плодъ на новото врѣме, тѣ не сж стари, защото сжществуватъ отъ край свѣтъ. Формалирането имъ е отъ сетнѣшно врѣме. Въ сношенията си человѣцитѣ още отъ край врѣме сж работили по тѣзи закони: „отъ частното къмъ общото, и отъ общото къмъ частното, отъ една часть къмъ цѣлото и отъ цѣлото къмъ частьта: индукция и дедукция, анализъ и синтезъ, отъ всичката метода, казва Вессио. Работата е за приложението на тъзи метода, а не за издирването на законитѣ и принципитѣ. Тукъ въ приложението на тъзи метода трѣбва да сж устрѣмени всичкитѣ усилия на учителитѣ. Тукъ именно трѣбва да имъ се притечемъ на помощь. Добро

ли, съврѣменно ли поприще избираме? Никакъ не. Политическитѣ събития, държавнитѣ прѣврати, значението на важността да бѫдешъ партизанинъ, и то, да ровишъ и подѣвашъ висшата политика, въвлекохѫ въ бързеитѣ си всичката интилигентна масса, като не изключаваме и най-дрѣбнавитѣ, опашката на тази масса; тамъ тѣхнитѣ умове се кършатъ, тѣхнитѣ сърдца се тревожѫтъ; тамъ намѣриха тѣ живота! Всѣко друго поле е праздно, политическото е пълно. Всѣки държи и чете политическата газета; сега, тя храни, тя ражда, поддържа, създава гений. Да, политически гений ние имаме, а дипломати толкосъ, колкото български граждани има. И какъ да не бѫде така? Чудно ли се вижда това? Може ли и, нѣщо естественно ли е, да седнешъ на мегкия столъ въ топлата кѫща, причесанъ, пригладенъ, наситенъ, напоенъ и да се замислишъ, да поразсѫдишъ, да размѣнишъ една двѣ думи съ единъ приятель по въпроса за това що се нарича училище, търговия, промишленность, литература и пр., когато около тебе се рѣшава въпроса на животъ или смъртъ; когато около тебе пищѫтъ пушки или топове, ама било това съ единъ сѫсѣдъ, било съ единъ държавенъ глава, било въ избори или митинги нѣкакви, които най-напрѣдъ сѫ за животъ или смъртъ, а по́-послѣ и за друго нѣщо, което стой по́-високо отъ грубия материализмъ.

„Признаваме, слѣдов., че е анахронизмъ да прѣдлагаме сега на нашата читающа публика списания, които не сѫ отъ рода на онова, което всѣкий иска, всѣкий търси, всѣкий изучва и проповѣдва, съ което всѣкий лѣга и става; но, да си кажемъ правото, ние се възмущаваме отъ обстоятелството, че и учителитѣ сѫ станѫли чисти роби на съврѣменното влѣчение и сѫ захвърлили съвсѣмъ тѣхната пряма задача, напустнѫли сѫ съвсѣмъ тѣхното свято поприще, което окичено съ тѣхното внимание, съ тѣхнитѣ постоянни грижи, би имъ създало много по́-голѣма слава, честь и вѣнци, би принело много по́-голѣма услуга на отечеството. Несъмнѣно, че е нѣщо по́-свято, по́-благородно, по́-ползотворно, по̀-реялно да сѣднѫтъ нѣколко работници по учебното дѣло да обсѫдятъ единъ въпросъ по прѣподаването, по дисциплината, учил. закони, правилници, программи, отъ колкото да обсѫждатъ нѣкое политическо движение, нѣкое лѫжливо извѣстие отъ *Хавасъ*. Неотричаме, че и това е полезно, необходимо даже, но да се предаватъ изцѣло на него въ пъленъ ущербъ на прямата си задача, то, вѣрвамъ, и тѣ сами да съ-

знаѫтъ, че е позорно; наели сме се съ една извѣстна работа, частна, обществена или държавна, разумно е, справѣдливо е, човѣшко е, да се посвѣтимъ на неѭ, неѭ да извършимъ, неѭ да задоволимъ отъ малко малко и послѣ ако остане врѣме, да поработимъ и друго нѣщо. За учителитѣ, ще кажѫ, че тѣ би принели много по́-голѣма полза на държавата, много повече би покрѣпили конституционния режимъ, много повече би уздравили бѫдѫщето, свѣтлото бѫдѫще на отечеството, ако положѫть повече трудъ за образованието и особенно за въспитанието на това множество дрѣбни граждани, на този дрѣбенъ народъ, който е въ рѫцѣтѣ имъ, който е въ кръга на тѣхното владѣние. Този народъ тѣ по́-скоро, по лесно могѫть упѫти въ съврѣменното направление, могѫтъ го приготви за ролята, която му създаде новото политическо устройство, новий режимъ. Ако е опасно сега, че съ партизанскитѣ боричкания, както се практикуватъ тѣ сега, че съ умственнитѣ и нравственнитѣ сили, които имаме сега, ние неможемъ да напрѣднемъ въ вѫтрѣшното си наряждание, то колко повече опасно ще е, слѣдъ години, ако ние не под' ememъ злото съ врѣме, ако не го заловимъ отъ самия неговъ коренъ, ако ние оставимъ въспитанието на младото поколение на обществото и само на обществото, както е сега. Ако така върви работата, то винаги обществото ще претопява новитѣ поколения, а не новитѣ — обществото, лошитѣ привички ще се увеличаватъ, ще се разграничаватъ, ще ставатъ повече грозни, повече гибелни, повече непобѣдими. Читателитѣ ще имать случай да четѫтъ страница по въспитанието, ще имать случай да чуѫтъ, кои сѫ неговитѣ фактори, какъ трѣбва да се разбира то, какъ трѣбва да се обучава, неговата необходимость и пр., сега ще кажемъ само, че училището трѣбва да се постави като противовѣсъ на суевѣрията, кривитѣ понятия, изопаченитѣ погледи на обществото, то трѣбва да е още противоположенъ лагеръ, отъ когото да се нападатъ, колкото се може по́-ожесточено, тѣзи суевѣрия, криви понятия и пр., което да може да ги разбива, отстранява, смалява, което, найпослѣ, трѣбва да надвие, да прѣвземе обществото. Чрезъ училището се търси подобрението на обществото и на това нѣщо то трѣбва да отговаря. Да не се лъжимъ, задачатата не е отъ леснитѣ; за да ѭ зарѣжимъ, да мислимъ, че нѣма срѣдство за постиганието ѝ, това нека е далечъ отъ насъ. Нека направимъ възможното сега, бѫдѫщето ще го продължи.

„За здравината, за успѣшното практикуване идеялно най-добрата форма на управление — прѣдставителната, трѣбоватъ добри и честни граждани, упжтени, закалени въ неговитѣ начала, въ неговия духъ, въ неговото сжщество. Имами ли тѣзи граждани? Едва ли. Отъ гдѣ ще ги добиемъ? отъ училищата, оттоваряме. Това е нашето крайно убѣждение, което да доказваме да распространяваме, ще бжде една естествена часть отъ задачата ни.

„И тъй, нашата программа е ясна. Ние ще расчепкваме въпроси по учебното дѣло и ще се мжчимъ да извоюваме възможната и исканата отъ врѣмето и мѣстото негова организация, неговия педагогически планъ; платитѣ на учителитѣ, установения рѣдъ въ повишенията имъ, както е това по попрището на чиновницитѣ, по попрището на военнитѣ; упжтване учителя въ *приспособяване* началата на въспитанието и обучението, като ще даваме въ прѣводъ и оригиналъ практически наставления по методиката на всѣки учебенъ прѣдмѣтъ въ първоначалното училище; въпроса за въспитанието въ училището ще бжде на пръвъ планъ, исходната точка ще ни бжде, че е пб-добрѣ да имаме честни сърдца, отъ колкото силно развити умове, а развалени сърдца, че положението на обществото и условията на конституционния режимъ налагатъ силно грижливото въспитание на новитѣ поколения. Тѣзи два въпроса: въспитанието и обучението, тѣ ще сж, които най-много ще пълнятъ страницитѣ на вѣстника.

„Ще успѣемъ ли? ще уцѣлѣемъ ли? тѣзи два въпроса ни трѣвожжтъ. Работата, за която се залавяме, по силата ли ни е, съврѣменна ли е? Признаваме, не; далечь отъ насъ това самообольщение! Но, нека бжде този трудъ, тази цѣль ирония на врѣмето“ (гледай брой 1).

---

260. Нова Българска Пчела, *вѣстникъ поучителенъ, занимателенъ и шеговитъ.* — Почнжлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ Варна, а подиръ въ София, два пжти въ мѣсецътъ (а подиръ само веднажъ), излѣзли сж 19 броя, подъ редакцията на *С. П. Доброплодни*. Нѣмамъ на ржка първий брой отъ вѣстника, за да цитирамъ программата му. Въ тоя случай на интересующия може да послужи рецензията върху *„Нова*

Българска Пчела", която А. Т. Илиевъ е обнародвалъ въ кн. II отъ Министерский „*Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина*".

Савва Ил. Доброплодни е роденъ въ Сливенъ на 3 Декемврий 1820 година. Училъ се въ гр. Сливенъ, а въ Цариградъ е свършилъ гърцкото училище, което е приготовлявало свѣщеници и учители. Като свършилъ въ 1842 год. учителствувалъ въ гр. Котелъ петь години, а слѣдъ туй въ Шуменъ, като классенъ учитель, тоже петь години. Отъ 1853 до 1856 год. билъ е професоръ въ Карловецъ (Австрия) на староелинския языкъ въ тамошната гимназия. Отъ 1856 до 1859 год. билъ е учитель-директоръ въ Шуменъ, а отъ 1859 до 1862 год. — директоръ на Сливенското училище. Отъ 1862 до 1864 год. билъ учитель въ Варна, гдѣто въ негово врѣме се отворило классно българско училище, а отъ 1864 до 1870 — классенъ учитель въ Тулча. Отъ 1870 до 1872 година билъ классенъ учитель въ Силистра и прѣдставитель отъ тамъ въ Цариградъ по църковния въпросъ. Отъ 1872 до 1875 год. билъ учитель въ Кюстенджа, а отъ 1875 до 1878 год. — учитель въ Тулча. Почти въ всичкитѣ градове, гдѣто е учителствувалъ, билъ е и църковенъ пѣвецъ, защото така се условявали тогава учителитѣ. Отъ 1878 до 1881 год. билъ въ Варна прѣдсѣдатель въ Окр. Съвѣтъ, а отъ 1881 до 1885 год. — инспекторъ въ Разградския учебенъ окржгъ. Прѣвелъ е *Пчеломия*, (1846), а написалъ и издалъ: *Кратка словесность*, комедия *Милкъ*, *Взаимноучителни таблици*, *Ржководства* за тѣхъ (1853 год.), *Букваръ за таблицитѣ* (1860 год.), *Новобългарски букваръ* (1866 год.), *Тълкование на недѣлнитѣ апостоли* (1867 год.), *Кратко здравословие*, *Смѣшенъ стененъ календаръ*, *Тълкование на недѣлнитѣ евангелия* (1882 година), *Гърцко-българска метода* (1886 година). Прѣзъ 1887/88 год. билъ редакторъ на *Ново-българска пчела*, а отъ 28 Ноември 1888 год. живѣе въ София пенсиониранъ отъ Народното Събрание. — Доброплодни е авторътъ на *първата българска комедия*.

---

261. Орелъ, *лѣтящъ въстникъ за политика, икономия и наука*. — Почнжлъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ Търново, три пжти въ седмицата, излѣзли сж всичко 3 броя, подъ редакцията на *А. Тодорановъ*.

Биографически бѣлѣжки за *А. Тодорановъ* се намиратъ при *„Трудъ“* (гледай 1887 година).

Ето съ каква цѣль е излизалъ *„Орелъ“*:

„Счетохме за нуждно, до като трае *В. Н. Събрание*, да издаваме вѣстникъ *„Орелъ“*, съ който главно ще даваме свѣдения на интересующата са публика по течението на вътрѣшната и външна политика“ (гледай брой 1).

---

262. Промишленность, *научно економическо списание*. — Почнѫло е да излиза въ Свищовъ, единъ пѫть въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ три годишнини, подъ главната редакция на *Л. Паяковъ*.

Лазаръ Паяковъ е роденъ въ Габрово на 1859 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ и подиръ въ Парижъ, гдѣто е свършилъ въ Ecole libre курсътъ на политическата икономия. Слѣдъ завръщанието си въ България той билъ поддиректоръ при Народната Библиотека въ София и слѣдъ кратко врѣме е билъ назначенъ за директоръ на Свищовското търговско училище, която длъжность испълнява отъ шесть — седемъ години насамъ. Освѣнъ дѣто е редактиралъ туй списание, Паяковъ е писвалъ статии и въ в. *„Заря“*.

„Прѣди всичко, длъжни сме да кажемъ нѣколко думи по програмата на настоящето списание, да обяснимъ неговото назначение, да покажемъ на срѣдствата, които ще се употрѣбяватъ за постиганието желаемата цѣль и най послѣ да призовемъ на помощь всички ония, които могѫтъ ни помогна.

„Ако хвърлимъ единъ поглѣдъ върху живота на обществата ни, ще забѣлѣжимъ постоянно движение, постоянна борба; разни хора се предаватъ на разни занятия, движатъ се по разни направления, излагатъ се на разни мѫчнотии и неволи и при всичко това разнообразие цѣлта е една — удовлетворението нуждитѣ на живота. Стремлението на единъ по развитъ человѣкъ или народъ обаче не се ограничава само въ задоволяванието настоящитѣ нужди, той вижда по надалеко и се стреми къмъ

нѣщо по възвишено; слѣдъ като задоволи нуждитѣ си, слѣдъ като си създаде едно извѣстно положение, той почва да мисли за подобрѣние, а слѣдъ това за осигуряването на едно извѣстно бѫдѫще, за отваряването пѫтя къмъ щастливъ животъ.

„Както всѣки единъ человѣкъ, за да осигури сѫществуването си, трѣбва да си създаде една карриера, трѣбва да притѣжава нѣкое искуство, съ което цѣль той изучва нѣкой занаятъ, нѣкои индустриални искуства, прѣдава се на нѣкой клонъ отъ наукитѣ и т. н.; така сѫщо и за единъ народъ, за да осигори своето сѫществуване, за да може да се подобрява и прѣуспѣва, трѣбва да си създаде една карриера, като се старае да развие и подигне *народната си промишленность*. Къмъ това трѣбва да бѫдѫтъ устремени нашитѣ умственни, морални и материални сили, къмъ това и ние желаемъ съ настоящето списание да устремимъ нашитѣ. И ние ще се считаме напълно задоволни и щедро възнаградени, ако сполучимъ да приememъ нѣкоя помощь, малка или голѣма, за подигание народната ни производителность, безъ която сѫществуването ни е немислимо. И наистина, всѣкой единъ народъ, който е занемарвалъ своята производителность, е пропадалъ. За най-добръ исторически примѣръ ни служи паданието на римската империя. Тя е пропаднѫла главно, защото търговията и искуствата сѫ били напуснѫти; народната производителность прѣнебрегната, раскоша и расточителность застѫпатъ на първъ планъ и Римъ достига до тамъ, щото повечето отъ нуждитѣ нѣща да ги доставя отъ странство, като дава въ размѣна готовото богатство. Така най-послѣ се истощаватъ до крайность, вслѣдствие на което славната велика империя се разлага и пропада.

„Народна производителность намъ ни трѣбва да създадемъ; търговията, индустрията и земледѣлието трѣбва да развиемъ; науката и искуството трѣбва да оползотворимъ; законитѣ, които се отнасятъ до промишленностьта, трѣбва да подобримъ или създадемъ съобразно нуждитѣ и духа на вѣка.

„За постиганието на всичко това нуждно е згрупирванието на нашитѣ интелигентни сили, и тѣхното задружно и енергично дѣйствие. България не се лишава отъ подобни сили, но тѣ сѫ изолирани, тѣ сѫ пърснати и така обезсилени. Освѣнъ това има и много, които хладнокървно гледатъ на тия работи, като се задоволяватъ съ единъ охоленъ горѣ-долу животъ, като се мѫчѫтъ да създадѫтъ една бюрократическа класса.

„Къдѣ исчезнѫха нашитѣ научни и литературни мѫже, които преди освобождението ни развиваха трѣскава дѣятелность? Къдѣ исчезватъ и сегашнитѣ млади сили, които постоянно се завърщатъ отъ Европейскитѣ училища? Къдѣ виждаме тѣхната дѣятелность? Да ли въ литературни вечеринки или въ научни дружества? Да ли въ публични сказки или въ нѣкои съчинения? Нѣка отговорятъ читателитѣ. Ний ще кажемъ само това, че е врѣме вече да почнѫтъ да се сгрупиратъ нашитѣ умственни и морални сили и да се заловятъ сериозно за усигоряването едно бѫдѫще на България, чрѣзъ подиганието и развитието на народа и народната ни промишленность, чрѣзъ распространяванието на науката и искуствата изъ между народа.

„Ето защо, ние се отправяме къмъ всичкитѣ интелегентни български мѫже въ Бъчгария и странство и ги призоваваме на работа, като оставяме колонитѣ на настоящето списание на тѣхно расположение. Программата ни е съвършенно ясна, тя обгръща всичко що се отнася до: економията, финанситѣ; — земледѣлието, търговията и индустрията; — до науката и искуствата“ (гледай брой 1 отъ 1 година, стр. 1 и 2).

„Прѣзъ втората годишнина цѣльта си оставя пакъ сѫщата, но като се отвориха два нови отдѣла: литературенъ отдѣлъ и економическа хроника“ (гледай кн. 1, година 2).

---

263. **Работникъ** *органъ на българското печатарско работническо съсловие.* — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 13 броя, подъ редакцията на *В. Пекарски.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *В. Пекарски* се намиратъ при в. *„Гласъ“* (гледай по-горѣ).

„До пълното промѣнение на поминъчния строй у насъ нашата программа е: да бѫдемъ отзивъ на желанията и трудоветѣ, които полагатъ всичкитѣ наши работнически дружества (еснафитѣ), за промѣнение своитѣ закъснѣли и остарели начини за работение, като ще радимъ да ги поставимъ въ такава свързка, която да олѣсни бѫдѫщия имъ трудъ по промѣната на поминъчния строй. Ведно съ туй ще указваме на способитѣ, които трѣбва да се прилагатъ при бѫдѫщата реформация на

поминъка; да даваме потикъ на търговията, като указваме върхъ ползата отъ сгрупирване на малкитѣ капитали и търговията, която може се прѣдприеме съ тѣхъ; да донасяме свѣдения и образци, какъ и кждѣ се работи извѣстенъ прѣдметъ, ако у насъ не се работи тъй; ще донасяме статии по селско ступанскитѣ уредби: земледѣлието, скотоводството, отгледване гори и пр.; ще бранимъ и застжпяме правдинитѣ на работницитѣ, когато нѣкой капиталисти поискатъ да ги отнѣматъ и пр. пр. Изобщо, „*Работникъ*“ ще бжде чисто еснафски листъ, а като такъвъ, той ще съдържа слѣдующитѣ отдѣли: по една или двѣ политически статии; редъ статии по реформацията на поминъчната система, дневна хроника; типографска лѣтопись, библиографически отдѣлъ и подлистникъ, въ който ще се помѣщава разнообразенъ материялъ. Слѣдъ нѣколко години, когато днешната стара поминъчна система се изравни съ тази, която е за днесъ по всичкитѣ крайща на образования свѣтъ; когато и нашата промишленность цъфне и почнатъ да димятъ на всѣки жгълъ фабрични комини, а залитѣ имъ се испълнятъ съ работници; когато капиталиститѣ почнжтъ да затлъстяватъ отъ гърбътъ на работницитѣ, — тогазъ ние ще обърнемъ листа наопаки, ще отворимъ Ласаля и Маркса да диримъ вдъхновение за такава борба, каквато днесъ за днесъ я водятъ всичкитѣ работнически общества отвънъ“ (гледай брой 1).

---

264. Ратникъ, *седмиченъ вѣстникъ за политика и книжевность*. — Почнжлъ е да излиза първо въ Бургасъ, а подиръ въ София, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 15 броя, подъ редакцията на *Д. А. Спировъ*. Незнаж програмата на в. „*Ратникъ*“, нито пакъ могж да дамъ биографически бѣлѣжки за редактора му, който билъ родомъ отъ Охридско.

---

265. Сливница. — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 13 броя, подъ редакцията на *Д. Д. Бъчваровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бъчваровъ* се намиратъ при „*Свободна България*“ (гледай 1886 година), а програмата на вѣстника не ни е извѣстна.

---

266. Словения, *дьнникъ дьржавственъ и языкословни.* — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, излѣзли сѫ 6 брой, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при в. *„Цареградски Вѣстникъ“* (гледай 1848 година).

„Обажданье. Денникъ „Словенія“ ще излазя веднажъ всякоя недѣля, ще обнима вътрѣшно и външно дьржавство, покази и уредби за общи Словенски язикъ. Една спогодба ради пріеманье „Словенія“ за година въ Българія е *десеть* Срѣдецки срѣбьрни *звъра* или двадесеть властни петдесетни бѣлѣжки, за другитѣ царства, — шесть Петроградски книжни *ржбля* смѣтпато и бьрзачнитѣ прѣнасянія. Урѣждача за „Словенія“ ся надѣе че Словенскыа свѣтъ ще му подаде потрѣбна помощь отъ къмь книжовна и платовна страна, за да може извьрши честито заловената отъ него работа“ (гледай брой 1).

---

267. Соколъ. — Почнѫлъ е тоя вѣстникъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли 2 броя, подъ редакцията на *Ив. Шандаровъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Шандаровъ* се намиратъ при *„Стенографически Вѣстникъ“* (гледай по-долѣ). Незнаѫ нищо за програмата на в. *„Соколъ“.*

---

268. Стенографически Вѣстникъ. — Почнѫлъ е да излиза въ София, прѣзъ цѣсецъ Януарий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията първо на *Ив. Шандаровъ,* сетнѣ *А. Ташикмановъ,* послѣ *Хр. Константиновъ,* а сега излиза подъ редакцията на *Дико Йовевъ.*

Иванъ А. Шандаровъ е родомъ отъ Щипъ. Училъ се е въ мѣстнитѣ училища до II кл. и дошълъ въ Пловдивъ да продължава, но понеже гимназията, по причина на войната, била затворена, свършилъ тримѣсечния практически курсъ за изучване на русския язикъ и билъ назначенъ за прѣводчикъ при Самоковскин Окр. Началникъ, гдѣто е стоялъ до замину-

ването на окупационната войска. Слѣдъ туй билъ назначенъ за архиваръ въ Финансовото Министерство въ София и тукъ изучилъ стенографията при А. Безеншека. Въ началото на учебната 1881 година, станѫлъ екзархийски учитель въ Кочани (Македония). Тамъ не е можалъ да стои повече отъ 10 мѣсеци, избѣгалъ въ Солунъ и тамъ билъ назначенъ отъ Екзархията за учитель въ дѣвическото училище и прѣподавателъ по нотното пѣние въ мѫжката гимназия. Прѣзъ Октомврий 1882 г. билъ назначенъ за Секретаръ въ Върховния Сѫдъ, въ Пловдивъ, отъ кѫдѣто билъ командированъ за стенографъ въ Областното Събрание. Прѣзъ 1883 година., той приготвилъ още петима души и работилъ въ Обл. Събрание до VI сессия, слѣдъ което дошълъ за стенографъ въ Народното Събрание въ София. Зималъ е участие въ *„Южна България“*, *„Славянинъ“*, *„Кукуригу“*, *„Наука“* и е билъ прѣдсѣдатель на Стенографическото Дружество въ София. Написалъ е повѣстьта *Патриотина на Сливницката битка,* София, 1885 г. и една сбирка отъ *Стихотворения,* София, 1886 година.

Ангелъ Ташикмановъ е родомъ отъ Джумая (Дубничка). Той е свършилъ Габровската гимназия и е билъ една година учитель прѣди освобождението ни. Въ врѣме на войната билъ прѣводчикъ при Търновското Окр. Управление; прѣзъ окупацията билъ Секретаръ въ Аппелативния Сѫдъ въ Търново и отъ тамъ билъ назначенъ подначалникъ въ отдѣла министерства народнаго просвѣщения; сетнѣ билъ назначенъ старши подначалникъ, а подиръ и началникъ на отдѣлението при Министерството на Народното Просвѣщение, като сѫщеврѣменно е прѣподавалъ въ Дѣвическата Софийска Гимназия и Фелдшерското Училище. Слѣдъ това Ташикмановъ е билъ помощникъ на Главния Секретаръ въ Държавния Съвѣтъ и секционенъ секретаръ въ сѫщия съвѣтъ. Слѣдъ растурянието на Държавния Съвѣтъ билъ избранъ за народенъ прѣдставитель отъ Дубничката околия въ IV Обикновенно Народно Събрание, което го бѣ избрало за свой архиваръ, а отъ прѣдсѣдателя билъ назначенъ за управитель на Стенографическото Бюро. Третото Велико Народно Събрание го бѣ избрало сѫщо за свой архиваръ. За въ V Обикновенно Народно Събрание е билъ избранъ за народенъ прѣдставитель отъ Т.-Сейменската околия и назначенъ

за началникъ на канцеляриятa при Народното Събрание, която длъжность испълнявалъ до прѣди 1—2 г. Въ врѣмето на I-то Велико Учредително Събрание (когато се работеше Конституцията) билъ специаленъ корреспондентинъ на в. „*Марица.*“ Писалъ е по нѣкога въ „*Независимость*“ и „*Свобода.*“ Ташикмановъ е билъ и прѣдсѣдатель на българското централно стенографическо дружество.

Хр. П. Константиновъ е родомъ отъ с. Петково, Ахъ-Челебийска каза, Одринска область. Училъ е нѣщо въ Устово и Райково (1871—1873 година). Учителствувалъ е въ с. Петково (1873/74—1877) и въ с. Лѣсково (1877—1878 год.) Една година подиръ дохажданието на русситѣ, той изучилъ телеграфната служба и билъ зачисленъ за телеграфистъ до Декемврий 1879 година. Отъ 9 Декемврий сѫщата година до 1 Мартъ 1881 г. изучавалъ стенографията при А. Безеншека. Билъ е приврѣмененъ чиновникъ при Статистическото Бюро (1 Мартъ 1881—до Юлия 1882), помощникъ на счетоводителя при Дирекцията на Общественнитѣ Сгради (21 Юлия 1882 г.—1 Февруарий 1885 г.), стенографъ при Народното Събрание (1 Февруарий 1883 г.—24 Ноемврий 1888 год.), волнонаеменъ учитель по стенографията при Софийската Гимназия отъ 1 Октомврий 1887 г., която длъжность занимавалъ до прѣди 2—3 години, а отъ тогава насамъ стенографъ при Н. Събрание. Зималъ е участие въ „*Юго-Славянски Стенографъ*“, издаванъ отъ А. Безеншека въ София прѣзъ 1880, 1881 и 1882 год., въ ческитѣ календари на стенографитѣ за 1889 и 1890 год., въ ческия стенографически вѣстникъ „*Těsnopisné Listy*“, „*Марица*“, „*Зорница*“, „*Трудъ*“, „*Периодическо Списание*“ и др. До сега е написалъ: *Описание на с. Лъсково,* Рупчоска околия; *Спомени* за страшната пролѣть въ Ахъ-Челеби прѣзъ 1876 г.; *Пръгледъ* на правителственнитѣ учреждения въ Княжеството; *Паметни бѣлѣжки* за Срѣдецъ; *Хилядогодишния юбилей* на Кирила и Методия, въ София; *Изъ Родопитѣ* — пѫтни впечатления; *Десетодишния юбилей* на Срѣдно-Горско Родопското въстание въ Панагюрище; *Непокорнитѣ села* въ Родопскитѣ планини — I и II книги; *Учебникъ* по българската стенография; *Изъ Родопитѣ* — описание на Рупчоската околия; *Петко войвода,* бранителъ на Родопскитѣ българи до 1879 година; *Отъ Витоша до Родопа* — пѫтни бѣлѣжки

прѣзъ 1883 година; *Маронската битка* въ 1878 година; *Материалъ по изучаване Родопското нарѣчие и докладъ за състоянието и движението на стенографията въ България отъ 1879 до 1892 година* — рефератъ, четенъ въ I български стенографически съборъ въ Пловдивъ, София, 1893 година.

„Въ сегашното врѣме когато стенографията се е подигнала до стѣпенъ на самостоятелна наука, когато практическата ѝ страна показва голѣма помощь на всички занимающи се съ пера и когато въ нашето отечество сж се положиле вече основи за неиното изучване, приспособление и распространение, съвсѣмъ умѣстно и наврѣменно е, да ѝ се посвѣти особенно списание, което да слѣди напрѣдвателно движение на това искуство, а въ сжщото врѣме да распространява послѣдното въ българското отечество.

„Историята на това искуство ни дава примѣри отъ миналото, че стенографията се възражда тамъ, гдѣто се появи свободни говоръ, гдѣто такъвъ говоръ се цѣни и гдѣто му се дава голѣмо значение; а гдѣто таквозъ нѣщо нѣма, тамъ нѣма мѣсто за стенографията. Свободния говоръ въ Римски Сенатъ е извикалъ Марка Тулия Тирона въ 76 година пр. Р. Хр. да се занимае съ измислование скратено писмо — наречено тогава тахиграфия — и да почне прилагането на това писмо въ 63 година прѣди Р. Хр. Явнитѣ събрания въ гръцкитѣ градове и черковнитѣ събори въ Истокъ сж способствували за распространението на тахиграфията. Въ нѝ-новитѣ врѣмена, скратено писмо виждаме най-напрѣдъ въ Англия (1588 год.), защото тамъ първо се явява свободни говоръ като бдителъ надъ народнитѣ правдини. Подиръ това виждаме, че едноврѣменно съ изникването на прѣдставителни учреждения въ Франция, Испания, Португалия, Италия, Германия и Австрия, иматъ начало на развитието си и разни стенографически системи въ тѣзи държави. Сждебнитѣ закони въ Руссия отъ Ноември 1884 г. отвориха широко поле за распространение на стенографията и въ онъзи държава. Даже въ Турция виждаме да се отваря при Високата Порта завѣдение за приготовление бързописци за Оттоманското Народно Събрание, което щеше да се свика споредъ конституцията на Оттоманската държава въ 1876 год. Най-сетнѣ първото учредително Народно Събрание въ Търново,

науми на нашитѣ прѣдставители, че стенографическото искуство, трѣбва да се прѣнесе и въ България.

„Освѣнъ за записване рѣчитѣ на говори темитѣ въ явнитѣ събрания, стенографията е полѣзна и въ много други отношения. Тукъ ще споменемъ въ кратцѣ за нѣкои.

„Стенографията е най-голѣма помощница на печатътъ, зарадъ усилването на могѫщественото му влияние между обществото. Заради това, редакциитѣ на по-главнитѣ вѣстници и списания въ Европа и Америка, държатъ по-много дописници — стенографи, които сѫ обязани да донасятъ подробности за всичко, що се е говорило въ нѣкое учреждение. За тъзи цѣль в. „Tims“ испраща 16 стенографи само въ парламента, „Standart“ — 3, „Morning Advertiser“ — 9, „Daily News“ — 8, и т. н. т.

„На списателитѣ, на пѫтешественницитѣ, на общественнитѣ работници, на администраторитѣ и на по-многото чиновници по всичкитѣ отрасли на управлението, стенографията указва много услуги. На военнитѣ — людетѣ на ножа, неприятелитѣ на многописанието — стенографията може да принесе много голѣма полза, не само въ мирно, но и въ военно врѣме. Неще доказвание за голѣмата полза отъ стенографията при бѣлѣжението сѫдебнитѣ расправи, а още по-малко — ползата за младежитѣ, които се учатъ въ висши учебни заведения.

„Заради това стенографията отъ день на день се развива, се распространява въ всички голѣми и малки държави, у които явния и свободния говоръ е повиканъ да варди правата на народитѣ. Нашето отечество повикано прѣди 9 години на свободенъ животъ съ прѣдставителни учреждения, имало е нужда да повика на помощь искуството на бързописанието. Слѣдъ като се виде въ Търновското Учредително Събрание прѣзъ 1879 година колко мѫчно се водатъ протоколитѣ за засѣданията и колко не точни и не пълни бивать тѣ, водени съ обикновенно писмо, първото българско министерство повика отъ Австрия словенеца А. Безеншека, испитанъ учитель за стенографията и прѣподаватель въ Загребската гимназия. Г-нъ А. Безеншекъ пристигна въ София прѣзъ Августъ 1879 год., тури основа за стенографическа канцелярия при Нар. Събрание и започна да прѣподава стенографията на желающитѣ изъ между чиновничеството младежи и на ученицитѣ въ Софийската Гимназия. Надѣждитѣ на правителството и усилията на А. Бе-

зеншека се оправдаха. Въ 1881 год. Безеншекъ имаше вече помощници-стенографи българи. Двѣ години наредъ, той издава съ държавна помощъ мѣсечно списание *„Югославянски Стенографъ“*. на което цѣлта бѣше: а) да се развива Габелсберговата стенография между четиритѣ югославянски народи: български, хърватски, сърбски и словенски възъ основи на братска взаимность и сближение и б) да се запознаятъ съ българската стенография и онѣзи желающи българи, които нѣмаха възможность да слушатъ прѣподаванията въ София. За постигание послѣдната цѣль, той издаде прѣзъ 1883 год. и учебникъ за първата часть отъ стенографията. Прѣзъ 1884 г. виждаме, че се учредиха постоянни стенографически бюра при народнитѣ събрания въ София и Пловдивъ.

„Но само съ този успѣхъ, не се постига до край задачата, която стенографията има въ свободнитѣ държави. Наистина основа е турена, но върху тая основа трѣба да се работи. Стенографическото искуство трѣба да се развива въ България върху свойствата на българския языкъ и да се распространява по една основа и градиво. За достигание на това находящитѣ се въ София стенографи съставиха стенографическо дружество, на което цѣлта и способитѣ за постигането ѝ, читателитѣ ще видатъ отъ устава му. Това дружество излиза прѣдъ българския свѣтъ съ това си помѣсечно списание, на което програмата се състои въ слѣдующитѣ точки:

„1) Статии по историята и теорията на стенографията.

„2) Уроци по българската стенография.

„3) Свѣдения по съврѣменното положение на стенографическото искуство въ разнитѣ държави и отчети по дѣятелностьта на стенографическитѣ дружества въ странство.

„4) Свѣдения за стенографията въ Българско и за дѣятелностьта на българското централно стенографическо дружество. (Този отдѣлъ ще се води на български и френски).

„5) Разни. (Дрѣбни новини, смѣшни, ребуси и пр. всѣ по стенографията).

„6) Отговори на запитвания, и

„7) Обявления.

„Отъ програмата се вижда, че съ това списание, стенографическото дружество ще се старае да постигне цѣлта си: запознавание българския свѣтъ съ стенографическото искуство и распространение въ нашето отечество българската стено-

графия, като такъвъ учебенъ прѣдметъ, който трѣба да стане общо притѣжание на всичката се учаща младежъ. Слѣдователно съвмѣстно съ държението читателитѣ си въ минѫлото и настоящето на това полѣзно искуство „Стенографическия Вѣстникъ“ ще служи като самоучитель на ония, които нѣматъ възможностьта на слушатъ въ курсоветѣ при българското централно стенографическо дружество въ Срѣдецъ и въ гимназиитѣ: Пловдивска и Софийска, гдѣто стенографията е въведена като прѣдметъ незадължителенъ. Обичаме да вѣрваме, че българския народъ, който не страни отъ никакво полѣзно начинание ще спомогне на дружеството чрѣзъ приличенъ приемъ на това списание. И тъй съ хубави мисли и съ свѣтла вѣра за бѫдѫщето пристѫпваме къмъ испълнението на нашата задача.“ (гледай брой 1, год. 1).

---

269. Трудъ, *литературно научно списание.* — Почнѫло да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Февруарий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *Цани Гинчевъ, А. Тодорановъ, Т. П. Джамджиевъ, И. П. Джамджиевъ и Г. Цаневъ.*

Цани Гинчевъ е роденъ въ Лѣсковецъ на 1832 година. Първоначално се е училъ въ Лѣсковецъ по старата метода: наустница, псалтиръ и пр., сетнѣ въ Търново при Н. Михайловски. Гинчевъ е ходилъ въ Букурещъ слѣдъ това да работи градинарство, а една година по-късно съ сѫщата цѣль отишълъ въ Бѣлградъ съ конь, гдѣто спечелилъ пари и постѫпилъ въ тамошната гимназия. Подиръ това заминѫлъ за Руссия и билъ волнослушатель по естественнитѣ науки въ Киевский университетъ. Като се завърнѫлъ отъ Руссия, станѫлъ учитель 7 години въ с. Кара-Гачъ—Бесарабия, (начиня отъ 1862 година) 3 години въ Руссе и подиръ въ Габрово до въстанието, когато билъ арестованъ и откаранъ въ Търново, дѣто прѣстоялъ два мѣсеца въ затвора и подиръ учителствувалъ въ сѫщия градъ до дохажданието на Русситѣ, когато билъ назначенъ въ комиссията за управлението на града. Избранъ билъ за членъ въ Окр. Управ. Съвѣтъ въ Търново 1 година, 2 години билъ прѣдсѣдатель на тоя Съвѣтъ. Билъ е депутатъ въ I Велико

Народно Събрание по назначение, слѣдъ което назначенъ за Окр. Началникъ въ Рахово, подиръ прѣименуванъ на Управитель. Слѣдъ туй назначенъ билъ за Училищенъ Инспекторъ въ Врачан. и Орѣховский Окржзи, подиръ I ст. учитель въ Ломъ и отъ тамъ прѣмѣстенъ въ Търново, която длъжность занимава и сега. Гинчевъ е написалъ: *Български басни,* — I изд. въ Руссе на 1870 година, а второто въ Търново на 1883 год.; *Учебникъ за земледѣлието,* Руссе 1871 година; *Двѣ тополи* или неожидана срѣща, баллада, Цариградъ 1872 год.; *Катихизисъ за земледѣлието,* Цариградъ 1872 година. Въ „*Трудъ*“ е помѣстилъ между другото: *Зиналата стена,* повѣсть; *Писма за коренитѣ и зконитѣ на Българския язикъ; Ганчо Кжеркатъ,* повѣсть; *Женидбата,* повѣсть и пр. Той е членъ на Книжовното Дружество. Писалъ е разни статии въ „*Цареградски Вѣстникъ*“, „*Македонія*“ и „*Училище*“. По рано Гинчевъ се е подписвалъ *Шкипърневъ.*

Атанасъ Тодорановъ е роденъ въ Горна-Орѣховица (Търновски окржгъ) на 1853 г. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто на тогавашното учение, а подиръ пратенъ билъ въ Габрово за 1873/4 учебна година, гдѣто постжпилъ съ испитъ въ IV-ий классъ, но безъ да довърши годината въ Габрово, записалъ се за стипендиянтъ въ отвореното вече Петропавловско духовно училище въ Лѣсковецъ, прѣпоржчанъ отъ Орѣховската община. Въ това училище той е училъ 3 години. Прѣзъ Септемврий 1877 година се условилъ за учитель въ Горне-Орѣховското училище, прѣзъ 1878 година — въ Никополъ, прѣзъ 1879 година — въ Горне-Орѣховица, прѣзъ 1880 година — въ Севлиево, гдѣто е стоялъ до 1882/83 учебна година; прѣзъ 1883 и 1884 година — въ Търново, прѣзъ 1885 година — въ Ловечъ, прѣзъ 1887 година — въ Търновската държавна дѣвическа гимназия, а прѣзъ 1888 година — въ Габровската държавна мжжка гимназия, гдѣто е стоялъ до учебната 1889/90 година; прѣзъ учебната 1890/91 година билъ прѣмѣстенъ въ Руссе, гдѣто и понастоящемъ се намира.[1])

---

[1]) Въ 1880 година прѣподавалъ български язикъ въ приврѣменния педагогически Горне-Орѣховски курсъ, а въ 1882 година — въ Ловчанския — Аритметика. Въ 1881 година, по врѣме на прѣврата, билъ въ депутацията за даване адресъ отъ учителитѣ на Хитрово, противъ „посѣгателитѣ на народнитѣ правдини“. Давалъ е научни забавления за въ полза на Търновското читалище „Надѣжда“ (1887 и 1888 година).

Той е приготвилъ и издалъ слѣдующитѣ книги: *Характеръ* — другарство и примѣръ отъ С. Смайлса, съкратенъ прѣводъ, Търново, 1880 година; *Геометрия* за долнитѣ классове на срѣдни училища съ отдѣленъ сборникъ отъ геометрически задачи, Руссе, 1882 година (четири до сега издания); *Физика* за долнитѣ классове на срѣдни училища, Търново, 1885 год.; *Геометрия* съ геометрическо чъртание за основнитѣ ни народни училища, Търново, 1883 година (до сега 9 издания); *Съвръменна магия* отъ Хофмана, изводъ отъ русския прѣводъ, Търново, 1886 година; *Животенъ магнитизмъ* (хипнотизмъ) по най-положителни и нови изслѣдвания, Търново, 1887 година; *Естествовѣдение* за IV-то отдѣление на основнитѣ ни народни училища, Търново 1884 година (три издания до сега); *Аритметика* за долнитѣ классове на срѣдни училища (три книги за I, II и III классъ), Разградъ. Зималъ е участие въ „*Промишленность*“, а съ подписъ *Б.* въ „*Независимость*“ и „*Славянинъ.*“ Той е приготвилъ нѣкой практически ржководства по разнитѣ занаяти, които бѣ почналъ да печати въ „*Промишленность.*“

Тодоръ П. Джамджиевъ е родомъ отъ Търново, гдѣто първоначално се е училъ, а подиръ е свършилъ Николаевската гимназия (Руссия) и веднага станалъ книжаръ въ Търново. Той и сега се занимава съ книжарство.

Ил. П. Джамджиевъ е родомъ отъ Търново. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ нѣколко мѣсеци е слѣдвалъ въ Николаевската гимназия, а послѣ въ Австрия, въ Грацъ, е свършилъ търговска академия.

Г. Цаневъ е синъ на Цани Гинчевъ (гледай по-горѣ). Той е свършилъ Ломската гимназия, а по настоящемъ учи медицина въ Москва.

„Литературно-Научното списание „*Трудъ*“ ще се издава въ гр. В. Търново по слѣдующата программа:

„Статии изъ нашия обществен животъ, народни пѣсни и прикаски, стихотворения, беллетристика, издирвания по Бъл-

гарския языкъ, статии по Всеобща и Частна История, Политическа Икономия, География, научни пътешествия, Археология, главни политически събития, Естественни науки (Зоология, Ботаника, Физиология, Анатомия, Минералогия, Геология, Химия, Физика, Медицина (Хигиена), Техника, Астрономия, Земледѣлие), Промишленность, Педагогия, развитие на наукитѣ и искуствата, Статистика, открития и изнамѣрвания; въ края на всѣка книжка ще има отдѣло за книжовна лѣтопись, и смѣсь" (гледай извѣстието на стр. 2, книжка I, отъ първата годишнина).

---

270. Умъ и Здравие, *Естественно-научно и медицинско-хигиенническо списание.* — Почналo е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пътъ въ мѣсецътъ, излизало е до 6-та книга отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Д. Йовевъ.* Списанието има за мотто — отъ лѣвата страна: „Mens sana in corpore sano (Здравъ умъ въ здраво тѣло)", а отъ дѣсната: „Per noctem ad lucem! (Отъ мракъ къмъ свѣтлина!)."

Дико Йовевъ е роденъ на 16 Януарий 1867 година въ с. Сарж-гьолъ, Бабадагаска околия, Тулчански окржгъ (Добруджа). Училъ се първоначално въ селското училище, подиръ въ Тулчанското и най-послѣ въ Софийската гимназия, гдѣто е свършилъ VI-ий классъ. Прѣзъ 1886 година той напустнжлъ училището, защото нѣмало кой да го поддържа и тутакси подкачилъ издаването на в. *„Напрѣдъкъ"*; но слѣдъ 4 мѣсеци той оставилъ *„Напрѣдъкъ"* и подкачилъ издаването на *„Умъ и Здравие."* Билъ е сътрудникъ на *„Стенографическия вѣстникъ"*, (гледай 1887 година), а по-послѣ и редакторъ на този послѣдния. Прѣзъ 1884 година Д. Йовевъ е билъ бюро стенографъ при Народното Събрание, прѣзъ 1888 год. (отъ Мартъ до Юния) врѣменен чиновникъ при Статистическото Бюро, а отъ 15 Октомврий 1888 година назначенъ за стенографъ при Народното Събрание, която служба занимава и понастоящемъ въ качество на ревизоръ-стенографъ. Въ края на 1890 год. той е издържалъ гимназиаленъ испитъ и билъ тъй сжщо и една година извънреденъ ученикъ въ Висшето училище, въ историко-филологическия факултетъ. Като прѣдсѣдателъ на стенографическото дружество въ София, земалъ е инициативата за

свикването на I стенографический съборъ при Пловдивското Изложение и биде избранъ за неговъ (на Събора) прѣдсѣдатель (А. Безеншекъ бѣше избранъ за почетенъ прѣдсѣдатель). Съборътъ му издаде и дипломъ съ слѣдующето съдържание: „Почетенъ дипломъ. — Начинателтъ за свикването и прѣдсѣдателтъ на I Български стенографически съборъ (конгрессъ) въ г. Пловдивъ, г. Дико Йовевъ, списвачъ и учитель по стенографията и пр. приема настоящий дипломъ. Нека това бѫде награда за трудоветѣ му.“ Той сътрудничи въ в. „*Свобода*“ (гледай 1886 год.), а е написалъ: *Учебникъ по Българската Стенография* (по основитѣ на Габелсберговата система), София, 1893 г.; *Мисли върху основнитѣ принципи на стенографическото писмо и неговитѣ съкращения* (Рѣчь, произнесена на 7 Септемврий 1892 г. прѣдъ I Български Стенографически Съборъ), София, 1893 г.

„Цѣлта на това списание е да распространява обширни общеполѣзни познания по съврѣменната наука, по здравохранението, прѣдпазването живота отъ болѣсти и пр., съ която цѣль то съдържа отдѣлитѣ:

„I. — Естественно-научен, който съдържа статии по *Политическата Економия, Географията, Естественнитѣ науки* (Зоология, Ботаника, Минералогия, Анатомия, Физика, Химия, Геология, Палеонтология, Земледѣлие, Техника, Астрономия, Метеорология и пр.)

„II. — Медицинско-хигиенически, който съдържа статии по *състоянието на медицината въ България;* статии за *упазване на здравието* (жилищата съ вътрѣшния имъ животъ; селата и градоветѣ; училищата, затворитѣ и другитѣ обществени учреждения, храната, въздуха, земята, водата и другитѣ питиета); *достѫпни понятия за болѣститѣ и способи за прѣдпазването отъ тѣхъ; домашно лѣкуване; гледане болни* и пр.

„III. — Хроника, *(библиография-научни извѣстия, Смѣсъ)*“ (гледай обявлението въ края на томъ първи).

---

271. Шуменский Окржженъ Вѣстникъ. — Почнѫлъ да излиза въ Шуменъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫть въ седмицата, продължава да излиза, издава го Шуменската Окр. Постоянна Коммиссия.

1888 година.

272. **Библиотека Свети Климентъ.** — Това списание е почнѫло да излиза въ София, на два мѣсеца по една книжка, излѣзли цѣли три годишнини и нѣколко книжки отъ четвъртата, подъ редакцията на *П. Каравеловъ*.

Петко Каравеловъ е роденъ въ Копривщица на 1845 год. Въ родното си мѣсто той е училъ твърдѣ малко, а още помалко се е училъ въ едно гръцко училище. Слѣдъ това повикалъ го братъ му Любенъ Каравеловъ въ Москва, гдѣто дълго врѣме се е готвилъ частно да постѫпи въ университетъ, като въ сѫщото врѣме се е занимавалъ съ прѣподаване на уроци. Петко Каравеловъ е свършилъ юридическитѣ науки въ Москва и получилъ атестатъ въ 1870 г. Около една година врѣме слѣдвалъ е и въ филологическия факултетъ. Прѣподавалъ е уроци въ частнитѣ училища, а по-късно билъ е волнонаеменъ учитель въ едно юнкерско училище. Любимото му занятие е фолософията, която въ Москва прѣподавалъ на любители, които сѫ му плащали по 60—70 лева за часъ. По причина на братовото си име, той не смѣялъ да се върне въ България. Въ врѣме на Сърбско-Турската война той отишълъ въ Бѣлградъ, но като видѣлъ, че неможе да бѫде полѣзенъ, върнѫлъ се обратно. Въ врѣме на Русско-Турската война той е дошълъ въ България съ русскитѣ окупационни войски, както и много други българи. Подиръ билъ Вице-Губернаторъ въ Видинъ. Въ първото Велико Народно Събрание въ Търново билъ избранъ за подпрѣдсѣдатель. Голѣмо участие е взелъ въ съставянието на Конституцията. Въ първото Обикновенно Народно Събрание въ София, което биде растурено, билъ избранъ за прѣдсѣдатель, а сѫщо и въ другото слѣдъ него. Въ първото либерално министерство билъ Министръ на Финанситѣ, а слѣдъ подаванието оставката на Д. Цанковъ (който бѣше Прѣдсѣдатель на Министерски Съвѣтъ и Министръ на Външнитѣ Дѣла) по Дунавския въпросъ, П. Каравеловъ станѫлъ Прѣдсѣдателъ на Министерския Съвѣтъ, Министръ на Финанситѣ и управляющи Министерството на Правосѫдието. Слѣдъ прѣврата на 1881 година той отишълъ въ Пловдивъ, гдѣто станѫлъ учитель, а по-късно и кметъ на тоя градъ, отъ гдѣто прѣзъ 1884 година дошълъ въ София. Събранието въ Търново

прѣзъ сѫщата година го избра за прѣдсѣдатель, слѣдъ което състави новъ кабинетъ, въ който бѣ Прѣдсѣдатель на Министерския Съвѣтъ, Министръ на Финанситѣ, а по-късно Управляющи и на Министерството на Вѫтрѣшнитѣ Дѣла. Слѣдъ прѣврата на 1886 година, той станѫлъ регентъ, но слѣдъ кратко врѣме си даде оставката и остана да се занимава съ литература. Прѣзъ 1891 година бидѣ арестованъ и военния сѫдъ го осѫди на 5 години затворъ по дѣлото за убийството на Министръ Хр. Бѣлчова. Зималъ е участие и подъ негова инспирация сѫ излизали в. в. *„Цѣлокупна България“* (гледай 1879 година), *„Независимость“* въ София, (гледай 1880 год.), *„Независимость“* въ Пловдивъ (гледай 1881 год.), *„Търновска Конституция“* (гледай 1884 год.). Въ *„Наука“* (гледай 1881 год.) писалъ е една дълга статия подъ заглавие: *Българската Конституция и прѣдлагаемитѣ въ нея промѣнения отъ консервативната партия.* Зималъ е участие и въ други вѣстници и списания, които нѣмаме възможность да изброимъ.

„Най-любопитното и най-отрадно явление въ новѣйшата Българска история, безъ съмнѣние, е самобитното развитие на нашето учебно дѣло. Всѣки, който по-дълго се поспрѣ върху тоя фактъ, не ще може да не забѣлѣжи, че отъ петдесеть години насамъ развитието на просвѣщението е ставало по собствена инициатива на народа, и че тука той е приложилъ всички свои симпатии. За това, ний вѣрваме, че, ако нѣкой бѣ се завзелъ да опише историята на българското учебно дѣло прѣзъ послѣднитѣ 50 години, той щѣше да направи паметникъ на онова явление въ нашийтъ животъ, съ което имаме най-голѣмо право да се гордѣемъ. Прѣзъ тойзи периодъ народнитѣ учители бѣха най-благороднитѣ и най-безкористнитѣ дѣйци за пробужданието и свѣстяванието на народа, та и у насъ, въ свободното Княжество, тѣ дадоха най-добрийтъ елементъ за чиновничеството. Слѣдъ образуванието на Княжеството и на Южна България, училищата, макаръ че изгубиха една значителна часть отъ свойтъ персоналъ, нъ, при всичко това, учебното дѣло е напрѣдвало и напрѣдва, както количественно, тъй, смѣемъ да вѣрваме, и качественно. Сега имаме и първоначални, и классни училища много по̀-вече, отколкото сме имали прѣди 10 години; при всичката неопитность на учителитѣ отъ новото поколѣние, все прѣпо-

даването трѣбва да стой много по̀-добрѣ. Тъй щото можемъ да кажемъ, че до сега народътъ, като нѣщо цѣло, е испълнилъ свойтъ дългъ, въ онзи елементъ въ народното просвѣщение, който много зависи отъ лична инициатива и личенъ трудъ — литературата, надали е отговарялъ на нуждитѣ и сега още съмнително е да отговаря. Ний сме убѣдени, че по причина на нѣмание колко годѣ свѣстни книги за четение, мнозина, получили само първоначално образование въ нашитѣ училища, пакъ сж успѣли да забравѫтъ да четѫтъ и да пишѫтъ. Нѣма съмнение, че у насъ има много такива тъй наречени рецидивисти по безграмотностьта. Ний никога не сме имали популярни книги въ народа и до днесь неможемъ да укажемъ нито на една, която да е станѫла негова любима, настолна книга. Та изобщо съ литературната си дѣятелность отъ сѫществуването на Княжеството, ний нѣма твърдѣ съ що да се гордѣемъ, макаръ старитѣ прѣчки и да сж прѣмахнѫти. Освѣнъ учебницитѣ, наскоро прѣведени или не особенно вѣщо скомпилирани почти нищо друго не се е явявало. Нѣколкото прѣводни статии въ разнитѣ периодически списания немогѫтъ да попълнѫтъ онова, което е нуждно за народно четение. Тая е причината, която накара нѣколцина живѣѫщи въ столицата да поемѫтъ върху себе си съставянието на едно дружество, задачата на което да бѫде издаването и распространението полѣзни знания въ народа и развитието на неговий вкусъ. Дружеството взе за свой покровитель св. Климента, който още прѣди хиляда години неуморно е работилъ за просвѣщението на Българския народъ и за развитието на неговата литература.

„Всички, които прочетѫтъ уставътъ на дружеството, ще видѫтъ, че главната цѣль на учрѣдителитѣ е — да могѫтъ да привлѣкѫтъ, колко се може по-вече членове, които да го поддържатъ съ своитѣ литературни трудове и още да спомогнѫтъ за распространението на тѣзи трудове измежду массата на населението. И понеже основателитѣ желаѫтъ да привлѣкѫтъ всички онія, които се интересуватъ съ умственнийтъ напрѣдъкъ на нашето отечество, затова ще употрѣбѫтъ всички усилия, щото да не допуснѫтъ никакви партизански влияния. Освѣнъ това, тъй като издаваемитѣ книжки се предназначаватъ не само за Княжеството, нъ и за Българитѣ другадѣ, настоятелството нѣма да допусне въ тѣхъ нищо, което може да компрометира дружеството въ очитѣ на властитѣ, подъ които се намират

Българитѣ отвънъ прѣдѣлитѣ на Княжеството. На първо врѣме дружеството рѣши да издава сборници било съ оригинални, било съ прѣводни статии, по-късно то ще печата и отдѣлни книжки съ литературно или популярно-научно съдържание, като ще дава прѣимущество на класическитѣ писатели. Естественно, най-малко ще се принебрѣгватъ оригиналнитѣ български произведения, които удовлетворяватъ исканията на художественната и научна литератури, толкова по-вече, че и немногото художественни произведения, които съ се появили у насъ, за зла честь, твърдѣ малко съ оцѣнени отъ критиката, а още по-малко съ обикнати отъ читающата публика. Съ това дружеството мисли да тури основа за издаване редъ книжки, както що съ книжкитѣ, издавани отъ Словѣнскитѣ „Матици“, или както що съ французкитѣ „Bibliothéque utile“ и „Bibliothéque nationale“, нѣмската „Universal Bibliothek“ и пр. Настоятелството се надѣва, че ще намѣри поддържка въ народа, а само отъ своя страна се обѣщава, до колкото му иде отржцѣ, да дава пробранъ материалъ облѣченъ въ добра българска одежда“ (гледай кн. 1, стр. 1, 2 и 3).

---

273. Българско. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли съ нѣколко броя, подъ редакцията на *Иванъ Шандаровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ив. Шандаровъ* се намиратъ при *„Стенографически Вѣстникъ“* (гледай 1887 година).

„Новия законъ за печата у насъ създава нова ера въ историята на нашата публицистика. Като произнася единъ справедливъ приговоръ върху досегашното разуздано направление на печата той туря рѣдка прѣграда на туй направление и ни открива сѫщата свобода на печата въ нови, приятни и благородни краски — легалностьта, справедливостьта. Туй важно вѫтрѣшно промѣнение стрѣми да прѣдстави на свѣта нашата национална природа въ истински й обликъ на народа съ твърдъ характеръ, трудолюбивъ, благоразуменъ и благороденъ, на народъ, слѣдователно достоенъ за свобода и прогресъ. Нашитѣ жизнени сили въ продължение на 10 години съ се лучкали само изъ тѫмнитѣ улици на нискитѣ страсти и лични нападения; но то е било само една арена на горчиви и заедно съ това зловрѣдни опити и испитания, за да се дойте до непрѣложното

заключение, че пѫтътъ за нашето нравственно и материално повдигание, пѫтътъ за достиганието на истинската народна свобода и прогресъ, е пѫтътъ на умѣренното на положителното.

„И ние мислимъ, че подобна реакция, която се *налага* отъ закона, нѣма естество на регресъ, напротивъ всѣки порядоченъ човѣкъ ще може отъ нея да черпи достаточно сила не да черни и опозорява на лѣво и на дѣсно всичко и всѣкиго заслужено и незаслужено, но да указва ясно и сухо на истината и правдата, да изобличава лошитѣ пориви и дѣяния, съ една речъ да испълнява съвѣстно оная свѣщенна задача на публицистъ и ржководитель на общественното мнѣние, било отъ точка зрѣние на опрѣделени начала на партията, било отъ точка зрѣние на самостоятелно изработени и строго прѣследвани политически, социални и научни идеи и убѣждения, било пакъ отъ точка зрѣние на специална задача, каквато ще бѫде и нашата: „България за българитѣ“.

„Такива мисли минаватъ прѣзъ ума ни, като взимаме перото на ржка и като се наемаме да издаваме в. „Българско“. Нашиятъ вѣстникъ, трѣбва да заявимъ прѣди всичко, нѣма да бѫде партизански, защото ние не сме биле партизанинъ, па и нѣма да бѫдемъ. Нашитѣ идеи и убѣждения, при никакви земни облаги, нито сж били нито ще бѫдатъ, нѣкога сложени на жертвеника на ония партизански страсти, които разиграватъ у насъ своята толкова зловрѣдна роль. Наистина, ние сме съчувствували, и *само* съчувствували къмъ народната либерална партия защото сме я виждали все по-близо до пѫтя, който ние слѣдваме. Но никога не сме вземали ролята на единъ колко годѣ дѣятеленъ съучастникъ подъ или задъ нейното знаме. Отъ позорния, обаче 9 Августъ насамъ, ние сме счели за своя священна длъжность и като българинъ, и като человѣкъ, дѣятелно да помогнемъ на ония, които сж се нагърбили да избавятъ отечественния нашъ корабъ отъ разрушителнитѣ вълни. Ние мислимъ, че не е нито прѣзрително, нито непослѣдователно участието въ единъ толкова благороденъ подвигъ да ве избави единъ народъ отъ външно поробощение, което може да му отнеме и тия *малки* свободи, които е успѣлъ да си придобие, тия свободи — прѣдшественницитѣ на пълната, идеалната свобода на человѣчеството. . . . . .

„И тъй, нашата задача или да се изразимъ по вѣстникарски, програмата на нашия вѣстникъ ще бѫде: „България за бъл-

гаритѣ". И разобличенията, убѣжденията, борбата ни ще бѫде въ областьта на тоя девизъ. Излѣземъ ли изъ кризата, която угражава народното ни тѣло, ние ще бѫдемъ свободни пакъ да влѣземъ въ орбитата на своитѣ частни идеи и убѣждения. . . . . ." (гледай брой 1).

---

274. **Варненский общинский вѣстникъ.** — Почнѫлъ е да излиза прѣзъ Ноември въ Варна, два пѫти въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега. Отначало той се именувалъ: *„Извѣстия отъ Варненското Градско-Общинско Управление"*, отъ което сѫ излѣзли 25 броя (гледай по-долу). Въ него се обнародватъ распорѣжданията на градското управление въ Варна и свѣдения по град. работи, които могѫтъ да интересуватъ тамошнитѣ граждани.

---

275. **Воененъ Журналъ.** — Почнѫлъ е да излиза въ София, единъ пѫть въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега. *„Воененъ Журналъ"* е официално списание на нашето Военно Министерство, което е опрѣдѣлило неговата цѣль и неговото направление, затова тукъ си нѣма мѣстото за биографически бѣлѣжки на редакторитѣ на тоя журналъ, защото тѣ сѫ били *задължени* да го редактиратъ безъ да могѫтъ да даджтъ на журнала личнитѣ си взглядове по третиранитѣ въпроси. Туй е прочее, лично мой взглядъ.

„Цѣлта на *„Военния Журналъ"* ще бѫде да спомогне за развитието на нашата военна литература и за обобщение на тѣзи идеи и въпроси, които се коснуватъ до общиятъ интересъ на армията, били въ административно или организационно отношение" (гледай брой 1, година 1, стр. 5).

---

276. **Защита,** *духовно-литературенъ вѣстникъ.* — Тоя вѣстникъ почнѫлъ да излиза прѣзъ Октомврий въ Стара-Загора, три пѫти въ мѣсеца, излѣзли нѣколко броя, неизвѣстно менъ подъ чия редакция.

„Надѣждата крѣпи свѣта,
„Вѣрата храни надѣждата.
„А и двѣтѣ дружатъ съ любовьта.“

В.

„Человѣкъ е тъй създаденъ, щото неможе да живѣе споредъ назначението си безъ религия.

„Християнската религия облагородява человѣка и го прави способенъ за най-велики подвизи въ попрището на земния животъ. Тя е запазила нравственно и наший народъ. Но нѣколко години насамъ мнозина отъ учителитѣ на този народъ, почнаха да ритатъ като на не потрѣбна вещъ тази религия не съзнавайки, че тѣ ритатъ противъ остень. Такива хора заблудени и увлечени въ своитѣ страсти, вѣроятно не разбиратъ що вършатъ. Тѣ не съзнаватъ че единчкото срѣдство, което може да въздигне, облагоди и направи честенъ и блаженъ единъ человѣкъ или цѣлъ народъ, е християнската религия, придружена съ истинно духовно, и нравственно учение. Мнозина пъкъ интелегентни ужъ, стоятъ и гледатъ равнодушно на това явление и по този начинъ са излагатъ на заблужденията тъй щедро раздавани отъ какви не протистански и католишки мисионери, които подъ булото на религията гонетъ разни убийственни за народа ни политически цѣли. Нещешъ ли появили сѫ се измѣжду самитѣ насъ и другъ сортъ хора, които устно проповѣдватъ атеизмъ — безбожия, което е още по лошаво. Гачели не ни стигатъ разнитѣ черни и бѣли политически кокалански партии, но трѣбвало и религиозни. Тѣжко ни и горко! една шепа народъ сѫ цѣпи на 99 партии.

„Като взехме прѣдъ видъ горнитѣ и като виждаме, че у насъ истинското нравствено въспитание и най свѣтото нѣщо — религията сѫ оставятъ въ забравение и занемарение и понеже повечето отъ нашитѣ водители сѫ боретъ и пълнятъ вѣстницитѣ си съ политически празнословия за кокалъ, то ний рѣшихме съ Божия воля да издадемъ наший в. „Защита“ въ когото ще защищаваме най осърдно истинното християнство — идеитѣ на Великий Учитель Господа Иисуса Христа, а всичко друго подло и мракобѣсно, което са върши въ негово име строго ще го гонимъ до колкото можемъ.

„Въ в. „*Защита*“ ще да имаме още литературенъ отдѣлъ, както и кратъкъ политически прѣглѣдъ, телеграмми, смѣсъ и пр.

„Въ политический прѣглѣдъ ще развиваме вѫтрѣшната наша политика както и вънкашната — Европейската, но по начинъ благоразумѣнъ, честенъ и справедливъ.

„Въ литературний отдѣлъ ще се помѣстватъ различни литературни произвѣдения: оргинални, прѣводни белистратически — или статии по различнитѣ клонове на науката съ общественно икономическо съдържания.

„И тъй, тѫзи е горѣ долѣ программата на в. *„Защита“*.

„Неще съмнѣние, че издаването на единъ такъвъ вѣстникъ, е предружено съ много трудности. Обаче. ний са надѣваме, че всякой който съзнава важностьта и необходимостьта отъ подобенъ вѣстникъ, ще ни помогне въ това, колкото трудно толкова и свято предприятие по тоя или оня начинъ“. (гледай брой 1).

---

277. **Зимни нощи,** *ежемѣсечень журналъ за романи и разкази въ прѣводъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 21 книжки, подъ редакцията на *Х. Генадиевъ*. Заглавието показва и цѣлта на журнала.

Харитонъ Генадиевъ е родомъ отъ Битоля. Той се е училъ въ родния си градъ и подиръ въ Цариградския Лицей. Билъ е секретаръ на нашата Екзархия въ Цариградъ нѣколко год. наредъ, чиновникъ въ Русското въ Пловдивъ консулство, а сѫщо и началникъ на Отдѣлението при Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията, слѣдъ което се е посвѣтилъ на литературата. Той е ступанинъ и единъ отъ редакторитѣ на вѣстника *„Балканска Зора“*, който се издава въ Пловдивъ. Въ нашата литература, освѣнъ вѣстникарството му, той е познатъ съ свойтѣ прѣводни романи изъ Французски язикъ: той е прѣвелъ романитѣ: *Человѣкътъ, който се смѣе* отъ Виктора Хюго, *Таинственний островъ* отъ Жюлъ Верна, драмата *Съвѣстьта* отъ Александръ Дюма и много още романи и повѣсти, съчинени отъ Абу, Ксеносъ и пр. автори, които ний сега немаме възможность да изброимъ.

---

278. **Извѣстия,** *отъ Варненското-Градско-Общинско Управление.* — Почнѫлъ да излиза прѣзъ Априлий, излѣзли сѫ 25 броя,

слѣдъ което се е прѣобразилъ на „*Варненский Общинский Вѣстникъ*“ (гледай по-горѣ).

---

279. Искра, *научно-литературно списание.* — Почнало е да излиза въ Шуменъ, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и по настоящемъ, подъ редакцията на *В. Юрдановъ.* Прѣзъ третата годишнина „*Искра*“е била иллюстрована.

Василъ Юрдановъ е роденъ въ Шуменъ на 1854 год. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ свършилъ учителски институтъ въ Руссия. Билъ е учитель въ Видинъ, Шуменский Училищенъ Инспекторъ и пр. Отъ 1888 г. насамъ се занимава съ печатарство и редактира свойто списание. Той е прѣвелъ: *Геология* отъ Геики, Шуменъ, 1887 г.; *Анатомически Атласъ,* Шуменъ. 188 година и приложенията къмъ списанието „*Искра*“. Юрдановъ, въ съдружие съ други нѣкои, приготовлявалъ нѣкакъвъ рѣчникъ, по всѣка вѣроятность Русско-Български.

„*Искра*“ ще съдържа:

„1) Романи, повѣсти и раскази, както оригинали, тъй и прѣводни; 2) Народни умотворения: пѣсни, предания, поговорки и пр.; 3) Популярни статии по всичкитѣ клонове на науката; 4) Научни новини; 5) Статии по възпитанието: 6) Критический и библиографический отдѣлъ; и 7) Бесѣди на „*Искра*“. (гледай брой 1, година III).

---

280. Козлудуйски Брѣгъ, *вѣстникъ за политика и книжевность.* — Почналъ е да излиза въ Рахово прѣзъ мѣсецъ Февруарий, единъ пѫтъ въ седмицата, неизвѣстно менъ подъ чия редакция и колко броя сѫ излѣзли.

„Почти всеобщъ вѣстникарски обичай е, щото при първото още появяване на какъвто и да би било политически листъ да се обявява прѣдварително програмата, по която той ще слѣдва. Ржководими отъ това общо публистическо начало, ние

считаме за неизлишно, слѣдъ като разяснимъ отчасти побужденията, които сѫ ни заставили да дедемъ името на наший вѣстникъ *„Козлудуйски Брѣгъ“*, да прѣдставимъ на своитѣ читатели поне едно кратко извлѣчение отъ неговата программа, което излагаме въ слѣднитѣ нѣколко рѣдове. —

„Прѣди освобождението ни отъ вѣковното турско владичество тъкмо прѣди дванадесять години, когато Български народъ по нѣкои мѣста изъ отечеството ни бѣ вече въстанѫлъ противъ ненавистний свой тиранинъ да дири своята политическа свобода и народни правдини, приснопамятния български патриотъ — революционеръ, *Христо Ботевъ*, въодушевенъ отъ идеята за освобождението на любимий си народъ, за да помогне на своитѣ въстанали братия, прѣмина прѣзъ Дунава съ своята храбра дружина и поби знамето на свободата на мѣстностьта нарѣчена *„Козлудуйски Брѣгъ“*. Отъ тогава насамъ затънтеното това село Козлудуй стана историческо, а мѣстностьта нарѣчена „Козлудуйски Брѣгъ“ — знаменито священно мѣсто за Български народъ, защото на тъзи именно мѣстность се извърши онзи великъ и тържественъ актъ въ 1876 година, който показа на образования свѣтъ, че Български народъ е съзналъ вече своето историческо призвание и иска да живѣе като народъ свободенъ и самостоятеленъ. Примѣрътъ, който показа *Христо Ботевъ* съ своята дружина въ нея година, на *Козлудуйски Брѣгъ*, е примѣръ рѣдъкъ въ историята на народитѣ, и като такъвъ, заслужва особенно уважение въ народа, за което и трѣбва да се увѣковѣчава неговото име. Ето защо и ние, въодушевени отъ идеята да остане вѣченъ и незабравимъ този великъ и тържественъ актъ, който съставлява святинята и гордостьта на Български народъ, дадохме името на наший вѣстникъ *„Козлудуйски Брѣгъ“*.

„Отъ сѫщето название на наший вѣстникъ читателитѣ ще могѫтъ да си съставятъ понятие за направлението, което той ще държи.

„Нѣма съмнѣние, че той ще бѫде вѣстникъ, който, като освѣтлява нашитѣ читатели върху истинското положение на работитѣ у насъ, и съ особенно внимание на тия по наший придунавски край, ще пази и защищава прѣди всичко общитѣ интереси на страната. Въ чисто вѫтрѣшнитѣ наши работи *„Козлудуйски Брѣгъ“* ще бѫде чуждъ за ожесточенитѣ партизански страсти, но при все това обаче нему ще бѫде позволено

да се произнася за или противъ и да осѫжда всѣко общественно явление, всѣко партизанско дѣйствие отъ естество да повредѝ що-годѣ интереситѣ на отечеството ни.

„Споредъ голѣмината на формата си, *„Козлудуйски Брѣгъ“* едва ли ще може да ся занимава съ вънкашната ни политика, но до колкото е възможно, като съобщава най-точно и положителни свѣдения по общий ходъ на работитѣ въ странство, той ще се старае да поддържа най приятелски и миролюбиви отношения съ всичкитѣ съсѣдни намъ народи, но, разбира ся, до колкото това позволява интереситѣ на страната; вънъ отъ това условие, наший вѣстникъ неще признава никакво приятелство, никакво братство. — Това е то, което има да кажемъ на своитѣ читатели за сега“ (гледай брой 1).

---

281. Македония, *еженедѣленъ вѣстникъ*. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза прѣзъ Октомврий въ Руссе (за кратко врѣме), а подиръ въ София, единъ пѫтъ въ седмицата, продължава да излиза и сега слѣдъ нѣколко дълги прѣкъсвания, подъ редакцията на *К. Шаховъ*. Въ списването на вѣстника сѫ вземали важни участия други хора, които ний незнаемъ.

К. Шаховъ е родомъ отъ Охридъ, гдѣто се е и училъ. Освѣнъ съ издателството на в. *„Македония“* той се занимава и съ книгопродавство въ Столицата.

„Всяки вече ясно вижда: какъ въ нашата нещастна татковина — Македония, отъ день на день става животътъ пò-тѣжъкъ и пò-несносенъ на нашитѣ братия българи и въобще на всички мирни жители; били тѣ отъ коя и да е народность и религия. Какъ разни пропаганди, спомагани въ много случая отъ самитѣ власти въ македония, боравятъ и всѣватъ исключително изъ между нашитѣ братия всѣки день раздоръ, което много прѣчи на народнитѣ ни стремления. Какъ тамъ всичко българско е подложено на страшни искушения и мѫки, като се преслѣдватъ: учители, ученици даже и свѣщеници, вслѣдствие което мнозина днесь гниятъ изъ влажнитѣ зѫндани въ Деаръ-Бекиръ и другадѣ, а други мнозина се скитатъ изъ разни страни гладни и голи. . . . . .

„При всичко това, макаръ и да сме около 2 милиона человѣци, пакъ нѣмаме, поне тукъ въ свободнитѣ страни, единъ какъвъ и да е вѣстникъ, който както да ни държи въ извѣстность за течението на работитѣ, които се вършатъ около насъ и за насъ, той и да служи за исказване на нашитѣ народни искания и мисли, т. е. сме лишени отъ най-необходимото оржжие за всяки общественъ животъ и борба за него. . . . . Днесь печатътъ е по-силенъ и отъ топътъ и съ него си служатъ почти всички народности въ свѣта освенъ насъ . . . . съ това ние сами себе представяме, прѣдъ очитѣ на образования свѣтъ, нѣщо не като народъ. . . . . .

„Най-сетнѣ, ние, македонцитѣ, макаръ и да сме едни подъ двояко и трояко робство, и други распръснати изъ разни страни, се нетрѣбва да заборавяме отечеството си и сме длъжни да работиме за подобрението на неговото положение; защото като народъ ще сме отговорни предъ нашето потомство, ако и при толкова незгодности на своя животъ преминемъ времето бездействено, безъ борба за свободенъ животъ; когато виждаме, че нашитѣ господари не искатъ да се грижатъ за улегчението на нашия животъ.

„Подбудени отъ всичко това, макаръ и съ слаби сили, започваме за сега издаването на седмиченъ вѣстникъ „*Македония*“ съ *цѣль: борение за подобрьние положението на Македония*“ (гледай в. „*Македония*“ брой 1, година I).

---

282. **Медицински Прѣгледъ**, *научно популярень въстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ София, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 24 броя, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. Михаиловъ и Д-ръ Георги Золотовичъ*. До брой 14 отъ първата годишнина „*Медицински Прѣгледъ*“ е излизалъ подъ редакцията на Д-ръ *Ив. Михаловъ* и Д-ръ *Любомиръ Серафимовъ*, подиръ до брой 4 отъ втората годишнина — подъ редакцията на Д-ръ *Ив. Михаловъ* само, а отъ 5-й брой втората годишнина до край продължавалъ е да излиза подъ редакцията на Д-ръ *Ив. Михаловъ* и Д-ръ *Георги Золотовичъ*. Първата година списанието е било озаглавено „Медицински Прилѣдъ“. То има за мотто слѣдующето: „Chacun à son métier doit toujours s' attacher“.

„Labor improbus omnia vincit“. (La Fontaine).

Докторъ (на медицината) **Ив. Михаловъ** е родомъ отъ Чирпанъ, а е свършилъ Женевский медицински факултетъ. По настоящемъ е Софийски Градски лѣкаръ. Той е писалъ разни статии въ *„Свобода“* (гледай 1886 година), *„Светлина“* и други.

Докторъ (на медицината) **Любомиръ Золотовичъ** е роденъ въ Цариградъ на 1857 година. Той е свършилъ медицината въ Монпелие. Билъ е ординаторъ въ Софийската болница, а отъ нѣколо години насамъ е градски лѣкаръ въ Столицата.

Докторъ (на медицината) **Л. Серафимовъ** е родомъ въ Пловдивъ на 1857 година. Той е свършилъ медицинскитѣ науки въ Парижский факултетъ. По настоящемъ Серафимовъ е Софийский Окржженъ лѣкаръ.

„Съ започване-то да издаваме настоящий научно-популяренъ медицински вѣстникъ, ний считаме за наша длжность да запознаемъ читатели-тѣ си съ цѣлъ-та съ която го основаваме, и начинъ-тъ по които ще ся стараемъ да я постигнемъ усжществимъ.

„Наша-та цѣлъ е слѣдующа-та:

„1) Да ся сжздаде въ отечество-то ни единъ органъ въ който да ся отбелѣжватъ постжпенний-тъ у насъ напрѣдокъ по медецина-та вжобще, и мѣрки-тѣ които ся взиматъ за това;

„2) Да служи за органъ на медицинско-то тѣло въ Бжлгария, като защищава негови-тѣ интереси и ся старае за подобрѣние-то на положение-то му, въ нравственно и материално отношение;

„3) Да популяризира, споредъ сили-тѣ си, онния медицински познания и хигиенически начяла които сж приспособими въ наший-тъ обществень и домашенъ животъ.

„Отъ горѣизложена-та цѣлъ, наши-тѣ читатели виждатъ твжрдѣ ясно че программа-та ни ще обема *всичко* което ся отнася до интереси-тѣ на професия-та вжобще, до подобрѣние-то и на общественно-то здравие на населѣние-то у насъ, и на игиенически-тѣ условия на страна-та ни.

„Ний сѫзнаваме на пълно мѫчнотии-тѣ които ще посрѣщаме въ това ни трудно прѣдприятие; въ ний си надѣваме че ще бѫдемъ подпомогнѫти и отъ наши-тѣ сѫбратия, гдѣто и да били тий изъ отечество-то ни, и че тий нѣма да ни откажѫтъ свое-то просвѣтено сѫдѣйствие и своята нравственна поддѫржка“ (гл. брой 1, година I).

---

283. **Народни Права.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 219 броя, подъ редакцията на *В. Радославовъ и Тодоръ Иванчовъ*. Въ списванието на вѣстника сѫ взели най-голѣмо участие *П. Пешевъ и Ив. Стояновичъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *В. Радославовъ* се намиратъ при *„Съзнанье“* (гледай 1883 година).

Тодоръ Иванчовъ е родомъ отъ Търново, гдѣто първоначално се е училъ, а подиръ продължилъ образованието си въ Цариградския Робертъ Колежъ. Билъ е държавенъ учитель въ Кюстендилъ, а може да е занимавалъ и други държавни служби. Въ кабинета на Радославова той бѣше Министръ на Народното Просвѣщение, а понастоящемъ живѣе въ София. Съжаляваме, гдѣто неможемъ да дадемъ по подробни свѣдения зарадъ Иванчова. Той е писвалъ разни статии въ *„Търновска Конституция“*, *„Свобода“* и други вѣстници и списания, които ний нѣмаме възможность да изброимъ.

. . . . . „Ний расчитаме напълно на моралната поддържка на българския народъ и неговата интелигенция, толкозъ повече като ще имаме за главна задача, за единственна цѣль, да защищаваме народнитѣ правдини, тъй както сѫ тѣ гарантирани отъ основний ни законъ — Конституцията. Тъзи задача, такава цѣль си прѣдоставяме ний; защото това е днесь най-необходимо, отколкото другъ пѫтъ е било, особно при днешната силна и дива реакция отъ страната на правителственнитѣ хора противъ правата и свободата на народътъ подъ благовидния ужъ протекстъ за „спасеннето на отечеството“, а въ дѣйствителность за свои частни цѣли и каприци . . . .

Казахме го, че отечеството не се спасява съ беззаконни дѣла и съ насилия на народнитѣ правдини. Силна е иронията, която единъ невиненъ селянинъ депутатъ, бивши консерваторъ, е изразилъ като е казалъ: „когато съ конституцията можало да се правятъ такива беззакония и незачитания на народнитѣ права, то тогава какво ли ще може да става, ако конституцията се измѣни или суспендира? .... Самитѣ консерватори, най-вьрлитѣ неприятели на основния ни законъ, днесъ признаватъ, че конституцията ни послужи най-много за основание да отблъснемъ вънкашната намѣса въ страната ни и да се поставимъ на здрава и сигурна почва прѣдъ европейския свѣтъ прѣзъ послѣднята криза слѣдъ грозния 9-й Августъ. Конституцията е спасявала и другъ пѫть, както България, тъй и Короната: и отечеството, и бившия Князь, и самитѣ консерватори даже се спасихѫ чрѣзъ нея въ 1883 година. Ето вече нѣколко пѫти какъ най систематичнитѣ и послѣдователни гонители на конституцията признаватъ, че се спасява отечеството и короната съ възвръщанието на народа похитенитѣ му правдини. Въ конституцията има най-здрава гаранция за запазването независимостьта и свободата на България. Споредъ конституцията особата на княза е священна и неприкосновенна, и така най-здраво запазена; никой нѣма право да обвинява княза, въ каквото и да е, защото той е неотговоренъ. Въ нея сѫ опредѣлени правата на българскитѣ граждани и прѣдвидени наказания за ония, които ги похитяватъ. Споредъ нея, особно когато нѣма военно положение, немогѫтъ да ставатъ предварителни арести и интернирвания. Тя санкционирва свобода на печата и на събранията (митингитѣ); тя позволява свободното разискване на държавнитѣ работи, макаръ и противъ министерството. Тя е най-добрата гаранция за запазване народнитѣ интереси противъ вънкашни и вътрѣшни неприятели, както и за предохранение държавното съкровище противъ злоупотрѣбленията и на чиновници, и на министри. Ето защо нашия вѣстникъ поема задачата да бѫде вѣренъ на името си, да пази крѣпко и твьрдо народнитѣ правдини и интереси, гарантирани отъ конституцията, и защо той расчита на народната поддържка“ (гледай брой 1, година I).

---

284. Никополь, *вѣстникъ политическо-литературенъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Никополъ прѣзъ мѣсецъ Януарий,

динъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 9 броя, подъ редакцията на *Г. Д. Кайтазовъ*. Нито програмата на вѣстника и е позната, нито пакъ могѫ да дамъ биографически бѣлѣжки за редактора му.

---

285. Правда, *вѣстникъ за нашитѣ кусури*. — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София прѣзъ м. Декемврий, динъ пѫтъ въ седмицата, излѣзалъ единъ брой само, подъ едакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Славейковъ* се намиратъ при *Македонія*“ (гледай 1866 година).

Като мотто въ началото на вѣстника стои слѣдующата Народна реченица“, която колко-годѣ показва какво е направ ението на вѣстника, като се знае, че редактора му е билъ зцѣло противъ политиката и дѣлата на тогавашното правителство:

„Дѣ си правдо, викалъ обиженний народъ, защо са не бадишь?

„А бе че тука съмъ, пошушвала потаената правда, ама акъ да са обадя като и азъ ядохъ, па искамъ и за напрѣдъ акъ да ямъ, да са прѣхранямъ по-лесно отъ неправеднитѣ ористи“ (гледай брой I).

---

286. Развитие. — Почнѫло е да излиза въ Руссе прѣзъ ѣсецъ Априлий, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ 7 броя, одъ редакцията на *Д. П. Смѣдовски, Ив. Т. Ионковъ, М. Москъ, Т. Ц. Трифуновъ* и *Г. Ю. Кирковъ*. За Ив. Ионковъ ѣмаме никакви биографически бѣлѣжки.

„Списанието *„Развитие“* излѣзва на 15 и 30 всѣкий ѣсецъ и на тѫзи величина по слѣдующата программа: „Белетристика, наученъ отдѣлъ, съврѣменень прѣгледъ, книжнина критика и смѣсь“ (гледай извѣстието на корицитѣ отъ първия брой). Неможахме да се сдобиемъ съ биографически бѣлѣжки за *Ив. Т. Ионковъ*.

Д. П. Смѣдовски е роденъ на 1860 година въ с. Смѣдово, Шуменски окржгъ. Първоначалното си образование е получилъ въ гр. Шуменъ, а колегиално въ Цариградското Robert College, гдѣто е свършилъ прѣзъ 1886 година и отъ тогава се е посвѣтилъ на учителско звание. Първата година е учителствувалъ въ Разградъ, а слѣдъ това въ Руссенската Държавна Мжжска Гимназия, гдѣто е и понастоящемъ такъвъ. Той е прѣвелъ отъ Английски: *Тригонометрия и земгемѣрие,* Руссе, 1892 година. Ималъ е и други книги прѣведени и статии приготвени, но още не сж били отпечатани.

М. Московъ е роденъ въ Лѣсковецъ, Търновско, на 1863 година. Училъ се е въ първоначалнитѣ училища въ родния си градъ. Слѣдъ освобождението (1879 година) постжпилъ въ семинарията при Петро-Павловския Лѣсковски обитель. Въ 1881 година заминжлъ за Руссия и постжпилъ въ Одесската Семинария, гдѣто и свършилъ срѣднеучебното си образование. Прѣзъ 1885 година се е върнжлъ въ Лѣсковецъ и станжлъ учитель въ третокласното тамъ училище, отъ кждѣто слѣдъ една година заминжлъ въ Швейцария, въ Женева, да слуша курсътъ по литературата. Прѣзъ 1888 година се върнжлъ въ България и билъ назначенъ за учитель въ Руссенската Гимназия, гдѣто е стоялъ до началото на 1892/93 учебна година, когато билъ прѣмѣстенъ за такъвъ въ Търновската, гдѣто прѣподава по български язикъ. Той е написалъ: *Стояна,* поема, 1883 год.; *За старитѣ врѣмена,* расказъ, 1885 год.; *Тжгитѣ на Македония,* Стихотворения, 1886 год.; *Отмъщение,* драма; *Пролѣтна китка,* Стихотверения; *Съръменни Напъви,* Стихотворения; *Лѣтна китка,* Стихотворения, 1890 год.; *Кълина,* поема, 1889 год.; *Мома Слава,* поема, 1881 год.; *Беззащитна жертва,* повѣсть, 1890 год.; *Шпионинътъ,* повѣсть, 1889 год.; *На отпуска,* расказъ; *Сждбата ми е зла,* повѣсть; *Дѣдо Пенчо,* расказъ; *Дѣдо Желю Хаджията,* повѣсть; *Четата на Христа Ботевъ,* исторически свѣдения; *Емигрантинътъ,* расказъ; *По нашето изложение; П. Р. Славейковъ,* като писатель; *За българскитѣ народни пѣсни* и *Лѣсковската обитель,* историческа повѣсть. Прѣвелъ е: *Литературното възраждание* отъ Луй Леже; *На разсъмнуване,* повѣсть изъ нашия животъ, Милковский; *Поезия на человѣческата скрѣбь,* статия; *Сърбия и*

България отъ Иванова; *Самотията,* расказъ отъ Мопасана; *Раскаяние,* расказъ отъ Мопасана; *Драматическата поезия и нейното историческо развитие; Болеринъ Орма,* поема отъ Лермонтова и *Пролѣтенъ Мразъ,* нувелла. Първитѣ си произведения Московъ е печаталъ въ в. „*Славянинъ*“. Когато е билъ въ Одесса, писалъ е въ в. „*Македонецъ*“ разни стохотворения, които отпослѣ издалъ въ особена сбирка, споменжта погорѣ, подъ заглавие *Тжгитѣ на Македония.* Отъ Женева е испращалъ разни статии за печатание въ списанието „*Трудъ*“ и в. „*Свобода*“. Писалъ е и въ „*Искра*“ и „*Янтра*“, а сътрудничи сега въ списанието „*Трудъ*“. Заедно съ Панайотова издава и редактира понастоящемъ „*Утро*“.

Т. Ц. Трифуновъ е роденъ въ Дрѣново, Търновско, на 1865 година. Първоначално учение е получилъ въ сжщия градецъ, а въ 1878 година, слѣдъ Русско-Турската война, се прѣселилъ, заедно съ родителитѣ си, въ Руссе, гдѣто слѣдвалъ въ Гимназията близо една година. Слѣдъ това заминжлъ за Руссия, въ градътъ Николаевъ, — слѣдвалъ въ Реалната Гимназия и свършилъ въ 1876 година. Отъ тамъ се върнжлъ пакъ въ Руссе и постжпилъ учитель въ Руссенската Гимназия, която слѣдъ една година стана Държавна. Въ нея е билъ до началото на 1892/93 учебна година, когато билъ прѣмѣстенъ за учитель въ образцовия чифликъ край градъ Руссе. Трифуновъ е написалъ и прѣвель: *Кориоланъ,* трагедия въ стихове отъ Шекспира, прѣводъ, 1888 година; *Кралъ Лиръ,* трагедия въ стихове отъ Шекспира, прѣводъ, 1890 година; *Хамлетъ,* трагедия въ стихове отъ Шекспира, прѣводъ, 1891 година; *Моцартъ и Салйеръ и Скжперникъ Рицарь,* сцени отъ А. С. Пушкинъ въ стихове, прѣводъ, 1889 година; *Борисъ Годуновъ,* драма отъ А. С. Пушкина въ стихове, прѣводъ, 1891 година; Проза и поезия, сбирка отъ собственни на Трифуновъ съчинения, между които и поемата: *Срѣдъ гробоветѣ.* Той е писвалъ разни стихотворения и статии въ сп. „*Искра*“. Понастоящемъ, заедно съ Ив. Иванова, издаватъ и редактиратъ ученическото иллюстровано списание „*Изворъ*“.

Георги Кирковъ е роденъ въ Плѣвенъ на около 1863 год. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ оти-

шълъ въ Николаевъ, Русия, гдѣто е слѣдвалъ неизвѣстно менъ колко врѣме въ тамошната Гимназия. Напуснѫлъ Гимназията и се завърнѫлъ въ България, живѣлъ въ Габрово като ученикъ, но и тамъ билъ принуденъ да напусне. Подиръ това постѫпилъ въ една търговска контора въ Руссе, но безъ да е можалъ да се задържи дълго врѣме. Подиръ туй станѫлъ единъ видъ като уредникъ на сп. *„Народенъ Учитель“*, което е траяло и то кратко врѣме. Когато почнѫло да излиза *„Развитие“*, той се разболѣлъ и си отишълъ въ Плѣвенъ, гдѣто го зели войникъ. Постѫпилъ въ запасния курсъ и го свършилъ. Сега билъ нейдѣ въ странство (но въ кой градъ неизвѣстно менъ) да продължава учението си. Негови статии сѫ помѣстени въ списанята *„Трудъ“* и *„Искра“*.

---

287. Родолюбецъ, *органъ на народнитѣ интереси.* — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ София, първо два пѫти въ мѣсецътъ, а подиръ единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 50 броя, подъ редакцията на *Илия С. Йовчевъ*.

Илия С. Йовчевъ е роденъ въ Сливенъ на 12 Февруарий 1850 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ една година (1859) билъ въ Одесса, а въ 1860 год. въ Тулча. Като се върналъ отъ тамъ въ Сливенъ, станѫлъ бакалинъ въ едно село, подиръ това въ 1865 година билъ слуга въ Цариградъ въ печатницата на П. Р. Славейкова. Въ 1866 година постѫпилъ въ Пловдивското протестанско училище и тамъ е стоялъ до 1869 година, т. е. до прѣнасянието на това училище въ Самоковъ. Слѣдъ това една година е билъ софраджия въ Цариградското Robert College за придобиване срѣдства за да иде въ Америка, гдѣто отишълъ въ 1870 год. Тамъ (Boon Ville) четири мѣсеци е работилъ табакѫкъ, подиръ постѫпилъ въ Гимназията въ Uhitestoun и свършилъ въ 1873 година. Слѣдъ това постѫпилъ въ Клинтонския Хамилтонъ Колледжъ по класиката и свършилъ въ 1877 година. За придобиване срѣдства за поддържанието си той е работилъ разни работи, между конто за забѣлѣзване е и това, че държалъ публични скаски и една особенна трупа, съ която прѣдставлявалъ разни мимически ориенталски сцени. Щомъ свър-

шилъ, завърнѫлъ се въ България и една година билъ чиновникъ въ Раховското Градско Общинско Управление, а въ 1879 билъ учитель въ Сливенската Гимназия. Въ 1880 година билъ втори редакторъ на в. „*Зорница*“, а въ 1881 година билъ Директоръ на Телеграфитѣ и Пощитѣ въ Пловдивъ, до унищожението на тоя постъ. Въ 1882 година билъ подсекретаръ въ Пловдивския Аппелативенъ сѫдъ, а отъ Януарий 1883 година — Директоръ на Пловдивската Библиотека до 1887 година Февруарий мѣсецъ, отъ която дата билъ назначенъ за Поддиректоръ въ Софийската Библиотека и е стоялъ като такъвъ до Априлий 1888 година. Подиръ това подкачилъ да редактира „*Родолюбецъ*“. — Йовчевъ е писвалъ разни статии въ „*Македонія*“ (гледай 1866 год), въ „*Южна България*“ (гледай 1883 година), „*Пловдивъ*“ (гледай 1886 г.), „*Независимость*“ (гледай 1880 година), „*Право*“ (гледай 1869 г.), „*Свобода*“ (гледай 1886 година), „*Независима България*“ (гледай 1886 година). Билъ е корреспондентинъ на Цариградския Levant Herald. Той е написалъ *Пълна Числителница; Изводи отъ скаскитѣ* дадени отъ Управ. на Областнитѣ Библиотека и Музей прѣзъ 1884—1885 година; прѣвелъ: *Сара и Виктория* или всичко зло за добро, Пловдивъ, 1884 година; *Скруджъ* отъ Ч. Дикенса, Пловдивъ, 1884 година. — Йовчевъ е приготвилъ за печатъ книгата: *Силитѣ и слабоститѣ на България*. Понастоящемъ той е въ Америка.

„Нашата програма е писана на началото ни. Всичко добавочно, което трѣба да кажемъ по нея е, че ще се стараемъ съ све сърдце да я прилагаме, и да запълнимъ празднотата, която всѣкой просвѣтенъ родолюбецъ вижда че съществува въ отечеството ни.

„За да носи вѣстника ни достойно това име, ний рѣшихме строго да се придържаме о слѣдующитѣ начала:

„1-во, да нѣ сме пристрастни къмъ никоя партия или личности, а да гледаме ясно и отъ родолюбива точка на зрѣние върху заслугитѣ и погрѣшкитѣ на общественнитѣ ни мѫжие, и да водимъ общественното мнѣние къмъ справедливо оцѣнение на народнитѣ ни водители.

„2-ро, да обсѫждаме хладнокръвно всякакви въпроси които биха ползували или назидали въобще публиката ни, и да за-

стѫпваме за народнитѣ си интереси. Разисканията да сѫ по въпроси: *политически, икономически, индустриални, литературни, търговски, земледѣлчески, домашни и занимателни.*

„3-то, да не допущаме въ колонитѣ си никакви гнусни и неприлични изражения или, даже, пусти прѣния, противъ никое правителство, народность, вѣра или личность. Само общеполезни свѣдения и изложения да се приематъ, и то когато сѫ прѣдставени съ умѣренъ и ясенъ языкъ.

„4-то, да не отговаряме на нападенията които събратията ни вѣстникаритѣ биха отправили противъ насъ лично или противъ други; освѣнъ ако съ това би произлѣзло общеполезни назидания. Ако ни се посочи нѣкоя наша прогрѣшка, или на нѣкой нашъ дописникъ, да я припознаемъ и въ кратко да я поправимъ, ако заслужва.

„5-то, языкътъ да е ясенъ и колкото е възможно отбранъ и чисто-Български. Да избѣгваме простий диялектъ, съ Турский му и Грѣцкий смѣсъ, за да можемъ да ржководимъ и по проститѣ си читатели къмъ по употребѣний отъ ученитѣ ни языкъ; а да избѣгваме, по възможности, отъ излишнитѣ иностранни думи, които се употребяватъ отъ нѣкои учени.

„6-то, Да бѫдимъ наврѣменни и честни къмъ абонатитѣ си. За една годишенъ абонаментъ да имъ проводимъ 50 пълни броеве; и то въ опрѣдѣленнитѣ врѣмена. Ако обявленията се умножатъ; да уравнимъ редовний материялъ като смалимъ шрифтътъ (цицеръ безъ линии, ще се счита за редовний) или като издаваме притурки.

„7-то, Да не проваждаме никому вѣстникътъ си прѣди да приемемъ стойностьта му за исканото врѣме въ прѣдплата, за да не би да влеземъ ний и да вкараме мнозина отъ читателитѣ си въ батакчилѫкъ. При днешнитѣ пощенски улеснения, всякой може да ни внесе малката цѣна на спомоществованието си, безъ да ни принуждава да пълнимъ колонитѣ си съ просби и заплашвания, и да товаримъ честнитѣ си абонати съ по висока цѣна за да можемъ да проваждаме агенти да събиратъ вересии“ (гледай брой 1).

---

288. Сѫдебна Библиотека, *ежемѣсечно списание за законодателство, правосѫдие и администрация.* — Почнѫло е да излиза въ Ямболъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫть въ мѣ-

сецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *И. Н. Минтовъ.*

И. Н. Минтовъ е родомъ отъ Калоферъ. Училъ се само въ Калоферъ. Отъ шесть години насамъ той е сждебенъ слѣдователь, а прѣди това е билъ секретаръ при Бургаското и Сливенското окржжни сждилища. Той е прѣвелъ и издалъ: *Майчино въспитание,* основано на природнитѣ закони отъ Ж. Рамбоссонъ, 1881 година; *Бишелезецътъ,* разсказъ отъ Полъ-де-Мюсе, 1882 година; *Питиасъ и Дамонъ* или искренно приятелство, драма въ едно дѣйствие, 1883 година; *Сжщия гостенинъ,* 1883 година; *Въ прѣдвечерието на пасхата,* 1883 год.; *Душевнитѣ болѣсти* въ отношение къмъ учението за вмѣнение, 1885 година; а написани и издадени отъ него: *Ржководство* за извършване на прѣдварително слѣдствие, съ разяснения и тълкувания, 1888 година; *Уставъ за наказанията,* които мировитѣ сждии могжтъ да налагатъ, съ разяснения и тълкувания, 1888 година. Три мѣсеци отъ 1882 година е билъ редакторъ на издаваемия се тогава въ Сливенъ вѣстникъ *„Съвѣтникъ“,* като е взималъ участие сжщеврѣменно въ редактирането и на издаваемия се тогава пакъ тамъ вѣстникъ *„Смѣлю“.*

„Сждебна библиотека“ е ежемѣсечно списание, което излиза на книжки отъ по 4 печатни коли всѣка една. Занимава се съ законодателство, правосждие и администрация, като помѣщава статии, прѣводни и оригинални, по углавното, гражданското, административното, търговското и други права, разни сждебни медицински съобщения, нашенска и иностранна сждебна хроника, коментарии на дѣйствующитѣ у насъ закони, разни вѣсти и съобщения, както и книжовни новини. Главната цѣль на списанието е да даде на сждебнитѣ и административнитѣ чиновници, както и на всѣки частенъ человѣкъ, запознавание по всичкитѣ отрасли на правото и да намѣрятъ въ него всичко полѣзно за приспособявание на практика“ (гл. първия брой).

---

289. **Христо Ботйовъ,** *политико-литературенъ листъ.* — Почнжлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ

пѫть въ седмицата, излѣзалъ е само единъ брой, подъ редакцията на „*Д. Ризовъ*. Вѣстника има за мотто — отъ едната страна:

„. . . . . Мълчи народа!
Глухо и страшно гѫрматъ окови,
Не чуй са отъ тѣхъ гласъ за свобода;
Намърщенъ само съ глава той сочи
На сганъ избрана — роякъ скотове
Въ сюртуци, въ рѣси, и слѣпци съ очи."
(Изъ стихотворението: *Елегия*).

а отъ другата страна:

„. . И въ това царство кърваво, грѣшно,
Царство на подлость, развратъ и сълзи,
Царство на скѫрби — зло безконечно!
Кипи борбата, и съ стѫпки бързи
Върви къмъ своятъ свѣщенъ конецъ . . .
Ще викнемъ ние: „хлѣбъ или свинецъ!"
(Изъ стихотворението: *Борба*).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Ризова* се намиратъ при „*Македонский Гласъ*" (гледай 1885 година).

„Исключителнитѣ обстоятелства, които прѣживява България, изискватъ исключителни вѣстници, посвѣтени всецѣло на кризиса. Такъвъ единъ вѣстникъ започваме ний днесь.

„Заклѣти врагове на религиозното и политическо идолопоклонство, ний кърстихме своя листъ съ името на великия българинъ, Христо Ботйова, което име ще ни служи за символъ на една речь честна и независима, жива и огненна.

„Трудноститѣ, съ които е сплѣтено издаването на вѣстникъ въ днешнитѣ времена, заставиха ни да се рѣшимъ да не приемаме абонаментъ за листа си, а да го пуснемъ въ продажба срѣщу 15 стотинки за всѣки брой.

„Обществото, което издава нашия вѣстникъ разполага, сега за сега, само съ около 300 лева. Отъ тия пари трѣбва да се плащатъ за всѣки брой около 160 лева за печатъ, и около 10 лева за поща. Освѣнъ това, трѣбватъ пари за прѣхрана на редакторъ и отговорникъ. Съобщаваме това, за да дадемъ да се разбере, какъвъ грѣхъ ще извършятъ онія, които не ще ни заплатятъ испращанитѣ тѣмъ листове." (гл. брой 1, стр. 1).

---

290. Юридическо Списание. — Почнѫло е да излиза въ София, единъ пѫть въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *Петръ Ив. Данчевъ, Георги Зуревъ и Антонъ Каблешковъ.*

Докторъ (на правото) **Петръ Ив. Данчевъ** е роденъ въ гр. Сливенъ, на 1857 година, 6 Ноември. Първоначално образование е получилъ въ градъ Сливенъ до 1871 година, а гимназия е свършилъ въ Кенигрецъ (Чехия). Слѣдвалъ е правото въ Прага и Иена (Саксонско—Веймарско) и въ послѣдния градъ е далъ испитъ и промовиранъ за докторъ на правото (1881 год.). Слѣдъ завърщанието си билъ е адвокатъ въ Сливенъ и редакторъ на основания тогава отъ окрѫжната комиссия вѣстникъ *„Съвѣтникъ."* Въ 1882 год. Данчевъ е билъ назначенъ за членъ въ Върховното Сѫдилище на бившата Източна Румелия, а по негово желание прѣведенъ въ Сливенъ за прокуроръ, гдѣто е останѫлъ до 6 Септември 1885 год. Слѣдъ това е билъ назначенъ за началникъ на отдѣлението при Министерството на Правосѫдието, подиръ за подпрѣдсѣдатель на Пловдив. Аппелат. Сѫдъ (1886 г.), а скоро подиръ това — за прѣдсѣдатель на сѫщия Сѫдъ. Прѣзъ Ноември 1887 година билъ повиканъ за членъ въ Върхов. Кас. Сѫдъ и слѣдъ едно и половина мѣсечно служение назначенъ за прокуроръ при сѫщия, гдѣто е и до сега. Първия опитъ на списването му е билъ Кратъкъ очеркъ за братия Миладинови, по данни, извлѣчени отъ Ригровия Slovnik naučný и обнародванъ въ *„Читалище"*. Въ Прага, заедно съ Wagnera съставилъ кратка Mluonice jazika bulharského (1879). Писалъ е разни литературни статийки въ *„Марица," „Българска Илюстрация,"* Старозагорското *„Знание"* подъ псевдонимътъ Драгни Сливиусъ и Петъръ Петровъ (въ *„Марица"* разни фейлетони, въ *„Българска Илюстр."* новеллата отъ Paul Heysé: *На мъртвото езеро,* въ *„Знание"*: *Пръвратътъ, Геройтъ,* и *Гладенъ сънъ* отъ Enrico Castelnuovo, италиянски списатель). Въ политическитѣ вѣстници е писалъ сегисъ-тогисъ разни уводни статии съ политическо съдържание (въ *„Южна България," „Търновска Конституция"* и *„Свобода"*). За българската театрална трупа въ Пловдивъ, е прѣвелъ драмата на ческия писатель Karel Tuma: *„Съвъстьта или жертвитъ на Балкана"* (1883 г.).

Георги Згуревъ е роденъ въ Болградъ (Бесарабия) на 1857 година. Слѣдъ свършването на Гимназията въ тоя градъ (1878 година) учителствувалъ въ Разградското трикласно училище, като старши учитель една година, а въ 1879 година заминѫлъ за Одесса, гдѣто прѣзъ 1883 година свършилъ пъленъ курсъ на юридическитѣ науки, съ кандидатъ на правото. Слѣдъ това се завърнѫлъ въ България и отъ 1883 година и до днесъ служи по сѫдебното вѣдомство, като е прѣминѫлъ всичкитѣ сѫдебни инстанции. По настоящемъ Згуревъ е членъ на Върховний Кассационенъ Сѫдъ, единъ отъ редакторитѣ на *„Юридическо Списание“* и прѣподаватель по углавното сѫдопроизводство въ нашето Висше Училище въ София. Освѣнъ това, той е членъ и на двѣ иностранни научни дружества, а именно: на Интернационалното Криминално Дружество въ Берлинъ и на Медико-Легалното Дружество въ Америка.

Антонъ Стояновъ Каблешковъ е роденъ въ Пловдивъ на 1856 година. Училъ се е въ Пловдивската семинария (за такава се считаше тогава Пловдивското училище), а въ 1872 година заминѫлъ да слѣдва наукитѣ въ Руссия. Въ 1879 година свършилъ классическата Гимназия въ Николаевъ и въ сѫщата година още постѫпилъ въ Одесский Университетъ по Юридический Факултетъ, отъ гдѣто, слѣдъ двегодишно слушание лекциитѣ, се прѣмѣстилъ на сѫщий Факултетъ въ Петербургский Университетъ, въ който и свършилъ правото въ 1883 година. Отъ това врѣме насамъ се намира на държавна служба: до съединението въ Източна Румелия, като помощникъ на Окр. и Главний Прокуроръ, а послѣ съединението, като прѣдсѣдатель на Пловдивский Окрѫженъ Сѫдъ, а сега членъ въ Върховний Кассационенъ Сѫдъ. Прѣзъ 1883, 1884 и 1885 години е взималъ участие въ редактирането на в. *„Южна България“* (гледай 1883 година) и е билъ сътрудникъ въ журнала *„Сѫдебенъ Вѣстникъ“* (гледай 1885 година). Отъ 1888 година насамъ, съвмѣстно съ Дръ П. Данчовъ и Г. Згуревъ, издава и редактира журнала *„Юридическо Списание.“*

„Единъ наученъ журналъ неможе още у насъ да си задава широки научни задачи. До когато у насъ не се основе

университетъ, който да създаде възможность за съществувание на лица, исключително прѣдадени на интереситѣ на науката и на нейното у насъ изучвание и усъвършенствувание и до когато занимането съ науката ще има у насъ характеръ побоченъ и практический — до колкото това е необходимо за практическата дѣятелность, на която сж ся посвятили по необходимость почти всички наши по-образовани и учени хора — до тогава и нашитѣ научни журнали ще иматъ повече практически характеръ, и статиитѣ, които ще се печататъ въ тѣхъ, ще иматъ повече комтилятивенъ, отъ колкото самостоятелно — наученъ характеръ. Казваме това за да прѣдупрѣдимъ още отъ сега читателитѣ относително материалътъ, който ще се печати въ настоящето списание. Нашата цѣль е скромна, и за това ние се надѣваме, че нѣма да посрѣщнемъ непрѣодолими спжики въ издаването на списанието, първата книжка отъ което ние днесь прѣдстаяляваме на благосклонното внимание на българската читающа публика. Ние ще се постараемъ да създадемъ центръ, около който да се струпиратъ нашитѣ млади юристи за дѣятелно работение въ полето на юриспруденцията и въ интересътъ на нашето правосжидие. Задачата ни е да основемъ единъ органъ, който да даде потикъ на нашата правосжидна литература, като печата трудоветѣ на нашитѣ юристи по разнитѣ клонове на правото отъ какъвто характеръ и да бжидатъ тѣзи трудове, който да спомогне за еднообразието на нашата сжидебна практика съ публично разисквание на разни въпроси, повдигнати отъ нея. И мислимъ, че по този начинъ ние не само ще принесемъ своята лепта на олтарьтъ на нашето народно прѣуспѣване въ отношение на правосжидието ни, нъ и ще подигнемъ авторитетътъ на нашето сжидебно вѣдомство, земено въ обширната смисъль на думата (сждии, прокурори и адвокати), авторитетъ, тъй сжщо толкова необходимъ за успѣхътъ на нашето сжидебно дѣло“ (гледай 1889 год. брой 1, година I).

1889 година.

291. **България не спи.** — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пжть въ седмицата, излѣзли сж 4 броя, неизвѣстно менъ подъ чия редакция. Вѣстника не е обнародвалъ своята программа, но той е билъ политически листъ.

---

292. Вардаръ, *вѣстникъ за политика, книжевность и търговия.* — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Ноемврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли . . . броя, подъ редакцията на *Ив. П. Кѫршовский.* Слѣдъ 20-й брой в. *„Струма“* се преименува на *„Вардаръ.“* *„Вардаръ“* има за мотто: „Що е твое не искамъ го! Що е мое не давамъ го!“. — *„Вардаръ“* е продължение на *„Струма“* (гледай пó-долу).

Иванъ Хр. П. Кърщовски е роденъ на 15 Августъ 1839 година въ гр. Елена, Търновски окрѫгъ. Училъ е въ родното си мѣсто и въ Свищовъ до 1855 година, а отъ това врѣме до 1859 година учителствувалъ е въ Елена, Елхово (Старо-Загорско) и Добричъ (нѣкога Хаджиоглу-Пазарджикъ). Прѣслѣдванъ отъ гръцкия въ Варна владика г. Порфирия, избѣгълъ въ Цариградъ, а отъ тамъ отишълъ въ Балчикъ за учитель, но когато да излѣзне на Варненския брѣгъ, билъ хванатъ и задържанъ въ затвора 40—50 дена, като сѫ го обвинявали че искалъ да пѫди владиката. Отъ тамъ билъ испратенъ въ Руссе, гдѣто е прѣстоялъ подъ арестъ още 40—50 дена, слѣдъ което тогавашния Руссенски управитель Акифъ-паша го испратилъ въ Търново, гдѣто е прѣстоялъ още три мѣсеца подъ затворъ. Прѣзъ 1861 година той станѫлъ учитель въ Черна (Мачинско) на мѣстото на К. Икономова. Слѣдъ една година учителствувание той отишълъ въ Бѣлградъ, гдѣто е прѣкаралъ до 1864 година и взелъ участие въ биткитѣ срѣщу турцитѣ при бомбардирането на тоя градъ. Въ пролѣтьта билъ испратенъ отъ Панайотъ войвода съ миссия въ България, а прѣзъ Августъ спрѣнъ въ Елена и затворенъ въ единъ зимникъ, отъ гдѣто е избѣгълъ въ Румѫния. Въ 1865 и 1866 година той билъ учитель въ Хърсово (Добруджа), отъ кѫдѣто, подозренъ отъ Митхатъ-пашовитѣ хора, той билъ принуденъ да избѣга въ Браила. Отъ тамъ тутакси тръгнѫлъ за с. Циганка при Н. Балкански, гдѣто се приготовлявали да минѫтъ на 28 Априлия Дунава при с. Улмени, придружилъ ги и той да имъ бѫде писаръ. Въ тая чета били и П. Хитовъ, Филипъ Тотя и дядо Желю Христовъ. Прѣзъ Септемврия 1867 г. заедно съ Хитова отишълъ въ Бѣлградъ, гдѣто се състави българската легия и въ която се е обучавалъ до Мартъ 1868 година. Слѣдъ тази дата той заминѫлъ за въ Ромѫния, гдѣто е сътрудничилъ на Вой-

никова въ „*Дунавска Зора*“ и нѣколко броя самъ редактиралъ е даже. Подгоненъ отъ влашката полиция той избѣгълъ въ Одесса, отъ гдѣто слѣдъ единъ мѣсецъ се върнѫлъ въ Браила и Гюргево и въ послѣдния градъ е учителствувалъ отъ 1868 г. до 1870 г. Отъ тамъ е кореспондиралъ на Л. Каравеловитѣ вѣстници. Въ 1871 г. отишълъ е въ Плоещъ да отвори българско училище, но не е успѣлъ. Въ 1876 год. почнѫлъ да издава вѣстници на румѫнски языкъ „Vulturul,“ а слѣдъ него „Independenţa Naţionala“; отъ първия сѫ излѣзли 76 броя, а отъ втория — 12 броя. Слѣдъ прѣминаването на русскитѣ войски въ България, той прѣминѫлъ въ Хърсово, гдѣто станѫлъ членъ-секретаръ и стоялъ до рѣшението на Берлинския конгресъ. Прѣзъ Октомврия 1879 г. отишълъ въ Варна, а подиръ въ Провадия и билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Окр. Сѫдъ. Билъ е прѣдставитель въ първото учредително Народно Събрание въ Търново за изработване на конституцията, а сѫщо и за избирането на князь Александръ I. Въ София той е писвалъ сегисъ-тогисъ по нѣщичко въ разни вѣстници, но безъ подписъ. Отъ 1880 година той въ София се занимава съ адвокатство и, до колкото знаемъ, отъ Августъ 1886 година насамъ е редовенъ дописникъ на ромѫнския в. „Telegraful Romanie.“

„Въ прѣдпослѣдний бр. 19 на в. „*Струма,*“ името на който ний измѣняваме за въ бѫдѫще въ в. „*Вардаръ,*“ ний казахме, че за въ бѫдѫще ще са постараеме за подобрѣние съдържанието на вѣстника, както и уголѣмяването на листа. Както виждатъ читателитѣ, ний вече испълняме това наше казване днесь и за напрѣдъ уголѣмяваме листа почти въ двоенъ размѣръ, като съврѣменно промѣняваме и заглавието му. Причинитѣ на това нѣщо сѫ твърдѣ важни и тѣ сѫ слѣдующитѣ:

„Въ послѣдний бр. 20 на в. „*Струма*“ читателитѣ сѫ прочели извлѣченната отъ сърб. в. „*Стара Србия*“ статия *Македония,* и забѣлѣжили сѫ, че сърбскитѣ шовинисти, почнаха да свирятъ *Отбой* и да са оттѣглятъ отъ позициитѣ, които тѣ до сега държаха, по отношение на въпросътъ, за българска Македония. Обстоятелството е забѣлѣжително и ний като взѣмаме актъ отъ това, което в. „*Стара Србия,*“ пише и признава, а именно:

„Струмската долина е твърдѣ тѣсна. Ако Българитѣ тръгнатъ по тоя пжть за въ Македония, ний не трѣбва да имъ завиждаме, защото това е тѣхний районъ и ний би могли въ тоя случай да имъ подпомагаме. *Колкото за Вардаръ, той е наша линия, по която ний не можеме да търпиме никакъвъ другъ напръдвардвачь!!*“

„Считаме за наша свята длъжность да занѣмеме отстжпенитѣ така великодушно отъ братята Сърби позиции и да са опълчиме срѣщу тѣхъ тамъ, гдѣто тѣ сж са установили, и да държиме съперническо положение съ тѣхъ до тогива, до когато ги накараме да са убѣджтъ, или ги принудиме насилственно, та да отстжпятъ, и са прибержтъ у дома си въ своитѣ етнографически граници. Ето защо ний, като имаме прѣдъ видъ, че за въ бждще борбата ни съ сърбскитѣ шовинисти ще да бжде за оная часть отъ Македония отъ Вардарската долина нататъкъ, измѣнихме името на вѣстника ни отъ *Струма* въ това на *Вардаръ*, който не е освѣнь продължение на *Струма*.

„Освѣнъ тая твърдѣ важна причина измѣнението името на вѣстника ни, както и уголѣмяването на листътъ му стана още и по молбата на мнозина родолюбиви наши братя Българи изъ Македония, които искатъ да има единъ съвършенно независимъ и непартизански вѣстникъ, който да бжде органъ на живущитѣ въ княжеството, Македонски Българи, които сж далечь отъ да са занимаватъ съ съществующитѣ у насъ партизански борби, а желажтъ просто и ясно да са подобри злощастното положение на останалитѣ въ робство още Българи въ Българска Македония. Водими и отъ тия съображения ний испълнихме желанието на нашитѣ братия Македонски Българи, и не са съмнѣваме, че тѣ щжтъ да намѣрятъ въ стълбоветѣ на в. „*Вардаръ*“ това, което ги интересува, което желаятъ и което ще спомогне не само за подобрѣние положението на злощастнитѣ наши братия Българи отъ Македония, но и да запази тѣхната цѣлость, и ги подготви, за оня важенъ и великъ день, въ който тѣ щжтъ да бждатъ щастливи, да са съединжтъ и слѣжтъ въ едно цѣло съ наший народъ, и общето ни отечество *Велика България*, съгласно Свято-Стефанский договоръ, въ която България да са подслонятъ и онѣзи наши братя, които Берлинский договоръ откжсна отъ цѣлото тѣло на майка

България и ги подчини на ново още по *тъжко и отъ Турското робство.*

„Вледствие горѣизложеното ний, като вземаме върху си грижата за урѣжданието на в. *„Вардаръ,“* както и отговорността за писаното въ стълбоветѣ му, надѣваме са, че нашитѣ съмисленници, познаници и приятели, както и всички ония бивши наши другари, съ които сме работили двадесеть и петь години, като емигранти, въстанници и народни дѣйци, за освобождение на отечеството ни, както и слѣдъ освобождението му, за подобрението на неговото ново-създадено, нъ неприятно, отъ Берлинский Ареопагъ положение, както и ония, които ни подбудиха, за уголѣмяванието на вѣстника„ щатъ да ни окажатъ своето морално и материално съдѣйствие и поддържка въ трудното прѣдприятие, ласкаеме са да вѣрваме, че тѣ щатъ да са постаратъ за распространението на вѣстникътъ ни, единственната цѣль на който е, и ще бъде, да пази общото отечество на Българинътъ, както и короната отъ *всякакви външни* посѣгателства, пакъ биле отправени тѣ отъ Истокъ, Западъ, Сѣверъ или Югъ, отъ наши освободители, бивши покровители или настоящи и бъдащи доброжелатели, щомъ са отнасятъ тѣ къмъ окѫрняванието на Българската територия, свобода, независимость и самостоятелность; ний ще имаме прѣдъ видъ само и само и единственно доброто и бъдащето на народътъ и отечеството, както това са види и отъ новата лозинка, която поставяме за напрѣдъ на чело на вѣстникътъ ни: *Що е твое не искамъ го! Що е мое не давамъ го!*

„Относително писаното въ колонитѣ на в. *„Вардаръ,“* ний строго ще да са придьржаме о слѣдующето правило:

„1. Съ партизанство нещеме да са занимаваме и никакви дописки отъ такъвъ родъ въ стълбоветѣ на вѣстникътъ ни бѣлъ свѣтъ нещатъ да видатъ;

„2. Всѣка една дописка, която би отговаряла съ програмата на вѣстникътъ ни, ще да са печата, само ако тя носи подписа на писача и ако той е познатъ лично намъ. Подписа на дописницитѣ ни обаче остава тайна на урѣдничество; исключение са прави кога самъ дописника пожелае, да му са знае и напечата името, за което обаче той е длъженъ да спомяне въ Post-Scriptum; и

„3. Невѣрността на писаното въ в. *„Вардаръ,“* трѣбва да се опровьргае отъ заинтересованитѣ или докаченитѣ лица

и ний сме готови да помѣстиме испратеното до насъ опровержение“ (чл. 11 законъ за печата)“ (гледай брой 1).

---

293. Вѣстникъ на учителското дружество. — Почналъ е да излиза въ Видинъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, два пѫти въ мѣсецътъ въ първото тримѣсечие, а въ второто — единъ пѫть въ мѣсецътъ, налѣзли сѫ 9 номера, подъ редакцията на *Д. Благоевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Благоевъ* се намиратъ при *„Съвременний Показатель“* (гледай 1885 година).

„Учителското дружество въ Видинъ захваща издаването на този листъ, като се въодушевлява отъ убѣждението, че всички народни учители у насъ съзнаватъ вече нуждата отъ едно въ всѣко отношение близско споразумѣние по между имъ. Мисъльта за общо споразумѣние между всички народни учители у насъ отдавна се зароди, но по разни причини не можа да се осѫществи и до сега. До колкото ние знаемъ, за тъзи мисъль прѣди нѣколко години силно сѫ работили народнитѣ учители въ Южна България. Всѣкой, който е челъ нашитѣ вѣстници, знае, че за тъзи мисъль не единъ пѫть се писало въ тѣхъ отъ учителитѣ.

„Тая година обаче тъзи мисъль се възбуди съ особенна сила и не се ограничи само съ едно мѣсто, но направени сѫ опити и за практическото ѝ прилагание.

„Учителитѣ на Горнѣ-Орѣховската околия съ „Общо писмо“ до всички учители въ България първи се обърнаха къмъ учителитѣ съ възвание за общо споразумѣние. Учителитѣ отъ гр. Попово, Разградско, послѣдваха тѣхния примѣръ.

„Учителитѣ въ Видинъ прѣди още да получатъ тѣзи възвания съставиха Учителско Дружество съ опредѣленна програма, която прѣдложи на народнитѣ учители въ България, като имъ испрати Устава на Дружеството заедно, съ „Отвореното писмо.“

„Като вземемъ предъ видъ всичко това, отглѣдно става, че народнитѣ учители съзнаватъ нуждата отъ по-близски сношения по между имъ.

„Въ сѫщото врѣме Учителското Дружество въ Видинъ мисли, че само съ възвания и писма не може да се достигне

желаемия практически резултатъ. Ако до сега мисъльта за съюзването на народнитѣ учители за общи дѣйствия, както въ отношение на материялното подобрѣние, така и за успѣха на училищното дѣло у насъ, не е успѣла, то не е успѣла, защото до сега не се е развивала тъзи мисъль въ подробноститѣ ѝ, или защото се ограничавахме само съ писма и възвания, съ които мжчно може да се достигне споразумване или най-подирѣ защото не сж сжществували доста ясни мнѣния за основитѣ, на които трѣба да се построи учителското съюзяване.

„Всѣко едно обществено дѣло само тогава може да върви здраво и да въодушевлява онѣзъ, които се занимаватъ съ него, когато съзнаватъ всичката важность на дѣлото, за което работатъ или изобщо когато се въодушевляватъ съ нѣкаква си идея, както казватъ.

„Въ противенъ случай всичко се свършва само съ думи, безъ да се постигне нѣщо си практическо полезно.

„Учителското Дружество въ Видинъ въ Устава си, който вече е испратенъ до пò-голѣмата часть отъ народнитѣ учители, начьртава въ общъ видъ цѣлитѣ на всѣко едно дружество отъ народнитѣ учители и срѣдствата, съ които могжтъ да се достигнатъ тѣзи цѣли. „Отвореното писмо“ отъ Учителското Дружество въ Видинъ „до Учителскитѣ Дружества, учителкитѣ и учителитѣ въ България“ обяснява на кжсо взглядоветѣ му върху високото значение на народния учитель въ нашия животъ и неговото днешно положение, но всичко въ тѣхъ на кжсо казано трѣбва да се развие и обясни пò-точно и пò-подробно. Ние мислимъ, че днешното врѣме е най-сгодното за издаване на такъвъ единъ вѣстникъ, който да служи за разрѣшението на такива учителски извънредно важни въпроси.

„Видинското Учителско Дружество зима инициятивата да издава такъвъ вѣстникъ съ желание да спомогне, колкото може, за поскорошното материално подобрѣние въ положението на народния учитель и заедно съ това да спомогне и за напрѣдъка на народното образование у насъ. Нѣма нужда да се простираме тука да казваме, че това е висока длъжность на всѣкой народенъ учитель, и че съ това ние понѣ отъ най-малко ще спомогнеме и на високитѣ ржководитѣли на народното просвѣщение въ нашето отечество въ тѣхната мжчна задача.

„Вѣстника, който прѣдлагаме на своитѣ другари въ България и на всѣкой любезнателенъ читатель, има съвсѣмъ спе-

циални цѣли. Той ще се занимава съ лошото положение на народния учитель у насъ и въ свързка съ това и за неуспѣхитѣ на народното образувание въ отечеството ни отъ една страна; отъ друга — съ обяснението високото значение на народния учитель въ напрѣдъка на народното образувание, въ обществения и духовния животъ на нашия народъ; отъ третя — да прѣдстави срѣдствата, съ които може да се достигне подобрѣние въ положението на народния учитель и народното образование; най-подиръ цѣлта на вѣстника ни е да прѣдстави и практическитѣ средства, съ които учителитѣ могатъ да се съюзатъ за общи дѣйствия въ горѣказанното направление и въ полза на отечеството ни. Вънъ отъ тѣзи цѣли вѣстника ни не ще излѣзне въ никакъвъ случай.

„До края на тъзи учебна година вѣстника ни разполага съ врѣме отъ три мѣсеци и надѣваме се, че три мѣсеца врѣме стига ни, за да се тури начало на едно трайно сближение между народнитѣ учители. Ако до края на тѣзи три мѣсеци успѣемъ да убѣдимъ другаритѣ си, че е необходима нужда безъ отлагание за по пататъкъ, да се сдумаме и съгласимъ по между си за общи дѣйствия въ интереса на материялното ни подобрѣние и въ интереса на народното образование у насъ, тогава съ спокойна съвѣсть ще кажемъ, че вѣстника ни достигна своята цѣль“ (гл. брой 1, година I).

---

294. Двѣ и двѣ петь, *сатирически, политически и литературенъ вѣстникъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзълъ е само 1 брой. Неможахъ да узнаѫ кой е редактиралъ това съвсѣмъ безсъдържателно вѣстниче.

---

295. Домашенъ Приятель, *мѣсечно списание*. — Почнѫло да излиза въ Самоковъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *А. С. Цановъ*. Заглавието на списанието е придружено съ една рисунка и въ горнитѣ два края на рисунката стоѫтъ думитѣ — на лѣвата страна: *Истина*, а па дѣсната *Правда*.

Андрѣй С. Цановъ е роденъ въ Видрари, Ловчанско, на 1842 година. Училъ се въ Свищовъ, Пловдивъ и въ Америка у Американската колегия. Училъ е особно математическитѣ науки отъ 1862 до 1871 година. Той е билъ народенъ прѣдставитель въ първитѣ двѣ народни събрания слѣдъ освобождението ни. А. С. Цановъ е написалъ: 1) *Първа Четеница,* 1868 година; 2) *Напрѣдъкъ* първа книжка 1872 година, втора книжка 1873 година, трета книжка 1874 година, четвърта книжка 1875 година; 3) *България въ източния въпросъ,* 1879 година; 4) *Една върховна нужда на народа ни,* 1883 година; 5) *Партиитѣ въ България,* 1887 година; 6) *Размишления върху християнството и суевѣрията,* 1886 г.; а прѣвелъ е: 7) *Нелсоновото безвѣрие и избавление,* 1874 г. и 8) *Нѣкои прѣвъсходства въ библейската религия,* 1885 г. Той е билъ втори редакторъ на в. „*Зорница*“ за три години, а именно отъ Септемврий 1875 год. до Октомврий 1878 г. Освѣнъ туй билъ е редовенъ дописникъ на други български вѣстници. Участвувалъ е и въ „*Лѣтоструй*“.

„*Науката* много е напрѣднѫла и днесь прави исполински крачки. Тя върши чудни дѣла. Тя много е подигнѫла и подига всичкитѣ народи, които ревностно сѫ ся стараяли и ся стараятъ да ся придобиватъ и да ся усъвършенствуватъ въ нея. Тѣхнитѣ книжнини, училища и другитѣ имъ дѣла ясно свидѣтелствуватъ това.

„*Художествата* и всички други *срѣдства за прѣпитание,* тоже ся развиватъ и усъвършенствуватъ тамъ, дѣто науката успѣва както трѣбва. Днесь е станѫлъ и става съвършенъ прѣвратъ въ това отношение. Человѣкъ ся смайва като си помисли колко сѫ ся развили и усъвършенствували разнитѣ занаяти у просвѣщенитѣ народи, и какви усилия тѣзи народи полагатъ днесь за усъвършенствуването си въ тѣзи нѣща.

„За да бѫдатъ науката, искуствата и търговията както трѣбва благотворни за человѣчеството, тѣ иматъ голѣма нужда отъ *соль*, която да ги прави вкусни, здравословни и възвисителни за человѣческото общество. Тази соль е *религията.* Частнитѣ человѣци, домоветѣ, дружествата, училищата, търговията, правителствата, и цѣлитѣ народи сѫ имали и днесь иматъ голѣма нужда отъ вѣрата. Като оставимъ на страна глупавитѣ

прѣдразсѫдки, всѣкой здравомислящъ человѣколюбецъ е убѣденъ въ тъзи важна истина, и ние ся радваме както можемъ да кажемъ, както казахме за науката и художеството, че и Християнската Вѣра никога понапрѣдъ не е успѣвала тъй както днесь успѣва.

„Като нѣма нужда да убѣждаваме нѣкого че ние Българитѣ стоимъ още много надиря почти въ всѣко отъ горѣспомѣнатитѣ и други отношения; че трѣбва и ние всинца да ся завземемъ по-живо и по-сериозно за напрѣдъкътъ си въ науката, въ занаятитѣ и въ всѣко друго отношение, *ако желаемъ да сме виналишни ступани на своето и народъ между народитѣ,* и че има голѣма нужда за повече разнообразие въ вѣстникарството ни както и въ другата ни книжнина, ние само обявяваме на читателитѣ си и съотечественницитѣ си, че почнуваме и ще слѣдваме да издаваме това мѣсечно списание *Домашенъ Приятель.*

„Отъ горѣказаното става явно че *програмата* на *Домашенъ Приятель* е *Наука, Поминъкъ* и *Религия.* Като сме твърдо убѣдени въ тъзи истина, която здравий разумъ и опитностьта учатъ всѣкого, че за да може единъ народъ да бѫде наистина просвѣщенъ и трайно благодѣнствующъ, той трѣбва да напрѣдва и да ся усъвършенствува по тъзи три посоки, при които може да ся прибави и политическото развитие, ние прѣдприемаме да съдѣйствуваме, споредъ силата си, въ това тристранноразвитие на народътъ. Ще вмѣстяваме въ стълповетѣ на списанието си и по нѣщо особно за *домътъ.* Въ всѣкой брой ще има по една двѣ картини. *Намѣрението ни е да улучкавиме*[1]) *списанието въ всъко отношение и да го правимъ колкото е възможно по-полъзно*“. (гледай брой 1, година I).

---

296. Домашенъ Учитель. — *научно-литературно списание.* Почнѫло е да излиза въ Цариброд̀ъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѫть въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ всичко 3 книжки, подъ редакцията на *Д. Д. Бъчваровъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Д. Бъчваровъ* се намиратъ при *„Свободна България“* (гледай 1886 година).

---

[1]) Иска да каже *улучшаваме.* Ю. И.

. . . . „За да можемъ успѣшно да помогнемъ на народътъ си, най-добритѣ и най-леснитѣ срѣдства сж тѣзи: 1) да подновиме читалищата, библиотекитѣ на които да сж пълни колкото е възможно повече съ разни книги по законовѣдението и съ разни закони; 2) да са трудиме колкото е възможно по дѣятелно чрѣзъ сказки въ читалищата и вънъ отъ читалищата да запознаваме и народътъ си съ истинската смисъль на Конституцията, съ законитѣ, съ правата му и въобще съ държавното устройство на отечеството ни; и 3) да съставиме книжовни дружества, които чрѣзъ списване и издаване на разни книжки да распространяватъ по-подробно и по-ясно горнитѣ и разни други такива полезни знания. Никога не трѣбва да забравяме и това, че свобода безъ добръ поминъкъ е половинъ робство. Като помнимъ тѣзи двѣ истинни и като са трудиме да запознаемъ народътъ си съ законитѣ и съ държавното ни устройство, ние избавяме народътъ си не само отъ голѣмитѣ наши експлотатори ужъ водители, но и отъ малкитѣ, които всѣкидневно експлоатиратъ трудътъ на простодушното население въ разнитѣ земанки — даванки. Направимъ ли това, ние осигоряваме за България едно честито бѫдѫще. Нашата земя е богата и щомъ населението знае да пази интереситѣ си, ние ще бѫдемъ всички богати, повече отъ колкото сме сега; а богатъ ли е народътъ, богата е и държавата, — тамъ е и силата. Ние ще осигоримъ за България едно още по-честито бѫдѫще, ако са трудиме още и за слѣдующитѣ много важни работи: 1) да поддържаме религията си, защото сме предадени вече отъ нашитѣ партизанства и на разни религиозни експлоататори, каквито сж протестантитѣ, които сж основали у насъ разни дружества и училища, само и само да ни раздѣлятъ и на религиозни партии; 2) да запознаваме народътъ си по-отблизо съ неговия поминъчно-економически животъ и съ това да го подканваме къмъ по-сериозенъ трудъ, а особенно къмъ развиването на търговията, на земледѣлието, на индустрията и въобще на промишленността; и 3) да са трудимъ, чрѣзъ разни полѣзни книжки и скаски да бѫдемъ повечко нравственни, защото досегашнитѣ ни партизанства твърдѣ много сж повредили на нравственността ни. А тѣзи нѣща ние можемъ да ги постигнемъ пакъ чрѣзъ читалищата и чрѣзъ книжовнитѣ дружества. Другъ цѣръ противъ злото нема. Трѣбва да помнимъ, че читалищата и книжов-

ността сѫ ни отворили очитѣ, та са наричаме днесь българи и сме свободни.

„Ето тѫзи е цѣлта на нашето списание, което днесь читателитѣ иматъ предъ себе си. Отъ тѫзи цѣль ние нема да са оставиме при каквито и да било спѫнки, които може би ще ни са случатъ; а който удобрява цѣлта ни, свободенъ е да я прегѫрне и да работи въ сѫщата смисъль, въ която сме са рѣшили да работимъ и ние". (гледай книжка I).

---

297. **Книжици за прочитъ,** *съ белетрическо, техническо, научно и забавително съдържание.* — Почнѫло е да излиза въ Солунъ, единъ пѫтъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и понастоящемъ, слѣдъ една почивка отъ една година. Издава го *К. Г. Самарджиевъ,* извѣстния български книжаръ-печатаръ въ Солунъ. Съжаляваме, дѣто сме принудени да скриемъ за сега имената на лицата, които сѫ редактирали и редактиратъ сега това списание.

---

298. **Правдолюбъ,** *вѣстникъ политико-литературенъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ Ловечъ, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сѫ 50 редовни броя и 1 пробни брой, подъ редакцията на *Ив. Р. Зриновъ.* Вѣстникъ *„Правдолюбъ"* е като продължение на в. *„Ловечъ"* и за това захваща отъ втората година, която въ сѫщность за *„Правдолюбъ"* е първа.

Иванъ Р. Зриновъ е роденъ въ село Беброво (Търновски окрѫгъ) на 1853 година. Училъ се въ родното си мѣсто. По подозрѣние отъ турскитѣ власти той избѣгълъ въ 1876 година въ Румѫния и билъ работникъ въ печатницата на Р. Ил. Блъсковъ въ Гюргево. Въ врѣме на освободителната война той билъ въ редоветѣ на Българското Народно Опълчение. Както прѣди избѣгването му въ Румѫния, така и подиръ освобождението, той е учителствувалъ и продължава и днесь да учителствува въ Г.-Орѣховица. Билъ е при туй 2 години Секретаръ въ Градското Г. Орѣховско Околийско Управление, 2 години печатаръ въ Ловечъ. Прѣзъ 1875 година е редактиралъ *„Китка"*. Той е наредилъ и съставилъ слѣдующитѣ книжки: *Описание* на тържественното отпразднуване на хилядогодишнийтъ юбилей

отъ блаженната смъртъ на Св. Методий въ гр. Габрово, Руссе 1885 година; *Краль Миланъ* и любезния му министръ Гарашанинъ, 1886 година; *Втора читанка* съ прѣдметно обучение и Законъ Божий за II-ро отдѣление, 1887 година; *Пълна гимнастика* за отдѣленията и классоветѣ, 1887 година; *Отборъ съчинения* отъ вѣстницитѣ: *„Македония“*, *„Право“*, *„Турция“*, *„Источно Време“*, *Напрѣдъкъ“* и *„Вѣкъ“* прѣзъ 1869 година до 1876 година, Ловечъ, 1888 година; *Третя читанка* за трето отдѣление, 1888 година; *Четвърта читанка* за IV-то отдѣление, 1888 година; *Букваръ за изучване* печатнитѣ и ржкописнитѣ букви по нагледно гласната метода 1888 година; *Читанка* по черковно славянский прочитъ за III-то и IV-то отдѣлеиия, 1888 година; *Гимнастически упражнения* за 4-тѣ отдѣления, 1888 година; *Способъ за учители и учителки,* или какъ да се преподава по втора читанка, 1889 година; *Първа читанка* за първо отдѣление, 1889 година и *Осемь френски приказчици* по френски язикъ, 1890 година. Зриновъ е зималъ участие въ *„Марица“* и *„Славянинъ“* съ право име и псевдоними: Великинъ, Раднезовъ, Радневъ и пр.

Ето программата на в. *„Правдолюбъ“:*

„Споредъ общоприетия вѣстникарски нашъ обичай при захващание на новъ вѣстникъ да начьртаватъ программата си, испълняваме и ний това, за да покажемъ своето за напрѣдъ направление, т. е. съ какво именно ще се занимава в. *„Правдолюбъ“*, който поченяваме да издаваме.

„Не искаме да се хвалимъ и да обѣщаваме медъ и масло, нито искаме да препоржчваме вѣстника си за единъ отъ найдобритѣ. Това оставаме да говорп разнообразното му съдържание.

„Ето какво е направлението на в. *„Правдолюбъ“*, който нѣма да отклонява ни точка:

I.

„По нашето положение. Подъ това наименование вѣстника ни ще донася всѣка недѣля на абонатитѣ си новини по положението у насъ, написано и изложено най-безпристрастно и правдолюбиво.

По нашитѣ работи. Подъ това заглавие на вѣстника ни ще се даватъ интересни новини, разсжждения и мисли по най-

сѫществennитѣ наши работи, именно по работитѣ, които излизатъ на дневний редъ, по работи, които сѫ необходими за разглѣждание, по работи, които не търпятъ отлагание, а изказвани въ своето си врѣме.

„*Градски новини.* Въ тъзи рубрика на вѣстника ни ще извѣстява мѣстни градски новини, общински распорѣждания, распорѣждания отъ мѣстнитѣ началства, училищни распорѣждания и изъ живота на гражданитѣ и околията, като похвалява добритѣ, а укорява и изобличава лошитѣ дѣла.

„*Нашенски новини.* Въ тъзи колонка, озъглавена подъ това наименование, ще съобщава новини изъ цѣлокупното ни отечество, било отъ градоветѣ или селата по всѣко отношение.

„*Извлѣчение отъ допискитѣ ни.* Подъ това заглавие ще се помѣстятъ било на цѣло, или изводъ отъ дописки съ общественно съдържание по напрѣдъка на училищата, по улучшението на общественния ни животъ и др., а никакъ за нападение личности и частности.

„*Огледало на вѣстницитѣ ни.* Всѣка недѣля вѣстника ни ще донася на абонатитѣ си кратъкъ изводъ отъ нашитѣ вѣстници по тѣхнитѣ мнѣния за въпроситѣ, представени на дневенъ редъ, при които по нѣкога ще даваме и своитѣ забѣлѣжки.

„*Държавни новини.* Въ този отдѣлъ на вѣстника ни ще помѣстяме еженедѣлно по важнитѣ правителственни распорѣждания.

„*Книжевность и просвѣщение.* Въ тъзи часть на вѣстника ни ще се помѣстятъ новини изъ областьта на науката, откритията и др. Статии по научна часть, статии по подобрението на ученето у насъ, кратки рецензии за излѣзлитѣ книги за прочитъ и учебници.

„*Подлистникъ.* Отъ врѣме на врѣме въ вѫтрѣшната часть на вѣстника ни ще се помѣстя подлистникъ за живота на знаменити личности, кратки романчета за живота въобще и др.

II.

„*Положението у Европа.* Подъ това название вѣстника ще дава еженедѣлно прегледъ на Европейската дипломация и политиката.

„*Външни новини.* Частно за всѣка Европейска държава и отъ другитѣ части на свѣта ще се дава свѣдѣния по разни новини, случивши се прѣзъ недѣлята.

„*Какво става въ Европа и другадѣ*. Въ този отдѣлъ ще се помѣстятъ важнитѣ случки, които се случватъ въ Европа и другадѣ по свѣта, за прѣдпазване и примѣръ.

„*Телеграмми*. Най-важнитѣ новини по политиката и направлението на дипломацията.

III.

Питание и отговори. Въ този отдѣлъ ще се помѣстятъ изводъ отъ запитвания по каквато и да била часть и отговори за обяснения.

„*Смѣсь*. Въ този отдѣлъ ще се помѣстятъ смѣшни забавления и по нѣкога сатирически нѣща.

„*Отворена поща на в.* „*Правдолюбъ*“, обявления и извѣстия.

„Това е програмното съдържание на в. „Правдолюбъ“, съ това ще занимава своитѣ читатели, които, както виждатъ, програмата голѣма и разнообразна, а вѣстника малъкъ.

„Молимъ, прочее, всички родолюбци, на които отечественнитѣ интереси сж мили, да се запишатъ за абонати на вѣстника ни, отъ което зависи неговото увеличаване и по често излизание“. (гледай пробния брой).

---

299. **Родопи.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, единъ пѫть въ седмицата, излѣзълъ е само 1 брой. Въ вѣстникътъ е билъ подписанъ за редакторъ-отговорникъ Г. Маджаровъ, но Д-ръ Баланъ казва (гледай „*Периодическо Списание*“ книга XXXII и XXXIII, стр. 422, 1890 година): „Мисли се за редакторъ *Ив. Стояновичъ* (Аджелето)“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ив. Стояновичъ* се намиратъ при „*Народна Воля*“ (гледай 1887 година).

„Не отдавна, прѣди три-четири години, градъ-тъ Пловдивъ бѣше центръ-тъ на всичка-та политическа и обществена дѣятелность въ Южна-България. Отъ тукъ се ржководяха движения-та на политически-тѣ партии, тукъ се издаваха органи-тѣ имъ, тукъ най-послѣ се водеше шумна борба между разни принципи и убѣждения. Днесь този сжщий градъ Пловдивъ прѣдставлява една темна усойница, отъ дѣто се чуятъ само

крѧскания-та на нѣколко пощни бухали. Всякой се скрилъ самъ въ себе си, всякой се дръпналъ на страна, гледа уплашено на злото, което терзае цѣлий народъ, а никой не смѣе да си издигне гласъ-тъ и да протестира. Сякашъ, че всички-тѣ ония интелигентни сили, всичкитѣ ония честни и сводолюбиви граждани, които и въ турско врѣме и слѣдъ освобождение-то ни, въ продължение на много години, отстояваха така смѣло свои-тѣ права като Българе и свободни граждане, сѫ измрѣли; сякашъ, че чума ги е покосила всички, а градъ-тъ е оставила само на бухали-тѣ и кукумѣвки-тѣ. Единчка-та причина за това заглъхване на Пловдивъ е „режимъ-тъ на тъпи-тѣ орждия“ и оний мѫтенъ порой, който е протекълъ изъ цѣла България, който влѣче само калъ и мръсотии и затрупва всичко чисто и свѣтло. Ужаси-тѣ на тоя режимъ заставиха пловдивчане да се самоотричатъ, да напустнатъ всяка дѣятелность и мнозина ги оправдаватъ за това. Ний обаче сме на друго мнѣние. Не е общественъ дѣятель оний, който не е готовъ да се бори за свои-тѣ начала и убѣждения въ най-трудни-тѣ врѣмена, неможе сѫщо да претендира за свобода и оний гражданинъ, който се отказва да се жертвова за нея, когато му я похищаватъ. Ако и на другадѣ хора-та бѣха като насъ и сгръщаха ржцѣ прѣдъ всички-тѣ насилия безобразия, до които сѫ прибѣгвали и прибѣгватъ често правителства-та имъ, то нѣмаше да избухватъ велики-тѣ революции за освобождение-то и прогресъ-тъ на человѣчество-то; нѣмаше да се образуватъ въ по-голѣма-та часть на земно-то кѫлбо свободни-тѣ господарства, правителства-та на които сѫ длъжни да имать за идеалъ свобода-та и благоденствие-то на граждане-тѣ, нъ цѣла-та вселена щеше да се управлява както въ старо врѣме отъ нѣколцина тирани, които се располагатъ съ честь-та и животъ-тъ на народи-тѣ така както ги влачятъ ниски-тѣ имъ инстинкти. Сѫщо така ако и ние стоимъ и само гледаме какъ настоящий режимъ развращава и съсипва наший народъ, то тоя режимъ нѣма да прѣстане само по себе си, а ще продължава до тогава, до когато пакъ сами-тѣ граждане, самий народъ стане и го унищожи.

„Водими отъ това начало ние рѣшихме да си издадемъ гласъ-тъ чрѣзъ в. *„Родопи.“* Наша-та цѣль е и ще бжде: да работимъ за свършване-то на българска-та криза и да се боримъ противъ *всичко,* което прѣко или косвенно прѣчи за прѣмахване-то на криза-та, и противъ режимъ-тъ, който души бъл-

гарский народъ и постоянно увеличава яма-та, която го дѣли отъ освободителний и братский русски народъ.

„Неще съмнение, че ние, още отъ първий брой, може да не угодимъ на нѣкои си, които ще гледать да ни напакостять; нъ отъ това малко ни е грижа. Казахме вече, че свобода безъ жъртви не се добива. Нека отъ всички-тѣ страни на наше-то отечество се обадять повече смѣли протести, нека всички граждане покажять повече самопожертвувание при защита-та на свои-тѣ права и въ едно твърдѣ кратко врѣме полицейский режимъ ще се окаже слабъ прѣдъ общо-то негодувание“ (гледай брой 1).

---

300. Сборникъ *за народни умотворения, наука и литература* (списание). — Почнѫло е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Декемврий, на три мѣсеца по една книга, продължава да излиза и сега. Сборника се издава отъ Министерството на Народното Просвѣщение а се нарежда отъ лица, опрѣдѣлени отъ самото Министерство и въ кржгътъ на правилницитѣ за това. При все туй азъ считамъ за нуждно да спомена тукъ, че Сборника се е урѣждалъ отъ *Д-ръ Ив. Шишмановъ* и *А. Т. Илиевъ* до брой 7-й, а отъ тогава насамъ отъ първия и *Д. Матовъ*. И тримата сж чиновници по вѣдомството на Министерството на Народното Просвѣщение, та покрай другата имъ служебна обязанность сж били натоварени или командировани да се занимать и съ урѣжданието на Сборника.

„Министерството на Народното Просвѣщение, убѣдено въ нуждата отъ едно всестранно изслѣдвание и проучвание на страната и народа ни, изработи и издаде прѣзъ минѫлата година *„Врѣменни Правила за научни и книжовни прѣдприятия“*, които чувствително способствуваха за възбуждането интереса на по-просвѣтенитѣ кржгове отъ населението за всички материяли отъ областьта на отечественната етнография, история, география и археология.

„Материяли отъ тоя родъ почнѫха да пристигатъ въ Министерството скоро слѣдъ стѫпванието въ сила на *„Правилата“* отъ много страни и въ голѣмо количество. Въ течение на непродължително врѣме, отъ когато тия *„Правила“* дѣйствуватъ, се набрахѫ вече толкова много материяли и повечето

отъ тѣхъ отъ такава неоспоримо важна научна стойность, щото Министерството счете за нуждно да пристжпи вече къмъ испълнението на взетото отъ него задължение въ членъ 28 отъ „*Врѣменнитѣ Правила*“, който членъ гласи: „Министерството на Просвѣщението издава периодически събранитѣ словесни материяли (или отстжпва това издание), тѣхнитѣ описания и оцѣнки, както и описанията и изображенията на разни старинни прѣдмети.“

„Сжщиятъ тоя членъ, който задължава Министерството да издава периодически събранитѣ материяли, опрѣдѣля въ главни чърти и програмата на това списание, сжщата, която лежи и въ основата на „*Сборника.*“

„Двата първи отдѣла: „*Народни умотворения,*“ и „*Наука*“ прислѣдватъ напълно това, което стои въ смисъла на горѣприведения членъ: въ първия отдѣлъ, най-главниятъ и най-сжщественниятъ, ще ся помѣстятъ и за напрѣдъ само суровитѣ етнографически материяли[1]).

„Въ втория отдѣлъ ще се печататъ прѣимущественно изучвания, студии върху самитѣ материяли, студии толкова разнообразни, колкото и самитѣ прѣдмети, на които сж посветени.

„Програмата на „*Книжовния отдѣлъ*“ се опрѣдѣля въ чл. 50-й отъ „Врѣменнитѣ Правила“: „Рецензиитѣ, прѣдставени въ Министерството по дадени на оцѣнка произведения, оставатъ собственность на самото Министерство, което по свое усмотрение може да ги печата изцѣло, или въ извлѣчение.“

„Всички рецензии, които влѣзватъ въ третята часть на настоящия Сборникъ, сж такива, каквито се прѣдвиждатъ въ горния членъ. Обаче, както читателитѣ ще видятъ отъ съдържанието, Министерството не счете за нужно да ограничи програмата на отдѣла само въ критиката. Водимо отъ убѣждението, че изучването на страната не трѣбва да се ограничава само въ *документалното* възпроизвеждание на нейното минжло или нейното настояще, а и въ *художественото*, и отъ друга страна въодушевено отъ желание да способствува за възраждането на нашата книжнина, на основание на всестранното изучване на народния духъ, на народния животъ, народното минжло и народната земя, Министерството рѣши да

[1]) По редъ тоя отдѣлъ се остави на трете мѣсто, съ цѣль да могатъ печатанитѣ материали по-лесно да се отдѣлятъ и свързватъ съ послѣдующитѣ въ по-голѣми чисто фолклорни сборници.

приеме въ программатa на третия отдѣлъ и художественни произведения, които иматъ за прѣдметъ, както напечатаният въ настоящата книга романъ „Подъ игото," нѣкоя страна отъ нашето културно-историческо минжло или отъ настоящия животъ.

„Това разширочение на программатa намѣсто да поврѣди на систематическото распрѣдѣление на прѣдвиденитѣ отъ „Правилата" материяли, напротивъ дава възможность да се свържжтъ пò-органически. Литературни произведения, като помѣстениятъ въ настоящия Сборникъ романъ, ще образуватъ прѣходъ отъ народната словесность и нейното строго научно изслѣдване къмъ произведенията на писменността и тѣхната критическа оцѣнка.

„Въ такъвъ видъ и такъвъ обемъ программатa на Сборника се отличава съвсѣмъ опредѣлено отъ програмитѣ на всички до сега издавани периодически списания у насъ. — *Министерскиятъ книжовенъ органъ*, който ще излѣзва и за напрѣдъ въ форматъ като настоящия, отъ 40—50 печатни коли на 3-тѣ мѣсеца, *е прѣди всичко етнографически журналъ въ най-широкото значение на думата.*

„За направлението, което редакцията мисли да даде въ това отношение на Сборника, ний отправяме читателитѣ къмъ първата статия въ настоящата книга [1]).

„Убѣдени, че исказанитѣ тукъ възгледи ще подѣйствуватъ да ги освѣтлжтъ върху значението на нашата етнография, и ще подбуджтъ мнозина да се посвѣтжтъ на задачата, която имъ се прѣдлага съ пълно съзнание на условията, които се изискватъ отъ сървѣменния етнографъ [2]), ний се обръщаме къмъ всички наши бждящи сътрудници, по полето на народната словестность, да се съобразяватъ прѣди всичко точно съ приетата въ тоя Сборникъ *Класификация* на народнитѣ умотворения като запазватъ при записване на материялитѣ приетото отъ редакцията правописание, правилата на което ще извлѣкжтъ сами отъ печатанитѣ въ тая книга образци [3]).

---

[1]) „Значението и задачата на нашата етнография" отъ Д-ръ Иванъ Д. Шишмановъ. Ю. И.

[2]) Голѣма надѣжда възлагаме особенно на бждащитѣ *„Народоучни Дружества"* (ср. стр. 9 и 29 въ наст. Сборникъ), които бихме желали да възникжтъ скоро въ всѣки пò-голѣмъ градъ на България.

[3]) Редакцията моли всички, които испращатъ народни умотворения за печатание въ Сборника, да ги записватъ на отдѣлни листове (само на една страница), а не на прѣшити тетрадки, за да могатъ пò-лесно и пò-скоро да се нареждатъ на отдѣли и печататъ.

„За основа въ классификацията на нашитѣ народни умотворения ний приехме една система, подобна на тая, която е била приета отъ Юго-Западния (Киевския), отдѣлъ на Импер. Русско географическо общество[1]).

„Тая система състои въ распрѣдѣление на материялитѣ съотвѣтственно съ раздѣлението на прѣдметитѣ, за които въ тѣхъ се говори: 1) *природата* и нейното олицетворение въ религията и 2) *човѣкътъ*, отъ най-проститѣ до най-сложнитѣ явления въ живота му: *личниятъ, челядниятъ, обществениятъ и политическиятъ* животъ.

„Почти въ такъвъ видъ сж запазени названията на отдѣлитѣ въ тая часть на Сборника ни, който е посветенъ на пѣснитѣ. Само за първия отдѣлъ ний приехме заглавието: *Пѣсни религиозни и периодическѝ*, тъй като въ сегашния свой видъ тия пѣсни прѣдставятъ смѣсь отъ стари натуралистически възгледи съ християнски, мжчно раздѣлими на елементи, при което древниятъ митолого-религиозенъ характеръ на много отъ тия пѣсни се изразява вече често само въ тѣхното испълнение въ извѣстни дни или годишни врѣмена. Ний бѣхме принудени да помѣстимъ тукъ и такива пѣсни, които, макаръ и да нѣматъ никакви специално култови или празднични чърти, се пѣятъ въ опрѣдѣлени празднични дни.

„Въ заглавията на прозаичнитѣ умотворения ний завардихме сжщия редъ, както въ частьта, посветена на пѣснитѣ, само че, прѣдъ видъ на пò-голѣмото разнообразие на материялитѣ по формата и по значението имъ въ очитѣ на самитѣ разказвачи, трѣбаше да се допусне едно пò-подробно разпрѣдѣление.

„Така първиятъ, вториятъ, третиятъ и четвъртиятъ отдѣлъ въ тази часть отговарятъ на първия отдѣлъ въ пѣснитѣ и прѣдставятъ умотворения за природни прѣдмети и религиозни вѣрвания, както натуралистически тъй и християнски.

„Отдѣлитѣ 5-й и 6-й отговарятъ на отдѣлитѣ 2-й—5-й въ пѣснитѣ.

„Приказкитѣ отъ 7-й отдѣлъ (басни) изразяватъ, поне въ първоначалната си основа, извѣстна форма отъ абстрактно-морални идеи, форма съвършенно условна. Наистина, че много

[1]) По тая система сж издадени „Пѣсни малорусскаго народа въ Буковинѣ“ (собралъ гр. *Купчанко*, редакцин Ал. Лоначевскаго) и „Малорусскіе народныя преданія и расказы. Сводъ Михаила Драгоманова“. Кіевъ 1876 година.

отъ тия приказки, при прѣминаването си въ нашата народна область, сж загубили характера на дидактически аполози и сж се приблизили къмъ приказкитѣ отъ 8-й отдѣлъ, като напр. много приказки, въ които дѣйствуватъ животни, но ний смѣтаме за необходимо да ги задържимъ въ отдѣла на баснитѣ (аполози), тъй като тѣхнитѣ оригинали сж имали несъмнѣнно такова значение, и може да се намѣрѫтъ и у насъ други вариянти отъ тѣхъ, въ които дидактическиятъ характеръ да се е запазилъ по-добрѣ.

„Фантастическитѣ и смѣшнитѣ прикаски образуватъ осмия отдѣлъ. Ний ги поставихме на особенно, защото и за самия народъ тия прикаски не съставятъ прѣдметъ на знание или вѣрване, а прѣдметъ на развлѣчение и забава.

„Пословицитѣ сж особенна форма отъ народнитѣ умотворения, въ които се отражаватъ народнитѣ вѣрвания и понятия за всичкитѣ прѣдмети отъ живота на природата и човѣка, — ний запазихме и за тѣхъ особенно мѣсто въ 9-й отдѣлъ.

„Гатанкитѣ и скоропоговоркитѣ образуватъ 10-й и 11-й отдѣлъ.

„Прѣдъ видъ на особенния характеръ и форма на специално дѣтскитѣ умотворения, ний и тѣмъ опрѣдѣлихме особенъ отдѣлъ — 12-й.

„Послѣднятъ отдѣлъ, 13-й, е посветенъ специално на описанието на народнитѣ обичаи, но преимущественно на тия, които не сж свързани съ никакви пѣсни или прикаски. Обичаитѣ отъ послѣднята категория ще се излагатъ, колкото е възможно, въ надлежнитѣ отдѣли заедно съ народнитѣ умотворения, на които тѣ служѫтъ въ повечето случаи за обяснение: коледнитѣ обичаи съ коледнитѣ пѣсни, свадбарскитѣ обичаи съ свадбарскитѣ пѣсни, погрѣбалнитѣ съ тѫжачкитѣ и т. н.“

---

301. Свободно Слово, *вѣстникъ политико-литературенъ*. — Почнѫлъ е да излиза въ Никополъ прѣзъ мѣсецъ Декемврий, единъ пѫтъ въ седмицата, излѣзли сж 41 броя (до 28 Мартъ 1891 година), подъ редакцията на *А. Вълчева*, за когото нѣмаме биографически бѣлѣжки.

„Мнозина, може би, когато взематъ да прочетѫтъ пьрвий брой на нашия вѣстникъ, ще си помислѫтъ ироническото

онова изрѣчение: „что добро можно бити отъ Назарета.“ И наистина, мнозина ще се почудатъ, какъ така въ малкия градъ Никополь е почнало да се издава политико-литературенъ вѣстникъ, при какви срѣдства ще се издържа и каква цѣль ще гони този вѣстникъ?

„Даже ние бихме желали да се възбудятъ подобни въпроси, само и само да се изясни на нашитѣ читатели: на каква почва ще почива този вѣстникъ и камъ какво ще се стреми; инакъ ние ще бѫдемъ непонятни и, възможно е, да докараме мнозина до онова печално заключение, че този вѣстникъ, подобно на много други български вѣстници, ще трае отъ день до пладнѣ, безъ да принесе нѣкаква полза на онѣзи лица, които ще го получаватъ и отъ които ще се иска абонаментъ.

„Прѣди всичко, ние сме длъжни да обадимъ на читателитѣ си, че прѣди два мѣсеца тукъ въ Никополь се е съставило едно дружество отъ 24 интилегентни сили, при участието на 13 други такива лица изъ градоветѣ: София, Плѣвенъ, Свищовъ, Станимѫка, Руссе, Тутраканъ и Галацъ, които при една извѣстна программа ще поддържатъ издаването на в. „Свободно Слово“ съ мѣсечни вносове, които ще се покриятъ съ врѣме отъ абонаментитѣ. Този вѣстникъ ще има възможността да съобщава рѣдовно доста полезни познания по политиката вътрѣшна и външна на нашето правителство, и по нѣкои научни, социални и икономически въпроси, и нѣкои обстоятелства изъ всѣкидневния животъ на народа ни, които имать дневенъ политически интересъ. При раскриването на тѣзи въпроси нашия вѣстникъ ще бѫде чуждъ отъ всѣкакви високи думи и изражения; напротивъ той ще се стреми да държи такъвъ ясенъ и популяренъ языкъ, който да бѫде разбранъ и отъ най-простия български читатель.

„Въ политическия отдѣлъ вѣстника ще държи високо знамето на свободното слово. Наистина, той ще похвалява патриотическитѣ дѣла на българското правителство и неговото разумно пазение на българската независимость, ще раскрие всичката грададна полза, която е придобилъ българския народъ отъ онѣзи славни и патриотически дѣла, които днешното ни правителство и извършило отъ 3 години насамъ и които повдигнаха авторитета на България прѣдъ образования свѣтъ; но и никога нѣма да замълчава погрѣшкитѣ и неблагоразум-

нитѣ постѫпки, въ които правителството ни може би нѣкога ще попадне, — строго ще ги изобличаваме и осѫждаме. Ние въ това отношение ще бѫдемъ така безпристрастни и независими, щото напълно ще глѣдаме да оправдаемъ високото значение на думитѣ „*Свободно Слово*“. А искатъ ли читателитѣ ни доказателства — какво голѣмо значение иматъ думитѣ *Свободно Слово?* Трѣбвали да имъ обясняваме, че винаги въ свѣта, въ която и да било държава, гдѣто е тържествувало *Свободно Слово,* имало е и правда и редъ и взаимно почитание на правата и задълженията — било отъ страна на народа къмъ правителството, било отъ страна на правителството къмъ народа? Да, г-да читатели, *Свободното Слово* има такава могуща сила, щото често пѫти прѣдъ него сѫ падали и оржжия и топове и крушуме, и царье и папи и владици, и много други такива силни на деня, когато се бивали тирани, тентативци, узурпатори на народнитѣ права, когато сѫ буйствували съ властьта си всевъзможни мрокобѣси и дармоѣди. Всички въ регма сѫ се изгубвали, когато е тържествувало това *волно слово*. Примѣри въ историята има много. Великитѣ плодове на Французката Революция, които отдавна вече сѫ направили прѣвратъ и въ умоветѣ на хората и въ управлението на държавитѣ, не биха се никога появили и въстържествували, ако това сѫщото *Свободно Слово* не бѣше прогърмяло изъ разнитѣ крайща на свѣта. Но не трѣбва да забравяме, че *Свободното Слово* е бивало могущо и силно само тогава, когато то е проповедвало истината и правдата, когато то е отразявало положението на единъ народъ въ добритѣ и лошитѣ му страни, подкрепено съ факти. Въ противенъ случай то е бивало зло голѣмо и обществено. Има безчисленно примѣри, че когато се злоупотрѣблявало съ *Свободното Слово,* докарвало се е развращение въ обществото, мораленъ упадъкъ и въ управителитѣ на държавата и въ членоветѣ на тѫзи държава.

„Ние, обаче, строго ще пазимъ линията на поведението си за да не попаднемъ въ послѣднитѣ погрѣшки.

„Водими отъ тѣзи съображения, ние никога нѣма да даваме мѣста въ вѣстника си на статии, дописки и писма, които иматъ амбициозенъ характеръ, или които иматъ за цѣль да всѣватъ раздори, интриги и др. т. нѣща изъ народа. Съ частни дертове и интереси съвсѣмъ нѣма да имаме работа.

„И тъй нашия девизъ ще бѫде: *истината и правдата чрезъ Свободното Слово*“ (гл. брй 1).

---

302. София, *вѣстникъ политически съ научно-литературенъ отдѣлъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Априлий, два пѫти въ седмицита, излѣзли сѫ нѣколко броя, подъ редакцията на *Д. Д. Бъчваровъ.* Тоя вѣстникъ е като продължение на *„България не спи“.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Д. Бъчваровъ* се намиратъ при *„Свободна България“* (гледай 1886 година).

---

303. Струма, *вѣстникъ за политика, книжевность и търговия.* — Почнѫлъ е да излиза въ София, два пѫти въ седмицата, излѣзли сѫ 20 броя, подъ редакцията на *Ив. Хр. П. Кършовски.* Слѣдъ 20-ия брой в. *„Струма“* се прѣименува на *„Вардаръ“.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Кършовски* се намиратъ при *„Вардаръ“* (гледай по-горѣ).

„Вѣст. *„Струма“* ще са занимава съ всички въпроси относящи са до цѣлий Български народъ, неисключая и ония Българи живущи вънъ отъ княжеството а именно въ: *Македония, Одринско, Нишко, Пиротско, Вранско, Добруджа и Басарабия.*

„Никакви партизански писма не щѫтъ да се помѣстятъ въ в. *„Струма“* (гледай брой 1).

---

304. Съвременникъ, *общественъ журналъ.* — Почнѫлъ е да излиза въ Разградъ прѣзъ мѣсецъ Октомврий, два пѫти въ мѣсецътъ, излѣзли сѫ само 6 броя, подъ редакцията на *Е. Манойловъ* и *Д. Страшимировъ.*

Димитръ Страшимировъ е родомъ отъ Варна. Въ зачалото на учебната 1888—89 година, когато бѣ постѫпилъ въ VII-й классъ въ Търновската Гимназия, поканили го за учитель въ Разградското V-то класно Училище, която покана приелъ

и останѫлъ като такъвъ и прѣзъ слѣдующата година. По настоящемъ той се намиралъ въ Бернъ, гдѣто продължавалъ своето образование въ тамошний университетъ. Страшимировъ е писвалъ разни статии въ „*Искра*“ и други списания, които ний нѣмаме възможность да покажемъ. Той е прѣвелъ заедно съ г. Е. Манойловъ: *История на литературата* отъ Г. Брандеса 6 тома и *Подпоритѣ на обществото* отъ Х. Ибсена, но и двѣтѣ още неотпечатани, защото нѣма кой да се наеме съ издаванието имъ.

Евстатий Манойловъ е родомъ отъ Пиротъ, отъ гдѣто прѣминѫлъ въ България и билъ назначенъ за учитель въ Варненската Гимназия (1887—88). Втората година (1888—89) билъ назначенъ за такъвъ въ Разградското V-то классно училище, гдѣто заедно съ Д. Страшимировъ подкачили да редактиратъ в. „*Съвременникъ*.“ По настоящемъ той е въ Бернъ и, ако съмъ добрѣ увѣдоменъ, учи медицина.

— „Когато надебелѣе вратътъ на вола, впрягай го, колкото искашъ, той не чувствува и търпи“ каза презъ дене си единъ братъ, когато бѣ попитанъ не му ли е мѫчно еднообразието и трудността на служебната му дѣятелность. Боже мой, да ли е възможно хорскитѣ гърбове, вратове и мозъци да задебелѣятъ толкова, щото нищо да не чувствуватъ? Страшна е сждбата на Адамовото потомство. Щастливо би то било, ако горното бѣше възможно т. е. ако мозъкътъ и гърбътъ му можахѫ да надебеляватъ. Представете си, да ви впрягатъ постоянно, да ви биятъ, да ви затварятъ въ дамътъ, да даватъ да ядете, не кога ви е гладно, но когато бѫде опредѣлено, да ви запретяватъ, като боже създание, нѣкога да си издадете гласътъ въ нощната тъмнота, съ една дума, да ви онищожѫтъ и вий да не чувствувате нищо. То би било толкова голѣмо щастие, колкото голѣмо нещастие е да чувствувате, че сте изложени на всичко туй. Следователно щастието е достѫпно на грѣшното човечество по два крайно противоложни пѫтя. Или чрезъ онищожението на всѣко чувство, или чрезъ обсолютно онищожение на каквато и да било пречка за правилното му развитие.

„Но работата собственно е другадѣ. „Съвременникъ,“ който твърдѣ обича да се замисля върху положението, силно е на-

послѣдъкъ озадаченъ отъ общото мнение, че то, положението, напослѣдъкъ се силно подобрило. Това наистина се доказва отъ мълчеливостьта на всѣкого (отъ доволство, разбира се,) и отъ общата тишина, (която впрочемъ всѣка вечерь предъ настжпването на пълната тъмнота ни пленява съ величието и красотата си). Но какъ трѣбва да гледаме на това подобрение? „*Съвременникъ*“ се силно растревожи, отъ какъ презъ денѣ си чу мнението на единъ старъ патриотъ, който е изгубилъ едното си око въ борба за свободата на отечеството си, че нашитѣ гърбове надебелѣли, а мозъцитѣ ни затлъстѣли. „Откакъ каже, покойний З. Стояновъ, хванж да пише своитѣ географически карти на човешкий пергаментъ, отъ тогасъ, нашитѣ нерви избѣгахж въ безопасность далечъ отъ повърхностьта на тѣлото. „*Съвременникъ,*“ който не е такъвъ оптимистъ, макаръ и да вѣрва че България си е усвоила или извоювала такова щастие, се пакъ не може да не сподѣля своитѣ сжмнения съ читателитѣ си. Първо и първо той е обществень служитель, следователно, счита се длъженъ да спомага разяснението на всѣкой възникнжлъ въпросъ, а второ той е страстенъ привърженикъ на свободното слово. А като такъвъ, всяко мъгляво на общественний лабиринтъ кюше трѣба да бжде предъ него освѣтлено съ най-голѣма откровенность. Ето гдѣ е работата.

„Но може би ще се намѣратъ такива добри сърца, които да се осжмнжтъ въ истинностьта на горното. Има и уши, които сж се разболѣли отъ постоянно раздаваемий се въ отечеството ни гласъ за рублитѣ. Тѣзи ушни ипохондрици е възможно да ги прихване и въ такъвъ случай не ще закъснѣжтъ да отговоржтъ на „*Съвременникъ*“: „задрънкахж пакъ рублитѣ.“ Но послѣдний обича всичкитѣ чистосърдечни хорица едно, защото го често разсмѣшаватъ съ наивностьта си, друго, защото възбуждатъ въ него високото чувство на съболезнование къмъ чуждитѣ бедствия и людското безсилие. При това въ тия болни, той ясно съзира това топло, искренно и беззаветно тупание на невинното българско сърце, този дълбоко трогателенъ гласъ на страхътъ отъ тиранията и чуждото иго и въобще отъ теглото, който гласъ възвишава народний ни епосъ; който прави тъй тжжни нашитѣ пѣсни, щото единий имъ скърбенъ мотивъ, едното само жално извивание, свойственно на българската пѣсень, заставя човека да се хване за сърцето и да извика: „о! това

е робска пѣсень!“ Каква милозливость, доброта, нековарность и братска обичь къмъ всичкитѣ хора въ неѫ!

„Прочее „*Съвременникъ*“ безъ стѣснение ще пригласѫ напълно неи. Той ще личнитѣ и частни интереси важи тогава, когато тѣ гармониратъ съ общото щастие. Това щастие е скѫпо и трѣба да бѫде такова за всички: българи или гръци, славѣни или немци. Като е така, за него ще бѫде цѣнно това, което е цѣнно за всички безъ разлика на народность. На това свое желание той ще подчинява всички ония сили, които човѣшкий умъ е проявилъ за да обуздае природнитѣ сили, да победи вълнитѣ, да застави да му се покори електричеството, да му служи парата. Съ други думи, ще дава на всичкитѣ науки тѣхното мѣсто въ достиганието на общата цѣль“ (гледай брой първи, статията „Първа дума“.)

Прибавление.

Освѣнъ изброенитѣ до тукъ вѣстници и списания, има и други, които неможахме да ги туримъ на мѣстото имъ, защото незнаемъ прѣзъ година сж излизали, а други има литографирани или въ ржкописъ, както и на чужди язици въ защита на българскитѣ интереси и редактирани отъ българи, които считаме за добрѣ да покажемъ тукъ отдѣлно.

I. — За които не знаемъ прѣзъ коя година сж излизали.

305. **Звънчатий.** — Тоя сатирически вѣстникъ е излизалъ въ Цариградъ между 1870—1880 година (съ фигури), седмиченъ, излѣзли всичко 2 броя и както ме увѣряватъ редактиралъ го нѣкой си *Чорапчиевъ*. Нищо повече неможахъ да узнаж за тоя вѣстникъ.

---

306. **Мараза.** — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Ловечъ, между 1880—1890 година. Казватъ, че го е редактиралъ нѣкой си Векилски, адвокатъ въ Ловечъ, но който не прие да ми съобщи нищо за своя вѣстникъ. Тоя вѣстникъ се е занимавалъ най-вече съ работитѣ въ Ловченский окржгъ. Вѣстника не съмъ видѣлъ.

II. — Литографирани вѣстници.

307. **Бичь.** — Тоя сатирически вѣстникъ е излизалъ въ Пловдивъ, прѣзъ 1886 година, неопрѣделено въ какъвъ срокъ, излѣзли сж нѣколко броя само, но тайно и въ ограничено число екземпляри. Казватъ, че го билъ редактиралъ нѣкой си Свирачевъ. Неможахъ да видж нито единъ брой отъ тоя вѣстникъ.

---

308. Свобода. — Тоя вѣстникъ е билъ сатирически и излизалъ въ нѣколко екземпляра въ Габрово, прѣзъ 1882 година, тайно. Нищо повече незнаѫ за него.

III. Вѣстници въ ржкописъ.

309. Бѫднина. — Тоя вѣстникъ е излизалъ тайно прѣзъ 1875 година въ Диарбекиръ, въ 3—4 екземпляра, излѣзли сѫ 2—3 броя, подъ редакцията на *Янко Кочевъ*, когато е билъ пратенъ на заточение отъ турското тогава правителство. Цѣлта на вѣстника е била да съвѣтва заточенитѣ тамъ българи да не живѣѫтъ распуснѫтъ животъ.

---

310. Перо. — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Болградъ прѣзъ 1872 година, излѣзли тайно десетина броя и въ ограничено число, подиръ прѣзъ 1878 година излѣзли още 2—3 броя. Казватъ, че го списвалъ нѣкой отъ учителитѣ при Болградската Българска Гимназия. Нищо повече незнаѫ за тоя вѣстникъ

---

311. Поразия, *сатирико-юмористически листъ съ карикатурни картини.* — Тоя вѣстникъ е излизалъ тайно въ Русчукъ прѣзъ 1865 година, два пѫти въ седмицата, излѣзли само нѣколко броя, подъ редакцията на *Ив. Мѫнзовъ*. Тоя ржкописенъ вѣстникъ се е занимавалъ исключително съ тогавашнитѣ прѣсловути реформи на *Митхадъ-Паша*.

---

312. Ракъ *(сатирически и юмористически вѣстникъ съ рисунки).* — Излизалъ е въ Калоферъ прѣзъ 1872 година, излѣзли сѫ 12 броя, подъ редакцията на *Г. Голчевъ*. Вѣстника е излизалъ единъ пѫтъ въ седмицата, тайно, безъ да се знае отъ кого, съ славянски букви, въ по 3 екземпляра. Цѣлта му е била за исправление и подобрѣние на общинскитѣ работи и за искоренение на нѣкои училищни и читалищни недостатъци и неразбории.

313. **Тунджа**, *вѣстникъ за политически новини.* — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Ямболъ прѣзъ 1879 година, неизвѣстно менъ подъ чия редакция и колко броя сж излѣзли (гледай брой 3-й отъ в. *„Българско Знаме“*).

IV. — Вѣстници, които излизали на чужди языци, но въ които е имало и български текстъ.

314. Charivarie d'Orient. — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Пловдивъ и, струва ни се, прѣзъ 1882 година, излизалъ е доста дълго врѣме, но немогж да опрѣдѣлж колко именно, подъ редакцията на *А. Пашалери*. Българский текстъ е билъ озаглавенъ Источна Дандания.

А. Пашалери е билъ родомъ отъ Пазарджикъ, а умрѣлъ прѣди една година въ Одесса. Той е билъ, казватъ, добръ авантюристъ.

---

315. **Дикатъ**. — Тоя вѣстникъ е излизалъ до брой 5-й въ София прѣзъ 1883 година, единъ пжтъ въ седмицата, подъ редакцията на *Юсуфъ Али Бей*. Едната третя отъ вѣстника е излизалъ на български, а другитѣ двѣ трети на турски. Българский текстъ е билъ озаглавенъ: **Внимание**, *вѣстникъ за политика и книжевность.*

---

316. **Mondlingvisto** (La), *Gazeto por la amikoj de l' lingvo Esperanto.* — Почнжлъ е да излиза въ София прѣзъ 1889 год. мѣсецъ Декемврий, два пжти въ мѣсецътъ, излѣзли 2—3 броя, подъ редикцията на *М. С. Богдановъ*, на Български и Есперантовъ языкъ. Мотто:

„Напредване е живот,
„Застоjавание е смжрт“.

Цѣлта на вѣстника е: „да свжрзва и сжединява, с' помощ-та на този орган, всички-те приjатели, последователи и привжрженици на интернационалниjа език, а нарочно бжлгар. читajушта публика без разлика на пол и вжзраст“ (гледай брой 1, стр. 6).

---

317. **Тарла.** — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ София прѣзъ 1882 година, единъ пѫть въ седмицата, излѣзли 29 броя, подъ редакцията на *Юсуфъ Али Бей*. Една малка часть отъ вѣстника е излизала на български язикъ, а останѫлата на турски. Българский текстъ е билъ озаглавенъ: **Нива,** *вѣстникъ за политика и книжевность*.

V. — Вѣстници, които сѫ излизали на чужди язици, но сѫ били издавани въ защита на българскитѣ интереси и редактирани отъ българи.

318. **Bulgarie (La).** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза на френски въ София прѣзъ 1882 година мѣсецъ Августъ, единъ пѫть въ седмицата, продължава да излиза и сега слѣдъ една почивка отъ нѣколко врѣме. За редакцията на тоя вѣстникъ не сме достаточно увѣдомени.

---

319. **Charivarie Rouméliote.** — Тоя вѣстникъ е излизалъ на френски въ Пловдивъ прѣзъ 1881 година, подъ редакцията, както ни увѣряватъ, на нѣкой българинъ (гледай Пловдивската *„Независимость“*, брой 25).

---

320. **Echo des Balcans.** — Почнѫлъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ 1885 година на френски, единъ пѫть въ седмицата, излизалъ отъ Юний до 6 Септемврий, подъ редакцията на *С. Миларовъ*.

---

321 **Endependenţa Naţionalã.** — Тоя вѣстникъ е почнѫлъ да излиза въ Плоещъ прѣзъ 1876 година на румънски, излѣзли сѫ 12 броя, подъ редакцията на *Ив. Кърновски*.

---

322. **Etoile d'Orientе (l').** — Излизалъ е въ Букурещъ, неизвѣстно менъ прѣзъ коя година. Редактиралъ го *К. Цанковъ*.

---

323. **Orient (l').** — Излизалъ въ Пловдивъ прѣзъ 1886 г. на френски, излѣзли 4—5 броя, подъ редакцията на *С. Пранджовъ*.

---

324. Urbanul. — Излизалъ въ Браила прѣзъ 1871 година на румънски, излизалъ до 1877 година, подъ редакцията на *Ангелаки Тата Савичъ*.

---

325. Vulturul. — Почналъ да излиза въ Плоещъ прѣзъ 1876 година, на румънски, слѣдъ едно прѣкъсване пакъ го издавалъ, излѣзли сж всичко 76 броя, подъ редакцията на *Ив. Кършовски*.

Азбученъ списъкъ на вѣстницитѣ и списанията.

		Стр.
1	Балканъ	330
2	Балканъ	429
3	Барабанъ	485
4	Библиотека светий Климентъ	526
5	Бичъ	578
6	Блъгарскы Книжицы	24
7	Бодилникъ	245
8	Борба	382
9	Борба за кокалъ	386
10	Бранилникъ	246
11	Братски Трудъ	36
12	Братство	277
13	Братство	346
14	Будилникъ	133
15	Бургаский Вѣстникъ	387
16	Българинъ	192
17	България	486
18	България не сни	551
19	Българія	29
20	Българо-Русски Журналъ	431
21	Българска Дневница	22
22	Българска Иллюстрация	247
23	Българска Наука	432
24	Българска Пчела	55
25	Българска Слава	432
26	Българска Старина	68
27	Български Гласъ	248
28	Българский Земледѣлецъ	487
29	Български Левъ	178
30	Българскій Левъ	206
31	Българский Народенъ Календаръ	163
32	Български языкъ	388
33	Българско	529
34	Българско Знаме	207
35	Бѣлий Свѣтъ	432
36	Bulgarie	581
37	Бѫдина	579
38	Бѫдѫщность	66
39	Бѫлгарски Гласъ	178
40	Бѫлгарскый Народ. Извѣстникъ	9
41	Бѫлгарскый Орелъ	9
42	Вардаръ	487
43	Вардаръ	552
44	Варненский Вѣстникъ	249
45	Варненский Общин. Вѣстникъ	530
46	Велико Народно Събранне	433
47	Вила	489
48	Витоша	209
49	Воененъ Журналъ	531
50	Врѣме	388
51	Врѣме	433
52	Врѣмя	69
53	Vulturul	582
54	Възраждание	180
55	Възражданье	389
56	Въстокъ	72
57	Вѣкъ	134
58	Вѣнецъ	348
59	Вѣстникъ на Учител. Дружество	556
60	Вѣстникътъ ми	433
61	Вѣстниче	350
62	Габровский Листъ	389
63	Гайда	58
64	Гласъ	490
65	Градина	212
66	Градинка	148
67	Да се разберемъ	492
68	Двѣ и двѣ петь	558
69	9-й Августъ	492
70	19-й Февруарий	493
71	Демократъ	434
72	День	163
73	Дикатъ	580
74	Дневенъ Бюлетинъ	390
75	Добруджа	493
76	Домакинъ	350
77	Домашенъ Лѣкаръ	356
78	Домашенъ Приятель	558
79	Домашенъ Учитель	560
80	Драгоманъ	448
81	Драка	358
82	Древная и новая България	213
83	Дума на бѫлгарските емигранти	125
84	Дунавъ	66
85	Дунавска Зора	81
86	Дунавскый Лебедъ	39
87	Духовенъ Прочитъ	47
88	Духовенъ Прочитъ	281
89	Духовни Книжки	66
90	Духовни Книжки	75
91	Държавенъ Вѣстникъ	216
92	Дѣтоводитель	494

		Стр.
93	Дяволското Шило	283
94	Елирне	84
95	Echo des Balcans	581
96	Endependenţa Naţionalâ	581
97	Etoile Oriente	581
98	Етъръ	250
99	Журналъ за наука, занаятъ и търговия	47
100	Законовѣдецъ	250
101	Защита	531
102	Защитникъ	67
103	Звънчатий	578
104	Звънчатій Глухчо	133
105	Здравецъ	283
106	Здравие	358
107	Земледѣлецъ	332
108	Зимни Нощи	532
109	Знаме	145
110	Знание	166
111	Знание	363
112	Зора	391
113	Зора	391
114	Зорница	67
115	Зорница	74
116	Зорница	185
117	Зритель	367
118	Избиратель	392
119	Извѣстия	533
120	Искра	533
121	Искръ	444
122	Истина	444
123	Источникъ Мнѣнія	84
124	Источно Врѣме	152
125	Истурка на вѣстникъ Костурка	154
126	Какалашка	252
127	Китка	173
128	Клепало	368
129	Клепало	368
130	Книговище за прочитане	155
131	Книжици за прочитъ	562
132	Книжки за прочитаіе на сѣкиго	216
133	Козлодуйски Брѣгъ	534
134	Кокошка	369
135	Комаръ	369
136	Космополитъ	335
137	Костурка	155
138	Кукуригу	315
139	Кърлишъ	218
140	Ловечъ	494
141	Лъвъ	285
142	Лѣтоструй	96
143	Любословіе	7
144	Македонецъ	392
145	Македония	535
146	Македонія	76
147	Македонскій Гласъ	395
148	Македонски Съзи	396
149	Мараза	578
150	Марица	199
151	Медицинска Сбирка	335
152	Медицински Прѣгледъ	537
153	Медицинско Списание	398
154	Мисъль	445
155	Михалъ	174
156	Мірозрѣніе	17
157	Мірозрѣніе	112
158	Mondlingvisto	580
159	Напредъ!	403
160	Напрѣдъкъ	155
161	Напрѣдъкъ	448
162	Народа	218
163	Народенъ Вѣстникъ	449
164	Народенъ Приятель	407
165	Народенъ Учитель	336
166	Народна Воля	495
167	Народна Воля	495
168	Народна Гордость	450
169	Народна Защита	451
170	Народний Гласъ	218
171	Народни Права	538
172	Народность	85
173	Народность	252
174	Народно Събрание	370
175	Народно Съзнание	505
176	НародноУчилище	452
177	Народъ	455
178	Народътъ	409
179	Наставникъ	285
180	Наука	286
181	Научно Списание	455
182	Нашето училище	505
183	Независима България	456
184	Независимость	129
185	Независимость	258
186	Независимость	290
187	Независимость	411
188	Независимость	457
189	Никополь	540
190	Нова България	187
191	Нова Българска Пчела	509
192	Новини	466
193	Новъ Свободенъ Печатъ	221
194	Общъ Трудъ	89
195	Общинский Листъ	317
196	Общо мнѣние	293
197	Орелъ	510
198	Orient	581
199	Оса	94
200	Остенъ	112
201	Остенъ	221
202	Отечество	100
203	Отечество	370
204	Педагогическа Книжница	178
205	Периодическо Списание	112
206	Перо	579
207	Пловдивъ	466
208	Положение	317
209	Поразия	579

		Стр.
210	Правда	221
211	Правда	467
212	Правда	540
213	Правдолюбъ	562
214	Право	104
215	Промишленность	511
216	Просвѣщение	133
217	Просвѣщение	294
218	Пукнуванье Зора	301
219	Пчелица	129
220	Пѣтникъ	108
221	Работа	319
222	Работникъ	301
223	Работникъ	412
224	Работникъ	513
225	Равенство	412
226	Развитие	540
227	Ракъ	579
228	Ратникъ	514
229	Ращето	373
230	Редъ	321
231	Родолюбецъ	544
232	Родопи	565
233	Росица	468
234	Ружица	129
235	Руссе	373
236	Руссенский Куриеръ	374
237	Ржководитель	157
238	Самозащита	412
239	Сборникъ	323
240	Сборникъ (Министерския)	567
241	Свирка	338
242	Свищовъ	413
243	Свобода	109
244	Свобода	338
245	Свобода	471
246	Свобода	579
247	Свободенъ Печатъ	304
248	Свободна България	477
249	Свободна България	305
250	Свободно Слово	571
251	Свѣтлина	325
252	Селянинъ	226
253	Слава	130
254	Славянинъ	232
255	Славянско Братство	196
256	Сливница	514
257	Словения	515
258	Смѣсна Китка	22
259	Смѣсна Китка	481
260	Смѣшлю	327
261	Соколъ	515
262	Солунъ	94
263	Софийска Самоуправа	432
264	Софийски Денник	482
265	Софийски Общински Вѣстникъ	482
266	София	311
267	София	574
268	Софиянецъ	234
269	Средецъ	375
270	Стара-Планина	189
271	Стенографически Вѣстникъ	515
272	Струма	574
273	Стрѣла	483
274	Ступанъ	159
275	Стършель	483
276	Сутрина	198
277	Съвременникъ	574
278	Съвременний Показатель	414
279	Съвѣтникъ	62
280	Съвѣтникъ	312
281	Съединена България	483
282	Съединение	273
283	Съединение	327
284	Съзнанье	339
285	Общински Новинарь	199
286	Сыпуванье Зора	315
287	Съдебенъ Вѣстникъ	421
288	Съдебна Библиотека	546
289	Таралежъ	133
290	Тарла	581
291	Телеграфически Новини	424
292	Телеграфъ	273
293	Телеграфъ	425
294	Трудъ	521
295	Тунджа	580
296	Турція	51
297	Търновска Конституция	380
298	Тъпанъ	110
299	Умъ и Здравие	524
300	Urbanul	582
301	Учебенъ Вѣстникъ	341
302	Училище	131
303	Училищенъ Дневникъ	342
304	Учителски Вѣстникъ	425
305	Учитель	381
306	Хитъръ Петъръ	94
307	Християнски свидѣтель	428
308	Християнско Братско Слово	238
309	Христо Ботйовъ	547
310	Цареградски Вѣстникъ	12
311	Цариградъ	192
312	Цѣлокупна България	241
313	Чепи»	484
314	Чистобългарска Наковалня	244
315	Читалище	111
316	Читалище	120
317	Charivarie d'Orient	580
318	Charivarie Roumélíote	581
319	Шуменски Окржж. Вѣстникъ	525
320	Шутошь	134
321	Югославянски Стенографъ	274
322	Южна България	341
323	Юридическо Списание	549
324	Языкословно Единство	485
325	Янтра	485

25544